

Begroting 2025

Paginanummer in website: 1

Welkom

Welkom op deze website van de gemeente Rotterdam. De gemeente Rotterdam presenteert op deze website de Begroting 2025 en Tweede Herziening 2024.

Op **11 juli 2024** is de Voorjaarsnota 2024 door de raad vastgesteld. In de Voorjaarsnota 2024 staan de plannen voor de jaren 2024 tot en met 2028 op hoofdlijnen. In de voorliggende Begroting 2025 zijn deze plannen verder uitgewerkt. Zowel in de Voorjaarsnota als in de Begroting staat ook de Voortgang 2024. In de Voortgang staat hoe de gemeente er op dit moment - in 2024 - beleidsmatig en financieel voor staat.

De website kent de volgende inhoudsopgave **in het menu boven aan de pagina**:

- Totaalbeeld
- Programma's
- Paragrafen
- Financiën
- Wijken

Begroting 2025

Voorwoord

Paginanummer in website: 2

Voorwoord

Hierbij presenteer ik u de Begroting 2025, een document waarin we de koers voor Rotterdam verder uitzetten. Deze begroting bouwt voort op de plannen uit de Voorjaarsnota 2024 en biedt een helder en herkenbaar meerjarig inzicht.

De indeling van de begroting is vertrouwd, maar de presentatie is vernieuwd: de website is toegankelijker en werkt nu als een boek, zodat u eenvoudig door de inhoud kunt bladeren zonder al te veel te hoeven klikken.

Op verzoek van de gemeenteraad geeft deze begroting meer inzicht in de reserves per programma, wat een stap is naar nog meer transparantie. U kunt nu direct zien hoeveel middelen worden onttrokken, toegevoegd of vrijvallen binnen de reserves van de programma's. Hiermee hopen we een duidelijker beeld te schetsen van onze financiële keuzes en de uitdagingen die voor ons liggen.

Met dit document biedt het college een heldere en daadkrachtige begroting aan, waarin we keuzes maken voor de toekomst van onze stad. Zo investeren we in de aanleg van het Nelson Mandelapark. Verlagen we samen met woningcorporaties en marktpartijen de CO2-uitstoot om duurzaam en betaalbaar te bouwen. Investeert de gemeente in de financiële zekerheid van Rotterdammers met onder andere Grip op Geldzaken en het voortzetten van bijzondere bijstand voor studenten. Daarnaast investeert de gemeente in moderne en duurzame sportaccommodaties die toegankelijk zijn voor iedereen, ook voor mensen met een beperking.

Met elkaar blijven we de uitdagingen vastberaden aanpakken en investeren tegelijkertijd in wat echt belangrijk is voor Rotterdam, haar inwoners en ondernemers.

Maarten Struijvenberg, Wethouder Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 3

Voortgang Tweede herziening 2024

Financieel beeld op hoofdlijnen

Bij deze Tweede herziening 2024 wordt de begroting 2024 geactualiseerd. Het totaal aan voorgestelde bijstellingen telt op tot **€ 36,7 mln positief**. Het positieve saldo is toegevoegd aan de Algemene reserve.

Belangrijkste bijstellingen 2024

- Mutatie algemene uitkering meicirculaire € 28,8 mln (programma Algemene middelen)
- Actualisatie kapitaallasten € 14,5 mln (programma Algemene middelen)
- Actualisatie rente € 4,1 mln (programma Algemene middelen)
- Afdracht groeimiddelen Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) - € 5,4 mln (programma Algemene middelen)
- Vrijval saldo indexatie € 9,3 mln (programma Algemene middelen)
- Jeugdhulp persoonsgebondenbudget - € 14,1 mln (programma Zorg, welzijn en wijkteams)
- Derving Omgevingswet leges - € 5,1 mln (programma Bestaande stad)

Bijstellingen per programma

Financiële bijstellingen per programma

Algemene middelen	82.415
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	5.447
Beheer van de stad	-18.596
Belastingen	2.023
Bestaande stad	-14.449
Bestuur	-2.705
Cultuur	1.394
Dienstverlening	-2.221
Economische ontwikkeling	3.282
Energietransitie	269
Onderwijs	8.660
Overhead	-1.462
Sport en recreatie	-6.615
Stedelijke ontwikkeling	11.485
Veilig	346
Volksgezondheid	-473
Werk en inkomen	-4.978
Zorg, welzijn en wijkteams	-27.128
Totaal bijstellingen	36.692

Hieronder worden kort de belangrijkste bijstellingen toegelicht voor de programma's waar die zich voordoen:

Programma Algemene middelen € 82,4 mln:

- De grootste bijstelling zijn de inzichten uit de Meicirculaire van het Rijk van in totaal € 54,0 mln. € 28,8 mln is de algemene uitkering. € 25,2 mln is voor taakmutaties, de hogere lasten hiervoor zijn begroot op de programma's waarop de taakmutaties betrekking hebben.
- De actualisatie van de kapitaallasten (€ 14,5 mln) en de rente (€ 4,1 mln) leidt tot een positieve bijstelling van € 18,7 mln. De actualisatie van de kapitaallasten is een interne toerekening van rente, tegenover de positieve bijstelling bij het programma Algemene middelen staat bij andere programma's daarvoor een negatieve bijstelling voor hogere kapitaallasten begroot.
- En er is een meevaller door de vrijval van een stelpost voor indexering € 9,6 mln.
- Een afdracht groeimiddelen aan de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) van - € 5,4 mln.

Programma Beheer van de stad - € 18,6 mln:

- De actualisatie van de kapitaallasten leidt hier tot een bijstelling van - € 7,7 mln.
- Er is een kasschuif door het sneller uitvoeren van het onderhoud van de Erasmusbrug. - € 2,3 mln die stond begroot voor 2025 is hiervoor naar 2024 verschoven.
- Verder is er onder andere sprake van hogere baggerkosten - € 1,9 mln, een lagere vergoeding van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat voor de aanpak en preventie zwerfafval - € 1,6 mln en lagere baten uit de leges voor leidingen - € 1,3 mln.

Programma Bestaande stad - € 14,4 mln:

- De verkoop van een aantal panden verschuift van 2024 naar 2025. Daardoor verschuiven ook de begrote opbrengsten van 2024 naar 2025. Het gaat om een bijstelling van - € 9,6 mln.
- Lagere opbrengsten uit Leges Omgevingswet - € 5,1 mln. Door lagere bouwaanvragen in 2024. Eind 2023 zijn vooruitlopend op de Omgevingswet nog veel bouwaanvragen ingediend.
- De actualisatie van de kapitaallasten leidt hier tot een bijstelling van - € 4,8 mln.

- Er is een positieve bijstelling van € 2,8 mln door het besluit van de raad om Recreatieoord Hoek van Holland in erfpacht uit te geven.
- Voor de afwaardering van het Schiekadeblok is een bijstelling van - € 0,9 mln begroot.

Programma Stedelijke ontwikkeling € 11,5 mln:

- Door de actualisatie van de rente voor de Grondexploitatie is er een bijstelling van - € 23,1mln.
- Daarnaast is er een positief resultaat op de Grondexploitatie van € 16,5 mln.
- Een onttrekking van € 10,8 mln aan de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling.
- Verschuiven van het budget van het Rijk voor de huisvesting van statushouders naar latere jaren - € 7,1 mln.
- En een bijstelling van - € 3,3 mln voor lagere parkeerboten.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams - € 27,1 mln:

- Voor Jeugdhulp persoonsgebonden budget een bijstelling van - € 14,1 mln.
- Lasten voor Taakmutaties uit de Meicirculaire - € 13,6 mln.

Financiële kengetallen

Weerstandsvermogen

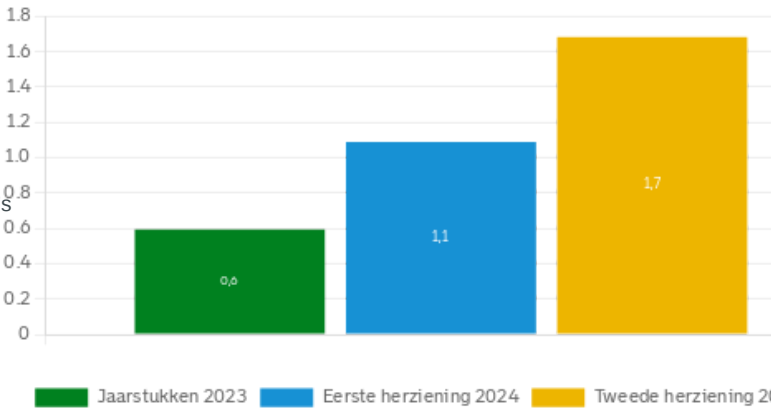
Jaarstukken 2023: 0,6

Eerste herziening 2024: 1,1

Tweede herziening 2024: 1,7

Het weerstandsvermogen geeft aan of de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Er wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt.

Weerstandsvermogen

Structureel exploitatiesaldo

Jaarstukken 2023: - € 87 mln

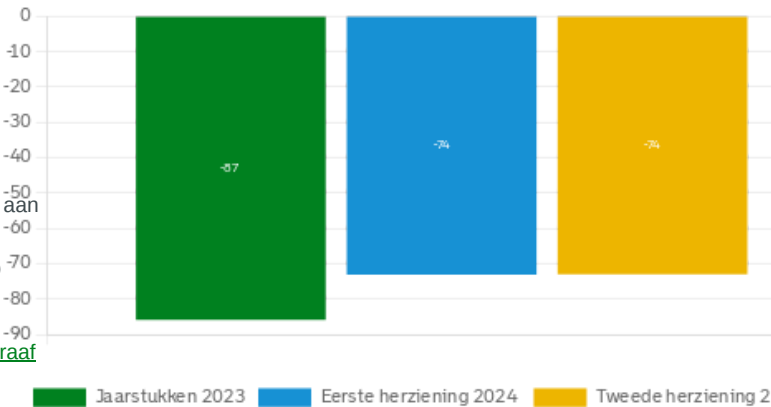
Eerste herziening 2024: - € 74 mln

Tweede herziening 2024: - € 74 mln

Het structurele exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. In 2023 t/m 2025 is het structureel exploitatiesaldo incidenteel negatief. Meerjarig is het structureel exploitatiesaldo positief en loopt op van € 41 mln in 2026 naar € 158 mln in 2028.

Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Structureel exploitatiesaldo

Programma Algemene middelen

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. Eind 2024 is het weerstandsvermogen 1,74 en daarmee voldoet het aan de norm. Het weerstandsvermogen voor 2025 is 0,80 en daarmee onder de norm. Het weerstandsvermogen voor 2026 is 1,02 en daarmee op de norm. De paragraaf [Weerstandsvermogen](#) laat het meerjarig verloop van het weerstandsvermogen en de risico's zien.

Financiering

Door de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente voor investeringen vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen gaat vanaf 2025 van 2,0% naar 2,5%.

Het begrote interne omslagpercentage voor toerekening aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) is vanaf 2025 gelijk aan de omslagrente voor investeringen. Dit is het gevolg van een wijziging in de BBV-regelgeving (Besluit Begroten en Verantwoorden). Door de gelijkstelling stijgt het omslagpercentage voor de BIE vanaf 2025 van 1,2% naar 2,5%.

De rentestijging geeft een negatief financieel effect op de organisatie. De verrekening naar de betrokken programma's heeft in de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024 plaatsgevonden. Zie de paragraaf [Financiering](#) voor verdere toelichting.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. De systematiek waar de verdeling op is gebaseerd, wordt vervangen. In plaats van de trap-op-trap-af-systematiek is de nieuwe systematiek gebaseerd op de ontwikkelingen van het bruto binnenlands product (bbp). Eerder gaf het Rijk aan dat het de nieuwe systematiek vanaf 2026 zou invoeren. In de Rijksvoorjaarsnota 2024 kondigde het Rijk echter aan de nieuwe systematiek voor gemeenten al per 2024 in te stellen.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

RET

Eind 2023 heeft RET samen met gemeente Rotterdam en Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om de komende jaren weer financieel gezond te worden. Dat doet RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Zo komt er een slimmere manier van toezicht houden in de tram, voert RET een nieuwe aanpak in om het ziekteverzuim te verminderen en krijgt het busnetwerk een slimmere invulling.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. In 2024 vindt een storting van €15 mln plaats. De storting is verwerkt in Begroting 2025/Tweede herziening 2024.

Voor deze storting is een dividendstroom terug te verwachten, net zoals bij een storting vanuit een private aandeelhouder. Inboeking van deze dividendenstroom vindt later plaats.

Kiezen voor Rotterdam

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten een organisatieopgave van € 150 mln. uit te voeren. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in het programma Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 van € 20 mln. is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder wordt grotendeels bij de Begroting 2025/Tweede herziening structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Zie voor een uitgebreidere toelichting hoofdstuk [Bedrijfsvoering](#).

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Algemene middelen	€ 82.415
Actualisatie kapitaallasten	€ 14.524
Actualisatie rente	€ 4.136
Bijstelling dividendramingen	€ 1.000
Kapitaalstorting RET	€ -300
Mutatie algemene uitkering meicirculaire	€ 28.797
Vrijval saldo indexatie	€ 9.336
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 24.921

Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Armoede en schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Realisatie 2023: intakes 5.339, gestarte schuldregelingen 1.929

Mijlpaal 2024: intakes 5.250, gestarte schuldregelingen 2.800

Realisatie januari t/m augustus 2024: **intakes 3.166, gestarte schuldregelingen 1.461**

Op basis van de resultaten van de eerste acht maanden van 2024 is het halen van de gestelde mijlpaal onzeker. Zowel het aantal intakes als het aantal gestarte schuldregelingen lopen achter op de planning. Voor de intakes richt de afdeling Grip op Geldzaken zich volledig op het bereiken van Rotterdammers met geldzorgen. Dat gebeurt onder meer via vroegsignalering en samenwerking met formele en informele partners in de stad. Om de in 2025 gestelde mijlpalen op intakes en schuldregelingen te halen, is er extra ingezet op het verhogen van instroom bij Grip op Geldzaken en het verhogen van de doorstroom naar de Kredietbank Rotterdam. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van de gemeentelijke schuldenketen en van de informatievoorziening aan de Rotterdammer. Het is op dit moment onzeker of deze inzet voldoende zal zijn om aan het einde van deze collegeperiode de target te behalen.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023: **9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Streefwaarde 2024: **6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Realisatie t/m juli 2024: **4.668 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het [beleidskader Basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden](#) vast. De ambitie voor deze collegeperiode is: 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden. In 2023 en tot en met juli 2024 zijn totaal 13.773 trajecten gestart. Hiermee ligt de realisatie van de doelstelling op koers.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne van maart 2022, heeft de gemeente Rotterdam de taak om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave van het Rijk om 2.729 tijdelijke huisvestingsplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne te bieden. Half augustus 2024 ving Rotterdam ongeveer 2.976 Oekraïense vluchtelingen op. Van hen verbleven er 1.782 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.194 bij particulieren. Gezien het aantal opvangplekken in Rotterdam, (zowel particulier als gemeentelijk), zet de gemeente geen extra inzet op het vergroten van het aantal opvangplekken in Rotterdam.

De gemeente maakt kosten voor tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Het Rijk dekt deze kosten. Daardoor is de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne voor de gemeente budgetneutraal.

Huisvestingsopgave statushouders 2024	
Taakstelling 1e helft 2024	637
693 - 56 voorsprong in 2023	
Taakstelling 2e helft 2024	628
Uitstroom Afspraken Silja - 2023 (UAS-2023)	286
Dit gaat om het huisvesten van statushouders die in 2023 zijn meegeteld voor de taakstelling en die vóór 1 juli 2024 vanuit de Silja moeten doorstromen naar een woning	
Herhuisvestingsopgave in 2024	66
Dit gaat om het herhuisvesten van statushouders die in tijdelijke huisvesting verblijven	
Totaal	1.617

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan. Zo leren inburgeraars om financieel zelfredzaam te zijn, leren ze de taal en de krijgen ze hulp om te gaan werken of onderwijs te volgen. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat. De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - dat zijn vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning moeten geven en begeleiding bij inburgering moeten bieden.

De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2024 is 1265. Inmiddels heeft Rotterdam heeft 832 statushouders gehuisvest. Daarvan tellen er 603 mee voor de taakstelling (peildatum 1 augustus 2024). Het verschil komt, doordat een deel van de mensen die in 2024 definitief zijn gehuisvest, al in 2023 meegeteld voor de taakstelling. Het huisvesten van statushouders blijft een uitdaging, gezien de krapte op de woningmarkt en de landelijke toename van het aantal te huisvesten statushouders. De huisvestingsopgave statushouders is ook in 2024 een uitdaging.

Er zijn 2.302 statushouders met inburgeringsplicht. Hiervan zijn er 1.429 aangemeld op een leerroute. Van de gehuisveste statushouders zitten de meesten nog in de brede intakefase. Die duurt 10 weken. In die fase volgen statushouders het programma Starten in Rotterdam. Een aanzienlijk aantal

statushouders met inburgeringsplicht verblijft nog op de ferry in de Merwehaven. Een deel van hen doet mee aan Vroege Start. Vroege Start houdt in dat het inburgeringsproces zo vroeg mogelijk wordt opgestart, bij voorkeur al in de opvanglocatie zodra iemand aan de gemeente is gekoppeld. In dit geval is dat dus op de ferry in de Merwehaven. Voor de zomer van 2024 deed 40% mee aan de Vroege Start. We verwachten dat in het najaar 2024 de deelname aan de Vroege Start verhoogd is.

Samenleven

Het college wil discriminatie intensief aanpakken. Uitvoering van de 85 maatregelen uit het [Actieplan Samenleven in een stad \(2024-2027\)](#) moet bijdragen aan vermindering van discriminatie en acceptatie van diversiteit. De aanbesteding voor educatie voor leerlingen, jongeren en ouders over samenleven in een diverse stad is afgerond.

Ten opzichte van voorgaande jaren is het voorlichtingsaanbod uitgebreid naar het hoger onderwijs (naast het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en het mbo). Ook is educatie op dit thema, waaronder gastlessen, lezingen, workshops, voor het eerst toegankelijk op andere plekken dan alleen op onderwijsinstellingen. Het gaat om leeszalen, bibliotheken en het jongerenwerk. Zo kan elke Rotterdammer gebruik maken van het aanbod.

De gemeente is ook gestart met voortzetting van de Stadsgesprekken Samenleven. De Stichting Platform Samenwerkende Islamitische Organisaties (SPIOR) heeft, in opdracht van de gemeente Rotterdam, in juni 2024 de eerste gesprekken gehouden over moslimdiscriminatie. Ook de stichting Confro heeft stadsgesprekken op scholen gevoerd. In het najaar gaat de gemeente verder met de stadsgesprekken met verschillende groepen Rotterdammers. De gesprekken worden door partijen van de gemeenschappen zelf georganiseerd, zodat plaats, insteek en manier van bespreken zo goed mogelijk past bij de betreffende Rotterdammers. De verwachting is dat in 2024 ongeveer 50 bijeenkomsten plaatsvinden.

Met de stadsbrede campagne 'Zie het. Zeg het. Meld het.' willen we dat meer inwoners bewust worden van discriminatie (zie het), zich uitspreken als ze discriminatie zien (zeg het) en het op de juiste plek melden (meld het). Hiervoor vraagt de gemeente het hele jaar door aandacht. Onder meer door een beplakte tram in te zetten met deze campagneboodschap. Op verschillende momenten rijden voorlichters mee op de tram en gaan het gesprek aan met reizigers of zij bekend zijn met de meldmogelijkheden en of zij weleens met discriminatie te maken hebben. We willen hiermee het gesprek op gang brengen. De tram heeft de hele zomer door Rotterdam gereden.

Op 22 juni 2024 hield de gemeente met de Stichting Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst een netwerkbijeenkomst in De Doelen. Het was de afsluiting van het Herdenkingsjaar Koloniaal & Slavernijverleden, uitgeroepen vanwege 150 jaar afschaffing van de slavernij. Het onderwerp was 'Rotterdam na de komma', met een programma van de Nationaal Coördinator Discriminatiebestrijding Rabin Baldewensingh. Ruim 200 mensen waren aanwezig.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	€ 5.447
Kwijtschelding	€ 1.000
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 4.447

Programma Beheer van de stad

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegedoelstelling: de gemeente vermindert zwerfafval en plaatsing van vuilnis naast afvalcontainers (naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen van huisvuilzakken naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. CROW is een kennisplatform voor onder meer gemeenten. CROW heeft een methode ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten die bijna alle gemeenten gebruiken. Een te laag aantal CROW-metingen in de wijk Zuiderpark maakte de target niet bruikbaar. De wijk is daarom met terugwerkende kracht vervangen door de wijk Cool. Deze wijk scoort lager dan de wijk Zuiderpark. Dit heeft direct gevolgen voor het resultaat.

Realisatie 2023: **82,49% niveau B of hoger**

Begroting 2024: **82,75% niveau B of hoger**

Realisatie 1 juli 2024: **80,04% niveau B of hoger**

Nog steeds is het fijne zwerfafval zoals sigarettenpeuken de grootste zorg. Dit soort afval is moeilijk te verwijderen. Sinds 2023 hebben de wijkreinigingsteams extra ingezet op het behalen van de doelstelling van dit collegetarget. Met ingang van september 2024 richten 3 teams zich volledig op verwijdering van fijn zwerfafval. Het realisatiecijfer per 1 juli 2024 stelt de gemeente voor een uitdaging om de doelstelling te behalen.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de wijken in de plaatsing van huisvuil naast containers en in zwerfafval. Dat maakt een wijkgerichte aanpak extra belangrijk. In 2023 zijn er diverse wijkgerichte maatregelen genomen: extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, meer containeradoptanten en promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten. In 2024 en 2025 zet de gemeente dit beleid voort.

De 'NietRNAast-aanpak' heeft tot doel de plaatsing van afval naast containers te verminderen. Twintig reinigingsmedewerkers zijn opgeleid tot controleur huisafval. Deze succesvolle aanpak loopt door in 2024 en 2025.

Pop-up milieuparken

De gemeente realiseert jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 1 juli 2024: **61**

Met dit realisatiecijfer wordt ervan uitgegaan dat de gemeente de doelstelling in 2024 behaalt.

Sinds 2024 is de KCA-bus (klein chemisch afval) een vast onderdeel van het pop-up-milieupark.

Biodiversiteit

De ambitie van het college is om tijdens de huidige collegeperiode 40 hectare bijenlandschap te realiseren door omzetting van de bestaande grasvegetatie. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfs- en nestplaatsen die onderling verbonden zijn.

Met zorgvuldige locatiekeuze maakt de gemeente ecologische bijenzones op zowel de noordoever als de zuidoever mogelijk. Naar verwachting realiseert de gemeente ook dit jaar circa 10 hectare bijenlint van de in het collegeakkoord afgesproken 40 hectare.

Wijkgerichte aanpak op schoon

Om de bereikbaarheid van de milieuparken te vergroten, kunnen Rotterdammers aanhangwagens en bakfietsen lenen om grof afval en herbruikbare goederen naar een milieupark te brengen. In het eerste half jaar van 2024 zijn zowel de bakfiets als de aanhanger een groot succes gebleken.

Op alle milieuparken is nu een aanhangwagen te leen. Vanaf het voorjaar van 2024 zijn er ook aanhangwagens beschikbaar bij het wijkreinigingsteam in Hoogvliet en het milieupark in Rozenburg, waar de gemeente de afvalinzameling heeft overgenomen van Irado. Elektrische bakfietsen staan ter beschikking voor de Rotterdammers bij gemeentelijke locaties in Delfshaven, IJsselmonde, Noord, Charlois, Kralingen-Crooswijk en sinds april 2024 ook in Prins Alexander. Rozenburg krijgt ook een leenbakfiets.

Sinds augustus 2023 zamelt de gemeente op de noordoever als proef matrassen apart aan huis in, zodat ze schoon en droog blijven; een voorwaarde voor recycling. Rotterdammers maken een afspraak om de afgedankte matras in een specifiek tijdsvenster op te laten halen. Van augustus 2023 tot en met juni 2024 zijn ruim 4.200 matrassen opgehaald. In september 2024 breidt de gemeente deze dienstverlening naar de zuidoever uit.

Lachgascilinders

Sinds januari 2023 valt lachgas onder de Opiumwet. Dat is goed voor de gezondheid, maar gebruikers dumpen de lachgascilinders nu in grote hoeveelheden in parken, op straat en in afvalcontainers. De risico's en extra kosten hiervan zijn groot. Sinds 1 augustus 2023 neemt de gemeente lachgascilinders in bij de milieuparken. Voor het opruimen van de vele gedumpte lachgascilinders in de buitenruimte huurt de gemeente een gespecialiseerd bedrijf in, naast de inzet van eigen milieucontroleurs. Sinds juni 2024 is er ook inzet van medewerkers van Schone Stad. Bij de Voorjaarsnota 2024 is extra budget toegekend voor de inzameling en verwerking van deze cilinders.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Beheer van de stad	- € 18.596
Actualisatie kapitaallasten	- € 7.716
Baggerkosten	- € 1.900
Bommenregeling 2024	- € 557
Lagere vergoeding aanpak en preventie zwerfafval	- € 1.600
Lokale lasten	- € 1.300
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 5.522

Programma Belastingen

Bijstelling lokale belastingen

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten. Over het resultaat van 2024 verwacht de gemeente hogere opbrengsten voor de onroerendezaakbelasting voor woningen. De hogere opbrengsten worden verklaard door areaaluitbreiding (de toename in het aantal nieuwgebouwde woningen).

Voor de logiesbelasting verwacht de gemeente minder opbrengsten dan begroot. Dit komt omdat de overnachtingsprijzen minder hard zijn gestegen dan verwacht. Bij de begroting van 2023 rekende de gemeente nog met een stijging van 8,5%. De gemiddelde overnachtingsprijs daalde echter met 2,7%. Hierdoor verwacht de gemeente nu minder opbrengsten op de logiesbelasting.

Keurmerk Warm Incasseren verlengd

In 2022 ontving de gemeente het keurmerk Warm Incasseren voor het eerst. Het college heeft in het coalitieakkoord vastgelegd dat het dit keurmerk wil behouden. Juni dit jaar is het incassobeleid van de gemeente opnieuw beoordeeld met als resultaat dat het keurmerk opnieuw is toegekend.

Dit betekent bijvoorbeeld dat de gemeente streeft naar effectief incasseren van belastingen en vorderingen zonder dat de gemeente de ‘mens achter de belastingplichtige’ uit het oog verliest. Dat vraagt om een professionele en sociale benadering. Als mensen moeite hebben met het betalen van de belastingaanslag kijkt de gemeente naar de mogelijkheden van kwijtschelden of een betaalregeling. Ook wijst de gemeente op de ondersteuning vanuit schuldhulpverlening.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Belastingen	€ 2.023
Bijstelling lokale lasten	€ 2.135
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 112

Programma Bestaande stad

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Duurzaamheidsambities

De vervanging en grootschalige renovatie van onze gebouwen is opgenomen in de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's), die door de beleidsafdelingen zijn opgesteld. Tot 2030 wordt ongeveer 25% van de portefeuille vernieuwd. Bij de vernieuwingssopgave zijn, naast specifieke gebruikerswensen en duurzaamheid, multifunctionaliteit en de waarde voor de wijk belangrijk. In de IHP's is onderscheid gemaakt tussen een 40-jarige nieuwbouwaanpak en een 20-jarige renovatie aanpak.

De gebouwen die de gemeente nog niet vervangt, worden sober en doelmatig onderhouden en waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen genomen. Voor de bestaande voorraad die niet in de komende jaren in een ontwikkeling zit is geen extra geld beschikbaar. In 2024 wordt uitgewerkt wat voor deze panden de komende jaren de mogelijkheden en keuzes zijn en wat de financiële consequenties hiervan zijn.

Verkoop

Er staan in totaal nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden naar verwachting 51 objecten verkocht in 2024, 39 objecten verkocht in 2025 en de resterende 10 objecten in 2026. Het is mogelijk dat er nog panden van de verkooplijst worden afgehaald. Het college kan immers besluiten dat deze panden toch nodig zijn voor gemeentelijke taken en daarom niet worden verkocht. Per peildatum 01-09-2024 waren er 7 objecten verkocht/geleverd.

Kadernota Vastgoed

Een nieuwe versie met een aantal technische wijzigingen is 11 juli jl. vastgesteld door de raad.

Bouw- en woningtoezicht

Omgevingswet en Wkb

Per 1 januari is de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. De overgang naar deze wetten is bij de gemeente soepel verlopen. De organisatie is hier nu op ingericht.

Goed Huren en Verhuren en opkoopbescherming

Sinds 1 juli 2024 is de Wet betaalbare huur in werking getreden. Deze wet biedt bescherming aan huurders met een woning in het middenhuursegment en het woningwaarderingssstelsel is dwingend voor het hele gereguleerde segment. Toezicht en handhaving wordt per 1 januari 2025 door gemeenten ingezet.

Funderingsproblematiek

De landelijke aandacht voor funderingsproblematiek is toegenomen. Op 11 juni 2024 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die oproept tot een landelijke aanpak funderingsproblematiek. De bijdrage van het lokale Funderingsloket blijft onverminderd doorgaan.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Bestaande stad	- € 14.449
Actualisatie kapitaallasten	- € 4.803
Afwaardering Schiekadeblok	- € 923
Derving Omgevingswet leges	- € 5.078

Recreatieoord Hoek van holland	€ 2.830
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 6.474

Programma Bestuur

College

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en DENK stuurt in 2024 op de uitvoering van het derde jaar van het coalitieprogramma '[Eén Stad](#)'.

De gemeenteraad en de griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhulpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning.

Audiovisuele middelen

Na het zomerreces zijn alle audiovisuele middelen in de raadzaal volledig vervangen. Ook de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem, het vergadermanagementsysteem en de audiovisuele middelen zijn dan volledig vernieuwd en geprofessionaliseerd.

Het laatste deel van het project: de vervanging van de audiovisuele middelen in de Suze Groenewegzaal wordt in 2025 uitgevoerd.

Raadsinformatiesysteem

Omdat het huidige contract in 2026 afloopt, is de planning dat in 2025 een aanbestedingstraject wordt doorlopen voor het beheer en alle daaraan gerelateerde werkzaamheden van het platform achter de internetpagina <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/>.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Bestuur	- € 2.705
Toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders	- € 2.600
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 105

Programma Cultuur

Cultuur voor alle Rotterdammers

- De gemeente voert regelingen uit voor het ondersteunen van creatieve en culturele projecten van makers, platforms, organisaties en andere initiatiefnemers in de stad, zoals onder andere de projectsubsidieregeling. In de eerste helft van 2024 evalueerde het college de projectsubsidies, mede ingegeven door het nieuwe beleidskader '[Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028](#)'. Oplevering van deze evaluatie is gepland in september 2024. De bevindingen worden gebruikt bij een optimalisering van de projectsubsidies vanaf 2025. Deze heeft tot doel om de regeling beter aan te laten sluiten op behoeften in het veld, makers beter te faciliteren en antwoord te bieden op de groeiende subsidievraag.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- De gemeente heeft 140 subsidieaanvragen ontvangen voor de Cultuurplanperiode 2025-2028. Op 28 juni heeft de Adviescommissie Cultuur onder voorzitterschap van Mei Li Vos haar advies '[Verandering Verankerd](#)' met bijbehorend verdelingsvoorstel overhandigd aan het college. Op 24

september 2024 neemt het college een besluit over het Cultuurplan 2025-2028. In november stelt de gemeenteraad de begroting vast en wordt het Cultuurplan 2025-2028 inclusief verdelingsvoorstel definitief vastgesteld.

- Gemeente, culturele sector en andere belanghebbenden werken aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen, is naast het in 2023 geformeerde kernteam Transitie per 1 januari 2024 een kwartiermaker gestart. Deze heeft een adviserende en organiserende rol. Zij verwacht ultimo 2024 een eerste deeladvies op te leveren.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- Begin vierde kwartaal start een campagne om initiatieven uit de nachtsector een laagdrempelig 'loket' (de Nachtdienst) te bieden voor vragen van, voor en over de nacht. Maatregelen om een levendigere nacht te stimuleren zijn opgenomen in het Uitvoeringsplan Horeca (zie [Horecabeleid | Rotterdam.nl](#)). Daarnaast verschijnt in het vierde kwartaal van 2024 een onderzoek naar de meerwaarde van nachtcultuur en wordt het nachtplan gelanceerd. In het Nachtplan is de gemeentelijke inzet voor de nacht verzameld en samengevat in een beknopt, toegankelijk en dynamisch stappenplan. Sommige stappen zijn tussentijds geïmplementeerd. Andere stappen worden in de toekomst geïmplementeerd om de nachtcultuursector te ondersteunen.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Cultuur	€ 1.394
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.394

Programma Dienstverlening

De Wijk aan Zet

Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn de jaaractieplannen 2024 vastgesteld met daarin de doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te realiseren. Het proces is inmiddels samen met de wijkraden geëvalueerd. De verwachting is dat het collegetarget van 75% wordt gehaald. Naar aanleiding van de wijkradenconferentie in maart 2024 is de gemeente met diverse bevindingen aan de slag gegaan. Zo is het proces van ongevraagde adviezen verbeterd. De link naar de adviezen is tevens op MijnRotterdam geplaatst. Ook worden de mogelijkheden verkend om Mijn Rotterdam als volgsysteem voor deze vragen en adviezen uit de wijk te gebruiken. Daarbij wordt gekeken naar aanvullende functies voor leden van wijk- en dorpsraden en hun ondersteuning bij het gebruik. De wijkraadskamer op het stadhuis is in het najaar geopend.

Collegetarget wijk aan zet: het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.

Realisatie 2023: 62%

Mijlpaal 2024/Begroting 2024: 75%

Realisatie 31 augustus 2024: de meting vindt eind 2024 plaats en de gesprekken met de wijkraden hierover zijn in het eerste kwartaal van 2025.

Wijkhubs

Het aantal beoogde wijkhubs is behaald. Elke wijk heeft een eigen wijkhub of maakt gebruik van de tijdelijke, mobiele wijkhub. Voor sommige adressen geldt dat er nog een verhuizing in het verschiet ligt, maar in elke wijk kan de Rotterdamer naar een wijkhub. De versterking van deze nieuwe dienstverlening staat nu centraal. Aan de bezetting en openstelling wordt gewerkt. Die willen we zo optimaal mogelijk afstemmen op de behoefte in de wijk. Waar eerst gebruik werd gemaakt van een tijdelijke mobiele hub, is inmiddels de definitieve mobiele hub in gebruik genomen. De mobiele wijkhub is vrijwel dagelijks in één van de wijken te vinden.

Wijkhubs

Realisatie: 39

Begroting: 39

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Vanuit het programma betrokken stad is gewerkt aan instrumenten die ingezet kunnen worden op het moment dat Rotterdammers betrokken worden en mee kunnen doen als er nieuwe ontwikkelingen zijn. Voorbeelden zijn de participatie bij de omgevingswet, de doorontwikkeling van Mijn Rotterdam. In deze collegeperiode stopt het programma en wordt het ingepast in het bestaande beleid en werkwijzen. Participatie wordt verankerd in de participatieverordening die voor het eind van het jaar aan de raad wordt aangeboden.

Bewonersinitiatieven

Het aantal aanvragen voor bewonersinitiatieven is tot en met 30 juni met circa 100 gestegen ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is het aantal grote initiatieven van meer dan € 2.500 in deze periode bijna verdubbeld van 143 naar 307. De bevoegdheid om besluiten te nemen ligt bij de wijkraden.

CityLab010

De mogelijkheid om plannen voor CityLab010 aan te melden is geopend. Hiervoor worden in het najaar netwerkavonden en workshops georganiseerd. De deadline voor het aanvragen van het startbudget is in november. Hierna worden de plannen met een advies van de ambtenaren voorgelegd aan de stadsjury. Voor het jaar 2024 zijn vijf nieuwe leden toegetreden tot de stadsjury. Begin 2025 bepaalt de jury welke plannen de hoogste kwaliteit, hoogste

mate van vernieuwing en grootste maatschappelijke bijdrage hebben en daarmee in aanmerking komen voor een startbudget. Het maximale startbudget per plan is € 50.000.

Right2Challenge

- Sinds januari 2024 zijn er 4 nieuwe challenges bijgekomen:
- Ontwerp speelplek in het Wilgerplaspark samen met bewoners (GroenGoed)
 - Het in kaart brengen van het lokale netwerk met betrekking tot armoedebestrijding (Warm Rotterdam)
 - Met (ex)verslaafden een deel van de Agniesebuurt prikschoon houden (Clean Up)
 - Activeren van jongeren doormiddel van prikschoon houden van het skatepark en omgeving in Hoogvliet (SPOTHoogvliet)

Daarmee komt het totaal aantal challenges in Rotterdam op 18.

Programma Kleine Kernen

De tweede reeks aan projecten in het meerjarig Uitvoeringsprogramma Kleine Kernen is in 2024 gehonoreerd voor € 11,7 mln. Dit betreft onder meer de projecten Herontwikkeling Zuidpunt (Heijplaat), Strandopgang Rechtestraat en Oranjebonnen (Hoek van Holland), Pernisserpark en Metroplein (Pernis) en ontsluiting Pothof (Rozenburg). Naar verwachting zal in september 2025 een update verschijnen van het ambitiedocument Nieuwe Buitenkansen.

Verkiezingen

In juni 2024 vonden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats.

Toegankelijkheid stembureaus: 98%

Stadsarchief

Stadsarchief Rotterdam startte in juni met het Haags Gemeentearchief en Erfgoed Leiden & Omstreken een nieuwe gezamenlijke digitale chatdienst. Deze is elke werkdag bereikbaar. Daarnaast bood het stadsarchief vertrekkend burgemeester Aboutaleb een foto-expositie aan in de Maastunnel over zeven naoorlogse burgemeesters. Op de website van het stadsarchief werden verhalenpagina's over de Rotterdamse razzia gepubliceerd. De gemeentearchivaris bracht aan het college verslag uit over het informatie- en archiefbeheer in Rotterdam. Op verzoek van Rotterdammers werden in het eerste halfjaar 1.571 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. In totaal ging het om 221.000 scans. Daarnaast werden 27 archieven toegankelijk gemaakt, materieel verzorgd en gepubliceerd. Ook werden de bouwdoSSIers van 1948 en 1949 gedigitaliseerd en online beschikbaar gemaakt.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (≤6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2024: - 20%

Realisatie januari t/m augustus 2024: - 13%

In januari t/m augustus 2024 is 13,1% van de Rotterdammers ontevreden. Dankzij onze continue verbeteringen zien we een aanhoudende daling van het aantal ontevreden Rotterdammers. We blijven onverminderd positief over het behalen van het collegetarget in 2026, al is het mogelijk dat we eind 2024 niet de tussentijdse mijlpaal hebben bereikt.

Om de piek in reisdocumenten op te vangen, is op publiekslocaties Centrum en IJsselmonde de baliecapaciteit uitgebreid en zijn er een aantal extra zaterdagopenstellingen geweest. Er zijn extra baliemedewerkers opgeleid voor reisdocumenten. Een deel van de nieuwe collega's wordt opgeleid om specialistische burgerzaken producten te behandelen. De gemeente wijst Rotterdammers op de mogelijkheid om al voor de verwachte piek het reisdocument te komen verlengen. Dit vlakkt de piek af en wachttijden worden zoveel mogelijk voorkomen. Dit lijkt effect te hebben gehad.

We werken eraan dat Rotterdammers eenvoudig de juiste informatie kunnen vinden op Rotterdam.nl. Via MijnLoket kan de Rotterdammer actuele statusinformatie vinden over een vraag, verzoek of klacht.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Dienstverlening	- € 2.221
10%-regeling bewonersinitiatieven	- € 556
Leges Stadsarchief	€ 70
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.735

Programma Economische ontwikkeling

Economische ontwikkeling

Vlak voor de zomer heeft Erasmus Universiteit Rotterdam de Economische Verkenning Rotterdam 2024 (EVR) aan een breed publiek gepresenteerd. De EVR 2024 laat onder andere zien dat de Rijnmondse economie in 2023 is gekrompen met -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is. Dit verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde. Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en in de logistieke ketens rondom de haven. Maar straalt ook uit naar de stedelijke economie vanwege de groeiende verbondenheid met de stad, zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte op de arbeidsmarkt zijn er nog beperkte gevolgen voor de werkgelegenheid. De verwachting is dat de economie in Rijnmond in 2024 en 2025 gaat groeien, ook harder dan het landelijk gemiddelde. Er is sprake van inhaalgroei. Dit is te verklaren door een lagere inflatie, toenemend consumentenvertrouwen en een aantrekkende wereldhandel.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2024 zijn:

- In het eerst en tweede kwartaal van 2024 zijn de nieuwe horecagebiedsplannen vastgesteld na een participatietraject met onder anderen bewoners, wijkraden en samenwerkingspartners. Met de nieuwe horecagebiedsplannen is meer ruimte mogelijk gemaakt in de stad voor (nacht)horeca. Op sommige plekken wordt juist een pas op de plaats gemaakt qua horeca-ontwikkeling, om de balans tussen levendigheid en leefbaarheid niet (verder) te verstoren. Op 15 locaties wordt ruimte geboden aan de ontwikkeling van 24-uurshoreca. Naast nieuwe locaties, gaat het ook om de mogelijkheid tot verzwaring van de vergunning op bestaande locaties. Ook is met de nieuwe horecagebiedsplannen gekeken waar in de stad de mogelijkheid geboden kan worden om terrassen structureel te verruimen.
- Om bij te dragen aan de doelstellingen van het target bedrijfsruimte is er in de voorjaarsnota € 7 mln beschikbaar gekomen voor het oprichten van een bedrijfsruimtefonds. De voorwaarden van dit fonds worden uitgewerkt.
- Omdat na vier maanden in 2024 het beschikbare subsidiebudget van de subsidieregeling bedrijventerreinen en winkelgebieden vrijwel uitgeput was, is besloten het subsidiebudget te verhogen. Per 1 augustus 2024 zijn 36 aanvragen van ondernemerscollectieven behandeld en is er € 594.680 aan subsidie verleend voor de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van hun winkelgebieden en bedrijventerreinen. Omdat de gemeente de helft van de kosten subsidieert, komt dit neer op een totale investering van € 1,2 mln in deze gebieden.
- De Denktank Rotterdamse economie 2040 is van start gegaan. De denktank bestaat uit 11 Rotterdamse ondernemers die samen met andere partijen in de stad het college en de raad adviseren over de Rotterdamse economie in 2040 en welke acties op korte termijn zijn te ondernemen om dit te bereiken. De denktank is opgericht na een aangenomen motie bij het vaststellen van de koersbrief economie 2030. De verwachting is dat in de eerste helft van 2025 de denktank haar advies presenteert.
- Eind mei vond in samenwerking met meer dan 40 publieke en private partners de 5e editie van Upstream plaats. Dit is het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio. Het evenement brengt startups, scale-ups, innovatief MKB, investeerders, corporates en beleidsmakers samen. Het doel is dat ze de innovatiekracht van de regio vergroten en voor groei van bedrijven zorgen. Op het tweedaagse evenement kwamen ongeveer 2.500 deelnemers af.
- Om de Vitale kerngebieden te versterken werkt de gemeente samen met vastgoedeigenaren en winkeliers. Een van de concrete acties is het beperken van het aantal verspreide winkels in de aanloopstraten rond de kernwinkelgebieden door deze te transformeren naar andere functies. In 2024 is de opdracht afgerond in vier gebieden: Hillesluis, Bloemhof, Katendrechtse Lagedijk/Wolphaertsbocht en Vierambachtsstraat. Er zijn 99 panden getransformeerd, waarvan 75 panden naar de functie wonen en 25 naar een andere economische functie. Ervaring vanuit verleden en heden leert dat gemiddeld genomen er ongeveer 100.000 euro per pand door eigenaren wordt geïnvesteerd. Deze aanpak heeft daarmee circa € 10 mln aan investeringen uitgelokt.
- De Europese editie van het event TwitchCon was in juni in Rotterdam. Het internationale game-livestreaming platform Twitch heeft wereldwijd 240 mln actieve gebruikers. Een groot deel daarvan heeft op die manier Rotterdam kunnen zien. De livestreams zijn uitgezonden door Twitch zelf en door duizenden livestreamers die vanuit Rotterdam uitzonden op hun eigen Twitch-kanaal. In totaal kwamen meer dan 10.000 internationale bezoekers naar Rotterdam om TwitchCon live mee te maken in Rotterdam Ahoy.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2024: 4.272.299 m²

Mijlpaal 2024: 4.264.471 m²

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Na een stijging in 2022 is de omvang van de voorraad bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 4.000 m² afgenomen (er is 80.000 m² bedrijfsruimte toegevoegd en 84.000 m² onttrokken). Vooral door uitgifte van grond op bedrijventerreinen kwam er nieuwe bedrijfsruimte. Op basis van grote gebiedsontwikkelingen met vooral woningbouw, is de verwachting dat de komende jaren steeds meer sprake is van onttrekkingen. Bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrico. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Daarom is het behalen van de target nog onzeker, ondanks de licht positieve ontwikkeling. De inzet op het reduceren van transformaties en stimuleren van toevoegingen is ook de komende jaren belangrijk. Zo worden bij de uitgifte van nieuwe kavels grond op de bedrijventerreinen Spaanse Polder en Hordijk sinds 2023 de milieucategorie en de bebouwingsdichtheid als selectiecriteria gebruikt zodat de nog beschikbare ruimte beschikbaar komt voor zwaardere bedrijven en intensief gebruikt wordt. Door de subsidieregeling Maakbedrijven worden de kansen voor deze doelgroepen verder vergroot.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2022 en 2023 (cumulatief): 24

Realisatie 2024 (t/m augustus, cumulatief): 29

Meting en monitoring gebeurt binnen het programma Vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbenden in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Vanaf 2022 is in 29 gebieden gestart met de aanpak om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken. Daarmee is de doelstelling van deze indicator (25) behaald.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Realisatie 2023: 5.662

Begroting 2024: 7.500

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De meting van deze indicator is op basis van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om het gebruik van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops. Bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. De gemeente ligt goed op schema om de indicator te behalen.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2023 cumulatief: € 2,62 miljard en 1.986 banen

Begroting 2025: € 250 mln en 500 banen

Realisatie 2024 : de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

In deze indicator nemen we onder meer mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2023: 71%

Begroting 2025: 80%

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. De eindstand van 2023 was een bezettingsgraad van 71%. De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam minimaal éénmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor is op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het aantal marktplaatsen dat per augustus 2024 als vast was uitgegeven is 80 %. Gedurende het jaar schommelt dit percentage vanwege opzeggingen en het tussentijds opnieuw uitgeven van een vaste plaats. Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. De inzet om de inname van de marktplaatsen zowel vast als op dagbasis te stimuleren gaat onverminderd verder.

Vanwege de bouwwerkzaamheden voor de RottaNova maakt de gemeente samen met de ondernemers een indeling voor de centrummarkt. Eind 2024 kiezen alle marktondernemers met een vaste plaats op de centrummarkt op basis van deze indeling een nieuwe plaats. Omdat alle ondernemers een nieuwe plaats moeten kiezen, is het voor meer ondernemers mogelijk een dubbele kraam te kiezen. Verder is eind augustus 2024 een online wervingscampagne gestart om meer ondernemers naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht, krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling	€ 3.282
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.282

Programma Energietransitie

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: we zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2023: -31%

Mijlpaal 2024: -20%

Realisatie 2024: bekend najaar 2025

De Milieudienst Rijnmond (DCMR) berekent voor het stedelijke gebied een CO₂-uitstoot van 2,37 Mton in 2023; dat is een daling van 31% ten opzichte van 1990. De dalende trend van afgelopen jaren zet dus door en overtreft zelfs de Rotterdamse collegetarget van -25% in 2025. Deze daling komt vooral door een groener energiegebruik en ook doordat het aanbod van schonere bronnen stijgt, waaronder door de Rotterdamse wind- en zonprojecten. Ook gebruiken Rotterdammers minder aardgas. Isolerende maatregelen en aardgasvrij-projecten zorgen verder voor een gestage toename van de verduurzaming van de gebouwde omgeving. De verwachting voor de komende jaren is dat er nog meer reductie mogelijk is door de uitvoering van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR). Een voorbeeld daarvan is de invoering van de Zero Emissiezone. Als we verder in de toekomst kijken en rekening houden met de landelijke doelstelling voor 2030 - een reductie van 55% CO₂-uitstoot - zijn aanvullende plannen vanuit de verschillende sectoren nodig om als stad ook deze doelstelling te realiseren. De [DCMR doorrekening](#) van begin 2024 toont deze noodzaak ook duidelijk aan.

Over de - al dan niet al afgeronde - plannen van het KAR staat meer informatie op de gemeentelijke [website](#).

De uitgebreide CO₂-rapportages zijn te vinden op deze [website](#) van de DCMR.

Landelijke context

Met het [Klimaat Actieplan Rotterdam](#) werkt Rotterdam aan een langjarige agenda om de klimaatdoelstellingen voor 2030 en 2050 te behalen. Niet alleen de inzet van de gemeente en de stad is hiervoor nodig. Rotterdam is ook sterk afhankelijk van wet- en regelgeving van en financiering door het Rijk. Een aantal doelen hebben een mix van financieringsbronnen. Een voorbeeld hiervan is de Zero Emissie Zone, welke gefinancierd wordt door een mix van gemeentelijke inzetten DTB en Rijksgelden. Vanwege veranderende landelijke verhoudingen kan het zijn dat Rotterdam zijn doelstellingen en/of financiën moeten bijstellen.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

In de haven en kleine kernen is sprake van krapte op het elektriciteitsnet. Hiervoor geldt de Rotterdamse aanpak netcongestie. Rotterdam werkt hierin samen met netbeheerders TenneT en Stedin. Doel is een snellere én slimmere uitbreiding van elektriciteitsnetten. Met andere overheden en bedrijven stuurt Rotterdam op een betere benutting van het net en de ontwikkeling van een netbewuste stad. Met bedrijven en beheerders van bedrijfstreinen werkt Rotterdam aan een meer flexibele energievraag, bijvoorbeeld door Energy Hubs te stimuleren. Energiehubs zijn een lokale samenwerking tussen gebruikers en producenten van energie. Het Rijk is op zoek naar grootschalige bronnen van duurzame elektriciteit. Die zoektocht resulteert onder meer in windparken op zee, waarvoor de aanlandingen worden geproduceerd in de Rotterdamse haven. Daarnaast doet het Rijk locatieonderzoek voor twee kerncentrales en extra aanlandingslocaties voor wind op zee. Innovatie is essentieel om onze klimaatdoelstellingen te halen. Daarom stimuleren we met de Smart Energy Systems-subsidie vernieuwingen in het energiesysteem.

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2 km² zonnepanelen in 2026. Analyse van de luchtfoto van april 2024 laat zien dat er al 1,97 km² aan zonnepanelen in Rotterdam staat. Rotterdam heeft Amsterdam ingehaald als stad met de meeste zonnepanelen van Nederland.
- Servicepunt Zon heeft in de eerste helft van 2024 62 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.
- Met het Havenbedrijf Rotterdam, DCMR en de Veiligheidsregio Rotterdam zijn richtlijnen ontwikkeld om veilig zonnepanelen te plaatsen op SEVESO-locaties (locaties met gevaarlijke stoffen).
- Er is nu een uitvoeringslijn Lokaal Eigendom, bedoeld om Rotterdammers te laten meeprofiteren van grootschalige zon- en windprojecten.
- Er zijn twee proeflocaties voor zonnepanelen op gevels.
- In Delfshaven steunt de gemeente een collectieve inkoopactie zonnepanelen voor bewoners.

Windenergie

- Begin 2024 stonden er 88 windturbines op Rotterdams grondgebied. Het totaal opgesteld vermogen aan windenergie bedraagt ongeveer 340 megawatt. Sindsdien is windpark Dintel afgebroken om plaats te maken voor een andere ontwikkeling. Hierdoor is het aantal windmolens gedaald naar 83, en is het totaal opgesteld vermogen circa 325 megawatt.
- De gemeente werkt aan vier projecten uit de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM): Hoeksebaan, Landtong Rozenburg Oost, Beneluxplein, en Charloisse Poort.
- Wind in de haven: er is 300 megawatt gerealiseerd. Met het Havenbedrijf Rotterdam loopt een verkenning hoe in de toekomst dit opgesteld vermogen is te behouden.

Alternatieve warmte en koude oplossingen

De gemeente bereidt zich voor op de komst van de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). De Wcw moet nog in de Tweede Kamer behandeld worden. Door de Wcw wordt de warmtemarkt meer publiek. Dat betekent dat de overheid een meerderheidsbelang hierin krijgt. De Wgiw geeft de college's van gemeenten meer bevoegdheden in de warmtetransitie; bijvoorbeeld de mogelijkheid een einddatum aan de levering van aardgas te verbinden. Ook moeten gemeenten een Warmteprogramma opstellen. Dit is vanaf 2026 een verplicht programma onder de Omgevingswet. Voor de zomer 2024 vond de aftrap plaats van de eerste van een reeks bijeenkomsten met partners in de stad, waaronder woningcorporaties, netbeheerder, energiecoöperaties, klimaatburgemeesters, vve-beheerders, particuliere verhuurders en warmtebedrijven.

Rond de jaarwisseling 2024-2025 ronden we de verkenningfase af en informeert het college de gemeenteraad. Dan zijn ook de contouren van een nieuwe WAT-kaart beschikbaar die de alternatieven voor aardgas weergeeft.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Energiebesparing en verduurzaming

Voor zowel de bestaande bouw, nieuwbouw als voor het midden- en kleinbedrijf en horecagelegenheden richt de gemeente zich op energiebesparing en verduurzaming. Voor zowel Energieloket als de gebiedsgerichte aanpak voor isolatie komen er aanbestedingen om partners te contracteren. Vve's die willen verduurzamen, krijgen via VVE-010 hulp en advies. Zowel voor vve's als grondgebonden woningen is er subsidie van de gemeente. Gemaakte prestatieafspraken met woningcorporaties worden uitgevoerd en is er een gemeentelijke subsidie voor verduurzaming sociale huurwoningen. Voor de energieprestaties van nieuwbouwonstwikkelingen is er beleid en advies die moeten leiden tot een verbetering van deze prestaties ten opzichte van het wettelijk minimum (BENG: Bijna Energieneutrale Gebouwen).

Geen fossiele energie in de woningvoorraad

Het aardgasvrij maken van Rotterdam verloopt gebiedsgewijs. In twee gebiedsaanpakken loopt de aanleg van stadsverwarming: in Heindijk (IJsselmonde-Zuid) en in Bospolder-Tussendijken. In het eerste deel van Pendrecht-Zuid en Reyeroord-West start de uitvoering in het najaar 2024. Voor het vervolg van deze gebiedsaanpakken praat Rotterdam nog met Vattenfall. Dit bedrijf wil vanwege de huidige onzekere marktomstandigheden niet meer investeren in grootschalige warmteprojecten in bestaande bouw. Voor Pendrecht-Noord en Reyeroord-Oost zoekt de gemeente daarom een ander warmtebedrijf.

In Prinsenland – Het Lage Land wordt de gebiedsaanpak hervat zodra de hernieuwde concessie met Eneco gereed is. De start van een gebiedsaanpak in het Oude Noorden is eveneens afhankelijk van de hernieuwde concessie met Eneco. Zonder deze afspraken gaat Eneco niet grootschalig investeren in deze twee gebieden. In Rozenburg is nog geen warmtebedrijf geselecteerd. Hier werken we opties uit voor een vervolg van de gebiedsaanpak. In de Agniesebuurt-oost werken we toe naar de start van een gebiedsaanpak en in Ommoord en Schiebroek ondersteunen we twee marktinitiatieven op het gebied van aardgasvrij.

Betaalbaarheid energietransitie en energiearmoede

In totaal zijn 12.000 huishoudens geholpen door energiekussers. Die installeren kleine energiebesparende maatregelen en geven tips om het energieverbruik te verlagen. Hiernaast loopt een isolatiesubsidieregeling voor Vve's met een lagere WOZ-waarde. In 2024 is voor 460 appartementen subsidie aangevraagd. Tot en met 2024 is voor 12,5 miljoen euro aan projecten bij woningcorporaties gefinancierd. Deze projecten dragen bij aan lagere maandelijkse lasten voor huurders. Het gaat om dubbel glas, isolatie en zonnepanelen. Al deze projecten zijn gefinancierd met SPUK-gelden (specifieke uitkering) energiearmoede van het Rijk.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Per 1 januari 2025 geldt de Zero Emissiezone voor Stadslogistiek, met landelijke overgangsregelingen en ontheffingen. Ondernemers krijgen hierover informatie. Het gemeentelijk wagenpark wordt steeds meer emissieloos, alle gemeentelijke auto's zijn uitstootvrij en het aantal elektrische vuilniswagens groeit.

De laadinfrastructuur is verder uitgebreid; halverwege 2024 telde Rotterdam meer dan 6.700 openbare laadpunten. In de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit maken bedrijven afspraken over de verduurzaming van het woon-werkverkeer en het zakelijk verkeer. Het is de bedoeling de aanpak uit te breiden naar het gehele gebied van Zuid-Holland Bereikbaar.

Na de ondertekening van het Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) convenant volgen stappen om de gemeentelijke inkoop in de buitenruimte en de bouw emissieloos te maken.

Duurzame haven en industrie

Begin 2024 waren er 5 nieuwe aanmeldingen voor de haalbaarheidsstudies-regeling: studies naar de haalbaarheid van walstroom die voor 80% door de gemeente worden gefinancierd. Hamburg, Antwerpen en Rotterdam hebben een brief over walstroom geschreven aan EU-commissaris Sefcovic. De Europese Commissie heeft eind juni een reactie op de eerder verstuurde brief naar de Europese Commissie verstrekt. Op basis van deze reactie is er begin september een bijeenkomst van de gemeenten Rotterdam, Hamburg en Antwerpen.

De gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam werken samen aan walstroom voor de Wilhelminakade - voor cruiseschepen - en de Lloyd- en Parkkade. Er wordt alles op alles gezet om de installatie aan de Wilhelminakade eind 2024 klaar te hebben. De Lloyd- en Parkkade volgen mogelijk in eind 2025.

Het bedrijf Containerterminal Rotterdam World Gateway (RWG) heeft besloten om de gehele kade voor alle schepen te voorzien van walstroom. Havenbedrijf Rotterdam en RWG hebben een intentieverklaring getekend waarin afspraken zijn gemaakt over het delen van kennis en data over de aanleg en het gebruik van walstroom en de benodigde civiele werkzaamheden aan de kademuren en fenders die uitgevoerd moeten worden.

Verder gaat Rotterdam Shore Power, bestaande uit energiebedrijf Eneco en het Havenbedrijf Rotterdam, de containerterminals van ECT op de Maasvlakte voorzien van walstroom. De walstroomvoorziening is goed voor 60 MW en vijftienduizend schepen per jaar.

Ten slotte opent de gemeente in 2024 een subsidieregeling waarmee € 1,9 mln ter beschikking wordt gesteld voor de realisatie van walstroomprojecten.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Energietransitie	€ 269
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 269

Programma Onderwijs

Schil om de school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal één van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2023: **94**

Begroting 2024: **87**

Realisatie 2024: **Het collegetarget wordt één keer per jaar gemeten. De volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de jaarstukken 2024.**

Bij de laatste meting in 2023 is het totaal aantal scholen toegenomen van 61 in de 0-meting naar 94 scholen. In totaal namen 77 scholen één interventie af, 13 scholen namen er twee af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventie schoolzorgteams in het primair onderwijs (po) en jongerenwerk op school.

Schoolleidersbeurs

Voor het schooljaar 2024-2025 heeft de gemeente een nieuwe subsidie geïntroduceerd: de schoolleidersbeurs. Deze beurs is speciaal beschikbaar gesteld voor schoolleiders en directies van Rotterdamse scholen. Het biedt hun extra kansen om deel te nemen aan opleidingen, trainingen, conferenties, en andere activiteiten gericht op de ontwikkeling van leiderschapsvaardigheden. Om tegemoet te komen aan het animo wordt het budget in de subsidieregeling verdubbeld naar 0,5 mln. De belangstelling voor deze nieuwe subsidie is namelijk groot; er zijn maar liefst 126 beurzen toegekend voor het komend schooljaar.

Gratis naar de voorschoolse educatie in NPRZ

Financiële drempels kunnen de toegang tot voorschoolse educatie beperken. Daarom zijn we in het NPRZ-gebied een pilot gestart. Daarin wordt voorschoolse educatie gratis aangeboden aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend en alle voorbereidingen zijn inmiddels afgerond. De regeling is vanaf augustus 2024 in werking in de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde. Door deze financiële drempel weg te nemen, verwachten we een toename in de deelname van kinderen aan het programma.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Onderwijs	€ 8.660
Lekker Fit	€ 5.974
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 2.686

Programma Overhead

HR

Hier is de voortgang 2024 opgenomen. Voor meer toelichting zie de paragraaf bedrijfsvoering.

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2023: **14.225 fte**

Formatie begroting 2024: **13.327 fte**

Formatie 30 april 2024: **14.584 fte**

Bezetting 30 april 2024: **14.419 fte**

Formatie 31 augustus 2024: **14.777 fte**

Bezetting 31 augustus 2024: **14.353 fte**

De opdracht aan de organisatie was om formatie en bezetting naar de norm te brengen en met elkaar in evenwicht te laten zijn. Deze herstelactie is afgerond bij de tweede herziening 2024. In deze herstelactie zijn alle budgetten van twee jaar en langer vertaald naar formatie, waar wenselijk ook budgetten vanaf één jaar. Over het algemeen gesproken was er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. In de tweede begrotingsherziening stijgt de formatie nog met 193 fte.

Arbeidskosten

Realisatie 2023: **€ 1.350 mln**
 Begroting 2024: **€ 1.323 mln**
 Eerste herziening 2024: **€ 1.431 mln**
 Tweede herziening 2024: **€ 1.455 mln**

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van ingehuurd medewerkers. Ten opzichte van eerste herziening 2024 stijgen de arbeidskosten met € 24 mln. Stijging is er bij alle programma's, behalve de programma's Dienstverlening, Economische Ontwikkeling en Bestaande Stad.

Percentage inhuur

Realisatie 2023: **11,1%**
 Begroting 2024: **4,0%**
 Eerste herziening 2024: **6,2%**
 Tweede herziening 2024: **6,9%**

Verzuim

Realisatie 2023: **6,7%**
 Streefwaarde 2024: **5,9%**
 Realisatie 30 april 2024: **6,9%**
 Realisatie 31 augustus 2024: **7,2%**

In de eerste acht maanden van 2024 is het verzuimpercentage in totaal met 0,47% gestegen ten opzichte van december 2023. In de trends zien we vaak dat de zomermaanden een lager verzuimpercentage hebben. Dit jaar is deze trend minder duidelijk zichtbaar; de pieken van de wintermaanden zijn langer verspreid en de daling in de zomermaanden is minder groot. Dit zien we terug in de stijging van het voortschrijdend verzuimpercentage.

Stages

Realisatie 2023: **681 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)**
 Streefwaarde 2024: **600 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)**
 Realisatie 30 april 2024: **320 stagiairs (waarvan 29% mbo-niveau)**
 Realisatie 31 augustus 2024: **399 stagiairs (waarvan 21% mbo-niveau)**

In 2024 zijn er tot en met augustus 399 stagiairs gestart. 67% van de ambitie is hiermee gerealiseerd. De ervaring leert dat voor de stageperiode vanaf september de meeste stages worden uitgevoerd. In het coalitieakkoord is ook aandacht voor mbo-stages. Van het aantal gestarte stagiaires in 2024 komt 21% uit het (v)mbo.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2023: **92%**
 Realisatie 30 april 2024: **94,8%**
 Realisatie 31 augustus 2024: **93%**

Aantal facturen

Realisatie 2023: **246.664 facturen betaald**
 Realisatie 30 april 2024: **78.634 facturen betaald**
 Realisatie 31 augustus 2024: **161.060 facturen betaald**

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2023: **19.200**
 Aantal accounts per 30-04-2024: **18.996**
 Aantal accounts per 31-08-2024: **18.706**

Aantal accounts is grotendeels gerelateerd aan aantal medewerkers.

Beschikbaarheid ICT 2023: **99,3% (norm 99,5%)**
 Beschikbaarheid ICT 30 april 2024: **100% (norm 99,5%)**
 Beschikbaarheid ICT 31 augustus 2024: **99,3% (norm 99,5%)**

Door storingen in de maand mei is de norm niet behaald.

ICT-middelen per 31-12-2023: **15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets**
ICT-middelen per 30-04-2024: **15.373 smartphones, 13.982 laptops, 6.552 tablets**
ICT-middelen per 31-08-2024: **14.819 smartphones, 13.593 laptops, 6.088 tablets**

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2023: **245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**
Realisatie 30 april 2024: **107, waarvan 15 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**
Realisatie 31 augustus 2024: **166, waarvan 19 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**

Recht van betrokkenen

Realisatie 2023: **123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%**
Realisatie 30 april 2024: **42 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 88%**
Realisatie 31 augustus 2024: **83 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 84%**

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2023: **278 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%**
Realisatie 30 april 2024: **110 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 74%**
Realisatie 31 augustus 2024: **192 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 41%**

Ogenschijnlijk is er sprake van een grote verandering in tijdigheid bij de afdoening van Woo-verzoeken in 2024, namelijk van 74% per 30 april naar 41% tijdigheid eind augustus. Het is echter niet zo dat in een paar maanden veel minder verzoeken tijdig zijn afgedaan. De verklaring is dat er sprake is van een andere manier waarop de tijdigheid wordt berekend. In de oorspronkelijke berekening telden ook zaken mee als:

- Verzoeken die formeel geen Woo-verzoeken zijn, maar wel via de Woo zijn ingediend, zoals informatieverzoeken en AVG-verzoeken
- Gedane verzoeken die de indiener intrekt
- Dubbele verzoeken
- Testverzoeken door de ontwikkelaars van het systeem
- Verzoeken die bij een ander bestuursorgaan horen

Dergelijke verzoeken worden niet in behandeling genomen, er komen ook geen besluiten op, en ze zijn per definitie 'tijdig afgedaan'. Door deze verzoeken wel mee te nemen in de tijdigheidsberekening ontstond een onrealistisch beeld van de werkelijkheid.

Bijvoorbeeld: als in de 74% tijdig afgedane zaken van januari tot april 2024 alleen de daadwerkelijke Woo-zaken waren meegenomen, zou niet 74%, maar 37% van de Woo-verzoeken tijdig zijn afgedaan.

Algemener kijkend naar de tijdigheid van afgedane Woo-verzoeken, merkt het centrale Woo-team dat Woo-verzoeken steeds complexer worden op het aspect gevoeligheid, en dat het aantal betrokken teams, afdelingen of clusters toeneemt terwijl de wettelijke reactietermijn te krap wordt in relatie tot de groeiende complexiteit. Het Woo-team verbetert nu zowel het proces van afhandeling als de communicatie met de betrokkenen, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als daarbuiten.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Overhead	- € 1.462
Vrijval onderbesteding	€ 4.500
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 5.962

Programma Sport en recreatie

Collegetarget toename sportdeelname

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

Realisatie seizoen '22-'23: **63%**

Mijlpaal seizoen '23-'24: **64%**

Realisatie seizoen '23-'24: **nog niet bekend**

Metingen vinden elk jaar plaats in april en november. Het resultaat van seizoen '22-'23 is uitgekomen op 63% sportdeelname. Hiermee is de tussentijdse target gehaald. De realisatie van seizoen '23-'24 is nog niet bekend, maar volgt zo spoedig mogelijk.

Stimuleren sport en bewegen

De gemeente stelt sportparken, op momenten dat verenigingen hier geen gebruik van maken, open om meer publieke sportvoorzieningen te realiseren. Een voorbeeld hiervan is het sportcomplex aan de Folkert Elsingastraat. Voor urban sports is, samen met de urban sporters en de aanbieders van urban sports, een uitvoeringsagenda opgesteld. De gemeenteraad wordt hier in het vierde kwartaal 2024 over geïnformeerd.

Met de beëindiging van de subsidieregeling Lekker Fit! voor basisscholen komt de gemeente met een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht. In deze aanpak blijven de onderdelen buitenschools beweegmoment en het jonge kind (0-4 jaar) behouden. De uitwerking van deze nieuwe aanpak, gericht op begeleidingstrajecten van kinderen van 4-12 jaar met overgewicht, vindt plaats in samenwerking met partnerorganisaties. Gezonde voeding, bewegen, sterkere motorische vaardigheden en doorgeleiding naar structureel sport- of beweegaanbod zijn de kernonderdelen van de aanpak waarover we de gemeenteraad in het vierde kwartaal 2024 over informeren.

Rotterdam heeft zich als doel gesteld om in 2026 het Global Active City (GAC)-label te halen. Dit label bevestigt de werkwijze om meer domeinoverstijgend een gezonde en actieve leefstijl voor alle Rotterdammers te stimuleren. Vanwege deze ambitie heeft het college zich aangemeld als partnerstad van het [Active Well-being Initiative](#), de organisatie die het GAC-label verstrekt. Hiermee komt Rotterdam in contact met het netwerk en is er toegang tot kennis en 'best practices' van andere 'active cities'. Na het raadplegen van de beschikbare kennis volgen een verkenning en daarna de beoordeling op welke onderdelen Rotterdam zich verder moet ontwikkelen om het Global Active City-label te ontvangen.

Inspirerende topsport voor Rotterdam en Rotterdammers

Bij het WK Shorttrack in maart 2024 zijn verschillende side-events georganiseerd. Zo zijn 7.000 leerlingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs bereikt met verschillende activiteiten: een clinic schaatsen op noren, skeelerclinics en een bezoek van de school aan het hoofdevenement in Ahoy Rotterdam. Vrijwilligers van de Voedselbank konden vrijkaarten aanvragen voor het hoofdevenement.

Met de start in Rotterdam vond in augustus 2024 voor het eerst de Grand Départ van de Tour de France Femmes buiten Frankrijk plaats. Naast de officiële start zijn vele side-events georganiseerd, zoals 6 fietsfeesten in verschillende wijken in de stad, een scholenprogramma, extra inzet op fietslessen en extra inzet op de actie om fietsen te doneren aan de [Fietsbank](#). Ook is de Grand Départ zo toegankelijk mogelijk georganiseerd met een rolstoelplatform, was er audiotranscriptie en kon er gebruik worden gemaakt van een prikkelarme ruimte. Er werd een uitgebreid (cultureel) randprogramma opgezet en er vond in Rotterdam een finish en een tijdrit plaats. De gemeenteraad krijgt na evaluatie van de Tour de France Femmes naar verwachting in het vierde kwartaal van 2024 informatie over de impact van dit topsportevenement.

Vitale en toekomstbestendige verenigingen

Het Actieprogramma Verenigingen 2018-2022 is geëvalueerd, samen met de Stichting Rotterdam Sportsupport, de scoutingregio Rond de Rotte en de Stichting Buurt- en Speelwerk. De bevindingen zijn in juli 2024 met de gemeenteraad gedeeld. De geleerde lessen kregen een plaats in de reguliere verenigingsondersteuning en worden gekoppeld aan de ambitie 'Alle kinderen verenigd sporten, spelen en scouten'. Deze ambitie wordt verder uitgewerkt met een aftrap in de eerste weken van sportjaar 2024-2025. In deze weken wordt extra aandacht gevestigd op structureel sporten en bewegen en de waarde hiervan voor de Rotterdamse jeugd. Met bijvoorbeeld communicatie uitingen en organisatie van activiteiten, gericht op groepen die nu minder affiniteit met of kansen in sport en bewegen hebben.

Goede sportaccommodaties

De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030 en van de Investeringssubsidieregeling voor verenigingen zijn in volle gang. In juli 2024 stelde het college een nieuwe versie van de investeringsregeling vast. Een herziene versie van het huisvestingplan ligt voor tijdens de begrotingsbehandeling. In dit plan is er aandacht voor toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging. De tijdens de afgelopen jaren geleerde lessen op het gebied van benodigde flexibiliteit in het IHP en de te korte doorlooptijd van het uitvoeringsprogramma, maar ook op het gebied van groei van de stad met gevolgen voor de sportinfrastructuur zijn verwerkt in de nieuwe versie. En er is sprake van uitbreiding naar andere productgroepen, zoals speeltuinen en scouting. Door de uitvoering van het plan van aanpak 'bezettingsgraad sportterreinen' werkt Sportbedrijf Rotterdam aan verhoging van het gebruik van buitensportterreinen. Op de uren dat de hoofdgebruiker - de vereniging - deze niet benut, worden ze in overleg beschikbaar gesteld aan derden. Hierbij kan worden gedacht aan andere sportaanbieders of vriendengroepen die [een veld op een sportcomplex willen huren](#).

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Sport en recreatie	- € 6.615
Lekker Fit	- € 5.974
Recreatieoord Hoek van Holland	- € 419
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 222

Programma Stedelijke ontwikkeling

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond zodat de uitvoering ervan uiterlijk in 2026 start.

Realisatie 2023: 8,1 ha waarvan 2,8 hectare als groene daken

Mijlpaal 2024: 10 ha

Realisatie 31 augustus 2024: De realisatie is naar verwachting medio oktober beschikbaar

De realisatie wordt berekend per inrichtingsplan en aan de hand van luchtfoto's. De luchtfoto's worden op een heldere dag in het voorjaar gemaakt, op basis waarvan het areaal groene daken berekend wordt.

De Groenagenda 2023-2026 bevat een groot aantal projecten. Een aantal daarvan is in voorbereiding en van andere loopt de uitvoering, zoals de herinrichting Bospolder Fase 1. Het getijdenpark Nassauhaven is halverwege 2024 opgeleverd.

De Groenagenda is opgezet om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan [Rotterdam gaat voor groen 2023-2026](#) naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet op vergroening, klimaatadaptatie – de aanpassing aan klimaatverandering (programma Rotterdams Weerwoord) – en biodiversiteit. Het inhoudelijk jaarverslag over 2023 is begin 2024 opgeleverd. De mijlpaal 2023 is gerealiseerd. De verwachting is dat ook de 20 hectare haalbaar is.

Groenagenda en klimaatadaptatie

Onderdeel van de Groenagenda is het realiseren van 50 klimaatadaptatieve projecten en 15 pleinen. Hiervan zijn verschillende projecten in voorbereiding en uitvoering, waaronder de Claes de Vrieselaan. Het project Nassauhaven is half 2024 gereedgekomen.

Mobiliteit

Op 8 april 2024 is de HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) Maastunnel in gebruik genomen. Er rijdt nu buslijn 44 in een sterk versnelde dienstregeling. Deze bus pendelt via de Maastunnel, grotendeels over de vrije rijstrook, 6 keer per uur heen en weer tussen Noord en Zuid. Met de nieuwe route van bus 44 reist de Rotterdamer in 7 minuten van Rotterdam Centraal naar het Erasmus MC, de Hogeschool Rotterdam en Little C, en in ongeveer 23 minuten van Rotterdam Centraal naar Zuidplein. Met gemiddeld ruim 4.000 reizigers per werkdag doet de HOV Maastunnel het volgens verwachting.

Net als in veel andere grote steden gaat de Zero-emissiezone en het bijbehorende ontheffingenbeleid op 1 januari 2025 in. Het gaat grofweg om het hele stedelijke gebied binnen de Ring Rotterdam. De huidige milieuzone voor vrachtauto's vervalt per 1 januari 2025. Vanaf dat moment hebben alleen uitstootvrije bestel- en vrachtauto's toegang tot de zero-emissiezone. Eigenaren van bestel- en vrachtauto's die nog niet aan deze toegangseisen voldoen hebben de mogelijkheid om een ontheffing aan te vragen bij het centraal loket dat sinds juli 2024 is geopend. Indien de eigenaren voldoen aan de voorwaarden zal een ontheffing worden verleend. Met de ZE-zone zet Rotterdam een grote stap in de verbetering van de luchtkwaliteit en de terugdringing van de uitstoot van CO₂.

In het kielzog van de start van de Tour de France Femmes op maandag 12 augustus hebben gemeentelijke organisaties en partners 650 fietsen ingezameld. Deze fietsen gaan naar mensen die geen fiets bezitten en moeten rondkomen van een minimum inkomen. In Charlois en Feijenoord konden bewoners al een fiets aanvragen; nu hebben ook inwoners van Delfshaven en Kratingen-Crooswijk deze mogelijkheid.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de 30 meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 10

Realisatie 31 juli 2024: 1

In 2024 is tot nu toe 1 locatie gereedgekomen, de Rochussenstraat's-Gravendijkwal, en is er 1 in uitvoering, de Goudsesingel/Meent/Jonker Fransstraat. Voor 5 locaties starten de uitvoeringswerkzaamheden later dit jaar. Vanwege de benodigde planvoorbereidingstijd ligt het zwaartepunt van de uitvoering van de target in de jaren 2025 en 2026. Dit betekent dat de target niet tijdig (eind 2025) wordt behaald met alleen de locaties die voldoen aan de definitie van de collegetarget.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit.

Rotterdam werkt mee aan de Rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de intussen als eerste concept verschenen Nota Ruimte van het Rijk. Onderdeel van de Rijksprogramma's is de uitwerking van het [NOVEX](#)-gebied Zuidelijke Randstad. Deze uitwerking heeft een directe relatie met de toegekende Rijksmiddelen voor de [MIRT](#)-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Omgevingswet

- Er is een start gemaakt met de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie.
- Er is ook begonnen met het programma Rotterdams Havengebied, samen met het Rijk, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam.
- Afronding Ontwikkelperspectief NOVEX Zuidelijke Randstad voor de nieuwe Nota Ruimte.
- Vaststelling Koers op Zuid als gebiedsuitwerking van de Omgevingsvisie.

Woningbouwproductie

Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende drie en een half jaar met de bouw van 12.500 – 14.500 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.

Realisatie cumulatief 1 jul 2022 t/m 2023: 4.640 inclusief 84 flexwoningen

Van de 4.556 permante woningen bevindt zich 24% in het sociale segment, 28% in het middensegment, 25% in het hogere segment en 18% in het topsegment. Van de laatste 4% gerealiseerde woningen is de prijscategorie onbekend.

Mijlpaal cumulatief tot en met 2024: 9.000 - 10.500

In de eerste zes maanden van 2022 is de bouw van 1.500 woningen gestart. Deze vallen buiten de collegetargetperiode. De mijlpaal is aangepast, op advies van de Rekenkamer Rotterdam.

Realisatie cumulatief 1 juli 2022 t/m Aug 2024: 5.661 woningen

Waarvan 27% in het sociale segment, 28% in het middensegment, 23% in het hogere segment en 16% in het topsegment. Van de laatste 6% is de prijscategorie onbekend. Daarnaast zijn binnen het totaal aantal van 5.661 woningen 84 flexwoningen gerealiseerd.

Er zijn voldoende projecten in voorbereiding om het collegetarget te kunnen halen. De projecten met een mogelijke start voor eind 2025 (de planvoorraad) bestaat uit nog eens 12.500 woningen. Voor ongeveer 70% is hiervoor de vergunning aangevraagd of inmiddels verleend.

Het behalen van het collegetarget is mede afhankelijk van enkele onder druk staande zogenaamde kritische succesfactoren, zoals de personeelsschaarste, de economische tegenwind in de bouw, het tijdig kunnen aansluiten van nutsvoorzieningen, en het snel kunnen doorlopen van bezwaar- en beroepsprocedures.

De mijlpaal per jaar is tot 2023 niet gehaald. De oorzaak daarvan is de economische tegenwind in de bouw. De gemeente zet alle zeilen bij om de mijlpaal voor de hele collegeperiode te halen. Maatregelen uit het Doorbouwakkoord en externe middelen, zoals de Startbouwimpuls, moeten hier een extra impuls aan geven.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling	€ 11.485
Actualisatie kapitaallasten	- € 779
Negatief resultaat grondexploitatie door hogere rekenrente	- € 23.100
Parkeerbatens	- € 3.300
Positief resultaat grondexploitatie	€ 16.500
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 22.164

Programma Veilig

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).
- De vijf laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Realisatie 2023: De laatste meting van de collegetarget was in 2023 en is gepubliceerd in de Veiligheidsindex 2024. De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor Rotterdam daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Mijlpaal 2024 en realisatie 2024: de volgende meting is in 2025.

In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals heeft de gemeente acties uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid. Dit gebeurde door onder andere de inzet van verschillende projecten en programma's. Bijvoorbeeld op veiligheidsbeleving en door het aanpakken van winkelstraten.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2025 zet de ontwikkeling van de rol van wijkhandhaver verder door. Alle wijken zijn voorzien van wijkhandhavers. Handhavers zijn zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk. Wijkhandhaver is een onderdeel van een functie. Daarom is er geen aparte werving voor wijkhandhaver, maar is deze rol deel van

de werving en selectie van nieuwe handhavers. De ontwikkeling van de opleiding 'wijkgericht werken' is gestart. In 2024 moeten 39 wijkhandhavers zijn opgeleid om vervolgens in elke wijk als wijkhandhaver te starten. 33 Wijkhandhavers zijn al in de wijk actief. Het is de vraag welke inzet in de wijken het meest effectief is. Per wijk wordt getoetst wat het beste werkt. Inzet van handhaving op straat of in een wijkhub? In enkele wijken vinden in de wijkhub vanuit Toezicht en Handhaving maandelijks inloopsprekuren plaats. In 2024 wordt dit uitgebreid naar andere locaties en wordt onderzocht of de spreekuren anders moeten worden opgezet.

Rotterdamse verkeersas-aanpak

Voor 2024 zijn 20 handhavingsacties gepland waarbij gehandhaafd wordt op onnodig geluid, overlast en hinder van verkeersasociale. Tot op heden zijn in 2024 zijn 55 boetes opgelegd (peildatum 20 augustus 2024) en hebben zeven overtreeders een last onder dwangsom gekregen voor asociaal rijgedrag. Dit betekent dat zij bij een volgende overtreding een dwangsom van € 500 moeten betalen. In 2025 wordt de handhaving op verkeersasos vervolgd.

Taxihandhaving

Het team Bikers handhaaft 's nachts en in de weekenden op de naleving van taxiregeling. Werving van personeel voor het team Bikers is onderdeel van de werving van handhavers. Versterking van het team moet in 2024 een ruimere taxihandhaving mogelijk maken. Sinds februari zijn 2.979 taxichauffeurs gecontroleerd. Taxichauffeurs die niet voldeden aan naleving van de taxiregeling zijn hierop aangesproken met een waarschuwing.

Zelfstandig arrestantenvervoer

Na Amsterdam en Utrecht gaan Rotterdamse handhavers zelfstandig arrestanten naar het politiebureau vervoeren. Deze nieuwe taak is een onderdeel van de professionalisering van de handhaving. Efficiënt samenwerken met de politie bevordert de veiligheid in de stad. Rotterdam is in april 2024 gestart met een pilot in het Centrum en op Zuid die na een jaar wordt geëvalueerd.

Seksuele straatintimidatie

In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van seksuele straatintimidatie. Maandelijks voeren zij preventieve acties uit op hotspots. Op 19 maart 2023 nam de Tweede kamer het wetsartikel Seksuele Intimidatie aan. De voorbereiding op de handhaving van dit wetsartikel bereidt de gemeente voor met het Openbaar Ministerie, politie en het ministerie van Justitie & Veiligheid. Onderdeel van de voorbereiding is een pilot, die in juli 2024 is gestart en een jaar doorloopt. In augustus is de eerste seksuele straatintimidatie proces verbaal van de pilothandhaving seksuele intimidatie opgesteld.

Opruimen en verwerken lachgascylinders

Met het landelijk verbod op lachgas voor recreatief gebruik (1 januari 2023) is gelijktijdig het statiegeldsysteem van de lachgascilinders opgeheven. Negatief gevolg hiervan is de toename van lachgascilinders in de openbare ruimte. Het Milieuhandhavingsteam wordt ingezet voor het opruimen en laten verwerken van deze cilinders (€ 0,4 mln). Maandelijks worden 1000 lachgascilinders opgehaald en 300 lachgascilinders in de milieuparkeren ingenomen en uit het restafval 4.400 cilinders gesorteerd. De opschaling van het opruimen met inzet medewerkers Schone Stad is in 2024 opgeschaald en krijg in 2025 vervolg.

Totaal aantal handhavers

Bij de gemeente Rotterdam werken 449 fte handhavers. Dat zijn boa's, wijkbeheerders of handhavers met taakonderdelen jeugd, wonen, drank en horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu. De 449 fte is inclusief ingehuurde medewerkers (peildatum 20 augustus 2024). In 2024 zijn 40 medewerkers ingestroomd en 22 medewerkers uitgestroomd. De redenen van de uitstroom van medewerkers zijn onder andere verhuizingen, pensioen, op eigen verzoek van werknemer en/of anderszins.

Naar aanleiding van het coalitieakkoord om 80 tot 100 extra handhavers te werven, zijn in totaal 89 extra handhavers in dienst getreden bij de gemeente Rotterdam. Sinds 2023 zijn 171 handhavers ingestroomd en 82 handhavers uitgestroomd (peildatum 20 augustus 2024). De ontwikkelde en ingezette werving en selectie van handhavers blijft gecontinueerd. Er wordt geworven op ervaren handhavers en trainee handhavers worden opgeleid.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

Tot en met 15 juni 2024 hebben zich binnen het geografisch gebied van de gemeente Rotterdam 94 incidenten van excessief geweld voorgedaan, waarvan 57 explosies en 37 schietincidenten. In heel 2023 vonden er in de gemeente Rotterdam in totaal 221 incidenten van excessief geweld plaats, waarvan 147 explosies en 74 schietincidenten.

Na de impactvolle incidenten zijn in de omgeving informatiebrieven verspreid waarbij verwezen wordt naar Slachtofferhulp Nederland en manieren waarop informatie rondom geweld gemeld kan worden bij de overheid. De burgemeester heeft in het kader van het herstel van de openbare orde 22 panden (17 woningen) voor een periode van tussen de 2 weken en 3 maanden met spoed gesloten. Van de 22 spoed-sluitingen zijn 10 panden (7 woningen) verlengd gesloten.

Ondermijning in haven en stad

Om de samenwerking met Latijns-Amerika te verstevigen en daarmee de aanvoer van drugs dicht bij de bron aan te pakken, bracht burgemeester Aboutaleb samen met de burgemeesters van Antwerpen en Hamburg begin 2024 een bezoek aan Colombia, Ecuador, Peru en Costa Rica. Daarbij was er veel aandacht voor de intensivering van de operationele samenwerking tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse douane-, veiligheids- en havenautoriteiten en is de samenwerking met Antwerpen en Hamburg op bestuurlijk niveau verder versterkt. Het werkbezoek is de aanzet geweest voor een gezamenlijke lobby bij de nationale regeringen en de Europese Commissie voor meer steun aan de landen in Latijns-Amerika die te maken hebben met georganiseerde drugscriminaliteit.

Demonstraties en manifestaties

Er wordt in Rotterdam regelmatig gedemonstreerd/gemanifesteerd. Veel demonstraties/manifestaties gaan over actuele thema's in de wereld zoals het conflict in het Midden-Oosten of klimaat gerelateerde onderwerpen. Het aantal dynamische demonstraties/manifestaties blijft stijgen waardoor de gemeente vaker verkeersmaatregelen moet nemen om alles veilig te kunnen laten verlopen. Ook vragen de demonstraties/manifestaties veel inzet van politie. Over het algemeen is er goed overleg met alle kennisgevers. Het merendeel van de demonstraties/manifestaties wordt tijdig aangemeld bij de gemeente. Ook bij niet officieel aangemelde demonstraties weet de politie vaak goed contact te maken met een kennisgever waardoor een demonstratie zo goed mogelijk gefaciliteerd kan worden.

Radicalisering, Extremisme en Polarisatie

In 2024 is in Rotterdam onverminderd gewerkt aan het tegengaan van radicalisering en extremisme en omgaan met polarisatie. In de eerste helft van 2024 zijn trainingen en voorlichting verzorgd voor ongeveer 110 ouders en 700 jongeren om de weerbaarheid te vergroten tegen radicalisering en extremisme. Met deze trainingen en voorlichtingen worden ouders en jongeren getraind op onder andere de thema's weerbaarheid, democratische rechtsorde, radicalisering, polarisatie, mediawijsheid en rechts- extremisme. Ook zijn twaalf groepen wijkagenten getraind om het kennisniveau over radicalisering te vergroten. De deskundigheid over polarisatie is met acht adviezen en tien bijeenkomsten vergroot bij maatschappelijke partners en medewerkers van de gemeente. Daardoor zijn zij beter in staat om te gaan met gepolariseerde situaties. Daarnaast wordt 'omgaan met polarisatie' opgenomen als onderdeel van diverse interne leertrajecten binnen de gemeentelijke organisatie.

Levendige stad

In november 2023 heeft het college het B/C-evenementenoverzicht 2024 vastgesteld met alle grootschalige evenementen die mogen plaatsvinden. Dit zijn er 54 voor in 2024. In de afgelopen maanden heeft een aantal B/C evenementen zich alsnog teruggetrokken van het B/C evenementenoverzicht. Er is ook een aantal evenementen toegevoegd, alleen voetbalgerelateerd (Bekerfinale, bekerhuldiging en EK Voetbal).

Tweede fase campagne drugsgebruik

De tweede fase van de campagne is in augustus 2024 van start gegaan. De campagne bestaat uit twee delen: een brede publiekscampagne en een op doelgroepen gericht deel, waarbij bezoekers van festivals, horeca en studenten centraal staan. Dit zal met billboards gebeuren en via video's op social media. Juist bij deze fase van de campagne investeert de gemeente in het tot stand brengen van stadsgesprekken. De gemeente plant debat/gespreksavonden waarbij de deelnemers vanuit verschillende perspectieven spreken over hun perspectief op drugsgebruik en de impact ervan op Rotterdam.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Veilig	€ 346
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 346

Programma Volksgezondheid

Preventieve gezondheidsaanpak

Gezonder010

Op 30 mei 2024 heeft de gemeenteraad [de Gezondheidsaanpak 'Gezonder 010'](#) voor de komende jaren vastgesteld. Het doel is het verkleinen van gezondheidsverschillen in de stad en het verbeteren van de ervaren gezondheid door inwoners.

In 2024 zijn de eerste pilotwijken Gezonde buurtaanpak uitgevoerd met als doel het vergroten van gezondheidsvaardigheden. Met alle activiteiten zoals voorlichting, buurtgesprekken, spreekuren zijn er circa 3.000 mensen bereikt.

In 2024 is gestart met de intensivering van de 'Val niet' trainingen in de stad om valincidenten te voorkomen.

Goed voor elkaar met minder zorgen

De preventieve activiteiten uit het subsidiekader 'Goed voor elkaar met minder zorgen' zijn in uitvoering. Het doel van deze projecten is bij te dragen aan gezondere Rotterdammers en het dempen van zorgvragen van ouderen en de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Deze projecten worden in 2024 afgerond. Het subsidiekader wordt per 2025 beëindigd. Effectieve interventies worden zoveel mogelijk voortgezet.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

De uitvoering van het toezicht op de kinderopvang door de GGD door jaarlijkse onderzoeken ligt op schema. De GGD besteedt op verzoek van de gemeente dit jaar bij onderzoeken extra aandacht aan bekendheid met de meld-, overleg- en aangifteplicht kindermishandeling (moa).

De GGD signaleert net als eerdere jaren dat veel inspecties, vooral incidentele onderzoeken, gemiddeld meer tijd kosten dan de standaardtijd die hiervoor staat. Dit punt is door de GGD ook landelijk aangekaart bij de GGD GHOR. De GGD gaat ervan uit dat alle door de gemeente Rotterdam ingekochte onderzoeken uitgevoerd worden.

Verhogen vaccinatiegraad

Steeds minder kinderen worden ingeënt met vaccinaties die het rijksvaccinatieprogramma (RVP) aanbiedt. Deze dalende trend is in Rotterdam nog sterker dan in veel omliggende gemeenten. Ook tussen de wijken in Rotterdam zijn grote verschillen in de vaccinatiegraad. Door deze dalende vaccinatiegraad krijgt Rotterdam te maken met uitbraken van besmettelijke en potentieel dodelijke infectieziektes zoals mazelen en kinkhoest. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin zet de GGD zich in voor het verhogen van de vaccinatiegraad. De gemeente Rotterdam is betrokken bij de lobby richting het Rijk om meer geld vrij te krijgen voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Samen met de andere G4 steden is een voorstel uitgewerkt voor extra Rijksmiddelen om extra in te kunnen zetten voor een wijk- en doelgroepgerichte aanpak om zo meer ouders en kinderen te bereiken. De komende periode wordt duidelijk of het voorstel gehonoreerd wordt. Het verhogen van de vaccinatiegraad vraagt een lange adem. Het gaat enkele jaren duren voordat dat resultaat is te zien in de cijfers.

Corona-vaccinatiecampagne

Op advies van de Gezondheidsraad heeft de vorige minister van VWS besloten om in het najaar van 2024 een vaccinatiecampagne corona te houden. De doelgroep van de najaarscampagne 2024 bestaat uit mensen vanaf 60 jaar, medische (hoog)risicogroepen en zorgmedewerkers met direct patiënt-/cliëntcontact. Vanaf 16 september tot en met 6 december vaccineert de GGD op vijf locaties in de gemeente Rotterdam. Op verzoek van de minister spant de GGD zich ook weer extra in om alle groepen die voor vaccinatie in aanmerking komen, te bereiken. De GGD doet dit door te vaccineren in laagdrempelige wijk- en ziekenhuislocaties. Daarnaast worden in bepaalde wijken voorlichtingsbijeenkomsten gehouden, of geeft het team voorlichting op lokale markten over het belang van coronavaccinaties.

Prep-zorg

PrEP staat voor Pre-Expositie Profylaxe, een medicijn ter voorkoming van hiv. PrEP-zorg levert een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van hiv en de ambitie om Nederland naar 0 nieuwe hiv-besmettingen te brengen. De GGD ontvangt hiervoor een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Per 1 augustus 2024 maakt de financiering van PrEP deel uit van de structurele financiering uit het ministerie van VWS. Tot die tijd heeft de gemeente Rotterdam extra geld ingezet om de wachtlijsten voor PrEP bij het Centrum Seksuele Gezondheid (CSGez) aan te pakken. Door deze extra bijdrage van de gemeente Rotterdam heeft het CSGez 201 personen extra in PrEP-zorg kunnen opnemen. Dat gebeurde in de periode oktober 2023 – juni 2024 en dit is een extra impuls geweest om de wachtlijst te verkorten. Momenteel is er geen sprake meer van een wachtlijst. Mensen die in aanmerking komen voor PrEP-zorg bij de GGD kunnen binnen twee weken terecht voor een intake.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Volksgezondheid	- € 473
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 473

Programma Werk en inkomen

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2023: 32.649

Mijlpaal 2024: 31.350

Realisatie 31 augustus 2024: 32.497

Het bijstandsvolume laat in de eerste paar maanden van dit jaar een stabiel beeld zien, vanaf juni nemen zowel de in- als de uitstroom toe waarbij de uitstroom harder toeneemt dan de instroom. Dit leidt tot een daling van het bijstandsvolume. Het bijstandsvolume is per 31 augustus 2024 ruim 150 lager dan per 31 december 2023. Het blijft onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich de rest van het jaar gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen per 31 december 2024 is uitdagend. In de tweede tertaalmonitor Werk en Inkomen 2024 lichten we toe hoe we ons blijven inzetten om het collegetarget van maximaal 30.000 bijstandsuitkeringen eind 2025 te behalen.

Rechtmatigheid

Tot en met augustus 2024 zijn er 469 fraudeonderzoeken van de 850 (jaardoelstelling) volledig afgerond. Hiermee loopt het aantal fraudeonderzoeken enigszins achter op de jaardoelstelling. De reden is gelegen in het feit dat eind 2023 vrijwel alle lopende rechtmatigheidsonderzoeken zijn afgerond, waardoor in januari 2024 met een geheel nieuwe werkvoorraad is gestart. Daarom staan er nog veel fraudeonderzoeken open. Het is desalniettemin de verwachting dat, zonder de kwaliteit uit het oog te verliezen, in het derde tertaal de achterstand is ingelopen en de jaardoelstelling wordt behaald.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. We zetten deze subsidie in voor iedereen die het nodig heeft. Het biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk.

We zijn onverminderd aan de slag om het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS in 2024 te laten toenemen. Voor 2024 is de ambitie een netto groei naar 1.800 Rotterdammers aan het werk met LKS. Eind augustus hebben 1.554 Rotterdammers een baan met LKS. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS neemt nog altijd toe, maar de groei gaat minder snel dan beoogd. Uitdagingen zijn met name het bemiddelen en plaatsen van

kandidaten en baanbehoud. We zien dat van relatief veel mensen die in 2022/2023 aan het werk gegaan zijn met LKS, de LKS wordt gestopt. In een aantal gevallen stromen mensen uit naar een reguliere baan, maar in de meeste gevallen wordt het contract niet verlengd. Er is daarom extra capaciteit ingezet die zich focust op de bemiddeling naar werk en capaciteit die zich focust op baanbehoud. Verder start in oktober een campagne richting werkgevers voor meer en beter passende vacatures. De campagne wordt samen met werkgevers vormgegeven en richt zich op nieuwe werkgevers die (nog) geen medewerkers in dienst hebben met LKS.

Monitor tweede tertaal 2024 Werk en Inkomen

Voor meer specifieke informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tweede tertaalmonitor 2024.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Werk en inkomen	- € 4.978
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 4.978

Programma Zorg, welzijn en wijkteams

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: “Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.”

Realisatie 2023: **5.602**

Mijlpaal 2024: **5.000**

Realisatie tot en met juni 2024: **2.083**

In 2023 hebben 5.602 jeugdigen en/of hun ouders of verzorgers een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie afgerond. Hiermee is de mijlpaal van gemiddeld 5.000 deelnemers per jaar voor 2023 behaald. Naast het uitvoeren van het aantal onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie worden er ook eisen gesteld aan de aanwezigheid van de deelnemers: 75-80%.

Voor 2024 is subsidie gegeven voor hetzelfde type interventies, voor minimaal 6.400 jeugdigen en/of hun ouders. In de eerste helft van 2024 hebben 2.083 jeugdigen en/of hun ouders een interventie afgerond. Dit is minder dan de helft van 6.400. De verklaring hiervan is dat alleen grote jeugdpreventie-aanbieders, met meer dan € 100.000 aan ontvangen subsidie, een halfjaarrapportage moeten indienen en alleen afgeronde trajecten rapporteren. Bij het uitbrengen van de halfjaarrapportage volgden verschillende deelnemers nog trajecten.

We doen er alles aan om de mijlpaal in 2024 weer te halen. We zijn op de goede weg, de aantallen van de halfjaarrapportage liggen voor op die van vorig jaar. Uitdaging hierbij blijft het voorkomen voortijdige uitval van deelnemers. Daarnaast blijft het voor aanbieders vanwege de dynamische arbeidsmarkt lastig om getraind personeel te werven en te behouden.

Preventieve ondersteuning Jeugd

Alcohol en andere drugs

Binnen het Preventie- en Handavingsplan Alcohol en andere drugs 2023-2027 zijn, als onderdeel van het subsidiekader Jeugdpreventie, de volgende resultaten geboekt:

- Op het speciaal voortgezet onderwijs, het praktijkonderwijs en op het mbo niveau 1 en 2 hebben 70 jongeren een individueel traject gevolgd en daarmee hulp gekregen bij hun problematische gebruik.
- Met 6 ouderbijeenkomsten zijn 35 ouders ondersteund in het bespreekbaar maken van middelengebruik met hun kinderen.
- 81 professionals binnen de jeugdhulp, bij de wijkteams en binnen het jeugd- en jongerenwerk zijn getraind in het vroegtijdig signaleren van mogelijk problematisch gebruik bij hun klanten. signaleren van mogelijk problematisch gebruik bij hun klanten. Hierdoor wordt er binnen ongeveer 1.215 huishoudens waar deze professionals contact mee hebben aandacht besteed (signalering en, indien nodig, hulp) aan mogelijke alcohol- en/of drugsproblematiek.
- Via de ziekenhuizen zijn er 34 jongeren doorverwezen die bij Youz een coachingstraject hebben gevolgd
- Bij het Kopp/Kov-symposium hebben 190 professionals van verschillende instellingen zich laten informeren over Kopp/Kov-problematiek, hoe dit adequaat is te signaleren en hoe ze waar nodig kunnen doorverwijzen naar interventies voor jongeren. Het gaat hierbij om jongeren binnen gezinnen waarbij ouders of andere opvoeders kampen met psychische problemen of verslavingsproblematiek.
- De drugstestservice is 25 donderdagavonden open geweest en er zijn 480 bezoekers geweest die hun drugs hebben laten testen. 77% van de aangeboden samples was MDMA/XTC.
- De website [Puberenco.nl](https://puberenco.nl), voor opvoeders en professionals, is door 3.800 unieke bezoekers bekeken. De website [Maakjekeus.nl](https://maakjekeus.nl), met informatie over middelen, is 6.500 keer bezocht.

Schoolmaatschappelijk werk (SMW), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Schoolzorgteams (SZT)

Het Schoolmaatschappelijk werk en CJG dragen met hun verwijzingen naar het preventieve aanbod bij aan het bereik van de preventieve interventies van het subsidiekader Jeugdpreventie. Daarnaast nemen zij deel aan de recente ontwikkeling van Schoolzorgteams in het primair onderwijs.

In de eerste helft van 2024 waren er 111 schoolzorgteams actief. Zij bedienden 114 schoollocaties. Vanaf het schooljaar 2024-2025 starten 8 extra schoolzorgteams.

De gemeente heeft de wens uitgesproken dat het CJG met zijn uitvoering nauw aansluit op de schoolzorgteams. Er is in het schooljaar 2023-2024 op 10 basisscholen een laagdrempelige pilot gestart om de meerwaarde te onderzoeken van deelname van het CJG aan het schoolzorgteam. Uit de door het CJG uitgevoerde eindevaluatie van de pilot blijkt dat de deelname van CJG aan het schoolzorgteam een positief effect heeft op de samenwerking tussen CJG en de school. Wel is er meer tijd nodig om conclusies te kunnen trekken over de meerwaarde van deze deelname, omdat het merendeel van de schoolzorgteams waarbij CJG is aangesloten nog in de startfase zaten.

Per 2025 vindt een bijstelling van € 1,1 mln plaats op het Rotterdamse preventief aanvullend pakket van het CJG. Deze bijstelling is in eerste instantie gericht op de Frontoffice en Service, en op contact met de ouders – via balies, telefonisch en online -, ook omdat Rotterdam de afgelopen jaren de kosten voor deze functie in de regiogemeenten heeft gedragen. Samen met het CJG wordt gekeken naar andere mogelijkheden om de kosten te verlagen, om eventuele negatieve gevolgen voor de dienstverlening aan Rotterdamse ouders zoveel mogelijk te beperken.

Bestuursopdrachten Jeugdzorg

Hervormingsagenda en regionale opdracht kostenbeheersing

De kosten voor de jeugdzorg binnen de gemeente Rotterdam zijn het afgelopen jaar fors toegenomen. Daarom is naast de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ) een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente Rotterdam aan het terugdringen van de kostenstijging. In het eerste kwartaal van 2024 heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) hiervoor een maatregelenpakket vastgesteld. De eerste van deze maatregelen zijn uitgewerkt en ingevoerd. Naast de BOZ en de RBOK is een extra Rotterdamse ambitie afgesproken. De maatregelen voor deze extra Rotterdamse ambitie zijn momenteel in ontwikkeling of in uitwerking.

Inkoop Wmo-maatwerkondersteuning

Na raadpleging van verschillende zorgaanbieders, zijn de inkoopdocumenten voor de Wmo-maatwerkondersteuning op 30 januari 2024 gepubliceerd. Daarop hebben 89 zorgaanbieders zich ingeschreven voor de verschillende opdrachten. Na de beoordeling door de gemeente van deze inschrijvingen vond in juli 2024 de gunning plaats. Met 77 zorgaanbieders zijn contracten afgesloten voor de Wmo-maatwerkondersteuning vanaf 2025. Deze ondersteuning bestaat bijvoorbeeld uit semimurale ondersteuning aan Rotterdammers die wel zelfstandig wonen, maar daarbij ondersteuning in de nabijheid nodig hebben. Ook gaat het om gezinsondersteuning en om ondersteuning voor Rotterdammers die te maken hebben met huiselijk geweld. De doelen hiervan zijn gericht op veiligheid, herstel en relatiedynamiek. In de opdrachtverlening zijn verder doelen opgenomen uit de Bestuursopdracht Zorg om via inkoop bij te dragen aan een betaalbaar, uitvoerbaar en houdbaar te houden zorgstelsel. In de contracten met aanbieders is bijvoorbeeld meer aandacht voor monitoring en sturing op passende zorg en tijdig afschalen. Ook zijn er verbeteringen aangebracht in het administratieve proces van bijstellen van indicaties n.a.v. gewijzigde zorgbehoefte. De contracten hebben in beginsel een looptijd van drie jaar. Er zijn drie verlengingsmogelijkheden, de eerste keer voor maximaal twee jaar en de tweede en derde keer voor maximaal één jaar.

Een groot deel van de 77 gecontracteerde zorgaanbieders had al eerder een contract met de gemeente. Er zijn 32 nieuwe zorgaanbieders bijgekomen. Daarvan was een deel al actief in Rotterdam als pgb-aanbieder of onderaannemer voor de Wmo. Met de gunning is een divers aanbod voor kwetsbare Rotterdammers voor de komende contractperiode gewaarborgd.

Voor cliënten die na de gunning te maken kregen met een andere zorgaanbieder, geldt een overgangsperiode die maximaal één jaar duurt. De tarieven voor 2025 gaan omhoog. Dat komt vooral door de stijging van loonkosten in de zorg. Er zijn ook kostenverlagende aspecten, bijvoorbeeld voor de overhead. Soms is de samenstelling van zorgteams veranderd doordat functies in lagere salarisschalen aan deze teams zijn toegevoegd. Maar per saldo leiden de nieuwe tarieven tot hogere kosten. In de begroting 2025 is hiermee rekening gehouden.

Bestuursopdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Daardoor stijgt de druk op zorgmedewerkers en stijgen ook de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan onder een toenemende druk. De bestuursopdracht Zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en de oplopende gemeentelijke zorguitgaven te remmen, om zo de zorg voor de Rotterdammers toekomstbestendig te houden.

In mei stelde de gemeenteraad het plan 'Passende Zorg voor Heel de Stad' vast. Dit plan biedt het kader voor het aanbod van maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp voor Rotterdammers. Het plan is een aanvulling op het beleidskader 'Heel de Stad'. De uitgangspunten van 'Heel de Stad' blijven onverkort gelden, maar wel passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en budget.

Eind april 2024 zijn nieuwe maatregelen gepresenteerd die met zorg- en welzijnsaanbieders zijn ontwikkeld. Zij onderschrijven de noodzaak tot verandering, ook vanwege de grote problemen op de arbeidsmarkt. Met de nieuwe maatregelen stelt de gemeente zich kritischer op bij de afweging wie welke zorg op welk moment krijgt. Daarbij bekijkt de gemeente ook wie mogelijk geholpen is met andere vormen van hulp. De invoering van de maatregelen loopt.

In januari 2024 zijn twee pilots begonnen, in Bloemhof en Schiebroek. Het doel is dat professionals in het sociaal domein zich meer kunnen inzetten voor bestaanszekerheid. Onderdeel van de pilots zijn 'casuïstiektafels' om vastgelopen situaties te bespreken. Door die besprekingen kunnen professionals zich meer verbinden met de formele en informele netwerken in de pilotwijken. Extra inzet van een 'verbinder' moet leiden tot het bouwen van dergelijke formele en informele netwerken. De uitvoering van de 'motie infopleinen' helpt de bewoners in deze wijken hun weg naar hulp beter te vinden. Op die manier kunnen problemen vroegtijdig in beeld komen en kan aan oplossingen worden gewerkt voordat inzet van dure zorg nodig is.

Binnen de gemeentelijke organisatie groeit het inzicht dat niet elke hulpvraag een zorgvraag is. Er is sprake van een cultuuromslag, waarbij medewerkers met elkaar kritisch kijken naar de toegang tot zorg en de dienstverlening herijken: 'Samen Zuinig op Zorg'. Daarnaast is er in de samenleving een andere blik op zorg nodig. Er is een brede mentaliteitsverandering nodig. De campagne 'Praat vandaag over morgen 010' is van start gegaan om Rotterdammers aan te sporen nu al na te denken en te praten over hoe ze later in hun leven de zorg willen organiseren, als de vanzelfsprekendheden van nu er niet meer zijn.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

EU-arbeidsmigranten

In het in maart 2024 vastgestelde [Actieplan Buitenslapers](#) staan 18 maatregelen om het aantal buitenslapers terug te dringen en de overlast door het buitenslapen tegen te gaan. De maatregelen moeten dakloosheid tegengaan, perspectief bieden, hardnekkige overlastgevers aanpakken en leiden tot beter omgevingsbeheer.

Een van de maatregelen is het bieden van laagdrempelige opvang voor dakloze EU-migranten. Sinds 1 juni is er zowel 's nachts als overdag opvang die plek biedt voor 60 niet rechthebbende EU-migranten. Overdag is er aanbod van verschillende hulpverlenings- en zorgtrajecten. Doel is perspectief te bieden door begeleiding naar werk of terugkeer naar het land van herkomst.

Ouderen

De actieagenda Goud voor Oud is in februari 2024 door de gemeenteraad besproken. Met de uitvoerende partners zijn en worden afspraken gemaakt voor de uitvoering van deze agenda. Collegeprioriteiten als wijkrestaurants, huismeesters, Thuisplusflats en een dementievriendelijke stad krijgen deze collegeperiode onverminderd inzet.

De komende jaren is ruim 2 miljoen euro beschikbaar voor een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. In 2024 is ondersteuning voor 15 zorg- en wijkrestaurants voor ouderen. Een ander onderdeel van de actieagenda is de inzet van sociale huismeesters in seniorencomplexen. Dit gebeurt in samenwerking met de wooncorporaties. De sociale huismeesters dragen bij aan sociale samenhang en sociale veiligheid. Dit bevordert dat ouderen langer veilig thuis kunnen wonen. Er wordt gekeken in welke complexen op korte termijn de inzet van een huismeester mogelijk is. Vanuit de gemeente willen we de corporaties ondersteunen bij de inzet van de sociale huismeesters en daarom stellen we een subsidie beschikbaar. In enkele wooncomplexen is er overlast waardoor ouderen zich onveilig voelen. In die complexen is er een verhoogde inzet voor de veiligheid. Zo is er in 2024 in een complex tijdelijk beveiliging ingezet, in aanvulling op andere veiligheidsmaatregelen.

Op 29 mei 2024 is het certificaat Dementievriendelijke Stad verlengd. Dit betekent opnieuw een erkenning voor alle inzet van de samenwerkingspartners binnen de ketenaanpak dementie. Rotterdam blijft medewerkers van Publieksbalies en Maatschappelijke Ondersteuning in de Wijk (MOW) trainen in het herkennen van en omgaan met dementie. Voor 2024 zijn er 17 extra trainingen ingekocht, naast de 10 trainingen die in 2024 gegeven zijn of al ingepland waren. Er is grote belangstelling voor bij partnerinstellingen. Ook de welzijnsorganisaties en Mantelfoon bereiken mensen met dementie en hun mantelzorgers. Er zijn dagactiviteiten, vrijwilligerswerk (Dementalent), individuele ondersteuning vanuit de Sociale Benadering Dementie en ondersteuning aan mantelzorgers. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld door de interventie 'Beter Thuis met Dementie'. De website rotterdamdementie.nl is vernieuwd.

Met het budget voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is het mogelijk om samen met partners in de stad de landelijke ketenaanpak in Rotterdam in te voeren. Met de campagne 'Kleine val, Grote gevolgen' is ingezet op bewustwording bij oudere mensen van het risico om te vallen. In de hele stad zijn er themabijeenkomsten waarbij de 'Smart Floor' wordt ingezet. Deze Smart Floor is een hulpmiddel om de mate van het valrisico in te schatten.

Afhankelijk van het valrisico en de individuele voorkeuren is er een passend aanbod mogelijk. Dit aanbod varieert van advies om een themabijeenkomst bij te wonen of zich aan te melden bij structureel beweegaanbod tot het volgen van een Val Niet-training.

Daarnaast wordt het beweegaanbod uitgebreid en wordt het aanbod verbeterd. Extra trainingen zijn ingekocht en de gemeente blijft in gesprek met partnerinstellingen om het aantal trainingen in alle gebieden verder uit te breiden.

Collegetarget woonzorgconcepten

In de collegeperiode 2022-2026 realiseert de gemeente minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en start de gemeente met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen. Het gaat om in totaal 24 voorzieningen.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 16

Realisatie periode 2022 – 1 juli 2024 (cumulatief): 17

Het doel van het college is dat Rotterdammers zo prettig mogelijk oud worden. Er zijn twee onderdelen: uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en bouw van nieuwe woonzorgcomplexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna in Feijenoord. In 2023 de bouw begonnen van Odeon, in het Centrum, en met het optoppen van de Klapwiek in Prins Alexander. Het optoppen van de Klapwiek vindt in eerste instantie in de fabriek plaats. Daardoor is dit nieuwbouwproject voor 2023 nog niet meegeteld voor de collegetarget. De telling voor het collegetarget geldt namelijk vanaf de eerste handeling op locatie zelf. De bouw op locatie van De Klapwiek start naar verwachting in het derde kwartaal van 2024. In het eerste kwartaal van 2024 is gestart met het nieuwbouwproject Kruisnetlaan in Hoogvliet.

Om het aantal Thuisplusflats uit te breiden naar 20 Thuisplusflats heeft de gemeente een aanbesteding gehouden. Deze is in het tweede kwartaal van 2024 succesvol afgerond. Op 1 juli zijn de contracten ingegaan voor de 20 Thuisplusflats die er verspreid over de stad komen. Het gaat om 14 nieuwe Thuisplusflats en de voortgang van 6 bestaande Thuisplusflats onder de nieuwe contractvoorwaarden. Met het ingaan van de overeenkomsten voor de

Thuisplusflats is dit onderdeel van het collegetarget woonzorgcomplexen behaald. De commissie Zorg, Wonen, Welzijn en Sport is hierover geïnformeerd. Ook voor de zes Thuisplusflats die sinds eind 2020/begin 2021 gecontracteerd zijn, was een nieuwe aanmelding nodig vanwege de gewijzigde contractvoorwaarden.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams	- € 27.128
Actualisatie kapitaallasten	- € 1.226
Jeugdhulp persoonsgebonden budget	- € 14.091
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 11.811

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025-2028

Paginanummer in website: 4

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Na de vaststelling van de Voorjaarsnota 2024 op 11 juli 2024, zijn de plannen voor het komende jaar verder uitgewerkt in de Begroting 2025. Deze begroting richt zich op de uitvoering van eerdere plannen en het maken van duidelijke keuzes.

Grote uitdagingen

Rotterdam staat voor grote uitdagingen. De gemeente heeft te maken met minder geld van het Rijk voor bijstand en zorg, stijgende zorgkosten en een grotere zorgvraag. Hierdoor komt de begroting voor 2024 en 2025 onder druk te staan. Toch blijven de belangrijkste plannen bestaan. Er wordt niet bezuinigd op belangrijke investeringen in de stad. De focus ligt op het uitvoeren van het coalitieakkoord 'Eén Stad' en de wijkakkoorden om Rotterdam leefbaar, groen en veilig te houden, vooral voor de meest kwetsbare inwoners.

Financiële ontwikkelingen en bijstellingen

Voor 2024 is er een kleine financiële meevaller ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024, maar voor de jaren daarna worden tegenvallers verwacht. Dit leidt tot een totaal van - € 16,5 miljoen aan bijstellingen tot en met 2028. Meer uitleg hierover is verder uitgewerkt op de pagina 'Financieel Beeld 2024-2028' van de begroting.

Investeren in de Stad

Ondanks de financiële tegenvallers gaan belangrijke projecten door. Zo wordt er geïnvesteerd in de aanleg van het Nelson Mandelapark.

Met het Plan van Aanpak Duurzaam Doorbouwen wordt, samen met woningcorporaties en marktpartijen, de CO2-uitstoot in de bouw verlaagd om duurzaam en betaalbaar te bouwen. Ook investeert de gemeente in bedrijfsruimte via het Actieplan Bedrijfsruimte om de maakindustrie te ondersteunen en werkgelegenheid te stimuleren. De ontwikkeling van de nieuwe stadsbrug gaat door, net als investeringen in mobiliteit en leefbaarheid.

Sociale Voorzieningen en Armoedebestrijding

De gemeente blijft ook investeren in de bestaanszekerheid van Rotterdammers. Zo ondersteunen we inwoners door essentiële diensten toegankelijk en betaalbaar te houden. Rotterdammers die vanuit de uitkering aan het werk willen en kunnen, bieden we intensiever hulp bij het vinden van een baan. We gaan door met Grip op Geldzaken. We verbeteren de financiële redzaamheid en verminderen armoede en schuldenstress door preventieve aanpak en samenwerking met lokale partners.

Met het actieplan buitenslapers verminderen we de overlast voor Rotterdammers. Daarnaast komen er meer plekken voor bankslapers. We blijven ons inzetten om de zorg toegankelijk en betaalbaar te houden, met kritische evaluaties om de toegenomen zorgvraag te beheersen. Ook gaan we door met initiatieven zoals zorgrestaurants.

Sportvoorzieningen, Groen en Klimaat

Ook zet Rotterdam sterk in op sportvoorzieningen. De gemeente investeert in moderne en duurzame sportaccommodaties die toegankelijk zijn voor iedereen, ook voor mensen met een beperking. Op een aantal veldsportcomplexen worden clubgebouwen vervangen of gerenoveerd.

Daarnaast werkt de stad aan een groen en klimaatbestendig Rotterdam via het programma Rotterdams Weerwoord. Dit programma richt zich op klimaatadaptatie, meer groen, biodiversiteit en groenblauwe verbindingen zoals langs de rivieroevers.

Infographic Begroting 2025

Ook dit jaar is er een [infographic](#) beschikbaar die de verwachte baten en lasten voor 2025 toont. Hierin wordt per programma de lasten en voorbeelden weergegeven, zoals duurzame bouwprojecten en maatregelen om de stad leefbaar en veilig te houden.

Begroting 2025

Collegetargets

Paginanummer in website: 5

Collegetargets 2022-2026

Meer dan twintig jaar geleden besloot de Rotterdamse politiek te gaan werken met meetbare doelen, met collegetargets. Dat is een hulpmiddel om beter in beeld te krijgen of ambities worden gerealiseerd en wat de maatschappelijke effecten van beleid zijn? Zo kunnen Rotterdammers zien wat de gemeente waarmaakt en kan de gemeenteraad haar controlerende taak gericht uitvoeren.

In haar rapport 'Tijd voor targets' concludeert de Rekenkamer Rotterdam: "Dat in Rotterdam een interessant systeem ontwikkeld is, dat met alle mitsen en maren die horen bij elke poging tot het kwantificeren van politieke doelen en maatschappelijke ontwikkelingen, voor de gemeenteraad een uniek instrument is om het collegeprogramma, de voortgang en de realisatie daarvan, op hoofdlijnen en in samenhang te controleren."

Hier wordt een overzicht gegeven van de voortgang op de collegetargets. Meer toelichting op de voortgang wordt gegeven in de begrotingsprogramma's. Ook in bijzondere rapportages op de verschillende beleidsterreinen wordt verantwoord over specifieke targets. De collegetargets zijn uitgewerkt in een definitieboekje, zodat ze specifiek zijn geformuleerd, betrouwbaar worden gemeten en controleerbaar zijn. Het ["Definitieboekje collegetargets"](#) is in oktober 2023 geactualiseerd aan de hand van de bevindingen en aanbevelingen van de rekenkamer in het rapport 'Targets tellen'. Na de Jaarstukken 2023 verscheen van de Rekenkamer ["Targets tellen tussentijdse beoordeling collegetargets 2022-2026"](#). Dit leidt tot een nieuwe actualisatie van het Definitieboekje. De actualisatie wordt voor de zomer aan de raad gestuurd.

Veilig

De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).

De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting:	Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpalen:	Mijlpaal: niet van toepassing	Eindwaarde:
Totaal = 110	Realisatie:	Totaal ≥110		Totaal ≥110
Carnisse = 85	Veiligheidsindex 2024	Carnisse = 87		Carnisse = 90
Hillesluis = 88	Totaal = 105	Hillesluis = 90		Hillesluis = 93
Tussendijken = 89	Carnisse = 93	Tussendijken = 91		Tussendijken = 94
Tarwewijk = 89	Hillesluis = 94	Tarwewijk = 91		Tarwewijk = 94
Lombardijen = 90	Tussendijken = 98	Lombardijen = 92		Lombardijen = 95
	Tarwewijk = 87	Realisatie: in 2024 vindt geen nieuwe meting plaats		
	Lombardijen = 94			

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Veilig.

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt.

2022	2023	2024	2025	2026

Nulmeting: 79% niveau B (2021)	Mijlpaal: 81,5% niveau B of hoger	Mijlpaal: 82,75% niveau B of hoger	Mijlpaal: 84% niveau B of hoger	Eindwaarde: 84% niveau B of hoger
Mijlpaal: 80,25% niveau B of hoger	Realisatie: 82,49%	Realisatie 1 juli: 80,04% niveau B of hoger		
Realisatie: 79,77%				

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Beheer van de stad.

Meer groen

In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: 0	Mijlpaal: 5 Realisatie: 8,1 hectare waarvan 2,8 hectare als groene daken	Mijlpaal: 10 Realisatie: half oktober 2024 beschikbaar	Mijlpaal: 15	Eindwaarde: 20

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Stedelijke ontwikkeling.

Schil om de school

In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief Jongerenwerk op school
- Slim organiseren met Kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: 61	Mijlpaal: 74 (peildatum 1 november) Realisatie: 94	Mijlpaal: 87 (peildatum 1 november) Realisatie: de meting vindt 1 november plaats en wordt opgenomen in de Jaarstukken 2024	Mijlpaal: 100 (peildatum 1 november)	Eindwaarde: 100

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Onderwijs.

Schuldhulpverlening

In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: 0	Mijlpaal: 4.950 intakes en 2.700 gestarte	Mijlpaal: 5.250 intakes en 2.800 gestarte	Mijlpaal: 5.550 intakes en 2.700 gestarte	Eindwaarde cumulatief: 15.750 intakes en 8.200

schuldberegelingen	schuldberegelingen	schuldberegelingen	gestarte schuldberegelingen
Realisatie: 5.339 intakes en 1.929 gestarte schuldberegelingen	Realisatie januari t/m augustus: 3.166 intakes en 1.461 gestarte schuldberegelingen		

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving..

Minder Rotterdammers in de bijstand

In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: 34.028	Mijlpaal: 32.325	Mijlpaal: 31.350	Mijlpaal: 30.000	Eindwaarde: 30.000
Mijlpaal: 33.375	Realisatie: 32.649	Realisatie 31 augustus 2024: 32.497		
Realisatie: 32.975				

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Werk en inkomen.

Bouw nieuwe woningen

Het college start in de komende drie en half jaar met de bouw van 12.500 - 14.500 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting 1 juli 2022: 0	Mijlpaal: 5.500 - 6.500 (20% in het sociale segment - 35% het middenklasse segment)	Mijlpaal: 9.000 - 10.500 (20% in het sociale segment en 35% in het middensegment)	Eindwaarde: 12.500 - 14.500 (20% in het sociale segment en 35% in het middensegment)	
Mijlpaal: 2.000 - 2.500 (20% in het sociale segment - 35% het middenklasse segment)	Realisatie cumulatief 1 jul 2022 t/m 2023: 4.640 inclusief 84 flexwoningen (24% in het sociale segment en 28% in het middensegment)	Realisatie cumulatief 1 juli 2022 t/m augustus 2024: 5.661 (27% in het sociale segment en 28% in het middensegment)		
Realisatie 2022: 1.506 (17% sociaal - 35% midden)				

Deze collegegetarget is onderdeel van het programma Stedelijke ontwikkeling.

Verbeteren verkeersveiligheid

We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op dertig van de meest verkeersonveilige locaties in de stad.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: 0	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Eindwaarde: 30
	Realisatie: 2 de achterstand wordt in 2024 en 2025 ingehaald.	Realisatie 31 juli: 1		

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Stedelijke ontwikkeling.

CO2-reductie

We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied t.o.v. 1990.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: -10% t.o.v. 1990	Mijlpaal: minimaal -15% t.o.v. 1990 (2,92 Mton)	Mijlpaal: minimaal -20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Mijlpaal: -25% t.o.v. 1990 (2,58 Mton)	Eindwaarde: -25% t.o.v. 1990 (2,58 Mton)
Mijlpaal: Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -10% t.ov. 1990 (3,09 Mton)	Realisatie: -31%	Realisatie: bekend najaar 2025		
Realisatie: -18%				

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Energietransitie.

Jeugdpreventie

Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting:	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Eindwaarde: 5.000
	Realisatie: 5.602	Realisatie t/m juni 2024: 2.083		

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Zorg, welzijn en wijkteams.

Toename sportdeelname

We realiseren in de periode 202-2026 een 10% toename in de sportdeelname, inclusief urban sports.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting seizoen 2021/22: (gemiddelde van metingen over november 2021 en april 2022):	Mijlpaal seizoen 2022/23: (gemiddelde van de metingen over november 2022 en april 2023): 63%	Mijlpaal seizoen 2023/24: (gemiddelde van metingen over november 2023 en april 2024): 64%	Mijlpaal seizoen 2024/25: (gemiddelde van metingen over november 2024 en april 2025): 68%	Eindwaarde: 68%
Wekelijkse sporters: 62%	Realisatie seizoen 2022/23: 63%	Realisatie seizoen 2023/24: 63%	Realisatie: beschikbaar medio juni 2025	

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Sport en recreatie.

Woon(zorg)concepten

In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: niet van toepassing Mijlpaal: 1 Realisatie: 1	Mijlpaal: 3 Realisatie: 2	Mijlpaal: 16 Realisatie 2022 - 1 juli 2024: 17	Mijlpaal: 24	Eindwaarde: 24

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Zorg, welzijn en wijkteams.

Bedrijfsruimte

De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting 1 juli 2022: 4.264.471 m ² Realisatie: 4.248.765 m ²	Mijlpaal: 4.264.471 m ² Realisatie: 4.272.299 m ²	Mijlpaal: 4.264.471 m ² Realisatie: bekend bij Jaarstukken 2024	Mijlpaal: 4.264.471 m ²	Eindwaarde: 4.264.471 m ²

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Economische ontwikkeling.

Tevredenheid concerndienstverlening

We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (≤6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2021.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting 2020: 15,1% Mijlpaal: -4% Realisatie: +2%	Mijlpaal: -7% Realisatie: -5%	Mijlpaal: -20% Realisatie t/m augustus 2024: -13%	Mijlpaal: -30%	Eindwaarde: -30%

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Dienstverlening.

Wijk aan zet

Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.

2022	2023	2024	2025	2026
Nulmeting: niet van toepassing Mijlpaal: niet van toepassing	Mijlpaal: 75% Realisatie: 62%	Mijlpaal: 75% Realisatie: de meting vindt eind 2024 plaats	Mijlpaal: 75% (peildatum 1-11-2025)	Eindwaarde: 75%

Deze collegetarget is onderdeel van het programma Dienstverlening.

Begroting 2025

Financieel beeld 2024-2028

Paginanummer in website: 6

Financieel beeld 2024-2028

Onder het Financieel beeld 2024-2028 wordt op hoofdlijnen het meerjarige financiële beeld toegelicht:

- de grootste mee- en tegenvallers die leiden tot de belangrijkste bijstellingen van de meerjarige begroting
- de ontwikkeling van de belangrijkste financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële gezondheid van de gemeente
- en de ontwikkeling van de gemeentelijke reserves

De Begroting 2025 is een nadere uitwerking en actualisatie van de Voorjaarsnota 2024. Bij de Voorjaarsnota 2024 heeft de integrale afweging van beleidskeuzes en het bijbehorend financieel kader plaatsgevonden. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024 is, in de nu voorliggende Begroting 2025, de algemene reserve en ook het weerstandsvermogen op peil gehouden.

Belangrijkste bijstellingen

Hieronder is een overzicht opgenomen van de belangrijkste bijstellingen die in deze begroting worden voorgesteld. Een uitgebreide toelichting op de wijzigingen staat onder het kopje Financiën van het programma waarop de bijstelling van toepassing is. Een overzicht van alle bijstellingen is te vinden onder het kopje Samenvatting bijstellingen. Het verloop van begrotingsbijstellingen per programma over de verschillende P&C-producten heen, staat onder het kopje Vergelijking begrotingssaldi. Ook is er weer een [Excel-bestand](#) beschikbaar met alle begrotingsbijstellingen sinds de Begroting 2024.

Mutatie algemene uitkering meicirculaire

Vooruitlopend op aanpassingen van loon- en prijsontwikkelingen door het Rijk en het actualiseren van waarden van maatstaven in het gemeentefonds zijn hiervoor bij de Voorjaarsnota 2024 bedragen geraamd. Op basis van een recente berekening vallen de geactualiseerde bedragen voor 2024 met € 28,8 mln gunstiger uit. Van dit bedrag is € 10,9 mln afkomstig uit de afrekening van het BTW-compensatiefonds (BCF) 2023 en komt € 17,9 mln voort uit actualisatie van maatstaven, de bijstelling naar boven van het verwachte saldo BCF 2024 en een hogere uitkeringsfactor voor 2024 (die vooral het gevolg is van lagere landelijke aantallen voor de maatstaf bijstandsuitkeringen). Voor 2025 is er een negatieve bijstelling van -€ 22,6 mln, van deze bijstelling komt -€ 28 mln door de eenmalige korting die het Rijk gemeenten voor 2025 heeft opgelegd en komt € 5,4 voort uit de herberekening van de bijstelling van het gemeentefonds voor inflatie op basis van de augustusraming 2024 van het Centraal Planbureau. Tot slot is er voor 2026 een negatief effect van -€ 7,6 mln door actualisatie van maatstaven, vooral van de maatstaven voor 'waarde van de stad'.

Actualisatie rente

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen. Dat zijn de interne financieringsmiddelen. Is er nog meer financiering nodig, dan gebeurt dat met geld dat de gemeente leent. Door eigen geld in te zetten en geen lening aan te gaan, hoeft de gemeente geen rente te betalen. De gemeente bespaart dan dus rentelasten. In plaats daarvan wordt een rentevergoeding gerekend over de reserves en voorzieningen. Dit wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de bespaarde rente over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het programma Algemene Middelen worden toegerekend aan de gemeentelijke programma's, investeringen en grondexploitaties waarvoor deze kosten zijn bedoeld.

De hoger blijvende marktrente leidt tot een stijging van de omslagrente en de bespaarde rente van 2% naar 2,5%, vanaf 2025. Door de wijzigingen in het BBV stijgt de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitaties in 2025 van 1,2% naar 2.5%. Hiermee wordt de berekeningsmethodiek gelijkgetrokken aan de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen. Bij de Begroting 2025/Tweede herziening 2024 is de verhoging van omslagrente doorgerekend naar de betreffende programma's, investeringen en grondexploitaties.

Afdracht groeimiddelen aan Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

Volgens het eigen investeringsbeleid zet het college een derde van de groei van de algemene dekkingsmiddelen in voor investeringen die de groei van de stad mogelijk maken: 'groei-met-groei'. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit het geheel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de algemene belastingen. Deze 'groeimiddelen' voegt het college toe aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

Vrijval saldo indexatie

Er heeft een gedeeltelijke vrijval plaatsgevonden van de stelpost voor de dekking van het gestegen prijspeil van lonen en prijzen (indexatie). Deze vrijval bedraagt € 9,3 mln voor het huidige jaar (2024).

Jeugdhulp persoonsgebonden budget

In de Voorjaarsnota 2024 is het budget voor de persoonsgebonden budget jeugd onterecht vrijgevallen. Dit wordt met deze bijstelling hersteld.

Derving Omgevingswet leges

De leges Omgevingswet blijven achter ten opzichte van de begroting. De invoering van de nieuwe omgevingswet lijkt hiervoor een grote verklarende factor. Een aantal grote bouwaanvragen zijn een jaar eerder dan verwacht ingediend, waardoor deze leges niet in 2024, maar al in 2023 werden gerealiseerd. Daarom wordt de begroting voor € 6,5 mln bijgesteld. Dit tekort wordt gedeeltelijk opgevangen door het restant van € 1,4 mln uit de egalisatiereserve bouwleges, waardoor er een onvermijdelijke ramingsbijstelling overblijft van € 5,1 mln.

Kiezen voor Rotterdam

Kiezen voor Rotterdam was als organisatieopgave begroot bij het programma Algemene middelen en is in de Begroting 2025 meerjarig verdeeld over alle programma's. De bijstelling is gemeentebreed € 0. Een uitgebreide toelichting is te vinden in [de paragraaf Bedrijfsvoering, Organisatieontwikkeling](#).

Overzicht belangrijkste financiële bijstellingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	Programma
Mutatie algemene uitkering meicirculaire	28.797	-22.562	-7.619	0	0	Algemene middelen
Actualisatie rente	4.136	-625	-1.332	-1.653	-2.050	Algemene middelen
Afdracht groeimiddelen aan RIM	-5.360	0	0	0	0	Algemene middelen
Vrijval saldo indexatie	9.336	0	0	0	0	Algemene middelen
Jeugdhulp persoonsgebonden budget	-14.091	0	0	0	0	Zorg, welzijn en wijkteams
Derving Omgevingswet leges	-5.078	0	0	0	0	Bestaande stad

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikgemaakt van verschillende financiële kengetallen. Hieronder worden de twee belangrijkste financiële kengetallen kort toegelicht. Wilt u meer weten over de financiële kengetallen, ga dan naar [de paragraaf Financiële kengetallen](#).

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college streeft naar een weerstandsvermogen van tenminste 1,0 in alle jaren.

Het college heeft als uitgangspunt om de rekening van de stijgende kosten zo min mogelijk bij de Rotterdammers neer te leggen. Besparingen moeten zo min mogelijk ten koste gaan van de uitvoering en de dienstverlening aan de Rotterdammers. De besparingen die bij Voorjaarsnota 2024 zijn getroffen, zullen pas in latere jaren geëffectueerd kunnen worden. Dit betekent dat een tijdelijke dip in het weerstandsvermogen in 2025 wordt geaccepteerd. Het weerstandsvermogen is vanaf 2026 tenminste 1,0.

	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Voorjaarsnota 2024	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46
Begroting 2025	1,74	0,80	1,02	1,15	1,40

Structureel exploitatiesaldo

Het structureel exploitatiesaldo geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten, inclusief de structurele toevoegingen aan reserves, gedekt zijn door structurele baten, inclusief de structurele onttrekkingen aan reserves. In 2024 en 2025 is het structureel exploitatiesaldo negatief. De maatregelen die bij Voorjaarsnota 2024 zijn getroffen hebben effect in 2026 en de jaren daarna. Vanaf 2026 is het structureel exploitatiesaldo dan

ook weer positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in die jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Voorjaarsnota 2024	-74	-22	90	138	166
Begroting 2025	-74	-83	41	118	158

Reserves

Omvang en ontwikkeling reserves

Het totaal van de reserves neemt in 2025 eerst af door de onttrekking aan de Algemene reserve. Vanaf 2025 neemt het totaal aan reserves licht toe. De stijging in die jaren komt door een hogere Algemene reserve en de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). De Algemene reserve stijgt door een positief exploitatieresultaat in alle jaren, behalve in 2025. De RIM stijgt door het terugbetalen van de lening vanuit de RIM.

Zoals gebruikelijk wordt er rekening gehouden met het effect van de jaarrekening ondanks dat de gemeenteraad hier ten tijde van publicatie van de begroting nog niet over heeft besloten.

In het hoofdstuk Financiën is een totaaloverzicht opgenomen van alle [reserves](#).

Totaal reserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Voorjaarsnota 2024	2.468.051	2.459.800	2.564.205	2.716.826	2.898.335
Begroting 2025	2.491.483	2.441.859	2.515.534	2.665.481	2.859.217

Top 10 reserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)	1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305	2.298.119
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	154.782	156.458	159.515	151.258	150.236
Algemene Reserve	106.988	80.100	124.186	167.119	214.662
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	50.788	50.788	50.788	50.788	50.788
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	28.575	18.157	17.432	17.432	17.432
Bestemmingsreserve Bodem	26.536	20.266	16.926	14.166	11.406
Bestemmingsreserve BUIG	25.528	25.528	25.528	25.528	25.528
Kredietrisicoreserve	19.841	19.841	19.841	19.841	19.841
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	17.100	12.140	7.100	2.060	180
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	13.864	13.773	15.373	16.973	19.173
Overige bestemmingsreserves	119.466	79.105	57.821	54.011	51.852
Totaal	2.491.483	2.441.859	2.515.534	2.665.481	2.859.217

Investeringsen

In de [paragraaf Investeringsen](#) worden alle nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd.

Begroting 2025

Samenvatting bijstellingen

Paginanummer in website: 7

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel staan 3 samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024. De inhoudelijke toelichting op de afzonderlijke bijstellingen staan per programma in het onderdeel Financiën.

Voor een toelichting op het lezen van de tabellen zie de Leeswijzer in de balk bovenin, naast de knop voor het menu.

Bijstellingen per programma

In onderstaande tabel staan per programma het saldo van de bijstellingen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024.

Saldo bijstellingen	Begroting2024	Begroting2025	Raming2026	Raming2027	Raming2028
Algemene middelen	45.723	117.165	75.531	86.096	73.037
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	5.447	-7.736	-6.050	-3.047	-3.166
Beheer van de stad	-18.596	-8.571	-8.812	-8.511	-7.927
Belastingen	2.023	13.221	13.338	13.547	13.632
Bestaande stad	-14.449	3.619	-5.355	-14.530	-10.152
Bestuur	-2.705	-590	-587	-584	-571
Cultuur	1.394	-5.559	-4.291	-4.291	-4.351
Dienstverlening	-2.221	-2.894	-1.774	-1.164	-1.124
Economische ontwikkeling	3.282	-1.057	-1.988	-166	-706
Energietransitie	269	-221	-183	-423	-412
Onderwijs	8.660	8.910	1.824	-6.976	2.373
Overhead	-1.462	-10.486	794	-896	1.042
Sport en recreatie	-6.615	-10.041	-9.854	-9.642	-9.626
Stedelijke ontwikkeling	11.485	6.207	9.869	13.537	13.093
Veilig	346	-9.551	-7.964	-7.110	-7.107
Volksgezondheid	-473	-1.721	-1.554	-1.400	-1.400
Werk en inkomen	-4.978	-9.937	-6.791	-6.582	-7.220
Zorg, welzijn en wijkteams	-27.128	-80.757	-46.153	-47.858	-49.414
Totaal	0	0	0	0	0

Bijstellingen naar categorieën

In onderstaande tabel staan per categorie het saldo van de bijstellingen ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024.

Financieel kader	Begroting2024	Begroting2025	Raming2026	Raming2027	Raming2028
Eerte Herziening / Voorjaarsnota 2024	0	0	0	0	0
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025	0	0	0	0	0
Kasschuiven	18.130	1.141	-8.768	-10.394	-109
Kiezen voor Rotterdam	0	0	0	0	0
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	14.579	-20.317	-6.152	1.147	750
Reserves	-32.710	19.177	14.919	9.247	-641
Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Begroting na wijzigingen	0	0	0	0	0

Bijstellingen Kasschuiven

Kasschuiven	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming2027	Raming2028
Additionele huisvestingskosten Van Ghentkazerne	1.300	-1.300	0	0	0
Veilig	1.300	-1.300	0	0	0
Doorontwikkeling en wegwerken achterstanden Stadsarchief	581	-275	-193	-56	-56
Dienstverlening	581	-275	-193	-56	-56
Frictiekosten personeel recreatieoord HvH	400	-200	-200	0	0
Sport en recreatie	400	-200	-200	0	0
Kasschuif Activering werkzoekenden	800	-800	0	0	0
Werk en inkomen	800	-800	0	0	0
Kasschuif armoede en schulden	3.000	0	-3.000	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	3.000	0	-3.000	0	0
Kasschuif bankslapers	1.000	-1.000	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	1.000	-1.000	0	0	0
Kasschuif Bijzondere bijstand en vroegsignalering	3.687	-3.687	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	3.687	-3.687	0	0	0
Kasschuif Burgerzaken ICT budget	134	132	-267	0	0
Dienstverlening	134	132	-267	0	0
Kasschuif Coöperatieve Woonvormen	325	-78	-78	-169	0
Stedelijke ontwikkeling	325	-78	-78	-169	0
Kasschuif Dagprogrammering	2.895	6.800	-565	-9.129	0
Onderwijs	2.895	6.800	-565	-9.129	0
Kasschuif Digitale inclusie	400	-400	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	400	-400	0	0	0
Kasschuif Digitale Inclusie naar Opzoomer Meer Mee	150	-150	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	150	-150	0	0	0
Kasschuif Haven, geluid en stikstof	500	-500	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	500	-500	0	0	0
Kasschuif Landelijke Vreemdelingen Voorziening	210	-210	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	210	-210	0	0	0
Kasschuif leegstand Librijesteeg (bibliotheek)	1.042	-1.042	0	0	0
Bestaande stad	1.042	-1.042	0	0	0
Kasschuif Maakindustrie	814	-214	-600	0	0
Economische ontwikkeling	814	-214	-600	0	0
Kasschuif middelen pilot werkgeverstrajecten Startbanen Statushouders	240	-240	0	0	0

Werk en inkomen	240	-240	0	0	0
Kasschuif NIS2	1.750	0	0	-1.750	0
Overhead	1.750	0	0	-1.750	0
Kasschuif Recreatieoord Hoek van Holland	1.399	-1.399	0	0	0
Bestaande stad	1.399	-1.399	0	0	0
Kasschuif Stadsmuseale functie	1.000	-1.000	0	0	0
Cultuur	1.000	-1.000	0	0	0
Kasschuif Statushouders - Inburgering	7.112	-4.016	-3.454	358	0
Stedelijke ontwikkeling	7.112	-4.016	-3.454	358	0
Kasschuif studentpsychologen in het middelbaar beroepsonderwijs	292	-292	0	0	0
Onderwijs	292	-292	0	0	0
Kasschuif ter invulling motie waarborg UvV	400	-400	0	0	0
Economische ontwikkeling	400	-400	0	0	0
Kasschuif Thuis in taal	0	250	0	-250	0
Onderwijs	0	250	0	-250	0
Kasschuif Toegankelijkheid	-278	139	139	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-278	139	139	0	0
Kasschuif vertraging verkoop panden	-9.562	9.562	0	0	0
Bestaande stad	-9.562	9.562	0	0	0
Kasschuif Wet Kwaliteitsborging	600	-600	0	0	0
Bestaande stad	600	-600	0	0	0
Kostendekkendheid markten	0	0	-550	550	0
Economische ontwikkeling	0	0	-550	550	0
Onderhoud Erasmusbrug	-2.300	2.300	0	0	0
Beheer van de stad	-2.300	2.300	0	0	0
Subsidie Unie van Vrijwilligers Kasschuif	240	-240	0	0	0
Belastingen	70	-70	0	0	0
Dienstverlening	170	-170	0	0	0
Veerkrachtig BoTu 2028	0	0	0	53	-53
Dienstverlening	0	0	0	53	-53
Totaal	18.130	1.141	-8.768	-10.394	-109

Bijstellingen Kiezen voor Rotterdam

Kiezen voor Rotterdam	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming2027	Raming2028
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	-24.627	-48.910	-48.954	-48.954
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	546	1.070	1.070	1.070
Beheer van de stad	0	1.592	3.781	3.781	3.781
Belastingen	0	433	549	549	549
Bestaande stad	0	892	1.324	1.324	1.324
Cultuur	0	168	326	326	326
Dienstverlening	0	1.746	3.304	3.304	3.304
Economische ontwikkeling	0	134	226	226	226
Energietransitie	0	23	89	89	89
Onderwijs	0	273	579	579	579
Overhead	0	11.228	24.303	24.347	24.347
Sport en recreatie	0	167	354	354	354
Stedelijke ontwikkeling	0	3.231	4.895	4.895	4.895
Veilig	0	410	695	695	695
Volksgezondheid	0	265	356	356	356
Werk en inkomen	0	1.477	2.818	2.818	2.818
Zorg, welzijn en wijkteams	0	2.043	4.240	4.240	4.240
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	1.875	2.989	2.989	2.989
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	30	30	30	30
Beheer van de stad	0	600	783	783	783
Belastingen	0	166	273	273	273
Bestaande stad	0	-66	-57	-57	-57
Dienstverlening	0	101	101	101	101
Economische ontwikkeling	0	31	33	33	33
Energietransitie	0	29	-31	-31	-31
Onderwijs	0	20	20	20	20
Overhead	0	-3.526	-5.603	-5.603	-5.603
Sport en recreatie	0	10	10	10	10
Stedelijke ontwikkeling	0	-132	-68	-68	-68
Veilig	0	228	237	237	237
Volksgezondheid	0	20	20	20	20
Werk en inkomen	0	302	581	581	581

Zorg, welzijn en wijkteams	0	313	681	681	681
Kiezen voor Rotterdam: vrijval Algemene reserve	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam: vrijval Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Bijstellingen Ramingsbijstellingen onvermijdelijk

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming2027	Raming2028
10%-regeling bewonersinitiatieven	-556	0	0	0	0
Dienstverlening	-556	0	0	0	0
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	0	0	0	0
Algemene middelen	14.524	8.270	10.055	18.994	14.576
Beheer van de stad	-7.716	-8.248	-8.123	-7.997	-7.871
Bestaande stad	-4.803	857	-1.069	-10.210	-5.932
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-779	-815	-801	-787	-772
Veilig	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.226	-63	-63	0	0
Actualisatie rente	4.136	-625	-1.332	-1.653	-2.050
Algemene middelen	4.136	-625	-1.332	-1.653	-2.050
Afwaardering Schiekadeblok	-923	0	0	0	0
Bestaande stad	-923	0	0	0	0
Baggerkosten	-1.900	0	0	0	0
Beheer van de stad	-1.900	0	0	0	0
Bijdrage Regiogemeenten voor "Gezond Actief Leven Akkoord"	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Bijstelling dividendramingen	1.000	0	0	0	0
Algemene middelen	1.000	0	0	0	0
Bijstelling lokale belastingen	2.135	100	100	100	100
Belastingen	2.135	100	100	100	100
Bommenregeling 2024	-557	0	0	0	0
Beheer van de stad	-557	0	0	0	0
Centrale financiering projectdirecteuren	0	-1.153	-1.153	-1.153	-1.153
Overhead	0	-1.153	-1.153	-1.153	-1.153
Derving Omgevingswet leges	-5.078	0	0	0	0
Bestaande stad	-5.078	0	0	0	0

Domein-Overstijgend Samenwerken	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Indexatie voorschoolse educatie	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Inzet Rijksmiddelen Onderwijsachterstandenbeleid	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Jeugdhulp persoonsgebonden budget	-14.091	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-14.091	0	0	0	0
Kapitaallasten storting RET	-300	0	0	0	0
Algemene middelen	-300	0	0	0	0
Kostenverhaal	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Kwijtschelding	1.000	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	1.000	0	0	0	0
Lagere vergoeding aanpak en preventie zwerfafval	-1.600	0	0	0	0
Beheer van de stad	-1.600	0	0	0	0
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Leges Stadsarchief	70	70	0	0	0
Dienstverlening	70	70	0	0	0
Lekker Fit	0	0	0	0	0
Onderwijs	5.974	5.974	5.974	5.974	5.974
Sport en recreatie	-5.974	-5.974	-5.974	-5.974	-5.974
Lokale lasten	-1.300	0	0	0	0
Beheer van de stad	-1.300	0	0	0	0
Mutatie algemene uitkering meicirculaire	28.797	-22.562	-7.619	0	0
Algemene middelen	28.797	-22.562	-7.619	0	0
Mutatie baten en lasten ESF	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Mutatie baten en lasten Just Transition Fund	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Mutatie baten en lasten Vroege Start	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Negatief resultaat grondexploitaties door hogere rekenrente	-23.100	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-23.100	0	0	0	0
Parkeerbaten	-3.300	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-3.300	0	0	0	0
Positief resultaat grondexploitaties	16.500	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	16.500	0	0	0	0
Recreatieoord Hoek van Holland	2.411	0	0	0	0
Bestaande stad	2.830	-6	-6	-6	-6
Sport en recreatie	-419	6	6	6	6
Regio Deal Rotterdam Zuid II	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Rente-effect grondexploitaties	0	2.700	2.700	2.700	2.700
Stedelijke ontwikkeling	0	2.700	2.700	2.700	2.700
Rijksbijdrage "Gezond Actief Leven Akkoord"	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage COVID-19 vaccinatie	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Kansrijke Wijken	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Nationaal Programma Rotterdam Zuid	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking GGD'en	0	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen 2024-2025 (SPUK BREED)	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Stevige start	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders	-2.600	0	0	0	0
Bestuur	-2.600	0	0	0	0
Triage en opvolging in Hotspot Rotterdam	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Verdeling baten en lasten Samen voor Zuid	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Verkoop Recreatieoord Hoek van Holland	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0

Vrijval budget indexering	0	1.153	1.153	1.153	1.153
Algemene middelen	0	1.153	1.153	1.153	1.153
Vrijval onderbesteding begroting 2024 BCO	4.500	0	0	0	0
Overhead	4.500	0	0	0	0
Vrijval saldo indexatie	9.336	0	0	0	0
Algemene middelen	9.336	0	0	0	0
Wet Inburgering	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Totaal	14.579	-20.317	-6.152	1.147	750

Bijstellingen Reserves

Reserves	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming2027	Raming2028
Afdracht groeimiddelen aan RIM	-5.360	0	0	0	0
Algemene middelen	-5.360	0	0	0	0
Algemene reserve	-36.692	21.564	17.619	11.947	2.059
Algemene middelen	-36.692	21.564	17.619	11.947	2.059
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedefonds	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw Fonds	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	0	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	0	0	0	0	0

Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	0	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	-2.709	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0	0
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Energietransitie	-2.709	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Economie subsidies	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	2.709	0	0	0	0
Energietransitie	2.709	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	10.800	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700
Stedelijke ontwikkeling	10.800	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herinrichting Van Meekerenplein	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ICT	0	0	0	0	0
Bestaande stad	-250	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	250	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	-1.000	0	0	0	0
Overhead	-1.000	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	0	0	0	0	0
Bestuur	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen	0	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Mitigerende Maatregelen Geluidskwestie Stadhuisplein	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	0	0	0	0	0
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingssysteem	0	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	71	0	0	0	0
Sport en recreatie	71	0	0	0	0
Bestemmingsreserve RAP-fonds	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Regio Deal cultuur	0	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	-528	0	0	0	0
Algemene middelen	-4.514	-5.640	-6.058	-7.032	-7.313
Beheer van de stad	142	577	563	850	1.101
Bestaande stad	661	-112	-108	-104	-99
Energietransitie	0	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	-1	-1	-1	-1
Stedelijke ontwikkeling	3.183	5.175	5.603	6.288	6.311
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0

Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	0	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verevening kostenverhaal	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak	0	0	0	0	0
Veilig	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	0	0	0	0	0
Veilig	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve bouwleges	0	0	0	0	0
Bestaande stad	0	0	0	0	0
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	313	0	0	0
Dienstverlening	0	313	0	0	0
Kredietrisicoreserve	0	0	0	0	0
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Totaal	-32.710	19.177	14.919	9.247	-641

Bijstellingen Taakmutaties

Taakmutaties	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming2027	Raming2028
Aanpassing participatie gelden 2028	0	0	0	0	-528
Werk en inkomen	0	0	0	0	-528
Armoedebestrijding kinderen	0	-15	-15	-15	-15
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-15	-15	-15	-15
Beschermd wonen	-6.179	-6.181	-6.184	-6.184	-6.184
Zorg, welzijn en wijkteams	-6.179	-6.181	-6.184	-6.184	-6.184
Besparingsverlies Jeugd	0	-23.135	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-23.135	0	0	0
Bijdrage Handelsregister	37	14	14	14	14
Belastingen	37	14	14	14	14
Bijdrage Regionale doelgroepspecifieke aanpak	-137	-137	-137	0	0
Werk en inkomen	-137	-137	-137	0	0
Bommenregeling 2023	-1.632	0	0	0	0
Beheer van de stad	-1.632	0	0	0	0
Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	1.308	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	1.308	0	0	0	0
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	-2.971	-2.972	-2.811	-2.885	-3.003
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-2.971	-2.972	-2.811	-2.885	-3.003
Einde lening inburgeringsplichtig	-29	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-29	0	0	0	0
Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	-93	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-93	0	0	0	0
Handhaving energielabel C kantoren	0	0	-4	-4	-4
Stedelijke ontwikkeling	0	0	-4	-4	-4
Hervormingsagenda jeugd	0	0	3.933	1.000	-800
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	3.933	1.000	-800
Impactanalyse NPLV	-12	0	0	0	0
Werk en inkomen	-12	0	0	0	0
Jeugd	0	4.407	4.407	4.407	4.407
Zorg, welzijn en wijkteams	0	4.407	4.407	4.407	4.407
Jeugdhulp kinderen in een AZC	-35	-35	-35	-35	-35
Zorg, welzijn en wijkteams	-35	-35	-35	-35	-35
Ketensystemen Jeugd	30	31	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	30	31	0	0	0

Landelijke Vreemdelingen Voorziening	773	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	773	0	0	0	0
Loon- en prijsbijstelling integratie-uitkering participatie 2024 en verder	-5.463	-3.671	-3.618	-3.565	-3.660
Werk en inkomen	-5.463	-3.671	-3.618	-3.565	-3.660
Maatschappelijke begeleiding	-26	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-26	0	0	0	0
Nationaal Actieplan Dakloosheid	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844
Zorg, welzijn en wijkteams	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844
Pilot dakloze EU-burgers	-1.580	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.580	0	0	0	0
Taakmutaties Meicirculaire	25.239	40.776	13.065	15.847	18.402
Algemene middelen	25.239	40.776	13.065	15.847	18.402
Uitvoeringskosten Omgevingswet	-1.748	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-1.748	0	0	0	0
Veilige steden	-50	-50	-50	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-50	-50	-50	0	0
Vergoeding Basisregistratie Personen (BRP) experiment	-2	0	0	0	0
Dienstverlening	-2	0	0	0	0
Voorschoolse voorziening peuters	-6	-6	-6	-6	-6
Onderwijs	-6	-6	-6	-6	-6
Vrijval reservering compensatieregling voogdij 18+	0	-1.484	-1.395	-1.403	-1.410
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-1.484	-1.395	-1.403	-1.410
Vrouwenopvang	17	17	15	15	15
Zorg, welzijn en wijkteams	17	17	15	15	15
Werkdrukverlaging jeugdbescherming	-1.398	-1.422	-1.336	-1.343	-1.350
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.398	-1.422	-1.336	-1.343	-1.350
Wmo Hulpmiddelen	-198	-292	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-198	-292	0	0	0
Totaal	0	0	0	0	0

Begroting 2025

Vergelijking begrotingssaldi

Paginanummer in website: 8

Vergelijking begrotingssaldi

In onderstaand overzicht staat per programma het verloop van het saldo van baten en lasten per P&C-moment vanaf de Begroting 2024 tot en met de Begroting 2025. Dus Tweede herziening 2023 / Begroting 2024 - Jaarstukken 2023 - Voorjaarsnota en Eerste herziening 2024 – Begroting 2025/ Tweede herziening 2024. De toelichting op de bijstellingen van het P&C moment staan toegelicht in de website waarin de bijstelling heeft plaatsgevonden.

Vergelijking begrotingssaldi Algemene middelen	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene middelen							
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	1.904.895						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		2.248.142	2.150.194	2.092.552	2.036.182	2.017.255	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		2.273.311	2.329.903	2.264.921	2.198.836	2.183.748	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		2.335.378					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			2.441.256	2.434.660	2.260.287	2.201.011	2.175.062
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving							
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 196.228	- 94.843	- 93.988	- 93.309	- 93.236		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 210.138						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 106.090	- 108.267	- 105.066	- 103.389	- 103.124	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 106.529	- 120.046	- 109.442	- 107.827	- 107.638	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 162.553					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 125.427	- 112.923	- 108.538	- 101.938	- 101.938
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 119.981	- 120.659	- 114.588	- 104.985	- 105.104
Beheer van de stad							
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 150.293	- 164.927	- 164.443	- 169.963	- 173.624		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 163.679						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 193.859	- 176.916	- 178.817	- 184.155	- 188.824	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 198.555	- 194.755	- 197.641	- 203.719	- 210.550	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 201.391					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 200.693	- 197.042	- 200.177	- 208.534	- 212.499
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 219.289	- 205.613	- 208.988	- 217.045	- 220.426
Belastingen							
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	304.217	311.194	323.286	324.036	324.548		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	320.545						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		334.270	331.863	334.643	337.301	340.225	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		335.590	368.061	371.088	373.561	373.734	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		337.178					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			373.150	377.273	380.791	381.594	385.769
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			375.172	390.494	394.129	395.140	399.400
Bestaande stad							
Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 85.266	18.019	14.936	- 3.414	- 3.206		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 77.847						

Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		16.975	9.601	- 6.179	- 6.964	- 6.571	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		11.596	- 102	- 15.260	- 16.345	- 17.024	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		11.375					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			2.048	- 17.257	- 14.995	- 7.191	- 12.551
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 12.400	- 13.638	- 20.350	- 21.721	- 22.703

Bestuur

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 17.292	- 18.905	- 18.910	- 18.910	- 18.910		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 7.857						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 19.396	- 18.874	- 18.874	- 19.774	- 19.238	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 19.396	- 22.186	- 22.186	- 23.078	- 22.501	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 16.345					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 21.496	- 21.974	- 21.866	- 21.818	- 21.282
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 24.201	- 22.564	- 22.453	- 22.402	- 21.854

Cultuur

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 147.293	- 152.428	- 151.864	- 151.123	- 150.847		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 144.134						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 161.900	- 156.039	- 155.898	- 155.622	- 155.622	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 161.433	- 167.240	- 167.062	- 166.759	- 166.759	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 161.139					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 164.700	- 165.425	- 162.713	- 162.713	- 164.713
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 163.306	- 170.985	- 167.004	- 167.004	- 169.065

Dienstverlening

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 74.765	- 67.999	- 62.866	- 63.085	- 63.145		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 68.658						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 75.724	- 70.290	- 69.286	- 69.390	- 68.529	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 77.927	- 80.370	- 75.444	- 78.984	- 78.142	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 76.432					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 80.417	- 78.974	- 81.276	- 79.601	- 78.782
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 82.638	- 81.868	- 83.051	- 80.765	- 79.906

Economische ontwikkeling

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 32.988	- 33.938	- 30.604	- 27.474	- 26.839		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 31.797						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 31.218	- 30.293	- 26.864	- 26.244	- 25.881	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 29.457	- 30.922	- 29.337	- 28.275	- 27.623	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 30.762					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 30.405	- 29.989	- 28.119	- 28.567	- 28.227

Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 27.123	- 31.046	- 30.108	- 28.734	- 28.933

Energietransitie

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 40.864	- 11.997	- 2.182	- 2.259	- 2.231		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 38.581						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 43.988	- 4.965	- 4.968	- 4.945	- 4.945	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 42.485	- 6.647	- 6.358	- 6.323	- 6.323	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 40.729					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 22.236	- 22.525	- 10.531	- 10.458	- 10.458
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 21.967	- 22.745	- 10.714	- 10.881	- 10.871

Onderwijs

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 139.691	- 152.059	- 155.876	- 155.155	- 151.626		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 136.372						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 149.448	- 150.712	- 149.320	- 146.553	- 146.553	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 151.054	- 160.874	- 158.996	- 155.683	- 155.529	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 150.688					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 160.978	- 158.372	- 155.024	- 154.870	- 154.820
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 152.318	- 149.462	- 153.200	- 161.846	- 152.448

Overhead

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 407.053	- 422.346	- 407.659	- 404.340	- 404.578		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 402.583						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 444.007	- 415.645	- 411.093	- 407.872	- 406.011	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 446.742	- 453.199	- 447.173	- 443.906	- 442.074	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 440.216					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 451.282	- 450.330	- 445.484	- 442.518	- 442.727
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 452.745	- 460.816	- 444.690	- 443.413	- 441.685

Sport en recreatie

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 89.273	- 91.971	- 90.602	- 89.762	- 89.749		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 86.365						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 92.712	- 90.732	- 88.892	- 88.179	- 88.179	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 90.207	- 95.004	- 93.024	- 92.250	- 92.250	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 88.634					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 95.856	- 91.480	- 89.590	- 89.414	- 88.914
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 102.472	- 101.521	- 99.443	- 99.056	- 98.540

Stedelijke ontwikkeling

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	351.678	158.115	47.120	48.001	56.620		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	473.986						

Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		58.040	49.397	57.401	66.188	65.905	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		44.540	42.962	55.133	62.021	63.119	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		7.807					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			38.473	59.740	73.619	80.468	86.019
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			49.957	65.948	83.488	94.005	99.112

Veilig

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 160.075	- 169.455	- 174.246	- 173.896	- 173.468		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 156.722						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 174.697	- 182.047	- 182.136	- 181.626	- 182.009	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 174.174	- 194.920	- 195.031	- 194.485	- 194.805	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 175.715					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 188.999	- 191.496	- 191.499	- 190.623	- 189.618
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 188.653	- 201.048	- 199.463	- 197.733	- 196.725

Volksgezondheid

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 38.631	- 33.975	- 33.954	- 33.920	- 33.894		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 37.501						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 34.424	- 34.978	- 34.945	- 34.919	- 34.919	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 34.528	- 37.404	- 37.370	- 37.309	- 37.552	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 29.868					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 37.948	- 35.187	- 35.099	- 35.330	- 35.330
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 38.421	- 36.908	- 36.653	- 36.730	- 36.730

Werk en inkomen

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 232.632	- 241.207	- 229.015	- 226.661	- 223.781		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 228.012						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 272.131	- 232.885	- 230.690	- 221.266	- 217.450	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 268.758	- 247.470	- 245.687	- 235.584	- 231.439	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 259.337					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 273.359	- 245.772	- 225.568	- 220.054	- 216.646
Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 278.337	- 255.709	- 232.360	- 226.636	- 223.866

Zorg, welzijn en wijkteams

Tweede herziening 2022 / Begroting 2023	- 842.778	- 858.677	- 868.157	- 822.162	- 792.502		
Jaarstukken 2022 (realisatie)	- 823.864						
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2023		- 857.831	- 868.412	- 821.568	- 788.772	- 775.530	
Tweede herziening 2023 / Begroting 2024		- 863.793	- 929.790	- 891.132	- 843.891	- 830.391	
Jaarstukken 2023 (realisatie)		- 899.209					
Eerste herziening / Voorjaarsnota 2024			- 955.408	- 935.764	- 868.686	- 823.346	- 815.307

Tweede herziening 2024 / Begroting 2025			- 982.537	- 1.016.520	- 914.838	- 871.205	- 864.721

Begroting 2025

Coalitieakkoord - Eén stad

Paginanummer in website: 9

Coalitieakkoord Eén stad

Op 10 juni 2022 is het nieuwe coalitieakkoord gepresenteerd. Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk slaan de handen in een voor één Stad. De komende vier jaar ligt de focus op de uitvoering. Resultaatgericht en dichtbij de Rotterdammers. De voorjaarsnota, begroting en herzieningen borduren hier op door.

Schouder aan schouder voor een veilige, schone en groene stad. Voor de bouw van veel betaalbare woningen en voor de aanpak van de energietransitie. Voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers. Voor het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek, voor het tegengaan van racisme en discriminatie en nog veel meer. De komende vier jaar wordt er minder vergaderd en meer gedaan.

Oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten

Het coalitieakkoord is een mix van maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen, we besturen ook samen. Met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten.

Daadkracht en creativiteit

De komende vier jaar praten we minder over de menselijke maat, maar doen we het gewoon. Niet meer doorverwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden. Dit moet het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek de komende jaren vergroten. Wat nodig is gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het nieuwe college van burgemeester en wethouders moet daarin vooropgaan. Met Rotterdammers praten over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers.

Lees [het volledige Coalitieakkoord 2022 - 2026](#).

Begroting 2025

Raadsbehandeling

Paginanummer in website: 10

Raadsbehandeling

De Begroting 2025 en de Tweede herziening 2024 zijn gepubliceerd op 25 september 2024.

De commissiebehandeling van de Begroting 2025 en de Tweede herziening 2024 vindt plaats op 23 en 24 oktober.

De raadsbehandeling is gepland op 7 en 12 november.

Begroting 2025

Commissies

Paginanummer in website: 11

Commissies

Hieronder staat per commissie toegelicht welke programma's en paragrafen in die commissie worden besproken.

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Algemene middelen
- Programma Belastingen
- Programma Bestuur
- Programma Dienstverlening
- Programma Overhead
- Programma Veilig
- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Financiële kengetallen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: burgemeester Aboutaleb, wethouder Lansink-Bastemeijer, wethouder Simons en wethouder Struijvenberg.

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Beheer van de stad (Buitenruimte)
- Programma Bestaande stad (Wonen en buitenruimte)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Bouwen, wonen en buitenruimte)
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Lansink-Bastemeijer, wethouder Struijvenberg en wethouder Zeegers.

Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Economische ontwikkeling (Haven en economie)
- Programma Energietransitie (Klimaat)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Mobiliteit)
- Paragraaf Duurzaam
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Lansink-Bastemeijer, wethouder Simons en wethouder Zeegers.

Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhelpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving
- Programma Onderwijs
- Programma Werk en inkomen
- Paragraaf NPRZ
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Mohamed-Hoesein, wethouder Kasmi en wethouder Versnel.

Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Cultuur
- Programma Sport en recreatie
- Programma Volksgezondheid
- Programma Zorg, welzijn en wijkteams
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Struijvenberg.

Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Deze commissie richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-)jaarstukken en de bevindingen van de accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Begroting 2025

Opbouw website

Paginanummer in website: 12

Opbouw website

De begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Leeswijzer

Naast de menu-knop staat een leeswijzer hierin staat aangegeven hoe gepresenteerde bedragen zijn bedoeld.

Totaalbeeld

Onder Totaalbeeld staat de Voorjaarsnota en Eerste herziening op hoofdlijnen toegelicht. Het Totaalbeeld is onderverdeeld in:

- Voortgang Tweede herziening 2024 gaat in op de ontwikkelingen in het lopende jaar 2024
- Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025 geeft de grote lijnen aan voor de toekomstige jaren
- Collegetargets geeft een totaaloverzicht van alle collegetargets én de huidige stand van zaken
- Financieel beeld 2024-2028 geeft inzicht in de belangrijkste financiële bijstellingen, ontwikkelingen en kengetallen
- Coalitieakkoord bevat een korte samenvatting en een link naar het Coalitieakkoord: Eén stad dat een nadere uitwerking is voor de uitgewerkte begroting
- Commissie- en Raadsbehandeling geeft aan wanneer de behandeling plaats vindt en een link naar de raadsbesluiten
- Commissies geeft inzicht in welke commissies welke programma's en paragrafen aan de orde kunnen komen
- Opbouw website geeft een uitleg van de opbouw van de begroting en een toelichting op de overgang naar de nieuwe programma-indeling

Programma's

De programma's geven een totaalbeeld van een beleidsmatig onderwerp. Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, de bestuurlijke hoofdlijnen, de doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV Indicatoren, Financiële kengetallen, Investerings, Klimaat, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

Financiën

Het onderdeel Financiën bestaat uit de:

- Balans waaronder de geprognoseerde balans, het kasstroomoverzicht, de reserves en voorzieningen zijn opgenomen.
- Grondslagen en regelgeving waaraan de begroting, herzieningen en jaarstukken moeten voldoen.
- Overzicht van baten en lasten met een totaal overzicht van de baten en lasten van de hele gemeente, het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de baten en lasten per programma.

Wijken

Hier staan de wijkplannen opgenomen.

Opbouw programma's

De programma's zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Voortgang 2024:** aansluitend op de Voortgang 2023 onder de Hoofdlijnen maar specifiek voor het programma.
- **Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028:** aansluitend op Bestuurlijke hoofdlijnen onder de Hoofdlijnen maar specifiek voor het programma.
- **Doelen van het programma:** hier zijn meerdere doelen per programma mogelijk, voor ieder doel worden de vragen beantwoord: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?". Hierbij hoort ook steeds een set van indicatoren: de collegetargets, effectindicatoren die aansluiten op "Wat willen we bereiken?" en prestatieindicatoren die aansluiten op "Wat gaan we daarvoor doen?".

- **Projecten:** de belangrijkste projecten die (gaan) bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma worden hier kort toegelicht.
- **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:** tot nu toe werd hiervoor de engelse term Sustainable development goals gebruikt, maar we willen nu overstappen op de nederlandse naam Voor ieder programma wordt aangegeven aan welke SDG's het programma bijdraagt, van daaruit wordt verwezen naar de paragraaf Sustainable Development Goals waar een totaalbeeld wordt geschetst.
- **Verantwoordelijke collegeleden:** hier is opgenomen welke collegeleden verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste delen van het programma.
- **Omschrijving, kaders en verbonden partijen:** hier is ruimte voor een eventueel uitgebreidere omschrijving, een opsomming van de belangrijkste kaders met een link en wordt aangegeven welke verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van de doelen van dit programma. Een uitgebreide toelichting op de Verbonden partijen is te vinden in de paragraaf met hetzelfde onderwerp.

Nieuw in de Begroting 2025

Een nieuwe website watdoetdegemeente.rotterdam.nl

De indeling van de begroting is vertrouwd, maar de presentatie is vernieuwd: de website is toegankelijker en werkt nu als een boek, zodat u eenvoudig door de inhoud kunt bladeren zonder al te veel te hoeven klikken.

Leeswijzer

Boven aan het scherm staat een Leeswijzer. In de Leeswijzer staan de bedragen toegelicht: wat betekent een negatief bedrag?, waarom staan er nullen in de tabel?, etc. De Leeswijzer is op iedere pagina open te klikken en is daardoor steeds makkelijk vindbaar is.

Reserves

De raad heeft verschillende keren aangegeven meer inzicht te willen hebben in de reserves. De website is daarvoor aangepast:

- Per programma is een overzicht reserves toegevoegd en een toelichting als het doel van de reserve veranderd of de einddatum is aangepast.
- In de tabel van baten en lasten per programma zijn de onttrekkingen, toevoegingen en vrijval uitklikbaar geworden zodat je kunt zien aan welke reserve(s) de onttrekkingen, toevoegingen en vrijval zijn begroot.
- In het raadsbesluit zijn de gevormde nieuwe reserves opgenomen met het doel en de einddatum van de nieuwe reserve.

Begroting 2025

Algemene middelen

Paginanummer in website: 13

Algemene middelen

Het programma Algemene middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma Algemene middelen is het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële kengetallen en Verbonden partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 14

Voortgang Tweede herziening 2024

Financiële positie

Het college stuurt op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, zoals in het coalitieakkoord is opgenomen. Eind 2024 is het weerstandsvermogen 1,74 en daarmee voldoet het aan de norm. Het weerstandsvermogen voor 2025 is 0,80 en daarmee onder de norm. Het weerstandsvermogen voor 2026 is 1,02 en daarmee op de norm. De paragraaf [Weerstandsvermogen](#) laat het meerjarig verloop van het weerstandsvermogen en de risico's zien.

Financiering

Door de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente voor investeringen vanaf 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen gaat vanaf 2025 van 2,0% naar 2,5%.

Het begrote interne omslagpercentage voor toerekening aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) is vanaf 2025 gelijk aan de omslagrente voor investeringen. Dit is het gevolg van een wijziging in de BBV-regelgeving (Besluit Begroten en Verantwoorden). Door de gelijkstelling stijgt het omslagpercentage voor de BIE vanaf 2025 van 1,2% naar 2,5%.

De rentestijging geeft een negatief financieel effect op de organisatie. De verrekening naar de betrokken programma's heeft in de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024 plaatsgevonden. Zie de paragraaf [Financiering](#) voor verdere toelichting.

Gemeentefonds

Het Rijk verdeelt het gemeentefonds tussen de gemeenten op basis van verschillende maatstaven. De systematiek waar de verdeling op is gebaseerd, wordt vervangen. In plaats van de trap-op-trap-af-systematiek is de nieuwe systematiek gebaseerd op de ontwikkelingen van het bruto binnenlands product (bbp). Eerder gaf het Rijk aan dat het de nieuwe systematiek vanaf 2026 zou invoeren. In de Rijksvoorjaarsnota 2024 kondigde het Rijk echter aan de nieuwe systematiek voor gemeenten al per 2024 in te stellen.

Zie voor een uitgebreidere toelichting het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

RET

Eind 2023 heeft RET samen met gemeente Rotterdam en Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om de komende jaren weer financieel gezond te worden. Dat doet RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Zo komt er een slimmere manier van toezicht houden in de tram, voert RET een nieuwe aanpak in om het ziekteverzuim te verminderen en krijgt het busnetwerk een slimmere invulling.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. In 2024 vindt een storting van €15 mln plaats. De storting is verwerkt in Begroting 2025/Tweede herziening 2024.

Voor deze storting is een dividendstroom terug te verwachten, net zoals bij een storting vanuit een private aandeelhouder. Inboeking van deze dividendenstroom vindt later plaats.

Kiezen voor Rotterdam

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten een organisatieopgave van € 150 mln. uit te voeren. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in het programma Kiezen voor Rotterdam. De besparing voor 2024 van € 20 mln. is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder wordt grotendeels bij de Begroting 2025/Tweede herziening structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Zie voor een uitgebreidere toelichting hoofdstuk [Bedrijfsvoering](#)

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Algemene middelen	€ 82.415
Actualisatie kapitaallasten	€ 14.524
Actualisatie rente	€ 4.136
Bijstelling dividendramingen	€ 1.000
Kapitaalstorting RET	€ -300
Mutatie algemene uitkering meicirculaire	€ 28.797
Vrijval saldo indexatie	€ 9.336
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 24.921

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 15

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Financiële uitgangspunten

- Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Wij respecteren als college van burgemeester & wethouders het budgetrecht van de gemeenteraad.
- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch in onze rol als gemeente: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheidsinstanties/-lagen laten vallen.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd in het algemeen beeld.
- Rijkstaken worden uitgevoerd met Rijksmiddelen. Bij het wegvallen van Rijksmiddelen vallen in principe ook taken weg. Wij compenseren alleen met eigen gemeentelijke middelen als we hiervoor als college expliciet over besluiten.
- Wij doen zo min mogelijk aan kaasschaven: wij maken doelbewuste keuzen om beleid minder of niet te doen.
- Wij streven naar de uitgangspunten van het huidige investeringsbeleid:
 - We gebruiken 1/3e deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen voor investeringen in het kader van groei van de stad.
 - Wij hanteren de vastgestelde kaders rondom de verkoopopbrengst van Eneco.
 - Wij brengen en houden de budgetten voor kapitaallasten van ons huidig bezit, op peil.

Begroting 2025

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente

Paginanummer in website: 16

Doel: Stabiele en rechtvaardige financiering van de gemeente

Algemeen

Het gemeentefonds vanuit het Rijk is de grootste, jaarlijkse inkomstenbron van de gemeente. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate hoeveel financiële ruimte de gemeente heeft. Tot het gemeentefonds behoren de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Met het geld kunnen gemeenten zelfstandig beleid voeren. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken betalen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de betaling van de jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Minimaal drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk;
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

De financiële gevolgen van de meicirculaire 2024 voor het lopende jaar (2024) en volgende jaren zijn verwerkt in de Begroting 2025/Tweede Herziening 2024. Over de effecten van de septembercirculaire 2024 voor zowel 2024 als voor latere jaren krijgt de gemeenteraad in oktober 2024 nadere informatie. De gevolgen van de september- en decembirculaire 2024 voor het lopende jaar 2024 worden pas daadwerkelijk verwerkt bij d jaarrekening 2024. De effecten die uit deze twee circulaire voortkomen voor 2025 en volgende jaren worden meegenomen in de Voorjaarsnota 2025/Eerste Herziening 2025.

Herziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefonds

De onderlinge verdeling van het gemeentefonds tussen de gemeenten gebeurt op basis van verdeelmaatstaven. Deze maatstaven zijn kenmerken van gemeenten en hun inwoners, zoals het aantal inwoners, het aantal bijstandsgerechtigden, de oppervlakte en zo meer. Het Rijk stelt de maatstaven meerdere keren per jaar bij. Regelmatig vindt ook een herijking plaats om de verdeling tussen de gemeenten zo accuraat mogelijk te maken.

De laatste herijking van het verdeelmodel is doorgevoerd op 1 januari 2023. Voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lagere sociaaleconomische status, waaronder Rotterdam, geldt tot en met 2025 een aangepast ingroeipad om de effecten van deze herijking te verminderen. Met dit ingroeipad is al meerjarig rekening gehouden in de Begroting 2023. Het negatieve effect voor Rotterdam wordt door dit ingroeipad beperkt tot in totaal € 22,50 per inwoner voor de periode 2023 tot 2025. De verdeling van dit effect over de verschillende jaren is: € 5 per inwoner in 2023, € 7,50 per inwoner in 2024 en € 10 per inwoner in 2025. Het ingroeipad voor 2026 en verder is afhankelijk van verdere besluitvorming. In afwachting hiervan heeft het Rijk ervoor gekozen om voor 2026 en verder uit te gaan van de stand 2025. Deze nieuwe verdeling is geen eindstation maar vraagt om continu onderhoud. Doel is dat de verdeling van het gemeentefonds zo accuraat mogelijk aansluit op de objectieve kenmerken van gemeenten.

Naar aanleiding van deze meest recente herijking van het verdeelmodel heeft de Raad Openbaar Bestuur (ROB) een onderzoeksagenda voorgesteld. Deze agenda is vervolgens door de fondsbeheerders van het gemeentefonds - dat zijn het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het Ministerie van Financiën - overgenomen. Eind 2024 verschillende onderzoeken uit deze onderzoeksagenda worden afgerond. Deze onderzoeken gaan over grootstedelijkheid, centrumfunctie sociaal domein (stapeling sociale problematieken) en de overige eigen middelen. Net als bij de herijking die in 2023 is ingegaan, kunnen de resultaten van een herijking voor individuele gemeenten betekenen dat zij een voor- of nadeel ondervinden van een nieuwe verdeling. Op dit moment is het nog niet mogelijk om een inschatting te maken van de uitkomsten en de mogelijke - financiële - gevolgen van de nu lopende onderzoeken.

Ontwikkelingen uit de Rijksvoorjaarsnota 2024

In de Rijksvoorjaarsnota 2024 heeft het demissionaire kabinet-Rutte IV aangekondigd dat het de nieuwe financieringssysteem voor gemeenten instelt per 2024. Deze invoering was eerder pas voorzien per 2027. De nieuwe systematiek vervangt de eerdere trap-op-trap-af-systematiek. In die trap-op-trap-af-systematiek hadden ontwikkelingen in de totale rijksuitgaven direct invloed op de hoogte van de algemene uitkering van het gemeentefonds. In de nieuwe systematiek is de omvang van het gemeentefonds gekoppeld aan de omvang van de Nederlandse economie. Het gemeentefonds wordt daardoor dan ook bijgesteld op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp):

1. De indexatie voor volumeontwikkelingen wordt gebaseerd op een 8-jaars historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). In dit volumedeel zit ook de stijging van lonen door volumegroei van de economie.

2. De methodiek voor het bijstellen van het gemeentefonds voor inflatie vindt plaats op basis van de prijs bruto binnenlands product (pbbp) van het lopende jaar, in plaats van op basis van een gecombineerde index.

Het Rijk compenseert de nadelige gevolgen van de vervroegde overgang naar de nieuwe bbp-systematiek. Deze compensatie geldt voor de jaren 2024 tot 2029, met uitzondering van 2025. Voor 2025 geldt de compensatie slechts gedeeltelijk en is er sprake van een eenmalige korting van € 675 mln op landelijk niveau.

Tegenover deze eenmalige korting staan ook structurele extra middelen voor gemeenten vanuit het Rijk. Zo is afgesproken dat de verdere oploep van de opschalingskorting definitief wordt geschrapt. Dit heeft voor gemeenten een positief effect van € 675 mln. per jaar vanaf 2026. Met het vervallen van deze korting was al rekening gehouden in de Voorjaarsnota 2024.

Daarnaast zijn er bij het Ministerie van Financiën middelen gereserveerd om bovenop de bbp-systematiek een aanvullende indexering te voorzien voor de kostenontwikkeling van de Wet maatschappelijke opvang (Wmo) en de demografie en vergrijzing. In totaal gaat het om dit een jaarlijkse tranche van circa € 75 mln. Deze tranche loopt vanaf 2026 op tot € 300 mln. in 2029 landelijk.

Aantreden nieuw kabinet

Halverwege 2024 zijn de onderhandelende partijen tot een Hoofdpijnenakkoord (HLA) gekomen en is het Kabinet Schoof aangetreden.

In de budgettaire bijlage van het HLA staat het voornemen om per 2026 de specifieke uitkeringen (SPUKS) over te hevelen naar het gemeentefonds, met een budgetkorting van 10%. De gebundelde uitkering (BUIG) is uitdrukkelijk van deze maatregel uitgezonderd. Sinds 2018 is het aantal specifieke uitkeringen (SPUKS) gegroeid. Zodoende zijn de daarmee samenhangende administratieve en controlelasten sterk gestegen. Het is nog niet duidelijk hoe deze maatregel worden uitgewerkt. Daardoor zijn dus ook de eventuele financiële effecten hiervan onduidelijk en hoe deze zich verhouden tot de verwachte vermindering van de lasten voor gemeenten.

Tegelijkertijd staat in het HLA niets te lezen over de korting op het gemeentefonds vanaf 2026. Dit betekent dat er in dit HLA geen verdere stappen zijn gezet tot reparatie van de niet-taakgebonden korting op het gemeentefonds vanaf 2026. Bij het afsluiten van het coalitieakkoord Eén Stad in 2022, koos Rotterdam ervoor om deze korting op het gemeentefonds al in te passen. Tegelijkertijd is daarmee de balans tussen taken en middelen nog niet hersteld. Het aankaarten van dit onderwerp blijft daardoor nodig. Het college blijft zich hier dan ook onverminderd voor inzetten.

Begroting 2025

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

Paginanummer in website: 17

Doel: Bestendig beheer Algemene middelen

Wat willen we bereiken?

Het programma Algemene Middelen draagt bij aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting. Die is structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende middelen hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers op te vangen zonder direct in de begroting en in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit in de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het betreft dan om verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen en om beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijk. Daartoe wordt gestreefd naar:

- Sluitende begroting en meerjarenraming. Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen. De Raad wordt bij de P&C producten en het beheerslag deelnemingen hierover geïnformeerd.
- Weerstandvermogen van minimaal 1,0 in alle jaren.
- Gedegen treasury- en financieringsfunctie.
- Zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat we een hefboom creëren om daarmee andere partijen mee te krijgen om samen te investeren.

Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen en indicatoren kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het nemen van beslissingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgdragen dat de hiervoor geldende indicatoren en kengetallen blijven binnen de geldende wettelijke normen en bestuurlijke kaders en de actuele streefwaarden zoals bepaald door de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland.
- Hierover verantwoording afleggen in de achtereenvolgende P&C-producten.

Hoe meten we dat?

De gemeente maakt gebruik van financiële kengetallen voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie. De volgende kengetallen en indicatoren zijn behorend tot het programma:

- Weerstandvermogen
- Structurele exploitatieruimte
- Solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingssaldo)
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Schatkistbankieren
- Netto schuldquote

Toelichting indicatoren

Voor nadere toelichting op en de ontwikkeling van een aantal van de verschillende indicatoren en kengetallen zie de paragrafen [Weerstandvermogen en risicobeheersing](#) en [Financiële kengetallen](#).

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 18

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Het programma Algemene middelen draagt via het gedegen beheer van bestaande deelnemingen en verbonden partijen, waarmee een verscheidenheid aan publieke belangen wordt gerealiseerd, aan de volgende Duurzame ontwikkelingsdoelstelling:

- SDG 17 Partnerschappen om diensten te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf Sustainable development goals.

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 19

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Paginanummer in website: 20

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Algemene middelen		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		2.395.534	2.317.495	2.184.756	2.114.915	2.102.026
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		45.723	117.165	75.531	86.096	73.037
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	-24.627	-48.910	-48.954	-48.954
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	1.875	2.989	2.989	2.989
Kiezen voor Rotterdam: vrijval Algemene reserve	Kiezen voor Rotterdam	0	0	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam: vrijval Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Kiezen voor Rotterdam	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	14.524	8.270	10.055	18.994	14.576
Actualisatie rente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4.136	-625	-1.332	-1.653	-2.050
Bijstelling dividendramingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.000	0	0	0	0
Kapitaallasten storting RET	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-300	0	0	0	0
Mutatie algemene uitkering meicirculaire	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	28.797	-22.562	-7.619	0	0
Vrijval budget indexering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	1.153	1.153	1.153	1.153
Vrijval saldo indexatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	9.336	0	0	0	0
Afdracht groeimiddelen aan RIM	Reserves	-5.360	0	0	0	0
Algemene reserve	Reserves	-36.692	21.564	17.619	11.947	2.059
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	-4.514	-5.640	-6.058	-7.032	-7.313
Kredietrisicoreserve	Reserves	0	0	0	0	0
Taakmutaties Meicirculaire	Taakmutaties	25.239	40.776	13.065	15.847	18.402
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	9.556	96.981	94.568	92.804	92.174
Begroting na wijzigingen		2.441.256	2.434.660	2.260.287	2.201.011	2.175.062

Toelichting financiële bijstellingen

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Kiezen voor Rotterdam: vrijval Algemene reserve

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Kiezen voor Rotterdam leidt tot minder personeel en daarmee tot lagere personeelslasten en overige lasten die ten laste komen van de Algemene reserve. Hierdoor ontstaat een vrijval van deze reserve van € 72.000 in 2025, en structureel € 233.000 in de jaren tot en met 2028.

Kiezen voor Rotterdam: vrijval Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Kiezen voor Rotterdam leidt tot minder personeel en daarmee tot lagere personeelslasten en overige lasten die ten laste komen van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor. Hierdoor ontstaat een vrijval van deze bestemmingsreserve van € 77.000 in 2025, € 153.000 in 2026, € 169.000 in 2027, en € 129.000 in 2028.

Actualisatie kapitaallasten / actualisatie rente

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen. Dat zijn de interne financieringsmiddelen. Is er nog meer financiering nodig, dan gebeurt dat met geld dat de gemeente leent. Door eigen geld in te zetten en geen lening aan te gaan, hoeft de gemeente geen rente te betalen. De gemeente bespaart dan dus rentelasten. In plaats daarvan wordt een rentevergoeding gerekend over de reserves en voorzieningen. Dit wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de bespaarde rente over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het programma Algemene Middelen worden toegerekend aan de gemeentelijke programma's, investeringen en grondexploitaties waarvoor deze kosten zijn bedoeld. De basis voor deze toerekening is de boekwaarde op de balans. De rente die hiervoor geldt, heet omslagrente. Samen met de afschrijvingen maakt de omslagrente deel uit van de kapitaallasten. De omslagrente en de bespaarde rente worden jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), zie ook [Grondslagen](#).

De hoger blijvende marktrente leidt tot een stijging van de omslagrente en de bespaarde rente van 2% naar 2,5%, vanaf 2025. Door de wijzigingen in het BBV stijgt de rente die wordt toegerekend aan de grondexploitaties in 2025 van 1,2% naar 2,5%. Hiermee wordt de berekeningsmethodiek gelijkgetrokken aan de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen. Bij de Begroting 2025/Tweede herziening 2024 is de verhoging van omslagrente doorgerekend naar de betreffende programma's, investeringen en grondexploitaties. Daarnaast leiden nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en aanpassingen van de ramingen per jaarschijf tot aanpassingen in de toerekening van de omslagrente. Aanpassingen in de omvang van de reserves en voorzieningen leiden tot beperkte renteresultaten.

Bijstelling dividendramingen

Op basis van recente informatie over de deelnemingenportefeuille zijn de te verwachten dividendinkomsten bijgesteld. Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van de dividenden, waarbij de dividenden van Stedin met € 1 mln zijn verhoogd in het huidige jaar (2024).

Kapitaallasten storting RET

In het lopende jaar 2024 vindt een kapitaalstorting naar de RET plaats van € 15 mln. De kapitaallasten van deze storting zijn begroot op € 0,3 mln (2,0% van € 15 mln). De kapitaallasten voor de opvolgende jaren worden bij de voorjaarsnota verwerkt zodra er meer duidelijkheid is over de hiermee samenhangende dividenden.

Mutatie algemene uitkering meicirculaire

Vooruitlopend op aanpassingen van loon- en prijsontwikkelingen door het Rijk en het actualiseren van waarden van maatstaven in het gemeentefonds zijn hiervoor bij de Voorjaarsnota 2024 bedragen geraamd. Op basis van een recente berekening vallen de geactualiseerde bedragen voor 2024 met € 28,8 mln gunstiger uit. Van dit bedrag is € 10,9 mln afkomstig uit de afrekening van het Btw-compensatiefonds (BCF)

2023 en komt € 17,9 mln voort uit actualisatie van maatstaven, de bijstelling naar boven van het verwachte saldo BCF 2024 en een hogere uitkeringsfactor voor 2024 (die vooral het gevolg is van lagere landelijke aantallen voor de maatstaf bijstandsuitkeringen). Voor 2025 is er een negatieve bijstelling van -€ 22,6 mln, van deze bijstelling komt -€ 28 mln door de eenmalige korting die het Rijk gemeenten voor 2025 heeft opgelegd en komt € 5,4 voort uit de herberekening van de bijstelling van het gemeentefonds voor inflatie dat jaar op basis van de augustusraming 2024 van het Centraal Planbureau. Tot slot is er voor 2026 een negatief effect van -€ 7,6 mln door actualisatie van maatstaven, vooral van de maatstaven voor 'waarde van de stad'.

Vrijval budget indexering

Dit gaat om de gedeeltelijke vrijval van een stelpost voor de indexatie op externe inhuur voor de pool project- en programmadirecteuren. Het gaat om een structurele vrijval van € 1,2 mln vanaf 2025.

Vrijval saldo indexatie

Er heeft een gedeeltelijke vrijval plaatsgevonden van de stelpost voor de dekking van het gestegen prijspeil van lonen en prijzen (indexatie). Deze vrijval bedraagt € 9,3 mln voor het huidige jaar (2024).

Afdracht groeimiddelen aan RIM

Volgens het eigen investeringsbeleid zet het college een derde van de groei van de algemene dekkingsmiddelen in voor investeringen die de groei van de stad mogelijk maken: 'groei-met-groei'. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit het geheel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de algemene belastingen. Deze 'groeimiddelen' voegt het college toe aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

Algemene Reserve

Voor een sluitende meerjarenbegroting wordt het geraamde saldo verrekend met de Algemene reserve. Een verloopstaat van de reserve staat op de balanspagina [Reserves](#).

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Bij voorjaarsnota is besloten om de bespaarde rente met ingang van 2025 te verhogen van 2,0% naar 2,5%. Hierdoor zal meer geld aan deze reserve worden toegevoegd. Daarnaast wordt eenmalig, in 2024, € 0,8 mln toegevoegd, ter dekking van de kapitaallasten die uit twee investeringen zullen voortvloeien. Bovendien zal in alle jaren minder geld worden onttrokken, omdat sommige investeringen trager verlopen dan verwacht. Dat er tegelijkertijd juist meer geld zal worden onttrokken, omdat bij voorjaarsnota is besloten dat ook de omslagrente met ingang van 2025 wordt verhoogd van 2,0 % naar 2,5%, weegt hier niet tegen op.

Kredietrisicoreserve

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen. Daarvoor betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiopremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. In 2024 bedraagt deze toevoeging aan de kredietrisicoreserve € 277.000.

Taakmutaties Meicirculaire

Bij de meicirculaire 2024 van het Rijk is meegedeeld dat er in het gemeentefonds wijzigingen waren in taakmutaties, en in integratie- en decentralisatie-uitkeringen. De ontvangsten uit het gemeentefonds komen binnen op het programma Algemene middelen. Volgens de gemeentelijke spelregels worden deze budgettair verwerkt bij de betreffende programma's: [Beheer van de stad](#), [Bestaande stad](#), [Cultuur](#), [Dienstverlening](#), [Energietransitie](#), [Onderwijs](#), [Sport en recreatie](#), [Stedelijke ontwikkeling](#), [Werk en inkomen](#) en [Zorg, welzijn en wijkteams](#). Het effect is daarmee budgettair neutraal. De belangrijkste veranderingen zijn de toevoegingen van middelen voor 'Beschermd Wonen' van € 6,2 mln en voor 'Nationaal actieplan dakloosheid' van € 5,8 mln bij het programma [Zorg, welzijn en wijkteams](#).

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Indexering 2025 en volgende jaren en een Correctie op de indexering 2024 en volgende jaren, de budgetten zijn vanaf het jaar 2025 aangepast naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% vanwege de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Budgetverschuiving verantwoording: het gaat hierbij om de overheveling van budget voor de jaarlijkse bijdragen van de gemeente Rotterdam aan het Arbeidsmarkts- en Opleidingsfonds (A&O-fonds). Het budget is overgedragen naar het programma [Overhead](#). Deze kosten worden gemaakt vanwege de organisatiebrede bedrijfsvoering. Omdat we in een programmabegroting zoveel mogelijk de kosten willen verantwoorden voor het doel waarvoor ze daadwerkelijk gemaakt zijn, horen deze niet thuis op Algemene Middelen, maar op het programma [Overhead](#). Deze budgetverschuiving is op organisatieniveau budgetneutraal.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	2.302.377	2.437.645	2.463.972	2.420.271	2.428.211	2.424.691
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.201.270	2.330.434	2.355.868	2.308.720	2.312.472	2.307.119
Dividenden	96.610	104.934	108.067	111.809	116.109	118.009
Financieringsbaten	5.186	3.535	1.387	1.091	978	912
Overige opbrengsten derden	196	2	0	0	0	0
Overige baten	-884	-1.260	-1.349	-1.349	-1.349	-1.349
Lasten exclusief reserves	-24.932	-37.330	-13.878	37.002	46.458	43.247
Apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Inhuur	0	0	0	0	0	0
Overige verrekeningen	0	0	0	0	0	0
Overige verrekeningen	0	0	0	0	0	0
Programmalasten	-24.932	-37.330	-13.878	37.002	46.458	43.247
Financieringslasten	15.375	27.680	50.558	68.350	77.051	77.456
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	4.035	1.965	29.371	75.875	85.843	86.930
Kapitaallasten	-45.129	-67.314	-94.147	-107.563	-116.777	-121.479
Overige programmalasten	127	340	340	340	340	340
Subsidies en inkomensoverdrachten	661	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	2.327.309	2.474.974	2.477.850	2.383.269	2.381.753	2.381.444
Saldo voor reserveringen	2.327.309	2.474.974	2.477.850	2.383.269	2.381.753	2.381.444
Reserves	8.069	-33.718	-43.191	-122.982	-180.742	-206.381
Onttrekking reserves	204.773	170.517	93.706	55.112	47.458	46.047
Algemene Reserve	109.203	0	26.888	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	54	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	4.069	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	95.571	166.394	66.818	55.112	47.458	46.047
Toevoeging reserves	198.603	204.235	136.897	178.093	228.200	252.428
Algemene Reserve	0	86.169	0	44.086	42.933	47.543
Bestemmingsreserve NPRZ	20.500	15.500	15.400	11.500	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	4.069	0	0	0	0	0
Kredietrisicoreserve	352	277	0	0	0	0

Rotterdams Investeringsmotor	173.682	102.288	121.497	122.507	183.766	203.385
Vrijval reserves	1.899	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	1.899	0	0	0	0	0
Saldo	2.335.378	2.441.256	2.434.660	2.260.287	2.201.011	2.175.062

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de bijdragen van het Rijk en medeoverheden (onder andere het gemeentefonds), dividenden en financieringsbaten over verstrekte leningen en garanties.

Lasten

De twee grote posten onder de programmalasten bestaan uit de financieringslasten over extern aangetrokken geldleningen en de kapitaallasten, waaronder de interne verrekening van de omslagrente plaatsvindt. Verder zijn de belangrijkste posten onder 'Inkopen en uitbestede werkzaamheden' de organisatiebrede stelposten. Deze zijn bedoeld voor de opvang van de nog over de programma's te verdelen organisatiebrede taakstellingen, zoals Kiezen voor Rotterdam, en van de trendcorrecties.

Reserves

De reserves die onder het programma Algemene middelen zijn opgenomen, zijn een aantal organisatiebrede reserves. Het gaat hoofdzakelijk om de Algemene reserve, de Kredietrisicoreserve, de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en de bestemmingsreserves Taakmutaties gemeentefonds.

Meerjarig verloop

De berekening van het verloop is gebaseerd op de meicirculaire Gemeentefonds 2024 van het Rijk, de meerjarige dividendramingen van onze deelnemingen en de meerjarige investeringsplannen van de gemeente.

Door toename van de rijksbijdragen en de dividenden stijgen de totale baten in 2025 ten opzichte van de begroting van 2024, ondanks de afnemende financieringsbaten. In 2026 volgt er een afname ten opzichte van 2025 door afnemende rijksbijdragen. Vervolgens is er voor 2027 een stijging voorzien ten opzichte van 2026 door toenemende rijksbijdragen en dividenden. Ten slotte is er een daling te zien in de totale baten van 2028 ten opzichte tot 2027, veroorzaakt door afnemende rijksbijdragen. Er is een stijgende trend in de dividenden, en een dalende trend in de financieringsbaten voor de jaren 2024 tot en met 2028. Verder beïnvloeden diverse stelposten het meerjarige saldo. Deze stelposten zijn voorsnog centraal verwerkt.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Algemene middelen/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen	2.441.256	2.434.660	2.260.287	2.201.011	2.175.062
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.324.794	2.355.886	2.308.737	2.312.490	2.307.136
Overige baten en lasten - Beheer algemene middelen	23.665	-11.489	-141.087	-207.638	-230.093
Treasury	92.798	90.263	92.637	96.159	98.019

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Algemene middelen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Algemene middelen		2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211
Algemene Reserve		106.988	80.100	124.186	167.119	214.662
Begroting bestemmingsreserves Algemene middelen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Algemene Reserve	106.988	80.100	124.186	167.119	214.662	
Doel reserve:	De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.					
Raadsbesluit:	Doorlopend					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	20.819	86.169	0	0	106.988
	Begroting 2025	106.988	0	26.888	0	80.100
	Raming 2026	80.100	44.086	0	0	124.186
	Raming 2027	124.186	42.933	0	0	167.119
	Raming 2028	167.119	47.543	0	0	214.662
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor		1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305	2.298.119
Begroting bestemmingsreserves Algemene middelen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305	2.298.119	
Doel reserve:	Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco					
Raadsbesluit:	November 2020 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	2.021.421	103.598	197.005	0	1.928.015
	Begroting 2025	1.928.015	122.807	85.119	0	1.965.703
	Raming 2026	1.965.703	123.817	68.497	0	2.021.024
	Raming 2027	2.021.024	184.376	59.095	0	2.146.305
	Raming 2028	2.146.305	203.995	52.181	0	2.298.119
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds		10.794	7.589	7.589	7.589	7.589
Begroting bestemmingsreserves Algemene middelen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	10.794	7.589	7.589	7.589	7.589	

Doel reserve:	De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	24.776	4.750	18.231	500	10.794		
	Begroting 2025	10.794	0	1.705	1.500	7.589		
	Raming 2026	7.589	0	0	0	7.589		
	Raming 2027	7.589	0	0	0	7.589		
	Raming 2028	7.589	0	0	0	7.589		
Kredietrisicoreserve				19.841	19.841	19.841	19.841	19.841
Begroting bestemmingsreserves Algemene middelen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Algemene middelen		2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211		
Kredietrisicoreserve		19.841	19.841	19.841	19.841	19.841		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.							
Raadsbesluit:	Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	19.563	277	0	0	19.841		
	Begroting 2025	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2026	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2027	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2028	19.841	0	0	0	19.841		

Toelichting reserves

Algemene Reserve

De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen. Het betreft vrij aanwendbare middelen, die worden in gezet om het begrotingsbeeld sluiten te houden en om onvoorziene financiële risico's op te vangen, bijvoorbeeld risico's die ontstaan bij een of meer van de programma's.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

Deze reserve is bedoeld om op een transparante manier investeringslasten te dekken. Waarbij de verschillende cilinders elk een eigen doel hebben die betrekking hebben op investeringen die vanuit de programma's gedaan worden.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

De onttrekkingen aan de reserve vinden plaats op dit programma, maar ook op andere programma's. De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren. Dit betreft de volgende programma's: [Beheer van de stad](#), [Bestaande stad](#), [Cultuur](#), [Dienstverlening](#), [Energietransitie](#), [Onderwijs](#), [Sport en recreatie](#), [Stedelijke ontwikkeling](#), [Werk en inkomen](#) en [Zorg, welzijn en wijkteams](#).

Kredietrisicoreserve

Er zijn geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot, omdat de Kredietrisicoreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 21

Kaders en verbonden partijen

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaires uitkering Gemeentefonds](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)
- [Gemeentewet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)
- [Code Corporate Governance](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2021](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)
- [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#)
- [Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)

Monitoring

- [Beheerverslag Deelnemingen 2023](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2022](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2021](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Gemeenschappelijke bezit Evides
- Bank Nederlandse Gemeenten Bank N.V.
- Royal Group Schiphol
- Stadion Feijenoord

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 22

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Begroting 2025

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Paginanummer in website: 23

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en kansengelijkheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 24

Voortgang Tweede herziening 2024

Armoede en schulden

Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten

Realisatie 2023: **intakes 5.339, gestarte schuldregelingen 1.929**

Mijlpaal 2024: **intakes 5.250, gestarte schuldregelingen 2.800**

Realisatie januari t/m augustus 2024: **intakes 3.166, gestarte schuldregelingen 1.461**

Op basis van de resultaten van de eerste acht maanden van 2024 is het halen van de gestelde mijlpaal onzeker. Zowel het aantal intakes als het aantal gestarte schuldregelingen lopen achter op de planning. Voor de intakes richt de afdeling Grip op Geldzaken zich volledig op het bereiken van Rotterdammers met geldzorgen. Dat gebeurt onder meer via vroegsignalering en samenwerking met formele en informele partners in de stad. Om de in 2025 gestelde mijlpalen op intakes en schuldregelingen te halen, is er extra ingezet op het verhogen van instroom bij Grip op Geldzaken en het verhogen van de doorstroom naar de Kredietbank Rotterdam. Daarnaast wordt gewerkt aan het verbeteren van de gemeentelijke schuldenketen en van de informatievoorziening aan de Rotterdammer. Het is op dit moment onzeker of deze inzet voldoende zal zijn om aan het einde van deze collegeperiode de target te behalen.

Taal

Aantal trajecten basisvaardigheden

Realisatie 2023: **9.105 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Streefwaarde 2024: **6.350 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Realisatie t/m juli 2024: **4.668 gestarte trajecten basisvaardigheden**

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het [beleidskader Basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden](#) vast. De ambitie voor deze collegeperiode is: 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden. In 2023 en tot en met juli 2024 zijn totaal 13.773 trajecten gestart. Hiermee ligt de realisatie van de doelstelling op koers.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Sinds de inval van Rusland in Oekraïne van maart 2022, heeft de gemeente Rotterdam de taak om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Er is een bestuurlijke opgave van het Rijk om 2.729 tijdelijke huisvestingsplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne te bieden. Half augustus 2024 ving Rotterdam ongeveer 2.976 Oekraïense vluchtelingen op. Van hen verbleven er 1.782 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.194 bij particulieren. Gezien het aantal opvangplekken in Rotterdam, (zowel particulier als gemeentelijk), zet de gemeente geen extra inzet op het vergroten van het aantal opvangplekken in Rotterdam.

De gemeente maakt kosten voor tijdelijke huisvesting, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Het Rijk dekt deze kosten. Daardoor is de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne voor de gemeente budgetneutraal.

Huisvestingsopgave statushouders 2024	
Taakstelling 1e helft 2024	637
693 - 56 voorsprong in 2023	
Taakstelling 2e helft 2024	628
Uitstroom Afspraken Silja - 2023 (UAS-2023)	
	286

Huisvestingsopgave statushouders 2024	
Dit gaat om het huisvesten van statushouders die in 2023 zijn meegeteld voor de taakstelling en die vóór 1 juli 2024 vanuit de Silja moeten doorstromen naar een woning	
Herhuisvestingsopgave in 2024	66
Dit gaat om het herhuisvesten van statushouders die in tijdelijke huisvesting verblijven	
Totaal	1.617

Inburgering

Op 1 januari 2022 trad de Wet Inburgering in werking. De gemeente is sindsdien verantwoordelijk voor de begeleiding en biedt inburgeraars een programma inburgering aan. Zo leren inburgeraars om financieel zelfredzaam te zijn, leren ze de taal en de krijgen ze hulp om te gaan werken of onderwijs te volgen. Alle inburgeraars krijgen een inburgeringstraject op maat. De rijksoverheid bepaalt elk halfjaar hoeveel statushouders - dat zijn vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning moeten geven en begeleiding bij inburgering moeten bieden.

De Rotterdamse taakstelling voor de huisvesting van statushouders in 2024 is 1265. Inmiddels heeft Rotterdam 832 statushouders gehuisvest. Daarvan tellen er 603 mee voor de taakstelling (peildatum 1 augustus 2024). Het verschil komt, doordat een deel van de mensen die in 2024 definitief zijn gehuisvest, al in 2023 zijn meegeteld voor de taakstelling. Het huisvesten van statushouders blijft een uitdaging, gezien de krapte op de woningmarkt en de landelijke toename van het aantal te huisvesten statushouders.

Er zijn 2.302 statushouders met inburgeringsplicht. Hiervan zijn er 1.429 aangemeld op een leerroute. Van de gehuisveste statushouders zitten de meesten nog in de brede intakefase. Die duurt 10 weken. In die fase volgen statushouders het programma Starten in Rotterdam. Een aanzienlijk aantal statushouders met inburgeringsplicht verblijft nog op de ferry in de Merwehaven. Een deel van hen doet mee aan Vroege Start. Vroege Start houdt in dat het inburgering zo vroeg mogelijk wordt opgestart, bij voorkeur al in de opvanglocatie zodra iemand aan de gemeente is gekoppeld. Voor de zomer van 2024 deed 40% mee aan de Vroege Start. We verwachten dat in het najaar 2024 de deelname aan de Vroege Start verhoogd is.

Samenleven

Het college wil discriminatie intensief aanpakken. Uitvoering van de 85 maatregelen uit het [Actieplan Samenleven in een stad \(2024-2027\)](#) moet bijdragen aan vermindering van discriminatie en acceptatie van diversiteit. De aanbesteding voor educatie voor leerlingen, jongeren en ouders over samenleven in een diverse stad is afgerond.

Ten opzichte van voorgaande jaren is het voorlichtingsaanbod uitgebreid naar het hoger onderwijs (naast het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en het mbo). Ook is educatie op dit thema, waaronder gastlessen, lezingen, workshops, voor het eerst toegankelijk op andere plekken dan alleen op onderwijsinstellingen. Het gaat om leeszalen, bibliotheken en het jongerenwerk. Zo kan elke Rotterdammer gebruik maken van het aanbod.

De gemeente is ook gestart met voortzetting van de Stadsgesprekken Samenleven. De Stichting Platform Samenwerkende Islamitische Organisaties (SPIOR) heeft, in opdracht van de gemeente Rotterdam, in juni 2024 de eerste gesprekken gehouden over moslimdiscriminatie. Ook de stichting Confro heeft stadsgesprekken op scholen gevoerd. In het najaar gaat de gemeente verder met de stadsgesprekken met verschillende groepen Rotterdammers. De gesprekken worden door partijen van de gemeenschappen zelf georganiseerd, zodat plaats, insteek en manier van bespreken zo goed mogelijk past bij de betreffende Rotterdammers. De verwachting is dat in 2024 ongeveer 50 bijeenkomsten plaatsvinden.

Met de stadsbrede campagne 'Zie het. Zeg het. Meld het.' willen we dat meer inwoners bewust worden van discriminatie (zie het), zich uitspreken als ze discriminatie zien (zeg het) en het op de juiste plek melden (meld het). Hiervoor vraagt de gemeente het hele jaar door aandacht. Onder meer door een beplakte tram in te zetten met deze campagneboodschap. Op verschillende momenten rijden voorlichters mee op de tram en gaan het gesprek aan met reizigers of zij bekend zijn met de meldmogelijkheden en of zij weleens met discriminatie te maken hebben. We willen hiermee het gesprek op gang brengen. De tram heeft de hele zomer door Rotterdam gereden.

Op 22 juni 2024 hield de gemeente met de Stichting Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst een netwerkbijeenkomst in De Doelen. Het was de afsluiting van het Herdenkingsjaar Koloniaal & Slavernijverleden, uitgeroepen vanwege 150 jaar afschaffing van de slavernij. Het onderwerp was 'Rotterdam na de komma', met een programma van de Nationaal Coördinator Discriminatiebestrijding Rabin Baldewsingh. Ruim 200 mensen waren aanwezig.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

€ 5.447

Kwijtschelding

€ 1.000

Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

€ 4.447

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 25

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Inclusie en samenleving

Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer is waar de gemeente zich op richt, met respect voor de verschillen. De principes uit de Grondwet en de beginselen van de rechtsstaat zijn leidend. In één Rotterdam zijn allen één en worden allen gelijk behandeld. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate. Wij verlangen van iedereen om deze principes te kennen en te respecteren. Dit staat verder uitgewerkt in het [Actieplan Samenleven in één stad 2024-2027](#) dat in oktober 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Armoede en schulden

In september 2023 stelde de gemeenteraad het beleidskader armoede en schulden 2023-2026 vast: '[Rotterdam voor iedereen, Samen sterk tegen armoede en schulden](#)'. Het beleidskader bestaat uit 10 doelen en bijbehorende acties. Een belangrijk thema waar meerdere doelen aan zijn gekoppeld, is vroegsignalering. Door vroegsignalering, aan de hand van datasignalen van vaste lasten, komt de gemeente in contact met Rotterdammers die geldzorgen hebben. Door zo vroeg mogelijk erbij te zijn, worden mogelijke ernstigere problemen voorkomen.

De gemeente ondersteunt (in)formele organisaties waar Rotterdammers zich vertrouwd genoeg voelen om het gesprek over hun geldzorgen aan te gaan. Daarnaast werkt de gemeente op verschillende manieren steeds meer samen met ervaringsdeskundigen om onze ondersteuning nog beter aan te laten sluiten op de behoefte van de Rotterdammers. Door de ondersteuning te bieden die past bij de behoefte, wordt voorkomen dat financiële problemen verergeren en Rotterdammers in een neerwaartse spiraal terechtkomen.

Ook het aanpakken van kinderarmoede heeft hoge prioriteit en raakt alle doelen van het beleidskader armoede en schulden. Er is daarom een integrale aanpak kinderarmoede tot stand gekomen. De gemeente stimuleert dat kinderen die opgroeien in armoede mee kunnen doen in de stad en hun talenten kunnen ontwikkelen. Dit draagt bij aan kansengelijkheid en aan het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede. Om dat te bereiken financieert de gemeente onder andere verscheidene organisaties die gezinnen met kinderen helpen bij de aanpak van hun (financiële) problemen en ondersteunt de gemeente gezinnen via inkomensondersteunende voorzieningen. De interventies gericht op gezinnen in armoede dienen effectief en goed onderbouwd te zijn. De integrale aanpak kinderarmoede is daarom tot stand gekomen door onder andere de opbrengsten van de leerstoel Kinderarmoede. In dit programma onderzoeken de bijzonder hoogleraar en de lector Kinderarmoede welke vorm van hulpverlening van gezinnen in armoede het meest effectief is.

Begroting 2025

Doel: Minder armoede en schulden

Paginanummer in website: 26

Doel: Minder armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

- We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.
- We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen door het bieden van inkomensondersteunende regelingen. Indien nodig wordt ondersteund met aanvullende begeleiding. Aandachtspunt is het meer centraal toegankelijk maken van het gemeentelijk hulpaanbod. Hiermee vereenvoudigen wij processen en verlagen wij de drempel voor hulpvragen.
- We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Met effectief en preventief beleid doorbreken we de intergenerationele 'armoedecirkel', zodat kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig en kansrijk te ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

In het [beleidskader armoede en schulden 2023-2026](#) staan 10 doelen met bijbehorende acties en beoogde resultaten. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste beoogde effecten en het resultaat tot nu toe. Deels valt de basisdienstverlening van Grip op Geldzaken en de Kredietbank (KBR) ook hieronder, maar de ondersteuning die zij bieden aan Rotterdammers is breder. Zo verstrekt de KBR bijvoorbeeld ook sociale leningen voor eventuele kleine schulden en geeft zij geldlessen in het basisonderwijs. Grip op Geldzaken geeft ook adviezen aan de rechtbank bij aanvragen voor beschermingsbewind, werkt samen met bewindvoerders en geeft financiële adviezen aan Rotterdammers die zich melden bij de gemeente met kleine financiële problemen, waardoor schuldbemiddeling niet noodzakelijk is.

De gemeente zet in op vroegsignalering van Rotterdammers met schulden en op een groter bereik van inkomensondersteunende voorzieningen. Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste beoogde effecten en het resultaat tot nu toe van de 10 doelen uit het [beleidskader armoede en schulden 2023-2026](#).

Vroegsignalering

De gemeente zet in op vroegsignalering van Rotterdammers met schulden en op een groter bereik van inkomensondersteunende voorzieningen. Dat gebeurt door contact te zoeken met Rotterdammers met een (eventueel dreigende) betalingsachterstand. Basis hiervoor zijn signalen over betalingsachterstanden van huur, energie, zorgverzekering en water. De gemeente stuurt een brief, belt of gaat op huisbezoek, afhankelijk van de hoogte van de betalingsachterstand. Daarnaast werkt de gemeente samen met welzijnsorganisaties, scholen en informele wijkorganisaties op plekken waar veel Rotterdammers komen. Zo wil de gemeente met deze Rotterdammers in contact komen. Ook werkt de gemeente samen met bewindvoerderskantoren. Zij kunnen Rotterdammers met schulden snel aanmelden voor schuldbemiddeling. Momenteel hebben 126 bewindvoerderskantoren het samenwerkingsconvenant met de gemeente ondertekend.

Bereik van inkomensondersteunende regelingen

Om het bereik van de inkomensregelingen te vergroten, werkt de gemeente aan een advies-en aanvraagmodule, proactieve informatie van partnerorganisaties en zet de gemeente promoteteams in in wijken waar het bereik achterblijft. Het actief informeren van Rotterdammers en samenwerkingspartners intensificeert de komende periode om het bereik te verhogen, zowel om inkomensvoorzieningen bekender te maken als de instroom bij de schulddienstverlening te vergroten.

Voor de regelingen die al een bereik van 100% of bijna 100% hebben, is het doel dit maximaal te behouden.

Dit geldt voor:

- Kindtegoed, het bereik in 2023 was 116%
- Jeugdtegoed, het bereik in 2023 was 118%
- Kwijtschelding afvalstoffenheffing, het bereik in 2023 was 96%.

Voor de regelingen die een lager bereik hebben, is het doel een minimaal bereik van 80% te realiseren. Dit geldt voor:

- AOW-tegoed, het bereik in 2023 was 72%
- Individuele Inkomenstoeslag, het bereik in 2023 was 36%.

Het bereik van het AOW-tegoed laat de laatste jaren een stijgende lijn zien en is in geheel 2023 72%. Door middel van de extra inzet van onder andere promoteams, toegankelijke informatie en de toekomstige aanvraag- en adviesmodule trachten we in 2026 het beoogde effect van 80% te bereiken. Eind augustus 2024 is het bereik ruim 73%.

De doelgroep van de Individuele Inkomenstoeslag (IIT) bestaat uit huishoudens waarvan de kostwinner tussen de 21 en 65 jaar oud is, een inkomen tot 130% van het Wettelijk Minimumloon (WML) heeft, en er geen uitzicht is op inkomensverbetering. Als gevolg van de stijging van het WML (met 10% op 1 januari 2023) is de doelgroep van de IIT gegroeid van 56.100 in 2022 naar 68.400 in 2023. Het aantal huishoudens in de doelgroep is een ruwe schatting; het is niet mogelijk rekening te houden met het 'inkomensverbeteringscriterium'. Het gaat dus om alle particuliere huishoudens met een inkomen tot de inkomensgrens, waarvan de hoofdkostwinner tussen de 21 en 65 jaar oud is. Het bereik van de IIT tot en met augustus is 29%. We zetten ons in om in de tweede helft van 2024 het bereik verder te verhogen, door extra in te zetten op communicatie over de regeling.

Naast deze concrete acties, waarvan we de resultaten jaarlijks meten (voortgangsrapportage beleidskader), zetten we ook andere acties in, bijvoorbeeld:

- Het betrekken van grote werkgevers in Rotterdam bij de aanpak van armoede en schulden. In de volgende voortgangsrapportage (voorjaar 2025) informeren wij uw raad over de uitkomsten van deze gesprekken en eventuele verdere samenwerking met het MKB en het bedrijfsleven;
- Een aanbod van energiebesparende maatregelen, zoals energieklussers en collectieve energie coaching, om de energierekening van Rotterdammers te verlagen. Er is specifieke aandacht voor werkende armen.

De stand van zaken van alle acties staat ook in de jaarlijkse voortgangsrapportage van het beleidskader Armoede en Schulden. De eerste voortgangsrapportage is in het tweede kwartaal van 2024 met de gemeenteraad gedeeld.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget - In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	Nulmeting			Januari t/m augustus 2024		Eindwaarde cumulatief vanaf 2023		
Intakes	4.459	5.339	5.250	3.166	5.550	15.750		
Gestarte schuldregelingen	2.031	1.929	2.800	1.461	2.700	8.200		
Aantal partijen dat is aangesloten bij het convenant vroegsignalering		t/m april 2023: 204		t/m april 2024: 316				
Aantal aanmeldingen vanuit vroegsignalering bij het Expertise Team Financiën (ETF)	227	406		t/m augustus: 285				
Mediane schuld	€19.763	€19.237		t/m augustus: €19.487				

Toelichting indicatoren

Collegetarget: Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe

Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe door samenwerking met organisaties in de stad, door vroegsignalering van problematische schulden en door communicatie over het ondersteuningsaanbod.

In het jaarverslag van 2023 en de voortgangsrapportage Armoede & Schulden is het aantal intakes over dit jaar vastgesteld op 5.326. Dit wijkt af van de 5.339 intakes die de Rekenkamer Rotterdam in het rapport over de college targets heeft opgenomen. De verklaring is dat de gemeente en de Rekenkamer op verschillende manieren gegevens selecteren. Voortaan gebruikt de gemeente in haar rapportages de gegevensselectie die de Rekenkamer Rotterdam hanteert.

College target: Aantal gestarte schuldregelingen

In de Begroting 2024 is een onjuist cijfer weergegeven bij de realisatie van het aantal gestarte schuldregelingen. In deze begroting staat bij het aantal gestarte schuldregelingen in 2022: 1.886. Het waren er echter 2.031.

Vroegsignalering:

- **Aantal partijen dat is aangesloten bij het convenant vroegsignalering:** Doel is een stijging van het aantal partijen dat zich aansluit bij het gemeentelijk convenant vroegsignalering. Het aantal convenantpartners is gestegen naar 316 in april 2024 (204 in april 2023).
- **Aantal aanmeldingen vanuit Vroegsignalering (Hulpteam Geldzaken) bij het Expertise Team Financiën (ETF):** Doel is een stijging van het aantal aanmeldingen van het Hulpteam Geldzaken bij het Expertiseteam Financiën (ETF). Het aantal aanmeldingen t/m augustus 2024 is 285. In 2023 waren er in totaal 406 aanmeldingen.
- **Mediane schuld:** De gemeente streeft naar een daling van de mediane schuld van Rotterdammers die ondersteuning van de gemeente krijgen. De mediane schuld daalt al een aantal jaren op rij. In 2022 was dit € 19.763 en in 2023 was dit € 19.237. Tot en met augustus 2024 is er geen daling te zien, maar een kleine stijging. De mediane schuld is € 19.487. De mediaan is de waarde in het midden van een dataset als je de waarden in volgorde hebt gezet van laag naar hoog.

Over al deze bovenstaande resultaten rapporteert het college elk voorjaar in de voortgangsrapportage van het [beleidskader armoede en schulden](#).

Begroting 2025

Doel: Verbeteren taalbeheersing

Paginanummer in website: 27

Doel: Verbeteren basisvaardigheden

Wat willen we bereiken?

Betere basisvaardigheden van Rotterdammers, zodat zij in hun dagelijks leven meer zelfstandigheid ervaren. Verbetering van taal- en rekenvaardigheden en digitale vaardigheden met als doel dat Rotterdammers vooruitgaan in gezondheid, werk, geld en persoonlijke ontwikkeling. Dat zijn ook de vier onderwerpen waarop het beleid zich richt. In de uitvoering van dit beleid werkt de gemeente samen met netwerkpartners zowel binnen als buiten Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

De gemeente zorgt voor kwalitatief goede trajecten basisvaardigheden en aanvullende taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers. De nagestreefde, jaarlijks te meten klanttevredenheid is 80%.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden		9.105	6.350	t/m juli 2024 4.668	6.150	6.150		
Klanttevredenheid		88%	80%		80%	80%		

Toelichting indicatoren

Aantal gestarte trajecten basisvaardigheden

Op 2 februari 2023 stelde de gemeenteraad het [beleidskader Basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden](#) vast. De ambitie voor de huidige collegeperiode is 25.000 gestarte trajecten basisvaardigheden. In 2023 en tot en met juli 2024 zijn in totaal 13.773 trajecten gestart. Hiermee ligt de realisatie van de doelstelling op koers.

Klanttevredenheid

De cijfers over de kwalitatieve doelstelling over 2024 zijn naar verwachting in het eerste kwartaal van 2025 bekend.

Begroting 2025

Doel: Een inclusieve samenleving

Paginanummer in website: 28

Doel: Een inclusieve samenleving

Wat willen we bereiken?

Inburgering

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding voor burgers jonger dan 27 jaar of werk boven 27 jaar) en beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal.

Samenleven

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen (acceptatie, kansengelijkheid) en de gevolgen ervan bestrijden (mentaal welzijn, emancipatie, empowerment). Rotterdammers zien dat de gemeente een bondgenoot is in de strijd tegen discriminatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inburgering

We voeren de Wet inburgering uit op basis van de hiervoor bedoelde rijksmiddelen. Statushouders uit eerdere wetten worden, zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden, begeleid naar werk of een opleiding. Als extra impuls bieden we Starten in Rotterdam aan aan statushouders en begeleiden we gezinsmigranten. Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd via de [Monitor Inburgering](#).

Samenleven

Het [actieplan Samenleven in één stad 2024-2027](#) beschrijft welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden als woningmarkt, arbeidsmarkt, veiligheid op straat, en waar nodig welke specifieke inzet gericht is op de verschillende discriminatiegronden. Het actieplan is in oktober 2023 door de raad vastgesteld.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bijstandsvolume statushouders	2.180	3.118	3.552				
Slagingspercentage inburgering							
Omnibusenquête (% acceptatie van diversiteit):							
• Seksuele en gender- diversiteit	87%	84%	82%				
• Culturele diversiteit	75%	73%	75%				
• Religieuze diversiteit	75%	73%	75%				
• Het is leuk om te wonen in een stad met mensen met verschillende achtergronden	80%	78%	74%				
Wijkprofiel: Zegt géén discriminatie te ervaren in of buiten de eigen woonbuurt	81%	80%	80%				

Inclusiviteitsindex (EUR)						
Discriminatiemonitor:						
Aantal meldingen van discriminatie door Rotterdammer bij ADV (over voorval in of buiten Rotterdam)	674	355				
Aantal meldingen over voorval dat plaatsvond binnen Rotterdam	240	248				
Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten bij de politie	470	520				

Toelichting indicatoren

Slagingspercentage inburgering

Het slagingspercentage inburgering geldt voor de nieuwe instroom van inburgeraars die volgens de nieuwe wet sinds 2022 onder de regie van gemeenten vallen. Het inburgeringstraject duurt minimaal drie jaar. DUO heeft nog geen cijfers beschikbaar over het slagingspercentage. Zichtbaar is wel het totaal aantal geslaagde personen. Tot nu toe zijn 36 personen geslaagd: 11 asielstatushouders, 24 gezinsmigranten en 1 overige migrant. De komende jaren verwacht de gemeente een toename van het aantal afgeronde inburgeringstrajecten, omdat steeds meer mensen aan het einde van hun inburgeringstermijn komen.

Wijkprofiel

Het wijkprofiel verschijnt om het jaar. In maart verscheen het Wijkprofiel 2024. Daarin meten we onder andere de mate waarin Rotterdammers aangeven discriminatie te ervaren. Minder Rotterdammers ervaren geen discriminatie (81% in 2020 > 80% in 2024).

De omnibus enquête wordt jaarlijks uitgevoerd. In juli zijn de meest recente cijfers gepubliceerd. Dit geldt ook voor de Discriminatiemonitor, de rapportage van 2024 gaat over de meldingscijfers van het jaar daarvoor (2023).

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 29

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving draagt bij aan onderstaande, door de VN geformuleerde, Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 1. Geen armoede
- 2. Geen honger
- 5. Gendergelijkheid
- 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

.

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 30

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Paginanummer in website: 31

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-125.427	-112.923	-108.538	-101.938	-101.938
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		5.447	-7.736	-6.050	-3.047	-3.166
Kasschuif armoede en schulden	Kasschuiven	3.000	0	-3.000	0	0
Kasschuif Bijzondere bijstand en vroegsignalering	Kasschuiven	3.687	-3.687	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	546	1.070	1.070	1.070
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	30	30	30	30
Kwijtschelding	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.000	0	0	0	0
Wet Inburgering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering	Reserves	0	0	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen	Taakmutaties	0	-15	-15	-15	-15
Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden	Taakmutaties	-2.971	-2.972	-2.811	-2.885	-3.003
Einde lening inburgeringsplichtig	Taakmutaties	-29	0	0	0	0
Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen	Taakmutaties	-93	0	0	0	0
Maatschappelijke begeleiding	Taakmutaties	-26	0	0	0	0
Veilige steden	Taakmutaties	-50	-50	-50	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	929	-1.589	-1.275	-1.248	-1.248
Begroting na wijzigingen		-119.981	-120.659	-114.588	-104.985	-105.104

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Armoede en schulden

De middelen worden ingezet om de indexering van de Individuele Bijzondere Bijstand in 2026 te continueren (€ 2.4 mln). De indexering was namelijk tot en met 2025 gedekt. Vanaf 2027 wordt de indexering structureel gecontinueerd door middel van Rijksmiddelen. Daarnaast worden de middelen in 2026 gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader Armoede & Schulden voor de verbetering van de gemeentelijke schuldenketen.

Kasschuif Bijzondere bijstand en vroegsignalering

Het Rijk heeft in 2023 incidenteel geld toegekend vanwege hogere kosten in 2024 en 2025. Er wordt € 3,6 mln overgeheveld naar 2025. Dit is vanwege de uitvoering van de motie 'Voorkom vervoersarmoede voor jongeren tot 18 jaar'. Daarnaast worden de middelen gebruikt om de indexering van de Individuele Bijzondere Bijstand uit te voeren in 2025.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Kwijtschelding

Volgens de meest recente informatie blijkt de doelgroep die recht heeft op kwijtschelding lager te zijn dan was voorzien.

Wet Inburgering

De begroting 2024 voor de specifieke uitkering Wet inburgering is aangepast. De verwachting is dat € 5,4 mln wordt ingezet. De baten en lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling per saldo op € 0 uitkomt.

Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven

Het geld voor Integratie en Samenleven wordt in 2024 niet helemaal ingezet. Er wordt € 400.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserve Actieplan Samenleven. Zowel de baten als lasten worden bijgesteld, waardoor de bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Armoedebeleid

Van het Rijk is in 2024 € 3,0 mln ontvangen voor gemeentelijke dienstverlening bij de aanpak van armoede en schulden. Dit geld wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Armoedebeleid om in 2027 en 2028 in te zetten voor het continueren van de dienstverlening van de gemeentelijke schuldenketen op het huidige niveau. Tot en met 2026 is dit reeds opgenomen in de begroting. Zowel de baten als lasten worden bijgesteld, waardoor de bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Armoedefonds

Voor armoedebestrijding wordt in 2024 € 312.000 minder onttrokken aan de bestemmingsreserve Armoedefonds. De dekking komt in 2024 vanuit SPUK Kansrijke wijken. Deze onttrekking van € 312.000 wordt in 2025 gedaan. Doordat zowel de baten als lasten worden bijgesteld, is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening

Er is in 2025 een onttrekking begroot voor € 883.000. De middelen worden gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader Armoede & Schulden voor de verbetering van de gemeentelijke schuldenketen. Doordat zowel de baten als lasten worden bijgesteld, is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten

In 2024 had het college zekerheidshalve € 1,0 mln gereserveerd voor eventuele beroepsprocedures voor studenten die in (hoger) beroep zijn gegaan voor wat betreft de uitsluiting van studenten van de energietoeslag. Wanneer blijkt dat in 2025 deze middelen (deels) hiervoor niet nodig zijn, wordt het bedrag dat overblijft besteed conform strekking van de motie 'Niet gaan schuiven met centen, steel niet van studenten'. De baten en lasten worden beide bijgesteld; hierdoor is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid

Er is in 2025 een onttrekking begroot voor in totaal € 1,1 mln. De middelen worden gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader Armoede & Schulden voor verbetering van de gemeentelijke schuldenketen. Doordat zowel de baten als lasten worden bijgesteld, is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden

In 2024 wordt € 96.000 uit de bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden onttrokken voor de uitvoering van het plan Koloniaal en Slavernij Verleden. De baten en lasten worden bijgesteld, waardoor is de bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering

Het geld voor Inburgering wordt in 2024 niet helemaal ingezet omdat onder andere de huisvestingsopgave langzamer op gang komt dan voorzien. Aangezien de komende jaren minder geld beschikbaar is om de wettelijke taken rondom Inburgering uit te voeren, is besloten € 978.000 toe te voegen aan een nieuwe bestemmingsreserve voor de uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering. De baten en lasten worden beide bijgesteld; hierdoor is de bijstelling per saldo € 0.

Armoedebestrijding kinderen

Er heeft een jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden van de rijks gelden voor bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen.

Dienstverlening gemeenten aanpak armoede en schulden

Het Rijk heeft structureel middelen beschikbaar gesteld voor een betere gemeentelijke dienstverlening op het gebied van armoede en schulden. De middelen worden in 2025 en 2026 gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader armoede en schulden ten behoeve van verbetering van de gemeentelijke schuldenketen. Daarnaast worden de middelen vanaf 2027 ingezet om de indexering Individuele Bijzondere Bijstand structureel door te zetten.

Einde lening inburgeringsplichtig (ELIP)

Van het Rijk is geld ontvangen voor begeleiding van ELIPs. Dit zijn inburgeraars die hun lening voor de inburgering volledig - of vrijwel volledig hebben uitgeput, maar nog steeds inburgeringsplichtig zijn.

Gemeentelijke antidiscriminatie voorzieningen

Van het Rijk is geld ontvangen voor de antidiscrimatievoorzieningen. Dit geld is bedoeld om meer aan preventie te doen. Dit sluit aan bij het actieplan Samenleven.

Maatschappelijke begeleiding

Er heeft een jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden van de rijks gelden voor maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden.

Veilige steden

Het Rijk heeft geld gegeven uit het programma Veilige steden. Het doel van dit programma is om de sociale veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte te vergroten.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Indexering 2025 en verder: de budgetten zijn vanaf 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (- € 403.000 in 2024 tot - € 1,7 mln in 2028).
- Voor de uitvoering van het AOW- en Jeugdtogoed wordt geld voor inhuur van personeel overgeheveld vanuit [programma Zorg, Welzijn en Wijkteams](#) (- € 365.000 in 2024 tot - € 377.000 in 2028).
- Overige technische wijzigingen: (€ 1,7 mln in 2024 tot € 829.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	54.497	105.803	99.567	18.771	18.946	18.946
Bijdragen rijk en medeoverheden	28.099	96.588	90.039	9.183	9.296	9.296
Financieringsbaten	351	380	380	380	409	409
Overige opbrengsten derden	26.046	8.835	9.148	9.208	9.241	9.241
Lasten exclusief reserves	247.473	239.423	231.846	139.411	125.431	125.550
Apparaatslasten	41.426	47.506	49.550	41.651	39.655	39.655
Inhuur	1.249	732	755	755	755	755
Overige apparaatslasten	769	983	1.229	942	794	794
Personeel	39.407	45.791	47.566	39.954	38.105	38.105
Overige verrekeningen	3.498	5.841	16.604	16.035	14.606	14.606
Overige verrekeningen	3.498	5.841	16.604	16.035	14.606	14.606
Programmalasten	202.550	186.075	165.691	81.725	71.171	71.289
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	57.495	104.523	94.578	13.781	6.846	6.965
Kapitaallasten	65	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	488	135	134	134	134	134
Sociale uitkeringen	124.540	59.424	50.789	47.620	44.620	44.620
Subsidies en inkomensoverdrachten	19.962	21.993	20.190	20.190	19.570	19.570
Saldo voor vpb en reserveringen	-192.976	-133.620	-132.279	-120.641	-106.485	-106.604
Saldo voor reserveringen	-192.976	-133.620	-132.279	-120.641	-106.485	-106.604
Reserves	30.424	13.639	11.620	6.052	1.500	1.500
Onttrekking reserves	27.329	14.659	10.490	4.922	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven	0	0	700	700	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebelid	2.004	0	0	0	1.500	1.500
Bestemmingsreserve Armoedefonds	0	5.344	5.743	4.222	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhelpverlening	1.292	0	883	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	17	0	1.019	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietoelage	23.799	8.780	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	0	0	1.167	0	0	0
Bestemmingsreserve Inburgering	217	438	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	0	96	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering	0	0	978	0	0	0
Toevoeging reserves	0	4.349	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven	0	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeloid	0	2.971	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedefonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering	0	978	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.095	3.330	1.130	1.130	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeloid	1.000	0	300	300	0	0
Bestemmingsreserve Armoedefonds	1.100	830	830	830	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	0	1.800	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Inburgering	0	500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden	195	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taal volwasseneneducatie	800	0	0	0	0	0
Saldo	-162.553	-119.981	-120.659	-114.588	-104.985	-105.104

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan vooral uit bijdragen van het Rijk voor noodopvang asielzoekers, opvang Oekraïners en uitvoering van de Wet inburgering. Verder bestaan de baten uit ontvangen bijdragen voor de trajecten basisvaardigheden en de Rotterdampas.

Lasten

Rotterdam zet geld in voor onder andere noodopvang asielzoekers, trajecten basisvaardigheden, inburgering, armoedebestrijding en schuldhelpverlening.

Reserves

Binnen het programma wordt geld uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Het gaat onder andere om de bestemmingsreserves Armoedefonds, Energietoeslag en Inburgering.

Hieronder is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

In de jaren 2024 en 2025 is er sprake van hogere baten, lasten en uitputting van de reserves dan tijdens de jaren 2026 en verder. Dit komt doordat

de baten en lasten van bepaalde regelingen, zoals de crisisopvang asielzoekers en opvang Oekraïners, niet structureel in de begroting zijn opgenomen. Ook de onttrekking van reserves, zorgt voor hogere baten en lasten in de begrotingen voor 2024, 2025 en 2026. Verder blijft het meerjarig verloop vanaf 2026 min of meer gelijk.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-119.981	-120.659	-114.588	-104.985	-105.104
Inkomensregelingen - Participatie en armoedebestrijding	-95.179	-99.372	-94.458	-90.834	-90.953
Onderwijsbeleid en leerlingzaken - Taal volwassenen	-8.359	-7.746	-7.682	-5.463	-5.463
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-1.765	-1.734	-1.674	-1.433	-1.433
Samenkracht en burgerparticipatie	-14.678	-11.807	-10.774	-7.255	-7.255

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving				31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving				23.582	10.962	4.310	2.810	1.310
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven				1.404	704	4	4	4
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving				31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving				23.582	10.962	4.310	2.810	1.310
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven				1.404	704	4	4	4
Doel reserve:		uitvoering geven aan het Actieplan Samenleven.						
Raadsbesluit:		Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	1.004	400	0	0	1.404		
	Begroting 2025	1.404	0	700	0	704		
	Raming 2026	704	0	700	0	4		
	Raming 2027	4	0	0	0	4		
	Raming 2028	4	0	0	0	4		
Bestemmingsreserve Armoedebeleid			4.497	4.197	3.897	2.397	897	
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Armoedebeleid		4.497	4.197	3.897	2.397	897		
Doel reserve:		Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen						
Raadsbesluit:		Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	1.525	2.971	0	0	4.497		
	Begroting 2025	4.497	0	0	300	4.197		
	Raming 2026	4.197	0	0	300	3.897		
	Raming 2027	3.897	0	1.500	0	2.397		
	Raming 2028	2.397	0	1.500	0	897		
Bestemmingsreserve Armoedefonds			11.626	5.052	0	0	0	
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Armoedefonds		11.626	5.052	0	0	0		
Doel reserve:		Armoedebestrijding						
Raadsbesluit:		Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)						

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	17.800	0	5.344	830	11.626		
	Begroting 2025	11.626	0	5.743	830	5.052		
	Raming 2026	5.052	0	4.222	830	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening				992	109	109	109	109
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310			
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	992	109	109	109	109			
Doel reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand. Dekking voor onvermijdelijke claim Meer Schuldhulpverlening. Daarin is de volgende toelichting opgenomen: Deze middelen hebben betrekking op zowel uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Sinds 2017 is de vraag naar Schuldhulpverlening en inkomensondersteunende maatregelen gestegen en het is de verwachting dat deze trend zich voorzet (Tussen januari 2022 en januari 2023 is de instroom bij de schuldhulpverlening met 88% toegenomen). Deze stijging is inmiddels niet meer op te vangen binnen de portefeuille van Armoede en Schulden, onder andere doordat de vraag op de overige Rotterdamse Regelingen is gestegen. De bijzondere bijstand betreft een openeinderegeling en dus moeten we het uitkeren en uitvoeren. Daarnaast zijn ook de toegenomen datasignalen (wettelijke taak) meegenomen, waaruit ook ongeveer 10% aan schuldhulpverleningstrajecten komen.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	992	0	0	0	992		
	Begroting 2025	992	0	883	0	109		
	Raming 2026	109	0	0	0	109		
	Raming 2027	109	0	0	0	109		
	Raming 2028	109	0	0	0	109		
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten				2.619	600	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310			
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	2.619	600	0	0	0			
Doel reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand studenten. Naast een motie vanuit de raad om de middelen in te zetten voor het compenseren van energiekosten bij Studenten, is het ook onduidelijk hoe de rechtspraak gaat zijn in deze. Er zijn verschillende studenten die een rechtszaak aangespannen hebben.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		

	Begroting 2024	3.219	0	400	200	2.619		
	Begroting 2025	2.619	0	2.019	0	600		
	Raming 2026	600	0	600	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Energietoeslag				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Energietoeslag		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	December circulaire - Energietoeslag. Deze middelen zijn bij de decembercirculaire toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast €500 van de voor 2023 te besteden €1300 aan energietoeslag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat nog niet gedaan en zal dit dus in 2023 uitkeren. Deze middelen worden daarvoor ingezet.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	8.780	0	8.780	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid				1.167	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid		1.167	0	0	0	0		
Doel reserve:	Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	2.967	0	0	1.800	1.167		
	Begroting 2025	1.167	0	1.167	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Inburgering				0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Inburgering		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Als gevolg van de Nieuwe Wet inburgering is een grotere ondertussen -groep ontstaan die onder de oude Wet Inburgering valt. In 2022 was nog onbekend wie dit betrof (info vanuit DUO ontbrak), zal 1e kwartaal 2023 wel bekend zijn. De kosten voor de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen -groep zijn lager uitgevallen. De verwachting is dat deze groep in 2023 zal instromen.Daarnaast is vanwege de latere toekenning van de verhoogde taakstelling voor de nieuwe wet inburgering pas later in het najaar gestart met de uitbreiding van de formatie. Deze taakstelling loopt door in 2023 en daarmee ook een hogere inzet van personeel.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	938	0	438	500	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden				300	300	300	300	300
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden		300	300	300	300	300		
Doel reserve:	Financiering van een gezamenlijk kunstwerk of gedenkteken in de buitenruimte en het voortzetten van het programma koloniaal en slavernijverleden.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	396	0	96	0	300		
	Begroting 2025	300	0	0	0	300		
	Raming 2026	300	0	0	0	300		
	Raming 2027	300	0	0	0	300		
	Raming 2028	300	0	0	0	300		
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering				978	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten		978	0	0	0	0		

Nieuwe Wet Inburgering						
Doel reserve:	Het programma inburgering werkt opgavegericht en is organisatie breed wat een breed inzetbare financiële reserve(basis) vraagt om de komende 2 collegejaren de Nieuwe Wet Inburgering en Rotterdamse aanpak uit te blijven voeren. Om dit goed te kunnen doen is in 2024 kritisch gekeken naar inzet van middelen en opbouw van een reserve waarmee de uitvoering en programma lijn gecontinueerd kan worden.					
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	978	0	0	978
	Begroting 2025	978	0	978	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Armoedebeloid

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2028. De laatste onttrekking vindt namelijk nog plaats in 2028.

Bij de Begroting 2025 en Tweede Herziening 2024 zijn onttrekkingen begroot in boekjaar 2027 en 2028 voor € 1,5 mln per jaar. Het geld wordt ingezet voor het continueren van de dienstverlening van de gemeentelijke schuldenketen op het huidige niveau.

Bestemmingsreserve Armoedefonds

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2026. De laatste onttrekking vindt namelijk nog plaats in 2026.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand schuldhulpverlening

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2025. De laatste onttrekking vindt namelijk nog plaats in 2025.

Bij de Begroting 2025 en Tweede Herziening 2024 is de onttrekking begroot in 2025 voor € 883.000. De middelen worden gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader Armoede & Schulden voor de verbetering van de gemeentelijke schuldenketen.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand studenten

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2026. De laatste onttrekking vindt namelijk nog plaats in 2026.

Bij de Begroting 2025 en Tweede Herziening 2024 zijn onttrekkingen begroot voor boekjaren 2024 € 400.000, 2025 € 1 mln en 2026 voor de uitvoering van Jongeren en Schulden (JES). Er is daarnaast € 1 mln begroot in 2025 voor studenten die in (hoger) beroep zijn gegaan voor wat betreft de uitsluiting van studenten van de energietoeslag.

Bestemmingsreserves Gemeentelijke schuldenbeleid

De einddatum is aangepast van 31 december 2025 naar 31 december 2026. De laatste onttrekking vindt namelijk nog plaats in 2026.

Bij de Begroting 2025 en Tweede Herziening 2024 zijn onttrekkingen begroot in boekjaar 2025 voor in totaal € 1,1 mln. De middelen worden gebruikt voor het uitvoeren van het beleidskader Armoede & Schulden voor de verbetering van de gemeentelijke schuldenketen.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 32

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Het beleidskader basisvaardigheden 2023-2026 Rotterdam Vaardig Verder, Beter in taal, rekenen en digitale vaardigheden'](#)
- [Beleidskader 'Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden. Armoede- en schuldenbeleid 2023-2026'](#)
- [Actieplan Samenleven in één stad 2024-2027](#)
- [Rotterdamse Aanpak Inburgering](#)
- [Monitor Inburgering](#)

Verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen die worden ingezet voor dit programma. Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf Verbonden partijen.

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 33

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

‘Het is belangrijk dat Rotterdam een stad is waarin iedereen zich thuis voelt en gelijk behandeld wordt.’

Wethouder Mohamed-Hoesein

Wethouder Mohamed-Hoesein is verantwoordelijk voor de portefeuille Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening en Taal.

Begroting 2025

Beheer van de stad

Paginanummer in website: 34

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijk gestuurd werken, verduurzaming en circulariteit belangrijk zijn. De opgaven van de stad zoals verdichting en klimaatadaptatie worden innovatief aangepakt.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 35

Voortgang Tweede herziening 2024

Verminderen naastplaatsingen en zwerfafval

Collegedoelstelling: de gemeente vermindert zwerfafval en plaatsing van vuilnis naast afvalcontainers (naastplaatsingen) in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in de huidige collegeperiode is een stijging van de CROW-score op plaatsingen van huisvuilzakken naast containers en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt. CROW is een kennisplatform voor onder meer gemeenten. CROW heeft een methode ontwikkeld om de kwaliteit van de openbare ruimte te meten die bijna alle gemeenten gebruiken. Een te laag aantal CROW-metingen in de wijk Zuiderpark maakte de target niet bruikbaar. De wijk is daarom met terugwerkende kracht vervangen door de wijk Cool. Deze wijk scoort lager dan de wijk Zuiderpark. Dit heeft direct gevolgen voor het resultaat.

Realisatie 2023: 82,49% niveau B of hoger

Begroting 2024: 82,75% niveau B of hoger

Realisatie 1 juli 2024: 80,04% niveau B of hoger

Nog steeds is het fijne zwerfafval zoals sigarettenpeuken de grootste zorg. Dit soort afval is moeilijk te verwijderen. Sinds 2023 hebben de wijkreinigingsteams extra ingezet op het behalen van de doelstelling van dit collegetarget. Met ingang van september 2024 richten 3 teams zich volledig op verwijdering van fijn zwerfafval. Het realisatiecijfer per 1 juli 2024 stelt de gemeente voor een uitdaging om de doelstelling te behalen.

Er zijn aanzienlijke verschillen tussen de wijken in de plaatsing van huisvuil naast containers en in zwerfafval. Dat maakt een wijkgerichte aanpak extra belangrijk. In 2023 zijn er diverse wijkgerichte maatregelen genomen: extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, meer containeradoptanten en promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten. In 2024 en 2025 zet de gemeente dit beleid voort.

De 'NietRNAast-aanpak' heeft tot doel de plaatsing van afval naast containers te verminderen. Twintig reinigingsmedewerkers zijn opgeleid tot controleur huisafval. Deze succesvolle aanpak loopt door in 2024 en 2025.

Pop-up milieuparken

De gemeente realiseert jaarlijks minimaal 100 pop-up-milieuparken.

Realisatie 1 juli 2024: 61

Met dit realisatiecijfer wordt ervan uitgegaan dat de gemeente de doelstelling in 2024 behaalt.

Sinds 2024 is de KCA-bus (klein chemisch afval) een vast onderdeel van het pop-up-milieupark.

Biodiversiteit

De ambitie van het college is om tijdens de huidige collegeperiode 40 hectare bijenlandschap te realiseren door omzetting van de bestaande grasvegetatie. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfs- en nestplaatsen die onderling verbonden zijn.

Met zorgvuldige locatiekeuze maakt de gemeente ecologische bijenzones op zowel de noordoever als de zuidoever mogelijk. Naar verwachting realiseert de gemeente ook dit jaar circa 10 hectare bijenlint van de in het collegeakkoord afgesproken 40 hectare.

Wijkgerichte aanpak op schoon

Om de bereikbaarheid van de milieuparken te vergroten, kunnen Rotterdammers aanhangwagens en bakfietsen lenen om grof afval en herbruikbare goederen naar een milieupark te brengen. In het eerste half jaar van 2024 zijn zowel de bakfiets als de aanhanger een groot succes gebleken.

Op alle milieuparken is nu een aanhangwagen te lenen. Vanaf het voorjaar van 2024 zijn er ook aanhangwagens beschikbaar bij het wijkreinigingsteam in Hoogvliet en het milieupark in Rozenburg, waar de gemeente de afvalinzameling heeft overgenomen van Irado. Elektrische

bakfietsen staan ter beschikking voor de Rotterdammers bij gemeentelijke locaties in Delfshaven, IJsselmonde, Noord, Charlois, Kralingen-Crooswijk en sinds april 2024 ook in Prins Alexander. Rozenburg krijgt ook een leenbakfiets.

Sinds augustus 2023 zamelt de gemeente op de noordoever als proef matrassen apart aan huis in, zodat ze schoon en droog blijven; een voorwaarde voor recycling. Rotterdammers maken een afspraak om de afgedankte matras in een specifiek tijdsvenster op te laten halen. Van augustus 2023 tot en met juni 2024 zijn ruim 4.200 matrassen opgehaald. In september 2024 breidt de gemeente deze dienstverlening naar de zuidoever uit.

Lachgascilinders

Sinds januari 2023 valt lachgas onder de Opiumwet. Dat is goed voor de gezondheid, maar gebruikers dumpen de lachgascilinders nu in grote hoeveelheden in parken, op straat en in afvalcontainers. De risico's en extra kosten hiervan zijn groot. Sinds 1 augustus 2023 neemt de gemeente lachgascilinders in bij de milieuparken. Voor het opruimen van de vele gedumpte lachgascilinders in de buitenruimte huurt de gemeente een gespecialiseerd bedrijf in, naast de inzet van eigen milieucontroleurs. Sinds juni 2024 is er ook inzet van medewerkers van Schone Stad. Bij de Voorjaarsnota 2024 is extra budget toegekend voor de inzameling en verwerking van deze cilinders.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Beheer van de stad	- € 18.596
Actualisatie kapitaallasten	- € 7.716
Baggerkosten	- € 1.900
Bommenregeling 2024	- € 557
Lagere vergoeding aanpak en preventie zwerfafval	- € 1.600
Lokale lasten	- € 1.300
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 5.522

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 36

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Beheren en onderhouden van de openbare ruimte

We gaan mee met de ritmes van de stad. Elke dag halen we afval op, houden we toezicht en zorgen we ervoor dat het water afgevoerd wordt, riolen werken, bomen groeien en de straten er goed bij liggen. Elk weekend zorgen we ervoor dat de stad na het uitgaan en het feesten weer snel schoon en veilig is. We pieken in de seizoenen. 's Zomers zijn we op de stranden en de parken, in de herfst ruimen we blad en 's winters strooien we op tijd. Als het nodig is staan we paraat na stormschade, overstromingen of rellen. We zorgen met goed beheer dat onze assets hun levensduur halen en op tijd worden vervangen. Elk vervangingsmoment is daarbij een kans voor vernieuwing. Circulair werken draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer en veerkrachtiger Rotterdam. Bij het uitvoeren van deze werkzaamheden wordt steeds meer gebruik gemaakt van emissieloze (werk)voertuigen.

Schoonhouden

De gemeente zorgt voor schone buurten. Een schone buurt zonder vuil op straat, is een fijne buurt. Een schone en groene omgeving bevordert de verbinding met de wijk en draagt bij aan een veilige, diverse en toekomstbestendige leefomgeving. Twee van de grootste ergernissen van Rotterdammers zijn afval naast containers (naastplaatsingen) en zwerfafval. De gemeente:

- Neemt meer preventieve maatregelen om de stad schoon te houden.
- Pakt bewoners harder aan die er een rotzooi van maken.
- Investeert meer in het opruimen en ophalen van (zwerf)afval.

De aandacht ligt daarbij op de 20 wijken die het slechtst scoren op de beeldmeetlat van naastplaatsingen (de CROW-methodiek). Deze wijken moeten op deze meetlat gemiddeld een 5 procentpunt betere score laten zien in 2026.

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen

In de nieuw vastgestelde Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 is voor alle objecten in de openbare buitenruimte berekend hoeveel geld er nodig is om de bestaande openbare ruimte veilig en beschikbaar te beheren en te onderhouden. Er zijn stapsgewijs extra exploitatiemiddelen toegekend omdat de Rotterdamse wegen en voetpaden, groen en parken en speelplekken extra aandacht nodig hebben. In de periode van 2025-2027 is er niet genoeg budget om al het benodigde onderhoud uit te voeren. Dit vereist dat er keuzes worden gemaakt om bepaald onderhoud niet te doen of uit te stellen. Dit zullen inwoners soms ook merken in de buitenruimte van de stad.

Rotterdams WeerWoord

In juni 2023 is het programmakader Rotterdams WeerWoord 2030 vastgesteld. In het Programmakader en de bijbehorende Uitvoeringsagenda 2023-2026 zijn de inspanningen beschreven die nodig zijn om Rotterdam aan te passen aan de effecten van klimaatverandering. Daarnaast biedt het programmakader praktische richtlijnen en oplossingen voor de klimaatuitdagingen, opgedeeld per wijk. De inspanningen richten zich voornamelijk op meekoppelen van klimaatmaatregelen met al lopende ingrepen en projecten in Rotterdam. In 2025 werkt de gemeente aan de integratie van het Gemeentelijk Rioleringsplan en het Rotterdams WeerWoord tot een waterklimaatadaptatieprogramma, vast te stellen in 2025. Een klimaatadaptieve aanpak in combinatie met vergroening krijgt in steeds meer buitenruimteprojecten vorm. Een groot deel van deze projecten wordt uitgevoerd in 'stenige' stadswijken, omdat daar de klimaatopgave het grootst is. De ondersteuning van Rotterdammers om zelf klimaatadaptief te kunnen handelen met bijvoorbeeld de subsidieregeling klimaatadaptatie en de Tegeltaxi zijn ook dit jaar weer beschikbaar. De Groen en Gezonde Wijk aanpak is in steeds meer wijken aanwezig met een netwerk van actieve bewoners en klimaatambassadeurs om in de wijken waar dat hard nodig is een actief netwerk op te bouwen dat klimaatadaptief handelt en de buurt samen vergroent. Dit is onderdeel van de Groen Agenda met nog meer deelnemende partners.

Samen

Het beheer van de stad is niet alleen een zaak van en voor de gemeente. Samen met bewoners en ondernemers houden we buurten, pleinen en parken nog schoner. In de wijken werkt de gemeente samen met bewoners en wijkraden. In de hoofdstructuren is er samenwerking met partners zoals de waterschappen, Waterbedrijf Evides en netbeheerder Stedin.

Begroting 2025

Doel: Schone en circulaire stad

Paginanummer in website: 37

Doel: Schone en circulaire stad

Wat willen we bereiken?

In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. Rotterdammers willen een zichtbaar schonere stad. De stad ligt er voor het oog schoon bij en Rotterdammers waarderen het schoonniveau van de buitenruimte positief. De overlast door plaagdieren, zoals ratten, houden we onder controle door een gebiedsgerichte rattenaanpak. Rotterdam is daarnaast op weg naar een afvalvrije en grondstoffenrijke samenleving. Daarbij maken we stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer, economisch veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam. Met het oog op het klimaat en de volksgezondheid is het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 zonder uitstoot.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verminderen naastplaatsingen in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget). Door een te laag aantal metingen in de wijk Zuiderpark was de target niet bruikbaar. Deze wijk is met terugwerkende kracht vervangen door de wijk Cool. Het verminderen van naastplaatsingen doen we o.a. door de inzet van integrale NietRnaast-teams, maar ook door vaker en strenger te handhaven. Een deel van de reinigingsmedewerkers is opgeleid tot toezichthouder zodat zij kunnen optreden tegen afval naast de container. We maken meer gebruik van technieken die het gedrag beïnvloeden rondom wijkcontainers (nudging) en we experimenteren met digitale middelen om vuil beter te herkennen; dit leidt tot efficiënter ophalen van het vuil.
- In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. In de [Grondstoffennota](#) staan de maatregelen om dit te stimuleren. Denk hierbij aan gebiedsgerichte communicatie-campagnes, de uitrol van gfe-wijkcontainers in hoogbouw, pop-up milieuparken (inclusief chemokar) enz.
- We stimuleren circulair hergebruik. Dit doen we door minder, langer, beter en opnieuw grondstoffen te gebruiken. We verbreden, verdiepen en stimuleren het verankeren van circulair denken en doen binnen de gemeentelijke organisatie en in de stad.
- Voortzetting van de aanpak van zwerfafval. De inzet is gericht op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau, volgens de CROW-methodiek.
 - We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en óók in het weekend.
 - Deze zogenaamde 'runners' gaan elke dag 's ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen in de buitenruimte (MSB), naastplaatsingen weg te halen.
 - We zetten bij de in- en uitgangen van parken en stranden op piekmomenten grote containers neer.
 - Plaagdierbeheersing. Er komen afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden. Inmiddels zijn met twee McDonald-vestigingen in Rotterdam convenanten afgesloten. Hierin is afgesproken om gezamenlijk de buitenruimte schoon te maken.
 - We investeren in zogenaamde 'Zakken-vullen'-acties. Bewoners en schoolkinderen ruimen zwerfvuil op voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.).
- Vergroting van de bewustwording van en kennis over dierenwelzijn. Voortzetting van de acties uit de geactualiseerde [Nota Dierenwelzijn 2023-2026](#). Daarbij zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden, zoals biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.
- Gebiedsgerichte inzet van plaagdierbeheersing vanaf 2023. Dat gebeurt samen met alle functionarissen die onmisbaar zijn in de aanpak van rattenoverlast. De plaagdierbeheersers krijgen steeds meer een adviserende rol en zijn aanspreekpunt in hun wijk voor alle betrokken partners. Bestrijding is nog steeds een onderdeel van de aanpak, maar preventie en omgevingsmanagement staan bovenaan.
- We streven ernaar dat bewoners de ruimte in de stad als schoon ervaren. De neerwaartse trend van de schoonbeleving uit het Wijkprofiel buigen we om (de subjectieve score op de buitenruimte is gedaald van 96 in 2018 naar 88 in 2022). Dit doen we door bovengenoemde acties en uitvoering van de interventies uit de [Nota SamenschoonR](#).
- De doelstelling: een emissieloos wagenpark in 2030 ligt op schema. Per 1 juli 2024 waren de gemeentelijke personenwagens voor 100%* emissieloos, de lichte bedrijfsvoertuigen voor 63% en de zware bedrijfsvoertuigen voor 20%. In 2024 werkt de gemeente aan het verder emissieloos maken van het wagenpark, zodat de bestelvoertuigen en de vrachtwagens per 1 januari 2025 toegang hebben tot de Zero Emissie Zone voor Stadslogistiek. Voor een aantal zware voertuigen vraagt de gemeente ontheffingen (bijvoorbeeld emissieloos nog niet verkrijgbaar) of vrijstellingen aan. *Op enkele hybride voertuigen na.
- In het eerste kwartaal van 2024 heeft het college het herijkte [Programmaplan Rotterdam Circulair | Rotterdam Circulair 2023-2026](#) vastgesteld en is het in de gemeenteraad behandeld. In dit programma ligt de aandacht op de ketens en gebruikersgroepen waar de gemeente de meeste invloed en impact op heeft. Dit zijn drie ketens: bouw, organische stromen en consumptiewaar(de). En drie gebruikersgroepen: gemeentelijke inkoop, ondernemers en Rotterdammers. Enkele voorbeelden van de voortgang in 2024: materiaalpaspoorten die hergebruik van materialen uit bouwprojecten mogelijk maken, het inzamelen van schoon bladafval waarvan bokashi (goed organisch gefermenteerd materiaal) wordt gemaakt, tegengaan van voedselverspilling, de instelling van een circulair loket, de

ontwikkeling van materialendepots, hulp aan MKB-bedrijven en opkomende (bewoners)initiatieven. Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere overstap waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarop is te lezen in de [paragraaf Klimaat](#). De paragraaf gaat in op de bijdrage van de transitie naar een circulaire economie, wat leidt tot een:

- groener en duurzamer Rotterdam.
- betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam.
- gezonder en schoner Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval: Gemiddeld 5 procentpunt stijging 20 slechtst scorende wijken naastplaatsingen en zwerfafval	79,77% niveau B of hoger	82,49% niveau B of hoger	82,75% niveau B of hoger	tot 1 juli 80,04% niveau B of hoger	84 % niveau B of hoger	84% niveau B of hoger		
Restafval per inwoner per jaar	264 kg	260 kg	zie toelichting	zie toelichting	zie toelichting	240 kg		
Schoon CROW-indicator norm: 90% niveau B	91% B	90,45%B	90%B	tot 1 juli 89,91%B	90%B			
100 pop-up milieuparken	86	120	100	tot 1 juli 61	100			

Toelichting indicatoren

Naastplaatsingen en zwerfafval

Om te meten of de gemeente de collegedoelstelling op naastplaatsingen haalt, gebruikt de gemeente:

- standaard beeldmeetlat Bijgeplaatst afval rondom container.
- meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte.

De realisatie is het gemiddelde van de scores op naastplaatsingen en zwerfafval. Aan beide wordt een even zwaar gewicht toegekend. De 20 slechtst scorende wijken zijn benoemd op basis van hun scores over 2021. Door een te laag aantal metingen in de wijk Zuiderpark was de target niet bruikbaar. Deze wijk is met terugwerkende kracht vervangen door de wijk Cool. De wijk Cool scoort minder goed dan de wijk Zuiderpark. Dit heeft een direct gevolg op het resultaat. De realisatie tot en met 1 juli 2024 is 80,04%.

Op dit gecombineerde doel zet de gemeente stapjes vooruit. De verwachting is dat de gemeente de doelstelling voor plaatsing van huishoudelijk afval naast containers behaalt. Dit is nog niet zeker voor de doelstelling voor zwerfafval. In 2024 heeft de gemeente aanvullende maatregelen genomen om dit te behalen. De interventies in de [Nota SamenschoonR](#) 2023 - 2026 zijn inmiddels allemaal gestart. De verwachting is dat deze interventies in de buitenruimte de resultaten positief beïnvloeden. Dit zijn ook wijkgerichte maatregelen, zoals extra publieksvoorlichting, meer knijperkasten, werving van meer containeradoptanten, promotie van het gebruik van schoonmaakpakketten, 'Zakken-vullen'-acties, enzovoorts.

Restafval per inwoner

Het huishoudelijk restafval is het totaal aan ongescheiden fijn en grof restafval per inwoner per jaar. De doelstelling voor 2026 is opgenomen in de Grondstoffennota 2023-2026. Deze was gesteld op 249 kg. per inwoner. Op basis van de motie 'Een target waar je je best voor moet doen' is de doelstelling bijgesteld naar 240 kg restafval per inwoner in 2026. Er zijn voor deze indicator geen tussentijdse doelstellingen vastgesteld. In de jaarlijkse voortgangsrapportage van de Grondstoffennota staat de realisatie van het voorgaande jaar. In 2023 was dat 260 kg. In 2024, 2025 en 2026 zet de gemeente flink in op het gescheiden inzamelen van gfe bij huishoudens in gestapelde bouw. Ook op een betere afvalscheiding door Rotterdammers van materialen als glas, papier en karton en textiel valt veel winst te behalen.

Beeldkwaliteit Schoon

Sinds 2019 gebruikt de gemeente Rotterdam de landelijke CROW Beeldsystematiek om de kwaliteit van de openbare buitenruimte te monitoren. Voor 'schoon' meet de gemeente volgens de standaardset beeldmeetlatten en meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. De gemeente sluit ook zo veel mogelijk aan bij deze landelijke standaard als zij meetlocaties bepaalt en gebieden indeelt.

Pop up milieuparken

De gemeente realiseert in 2024 de college-doelstelling van minimaal 100 pop-up milieuparken. De realisatie tot 1 juli 2024 is 61.

Begroting 2025

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Paginanummer in website: 38

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte die veilig is en waarvan bewoners gebruik kunnen maken. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen eens per 4 jaar een [nota vervangingsinvesteringen](#) en een nota onderhoud kapitaalgoederen op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan ([s20bb016815_1_39408_tds\(notubiz.nl\)](#)). Begin 2024 is de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2027) vastgesteld door de Raad ([Document RotterdamRaad - \[23bb008037\] Bijlage behorende bij 23bb008013 over Nota Kapitaalgoederen - iBabs Publieksportaal](#)).
- Het (vervangings-)onderhoud voeren we op tijd uit op basis van de vastgestelde nota's en het GRP. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee.
- We onderhouden ons areaal (gebied) groen op een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B. Onze verharding onderhouden we met een technische kwaliteit van 85% B. We gebruiken hiervoor de normen van de CROW-methodiek.
- In 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.
- We voeren het dagelijks beheer uit van de publieke (buiten-)ruimte en doen periodieke inspecties.
- Ontploffbare oorlogsresten brengen we in kaart. Waar ontploffbare oorlogsresten een gevaar vormen, laat de gemeente ze ruimen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels bedraagt minimaal 95% (Erasmusbrug).		97,25%	Minimaal 95%	97,25%	Minimaal 95%	Minimaal 95%		
Straatverlichting werkt voor minimaal 95% (conform landelijke norm).		96%	Minimaal 95%	95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%		
Onderhoud groen heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B.		88,5%	Gemiddelde beeldkwaliteit 91% B	92,5%	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B		
Onderhoud verharding heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 85% B.		84,2%	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	84,2%	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B	Gemiddelde technische kwaliteit 85% B		
Aantal hectare bijenlandschap totaal toegevoegd.		13,8		19	30	40		

Toelichting indicatoren

Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen

De beschikbaarheid van de Erasmusbrug voldoet aan de gestelde 95%. Maar de brug is bijna 30 jaar oud en vraagt de komende jaren groot onderhoud. In 2024 is de conservering van de brug hersteld (schoon gemaakt en geschilderd). Echter ook de hydrauliek is op termijn aan vervanging en revisie toe. Dit geldt voor meerdere bruggen in Rotterdam. Daarom werkt de gemeente aan een grootschalig bruggenprogramma "Open/Dicht" om de beweegbare bruggen en sluizen de komende jaren van het benodigde onderhoud te voorzien en toekomstbestendig te maken. De gemeente werkt aan een definitie programmaplan. Ondertussen gaat het geplande onderhoud onverminderd door.

Straatverlichting

De landelijke norm voor straatverlichting is minimaal 95%. In Rotterdam werkt de straatverlichting 98%.

Onderhoud groen

De gemeente hanteert de CROW-richtlijn om de beeldkwaliteit van het groen in de buitenruimte te meten. Deze richtlijn kent 5 niveaus van zeer goed naar slecht: A+, A, B, C en D. De ambitie van de gemeente is om minimaal 90% van het areaal aan beeldkwaliteit niveau B te laten voldoen.

In 2023 in zijn geheel is 88,4% gerealiseerd. In de eerste helft van 2023 was dat 89,4% en in de eerste helft van 2024 is 91,3% gerealiseerd. Dit is een verbetering waardoor het beeld voldoet aan het beoogde ambitieniveau. Het realiseren van het ambitieniveau is een flinke uitdaging, omdat het natuurlijker beheren van het groen gericht op het bevorderen van biodiversiteit, kan leiden tot een iets minder 'strak' beeld volgens het onderhoudsbeeld van de CROW-meetsystematiek.

Om beide ambities te verenigen, is in 2023 een overleg gestart met het kennisinstituut CROW met als doel een mogelijke nieuwe meetmethode voor de kwaliteit van het groenonderhoud. Vanuit de CROW is het besluit genomen om het vigerende CROW-meetsystematiek (KOR 2023) niet te wijzigen in het kader van de biodiversiteit. Op basis van de keuzes die zijn gemaakt zal er ter aanvulling op de KOR 2023 een handreiking Biodiversiteit worden opgesteld.

Ook voor 2025 streeft Rotterdam wederom naar een 'groenbeeld' van minimaal 90% B-kwaliteit.

Onderhoud verharding

In de jaarrekening 2023 is gerapporteerd dat de technische kwaliteit verhardingen over de hele stad 84,2% niveau B of beter scoort. Hiermee voldeed het areaal niet aan de Rotterdamse norm van minimaal 85% niveau B of beter.

Er is halverwege 2024 geen update van de score beschikbaar. Dat komt door de meetmethode. De gemeente inspecteert jaarlijks 50% van het areaal. De inspectie van 2024 loopt nog. In de jaarrekening 2024 wordt een nieuwe score gerapporteerd, gebaseerd op inspecties uit 2023 en 2024.

In de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 (NKG) is voor de financiën voor het onderhoud en beheer van wegen een groeimodel opgenomen. Hierdoor is er in de eerste jaren van deze periode nog geen kwaliteitsverbetering te zien. De gemeente heeft in deze jaren van de NKG nog onvoldoende middelen beschikbaar ten opzichte van het bedrag dat nodig is voor beheer en onderhoud. Daarmee is een gelijkblijvende kwaliteit het maximaal haalbare.

Aantal hectare bijenlandschap

In 2024 zet de gemeente de ambitie voort om 40 hectare bijenlandschap te realiseren door bestaande gras om te zetten naar kruiden- en bloemrijke grasvegetatie. De strategische aanpak volgens de methode Groene Cirkels blijft gericht op het versterken, behouden en verbeteren van de ecologische structuur voor wilde bijen. Niet alleen gazons veranderen om te zorgen voor voedsel voor bijen, ook creëert de gemeente diverse verblijfsplaatsen (nestgelegenheid).

Met zorgvuldige locatiekeuze maakt de gemeente ecologische bijenzones op zowel de noordoever als de zuidoever mogelijk. De gemeente realiseert zoals afgesproken ieder jaar circa 10 hectare.

In aanvulling hierop monitort de gemeente ook de biodiversiteit in Rotterdam, met als doel de ontwikkelingen van flora en fauna bij te houden. Na het voltooien van drie meetseizoenen op elke locatie, zijn voorzichtige conclusies te trekken over de trends van specifieke soortgroepen. Naar verwachting is dit eind 2026 mogelijk.

Begroting 2025

Doel: Prettige leefomgeving

Paginanummer in website: 39

Doel: Prettige leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We initiëren 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen. Dit beperkt hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het (riool-)vervangingsprogramma.
- Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd teneinde de overlast tot een minimum te beperken.
- Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen.
- We realiseren jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes.
- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers. Dit doen we door slecht toegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Het realiseren van totaal 50 klimaatadaptieve projecten		2	15	15	30	50		
Aantal extra geplaatste bankjes		77	50	50	50	50		
Aantal extra geplaatste watertappunten		10	10	0	10	10		

Toelichting indicatoren

Het realiseren van 50 klimaat adaptieve projecten

De gemeente maakt wijken groener, klimaatadaptiever en meer biodivers door extra groen en waterbergingen toe te voegen aan lopende buitenruimteprojecten, zoals rioleringsprojecten. Het doel is om in deze collegeperiode 50 projecten groener, klimaatadaptiever en meer biodivers uit te voeren. Dit doen we ook voor 15 pleinen. We liggen op schema om onze doelstelling te behalen. Ten tijde van het opstellen van deze begroting waren er 4 pleinen gereed, 4 pleinen in uitvoering, en 7 pleinen in voorbereiding. Ook waren er 4 klimaatadaptieve projecten gereed, 16 in uitvoering en 19 projecten in verschillende fasen van voorbereiding.

Aantal extra geplaatste bankjes

De gemeente plaatst in deze collegeperiode 50 extra banken per jaar. Dit doel haalt de gemeente dit jaar.

In 2024 is de pilot 'beterbank' gestart. Deze bank bestaat uit 6 verschillende FSC-houtsoorten, afkomstig uit duurzaam beheerde gemeenschapsbossen. Het doel van deze proef is om meer variatie in houtsoorten te kunnen gebruiken, wat gunstig is voor de afzetmarkt van gemeenschappen die via duurzaam bosbeheer effectief bijdragen aan natuurbehoud.

Aantal extra geplaatste watertappunten

De gemeente plaatst in deze collegeperiode 10 extra watertappunten per jaar. In 2024 zijn de aanvragen voor de watertappunten opgenomen in de wijkactieplannen. Evides is de uitvoerende partij voor de watertappunten.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 40

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Beheer van de stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 6. Schoon water en sanitair
- 9. Industrie, innovatie en infrastructuur
- 12. Verantwoorde consumptie en productie
- 13. Klimaatactie
- 14. Leven in het water
- 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf [Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 41

Projecten

Lichtmastvervanging project

Het vervangingsprogramma van de lichtmasten verloopt volgens planning. In april 2023 is gestart met het vervangen van lichtmasten per gebied. Het gaat om de lichtmasten uit de jaren 70 en 80. In 2024 verving de gemeente de lichtmasten die een verhoogd risico hebben. In 2025 gaat het programma verder in de wijken. Door inflatie, materiaalschaarste en capaciteitsgebrek bij aannemers vallen de kosten hoger uit dan begroot. Dit is een punt van aandacht. Het project lichtmastenprogramma betaalt de gemeente, naast andere zaken uit het investeringskrediet Assetgroep openbare verlichting 2023-2026.

Assetgroep openbare verlichting

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
€ 14.930	€ 0	€ 14.930	€ 3.979	€ 5.130	€ 2.489	€ 2.487	€ 0	€ 0

Vervoer en Materieel 2023-2026

Dit project gaat over de jaarlijkse investering van ca. € 25 mln voor de aanschaf van (duurzame) bedrijfsvoertuigen. De gemeente is verantwoordelijk voor een duurzame mobiliteitskeuze en faciliteert andere duurzame modaliteiten in samenhang met de energietransitie. De keuze voor een (werk)voertuig maakt de gemeente op basis van de grootste bedrijfszekerheid en de schoonste techniek met de meest schone componenten. De meerkosten door de overgang naar emissieloze (werk)voertuigen maken geen onderdeel uit van de ca. € 25 mln, maar voorgesteld is deze in 2023, 2024 en ten dele in 2025 te dekken vanuit het Duurzaamheidstransitiebudget. Vervanging vindt plaats op natuurlijke momenten.

Als het Duurzaamheidstransitiebudget niet meer voorhanden is, zullen de duurdere emissieloze voertuigen uit de reguliere middelen gedekt moeten worden. Op dit moment wordt het meerjarig verloop in beeld gebracht en wordt de impact hiervan op de toekomstige begrotingen van de afdelingen met veel (werk)voertuigen vanaf 2026 en verder in beeld gebracht. Uiteraard wordt scherp gekeken of en in welke mate de meerkosten zo laag mogelijk gehouden kunnen worden.

Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
109.300	0	109.300	22.702	26.000	28.650	26.000	0	0

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) biedt een overzicht van de ontwikkelingen in het stedelijk watersysteem van Rotterdam. Kortgezegd bestaat dit systeem uit een samenhangend geheel van het rioolstelsel, de buitenruimte en het oppervlaktewatersysteem. Het onderhoud en beheer van dit systeem betaalt de gemeente uit de exploitatiemiddelen. Vervanging en renovatie van dit systeem betaalt de gemeente uit investeringskredieten: het investeringskrediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en het krediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het streven is om in 5 jaar tijd circa 200 km riool te vervangen. De laatste jaren is het erg lastig gebleken om dit streven waar te maken. Verantwoording volgt jaarlijks in de Voortgangsrapportage GRP. Het oppakken van rioolwerkzaamheden samen met andere onderhoudsprojecten van de gemeente en andere stakeholders vraagt meer voorbereidingstijd dan gedacht. Hierbij speelt ook de energietransitie een rol.

Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en Vervanging vrijverval riolen 2021-2025

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
98.512	0	98.512	41.460	37.272	42.743	11.877	0	0
218.193	0	218.193	110.161	48.000	62.975	48.000	0	0

CO²-reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED

De gemeente streeft naar zuinige en duurzame openbare verlichting. Daarom gaat de straatverlichting volledig over op LED. Er komt een nieuw telemanagementsysteem. Dit systeem stelt de gemeente in staat om storingen zo snel te signaleren, dat hierbij geen burgermelding meer nodig is. Met de overgang naar LED wordt ca. 30% energie bespaard ten opzichte van het huidige verbruik. Hiermee levert de gemeente een bijdrage aan de energietransitie. De vervanging gebeurt in stappen, wijk voor wijk.

Voortgang

Het LED-transitieproject loopt van 2020 tot en met 2025. Het gaat om de vervanging van 92.000 armaturen (van de totaal ca. 106.000). Inmiddels zijn er circa 84.000 armaturen vervangen. In 2025 worden de laatste armaturen vervangen door LED

CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar led

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
51.000	0	51.000	36.212	6.171	8.617	0	0	0

Begroting 2025

Financiën

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Beheer van de stad		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-200.693	-197.042	-200.177	-208.534	-212.499
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-18.596	-8.571	-8.812	-8.511	-7.927
Onderhoud Erasmusbrug	Kasschuiven	-2.300	2.300	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	1.592	3.781	3.781	3.781
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	600	783	783	783
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-7.716	-8.248	-8.123	-7.997	-7.871
Baggerkosten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.900	0	0	0	0
Bommenregeling 2024	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-557	0	0	0	0
Lagere vergoeding aanpak en preventie zwerfafval	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.600	0	0	0	0
Lokale lasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.300	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	142	577	563	850	1.101
Bommenregeling 2023	Taakmutaties	-1.632	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-1.732	-5.392	-5.816	-5.927	-5.721
Begroting na wijzigingen		-219.289	-205.613	-208.988	-217.045	-220.426

Toelichting financiële bijstellingen

Onderhoud Erasmusbrug

Het groot onderhoud aan de Erasmusbrug verloopt zo voorspoedig dat het vrijwel volledig wordt afgerond in 2024. De kosten vallen daardoor ook grotendeels in 2024. Hierom wordt er budget dat specifiek is toegekend voor de Erasmusbrug overgeheveld van 2025 naar 2024. De verwachting is dat de werkzaamheden binnen het hiervoor toegekende budget uitgevoerd worden.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor

Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de [paragraaf Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Baggerkosten

Gemeente Rotterdam heeft de wettelijke verplichting om de watergangen te baggeren en eveneens de plicht om van de waterschappen bagger te ontvangen. Het baggerproces is vanwege de verscheidenheid aan variabelen complex. Daardoor varieert de hoeveelheid te verwerken bagger. In 2024 vallen de kosten voor het baggeren hoger uit dan geraamd.

Bommenregeling 2024

De kosten voor het ruimen van ontplofbare oorlogsresten worden geraamd op € 1,6 mln. In overeenstemming met de bommenregeling wordt 32% gefinancierd door de gemeente Rotterdam (€ 507.000 + € 50.000 onkosten). Het Rijk vergoedt het restant.

Lagere vergoeding aanpak en preventie zwerfafval

De berekening van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) voor vergoeding voor de aanpak en preventie van zwerfafval is veranderd. Hierdoor is het aandeel zwerfafval afgenomen van productcategorieën of items die onder SUP (single use plastic) vallen. Dit heeft tot gevolg dat de totale vergoeding voor de gemeentes afneemt. Voor de gemeente Rotterdam betekent dit een verlaging van de baten met € 1,6 mln.

Lokale lasten

Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de lokale lasten geactualiseerd.

Voor 2024 worden de baten Leges leidingen met -€ 1,3 mln bijgesteld.

De bijstellingen voor 2025 tot en met 2028 zijn saldoneutraal en raken de volgende lokale lasten:

- Leges leidingen: een bijstelling van de baten met € 6.000 structureel
- Lijkbezorgingsrechten: een bijstelling van de baten met € 280.000 structureel
- Retributie openbare werken: een bijstelling van de baten met € 128.000 structureel
- Vergunningen Gebruik van de Weg: een bijstelling van de baten met -€ 771.000 structureel
- Afvalstoffenheffing: een bijstelling van de baten met € 6,4 mln structureel
- Bedrijfsreinigingsrecht: een bijstelling van de baten met € 648.000 structureel
- Rioolheffing: een bijstelling van de baten met € 2,3 mln in 2025 tot € 3,1 mln in 2028

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

De maatregelen ter bestrijding van blauwalg in de Kralingse Plas zijn grotendeels gereed. De afrondende werkzaamheden vinden plaats in 2024 en 2025. De lasten en de onttrekking uit de bestemmingsreserve zijn per saldo neutraal bijgesteld.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Het efficiënter inzetten van personeel leidt tot lagere kosten. De lasten en de onttrekking uit de bestemmingsreserve zijn per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Ter dekking van kapitaallasten zijn bedragen aan de bestemmingsreserve toegevoegd voor de volgende investeringen:

- verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark
- inrichting van het toekomstbestendig milieupark De HER

Bommenregeling 2023

Voor de financiële afwikkeling van de kosten voor het ruimen van ontplofbare oorlogsresten in 2023 heeft het Rijk via de algemene uitkering een bedrag toegekend van 1,6 mln.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De grootste wijzigingen zijn:

- Correctie 2024 en Indexering 2025 (-€ 1,5 mln in 2024 tot -€ 1,5 mln in 2028): De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Actualisatie van de omslagrente: (-€ 3,7 mln in 2025 tot -€ 4,2 mln in 2028). De omslagrente voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Diverse bijstellingen op de arbeidskosten zorgen voor een mutatie van de begroting:
 - Actualisatie en herstelacties van de personeelsbudgetten (-€ 284.000 in 2024 tot € 94.000 in 2028)
 - De invulling van de opgave "Kiezen voor Rotterdam 2024" (-€ 162.000 in 2024). Dit raakt meerdere programma's
 - Het centraal oprichten van de afdeling Crisis en Evenementen voor de concern brede aanpak van crisis en evenementen (-€ 66.000 in 2024 tot -€ 207.000 in 2028)
- Diverse bijdragen en budgetoverdrachten naar en van diverse programma's:
 - Bijdrage van programma's Energietransitie en Werk en Inkomen voor het Grondstoffenstation Afrikaanderwijk (-€ 65.000 in 2024 tot -€ 65.000 in 2026)
 - Bijdrage aan programma Economische ontwikkeling voor het organiseren van Urban Future Global Conference (€ 120.000 in 2024)
 - Bijdrage van programma Sport en Recreatie voor de vernieuwing van het skatepark Urban Sport in het Karel de Stoutepark (-€ 10.000 in 2024)
 - Bijdrage aan programma Overhead voor de licentiekosten van de applicatie Werktools (€ 11.000 structureel vanaf 2024)
 - Het budget voor de verwerking van lachgascilinders is bij de eerste herziening ten onrechte deels bij programma Veilig geboekt, terwijl dit budget volledig bestemd is voor programma Beheer van de Stad. Met een budgetoverdracht wordt dit rechtgezet (€ 140.000 in 2024 tot € 140.000 in 2026)
 - Bijdrage aan programma Veilig voor onderhoudskostenregeling (€134.000 structureel vanaf 2025)
- Overige kleine technische wijzigingen (€ 84.000 in 2024 tot -€ 53.000 in 2028)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	270.026	305.233	313.625	315.289	316.924	318.769
Bijdragen rijk en medeoverheden	6.082	2.882	2.458	2.458	2.458	2.458
Belastingen	95.701	107.080	113.502	114.262	115.022	115.782
Overige opbrengsten derden	171.479	188.582	192.627	193.531	194.406	195.492
Overige baten	-3.236	6.690	5.038	5.038	5.038	5.038
Lasten exclusief reserves	485.111	533.504	524.455	528.415	533.071	538.298
Apparaatslasten	188.870	201.937	207.560	204.694	202.799	202.798
Inhuur	14.259	11.718	10.021	10.021	10.021	10.021
Overige apparaatslasten	6.838	6.335	6.879	6.693	6.688	6.686
Personeel	167.774	183.884	190.659	187.979	186.091	186.091
Overige verrekeningen	-14.082	-21.591	-22.204	-22.204	-22.204	-22.204
Overige verrekeningen	-14.082	-21.591	-22.204	-22.204	-22.204	-22.204
Programmalasten	310.323	353.158	339.099	345.926	352.475	357.704
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	208.968	232.156	209.227	205.392	203.546	208.160
Kapitaallasten	64.620	73.753	87.311	97.209	104.917	104.781
Overige programmalasten	35.283	44.741	41.541	42.416	43.104	43.855
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.452	2.508	1.020	909	909	909
Saldo voor vpb en reserveringen	-215.085	-228.271	-210.830	-213.126	-216.147	-219.529
Vennootschapsbelasting	157	868	898	898	898	898
Saldo voor reserveringen	-215.243	-229.139	-211.727	-214.023	-217.045	-220.426
Reserves	13.851	9.850	6.114	5.035	0	0
Onttrekking reserves	6.241	9.750	6.114	5.035	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	0	1.500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	200	119	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	4.006	4.845	5.035	5.035	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	1.835	3.190	960	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	183	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	-38	15	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Luchtsingel	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Niet gesprongen explosieven	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve NPRZ	104	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	151	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	7.610	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	850	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	5.695	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	63	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	600	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Luchtsingel	402	0	0	0	0	0
Saldo	-201.391	-219.289	-205.613	-208.988	-217.045	-220.426

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan hoofdzakelijk uit inkomsten uit lokale lasten. Dat zijn heffingen voor het gebruik van gemeentelijke bezittingen en voor de levering van gemeentelijke diensten. De lokale lasten zijn onder andere rioolheffing, afvalstoffenheffing, bedrijfsreinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, leges leidingen en leges gebruik van de weg. Daarnaast bestaan de baten uit reclameactiviteiten en leaseopbrengsten van Vervoer & Materieel.

Lasten

De lasten bestaan hoofdzakelijk uit kosten voor beheer en onderhoud van gemeentelijke bezittingen en uit kosten voor de levering van gemeentelijke diensten. Het gaat om afvalinzameling, reiniging, archeologie, begraven en cremieren, Vervoer en Materieel, wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, water, groen, riolen, gemalen en het ruimen van ontplofbare oorlogsresten.

Reserves

De volgende reserves zijn opgenomen onder het programma Beheer van de Stad:

- bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing
- bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

Onder [Reserves](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De belangrijkste mutaties:

- Het groot onderhoud aan de Erasmusbrug verloopt zo voorspoedig dat het vrijwel volledig wordt afgerond in 2024. De kosten vallen daardoor ook grotendeels in 2024. Hierom wordt er budget, dat specifiek toegekend is voor de Erasmusbrug, overgeheveld vanuit 2025 naar 2024.
- Er komt minder budget beschikbaar voor dienstverlening in de buitenruimte en tijdelijk minder budget voor beheer en onderhoud. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te krijgen.

- De kosten voor beheer en onderhoud zijn sneller gestegen dan de budgetten voor beheer en onderhoud. Om te voorkomen dat er structureel onvoldoende budget is om groen, wegen, bruggen en speeltoestellen in Rotterdam goed te onderhouden, worden de budgetten verhoogd.
- Een deel van de beheer- en onderhoudskosten van het Rotterdamse rioolstelsel was niet kostendekkend. De komende jaren wordt de kostendekkendheid van de rioolheffing verbeterd. Deze kosten worden nagenoeg volledig gedekt met de opbrengsten uit de rioolheffing.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Beheer van de stad/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	-219.289	-205.613	-208.988	-217.045	-220.426
Afval - Grondstoffen	25.294	31.538	31.854	32.745	32.787
Begraafplaatsen en crematoria	-1.451	-1.273	-1.267	-1.268	-1.264
Cultureel erfgoed - Archeologie	-1.579	-1.657	-1.655	-1.655	-1.655
Milieubeheer - Nazorg bodemsanering en Beheer	-1.916	-1.944	-1.929	-1.929	-1.929
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Beheer	-58.950	-59.822	-60.933	-63.178	-64.818
Openbare orde en veiligheid - Ontploffbare oorlogsresten	-2.187	3	3	3	3
Overige baten en lasten - Vervoer & Materieel	4.014	3.310	3.301	3.459	3.699
Riolering	14.102	19.071	18.997	19.083	19.094
Ruimtelijke Ordening - Beheer	-9.532	-9.947	-9.907	-9.907	-9.907
Verkeer en vervoer - Beheer	-187.084	-184.891	-187.452	-194.397	-196.436

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Beheer van de stad	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	119	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves Beheer van de stad	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	119	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0

Doel reserve: Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabiel meerjarig begrotingsproces en een bestendiger tarief.

Raadsbesluit: 2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		1.500	0	1.500	0	0
Begroting 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	119	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves Beheer van de stad	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	119	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	119	0	0	0	0

Doel reserve: In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 een budget toegekend van € 5 mln. In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2023 niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.

Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2025)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		419	0	200	100	119
Begroting 2025		119	0	119	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

Er zijn onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot in 2024 en 2025. De maatregelen ter bestrijding van blauwalg in de Kralingse Plas zijn grotendeels gereed. De afrondende werkzaamheden vinden plaats in 2024 en 2025.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 43

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Grondstoffennota 2023-2026](#)
- [Programma Rotterdam Circulair 2023 – 2026 | Samen in actie voor een circulaire stad.](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Nota Samen SchoonR 2023 - 2026](#)
- [Nota Dierenwelzijn 2023-2026](#)
- Nota Onderhoud Kapitaalgoederen ([Document RotterdamRaad - \[23bb008037\] Bijlage behorende bij 23bb008013 over Nota Kapitaalgoederen - iBabs Publieksporaal](#))
- [Nota Vervangingsinvesteringen](#)
- Gemeentelijk Rioleringsplan ([s20bb016815_1_39408_tds \(notubiz.nl\)](#)).
- [Meerjarenplan Vervoer & Materieel 2020-2023: Op weg naar een emissieloos wagenpark](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stedin Groep N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf [Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 44

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Lansink-Bastemeijer

Wethouder Lansink Bastemeijer is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad,'

Begroting 2025

Belastingen

Paginanummer in website: 45

Belastingen

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (o.a. onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Begroting 2025

Voortgang Tweede herziening 2024

Bijstelling lokale belastingen

In Rotterdam wordt veel gebouwd. Meer woningen en bedrijfspanden, en nieuwe inzichten in de waardering en investeringen, leiden tot hogere belastingopbrengsten. Over het resultaat van 2024 verwacht de gemeente hogere opbrengsten voor de onroerendezaakbelasting voor woningen. De hogere opbrengsten worden verklaard door areaaluitbreiding (de toename in het aantal nieuwgebouwde woningen).

Voor de logiesbelasting verwacht de gemeente minder opbrengsten dan begroot. Dit komt omdat de overnachtingsprijzen minder hard zijn gestegen dan verwacht. Bij de begroting van 2023 rekende de gemeente nog met een stijging van 8,5%. De gemiddelde overnachtingsprijs daalde echter met 2,7%. Hierdoor verwacht de gemeente nu minder opbrengsten op de logiesbelasting.

Keurmerk Warm Incasseren verlengd

In 2022 ontving de gemeente het keurmerk Warm Incasseren voor het eerst. Het college heeft in het coalitieakkoord vastgelegd dat het dit keurmerk wil behouden. Juni dit jaar is het incassobeleid van de gemeente opnieuw beoordeeld met als resultaat dat het keurmerk opnieuw is toegekend.

Dit betekent bijvoorbeeld dat de gemeente streeft naar effectief incasseren van belastingen en vorderingen zonder dat de gemeente de 'mens achter de belastingplichtige' uit het oog verliest. Dat vraagt om een professionele en sociale benadering. Als mensen moeite hebben met het betalen van de belastingaanslag kijkt de gemeente naar de mogelijkheden van kwijtschelden of een betaalregeling. Ook wijst de gemeente op de ondersteuning vanuit schuldhulpverlening.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Belastingen	€ 2.023
Bijstelling lokale lasten	€ 2.135
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 112

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 47

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

We blijven Sociaal Incasseren

In de komende jaren houdt de gemeentelijke belastingdienst oog voor de menselijke gevolgen en zet zij zich in om het keurmerk 'Warm Incasseren' te behouden. Waar nodig maakt de gemeente maatwerkafspraken met belastingplichtigen, waarbij rekening wordt gehouden met hun financiële draagkracht. Dit alles gebeurt binnen de geldende wet- en regelgeving en noemen we sociaal incasseren.

Cruisebelasting

Tijdens de bestuursperiode 2022 tot 2026 voert de gemeente de cruisebelasting in voor passagiers van cruiseschepen. De komende tijd werkt de gemeente aan de voorbereiding van deze – voor Rotterdam – nieuwe belastingsoort. Vanaf 2025 start de gemeente met het opleggen van cruisebelasting.

Kadernota Lokale Lasten

Een toelichting op de gemeentelijke belastingensoorten staat in de paragraaf Lokale heffingen en in de kadernota Lokale Lasten 2022-2026.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 48

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Belastingen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf [Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 49

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Belastingen		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		373.150	377.273	380.791	381.594	385.769
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		2.023	13.221	13.338	13.547	13.632
Subsidie Unie van Vrijwilligers Kasschuif	Kasschuiven	70	-70	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	433	549	549	549
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	166	273	273	273
Bijstelling lokale belastingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.135	100	100	100	100
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingssysteem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	Reserves	0	0	0	0	0
Bijdrage Handelsregister	Taakmutaties	37	14	14	14	14
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-219	12.577	12.403	12.610	12.695
Begroting na wijzigingen		375.172	390.494	394.129	395.140	399.400

Toelichting financiële bijstellingen

Subsidie Unie van Vrijwilligers Kasschuif

Er wordt een kasschuif toegepast waarmee vrijgemaakte middelen uit 2024 worden verschoven naar 2025. De middelen worden ingezet binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams om de in de Voorjaarsnota 2024 doorgevoerde bezuiniging op de subsidieverstrekking aan Unie van Vrijwilligers (matcher van hulpvraag en vrijwilligerswerk voor informele zorg) in 2025 terug te draaien.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Bijstelling lokale belastingen

De plaatselijke belastingen worden met € 2,1 mln in 2024 bijgesteld, aflopend tot € 100.000 in 2028. Voor de onroerendezaakbelasting op woningen verwacht de gemeente vanaf 2024 jaarlijks € 1,6 mln aan hogere baten vanwege de gebiedsuitbreiding. Door gunstige uitkomsten bij bezwaren uit

voorgaande jaren verwacht de gemeente voor de onroerendezaakbelasting op niet-woningen in 2024 extra opbrengsten van € 2 mln. Het geld dat de gemeente hiervoor had gereserveerd, komt hiermee vrij. De gemeente verwacht vanaf 2024 € 1,3 mln minder opbrengsten logiesbelasting. De gemiddelde overnachtingsprijs blijkt namelijk te zijn gedaald met 2,7%, terwijl de indexatie in 2023 nog uitging van een stijging, namelijk van 8,5%. Tot slot worden vanaf 2024 de verwachte invorderingskosten, griffie- en proceskosten en overige opbrengsten meerjarig bijgesteld met € 1,4 mln.

Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel

De gemeente bereidt zich voor op de vervanging van het verouderde belastingstelsel. Dit proces duurt enkele jaren. De onttrekking is geactualiseerd, van € 2,5 mln in 2024 tot € 1 mln in 2027. De onttrekking en de lasten worden beide bijgesteld, waardoor de bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire

Voor het dekken van de uitvoeringskosten van de Toeslagenaffaire is een bestemmingsreserve gevormd. De onttrekking uit deze reserve is als volgt begroot: € 138.000 in 2024 tot € 180.000 in 2027. De onttrekking en de lasten worden begroot, de bijstelling is daardoor per saldo € 0.

Bijdrage Handelsregister

De Kamer van Koophandel beheert het Handelsregister voor het ministerie van EZK. Sinds 1 januari 2014 dragen gemeenten bij aan de kosten. Hiervoor wordt sinds 2023 een jaarlijkse aanvullende bijdrage van € 14.000 structureel opgenomen. De bijdrage voor 2023 is verwerkt in de begroting 2024: € 38.000.

Technische wijzigingen

Hieronder worden de grootste technische wijzigingen opgesomd:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij paragraaf [Grondslagen](#). Dit heeft tot een financieel effect geleid van -€ 213.000 in 2024 tot € 12,7 mln in 2028.
- Als laatst is er een aantal kleine technische wijzigingen van -€ 88.000 in 2024 en -€ 10.000 vanaf 2025 en verder.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	374.459	391.198	404.371	407.985	411.928	415.599
Bijdragen rijk en medeoverheden	292	0	0	0	0	0
Belastingen	348.632	363.413	377.349	381.187	385.234	388.904
Overige opbrengsten derden	25.535	27.786	27.022	26.798	26.695	26.695
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	22.496	18.646	21.584	18.036	17.968	16.199
Apparaatslasten	21.887	25.289	24.930	24.748	23.534	23.354
Inhuur	1.167	1.299	405	414	424	324
Overige apparaatslasten	784	578	661	659	662	662
Personeel	19.936	23.412	23.864	23.675	22.447	22.367
Overige verrekeningen	-15.476	-16.474	-17.886	-17.994	-17.994	-17.994
Overige verrekeningen	-15.476	-16.474	-17.886	-17.994	-17.994	-17.994
Programmalasten	16.085	9.831	14.540	11.282	12.428	10.839
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.848	3.576	8.440	5.182	6.328	4.739
Kapitaallasten	311	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	11.926	6.255	6.100	6.100	6.100	6.100
Saldo voor vpb en reserveringen	351.962	372.553	382.787	389.949	393.961	399.400
Saldo voor reserveringen	351.962	372.553	382.787	389.949	393.961	399.400
Reserves	-14.785	2.620	7.706	4.180	1.179	0
Onttrekking reserves	0	2.620	7.706	4.180	1.179	0
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel	0	2.481	7.500	4.000	999	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	0	139	206	180	180	0
Toevoeging reserves	14.981	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel	14.981	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	196	0	0	0	0	0
Basisregistratie wettelijke dienstverlening	80	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve project BAG WOZ	116	0	0	0	0	0
Saldo	337.178	375.172	390.494	394.129	395.140	399.400

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit verschillende belastingopbrengsten, zoals opbrengsten uit onroerendezaakbelasting, precariobelasting, reclamebelasting en logiesbelasting.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit kosten voor de aanslagoplegging en invordering van belastingen.

Reserves

Jaarlijks bepaalt het college of het een bedrag onttrekt aan de diverse bestemmingsreserves. Momenteel zijn de bestemmingsreserve Toeslagenaffaire en Nieuw Belastingstelsel actief.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2024 stijgen de totale baten meerjarig. Deze stijging komt hoofdzakelijk door de indexatie op de belastingopbrengsten vanaf 2025 en verder door de verwachte gebiedsuitbreidingen van de onroerendezaakbelasting. In 2024 zijn de totale lasten begroot op € 18,7 mln. De begroting 2025 wijkt af van de jaren verder. Dit heeft te maken met de onttrekking van de bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel in 2025 van ca. € 7,5 mln. Verder is het meerjarig verloop van de lasten stabiel: van € 18,7 mln in 2024 tot € 16,5 mln in 2027.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Belastingen/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Belastingen	375.172	390.494	394.129	395.140	399.400
Belastingen overig	13.541	14.921	14.716	11.682	12.271
Logiesbelasting	15.470	16.379	16.379	16.379	16.379
OZB niet-woningen	271.271	282.777	286.055	289.333	292.435
OZB woningen	74.890	76.418	76.979	77.747	78.316

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Belastingen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Belastingen		13.067	5.360	1.180	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel		12.500	5.000	999	0	0
Begroting bestemmingsreserves Belastingen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Belastingen	13.067	5.360	1.180	0	0	
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel	12.500	5.000	999	0	0	
Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingstelsel (de voorbereiding, de implementatie en de nazorg).					
Raadsbesluit:	2e Herziening 2023 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	14.981	0	2.481	0	12.500
	Begroting 2025	12.500	0	7.500	0	5.000
	Raming 2026	5.000	0	4.000	0	999
	Raming 2027	999	0	999	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen		567	360	180	0	0
Begroting bestemmingsreserves Belastingen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Belastingen	13.067	5.360	1.180	0	0	
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	567	360	180	0	0	
Doel reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	705	0	139	0	567
	Begroting 2025	567	0	206	0	360
	Raming 2026	360	0	180	0	180
	Raming 2027	180	0	180	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen

De einddatum van de reserve Toeslagenaffaire Belastingen is veranderd van 31 december 2025 naar 31 december 2027. Dit is gedaan omdat de uitvoering en nazorg nog geruime tijd zullen duren. Om die reden wordt de bestemmingsreserve nu met twee jaar verlengd.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 51

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Wet en uitvoeringsbesluit waardering onroerende zaken \(Wet Woz\)](#)
- [Wet belastingen op milieugrondslag](#)
- [Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken](#)
- [Invorderingswet 1990 \(Iw 1990\)](#)
- [Nadere regels kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen](#)
- [Verordeningen onroerende-zaakbelastingen 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen logiesbelasting 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen kwijtschelding gemeentelijke belastingen Rotterdam 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2022](#) (jaarlijks)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen Verbonden partijen die bijdragen aan het programma Belastingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf [Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 52

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Begroting 2025

Bestaande stad

Paginanummer in website: 53

Bestaande stad

Het doel van het programma Bestaande stad is een aantrekkelijke stad en prettige leefomgeving realiseren voor alle Rotterdammers. Met veerkrachtige wijken en een toekomstbestendige gebouwde omgeving. Het programma waakt over het cultureel erfgoed en beheert en ontwikkelt waar nodig gemeentelijk vastgoed. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester.

Begroting 2025

Voortgang Tweede herziening 2024

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Duurzaamheidsambities

De vervanging en grootschalige renovatie van onze gebouwen is opgenomen in de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's), die door de beleidsafdelingen zijn opgesteld. Tot 2030 wordt ongeveer 25% van de portefeuille vernieuwd. Bij de vernieuwingssopgave zijn, naast specifieke gebruikerswensen en duurzaamheid, multifunctionaliteit en de waarde voor de wijk belangrijk. In de IHP's is onderscheid gemaakt tussen een 40-jarige nieuwbouwaanpak en een 20-jarige renovatie aanpak.

De gebouwen die de gemeente nog niet vervangt, worden sober en doelmatig onderhouden en waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen genomen. Voor de bestaande voorraad die niet in de komende jaren in een ontwikkeling zit is geen extra geld beschikbaar. In 2024 wordt uitgewerkt wat voor deze panden de komende jaren de mogelijkheden en keuzes zijn en wat de financiële consequenties hiervan zijn.

Verkoop

Er staan in totaal nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden naar verwachting 51 objecten verkocht in 2024, 39 objecten verkocht in 2025 en de resterende 10 objecten in 2026. Het is mogelijk dat er nog panden van de verkooplijst worden afgehaald. Het college kan immers besluiten dat deze panden toch nodig zijn voor gemeentelijke taken en daarom niet worden verkocht. Per peildatum 01-09-2024 waren er 7 objecten verkocht/geleverd.

Kadernota Vastgoed

Een nieuwe versie met een aantal technische wijzigingen is 11 juli jl. vastgesteld door de raad.

Bouw- en woningtoezicht

Omgevingswet en Wkb

Per 1 januari is de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen in werking getreden. De overgang naar deze wetten is bij de gemeente soepel verlopen. De organisatie is hier nu op ingericht.

Goed Huren en Verhuren en opkoopbescherming

Sinds 1 juli 2024 is de Wet betaalbare huur in werking getreden. Deze wet biedt bescherming aan huurders met een woning in het middenhuursegment en het woningwaarderingssstelsel is dwingend voor het hele gereguleerde segment. Toezicht en handhaving wordt per 1 januari 2025 door gemeenten ingezet.

Funderingsproblematiek

De landelijke aandacht voor funderingsproblematiek is toegenomen. Op 11 juni 2024 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen die oproept tot een landelijke aanpak funderingsproblematiek. De bijdrage van het lokale Funderingsloket blijft onverminderd doorgaan.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Bestaande stad	- € 14.449
Actualisatie kapitaallasten	- € 4.803
Afwaardering Schiekadeblok	- € 923
Derving Omgevingswet leges	- € 5.078
Recreatieoord Hoek van holland	€ 2.830
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 6.474

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 55

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

De missie is om richting 2050 een volledig duurzame en betaalbare vastgoedportefeuille te beheren en te ontwikkelen. Een toekomstbestendige portefeuille sluit aan bij de behoeften van gebruikers en de inwoners van Rotterdam en voldoet aan de duurzaamheidsvereisten en – ambities van de gemeente. We hanteren hierbij de uitgangspunten, zoals die zijn vastgesteld in de Kadernota Vastgoed.

Jaarlijks ontvangt de gemeenteraad de '[Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam](#)'. Hierin staat een update van de ontwikkelingen op de terreinen van grond en vastgoed, die invloed zijn op de gemeentelijke portefeuille. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en exploitatie van 1.375 objecten in de kernportefeuille. Een groot deel daarvan is gebouwd tussen de wederopbouwperiode en de oliecrisis van 1973. Veel van deze gebouwen voldoen niet meer aan de eisen voor het huidige gebruik en verduurzaming.

De vervanging en grootschalige renovatie van deze gebouwen is opgenomen in de Integrale Huisvestingsplannen (IHP's), die door de beleidsafdelingen zijn opgesteld. Tot 2030 wordt ongeveer 25% van de portefeuille vernieuwd. Bij de vernieuwingssopgave zijn, naast specifieke gebruikerswensen en duurzaamheid, multifunctionaliteit en de waarde voor de wijk belangrijk. In de IHP's is onderscheid gemaakt tussen een 40-jarige nieuwbouwaanpak en een 20-jarige renovatie aanpak. De 40 jarige aanpak gaat uit van een vernieuwing van het bestaande op een nieuwbouwniveau, zoals de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek. Maar om daarnaast de verduurzaming van de panden die qua gebruik nog voldoen te versnellen is een 20-jarige aanpak gestart. De duurzaamheidseis bij de 40 jarige aanpak is conform regelgeving BENG (Bijna EnergieNeutraal Gebouw) en aanvullend GPR 7,5 (Gemeentelijke Prestatie Richtlijn) of BREEAM Good (Building Research Establishment's Environmental Assessment Method). De rapportage van de voortgang van het vervangingsprogramma vindt plaats via de begroting van de beleidsvelden.

De gebouwen die de gemeente nog niet vervangt, worden sober en doelmatig onderhouden en waar mogelijk worden duurzaamheidsmaatregelen genomen. Dit gebeurt zowel via meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) als op projectbasis. De panden die geen beleidsmatig gemeentelijk doel meer dienen, worden na een zorgvuldige afweging verkocht. We hanteren hierbij de uitgangspunten, zoals geformuleerd in de Kadernota Vastgoed. De planning is dat in 2026 de laatste objecten van de huidige verkooplijst zijn verkocht.

Vitale wijken

Onze inzet is vooral gericht op de particuliere voorraad in de meest kwetsbare wijken in de stad. De problematiek van achterstallig onderhoud is hier het meest zichtbaar en eigenaren zijn veelal niet in staat om de situatie zelfstandig te verbeteren. Hierbij is de funderingsopgave de meest grote en zichtbare opgave. Landelijke aandacht voor dit probleem is noodzakelijk om de opgave in Rotterdam het hoofd te bieden.

Het vitaliteitsonderzoek helpt ons te prioriteren waar welke aanpak noodzakelijk is en de opgave het grootst. Duidelijk is dat de opgave in de bestaande woningvoorraad en de kosten om de situatie te verbeteren enorm zijn. Het is noodzakelijk om met meerdere partijen afspraken te maken om te komen tot toekomstbestendige woningen.

Samen met de kennis van experts helpt het vitaliteitsonderzoek om te bepalen waar welk type inzet noodzakelijk is. Aandacht voor de basiskwaliteit van woningen is het uitgangspunt. Daarmee ondersteunen we in projecten 3.000 eigenaren om onderhoudsachterstanden weg te werken. Naast deze blijvende inzet voeren we vanaf 2024 projecten uit waarbij woningen ingrijpend worden verbeterd. Dat doen we in samenwerking met Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ). Waar mogelijk maken we gebruik van subsidieregelingen, zoals het Volkshuisvestingsfonds waar wij in 2024 succesvol een subsidie hebben aangevraagd en mogelijk een vervolg kent.

Met de aanpak Goed Huren en Verhuren zet de gemeente actief in op het ondersteunen van huurders en advisering voor verhuurders. Per 1 juli 2023 is het meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag geopend waar huurders misstanden in het kader van de algemene regels uit de Wet goed verhuurderschap kunnen melden. Dat is een verplicht onderdeel voor gemeenten uit de Wet goed verhuurderschap. Tegelijkertijd is de verhuurvergunning ingevoerd in Carnisse. Met de grote particuliere verhuurders in de stad is in juni 2023 een intentieovereenkomst afgesloten om in samenspraak te komen tot zelfregulering van deze markt. De verhuurmakelaars in de stad zijn in gesprek om zich eveneens te verenigen. Met de nieuwe financiële werkelijkheid wordt de aanpak voortgezet.

Sinds 1 juli 2024 is ook de Wet betaalbare huur in werking getreden. Deze wet biedt bescherming aan huurders met een woning in het middenhuursegment en het woningwaarderingsstelsel is dwingend voor het hele gereguleerde segment. Toezicht en handhaving wordt per 1 januari 2025 door gemeenten ingezet. Voor de implementatie en uitvoering van de nieuwe taken worden gemeenten financieel gecompenseerd. Er komt een plan voor de wijze waarop de gemeente Rotterdam dit gaat organiseren.

Verstedelijken en verbinden

Sinds 1 januari 2024 is de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ingegaan. Daarnaast zijn er ook nog lopende aanvragen onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), het stelsel tot 1 januari 2024. De verwachting is dat grotere aanvragen, die voor 1 januari 2024 zijn ingediend, een langere doorlooptijd hebben voor afronding onder deze oude regeling. Dit komt omdat sommige aanvragen onder het oude stelsel niet compleet waren. Dit betekent dat de komende jaren ook procedures actief blijven, die onder het oude stelsel zijn gestart.

We verwachten dat de trend van de afgelopen jaren doorzet en dat ook in 2025 de bouwproductie onder druk komt te staan. De verwachting is dan ook dat het aantal aanvragen voor een omgevingsvergunning hoog zal zijn. Dit komt doordat de aanvragen door de omgevingswet worden opgedeeld in een ruimtelijk deel en een technisch deel. De woningbouwopgave blijft groot.

Verleende omgevingsvergunningen moeten voldoen aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld in de Welstandsnota Rotterdam 2012. De Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed (OCER) heeft de taak om aanvragen omgevingsvergunningen te toetsen aan het welstandsbeleid en aan de erfgoedwaarden van cultuurhistorisch waardevolle panden en structuren en hierover het college van B&W te adviseren. Dat is bepaald in de Verordening op de Commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed Rotterdam uit 2022, waarin ook de mogelijkheid is opgenomen een subcommissie in te richten. Voor de gebiedsontwikkeling Feyenoord City, is de advisering een taak van de Subcommissie Q-Team Feyenoord City.

Continuering van het welstandsbeleid onder de Omgevingswet is gewaarborgd. De huidige welstandsnota is onderdeel van het Omgevingsplan geworden. De gehele welstandsnota wordt herzien. Er wordt een voorstel voor een geactualiseerde versie voorbereid dat half oktober 2024 ter inzage wordt gelegd.

Voor bouwvergunningen moeten de technische delen voldoen aan het Besluit Bouwwerken Leefomgeving (BBL). Door een nieuwe wet, de Wkb, worden sommige projecten zoals huizen, gecontroleerd door deze private kwaliteitsborgers. Zij houden ook toezicht op de bouw.

Instandhouden erfgoed

Het college vindt behoud van cultureel erfgoed belangrijk voor verrijking, inspiratie en verbinding van de samenleving. Naast de uitvoering van de wettelijke erfgoedtaken, is het uitvoeringsprogramma van de in mei 2023 vastgestelde Erfgoedagenda Rotterdam de komende jaren de basis voor de activiteiten rondom het gebouwde en aangelegde erfgoed in Rotterdam. Hierbij is nadrukkelijk ook aandacht voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor communicatie en voorlichting rond nieuwe ontwikkelingen op het gebied van onderhoud, restauratie en verduurzaming van stedelijk erfgoed.

Begroting 2025

Doel: Instandhouden erfgoed

Paginanummer in website: 56

Doel: Instandhouden erfgoed

Wat willen we bereiken?

Onze Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te houden bij de ontwikkeling van de stad. De Erfgoedagenda Rotterdam is opgebouwd vanuit drie programmalijnen:

- **Beschermen en instandhouding**

Dit gaat om de invulling van de wettelijke taken vanuit de landelijke en gemeentelijke regelgeving.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**

Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en (bouw)historische achtergronden van de bebouwing vormt een basis bij het ontwikkelen in de stad.

- **Kennisoverdracht en dialoog**

Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen. Verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij het creëren van bewustwording en draagvlak voor het erfgoed in de stad. Het helpt ook bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken. Daarbij gaat het om de verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop.

Wat gaan we daarvoor doen?

- **Bescherming en instandhouding**

We zetten in op behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een bijzondere (juridische) status. Rotterdam heeft op dit moment zo'n 1.200 beschermde monumenten.

We treden op als vergunningverlener en houden toezicht bij restauratie, renovatie herbestemming en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed.

- Er is extra aandacht en waardering voor de particuliere monumenteneigenaren. En voor de voorlichting en communicatie over nieuwe ontwikkelingen van onderhoud, restauratie en verduurzaming van monumenten.

- **Kennisontwikkeling en onderzoek**

We bevorderen en bewerkstelligen specifiek onderzoek door Cultuurhistorische Verkenningen, Bouwhistorisch Onderzoek en Waardestellingen. Wij brengen de conclusies uit deze onderzoeken actief in bij alle planprocessen, transformaties en de ontwikkelingen in de stad, waar het gaat om beschermd erfgoed.

Wij doen in het kader van aanwijzingsprogramma's – waarin we vaststellen wat wij belangrijk vinden om aan gemeentelijke monumenten te behouden - ook gericht onderzoek naar voor Rotterdam kenmerkende gebouwtypen, perioden en stromingen. In deze collegeperiode vindt er naast specifiek gebiedsgericht onderzoek onder meer onderzoek plaats naar religieus erfgoed, scholen en naar de architectuur na 1965. In 2025 worden de eerste resultaten hiervan bekend gemaakt.

- **Kennisoverdracht en dialoog**

Wij bevorderen actief de ontsluiting en verspreiding van cultuurhistorische kennis en de daarmee verbonden verhalen. Dat doen wij onder meer door het ontwikkelen en onderhouden van het erfgoednetwerk en de bevordering van de onderlinge samenwerking tussen cultuurhistorische partners in de stad. Zo is vanuit deze samenwerking en in aansluiting op de Canon van Nederland, in 2024 ook de [Canon van Rotterdam](#) tot stand gekomen. In het kader van thematische onderzoek naar religieus erfgoed, scholen en de architectuur na 1965 wordt in deze collegeperiode actief ingezet op kennisdeling, onder meer via het stadsprogramma 'Heilige Huisjes Rotterdam' en het platform Post65. Ter verdieping van het thematisch uitgevoerde onderzoek worden er dialoogsessies opgestart met belanghebbenden en geïnteresseerden.

Begroting 2025

Doel: Verstedelijken en verbinden

Paginanummer in website: 57

Doel: Verstedelijken en verbinden

Wat willen we bereiken?

Rotterdam werkt met vereende krachten aan de bouwopgave van de stad. Een belangrijk onderdeel daarvan is het verlenen van bouwvergunningen en het zo efficiënt mogelijk maken van het vergunningverleningsproces. Het verlenen van een vergunning heeft ook een raakvlak met het fysieke domein en dus vergunningen zoals die voor standplaatsen, de Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV) en de woningvorming en -splitsing. Ook dragen wij zorg voor actuele kaders en voldoende participatie.

Daarmee faciliteren wij de bouwopgave, de ruimtelijke ordening en bewaken wij de ruimtelijke kwaliteit. Zo dragen wij bij aan:

- goede groei van de stad
- een toekomstbestendige stad
- leefbare wijken

Wat gaan we daarvoor doen?

Vergunningverlening

Het college blijft zich deze collegeperiode inspannen voor een hoge bouwproductie. Participatie bij de totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd. Met als doel een zo groot mogelijk draagvlak onder de Rotterdammers te creëren en zo het aantal bezwaar- en beroepsprocedures te verminderen. Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) (beide per 1 januari 2024) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. Het vergunningsproces is nu opgedeeld in een ruimtelijk deel en een technisch deel. De ruimtelijke kwaliteit van bouwplannen blijft middels de vergunningsplicht de beoordeling van het bevoegd gezag. De technische kwaliteit valt echter gedeeltelijk onder de Wkb. De Wkb is gericht op de privatisering van de controle en het toezicht op de technische bouw kwaliteit. In eerste instantie is de Wkb alleen van toepassing op eenvoudige bouwwerken. De gemeente blijft bij die projecten echter wel bestuurlijk verantwoordelijk voor het beoordelen, toezicht en ingrijpen wanneer dat nodig is.

Bewaken ruimtelijke kwaliteit

Hoe de stad eruitziet, vinden wij belangrijk. Om de ruimtelijke kwaliteit van de stad te bewaken, is er welstandsbeleid in de vorm van de Welstandsnota Rotterdam. En de commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed is in het leven geroepen. Die toetst de aanvragen aan de welstandsnota. Op dit moment, mede vanwege de invoering van de Omgevingswet, wordt de Welstandsnota Rotterdam geactualiseerd. Een voorstel hiervoor is in de maak. Het is de bedoeling dat de raad eind 2024 wordt geïnformeerd over het concept van de geactualiseerde versie, zodat die naar verwachting in 2025 kan worden vastgesteld.

Verduurzaming van erfgoed is ook iets wat de ruimtelijke kwaliteit raakt. Om aan de wens van verduurzaming tegemoet te komen, hebben wij in 2024 de mogelijkheden tot het plaatsen van zonnepanelen op erfgoed verruimd. Daarnaast wordt in de geactualiseerde versie van de Welstandsnota Rotterdam aandacht besteed aan richtlijnen voor een goede inpassing van duurzaamheidsmaatregelen in en op bestaande gebouwde omgeving te realiseren. Bij nieuwbouw hebben de richtlijnen tot doel duurzaamheid en circulariteit integraal onderdeel te maken van het ontwerp.

Faciliteren ruimtelijke ordening

Het huidige, tijdelijke, omgevingsplan vormt het planologisch-juridische kader van de stad. In de periode tot 2031 wordt dat omgevingsplan, dat vanwege de Omgevingswet is ontstaan, vervangen voor een nieuw omgevingsplan. Die wordt opgezet volgens de spelregels van de Omgevingswet. Dit wordt de transitiefase van het omgevingsplan.

Om deze fase behapbaar vorm te geven is het grondgebied van Rotterdam opgedeeld in ongeveer 150 delen (voorheen bestemmingsplannen). Deze delen zijn samengevoegd tot 39 gebieden. Die gebieden worden per fase omgezet naar het nieuwe omgevingsplan. Hiervoor is een planning gemaakt. In de transitiefase werken we zoveel mogelijk beleidsneutraal.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen	0	0	5	n.n.b.*	5	5	5	5

Toelichting indicatoren

Omzetten gemiddeld aantal gebieden per jaar naar omgevingsplannen

*= Er is gestart met de eerste vijf gebieden.

Begroting 2025

Doel: Vitale wijken

Paginanummer in website: 58

Doel: Vitale wijken

Wat willen we bereiken?

Gezond wonen en een klimaatneutraal gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. De gemeente levert, als toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad, in toenemende mate een bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering. Het Funderingsloket levert hier een belangrijke bijdrage.

Door de druk op de woningmarkt en de stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van wonen onder druk. In de rol als marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap.

Om een brede groep Rotterdammers een aantrekkelijke wooncarrière te kunnen bieden, is in sommige wijken een grotere differentiatie in de woningvoorraad noodzakelijk.

Om een basisniveau van fysieke veiligheid en leefbaarheid te behalen of vast te houden is toezicht op het naleven van omgevingsrecht noodzakelijk. Als veel mensen het omgevingsrecht naleven, draagt dat bij aan het realiseren van een aantrekkelijke woonstad. De wettelijke bevoegdheden van de gemeente en expertise op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving worden ingezet om dat gedrag vast te houden, te verhogen en desnoods af te dwingen. Waar mogelijk werken we hiervoor samen met veiligheidspartners.

Concreet willen we het volgende bereiken:

- Een woningvoorraad waarvan de basiskwaliteit op orde is.
- Een toekomstbestendige woningvoorraad doordat investeringen in onderhoud en verbeteringen worden gecombineerd met slim, stapsgewijs verduurzamen.
- Wijken met een gedifferentieerde woningvoorraad die aantrekkelijk is voor diverse doelgroepen.
- Wijken met een eerlijke en gezonde particuliere verhuurmarkt.
- Een goed gefundeerde woningvoorraad.
- Inzicht in de stapeling van opgaven en de eigendomssituatie in de bestaande particuliere woningvoorraad.
- Een veilige en leefbare stad door het naleven van wet- en regelgeving door bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad op het gebied van omgevingsrecht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Basiskwaliteit op orde

- Door middel van de Aanpak Basiskwaliteit worden eigenaren en VvE's in de meest kwetsbare wijken in de stad gestimuleerd, (financieel) ondersteund en begeleid in het wegwerken van onderhoudsachterstanden. Daarbij worden de eerste verbeter- en verduurzamingsstappen van de woning gezet.
- Eigenaren worden ondersteund in het opstellen van een onderhoudsplan. Daarbij streven we naar een duurzaam meerjarenonderhoudsplan.
- Per collegeperiode worden 3.000 woningen aangepakt.
- Ieder jaar wordt een deel van het totale aantal woningen projectmatig opgenomen in de Aanpak Basiskwaliteit. Zodat uiteindelijk alle 3.000 woningen worden aangepakt. Gemiddeld zijn dit 750 woningen per jaar.

Toekomstbestendige woningvoorraad

- Door middel van het programma Bestaande Voorraad worden eigenaren – ook in VVE-verband – door middel van financiële ondersteuning en advies bijgestaan om de woning op een toekomstbestendig niveau te brengen. Dat wil zeggen: beter geïsoleerd, aardgasvrij, bouwkundig en constructief op orde, gezond en veilig.
- Het programma wordt uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma Particuliere Woningvoorraad. Zodat in de periode 2023-2027 1.000 tot 2.000 eenheden in het spoor grondige aanpak worden vergroot en/of verbeterd.

Woningen samenvoegen, vergroten en verbeteren

- Om een breder woningaanbod te creëren en een kwaliteitsslag te maken in de particuliere woningvoorraad in de focuswijken van Rotterdam-Zuid, ondersteunen we eigenaren (financieel) en begeleiden we hen in het samenvoegen en vergroten van de woning.
- De inzet om te komen tot een gedifferentieerd woningaanbod wordt geleverd in zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwbuit in Vreewijk.

- Woningeigenaren kunnen 35.000 euro subsidie krijgen voor het samenvoegen van woningen en 20.000 euro subsidie voor het vergroten van hun woning.

Goed huren en verhuren

- Huurders worden op verschillende manieren ondersteund: door middel van bewustwordingscampagnes, advies en begeleiding. Per kwartaal worden 250 woningopnames uitgevoerd door het huurteam in de zes focuswijken. Stadsbreed ondersteunt en begeleidt het huurteam huurders bij het aanpakken van misstanden.
- Huurders kunnen misstanden bij verhuringen op basis van de algemene regels uit de Wet goed verhuurderschap sinds juli 2023 melden bij het gemeentelijke meldpunt Ongewenst Verhuurgedrag. De meldingen worden vanuit de aanpak opgepakt door onder andere bouwinspecteurs. Ons doel is om 90 procent van de meldingen binnen onze servicenormen af te handelen.
- Met de komst van de Wet goed verhuurderschap geldt sinds juli 2023 een vergunning voor het verhuren van zelfstandige woonruimte in Carnisse. Binnen de pilot is het doel om 20 procent van de excessen ten aanzien van te hoge huren eind 2024, door middel van handhaving door de gemeente, aan te pakken. De overige misstanden worden via het huurteam opgepakt. Met de komst van de Wet betaalbare huur, vervalt per 1 juli 2025 de verhuurvergunningplicht in Carnisse.

Aanpak funderingsproblematiek

- Het funderingsloket voert een actief meersporenbeleid uit dat bestaat uit het informeren, faciliteren, stimuleren en handhaven van particuliere woningeigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

Er wordt blijvend expertise opgebouwd om de uitdagingen binnen de bestaande woningvoorraad het hoofd te bieden. Zo wordt gewerkt aan de Motie ‘Wie gaat de 18 miljard betalen’.

Deze motie vraagt om een plan van aanpak voor een maatschappelijk debat over de herstelopgave en het toekomstbestendig maken van de Rotterdamse woningvoorraad, waarin alle mogelijkheden en scenario's uiteen worden gezet en hierin ook verschillende financieringsmogelijkheden mee te nemen, en breed aantal experts te betrekken.

In het kader van de opgaven uit het vitaliteitsonderzoek wordt met marktpartijen en onderzoeksinstituten gewerkt aan kennisdeling, (financiële) instrumentontwikkeling en oplossingen om de particuliere woningvoorraad toekomstbestendig te maken. Voor april 2025 wordt een afdoeningsvoorstel verwacht.

Toezicht en handhaving

Om het naleefgedrag te bevorderen hebben bewoners en ondernemers de mogelijkheid om contact op te nemen met de gemeente voor advies. En we gaan samen met netwerkpartners actief gebieden en wijken in voor controles.

- De dienstverlening naar bewoners en ondernemers is optimaal. Na het contact door bouwinspecteur met een melder wordt een mogelijke behandeling gestart. Het doel is om 90 procent van de inkomende meldingen binnen de gestelde termijnen af te handelen.
- Wanneer er een melding binnenkomt gaan we eerst in overleg met de overtreder om te komen tot een oplossing. Dat noemen we ‘minnelijk overleg’. In dit gesprek stuurt een bouwinspecteur aan op het naleven van wet- en regelgeving door de overtreder. Het inzetten van handhaving – bijvoorbeeld door het opleggen van een dwangsom – geldt als sluitstuk van een traject wanneer een overtreder niet meewerkt. Ons doel is dat 85 procent van de inkomende meldingen op minnelijke wijze wordt afgehandeld.
- De controles binnen het Integraal Handavingsplan (IHP) voeren we uit met veiligheidspartners in de stad. Deze programmatische inzet geldt als proactieve inzet bij specifieke doelgroepen (branches). De branches variëren van bedrijven in het havengebied, ziekenhuizen tot kinderdagverblijven en ouderenhuisvesting. Tijdens controles wordt gekeken of er bijvoorbeeld wordt voldaan aan de brandveiligheidseisen, milieuwetgeving maar ook of een pand bouwkundig in orde is. Door gezamenlijk op te trekken wordt in een controle gebruik gemaakt van elkaars expertise. Zo werken we efficiënter aan controles en wordt de controledruk bij ondernemers en dienstverleners in de stad verlaagd. Per jaar voeren we 1.700 IHP-controles uit.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	17.900	22.300	25.500	n.t.b.	27.000	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Bloksgewijze aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)			300	n.t.b.	600	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Basiskwaliteit woningen (aantal	778	751	1.800	270	1200	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b

woningen)								
Verstrekte subsidies woningvergroting	40	40	40	9	40	n.n.b.*	n.n.b.	n.n.b.

Toelichting indicatoren

Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

Het betreft het aantal woningen met houten paalfunderingen. De eigenaren daarvan zijn door het Funderingsloket benaderd om ze bewust te maken van dit probleem. De eigenaren worden gestimuleerd funderingsonderzoek uit te voeren. Hiervoor is subsidie beschikbaar. Mede op basis van urgentie wordt ingezet op de aanpak van specifieke woningblokken met funderingsproblemen.

Bloksgewijze aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

Mede op basis van urgentie begeleiden we woningeigenaren die te maken hebben met funderingsproblemen in het proces. Het gaat hierbij voornamelijk om blokken die in het verleden onderdeel waren van een wijkgerichte aanpak maar waar uiteindelijk geen funderingsonderzoek is uitgevoerd. Ook betreft het blokken waarbij het vermoeden bestaat dat de fundering (zeer) slecht is. Deze eigenaren worden, naast de geboden procesbegeleiding, dringend geadviseerd funderingsonderzoek uit te voeren. Indien nodig wordt hierbij handhaving ingezet.

Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)

De ambitie is om deze collegeperiode stadsbreed 3.000 woningen aan te pakken. Het overgrote deel daarvan bevindt zich in NPRZ-gebied. Gemiddeld betreft het op jaarbasis 750 woningen. Voor het werven van adviesbureaus die de Aanpak Basiskwaliteit gaan uitvoeren in samenwerking met VVE-010 is in maart 2024 een aanbestedingsprocedure gestart. Uit deze procedure is naar voren gekomen dat de adviesbureaus zich niet volledig hebben ingeschreven op de aanbestede percelen. Dit gaat vertraging oplopen in de uitvoering van de aanpak. Daarom sorteren we al voor op de vertraging in de planning voor realisatie 2024 en raming 2025. De cijfers zijn aangepast.

Verstrekte subsidies woningvergroting

Het aantal verstrekte subsidies voor woningvergroting in 2024 loopt achter bij het aantal dat is begroot. Op het huidige subsidieaanbod komen minder reacties dan voorzien. In 2024-2025 wordt de aanpak geëvalueerd en mogelijk ingezet op een nieuwe communicatieaanpak om de aantallen te vergroten.

Jaren 2026 en 2027 zijn nog niet te ramen omdat de regeling loopt tot september 2026.

Begroting 2025

Doel: Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Paginanummer in website:
59

Doel: Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Wat willen we bereiken?

We streven naar een doelmatige inzet en samenstelling van de vastgoedportefeuille voor maatschappelijke doelstellingen. De portefeuille sluit aan bij de behoeften van gebruikers en inwoners van Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Monitoren van de behoefte

Het maatschappelijk vastgoed sluit aan bij de behoefte aan voorzieningen. Daarvoor monitort de gemeente en voert hier regie op zodat het voorzieningenniveau op peil is. Prioriteit ligt bij onderwijs, cultuur, sport en recreatie, zorg, welzijn, parkeren en de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. Bij deze inzet spelen aspecten als betaalbaarheid en duurzaamheid een belangrijke rol.

IHP en verduurzaming

Vanuit de beleidsprogramma's wordt bepaald wat er moet gebeuren en zorgt de gemeente voor de benodigde financiën om dit beleid uit te kunnen voeren. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) draagt de gemeente zorg voor vervanging of grootschalige renovaties van maatschappelijke panden, die niet meer aan de gebruikers- en duurzaamheidseisen voldoen.

Het goed uitvoeren van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van de vastgoedportefeuille is een basistaak van Vastgoed. Het streven is de kernportefeuille uiterlijk in 2027 te voorzien van geactualiseerde duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's). De gemeente stuurt op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om zo bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Dit doen we met maatregelen die passend zijn bij het object dat verduurzaamd moet worden. Daarbij proberen we zoveel mogelijk energieneutraal te verduurzamen en waar mogelijk met een circulaire aanpak en door maatregelen zoals vergroening, waterberging en plaatsing van zonnepanelen. Op 1 mei 2024 lagen er in totaal 23.205 zonnepanelen op bezittingen van de gemeente Rotterdam. De termijn waarin we deze willen realiseren ambitie is sterk afhankelijk van de beschikbare middelen.

Bijdragen aan de CO2-ambities

De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2-ambities van de gemeente wordt met de CO2-prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, houden we voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bij. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2-prestatieladder staat online op Energie - Duurzaam 010.

Verkoop van objecten

Als het gemeentelijke vastgoedbezit geen bijdrage meer levert aan de beleidsdoelstellingen, en niet van strategische waarde is, verkoopt de gemeente in principe dit object. Tot aan het verkoopmoment zoekt de gemeente naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk (tijdelijk) te verhuren, waarbij ook gekeken wordt naar behoeften uit de wijk en mogelijkheden voor bijvoorbeeld placemaking. Is dit niet mogelijk? Dan komt er leegstandsbeheer in de panden. In 2023 stonden er 133 objecten op de verkooplijst. Van deze 133 objecten zijn 33 objecten verkocht en geleverd in kalenderjaar 2023. Dit betekent dat nog 100 objecten op de verkooplijst staan.

In de tweede herziening van de begroting is de verkoopplanning voor 2024, 2025 en 2026 aangepast om de verkoopopbrengsten, en daarmee het verkoopresultaat, realistisch te begroten. Voor het behalen van verkoopplanning is de gemeente afhankelijk van verschillende externe factoren die een directe invloed hebben op de doorlooptijd van de verkoopdossiers. Zo neemt de complexiteit van de verkoopportefeuille toe, waardoor de voorbereidingstijd van dossiers toeneemt. Daarnaast is het binnen de huidige markt geen gegeven dat voor elk object met een verkoopbestemming een bereidwillige koper wordt gevonden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Begroting 2024	Realisatie 2024 (01-07-2024)	Raming 2025	Raming 2026
Aantal te verkopen objecten	51	7	39	10

Resultaat verkoop objecten (opbrengst minus boekwaarde)	€ 16,7 mln	€ 2,6 mln	€ 29,7 mln	€ 3,6 mln

Toelichting indicatoren

Verkoopopgave

Er staan momenteel nog 100 objecten op de verkooplijst. Van deze verkooplijst worden er naar verwachting 51 objecten in 2024 verkocht, 39 in 2025 en de resterende 10 in 2026. De verkoopplanning is geactualiseerd ten opzichte van de eerste herziening waardoor de verkoopopbrengsten ook schuiven in de tijd.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 60

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Bestaande stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 11. Duurzame steden en gemeenschappen
- 13. Klimaatactie.

Voor een uitgebreide toelichting zie de paragraaf [Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 61

Projecten

Programma NPRZ-Wonen

De inzet van alle professionele partners in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is gericht op het vergroten van de kansen voor de Zuiderlingen. Binnen het NPRZ wordt daarom samen met bewoners invulling geven aan de drie hoofdpijlers: school, werk en wonen. Daarnaast zetten we ook in op veiligheid en cultuur.

Hoofddambitie van de pijler wonen is ervoor te zorgen dat de inwoners van Zuid op korte termijn het verschil merken in de mogelijkheden om de woonkwaliteit te verbeteren. Dat kan bijvoorbeeld doordat de eigen woning kwalitatief beter wordt, dat ze een stap in hun wooncarrière maken of omdat de woonomgeving verbetert (meer groen, meer speelgelegenheid, veilige routes, betere bereikbaarheid). Het samenleven in de wijk verbetert ook (meer verbinding, misstanden voorkomen op het gebied van leefbaarheid en veiligheid).

Pijler NPRZ-Wonen

Prestatieafspraken

In het eerste kwartaal van 2023 hebben alle partners in het NPRZ de prestatieafspraken 2024-2025 vastgesteld. Daarin wordt de inzet van corporaties in het NPRZ in 2024/2025 geconcretiseerd ten aanzien van de differentiatie en kwaliteitsverbetering van de eigen voorraad. Zo is opgenomen hoe ze omgaan met zaken als toewijzings-, huurprijs- en verkoopbeleid. Ook staat erin hoe de samenwerking van de gemeente en corporaties is in de aanpak van de particuliere voorraad en hoe die aanpak vorm krijgt.

Deelprogramma's

De twee deelprogramma's binnen de pijler Wonen, namelijk het programma Grondige Aanpak Particuliere Voorraad en het programma Buitenruimte (inclusief mobiliteit) zijn vastgesteld. Beide programma's zijn kaderstellend voor de besteding van de deelbudgetten in de aanpak van respectievelijk de woningvoorraad en de buitenruimte (inclusief mobiliteit). Deze deelprogramma's worden gevoed vanuit de hiervoor in het coalitieakkoord Eén Stad reeds gereserveerde € 80 mln voor de pijler Wonen. Momenteel zitten beide programma's in de uitvoerende fase. De gemeente, de grote corporaties op Zuid en het programmabureau NPRZ hebben een start gemaakt met herijking van de handelingsperspectieven. Het wijkgericht werken en bewonersbetrokkenheid vormen hierin belangrijke uitgangspunten.

Volkshuisvestingsfonds

Het Rijk heeft eind 2023 de tweede tranche Volkshuisvestingsfonds toegekend. Ook de aanvraag voor de derde tranche is in 2024 ingediend en toegekend. De voorbereidingen voor de aanvraag van de vierde tranche zijn in volle gang. Deze aanvraag wordt in het derde kwartaal formeel bij het Rijk ingediend. Dat gaat naar verwachting eind 2024 op de aanvraag een besluit nemen. De projecten waar middelen al voor zijn toegekend en mogelijk nog komen krijgen in 2025 vorm (planvorming/uitvoering).

Woningbouwimpuls

In tweede kwartaal 2024 is een positief besluit vanuit het Rijk gekomen op de zesde tranche Woningbouwimpulsaanvraag voor het project Kop van Homerus in Lombardijen. Die rijksbijdrage bestaat uit een bedrag van € 4 mln. De cofinanciering van de aanvragen in het kader van het Volkshuisvestingsfonds en de Woningbouwimpuls wordt, zoals eerder gecommuniceerd, gedekt uit de € 80 mln die het college met het coalitieakkoord heeft vrijgemaakt voor de pijler Wonen. De projecten waar middelen al voor zijn toegekend krijgen in 2025 verder vorm (planvorming/uitvoering).

Belangrijke mijlpalen in projecten; Voor het Dahliablok wordt volgens de prognose begin 2025 de eerste paal geslagen. Ook in de Mijnkintbuurt is sloop/nieuwbouw in uitvoering. Voor de Grondige aanpak starten we in de Fazantstraat eind 2024/begin 2025 met de uitvoering. Dat gebeurt in nauwe samenwerking met de bewoners van de straat. Daarnaast vinden er diverse opleveringen plaatsvinden van samengevoegde of vergrootte panden in Oud Charlois en Carnisse. De aanpak van de winkels en de woningen (renoveren, transformeren, verduurzamen) aan de Beijerlandse laan wordt in 2025 voortgezet. Dit geldt ook voor de buitenruimteprojecten.

Begroting 2025

Financiën

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Bestaande stad		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		2.048	-17.257	-14.995	-7.191	-12.551
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-14.449	3.619	-5.355	-14.530	-10.152
Kasschuif leegstand Librijesteeg (bibliotheek)	Kasschuiven	1.042	-1.042	0	0	0
Kasschuif Recreatieoord Hoek van Holland	Kasschuiven	1.399	-1.399	0	0	0
Kasschuif vertraging verkoop panden	Kasschuiven	-9.562	9.562	0	0	0
Kasschuif Wet Kwaliteitsborging	Kasschuiven	600	-600	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	892	1.324	1.324	1.324
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	-66	-57	-57	-57
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-4.803	857	-1.069	-10.210	-5.932
Afwaardering Schiekadeblok	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-923	0	0	0	0
Derving Omgevingswet leges	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-5.078	0	0	0	0
Recreatieoord Hoek van Holland	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.830	-6	-6	-6	-6
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ICT	Reserves	-250	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	661	-112	-108	-104	-99
Egalisatiereserve bouwleges	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-364	-4.468	-5.440	-5.477	-5.383
Begroting na wijzigingen		-12.400	-13.638	-20.350	-21.721	-22.703

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Leegstand Librijesteeg (bibliotheek)

Voor de renovatie van de centrale bibliotheek is tijdelijke huisvesting nodig. Daarom verhuist de bibliotheek tijdelijk naar de Librijesteeg. Het

gebouw aan de Librijesteeg is in 2025 nodig voor het gebruiksklaar maken van de centrale bibliotheek. Tot en met 1 juni 2024 maakte de gemeentelijke organisatie gebruik van het gebouw.

Oorspronkelijk was één jaar (geheel 2024) leegstand voorzien en was in totaal € 2,5 mln aan leegstandskosten begroot in 2024. In juni 2024 is de Librijesteeg leeg komen te staan (vijf maanden later dan verwacht). Hierdoor is een evenredig deel van het totale budget ter dekking van de leegstandskosten € 1 mln. (5/12e deel) in 2024 niet aangesproken. Doordat de aanbesteding van de verbouwing van de tijdelijke huisvesting (Librijesteeg) is vertraagd ontstaat er ook leegstand in 2025, naar verwachting tot in het 2e kwartaal 2025. Daardoor schuift het resterende budget van € 1 mln door naar 2025.

Kasschuif Recreatieoord Hoek van Holland

In 2025 wordt een tekort van € 1,4 mln. voorzien. Hiervoor wordt een kasschuif voorgesteld. Zie tevens de uitgebreidere toelichting Recreatieoord Hoek van Holland hieronder.

Kasschuif vertraging verkoop panden

De actuele verkooplijst (waarop de planning van de verkoop van vastgoedpanden staat) laat een vertraging zien in de verkoop van panden. Daardoor verschuiven baten van 2024 naar 2025. Over deze twee jaren heen is dat budgettair neutraal. In de Voorjaarsnota en Tweede herziening 2024 is de verkoopplanning voor 2024 en 2025 aangepast om de verkoopopbrengsten, en daarmee het verkoopresultaat, op basis van gewijzigde inzichten realistisch te begroten. Dit is ook conform de wensen van de raad. Voor het behalen van verkoopplanning is de gemeente afhankelijk van verschillende externe factoren die een directe invloed hebben op de verkoop en daarmee de verkoopdossiers. Zo neemt de complexiteit van de verkoopportefeuille toe, waardoor de voorbereidingstijd van verkoopdossiers toeneemt. Ook speelt mee dat in specifieke gevallen de juridische levering van een vastgoedobject pas plaatsvindt nadat de (onherroepelijke) omgevingsvergunning is afgegeven. Daarnaast is het binnen de huidige markt geen gegeven dat voor elk object met een verkoopbestemming een bereidwillige koper wordt gevonden waardoor verkooptrajecten meer tijd kosten.

Kasschuif Wet Kwaliteitsborging

Voor implementatie van het vergunning-, toezicht en handhaving (VTH)-systeem zijn vanuit de Wet Kwaliteitsborging in 2024 incidentele middelen beschikbaar. Deze implementatie zal pas in 2025 plaats vinden. Daarom wordt een kasschuif van € 600.000 naar 2025 voorgesteld.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente zaken anders gaat aanpakken en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en ontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf [Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Afwaardering Schiekadeblok

Recent is uit de jaarlijkse actuele cijfers gebleken dat de marktwaarde van het Schiekadeblok lager is getaxeerd dan het verschil tussen de boekwaarde en de hiervoor getroffen voorziening. Om aan de regels van BBV te voldoen, moet de hogere afwaardering van € 923.000 aan de voorziening worden toegevoegd.

Derving Omgevingswet leges

De leges Omgevingswet blijven achter ten opzichte van de begroting. De invoering van de nieuwe omgevingswet lijkt hiervoor een grote verklarende factor. Een aantal grote bouwaanvragen zijn een jaar eerder dan verwacht ingediend, waardoor deze leges niet in 2024, maar al in 2023 werden gerealiseerd. Daarom wordt de begroting voor € 6,5 mln bijgesteld. Dit tekort wordt gedeeltelijk opgevangen door het restant van € 1,4 mln uit de egalisatiereserve bouwleges te dekken, waardoor er een onvermijdelijke ramingsbijstelling overblijft van € 5,1 mln.

Recreatieoord Hoek van Holland

Het college heeft op 21 mei 2024 het besluit genomen om het recreatieoord Hoek van Holland in erfpacht uit te geven aan de Coöperatieve Vereniging ONS Recreatieoord B.A. (CV ONS). De raad heeft deze transactie in haar besluit van 20 juni 2024 bevestigd. De financiële verwerking hiervan laat het volgende zien:

In 2024 is er een incidenteel resultaat (gecorrigeerd voor nog te verwachten kosten) van € 3,8 mln. In 2025 wordt een tekort van € 1,4 mln. voorzien. Hiervoor wordt een kasschuif voorgesteld. Ook is een budgetoverheveling vanuit het programma Bestaande Stad naar het programma Sport en Recreatie voor dekking van geraamde uitgaven voor Recreatieoord Hoek van Holland (€ 419.000 in 2024). Per saldo is het incidenteel resultaat € 2,4 mln. De voornaamste reden van dit resultaat komt door het waarderen van de grond bij uitgifte tegen marktwaarde, wat zorgt voor een opbrengst van € 7,25 mln.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Voor de ontwikkeling aanpak circulair vastgoed is nog € 281.000 aan duurzaamheidstransitiebudget beschikbaar in 2024. De actuele raming laat zien dat in 2024 ongeveer € 250.000 aan kosten is voorzien. Het restant van € 31.000 blijft beschikbaar in de reserve voor 2025. De lasten en onttrekking worden met hetzelfde bedrag verlaagd; daardoor is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve ICT

De bij de jaarrekening 2023 gevormde bestemmingsreserve voor de ICT-ondersteuning van bouwaanvragen wordt bij het programma Stedelijke Ontwikkeling onttrokken; de lasten vinden plaats op het programma Bestaande Stad.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De prognose van de NPRZ-projecten is in 2024 € 353.000 neerwaarts bijgesteld. De lasten van project Oud-Carnisse zijn gestegen met € 456.000. Het project 'Steenvlinder' schuift voor € 810.000 door naar 2025. De financiële dekking uit de bestemmingsreserve beweegt hierin mee. Hierdoor is deze bijstelling per saldo neutraal. Daarnaast zijn de kosten van de onderliggende programma's (bestaande voorraad en particuliere voorraad) en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Voor de renovatie van de Cultuurcampus Rotterdam wordt € 707.000 gefinancierd uit het duurzaamheidstransatiefonds. Deze financiering wordt toegevoegd aan de Rotterdamse Investeringsmotor ter dekking van toekomstige kapitaallasten. Dit resulteert in 2024 tot een toevoeging aan de reserve van € 707.000.

De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Voor de Rotterdamse Investeringsmotor is het effect op dit programma €112.000 in 2024 tot en met €99.000 in 2028. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen.

Egalisatiereserve bouwleges

Na het resultaat 2023 is er een bedrag van € 4,4 mln in de (egalisatie)reserve bouwleges opgenomen, bedoeld voor het nog uit te voeren werk in de opvolgende jaren, waarbij het meeste werk in 2024 wordt uitgevoerd (inschatting € 3,0 mln). Deze € 3,0 mln wordt op basis van de voorcalculatorische berekening onttrokken. Het restant van € 1,4 mln wordt benut ter dekking van het te verwachte tekort in 2024 van € 6,5 mln. Zie ook het kopje 'Derving Omgevingswet leges'

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- Leges Omgevingswet 2025 (2025: - € 182.000; 2026: € 694.000; 2027: € 402.000; 2028: € 598.000): In de begroting 2025 zijn de lasten en baten van de leges Omgevingswet opgenomen waarbij de schijven zijn geïndexeerd met 3,4%. De geraamde baten zijn € 27,0 mln. Voor wat betreft de legestarieven is er sprake is van een kostendekking van 98% voor 2025 waarbij geen extra tariefsverhoging is toegepast.
- Kiezen voor Rotterdam (2025: - € 81.000; 2026: - € 549.000; 2027: - € 403.000; 2028: - € 75.000): Dit is de uitwerking van het effect op overhead en frictiekosten op dit programma; zie ook kopje "Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder".
- Indexeringen 2025 en verder (2024: - € 145.000; 2025: - € 1,1 mln; ; 2026: - € 2,0 mln; 2027: - € 1,7 mln; 2028: - € 1,8 mln): De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Actualisatie rente (van - € 3,2 mln in 2025 tot - € 4,2 mln in 2028): De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Formatie-uitbreiding verkoopteam (€ 173.000): Voor de verkoopopgave van NPRZ-panden wordt formatie aangevuld. Dit wordt financieel gedekt uit de NPRZ-gelden.
- Budgetoverheveling vanuit het programma Stedelijke Ontwikkeling naar het programma Bestaande Stad in het kader van het actualiseren van de Welstandsnota (- € 104.000 in 2024).
- Budgetoverheveling vanuit het programma Stedelijke Ontwikkeling naar het programma Bestaande Stad in het kader van handhaving van de Opkoopbescherming (- € 85.000 in 2025 en 2026).
- Overige wijzigingen (van - € 116.000 in 2024 tot - € 48.000 in 2028): Dit is een aantal kleinere budgetmutaties.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	183.585	151.067	148.407	117.406	122.189	122.189
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.918	1.309	404	0	0	0
Financieringsbaten	612	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	177.755	149.390	147.847	117.250	122.033	122.033
Overige baten	1.300	368	156	156	156	156
Lasten exclusief reserves	159.644	190.088	177.143	147.912	155.971	146.785
Apparaatslasten	46.702	51.958	55.341	54.814	54.653	54.325
Inhuur	8.067	4.018	5.911	5.853	5.692	5.364
Overige apparaatslasten	815	858	943	940	940	940
Personeel	37.820	47.083	48.487	48.021	48.021	48.021
Overige verrekeningen	-113.755	-130.150	-147.173	-147.387	-157.405	-163.654
Overige verrekeningen	-113.755	-130.150	-147.173	-147.387	-157.405	-163.654
Programmalasten	226.697	268.280	268.975	240.484	258.722	256.114
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	121.888	155.830	122.668	99.660	103.782	91.751
Kapitaallasten	85.410	85.939	119.075	115.350	128.068	140.745
Overige programmalasten	16.745	21.254	18.594	18.123	18.070	18.070
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.654	5.257	8.639	7.351	8.803	5.548
Saldo voor vpb en reserveringen	23.941	-39.021	-28.736	-30.506	-33.782	-24.596
Vennootschapsbelasting	27.884	2.653	3.151	2.193	3.246	3.246
Saldo voor reserveringen	-3.943	-41.674	-31.887	-32.699	-37.027	-27.842
Reserves	15.318	29.274	18.249	12.349	15.306	5.139
Onttrekking reserves	18.267	32.267	21.949	16.049	15.506	5.339
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	6.805	7.455	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Aanloopkosten depot Collectiegebouw	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve coulanceregeling	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	15	1.288	332	0	0	0
Bestemmingsreserve Funderingen	300	300	300	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Muziekkoepeel	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve NPRZ	9.522	16.669	14.928	10.043	9.422	2.464

Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	0	900	4.960	5.040	5.040	1.880
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Bouwleges	0	4.415	0	0	0	0
WABO-leges (JR 2020)	948	646	600	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	676	593	830	965	1.045	995
Toevoeging reserves	3.700	3.700	3.700	3.700	200	200
Bestemmingsreserve NPRZ	2.800	2.800	2.800	2.800	0	0
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	0	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	900	900	900	900	200	200
Vrijval reserves	752	707	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	707	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Muziekkoepeel	752	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden	0	0	0	0	0	0
Saldo	11.375	-12.400	-13.638	-20.350	-21.721	-22.703

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten komen uit aangevraagde omgevingsvergunningen en er komen baten binnen voor uitvoering van gemeentewege van onderhoud aan panden. Ook zijn er inkomsten uit huur en verkoopopbrengsten van vastgoed, brandstofverkooppunten en reclamecontracten.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, inspectie, toezicht en woningverbeteringen. Daarnaast worden uitgaven verantwoord voor personele inzet, kosten voor de exploitatie van onroerend goed zoals onderhoud, beheerkosten en eigenaarslasten (zakelijke lasten en verzekeringen), verkoopkosten (taxaties, kosten van verkoop gereedmaken) en afboekingen van de boekwaarde van het verkochte vastgoed. Ook vindt doorbelasting van verhuur van maatschappelijk vastgoed naar andere programma's plaats, zoals Onderwijs, Stedelijke ontwikkeling, Cultuur, Sport en Recreatie.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben voor de toevoegingen betrekking op NPRZ. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor verduurzaming (duurzaamheidstransitiefonds; 2024 € 2,0 mln; 2025: € 332.000), het fonds vitale kernen (2024: € 188.000; 2025: € 197.000) het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ; 2024: € 16,7 mln; 2025: € 15,4 mln), de Omgevingswet (2024: € 5,1 mln), de Rivierahal Blijdorp (2024: € 900.000; 2025: € 5,0 mln) en de vanuit 2022 en 2023 doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden vastgoed (2024: € 7,5 mln).

Meerjarig verloop

Vanaf 2025 nemen de baten en lasten af. Dit is te verklaren door het bijna volledig wegvallen van verkoopopbrengsten vastgoed en de hiermee samenhangende afschrijving van boekwaardes van vastgoedobjecten.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Bestaande stad/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	-12.400	-13.638	-20.350	-21.721	-22.703
Beheer overige gebouwen en gronden	10.268	4.344	-2.084	-3.762	-5.170
Cultureel erfgoed - Monumenten	-1.189	-1.693	-1.696	-1.696	-1.601
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	441	456	456	456	456
Wonen en bouwen	-21.921	-16.744	-17.026	-16.720	-16.389

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Bestaande stad			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestaande stad			174.535	170.351	168.368	155.072	152.170
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)			195	195	195	195	195
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad			174.535	170.351	168.368	155.072	152.170
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)			195	195	195	195	195
Doel reserve:	Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar;						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	7.651	0	7.455	0	195	
	Begroting 2025	195	0	0	0	195	
	Raming 2026	195	0	0	0	195	
	Raming 2027	195	0	0	0	195	
	Raming 2028	195	0	0	0	195	
Bestemmingsreserve Funderingen			1.048	748	748	748	748
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad			174.535	170.351	168.368	155.072	152.170
Bestemmingsreserve Funderingen			1.048	748	748	748	748
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.348	0	300	0	1.048	
	Begroting 2025	1.048	0	300	0	748	
	Raming 2026	748	0	0	0	748	
	Raming 2027	748	0	0	0	748	
	Raming 2028	748	0	0	0	748	
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging			810	810	810	810	810
Begroting bestemmingsreserves Bestaande stad	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad			174.535	170.351	168.368	155.072	152.170
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging			810	810	810	810	810
Doel reserve:	Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwaliteitsborging						

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	810	0	0	0	810		
	Begroting 2025	810	0	0	0	810		
	Raming 2026	810	0	0	0	810		
	Raming 2027	810	0	0	0	810		
	Raming 2028	810	0	0	0	810		
Bestemmingsreserve NPRZ			154.782	156.458	159.515	151.258	150.236	
Begroting bestemmingsreserves Bestaande stad		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad		174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		
Bestemmingsreserve NPRZ		154.782	156.458	159.515	151.258	150.236		
Doel reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	163.916	18.300	27.435	0	154.782		
	Begroting 2025	154.782	18.200	16.524	0	156.458		
	Raming 2026	156.458	14.300	11.243	0	159.515		
	Raming 2027	159.515	1.500	9.757	0	151.258		
	Raming 2028	151.258	1.500	2.522	0	150.236		
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp			17.100	12.140	7.100	2.060	180	
Begroting bestemmingsreserves Bestaande stad		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad		174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp		17.100	12.140	7.100	2.060	180		
Doel reserve:	Restauratie van de Rivierahal Blijdorp							
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	18.000	0	900	0	17.100		
	Begroting 2025	17.100	0	4.960	0	12.140		
	Raming 2026	12.140	0	5.040	0	7.100		
	Raming 2027	7.100	0	5.040	0	2.060		
	Raming 2028	2.060	0	1.880	0	180		
Egalisatiereserve Bouwleges			0	0	0	0	0	
Begroting bestemmingsreserves Bestaande stad		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		

Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170	
Egalisatiereserve Bouwleges	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De egalisatiereserve leidt ertoe dat voor- en nadelen (als gevolg van afwijkingen van de begrote baten uit de leges omgevingsvergunningen) in belangrijke mate worden geëgaliseerd. Mee- en tegenvallers komen via het rekeningresultaat niet meer volledig ten gunste of laste van de algemene reserve.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	4.415	0	4.415	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
WABO-leges (JR 2020)			600	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170	
WABO-leges (JR 2020)	600	0	0	0	0	
Doel reserve:	Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021 voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.246	0	646	0	600
	Begroting 2025	600	0	600	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)

Het doel was:

Met het vormen van deze reserve proberen wij om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden.

Het voorstel is:

Met het vormen van deze reserve proberen wij om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar; de realisatie op jaarbasis wijkt hiervan af en wordt met deze reserve geëgaliseerd.

Het doel van de reserve wordt aangepast, omdat dit een meer adequate beschrijving is waarvoor deze bestemmingsreserve is bedoeld

Bestemmingsreserve Wet Kwaliteitsborging.

Er zijn geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot, omdat er een structureel budget vanuit zowel de algemene middelen en het Rijk beschikbaar gesteld. De beschikbare middelen in de reserve zijn expliciet bedoeld voor de invoering van de Wet Kwaliteitsborging. Een evaluatie op de noodzaak vindt hierop plaats.

Egalisatiereserve Bouwleges

De Egalisatiereserve Bouwleges (voorheen bestemmingsreserve WABO-leges) is gevormd na vaststelling van de jaarrekening 2023. Op basis van het besluit van de gemeenteraad [24bb004451] is deze reserve omgezet in de Egalisatiereserve Bouwleges.

Het doel was:

Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie.

Het voorstel is:

De egalisatiereserve leidt ertoe dat voor- en nadelen (als gevolg van afwijkingen van de begrote baten uit de leges omgevingsvergunningen) in belangrijke mate worden geëgaliseerd. Mee- en tegenvallers komen via het rekeningresultaat niet meer volledig ten gunste of laste van de algemene reserve.

Het zorgt voor een accuratere inschatting van het toekomstige werk en de hiervoor benodigde middelen. Dit gebeurt op basis van een vergelijking van de begrote baten en de gerealiseerde baten voor de grote aanvragen (schijf 5 en 6). Het betreft dus een meerjarige aanscherping op de vastgestelde begroting voor de te verwachten toekomstige kosten.

Daarnaast wordt gezien de omzetting naar de egalisatiereserve de einddatum gewijzigd van 31 december 2027 naar doorlopend.

Bestemmingsreserve WABO-leges 2020

De einddatum van deze bestemmingsreserve wordt gewijzigd van 31 december 2024 naar 31 december 2025. De planning is namelijk in 2025 nog € 600.000 te onttrekken.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 63

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Omgevingsvisie Rotterdam 2040](#)
- [Woonvisie 2030](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025](#)
- [Meerjarenplan Bouw- en Woningtoezicht 2022-2026](#)
- [NPRZ Uitvoeringsplannen](#) (waaronder 2023-2027)
- Uitvoeringsagenda Grondige aanpak
- [Subsidie en/of lening woningverbetering aanvragen | Rotterdam.nl](#)
- [Programma Funderingsaanpak](#)
- [Actieplan goed huren en verhuren](#)
- [Wet goed verhuurderschap | Rotterdam.nl](#)
- [Rotterdam Architectuurstad](#)
- Vuistregels voor het bouwen ([Binnenstad](#), [Stadswijken](#), [Uitbreidingswijken](#))
- [Welstand | Rotterdam.nl](#)
- [Monumenten | Rotterdam.nl](#)
- [Erfgoedagenda Rotterdam en uitvoeringsagenda 2023-2027](#)
- [Kadernota Vastgoed](#)
- [Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam 2023](#)
- [Grondprijsbeleid](#)
- [De afzonderlijke Integrale huisvestingsplannen van de beleidsdiensten](#) (zie punt 19)
- [Referentiewaarden](#)
- [Duurzaamheidskompas](#)

Verbonden partijen

De volgende verbonden partijen zetten we in om het doel van het programma te realiseren:

- VRR
- DCMR
- Havenbedrijf Rotterdam
- RET NV
- Sportbedrijf
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf [Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 64

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen. Onderdeel hiervan is het in stand houden van erfgoed.

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad'

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen). Onderdeel hiervan is ook het vastgoed van de gemeente.

Begroting 2025

Bestuur

Paginanummer in website: 65

Bestuur

Het programma Bestuur bevat de lasten en baten van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders (college van B en W) griffie, de Rotterdamse Rekenkamer en de gemeentelijke Ombudsman.

De gemeente Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn, met oog voor verleden, heden en toekomst. De gemeenteraad is de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. De gemeenteraad stelt kaders en controleert het college van B en W. De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad.

Begroting 2025

Voortgang Tweede herziening 2024

College

Het college van Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en DENK stuurt in 2024 op de uitvoering van het derde jaar van het coalitieprogramma '[Eén Stad](#)'.

De gemeenteraad en de griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente Rotterdam. De leden zijn gekozen door de stemgerechtigde inwoners van Rotterdam. De gemeenteraad bestaat in totaal uit 45 leden. Voorzitter is de burgemeester.

De griffie is de ambtelijke ondersteuning van de gemeenteraad. De medewerkers van de griffie bieden ondersteuning in brede zin, van advies tot het regelen van facilitaire zaken, en van communicatie tot het voorbereiden van vergaderingen. De griffiemedewerkers staan onder leiding van de raadsgriffier.

De gemeenteraad heeft voor de raadsperiode 2022-2026 6 commissies en 2 subcommissies ingesteld:

- Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)
- Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)
- Commissie Werk en Inkomen, Onderwijs, Samenleven Schuldhulpverlening, Armoedebestrijding en Nationaal Programma Rotterdam Zuid (WIOSSAN) + Subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)
- Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB) + Subcommissie Bestemmingsplannen
- Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)
- Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Naast de ambtelijke ondersteuning door de griffie krijgen raadsleden politiek-inhoudelijke ondersteuning door hun fractieorganisatie. Alle 14 raadsfracties ontvangen jaarlijks een vaste vergoeding voor het organiseren van hun ondersteuning.

Audiovisuele middelen

Na het zomerreces zijn alle audiovisuele middelen in de raadzaal volledig vervangen. Ook de koppelingen tussen het Raadsinformatiesysteem, het vergadermanagementsysteem en de audiovisuele middelen zijn dan volledig vernieuwd en geprofessionaliseerd.

Het laatste deel van het project: de vervanging van de audiovisuele middelen in de Suze Groenewegzaal wordt in 2025 uitgevoerd.

Raadsinformatiesysteem

Omdat het huidige contract in 2026 afloopt, is de planning dat in 2025 een aanbestedingstraject wordt doorlopen voor het beheer en alle daaraan gerelateerde werkzaamheden van het platform achter de internetpagina <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/>.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Bestuur	- € 2.705
Toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders	- € 2.600
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 105

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 67

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Effectief, integer en resultaatgericht bestuur

Het college staat voor een effectief, integer en resultaatgericht bestuur, dat open staat voor iedereen in onze stad. Bij het formuleren van beleid verplaatst het college zich in de beleavingswereld van de Rotterdammer. Rotterdammers moeten invloed hebben op het beleid en op hun directe omgeving. Daarom werkt het college goed samen met de wijkraden: zij zijn onze ogen én oren in de wijken. De wijkraden kunnen zelf voorstellen voorleggen aan de gemeenteraad.

De Gemeenteraad en griffie

De gemeenteraad is het hoogste bestuursorgaan van de gemeente en bestaat uit 45 leden. Alle leden zijn in principe lid van een politieke partij, maken deel uit van een fractie, en zijn rechtstreeks gekozen door de inwoners van Rotterdam die mogen stemmen.

De gemeenteraad geeft de hoofdlijnen voor het beleid in de stad aan en controleert het college van burgemeester en wethouders (college van B en W).

De gemeenteraad heeft drie belangrijke taken:

1. Volksvertegenwoordiging: de gemeenteraad treedt op namens de inwoners van de stad.
2. Geeft kaders aan ('Wij, of beter gezegd de Rotterdammers, willen graag dat er op dit gebied dat gebeurt').
3. Controleert of het college van B en W zijn werk goed doet.

De griffie ondersteunt en adviseert de gemeenteraadsleden op inhoud en proces. Bij alles wat de griffie doet, houdt zij steeds het belang van de raad als geheel in het oog: waar is de raad en zijn besluitvormingsproces het best mee gediend? Ze zorgt ook voor de planning en verspreiding van alle documenten die voor de gemeenteraad van belang zijn. Tenslotte bereidt de griffie de vergaderingen van raad en commissies voor. De griffie is hierin onafhankelijk en neutraal.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 68

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Bestuur draagt bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten
- 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Bestuur		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-21.496	-21.974	-21.866	-21.818	-21.282
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-2.705	-590	-587	-584	-571
Toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-2.600	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-105	-590	-587	-584	-571
Begroting na wijzigingen		-24.201	-22.564	-22.453	-22.402	-21.854

Toelichting financiële bijstellingen

Toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders

Voor 2024 is -€ 2,6 mln toegevoegd aan de voorziening Pensioenen Bestuurders vanwege een daling van de gehanteerde rekenrente. Deze toevoeging is gebaseerd op een tussentijdse berekening van de pensioenverzekeraar.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De grootste wijzigingen zijn:

- Actualisatie rente: Vanwege de toevoeging aan de voorziening Pensioenen Bestuurders van € 2,6 mln in 2024 is de toegerekende rente vastgesteld op € 82.000 voor de jaren 2025 en volgend.
- Indexering 2025 en volgend en correctie indexering 2024: De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.784	2.134	1.830	1.830	1.830	1.830
Bijdragen rijk en medeoverheden	78	-6	13	13	13	13
Overige opbrengsten derden	862	657	468	468	468	468
Overige baten	3.844	1.484	1.349	1.349	1.349	1.349
Lasten exclusief reserves	20.783	27.000	24.284	24.173	24.232	23.683
Apparaatslasten	11.591	13.139	13.264	13.177	13.262	12.878
Inhuur	297	175	116	103	155	0
Overige apparaatslasten	542	848	664	664	781	761
Personeel	10.752	12.116	12.483	12.410	12.326	12.117
Overige verrekeningen	789	983	804	804	804	804
Overige verrekeningen	789	983	804	804	804	804
Programmalasten	8.404	12.878	10.216	10.192	10.166	10.001
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.559	3.014	3.026	3.002	2.976	2.811
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	2.258	4.866	2.041	2.041	2.041	2.041
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	3.587	4.999	5.149	5.149	5.149	5.149
Saldo voor vpb en reserveringen	-16.000	-24.866	-22.454	-22.343	-22.402	-21.854
Saldo voor reserveringen	-16.000	-24.866	-22.454	-22.343	-22.402	-21.854
Reserves	-345	665	-110	-110	0	0
Onttrekking reserves	124	295	20	20	130	130
Bestemmingsreserve B&W Fonds	124	20	20	20	20	20
Bestemmingsreserve Commissiereizen	0	100	0	0	110	110
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Ombudsman	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Raad/Griffie	0	75	0	0	0	0
Egalisatiereserve Rekenkamer	0	100	0	0	0	0
Toevoeging reserves	489	130	130	130	130	130
Bestemmingsreserve B&W Fonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Commissiereizen	55	55	55	55	55	55

Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	75	75	75	75	75	75
Egalisatiereserve Ombudsman	248	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Raad/Griffie	0	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Rekenkamer	111	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	20	500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	0	500	0	0	0	0
Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	0	0	0	0	0
Saldo	-16.345	-24.201	-22.564	-22.453	-22.402	-21.854

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de bijdragen van het UWV, de bijdragen van de regiogemeenten voor de diensten van de Rekenkamer Rotterdam en de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond, de terugbetaling door de raadsfracties conform de verordening fractieondersteuning 2022, de toegerekende rente voor voorzieningen en de vrijval van de Pensioenvoorziening ex-raadsleden.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste gedeelte uit loonkosten. Daarnaast zijn bij dit programma de lasten opgenomen voor de vergoedingen aan de raadsfracties conform de verordening fractieondersteuning 2022, de kosten van de accountant en de contributie aan de VNG.

Reserves

De gemeenteraad bepaalt jaarlijks of er een bedrag wordt toegevoegd of onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn: Gemeentelijke klokkenluidersregeling, B&W Fonds, Commissiereizen en Voorlichting/communicatie verkiezingen.

De Raad/Griffie, Rekenkamer Rotterdam en Ombudsman Rotterdam-Rijnmond hebben een eigen egalisatiereserve.

Meerjarig verloop

De begrote baten laten een bestendig verloop zien voor de jaren 2025 en verder. In 2024 zijn er incidentele opbrengsten vanwege de vrijval in de Pensioenvoorziening voor ex-raadsleden (€ 224.000) en de terugbetaling door de raadsfracties (€ 139.000).

De begrote lasten laten ook een bestendig verloop zien voor de jaren 2025 en verder. In 2024 zijn er incidentele lasten vanwege de toevoeging voorziening Pensioenen Bestuurders (-€ 2,6 mln).

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Bestuur/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestuur	-24.201	-22.564	-22.453	-22.402	-21.854
Bestuur - College	-6.311	-4.235	-4.235	-4.228	-4.228
Bestuur - Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman	-17.890	-18.329	-18.218	-18.175	-17.626

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Bestuur				31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestuur				1.195	1.305	1.415	1.415	1.415
Bestemmingsreserve B&W Fonds				125	105	85	65	45
Begroting bestemmingsreserves Bestuur		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve B&W Fonds		125	105	85	65	45		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.							
Raadsbesluit:	Begroting 2019 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	145	0	20	0	125		
	Begroting 2025	125	0	20	0	105		
	Raming 2026	105	0	20	0	85		
	Raming 2027	85	0	20	0	65		
	Raming 2028	65	0	20	0	45		
Bestemmingsreserve Commissiereizen				165	220	275	220	165
Begroting bestemmingsreserves Bestuur		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve Commissiereizen		165	220	275	220	165		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.							
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	210	55	100	0	165		
	Begroting 2025	165	55	0	0	220		
	Raming 2026	220	55	0	0	275		
	Raming 2027	275	55	110	0	220		
	Raming 2028	220	55	110	0	165		
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling				34	34	34	34	34
Begroting bestemmingsreserves Bestuur		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling		34	34	34	34	34		
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.							

Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	34	0	0	0	34		
	Begroting 2025	34	0	0	0	34		
	Raming 2026	34	0	0	0	34		
	Raming 2027	34	0	0	0	34		
	Raming 2028	34	0	0	0	34		
Bestemmingsreserve Koers van de Stad				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Bestuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415			
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal zelf, of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	500	0	0	500	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen				295	370	445	520	595
Begroting bestemmingsreserves Bestuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415			
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	295	370	445	520	595			
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.							
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	220	75	0	0	295		
	Begroting 2025	295	75	0	0	370		
	Raming 2026	370	75	0	0	445		
	Raming 2027	445	75	0	0	520		
	Raming 2028	520	75	0	0	595		
Egalisatiereserve Ombudsman				250	250	250	250	250

Begroting bestemmingsreserves Bestuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Ombudsman	250	250	250	250	250		
Doel reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2014 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	250	0	0	0	250	
	Begroting 2025	250	0	0	0	250	
	Raming 2026	250	0	0	0	250	
	Raming 2027	250	0	0	0	250	
	Raming 2028	250	0	0	0	250	
Egalisatiereserve Raad/Griffie				175	175	175	175 175
Begroting bestemmingsreserves Bestuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Raad/Griffie	175	175	175	175	175		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.						
Raadsbesluit:	10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	250	0	75	0	175	
	Begroting 2025	175	0	0	0	175	
	Raming 2026	175	0	0	0	175	
	Raming 2027	175	0	0	0	175	
	Raming 2028	175	0	0	0	175	
Egalisatiereserve Rekenkamer				150	150	150	150 150
Begroting bestemmingsreserves Bestuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Rekenkamer	150	150	150	150	150		
Doel reserve:	Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 1999 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	250	0	100	0	150	
	Begroting 2025	150	0	0	0	150	
	Raming 2026	150	0	0	0	150	
	Raming 2027	150	0	0	0	150	

	Raming 2028	150	0	0	0	150

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling

Er zijn geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot, omdat er geen meldingen door klokkenluiders zijn gemaakt.

Bestemmingsreserve Koers van de Stad

Het college heeft een aantal ambities bijgesteld om financiële ruimte te creëren. Zo is bij de Voorjaarsnota 2024 besloten om volledig te stoppen met het project Koers van de Stad. De bestemmingsreserve die hiervoor bij de jaarrekening 2023 is gevormd, valt meteen vrij in 2024.

Bestemmingsreserve Voorlichting/communicatie verkiezingen

Er zijn geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot, omdat de kosten pas bekend zijn als er gemeenteraadsverkiezingen zijn geweest.

Egalisatiereserves Raad/Griffie, Rekenkamer Rotterdam en Ombudsman Rotterdam-Rijnmond

Voor 2024 zijn onttrekkingen aan de egalisatiereserves Raad/Griffie (€ 75.000) en Rekenkamer Rotterdam (€ 100.000) begroot.

Vanaf 2025 zijn er geen onttrekkingen aan de 3 egalisatiereserves begroot, omdat deze pas bekend zijn als het boekjaar afgesloten is.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 70

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)
- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Verbonden partijen

De gemeente zet de volgende verbonden partijen in om het doel van het programma Bestuur te realiseren:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Een uitgebreide toelichting hierop staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 71

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Begroting 2025

Cultuur

Paginanummer in website: 72

Cultuur

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt, ook dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op de Rotterdamse scholen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Begroting 2025

Voortgang Tweede herziening 2024

Cultuur voor alle Rotterdammers

- De gemeente voert regelingen uit voor het ondersteunen van creatieve en culturele projecten van makers, platforms, organisaties en andere initiatiefnemers in de stad, zoals onder andere de projectsubsidieregeling. In de eerste helft van 2024 evalueerde het college de projectsubsidies, mede ingegeven door het nieuwe beleidskader [‘Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028’](#). Oplevering van deze evaluatie is gepland in september 2024. De bevindingen worden gebruikt bij een optimalisering van de projectsubsidies vanaf 2025. Deze heeft tot doel om de regeling beter aan te laten sluiten op behoeften in het veld, makers beter te faciliteren en antwoord te bieden op de groeiende subsidievraag.

Een evenwichtig cultureel ecosysteem

- De gemeente heeft 140 subsidieaanvragen ontvangen voor de Cultuurplanperiode 2025-2028. Op 28 juni heeft de Adviescommissie Cultuur onder voorzitterschap van Mei Li Vos haar advies [‘Verandering Verankerd’](#) met bijbehorend verdelingsvoorstel overhandigd aan het college. Op 24 september 2024 neemt het college een besluit over het Cultuurplan 2025-2028. In november stelt de gemeenteraad de begroting vast en wordt het Cultuurplan 2025-2028 inclusief verdelingsvoorstel definitief vastgesteld.
- Gemeente, culturele sector en andere belanghebbenden werken aan een veerkrachtige en toekomstbestendige sector. Om deze beweging te ondersteunen, is naast het in 2023 geformeerde kernteam Transitie per 1 januari 2024 een kwartiermaker gestart. Deze heeft een adviserende en organiserende rol. Zij verwacht ultimo 2024 een eerste deeladvies op te leveren.

Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

- Begin vierde kwartaal start een campagne om initiatieven uit de nachtsector een laagdrempelig ‘loket’ (de Nachtdienst) te bieden voor vragen van, voor en over de nacht. Maatregelen om een levendigere nacht te stimuleren zijn opgenomen in het Uitvoeringsplan Horeca (zie [Horecabeleid | Rotterdam.nl](#)). Daarnaast verschijnt in het vierde kwartaal van 2024 een onderzoek naar de meerwaarde van nachtcultuur en wordt het nachtplan gelanceerd. In het Nachtplan is de gemeentelijke inzet voor de nacht verzameld en samengevat in een beknopt, toegankelijk en dynamisch stappenplan. Sommige stappen zijn tussentijds geïmplementeerd. Andere stappen worden in de toekomst geïmplementeerd om de nachtcultuursector te ondersteunen.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Cultuur	€ 1.394
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.394

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 74

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Een dynamisch cultureel klimaat

De gemeente Rotterdam wil een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij het karakter van de stad. Daarom stimuleren wij drie speerpunten:

- inclusie
- innovatie
- interconnectiviteit.

Deze zogenoemde drie I's staan centraal in [ons actuele cultuurbeleid](#) en continueren we in de [volgende beleidsperiode](#). We werken vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur een belangrijke rol spelen bij het bereiken van stadsbrede doelen, waaronder kansengelijkheid, economische ontwikkeling en goede groei van de stad. Daarnaast dragen kunst en cultuur ook bij aan de veerkracht van de stad en haar bewoners en maken ze de stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers.

Begroting 2025

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Paginanummer in website: 75

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod voor een divers publiek.
- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk. Alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en kunnen meedoen.
- Voldoende en kwalitatief goede voorzieningen en passend (laagdrempelig) aanbod in Rotterdamse wijken en een evenwichtige relatie tussen de wijkgerichte en stedelijke voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven en daarmee cultuurparticipatie verhogen. Het is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen.

- Dit doen we door een breder cultureel aanbod te creëren. De gemeente voert regelingen uit voor het ondersteunen van creatieve en culturele projecten van makers, platforms, organisaties en andere initiatiefnemers in de stad, zoals de projectsubsidieregeling. De daarmee ondersteunde projecten dragen bij aan de nabijheid van cultuur in de gebieden en aan innovatie en ontwikkeling in de culturele en creatieve sector. Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. Dit betekent dat het budget voor de projectsubsidieregeling vanaf 2025 naar beneden gaat. Dit budget is bij de Voorjaarsnota 2023 aanzienlijk omhooggegaan. Het grootste deel van die plus blijft in 2025 overeind.
- In het kader van Rotterdam Onbeperkt werken vrijwel alle musea en presentatie instellingen aan de toegankelijkheid van mensen met een cognitieve, fysieke of mentale beperking. Zij werken hierin samen met o.a. Humanitas. Ook stelt de gemeente in 2024 dankzij geld van het Rijk via een nieuwe regeling subsidie beschikbaar voor de ondersteuning van culturele activiteiten voor en door jongeren van 14 tot 27 jaar. Rotterdam steunt hiermee zoveel mogelijk initiatieven die de cultuurdeelname van jongeren en hun welzijn bevorderen.
- We stimuleren binnen het Cultuurplan 2025-2028 het toetreden van nieuwkomers die met hun aanbod een aanvulling zijn op het huidige culturele aanbod. Dit doen we zowel door meer ruimte te bieden voor nieuwkomers, als door toepassing van de Impulsregeling., bedoeld om relatief nieuwe kunst- en cultuurorganisaties te stimuleren.
- In de Voorjaarsnota 2024 kondigde het college aan financiële ruimte te willen creëren. Een van de maatregelen daartoe was het stoppen van de Impulsregeling en Pitcher Perfect 010. Op 11 juli 2024 heeft de gemeenteraad de motie 'Behoud Pitcher Perfect en Impulsregeling voor kunst & cultuur' aangenomen. In deze motie vraagt de gemeenteraad het college in overleg met de Rotterdamse Culturele Basis en het Directeurenoverleg een oplossing te zoeken om de regelingen te kunnen behouden, of uiteindelijk een oplossing te vinden in de begroting. Ter uitvoering van deze motie blijft de Impulsregeling bestaan in de nieuwe cultuurplanperiode 2025 tot 2028, maar wel in gewijzigde vorm. Zoals aangekondigd in de Uitgangspuntennota 2025-2028 wordt er per cultuurplancycclus één aanvraagronde georganiseerd, waarbij de tweejarige subsidieperiode goed aansluit op een eventuele aanvraag daarna bij het Cultuurplan. De tweejaarlijkse regeling gaat hiermee terug naar één aanvraagronde per vier jaar. Wat Pitcher Perfect 010 betreft komt er in de tweede helft van 2024 een onderzoek hoe de succesvolle onderdelen van deze regeling een vervolg kunnen krijgen.
- Aan de structureel gesubsidieerde instellingen is een aanpak gevraagd op de 4 p's: programma, publiek, personeel en partners, genoemd in de Code Diversiteit & Inclusie. Voor de huidige Cultuurplanperiode wordt een inspanningsverplichting gevraagd. Voor de Cultuurplanperiode 2025 tot 2028 is de toepassing van de Code Diversiteit & Inclusie en de 4 p's een basisvoorwaarde voor toelating. De plannen worden intensief gemonitord in accountgesprekken en door een lokale en landelijke evaluatie.
- Makers en culturele organisaties ondersteunen we ook door inzet van andere financiering, namelijk de [Rotterdamse Cultuurlening](#) en [Crowdfunding](#). Dit laatste doen we door tot 25% bij te dragen aan geselecteerde Rotterdamse projecten via Voordekunst. We geven ruimte aan nieuwe vormen van cultuur door [CityLab010](#).
- Het is belangrijk dat cultuur bereikbaar en toegankelijk is. Daarom is de [Ruimtelijke Visie Cultuur 2028](#) ontwikkeld en vastgesteld in juni 2024. In deze visie is letterlijk in kaart gebracht waar de kansen en opgaven liggen voor cultuur. Ook draagt de nieuwe regeling [Lokale Culturele Programmering](#) vanaf 2025 bij aan een toegankelijk cultuuraanbod. Op grond van de aanbevelingen uit de evaluatie 2024 zijn hierin de volgende veranderingen doorgevoerd:
 - Een meer gelijkwaardige verdeling van het budget over alle inwoners van Rotterdam en extra inzet waar die nodig is om het bereik te verhogen. Dit is gebaseerd op behoeften die zijn vastgesteld aan de hand van data-analyses, wijkplannen en gebiedsanalyses.
 - Een inrichting waarbij één partij met netwerken in de verschillende Rotterdamse gebieden verantwoordelijk is voor de uitvoering van de regeling. Deze partij wordt eind 2024 bekend, 1 oktober 2024 was de deadline voor het doen van een aanvraag voor de periode 2025-2028.

Het doel van de regeling Lokale Culturele Programmering blijft hetzelfde: in alle delen van Rotterdam meer actieve en receptieve cultuurdeelname voor en door bewoners realiseren. Dit moet gestalte krijgen door een vraaggericht en voor iedereen toegankelijk aanbod van kunst en cultuur in heel Rotterdam te realiseren met oog voor het karakter van iedere wijk.

- Elke Rotterdammer moet iets van zijn gading kunnen vinden in een aantrekkelijk aanbod. We werken daarom met het [culturele doelgroepenmodel](#). Dit model brengt in kaart welke doelgroepen de culturele instellingen bereiken. We zetten in op een verbreding van deze doelgroepen en specifiek op hoofdgroep Licht; de doelgroep die weinig tot geen cultuur bezoekt.
- Met het plusprogramma '[Maak mee in je Wijk](#)' onderzoekt de gemeente welke activiteiten en communicatie succesvol zijn in het bereiken van de hoofdgroep Licht. In de komende periode vindt een evaluatie plaats van dit Plusprogramma. Op basis daarvan komt er onderzoek naar de vorm die dit programma in de nieuwe Cultuurplanperiode krijgt. Hierbij wordt ook een koppeling met de Kennisagenda en Kenniswerkplaats gemaakt.
- Kansengelijkheid: beleid op cultuuronderwijs moet bevorderen dat alle leerlingen in Rotterdam de kans krijgen zich creatief en cultureel te ontwikkelen, ongeacht het schooltype. Cultuuronderwijs draagt bij aan de benodigde 21e-eeuwse vaardigheden om te kunnen deelnemen aan de samenleving. We zetten daarom in op cultuuronderwijs dat structureel verankerd is in de schooldag, waaronder de dagprogrammering, en dat een brug slaat naar cultuurbeoefening in de vrije tijd. Dit gebeurt door duurzame samenwerkingsverbanden tussen de cultuur- en onderwijssector mogelijk te maken, door te sturen op kwalitatief en relevant aanbod, en door prestatieafspraken te maken met instellingen in het Cultuurplan die cultuuronderwijs als kerntaak hebben. Voorbeelden hiervan zijn de cultuurcoachregeling waarbij lesbevoegde kunstvakdocenten in dienst van een culturele instelling structureel lesgeven in het onderwijs, en het vierjarige programma Cultuureducatie met Kwaliteit waarbij gestuurd wordt op de ontwikkeling van voor de scholen relevant en kwalitatief hoogwaardig aanbod. Beide regelingen zijn overigens matchingsregelingen met het Rijk.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
% Rotterdammers dat een bezoek brengt aan Rotterdamse cultuur	86%	86%						

Toelichting indicatoren

% Rotterdammers dat een bezoek brengt aan Rotterdamse cultuur

De bron hiervoor is de Cultuurmonitor Rotterdam 2022. De meting vindt eens in de 4 jaar plaats. De volgende meting vindt plaats in 2026.

Andere metingen

- Bezoek aan cultuur in 2022, in % van Rotterdammers. De bron hiervoor is de [Cultuurmonitor Rotterdam 2022](#). In 2022 bracht 86% van de Rotterdammers een bezoek aan cultuur. 72% van Rotterdam bezocht gesubsidieerd cultuuraanbod.
- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de [Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022](#) worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027.
- Daarnaast zijn er enkele afzonderlijke evaluaties en rapportages:
 - De [Ruimtelijke Visie Cultuur](#) (vastgesteld juni 2024). Deze visie dient als nulmeting voor onder andere cultuurparticipatie per wijk en fysieke afstand van culturele voorzieningen.
 - Lokale Culturele Programmering is in 2024 geëvalueerd. Uit de evaluatie bleek dat er een hoge mate van tevredenheid is over de LCP-regeling bij alle betrokkenen. Enkele aanbevelingen om de regeling verder te optimaliseren zijn verwerkt in de nieuwe LCP-regeling. De uitvoering hiervan gaat in op 1 januari 2025.
 - Publieksbereik van de cultuurplaninstellingen aan de hand van het doelgroepenmodel van Rotterdam Festivals. Rapportage vindt elke twee jaar plaats.
 - Het Kenniscentrum Cultuuronderwijs Rotterdam (KCR) monitort vanaf 2025 het aantal scholen dat cultuuronderwijs duurzaam hebben geborgd en het aantal culturele instellingen die structureel samenwerken met een of meerdere scholen. Daarnaast hanteren steeds meer scholen EVI – een landelijk zelfevaluatieinstrument waarmee scholen in het primair en voortgezet onderwijs het cultuuronderwijs op school kunnen monitoren en evalueren.
 - Cultuuronderwijs vormt een van de interventies van de college target Schil om de School. Deze interventie betreft één project: de inzet van kunstvakdocenten om het lerarentekort in het primair onderwijs tegen te gaan.
 - [Voortgangsrapportage Nationaal Programma Rotterdam Zuid](#) (NPRZ)
 - [Evaluatie evenementenbeleid](#) 2019-2022.

Begroting 2025

Doel: Een evenwichtig cultureel ecosysteem

Paginanummer in website: 76

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem dat elementen binnen de culturele sector met elkaar verbindt en een stevige meerwaarde heeft voor andere sectoren.
- Een veerkrachtige en weerbare culturele sector.
- Ruimte voor nieuwe makers, creatieven, kunstenaars en talenten uit de hele stad om zich optimaal te ontplooiën.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het culturele veld heeft vijf samenhangende New Deals opgesteld als uitkomst van [het advies van de Denktank New Deal Cultuur](#). Deze deals dragen bij aan de overgang (transitie) van de culturele sector. De uitvoering van deze deals is in volle gang. Een voorbeeld is de oprichting van Cultural Bridges, een expertisenetwerk van, voor en door grassroots-organisaties. Een ander voorbeeld zijn de eerste Culture Mix Cafés die de waarde van samenwerking tussen culturele en andere sectoren laten zien. Om financiële ruimte te creëren stelt het college een aantal ambities bij. De bestemmingsreserve 'Noodfonds' is daarom komen te vervallen. Alle voorgenomen deals worden echter wel uitgevoerd, ook als deze nog opgestart moeten worden.
- De organisaties SKAR, het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) en Cultuur Concreet, zijn benoemd als intermediair en geven uitvoering aan respectievelijk de volgende drie functies:
 - Het ontwikkelen, beheren en verhuren van werkruimtes voor kunstenaars, ontwerpers, kunstenaarsinitiatieven en creatieve ondernemers (SKAR);
 - Het adviseren, ondersteunen en faciliteren van scholen en culturele instellingen op het gebied van cultuuronderwijs (KCR);
 - Het stimuleren en ondersteunen van kunst en cultuur in de wijken van Rotterdam (Cultuur Concreet).
- De gemeente Rotterdam ontwikkelt kennisplatform 'Kenniswerkplaats Cultuur' in afstemming met Rotterdamse en landelijke instellingen en scholen, en in samenwerking met de lokale cultuursector. De drie intermediaire instellingen zijn hierbij in het bijzonder betrokken. De Kenniswerkplaats is als platform geschikt om kennis over cultuur en het ecosysteem breed te ontsluiten en om stakeholders op het gebied van data- en kennisontwikkeling aan elkaar te verbinden. Voor de Kenniswerkplaats Cultuur geldt dat de gemeente de drie organisaties nadrukkelijk als partners in de ontwikkeling ervan beschouwt, vanuit hun eigen activiteiten op het gebied van verzamelen, benutten en toegankelijk maken van data en kennis van hun respectievelijke veld.
- Samen met de Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR) werken we aan slim over de stad verspreide werk- en atelierruimten voor kunstenaars en creatieven. Dit gebeurt op basis van gemeentelijk atelier- en broedplaatsenbeleid. De nieuwe uitvoeringsnota ateliers en broedplaatsen 2030 is in september 2023 door het college vastgesteld.
- We faciliteren nieuwe vormen van samenwerking tussen instellingen onderling en cultuursector en gemeente. Dit maakt de sector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger.
- We maken de betekenis van de culturele en creatieve sector voor andere domeinen zichtbaar, concreet en beleefbaar met onder meer de plusprogramma's. Plusprogramma's zijn gericht op inclusie, innovatie en ontwikkeling op het gebied van partners, publiek en programma binnen de sector, vanuit het gegeven dat cultuur bijdraagt aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het doel is door middel van coalities en netwerken de integrale samenwerking tussen cultuur en andere domeinen te verduurzamen, op basis van gezamenlijke doelstellingen en financiering. Dit wordt zichtbaar gemaakt met onderzoek.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aantal m2 werk- en atelierruimte	67.500 m²	68.500 m²	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	100.000 m²

Toelichting indicatoren

Aantal m² werk- en atelierruimte

Andere metingen

- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de [Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022](#) worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027
- De evaluatie en kennisdeling van de plusprogramma's vindt plaats in het vierde kwartaal van 2024.
- Nulmeting: Ruimtelijke Visie Cultuur is in 2024 opgeleverd en dient als nulmeting voor onder andere het aantal culturele voorzieningen.

Begroting 2025

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Paginanummer in website: 77

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Wat willen we bereiken?

- Dat de stad levendig én leefbaar blijft. Dit vraagt om een goede verankering van cultuur in beleidsdomeinen die een relatie hebben met de fysieke groei van de stad, zoals gebieds- en vastgoedontwikkeling.
- Een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers, zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.
- Zichtbaarheid van Rotterdam nationaal en internationaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, een goede balans tussen levendig en leefbaar en een sterker nationaal en internationaal profiel van de stad. We doen dit samen met onder meer Rotterdam Festivals. Het college stelt een aantal ambities bij om financiële ruimte te creëren. Dit betekent concreet dat we stoppen met het vuurwerk en de subsidiëring van de Wereldhavendagen en de Nationale Taptoe. Daarnaast wordt de inzet bij iconische evenementen, zoals citydressing, versoerd en worden er minder grootschalige eenmalige evenementen georganiseerd.
- In het tweede kwartaal 2024 actualiseerde de gemeente de locatieprofielen van de 20 bestaande evenementenlocaties. In de tweede helft van 2024 worden 3 nieuwe locatieprofielen vastgesteld. Deze drie nieuwe locaties zijn: Binnenrotte, Eendrachtsplein en Heemraadsplein.
- [Meerjarige architectuuragenda](#) uitvoeren die is gericht op Rotterdamse eigenheid, een krachtige ontwerpsector, goed opdrachtgeverschap en innovatie. Er is daarbij een sterke samenhang met stedelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
- Film- en mediabeleid uitvoeren door het Rotterdam Film en Media Office als aanspreekpunt. Op die manier investeert de gemeente in talentvolle makers en bindt de gemeente producenten aan de stad. De gemeente werkt hierin samen met diverse partners, waaronder de lokale omroep.
- We zien veel dwarsverbanden tussen cultuur en andere domeinen. Kunstenaars, ontwerpers en makers vormen veelal het vliegwiel voor economische groei. Daarom is er specifiek [beleid op Creatieve Industrie](#) en investeren we in deze zzp'ers, zoals door uitvoering van New Deals. Daarnaast maken we ons hard voor betaalbare werkruimte en vragen we werkgevers om eerlijke beloningen te bieden. De Creatieve Coalitie Rotterdam is hierin onze gesprekspartner en zij presenteerde in het eerste kwartaal 2024 een [Blauwdruk](#) die een voorbeeld is voor zowel Rotterdamse als landelijke belangenbehartigers voor creatieven.

Hoe meten we dat?

- Voor het begrotingsprogramma Cultuur wordt gewerkt met kwalitatieve doelstellingen die elke vier jaar worden geëvalueerd. Deze evaluatie speelt zich halverwege de beleidsperiode af. In de [Evaluatie cultuurbeleid Rotterdam 2021-2022](#) worden kwalitatieve analyses van de meerjarenbeleids- en jaarplannen van de culturele instellingen gemaakt op onder andere de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners). Daarnaast worden er kwantitatieve data gebruikt om inzicht te geven in de stand van zaken van de doelstellingen. De volgende evaluatie over de jaren 2025 en 2026 wordt halverwege de nieuwe beleidsperiode gedaan in 2027
- [Evaluatie evenementenbeleid](#).

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 78

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Cultuur draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 8. Eerlijk werk en economische groei
- 10. Ongelijkheid verminderen.

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 79

Projecten

Museum Boijmans van Beuningen

Het oorspronkelijke gebouw van Museum Boijmans Van Beuningen is ontworpen door architect Van der Steur en dateert uit 1935. Met de latere uitbreidingen van de architecten Bodon, Henket en Robbrecht & Daem ontstond een gebouw dat een unieke verzameling van ongeveer 150.000 museumobjecten herbergt. De bouwdelen Van der Steur, Bodon en Henket zijn rijksmonument.

Eind 2018 heeft de gemeente besloten tot asbestsanering en een grootschalige renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. In september 2024 is het principebesluit genomen om het museumgebouw te renoveren passend binnen de netwerkvisie van de museumorganisatie. Daarmee wordt het museum niet alleen hersteld, veiliger gemaakt en verduurzaamd, maar de gekozen aanpak geeft ook vorm aan de uitgangspunten van de oorspronkelijke ambitie, te weten:

- a. een gastvrije entree;
- b. een verbeterde logistiek;
- c. een verbeterde routing;
- d. het in ere herstellen bouwdelen Van der Steur en Bodon; en
- e. de verbinding van het museum met stad en Museumpark.

De planning ziet er als volgt uit:

- Voorlopig ontwerp gereed: uiterlijk 1e kwartaal 2025.
- Definitief ontwerp gereed: tussen 3e kwartaal 2025 en 1e kwartaal2026.
- Besluit toekenning uitvoeringskrediet (uitvoeringsbesluit): uiterlijk 1e kwartaal 2026
- Gunning aanbesteding uitvoerende partijen: tussen 1e en 3de kwartaal 2026
- Start realisatiefase: tussen 3e kwartaal2026 en uiterlijk het 1e kwartaal2027
- Oplevering: tussen medio 2029 en medio 2032 (al dan niet gefaseerd).

Museum Boijmans van Beuningen

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
34.800	0	34.800	25.640	5.000	4.106	0	0	0

Vernieuwing Centrale bibliotheek

Het project omvat de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam als gebouw en voorziening. De bibliotheek voldoet zowel ruimtelijk, functioneel als technisch niet meer aan de eisen van deze tijd. De huidige huisvesting van de Centrale Bibliotheek Rotterdam (CBR) is sinds 1983 in gebruik. Het is de drukstbezochte culturele instelling van de stad, met ruim 1,4 mln. bezoekers per jaar.

De CBR heeft de ambitie om te transformeren van 'collectie naar connectie'. De vernieuwde CBR is een uitnodigend platform voor ontmoeten, ontwikkelen, ontspannen, ontdekken, onderzoeken en ondernemen. Alles is gericht op inspiratie en beleving. Dit leidt tot meer bezoekers, een grotere sociaal-maatschappelijke rol en een laagdrempelig, inclusief en op maat gesneden aanbod voor uiteenlopende typen Rotterdammers.

Op 22 juni 2023 heeft de gemeenteraad het [Voorlopig Ontwerp](#) voor zowel de Vernieuwing CBR als de Tijdelijke Huisvesting CBR unaniem vastgesteld. Met dit raadsbesluit zijn de benodigde investeringskredieten beschikbaar gesteld, namelijk een krediet van € 150,3 mln voor de vernieuwing van de CBR en een krediet van € 9,7 mln voor de tijdelijke huisvesting. Hiervan is in 2022 al € 10 mln beschikbaar gesteld als [voorbereidingskrediet](#).

Het beschikbaar gestelde investeringskrediet voor de Vernieuwing CBR omvat € 3,15 mln uitvoeringskrediet voor herinrichting van de omliggende buitenruimte. Dit uitvoeringskrediet is aangevraagd terwijl het dekkingsbesluit nog niet is genomen. Daarom is het beschikbaar gestelde investeringskrediet in het najaar van 2023 gecorrigeerd; na bijstelling bedraagt dit het investeringskrediet Vernieuwing CBR € 147,15 mln. In de tabel is het investeringskrediet voor het bedrag van € 36,9 mln weergegeven voor de verschillende deelprojecten:

- Inbouw en inrichting CBR.
- Publieke fietsenstalling.
- Voorbereidingskrediet Buitenruimte.
- Investering voor de Tijdelijke Huisvesting CBR aan de Librijesteeg.

Het investeringskrediet voor de vernieuwing van het gebouw aan de Hoogstraat van € 119,9 mln. valt onder het verzamelkrediet IHP.

Na het raadsbesluit van juni 2023 hebben de ontwerpteams voor zowel de vernieuwing van de CBR als de tijdelijke huisvesting beide voorlopige ontwerpen uitgewerkt tot een definitief ontwerp. Parallel hieraan zijn in december 2023 de omgevingsvergunningen voor beide onderdelen ingediend en ter inzage gelegd. Het technisch ontwerp voor de tijdelijke huisvesting van de CBR is afgerond en goedgekeurd. De vergunning is verleend en de aannemerselectie is gestart. Voor de vernieuwing van de CBR is het definitief ontwerp ook afgerond en goedgekeurd door de projectorganisatie. Het maken van het technisch ontwerp is gestart en aannemerselectie start in 2025.

De voortgang van dit project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
36..910	0	36.910	1.499	3.157	6.864	6.356	12.190	9.325

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Het [Integraal Huisvestingsplan Cultuur](#) (IHP) bevat een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande culturele voorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021. In 2024 wordt het IHP herijkt. Deze herijking geeft inzicht in de plannen van 2024 tot 2027, met een doorkijk naar 2034. De culturele vastgoedportefeuille heeft een dusdanige opbouw dat er sprake is van een piekmoment in zowel het aantal gebouwen, het aantal vierkante meters als de benodigde financiën. Deze IHP-periode wordt gekeken of en hoe deze piek beter is te verdelen. De verwachting is dat de uitkomst in het laatste kwartaal van 2024 kan worden besproken.

Het IHP is een plannings- en sturingsinstrument. Het is noodzakelijk om het IHP om de paar jaar te actualiseren om de activiteiten en de financiën goed op elkaar te laten aansluiten.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Cultuur		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-164.700	-165.425	-162.713	-162.713	-164.713
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		1.394	-5.559	-4.291	-4.291	-4.351
Kasschuif Stadsmuseale functie	Kasschuiven	1.000	-1.000	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	168	326	326	326
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Regio Deal cultuur	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	394	-4.727	-4.617	-4.617	-4.678
Begroting na wijzigingen		-163.306	-170.985	-167.004	-167.004	-169.065

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Stadsmuseale functie

Bij de Voorjaarsnota 2023 is voor de inrichting van een tijdelijke locatie met stadsmuseale functie éénmalig middelen beschikbaar gesteld. Het bod op de voorziene locatie is niet geaccepteerd, waardoor naar een nieuwe locatie moet worden gezocht. De verwachting is dat de kosten in het komende jaar worden genomen. Daarom zijn de beschikbare middelen verschoven naar 2025.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's (€ 168.000 in 2025 tot € 326.000 in 2028).

Bestemmingsreserve Noodfonds

Op basis van inmiddels verleende en mogelijk nog te verlenen subsidies aan culturele organisaties voor noodsteun als onderdeel van de coronamaatregelen, worden onttrekkingen aan de daarvoor opgezette bestemmingsreserve nu in de begroting verwerkt. In 2024 wordt € 306.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Omdat zowel de onttrekking als de lasten worden begroot, is de aanpassing per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Regio Deal cultuur

Op basis van de laatste subsidieverlening voor de Regio Deal wordt de onttrekking aan de daarvoor aanwezige bestemmingsreserve nu in de begroting verwerkt. De Regio Deal omvat de samenwerking van het Rijk en de gemeente om de kwaliteit van leven, wonen en werken van inwoners en ondernemers te verhogen. In 2024 wordt € 102.000 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Zowel de onttrekking als de lasten worden begroot. Daardoor is het saldo van deze bijstelling € 0.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (-€ 5 mln in 2025 tot -€ 5 mln in 2028).

- Invulling taakstellingen: Voor de invulling van diverse taakstellingen wordt vanuit dit programma € 309.000 structureel bijgedragen.
- Overige technische wijzigingen: € 128.000 in 2024 tot € 14.000 in 2028.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	2.975	4.305	947	947	357	357
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.613	3.964	591	591	0	0
Overige opbrengsten derden	1.362	341	357	357	357	357
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	166.844	172.239	171.932	167.952	167.361	169.421
Apparaatslasten	4.876	4.948	4.853	4.682	4.682	4.682
Inhuur	283	183	189	189	189	189
Overige apparaatslasten	107	83	89	89	89	89
Personeel	4.486	4.682	4.575	4.403	4.403	4.403
Overige verrekeningen	310	547	555	58	58	58
Overige verrekeningen	310	547	555	58	58	58
Programmalasten	161.658	166.745	166.523	163.213	162.622	164.682
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.212	-852	-1.614	-422	-422	-422
Overige programmalasten	108	108	107	107	107	107
Subsidies en inkomensoverdrachten	158.338	167.488	168.030	163.527	162.937	164.997
Saldo voor vpb en reserveringen	-163.869	-167.935	-170.985	-167.004	-167.004	-169.065
Saldo voor reserveringen	-163.869	-167.935	-170.985	-167.004	-167.004	-169.065
Reserves	2.730	4.629	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.500	1.918	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	2.500	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	1.816	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	0	102	0	0	0	0
Vrijval reserves	230	2.711	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud MBVB	230	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	0	931	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Noodfonds	0	1.780	0	0	0	0
Saldo	-161.139	-163.306	-170.985	-167.004	-167.004	-169.065

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen, waaronder de volgende specifieke uitkeringen: Informatiepunten Digitale Overheid, Brede Regeling Combinatiefuncties, Impuls Jongerencultuur, Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen. Ook is er een bijdrage van de provincie Zuid-Holland voor de uitvoering van project Verhalenkade Delfshaven.

Lasten

Het gaat hierbij om de lasten voor de ontwikkeling en uitvoering van het cultuurbeleid. Een groot deel van de programmalasten bestaat uit subsidieverlening. Jaarlijks kent de gemeente subsidies toe aan culturele organisaties die zijn opgenomen in het Cultuurplan en de Rotterdamse Culturele Basis, en aan de intermediaire instellingen. Daarnaast wordt jaarlijks subsidie verleend aan de stichting Bibliotheek Rotterdam. Verder zijn er specifieke subsidiebudgetten voor mediabeleid, creatieve industrie, cultuureducatie, evenementen en algemene subsidiebudgetten voor incidentele aangelegenheden.

Reserves

Het gaat hierbij om de onttrekking van de bestemmingsreserve Noodsteun (€ 1,8 mln) en de bestemmingsreserve Regiodeal cultuur (€ 102.000). In de Voorjaarsnota 2024 zijn de resterende middelen vrijgefallen van de bestemmingsreserve Noodsteun (€ 1,8 mln) en van de bestemmingsreserve Jaaroverstijgende cultuursubsidies (€ 931.000).

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een wisselend verloop. De verklaring is onder andere dat bepaalde uitgaven een incidenteel karakter hebben. Voorbeelden zijn de rijksregelingen die van toepassing zijn in 2024, waaronder Informatiepunten Digitale Overheid, noodsteun aan culturele instellingen en Impuls Jongerencultuur. In 2025 wordt eenmalig € 3,5 mln toegevoegd voor het geleidelijk stopzetten van subsidies aan instellingen die wel in het oude, maar niet in het nieuwe cultuurplan voorkomen. Daarnaast wordt in 2028 eenmalig € 2 mln vrijgemaakt voor huur- en exploitatiekosten die ontstaan na de renovatie van de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Cultuur/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Cultuur	-163.306	-170.985	-167.004	-167.004	-169.065
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-98.985	-103.330	-100.532	-100.532	-100.532
Media	-25.988	-25.179	-25.282	-25.282	-27.343
Musea - Cultuur	-38.332	-42.475	-41.190	-41.190	-41.190

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Cultuur		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Cultuur		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225
Bestemmingsreserve Evenementenfonds		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225
Begroting bestemmingsreserves Cultuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Cultuur	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	2.975	0	1.750	0	1.225
	Begroting 2025	1.225	0	0	0	1.225
	Raming 2026	1.225	0	0	0	1.225
	Raming 2027	1.225	0	0	0	1.225
	Raming 2028	1.225	0	0	0	1.225
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Cultuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Cultuur	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.					
Raadsbesluit:	Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	931	0	0	931	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Cultuur	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Cultuur	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225	
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.					
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2025)					

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.596	0	1.816	1.780	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Cultuur		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Cultuur		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	102	0	102	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Evenementenfonds

De onttrekkingen aan de reserve vinden plaats op dit programma, maar ook op het Programma Sport en recreatie voor het organiseren van sportevenementen. Afhankelijk van de evenementen die plaatsvinden, wordt in betreffende jaar onttrokken aan de bestemmingsreserve.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 81

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Stad in transitie, cultuur in verandering; Uitgangspuntennota voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024](#)
- [Stad in transitie, cultuur in verandering; Cultuurplan 2021-2024](#)
- [Van onschatbare waarde. Uitgangspuntennota voor het cultuurbeleid 2025-2028](#)
- [Cultuurmonitor Rotterdam 2022: Een onderzoek naar Cultuurdeelname](#)
- [Visie Cultuur op Zuid](#)
- [Cultuureducatiebeleid](#)
- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Advies Denktank New Deal Cultuur 2021](#)
- [Film- en mediavisie 2019-2022](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- [Architectuurbeleid](#)
- [Beleidsvisie Pop](#)
- [Projectsubsidies Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [Impulsregeling Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [CityLab010 | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie pitcher perfect 010 | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie jaarlijks amateurverenigingen | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie Lokale Culturele Programmering | Rotterdam.nl](#)
- [Evaluatie Atelier- en broedplaatsenbeleid](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stadsherstel
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 82

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Ook de komende jaren zet ik mij met onverminderde energie in voor het behoud van een sterke en weerbare cultuursector. Met een divers cultuuraanbod, dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op onze Rotterdamse scholen.'

Begroting 2025

Dienstverlening

Paginanummer in website: 83

Dienstverlening

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. De manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid. De overheidsinformatie vanuit het Stadsarchief is toegankelijk, bruikbaar en op orde. Dat levert een bijdrage aan een goed werkende democratie.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 84

Voortgang Tweede herziening 2024

De Wijk aan Zet

Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn de jaaractieplannen 2024 vastgesteld met daarin de doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te realiseren. Het proces is inmiddels samen met de wijkraden geëvalueerd. De verwachting is dat het collegetarget van 75% wordt gehaald. Naar aanleiding van de wijkradenconferentie in maart 2024 is de gemeente met diverse bevindingen aan de slag gegaan. Zo is het proces van ongevraagde adviezen verbeterd. De link naar de adviezen is tevens op MijnRotterdam geplaatst. Ook worden de mogelijkheden verkend om Mijn Rotterdam als volgsysteem voor deze vragen en adviezen uit de wijk te gebruiken. Daarbij wordt gekeken naar aanvullende functies voor leden van wijk- en dorpsraden en hun ondersteuning bij het gebruik. De wijkraadskamer op het stadhuis is in het najaar geopend.

Collegetarget wijk aan zet: het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.

Realisatie 2023: 62%

Mijlpaal 2024/Begroting 2024: 75%

Realisatie 31 augustus 2024: de meting vindt eind 2024 plaats en de gesprekken met de wijkraden hierover zijn in het eerste kwartaal van 2025.

Wijkhubs

Het aantal beoogde wijkhubs is behaald. Elke wijk heeft een eigen wijkhub of maakt gebruik van de tijdelijke, mobiele wijkhub. Voor sommige adressen geldt dat er nog een verhuizing in het verschiet ligt, maar in elke wijk kan de Rotterdammer naar een wijkhub. De versterking van deze nieuwe dienstverlening staat nu centraal. Aan de bezetting en openstelling wordt gewerkt. Die willen we zo optimaal mogelijk afstemmen op de behoefte in de wijk. Waar eerst gebruik werd gemaakt van een tijdelijke mobiele hub, is inmiddels de definitieve mobiele hub in gebruik genomen. De mobiele wijkhub is vrijwel dagelijks in één van de wijken te vinden.

Wijkhubs

Realisatie: 39

Begroting: 39

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Vanuit het programma betrokken stad is gewerkt aan instrumenten die ingezet kunnen worden op het moment dat Rotterdammers betrokken worden en mee kunnen doen als er nieuwe ontwikkelingen zijn. Voorbeelden zijn de participatie bij de omgevingswet, de doorontwikkeling van Mijn Rotterdam. In deze collegeperiode stopt het programma en wordt het ingepast in het bestaande beleid en werkwijzen. Participatie wordt verankerd in de participatieverordening die voor het eind van het jaar aan de raad wordt aangeboden.

Bewonersinitiatieven

Het aantal aanvragen voor bewonersinitiatieven is tot en met 30 juni met circa 100 gestegen ten opzichte van vorig jaar. Daarnaast is het aantal grote initiatieven van meer dan € 2.500 in deze periode bijna verdubbeld van 143 naar 307. De bevoegdheid om besluiten te nemen ligt bij de wijkraden.

CityLab010

De mogelijkheid om plannen voor CityLab010 aan te melden is geopend. Hiervoor worden in het najaar netwerkvondens en workshops georganiseerd. De deadline voor het aanvragen van het startbudget is in november. Hierna worden de plannen met een advies van de ambtenaren voorgelegd aan de stadsjury. Voor het jaar 2024 zijn vijf nieuwe leden toegetreden tot de stadsjury. Begin 2025 bepaalt de jury welke plannen de hoogste kwaliteit, hoogste mate van vernieuwing en grootste maatschappelijke bijdrage hebben en daarmee in aanmerking komen voor een startbudget. Het maximale startbudget per plan is € 50.000.

Right2Challenge

Sinds januari 2024 zijn er 4 nieuwe challenges bijgekomen:

- Ontwerp speelplek in het Wilgerplaspark samen met bewoners (GroenGoed)
- Het in kaart brengen van het lokale netwerk met betrekking tot armoedebestrijding (Warm Rotterdam)
- Met (ex)verslaafden een deel van de Agniesebuurt prikschoon houden (Clean Up)
- Activeren van jongeren doormiddel van prikschoon houden van het skatepark en omgeving in Hoogvliet (SPOTHoogvliet)

Daarmee komt het totaal aantal challenges in Rotterdam op 18.

Programma Kleine Kernen

De tweede reeks aan projecten in het meerjarig Uitvoeringsprogramma Kleine Kernen is in 2024 gehonoreerd voor € 11,7 mln. Dit betreft onder meer de projecten Herontwikkeling Zuidpunt (Heijplaat), Strandopgang Rechtestraat en Oranjebonnen (Hoek van Holland), Pernisserpark en Metroplein (Pernis) en ontsluiting Pothof (Rozenburg). Naar verwachting zal in september 2025 een update verschijnen van het ambitedocument Nieuwe Buitenkansen.

Verkiezingen

In juni 2024 vonden de verkiezingen voor het Europees Parlement plaats.

Toegankelijkheid stembureaus: 98%

Stadsarchief

Stadsarchief Rotterdam startte in juni met het Haags Gemeentearchief en Erfgoed Leiden & Omstreken een nieuwe gezamenlijke digitale chatdienst. Deze is elke werkdag bereikbaar. Daarnaast bood het stadsarchief vertrekkend burgemeester Aboutaleb een foto-expositie aan in de Maastunnel over zeven naoorlogse burgemeesters. Op de website van het stadsarchief werden verhalenpagina's over de Rotterdamse razzia gepubliceerd. De gemeentearchivaris bracht aan het college verslag uit over het informatie- en archiefbeheer in Rotterdam. Op verzoek van Rotterdammers werden in het eerste halfjaar 1.571 inventarisnummers gedigitaliseerd en online geplaatst. In totaal ging het om 221.000 scans. Daarnaast werden 27 archieven toegankelijk gemaakt, materieel verzorgd en gepubliceerd. Ook werden de bouwdoSSIers van 1948 en 1949 gedigitaliseerd en online beschikbaar gemaakt.

Tevredenheid concerndienstverlening

Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (≤6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020.

Realisatie 2023: - 5%

Mijlpaal 2024: - 20%

Realisatie januari t/m augustus 2024: - 13%

In januari t/m augustus 2024 is 13,1% van de Rotterdammers ontevreden. Dankzij onze continue verbeteringen zien we een aanhoudende daling van het aantal ontevreden Rotterdammers. We blijven onverminderd positief over het behalen van het collegetarget in 2026, al is het mogelijk dat we eind 2024 niet de tussentijdse mijlpaal hebben bereikt.

Om de piek in reisdocumenten op te vangen, is op publiekslocaties Centrum en IJsselmonde de baliecapaciteit uitgebreid en zijn er een aantal extra zaterdagopenstellingen geweest. Er zijn extra baliemedewerkers opgeleid voor reisdocumenten. Een deel van de nieuwe collega's wordt opgeleid om specialistische burgerzaken producten te behandelen. De gemeente wijst Rotterdammers op de mogelijkheid om al voor de verwachte piek het reisdocument te komen verlengen. Dit vlt de piek af en wachttijden worden zoveel mogelijk voorkomen. Dit lijkt effect te hebben gehad.

We werken eraan dat Rotterdammers eenvoudig de juiste informatie kunnen vinden op Rotterdam.nl. Via MijnLoket kan de Rotterdammer actuele statusinformatie vinden over een vraag, verzoek of klacht.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Dienstverlening	- € 2.221
10%-regeling bewonersinitiatieven	- € 556
Leges Stadsarchief	€ 70
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 1.735

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 85

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Tevredenheid Dienstverlening

Tevreden zijn over het contact met de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in de overheid. Op basis van signalen van Rotterdammers werkt de gemeente aan een steeds betere dienstverlening. Dit betekent overzichtelijke communicatie naar de Rotterdammer, het (blijven) werken aan eenvoudige formulieren en een één-loketgedachte. Gedurende de bestuursperiode realiseert de gemeente één dienstverleningsapp en zet de gemeente de Rotterdammer centraal: de gemeente investeert in de menselijke maat en de samenwerking met de Ombudsman wordt geïntensiveerd.

De voorgenomen activiteiten moeten leiden tot betere dienstverlening die aansluit bij de behoefte van de Rotterdammer. En tot de realisatie van de collegetarget: aan het eind van de collegeperiode 2022-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. 'Ontevreden' is iedereen die contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfer van 6 of lager.

Wijk aan Zet

Met Wijk aan Zet krijgen Rotterdammers meer invloed op wat er gebeurt in hun wijk. In Rotterdam zijn er 37 wijkraden en 2 dorpsraden. De wijk-/dorpsraad brengt bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen en luistert naar wat er speelt in de wijk. Dit brengen zij onder de aandacht bij de gemeente Rotterdam. Zo denken en beslissen bewoners en partners mee over wat in hun wijk nodig is.

De wijkraden zitten nu op de helft van hun periode en zijn volop bezig met de voortgang van de jaaractieplannen. De ambtelijke samenwerking en ondersteuning wordt waar mogelijk direct verder verbeterd. De lijnen tussen de wijkraden en het college zijn met de intrede van het wijkwethouderschap (nog) korter geworden, wat van beide kanten voor tevredenheid zorgt. In 2025 vindt de evaluatie van het bestuurlijke stelsel plaats, waar de wijkraden zelf ook een plek in krijgen.

Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen. Daarnaast zijn er 39 wijkhubs gerealiseerd.

Begroting 2025

Doel: Betrokken overheid

Paginanummer in website: 86

Doel: Betrokken overheid

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers.

- Grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid.
- Betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken. Zowel bovenstaand voornemen als dit punt wordt gerealiseerd door een zogeheten doenvermogenstoets in te voeren. Dat wil zeggen dat we bij de totstandkoming van beleid al rekening houden met die grotere betrokkenheid van onze inwoners en de wensen die we in de wijken uitvoeren.
- Zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan [Wijk aan Zet](#)
- Uitvoering van de [Verordening Wijkraden](#), met het onderdeel ‘wijkakkoorden’.
- Het organiseren van een inclusief en laagdrempelig, stadsbreed participatieaanbod.
- Regie voeren op een integrale aanpak in de wijken.
- Toegankelijke en betrouwbare verkiezingen organiseren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget wijk aan Zet: Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen.		62%	75%	de meting vindt eind 2024 plaats	75%	75%*		
Groei aantal actieve Rotterdammers: • Bezoekers MijnRotterdam.nl • Bewoners welke een initiatief indient • Aantal reacties op Mijn Rotterdam		• 77.317 • 440 • 18.243	• 81.183 • 462 • 19.155	• 39.669 • 1055 • 19.135	Score 2024+5% groei	Score 2025+5% groei		
Meer Rotterdammers hebben vertrouwen in de wijkraden (voorheen deelgemeenten en bestuurscommissies) o.b.v. het Wijkprofiel eens in de twee jaar		48%	N.v.t.	49%	45%	N.v.t.	50%	N.v.t.
% Toegankelijkheid stembureaus	97%	99%	96%	98%	96%	96%	96%	
Aantal wijkhubs	19	39	39	39	39	39	39	

Toelichting indicatoren**Collegetarget Wijk aan zet**

Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn de jaaractieplannen 2024 vastgesteld met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken. Het proces is samen met de wijkraden inmiddels ook geëvalueerd. De verwachting is dat het collegetarget van 75% wordt behaald.

De realisatie in 2024 is niet van toepassing, doordat uitsluitend op basis van de eindrapportages per jaar wordt gerapporteerd over de collegetarget.

* peildatum 1-11-2025

Bezoekers MijnRotterdam

Betreft het aantal bezoekers in het eerste en tweede kwartaal van 2024.

% Toegankelijkheid stembureaus

Percentage toegankelijkheid is 98% bij de laatste verkiezingen voor het Europees Parlement in juni 2024.

Begroting 2025

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Paginanummer in website: 87

Doel: Betrouwbaar Stadsarchief

Wat willen we bereiken?

- Een transparante, democratische overheid met oog voor verleden, heden en toekomst van Rotterdam en de regio.
- Het historisch besef bevorderen door actief de Rotterdamse geschiedenis onder de aandacht te brengen.
- Openbaarheid en toegankelijkheid van overheidsinformatie.
- Bijdragen aan het democratische, culturele, economische en sociale klimaat en het nationale en internationale imago van de stad Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Via verschillende kanalen beschikbaar blijven stellen van bronnen, met voorrang voor het maatschappelijk debat.
- Wegwerken van achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties.
- Grootschalige digitaliseringsprojecten, zoals de digitalisering van de bouwtekeningen 1945-1995.
- Actieve verwerving van archieven en collecties die de huidige diverse Rotterdamse samenleving representeren.

Hoe meten we dat?

- Bezoekerswaardering: bronnen voor de waardering zijn de kwaliteitsmonitor van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland en zelf gehouden gebruikersonderzoeken. Het Stadsarchief meet de waardering eenmaal per twee jaar.
- Aantal bezoekers website Stadsarchief: er is sprake van een verwachte toename in verband met digitalisering, functionele en inhoudelijke verbetering website en de inzet van sociale media.
- Aantal bezoeken studiezaal: het bezoek aan de studiezaal zal naar verwachting verder afnemen naarmate het digitale aanbod groeit.
- Aantal scans digitaliseren op verzoek: door de publieksservice 'digitaliseren op verzoek', door digitale dienstverlening en door tegelijkertijd te bouwen aan een online toegankelijk digitaal archief.
- Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie: de nulmeting is het aantal leerlingen en volwassenen wat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door het Stadsarchief in 2021, daarna is de norm 10% groei per jaar.

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	8	N.v.t.		
Aantal bezoeken website Stadsarchief	441.957	707.246	550.000	383.548	575.000	600.000		
Aantal bezoeken studiezaal	3.161	5.896	6.650	3.594	6.500	6.325		
Aantal scans via digitaliseren op verzoek	290.599	562.943	500.000	221.000	500.000	500.000		
Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie	1.374	12.298	11.976	10.142	13.174	14.491		

Toelichting indicatoren

Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks

De landelijke beroepsvereniging KVAN die de tweejaarlijkse kwaliteitsmonitor organiseert, heeft de coronaperiode gebruikt om de kwaliteitsmonitor te herzien. In 2019 is de laatste monitor uitgevoerd en deze is in transitie.

Aantal bezoeken website Stadsarchief

Cijfers zijn de realisatie t/m 30 juni 2024.

Aantal bezoeken studiezaal

Cijfers zijn de realisatie t/m 30 juni 2024.

Begroting 2025

Doel: Goed klantcontact

Paginanummer in website: 88

Doel: Goed klantcontact

Wat willen we bereiken?

- Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2020. 'Ontevreden' is iedereen die het contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfers 6 of lager.
- Rotterdammers zijn juist en volledig ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP).

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoering van de opgave '[de Rotterdamse Dienstverlening](#)', met onder andere de volgende projecten:

- De communicatie naar de Rotterdammer moet overzichtelijker en begrijpelijker.
- De gemeente blijft werken aan eenvoudige formulieren.
- De gemeente werkt aan een logische één-loketgedachte.
- De gemeente werkt gedurende deze bestuursperiode aan één gemeentelijke dienstverleningsapp.
- Voor 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- Op de publiekslocaties verbeteren we de samenwerking tussen beveiliging, gastonthaal en de consulenten aan de balie
- We handelen zoveel mogelijk klantvragen in één keer op een goede manier af (first time fix), door het doorlopend trainen van de medewerkers in het KCC.
- We optimaliseren de samenwerking tussen de eerste-, tweede- en derde lijn (zoals terugbelnotities) voor een correcte en vlotte afhandeling van klantvragen
- Er is frequent contact met de gemeentelijke Ombudsman (ORR) om een actueel beeld te hebben van de meest actuele en grootste hoeveelheid negatieve klantsignalen van Rotterdammers. Samen sturen we er op om deze duurzaam op te lossen.
- De kennisbank van 14010 (RoWiki) wordt ruimer beschikbaar gesteld voor medewerkers met klantcontact zodat ambtenaren directer een correct antwoord kunnen geven op een vraag van een burger of ondernemer.

Verbetering van processen en beheersing van risico's Basisregistratie Personen:

- Aan de hand van jaarlijkse en maandelijkse controles werken aan verbeteringen voor de BRP (basisregistratie personen).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (kleiner of gelijk aan 6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente 30% gedaald ten opzichte van 2020								
Norm Δ Ontevredenheid	-4%	-7%	-20%		-30%	-30%		
Realisatie Δ Ontevredenheid	+2%	-5%		-13%				
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	84,6%	85,6%	87,9%	86,9%	89,4%			
	(15,4%)	(14,4%)	(12,1%)	(13,1%)	(10,6%)			

De Basisregistratie Personen voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)	99,9%	99,9%	99,6%		99,6%		
% Van de gegevens in de 100-persoonslijst dat correct is (inhoudelijke controle)	69%	69%	80%		80%		

Toelichting indicatoren

De gemeente meet voortdurend de tevredenheid van burgers, ondernemers en bezoekers op algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid. De meting van de tevredenheid van Rotterdammers gebeurt met de methode Netto Promotor Score (NPS). Dat is een wereldwijd gebruikte onderzoeksmethode voor klanttevredenheid. De gemeente meet de klanttevredenheid op de volgende eerstelijns contactopties: chat, telefoon, digitale balie en de publiekslocaties voor burgerzakenproducten. Door een geconstateerde ommissie in de berekening van de oorspronkelijke 0-meting is er een ander peiljaar (2020) gekozen dan het oorspronkelijke peiljaar: 2021. Met deze keuze blijft de ambitie van het college onveranderd. De Rekenkamer kan zich vinden in het nieuwe peiljaar en de onderbouwing daarvan.

Rotterdammers zijn minder ontevreden over hun contact met de gemeente

Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. Richtpunt: een daling van 30% van het percentage ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) Rotterdammers in 2025 ten opzichte van 2020. Basisdienstverlening op orde versterkt het vertrouwen van burgers in de overheid.

De Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor de manier waarop dat gebeurt zijn voorwaarden en regels. Maandelijks voert de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens een technische controle uit.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 89

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Dienstverlening draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling: 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 90

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Dienstverlening		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-80.417	-78.974	-81.276	-79.601	-78.782
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-2.221	-2.894	-1.774	-1.164	-1.124
Doorontwikkeling en wegwerken achterstanden Stadsarchief	Kasschuiven	581	-275	-193	-56	-56
Kasschuif Burgerzaken ICT budget	Kasschuiven	134	132	-267	0	0
Subsidie Unie van Vrijwilligers Kasschuif	Kasschuiven	170	-170	0	0	0
Veerkrachtig BoTu 2028	Kasschuiven	0	0	0	53	-53
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	1.746	3.304	3.304	3.304
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	101	101	101	101
10%-regeling bewonersinitiatieven	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-556	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Leges Stadsarchief	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	70	70	0	0	0
Regio Deal Rotterdam Zuid II	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	Reserves	0	0	0	0	0
Gedeeltelijke vrijval bestemmingsreserve Menselijke Maat	Reserves	0	313	0	0	0
Vergoeding Basisregistratie Personen (BRP) experiment	Taakmutaties	-2	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-2.618	-4.810	-4.720	-4.565	-4.420
Begroting na wijzigingen		-82.638	-81.868	-83.051	-80.765	-79.906

Toelichting financiële bijstellingen

Doorontwikkeling en wegwerken achterstanden Stadsarchief

Voor 2024 zijn bij het stadsarchief middelen beschikbaar gesteld voor ontwikkeling en het wegwerken van achterstanden. Door onder andere krapte op de arbeidsmarkt is het niet mogelijk geweest om deze middelen in 2024 te besteden. Om meerjarig toch te voldoen aan de afspraken voor de inzet van deze middelen, is een kasschuif verwerkt van € 581.000 in 2024 tot -€ 56.000 in 2028.

Kasschuif Burgerzaken ICT budget

Bij Burgerzaken is een kasschuif van ongeveer € 267.000 naar 2026 toegepast. Deze middelen zijn vrijgemaakt voor het benodigde ICT-budget in

2026.

Kasschuif Unie van Vrijwilligers subsidie

Er wordt een kasschuif toegepast waarmee vrijgemaakte middelen uit 2024 worden verschoven naar 2025. De middelen worden ingezet binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams om de in de Voorjaarsnota 2024 doorgevoerde bezuiniging op de subsidieverstrekking aan Unie van Vrijwilligers (matcher van hulpvraag en vrijwilligerswerk voor informele zorg) in 2025 terug te draaien.

Veerkrachtig BoTu 2028

In de begroting 2024 is incidenteel budget beschikbaar gesteld vanwege meer focus op de wijken en ondermijning. Dat budget is tot en met 2027 in de begroting verwerkt. Het programma veerkrachtig BoTu en de bijbehorende uitvoeringskosten lopen door tot en met 2028. In de begroting 2025 is een kasschuif toegepast van € 53.000 van 2027 naar 2028. Deze middelen zijn vrijgemaakt voor het programmabudget wat nodig is in 2028. Voor 2027 betekent dit een lastenverlaging van € 53.000 en voor 2028 een lastenverhoging van € 53.000.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekt met externen.

10%-regeling bewonersinitiatieven

Het participatiebudget van de wijkraden voor bewonersinitiatieven, representatie en participatie is in 2023 niet volledig besteed. Volgens het raadsbesluit uit 2015 is het mogelijk om tot 10% van het oorspronkelijke budget van de gezamenlijke bestuurscommissies mee te nemen naar het eerstvolgende jaar, als en voor zover er sprake is van onderbesteding. Voor 2024 wordt het budget daarom met € 556.000 verhoogd.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf [Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Leges Stadsarchief

De opbrengsten uit de leges Stadsarchief zijn bijgesteld naar de verwachte ontwikkeling van de vraag naar legesproducten. De baten zijn in 2024 en 2025 verhoogd met € 70.000.

Regio Deal Rotterdam Zuid II

Voor de opgave die er is in Rotterdam Zuid is met het Rijk een regiodeal afgesloten. Voor het thema participatie willen we bewoners meer verantwoordelijk maken voor de belangrijkste uitdagingen waar Rotterdam-Zuid voor staat. Dit gebeurt onder andere door het organiseren van een burgerberaad Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). De extra lasten en baten, per saldo neutraal, zijn verwerkt in de begroting: 2024: € 100.000, 2025: € 550.000 en 2026: € 100.000.

Bestemmingsreserve Menselijke Maat en gedeeltelijke vrijval

De bestemmingsreserve Menselijke Maat is gevormd bij de jaarrekening 2021 na toekenning van de POK-middelen voor 2021 in de decembercirculaire 2021. Bij de Voorjaarsnota 2024 zijn middelen toegekend aan diverse projectvoorstellen ter verbetering van de menselijke maat in de gemeentelijke dienstverlening. De verwachting is dat er iets minder wordt uitgegeven dan gedacht voor verbetering van de 'first time fix'. Daarnaast wordt de per abuis geboekte onttrekking voor actielijn 3B Systeemleren NPRZ gecorrigeerd, waardoor de onttrekking aan de bestemmingsreserve met € 313.000 naar beneden bijgesteld wordt in 2024. De lasten zijn ook bijgesteld, per saldo is de bijstelling neutraal.

De afgelopen drie jaar is het niet gelukt om voor actielijn 3B Systeemleren NPRZ een concrete bestemming te vinden. Hierdoor hebben er nog geen onttrekkingen plaatsgevonden. De financiële spelregels zijn dat wanneer er drie jaar aansluitend geen onttrekking wordt gedaan, de middelen vrijvallen ten gunste van de algemene middelen. Daarom wordt er nu een vrijval van € 313.000 begroot in 2025.

Vergoeding Basisregistratie Personen (BRP) experiment

In het najaar van 2023 is een experiment gestart waarbij gemeenten verplicht worden om inwoners te informeren over nieuwe inschrijvingen en adreswijzigingen in de BRP. Dit experiment is onderdeel van een toezegging van de staatssecretaris van BZK en voortvloeiend uit een amendement. Gemeenten ontvangen een vergoeding van € 2.400 per jaar voor hun deelname, totaal € 821.000, om de impact op uitvoering en kosten te evalueren.

Technische wijzigingen

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen opgesomd:

- Bij de decharge van de Digitaliseringsagenda is besloten dat programma RAVE (Rotterdamse Aanpak Vervanging E-suite) met ingang van 2024 wordt uitgevoerd binnen programma Dienstverlening. Met deze bijstelling wordt het kapitaallastenbudget overgeheveld van programma Overhead naar programma Dienstverlening, van -€ 2 mln in 2024 tot -€ 1,9 mln in 2028.
- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Van - € 621 in 2024 tot -€ 2.581 in 2028.
- Er wordt in 2025 budget overgeheveld naar programma Zorg, welzijn en wijkteams voor het terugdraaien van de in de Voorjaarsnota 2024 doorgevoerde bezuiniging op de subsidieverstrekking aan Unie van Vrijwilligers.
- Tot slot is er een aantal kleine technische wijzigingen van € 121.000 in 2024 en € 10.000 vanaf 2025 en verder.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Dienstverlening	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	12.444	18.804	19.116	20.000	19.900	19.900
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.082	447	800	350	250	250
Dividenden	0	1.400	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	11.362	16.957	18.316	19.650	19.650	19.650
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	90.387	103.046	101.518	103.273	100.887	100.028
Apparaatslasten	57.671	72.801	76.079	73.021	72.491	71.056
Inhuur	1.607	1.158	579	480	483	483
Overige apparaatslasten	1.275	1.210	1.386	1.385	1.483	1.392
Personeel	54.789	70.433	74.114	71.156	70.525	69.181
Overige verrekeningen	5.923	2.111	1.346	1.346	1.346	1.346
Overige verrekeningen	5.923	2.111	1.346	1.346	1.346	1.346
Programmalasten	26.793	28.134	24.093	28.905	27.050	27.626
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	19.569	20.654	16.161	21.209	19.487	20.067
Kapitaallasten	87	2.121	2.273	2.104	1.961	1.957
Overige programmalasten	22	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	7.114	5.360	5.659	5.592	5.601	5.601
Saldo voor vpb en reserveringen	-77.943	-84.241	-82.402	-83.272	-80.986	-80.128
Saldo voor reserveringen	-77.943	-84.241	-82.402	-83.272	-80.986	-80.128
Reserves	1.511	1.603	534	222	222	222
Onttrekking reserves	2.101	2.392	1.699	1.699	1.699	1.699
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Citylab	0	253	253	253	253	253
Bestemmingsreserve Compensatie Joodse gemeenschap in Rotterdam	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	624	681	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	0	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Subsidie gebiedscommissie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkiezingen	1.443	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Rotterdams Investeringsmotor	33	11	0	0	0	0
Toevoeging reserves	2.315	1.477	1.477	1.477	1.477	1.477
Bestemmingsreserve Citylab	872	31	31	31	31	31
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkiezingen	1.443	1.446	1.446	1.446	1.446	1.446
Vrijval reserves	1.726	689	313	0	0	0
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	194	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Citylab	0	689	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Continuering programma Wijk aan Zet 22-23	351	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	139	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	170	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	0	313	0	0	0
Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	126	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Veerkrachtig BoTu	93	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkiezingen	653	0	0	0	0	0
Saldo	-76.432	-82.638	-81.868	-83.051	-80.765	-79.906

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit de opbrengsten van leges voor publiekszaken en leges voor dienstverlening door het stadsarchief.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeelskosten, de vergoedingen aan de leden van de wijkraden en hun (vice)voorzitters, de overige kosten voor invoering van het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet. Verder komen de lasten voort uit het budget voor bewonersinitiatieven, de organisatie van de verkiezingen en uit het programma Menselijke Maat.

Reserves

Jaarlijks stelt de gemeenteraad toevoegingen aan en onttrekkingen uit de bestemmingsreserves vast. De huidige bestemmingsreserves zijn: BoTu CLLD, Citylab, Menselijke Maat en Verkiezingen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de baten laat een stabiel beeld zien van € 18,8 mln in 2024 tot € 19,9 mln in 2028. Het meerjarig verloop van de lasten

laat een dalend beeld zien van € 103 mln in 2024 tot € 100 mln in 2028 onder andere door afloop van incidenteel toegekende middelen voor optimalisatie klantcontactcentrum, de reisdocumentenpiek en de invulling van een aantal bezuinigingen.

Het beeld van de reserves verloopt van € 1,6 mln in 2024 tot € 222.000 in 2028. De daling in 2025 en verder komt doordat de reserve Menselijke Maat in 2024 grotendeels onttrokken wordt. De daling komt verder door het collegebesluit in 2021 om te stoppen met Citylab. Hierdoor valt de reserve in 2024 eenmalig met € 700.000 vrij. In het huidige coalitieakkoord 2022-2026 is besloten om Citylab in gewijzigde vorm voort te zetten.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Dienstverlening/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dienstverlening	-82.638	-81.868	-83.051	-80.765	-79.906
Bestuur - Gebieden, inspraak en participatie	-30.834	-30.482	-30.174	-29.819	-29.738
Burgerzaken	-45.082	-43.432	-44.981	-43.188	-42.411
Musea - stadsarchief	-6.723	-7.954	-7.895	-7.757	-7.757

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Dienstverlening			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Dienstverlening			2.070	1.536	1.314	1.092	871
Bestemmingsreserve BoTu CLLD			106	106	106	106	106
Begroting bestemmingsreserves Dienstverlening		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve BoTu CLLD		106	106	106	106	106	
Doel reserve:	Cofinanciering van verplichtingen die reeds zijn aangegaan in het kader van het programma BoTu CLLD.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	106	0	0	0	106	
	Begroting 2025	106	0	0	0	106	
	Raming 2026	106	0	0	0	106	
	Raming 2027	106	0	0	0	106	
	Raming 2028	106	0	0	0	106	
Bestemmingsreserve Citylab			1.651	1.430	1.208	986	765
Begroting bestemmingsreserves Dienstverlening		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve Citylab		1.651	1.430	1.208	986	765	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2015 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	2.561	31	253	689	1.651	
	Begroting 2025	1.651	31	253	0	1.430	
	Raming 2026	1.430	31	253	0	1.208	
	Raming 2027	1.208	31	253	0	986	
	Raming 2028	986	31	253	0	765	
Bestemmingsreserve Menselijke Maat			313	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Dienstverlening		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve Menselijke Maat		313	0	0	0	0	
Doel reserve:	Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.969	0	1.656	0	313	

	Begroting 2025	313	0	0	313	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Verkiezingen			0	0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Dienstverlening		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871		
Bestemmingsreserve Verkiezingen		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2013 (einddatum 31-12-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	1.446	1.446	0	0		
	Begroting 2025	0	1.446	1.446	0	0		
	Raming 2026	0	1.446	1.446	0	0		
	Raming 2027	0	1.446	1.446	0	0		
	Raming 2028	0	1.446	1.446	0	0		

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve BoTu CLLD

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2028, omdat de bestemmingsreserve gekoppeld is aan de subsidie Kansen voor West - Community Led Local Development BoTu. Deze subsidie loopt tot en met 2028. Er is nog geen onttrekking begroot omdat de verdeling over de jaren nog wordt bepaald.

Bestemmingsreserve Citylab

De einddatum is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2028, omdat het project Citylab tot minstens 2028 wordt uitgevoerd en de bestemmingsreserve ingezet wordt ter dekking van de subsidielasten Citylab.

Bestemmingsreserve Menselijke Maat

De onttrekking van de bestemmingsreserve Menselijke Maat valt in 2024 voor € 975.000 binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 92

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [De Rotterdamse Dienstverlening](#)
- [Raadsbesluit Wijk aan Zet](#)
- [Implementatieplan Wijk aan Zet](#)
- [Verordening op de Wijkraden](#)
- [Archiefwet](#)
- [Kieswet](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- MultiDiensten Rotterdam B.V.
- Dimpact

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 93

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie, Dienstverlening en Grote Projecten.

Begroting 2025

Economische ontwikkeling

Paginanummer in website: 94

Economische ontwikkeling

Het programma richt zich op het verdienvermogen van Rotterdam. Door te zorgen voor de juiste omstandigheden voor het bedrijfsleven komen banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners. Het gaat daarbij om versterking van het ondernemersklimaat, een uitstekende gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven en ruimte voor ondernemerschap. De gemeente Rotterdam steunt de ontwikkelingen in het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap. Zo draagt het programma bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 95

Voortgang Tweede herziening 2024

Economische ontwikkeling

Vlak voor de zomer heeft Erasmus Universiteit Rotterdam de Economische Verkenning Rotterdam 2024 (EVR) aan een breed publiek gepresenteerd. De EVR 2024 laat onder andere zien dat de Rijnmondse economie in 2023 is gekrompen met -1,1%. Dit is fors lager dan het landelijk gemiddelde waar nog een lichte groei van 0,1% te zien is. Dit verschil is voor een groot gedeelte te verklaren door de afname van de wereldhandel in 2023. Dit blijkt ook uit de cijfers van het Havenbedrijf waar de overslag met ruim 6% daalde. Deze krimp van de economie slaat dus met name neer in het Haven industrieel complex en in de logistieke ketens rondom de haven. Maar straalt ook uit naar de stedelijke economie vanwege de groeiende verbondenheid met de stad, zoals de maritieme dienstverlening. Door krapte op de arbeidsmarkt zijn er nog beperkte gevolgen voor de werkgelegenheid. De verwachting is dat de economie in Rijnmond in 2024 en 2025 gaat groeien, ook harder dan het landelijk gemiddelde. Er is sprake van inhaalgroei. Dit is te verklaren door een lagere inflatie, toenemend consumentenvertrouwen en een aantrekkende wereldhandel.

De belangrijkste gebeurtenissen en resultaten in 2024 zijn:

- In het eerst en tweede kwartaal van 2024 zijn de nieuwe horecagebiedsplannen vastgesteld na een participatietraject met onder anderen bewoners, wijkraden en samenwerkingspartners. Met de nieuwe horecagebiedsplannen is meer ruimte mogelijk gemaakt in de stad voor (nacht)horeca. Op sommige plekken wordt juist een pas op de plaats gemaakt qua horeca-ontwikkeling, om de balans tussen levendigheid en leefbaarheid niet (verder) te verstoren. Op 15 locaties wordt ruimte geboden aan de ontwikkeling van 24-uurshoreca. Naast nieuwe locaties, gaat het ook om de mogelijkheid tot verzwaring van de vergunning op bestaande locaties. Ook is met de nieuwe horecagebiedsplannen gekeken waar in de stad de mogelijkheid geboden kan worden om terrassen structureel te verruimen.
- Om bij te dragen aan de doelstellingen van het target bedrijfsruimte is er in de voorjaarsnota € 7 mln beschikbaar gekomen voor het oprichten van een bedrijfsruimtefonds. De voorwaarden van dit fonds worden uitgewerkt.
- Omdat na vier maanden in 2024 het beschikbare subsidiebudget van de subsidieregeling bedrijventerreinen en winkelgebieden vrijwel uitgeput was, is besloten het subsidiebudget te verhogen. Per 1 augustus 2024 zijn 36 aanvragen van ondernemerscollectieven behandeld en is er € 594.680 aan subsidie verleend voor de aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van hun winkelgebieden en bedrijventerreinen. Omdat de gemeente de helft van de kosten subsidieert, komt dit neer op een totale investering van € 1,2 mln in deze gebieden.
- De Denktank Rotterdamse economie 2040 is van start gegaan. De denktank bestaat uit 11 Rotterdamse ondernemers die samen met andere partijen in de stad het college en de raad adviseren over de Rotterdamse economie in 2040 en welke acties op korte termijn zijn te ondernemen om dit te bereiken. De denktank is opgericht na een aangenomen motie bij het vaststellen van de koersbrief economie 2030. De verwachting is dat in de eerste helft van 2025 de denktank haar advies presenteert.
- Eind mei vond in samenwerking met meer dan 40 publieke en private partners de 5e editie van Upstream plaats. Dit is het grootste evenement voor vernieuwende bedrijven in de regio. Het evenement brengt startups, scale-ups, innovatief MKB, investeerders, corporates en beleidsmakers samen. Het doel is dat ze de innovatiekracht van de regio vergroten en voor groei van bedrijven zorgen. Op het tweedaagse evenement kwamen ongeveer 2.500 deelnemers af.
- Om de Vitale kerngebieden te versterken werkt de gemeente samen met vastgoedeigenaren en winkeliers. Een van de concrete acties is het beperken van het aantal verspreide winkels in de aanloopstraten rond de kernwinkelgebieden door deze te transformeren naar andere functies. In 2024 is de opdracht afgerond in vier gebieden: Hillesluis, Bloemhof, Katendrechtse Lagedijk/Wolphaertsbocht en Vierambachtsstraat. Er zijn 99 panden getransformeerd, waarvan 75 panden naar de functie wonen en 25 naar een andere economische functie. Ervaring vanuit verleden en heden leert dat gemiddeld genomen er ongeveer 100.000 euro per pand door eigenaren wordt geïnvesteerd. Deze aanpak heeft daarmee circa € 10 mln aan investeringen uitgelokt.
- De Europese editie van het event TwitchCon was in juni in Rotterdam. Het internationale game-livestreaming platform Twitch heeft wereldwijd 240 mln actieve gebruikers. Een groot deel daarvan heeft op die manier Rotterdam kunnen zien. De livestreams zijn uitgezonden door Twitch zelf en door duizenden livestreamers die vanuit Rotterdam uitzonden op hun eigen Twitch-kanaal. In totaal kwamen meer dan 10.000 internationale bezoekers naar Rotterdam om TwitchCon live mee te maken in Rotterdam Ahoy.

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.

Realisatie 1 januari 2024: 4.272.299 m²

Mijlpaal 2024: 4.264.471 m²

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Na een stijging in 2022 is de omvang van de voorraad bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 4.000 m2 afgenomen (er is 80.000 m2 bedrijfsruimte toegevoegd en 84.000 m2 onttrokken). Vooral door uitgifte van grond op bedrijventerreinen kwam er nieuwe bedrijfsruimte. Op basis van grote gebiedsontwikkelingen met vooral woningbouw, is de verwachting dat de komende jaren steeds meer sprake is van onttrekkingen. Bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrico. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Daarom is het behalen van de target nog onzeker, ondanks de licht positieve ontwikkeling. De inzet op het reduceren van transformaties en stimuleren van toevoegingen is ook de komende jaren belangrijk. Zo worden bij de uitgifte van nieuwe kavels grond op de bedrijventerreinen Spaanse Polder en Hordijk sinds 2023 de milieucategorie en de bebouwingsdichtheid als selectiecriteria gebruikt zodat de nog beschikbare ruimte beschikbaar komt voor zwaardere bedrijven en intensief gebruikt wordt. Door de subsidieregeling Maakbedrijven worden de kansen voor deze doelgroepen verder vergroot.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Realisatie 2022 en 2023 (cumulatief): 24

Realisatie 2024 (t/m augustus, cumulatief): 29

Meting en monitoring gebeurt binnen het programma Vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbenden in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Vanaf 2022 is in 29 gebieden gestart met de aanpak om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken. Daarmee is de doelstelling van deze indicator (25) behaald.

10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Realisatie 2023: 5.662

Begroting 2024: 7.500

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

De meting van deze indicator is op basis van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om het gebruik van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops. Bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. De gemeente ligt goed op schema om de indicator te behalen.

Uitlokken van 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die banen opleveren

Realisatie 2023 cumulatief: € 2,62 miljard en 1.986 banen

Begroting 2025: € 250 mln en 500 banen

Realisatie 2024 : de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

In deze indicator nemen we onder meer mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%.

Realisatie 2023: 71%

Begroting 2025: 80%

Realisatie 2024: de volgende meting is bekend bij de Jaarstukken 2024

Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. De eindstand van 2023 was een bezettingsgraad van 71%. De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam minimaal éénmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor is op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als vast is uitgegeven. Het aantal marktplaatsen dat per augustus 2024 als vast was uitgegeven is 80 %. Gedurende het jaar schommelt dit percentage vanwege opzeggingen en het tussentijds opnieuw uitgeven van een vaste plaats. Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de

wachttijst staan voor een vaste plaats. De inzet om de inname van de marktplaatsen zowel vast als op dagbasis te stimuleren gaat onverminderd verder.

Vanwege de bouwwerkzaamheden voor de RottaNova maakt de gemeente samen met de ondernemers een indeling voor de centrummarkt. Eind 2024 kiezen alle marktondernemers met een vaste plaats op de centrummarkt op basis van deze indeling een nieuwe plaats. Omdat alle ondernemers een nieuwe plaats moeten kiezen, is het voor meer ondernemers mogelijk een dubbele kraam te kiezen. Verder is eind augustus 2024 een online wervingscampagne gestart om meer ondernemers naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht, krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling	€ 3.282
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.282

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 96

Bestuurlijke hoofdlijnen 2025-2028

Ondersteunen van het Rotterdamse MKB

De Rotterdamse ondernemers zijn van grote waarde voor de stad en de Rotterdamse economie. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio.

Het Rotterdamse bedrijfsleven kent een lange periode van onzekerheid, na de coronapandemie, het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende energiecrisis. Hoge inflatie en rentestijgingen belemmeren bedrijven in hun groei en weerhouden ondernemers ervan te investeren. Met het opgezette Mkb-Actieprogramma wil de gemeente de dienstverlening aan ondernemers verbeteren en hen ondersteunen om toekomstbestendig te blijven. Het programma moet leiden tot minder regels en bureaucratie en hantering van een 'ja, mits-houding' bij plannen van ondernemers. Het succesvolle coronaloket waar ondernemers snel hulp krijgen en dat maatwerk levert, heeft een vervolg gekregen. Het bestaande mkb krijgt hulp in het ontwikkelen van een toekomstbestendig bedrijfsmodel. De gemeente wil dat innovatieve en startende, groeiende mkb'ers zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De gemeente moet vanwege de financiële opgaven over de hele linie bezuinigen. Daarom is er de komende jaren ook minder geld beschikbaar voor het programma Economische ontwikkeling.

Transformatie winkelstraten, versterking horeca en spreiding van toerisme

De gemeentelijke inzet is gericht op stimuleren van samenwerking tussen partijen in winkelgebieden om leegstand en achteruitgang tegen te gaan en aantrekkelijkere ontmoetings- en verblijfsgebieden te creëren. Dit gebeurt in samenwerking met pandeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak, met maatwerk per winkelgebied. In de komende vier jaar begint in minimaal 25 winkelgebieden een gezamenlijke aanpak.

Stimulering van nieuwe producten en tegengaan van leegstand moeten de warenmarkten aantrekkelijker maken voor marktondernemers en bezoekers. De gemeente streeft naar een hogere bezettingsgraad van de warenmarkten. Dit is ook nodig om de warenmarkten kostendekkend te maken. Waar mogelijk krijgt de horecasector meer ruimte, bijvoorbeeld door uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en ruimere openingstijden in de weekends. Hiervoor heeft de gemeente met organisaties in de stad een uitvoeringsplan horeca opgesteld.

Klimaatneutraal en circulair haven industrieel complex

De opdracht in de Havenvisie 2030 is om in 2030 55% minder CO₂ uit te stoten vanuit het haven-industrieel complex en om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Hiervoor zijn primair het Havenbedrijf Rotterdam en de bedrijven in de haven aan zet om projecten te realiseren en Europa en Rijk om kaders te stellen en subsidies beschikbaar te maken. De gemeente ondersteunt de bedrijven in het cluster bij waterstofprojecten - gericht op innovatie, maakindustrie en kennis - en bij projecten voor energiebesparing in de industrie, door versnelling van vergunningverlening (het 'Versnellingshuis'), en door sturing op de ontwikkeling van infrastructuur. Het Havenbedrijf realiseert in nauwe samenwerking met de gemeente tot en met 2026 walstroomaansluitingen op publieke kades in de stad. Walstroom voor de zeescheepvaart wordt gerealiseerd door bedrijven, zoals Boskalis en RWG, gestimuleerd en ondersteund door Havenbedrijf en gemeente. Rotterdam werkt op dit vlak samen met de steden en havens van Antwerpen en Hamburg. In 2025 wordt gewerkt aan een herijkte Havenvisie.

Ruimte voor bedrijvigheid

De bedrijfsruimte in Rotterdam is schaars en neemt in de stad nog verder af. Juist deze ruimte blijft echter hard nodig. Bedrijven die belangrijk zijn voor de stad vinden steeds moeilijker een plek. Daarom heeft het college het doel gesteld dat het aantal vierkante meters aan bedrijfsruimte tot 2026 minimaal gelijk blijft.

Het collegetarget bedrijfsruimte is vastgesteld om in de toekomst genoeg ruimte te bieden aan bedrijven. Bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan de stad, zorgen voor werkgelegenheid voor onder andere praktisch geschoolde Rotterdammers en zijn nodig voor het realiseren van ambities voor duurzaamheid, digitalisering en circulariteit.

Realisatie van het collegetarget bedrijfsruimte gaat niet vanzelf. Oktober 2023 is het Actieplan Bedrijfsruimte door het college vastgesteld en de raad toegezonden. In het actieplan staan de inspanningen die de gemeente gaat leveren en hoe de gemeente het resultaat van deze inspanningen volgt.

Aantrekken van congressen en bedrijven

De internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen wordt versterkt. Dat gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad, samen met de branche en Rotterdam Partners.

Daarnaast komen er activiteiten om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de ontwikkeling naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. In de komende vier jaar wil het college een miljard euro aan investeringen uitlokken in Rotterdamse bedrijven en bedrijven die zich in Rotterdam komen vestigen.

Begroting 2025

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Paginanummer in
website: 97

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Ondernemers zijn van grote waarde voor Rotterdam. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio. Het moet voor alle bedrijven en ondernemers - groot en klein, nieuw en bestaand - mogelijk zijn om zich succesvol voor te bereiden op de toekomst. Daarom laat het programma Economische ontwikkeling het brede mkb zich meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap.

Wat wil de gemeente bereiken?

- Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.
- Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij het invoeren van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen
- De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de aangenomen motie Ondernemend Rotterdam krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf (mkb) als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Daarvoor is begin 2023 in samenwerking met het Rotterdamse bedrijfsleven het Mkb Actieprogramma opgeleverd, waarmee we ondernemers helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij (ook) in de toekomst succesvol kunnen ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening

- We leveren met de Ondernemersbalie een ingang voor alle vragen van ondernemers en (pré-) starters via fysiek contact, telefoon en email. Persoonlijk maatwerk is daarbij het keyword.
- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010 (website, nieuwsbrief en social media-kanalen).
- We versterken de samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie en een 'ja, mits-houding'. Het succesvolle coronaloket heeft een nieuwe vorm gekregen waarbij een multidisciplinair gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers. Dit zetten we door.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de MKB-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijk economie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. En we intensiveren de samenwerking met de gebiedsorganisatie op het gebied van de wijk economie. Dit krijgt vorm door structureel contact tussen de bedrijfscontactfunctionarissen en wijkmanagers- en netwerkers, monitoring van de voortgang op managementniveau en inzet van integrale gebiedsteams die regie houden op de uitvoering door de gemeente.

Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor West zijn wij ook de managementautoriteit.

- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds.
- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel, bewoners en bedrijven te informeren en lobbyactiviteiten uit te voeren ten aanzien van wet- en regelgeving.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
10.000 keer mkb-ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien	2.434	5.662	5.000	Bekend bij Jaarstukken 2024	7.500	10.000		

Toelichting indicatoren

10.000 keer MKB ondernemers in 4 jaar van advies of informatie voorzien

Deze indicator meet de gemeente door inzichtelijk te maken hoeveel klantcontacten met de ondernemersbalie hebben geleid tot advies of informatievoorziening aan ondernemers. Ook ondernemers die meedoen aan bijeenkomsten of workshops die de gemeente organiseert vallen onder deze indicator. Het gaat bijvoorbeeld om workshops over digitalisering van de bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers en om netwerkevents als Upstream en BT010.

De contacten die de bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagers en projectmanagers hebben met ondernemers zijn geen onderdeel van deze indicator. Ook het aantal unieke bezoeken aan de website Ondernemen010 en de klantcontacten vanuit 14010 telt niet mee, maar is wel inzichtelijk.

Tussenstand augustus 2024: Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. Een tussenstand tot en met 2024 wordt opgenomen in de jaarrekening.

De meting van deze indicator is op basis van het aantal klantcontacten met mkb-ondernemers. Het gaat om het gebruik van de ondernemersbalie en deelname aan bijeenkomsten of workshops. Bijvoorbeeld over circulair ondernemen of digitalisering van bedrijfsvoering, koppeling van investeerders aan mkb'ers, en door netwerkevents als Upstream en BT010. De gemeente ligt goed op schema om de indicator te behalen.

Begroting 2025

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Paginanummer in website: 98

Doel: Ontwikkeling van een excellent ondernemers- en investeringsklimaat

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam (internationaal en nationaal) een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.

Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van bedrijven, investeerders, congressen, zakelijke en toeristische bezoekers en talent om het investerings- en ondernemersklimaat in de stad te versterken.

Wat willen we bereiken?

- Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren.
- Versterken en spreiden van toerisme, horeca en hotels in de stad
- Versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent
- Faciliteren circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren

- We faciliteren het proces van de denktank van Rotterdamse ondernemers om tot te komen tot een advies aan het college en de raad over de Rotterdamse economie in 2040 en welke acties op korte termijn ondernomen kunnen worden om dit te bereiken. De verwachting is dat in de eerste helft van 2025 de denktank haar advies zal presenteren.
- De gemeente zet in op een internationaal concurrerende en toekomstbestendige haven en maritieme economie die welvaart biedt voor de stad. De gemeente ondersteunt maritieme bedrijven om innovatiever, digitaler, circulaarder en duurzamer te werken om voorbereid te zijn op de energie- en grondstoffentransitie.
- We komen samen met partners tot een herijkte havenvisie waarin de Rotterdamse haven van de toekomst en de weg daar naartoe beschreven worden.
- Om het vergunningenproces bij het voor elkaar krijgen van de energietransitie te verspoelen, is een vergunningenloods actief. Hierin werken Deltalinqs, DCMR, HbR, Provincie en de gemeente samen.
- We ondersteunen belangrijke innovatieve projecten voor de ontwikkeling van waterstofeconomie in de Merwevierhavens en op Rotterdam The Hague Airport.
- Aangezien de haven en de maritieme economie niet stoppen bij de gemeentegrenzen werken we regionaal samen aan de profilering onder de vlag van Rotterdam Maritime Capital of Europe en om de regionale maritieme maakindustrie te versterken. De gemeente versterkt het Life Science & Health (LSH) innovatie- en vestigingsklimaat door de fysieke ontwikkeling van de Erasmus MC health tech campus te ondersteunen. Verder draagt de gemeente de komende jaren bij aan de stichting Rotterdam Square dat als verbindende netwerk- en campusorganisatie het LSH-ecosysteem in de stad verder versterkt en uitbouwt. Door haar activiteiten zal de Erasmus MC health tech campus aangevuld worden met ondernemerschap.

Versterken en spreiden van toerisme, hotels en horeca in de stad

- De gemeente geeft waar mogelijk meer ruimte voor de horecasector in de vorm van uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. Daartoe is begin 2023 een nieuw Uitvoeringsplan Horeca vastgesteld en zijn in juli 2024 de 15 horecagebiedsplannen geactualiseerd. Met de nieuwe horecagebiedsplannen wordt op 15 locaties ruimte geboden aan de ontwikkeling van 24-uurshoreca.
- De gemeente stimuleert het spreiden van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad. Die identiteit en dat aanbod brengt de gemeente samen met Rotterdam Partners voor het voetlicht. Daarnaast zetten we in op een spreiding van hotels en andere horeca, zodat de stad in zijn geheel aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers, bezoekers en ondernemers.
- De gemeente geeft mede richting aan marketingcampagnes, zoals die van Rotterdam Partners, om specifieke bezoekersdoelgroepen aan te trekken, in lijn met de visie Toerisme. Op het onderdeel Gastvrijheid wordt de Visie Toerisme geactualiseerd.
- De gemeente faciliteert toeristische marktinitiatieven die bijdragen aan vernieuwing - en waar nodig herstel - van de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkeling van aantrekkelijke gebieden en wijken. De gemeente werkt aan een toeristische sector die klaar is voor de toekomst. Dat doen we door bezoekers bewust te maken van de mogelijkheden van duurzaam vervoer, zoals trein en ander openbaar vervoer, deelfietsen en zo meer. De gemeente werkt met de sector zelf aan onder meer een verduurzamingstraject voor de hotelsector onder de noemer Hotel Neutraal.

Versterking van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent

- De gemeente zet zich in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. Dat gebeurt door samen met Rotterdam Partners, InnovationQuarter en het Havenbedrijf Rotterdam de vestiging van deze bedrijven actief te ondersteunen
- We versterkende internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen. Dit gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Hiertoe werkt de gemeente samen met de branche en Rotterdam Partners.
- Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen – waaronder de IT Campus - en andere partijen in de stad versterkt de gemeente lopende uitvoeringsprojecten die zijn gericht op talentontwikkeling en het aantrekken van talent. Dit is een bijdrage aan de oplossing van het tekort op de arbeidsmarkt.
- We ondersteunen Rotterdam Partners om de (financiële) betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de activiteiten van Rotterdam Partners te vergroten.

Faciliteren van de circulaire economie en energietransitie in stad en haven:

- Met het programma Energietransitie Haven-Industrieel Complex brengt de gemeente focus aan op zes thema's: ondersteunen van de ontwikkeling van Rotterdam tot Europe's Hydrogen Hub (met daarbij een speciale focus op innovatie, waterstofmaakindustrie en handel), ondersteunen van projecten op het gebied van energiebesparing in de industrie, versnelling vergunningverlening (Vernellingshuis), werken aan om- en bijscholing van technisch personeel, ondersteuning van initiatieven voor versnelling van de grondstoffentransitie, ondersteuning van broodnodige circulaire projecten, en tenslotte sturen op de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken zoals een waterstofnetwerk en de Delta Rhine Corridor.
- De gemeente zet in op activiteiten die nieuwe en bestaande ondernemers ondersteunen in de transitie naar de circulaire economie. Het zwaartepunt ligt hierbij op de chemische maakindustrie in de haven en op maakbedrijven en consumentendiensten in de stad. We zetten in op dienstverlening aan bedrijven met onder meer het circulair loket en het netwerkactiviteiten die bedrijven informeren en activeren. Bedrijven en andere partners die op circulair gebied vernieuwende producten en diensten ontwikkelen - en zo daarmee ook werkgelegenheid voor Rotterdamers kunnen creëren –, ondersteunen we naast kennis en advies ook mogelijk met maatwerksubsidies. Vanaf 2025 is er een subsidieregeling om ondersteuning te bieden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Uitlokken van € 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die 2.000 banen opleveren in 4 jaar		€ 0,12 miljard en 643 banen	€ 0,25 miljard en 500 banen	Bekend bij Jaarstukken 2024	€ 0,25 miljard en 500 banen	€ 0,25 miljard en 500 banen		

Toelichting indicatoren

Uitlokken van € 1 miljard investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, die 2.000 banen opleveren in 4 jaar

In deze indicator nemen we onder meer mee: financiering van Rotterdamse bedrijven door fondsen als IQCapital, UNIIQ, Energietransitiefonds Rotterdam, subsidie voor innovatie aan Rotterdamse bedrijven, en bedrijven die zich in Rotterdam vestigen met begeleiding door InnovationQuarter of Rotterdam Partners.

De doelstelling van deze indicator is op het onderdeel investeringen gehaald. En op het onderdeel werkgelegenheid vrijwel behaald.

Begroting 2025

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap

Paginanummer in website: 99

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap in een stad die aantrekkelijker wordt

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte van economische functies toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie, voorzieningen en natuur. Dit zorgt voor conflicterende ruimteclaims.

De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Werklocaties moeten passen bij de eisen van de economie van de toekomst en aansluiten bij de principes van goede groei. Ook moet er een goede combinatie zijn van de ruimte voor bedrijven, voor woningbouw én voor voorzieningen zoals winkelgebieden. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers.

Wat willen we bereiken?

- Aantrekkelijke winkelgebieden
- Innovatieve werkgebieden
- Toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekkelijke winkelgebieden

- De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Hiervoor is het Fonds vitale kerngebieden beschikbaar. We werken samen met vastgoedeigenaren, winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak per gemeente waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast.
- We voeren daarnaast gesprekken met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand te voorkomen die het gevolg is van hoge huren.
- De gemeente realiseert aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktkooplieden. Hiervoor wordt ingezet op een gevarieerd aanbod van producten die op de markt te koop zijn, op aantrekkelijke marktterreinen en wordt er gestreefd naar een goede bezetting van de marktkramen.

Innovatieve werkgebieden

- De gemeente subsidieert de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health tech-vestigingsklimaat in Rotterdam
- De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden
- De gemeente stimuleert het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad. Hiervoor ontwikkelt de gemeente in samenwerking met andere overheden sturingsinstrumenten.

Toekomstbestendige werklocaties

- De gemeente vernieuwt bedrijventerreinen om ruimte te bieden aan economische vernieuwing en groei. Dit doen wij onder andere door verplaatsing van bedrijven naar bedrijventerreinen mogelijk te maken en bedrijven te werven die niet op deze bedrijventerreinen zijn aangewezen. Wij onderzoeken in dit kader op de Spaanse Polder -samen met de bedrijvenraad- de mogelijkheden om het industriepark beter te benutten en in M4H werken wij aan een innovatief woon-werkmilieu met ruimte voor de innovatieve maakindustrie.
- We stellen ook integrale kaders voor werklocaties en voorzieningen op in samenhang met andere opgaven zoals wonen. Het doel is een evenwichtige ontwikkeling van werkruimtes in relatie tot de groei van het aantal woningen
- De gemeente voert de subsidieregeling Bedrijfsruimte Maakindustrie [Ruimte voor de maakindustrie](#) uit. Hiermee biedt de gemeente nieuwe bedrijven uit de maakindustrie de mogelijkheid zich te vestigen in Rotterdam en bestaande bedrijven uit de maakindustrie te groeien. In 2024 is deze regeling verruimd van alleen focus op Spaanse Polder en M4H naar bedrijfsterreinen in de hele stad.
- Inzet van transformatie managers die helpen bij de transformatie van leegstaande winkelpanden naar bedrijfsruimten
- De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies.
- Inzet van de subsidieregeling 'Energievouchers' om ondernemers te ondersteunen die de duurzaamheid van hun bedrijfspand op bedrijventerreinen willen verbeteren.
- We hebben als doelstelling om de omvang m² bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau te laten blijven én met het actieplan Bedrijfsruimte zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022.	Nulmeting: 4.264.471 m² Realisatie 31-12-2022: 4.276.330 m²	Realisatie 31-12-2023: 4.272.299 m²	4.264.471 m²	bekend bij Jaarstukken 2024	4.264.471 m²	4.264.471 m²		
Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden	5	24 (cumulatief)	29 (cumulatief)	29 (cumulatief)				
Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%	68%	71%	80%	Bekend bij jaarstukken 2024	80%	80%		

Toelichting indicatoren

Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is behoud van voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte blijft op het niveau van 1 januari 2022

Na een stijging in 2022 is de omvang van de voorraad bedrijfsruimte in 2023 met ongeveer 4.000 m2 afgenomen (er is 80.000 m2 bedrijfsruimte toegevoegd en 84.000 m2 onttrokken). Vooral door uitgifte van grond op bedrijventerreinen kwam er nieuwe bedrijfsruimte. Op basis van grote gebiedsontwikkelingen met vooral woningbouw, is de verwachting dat de komende jaren steeds meer sprake is van onttrekkingen. Bijvoorbeeld in de gebiedsontwikkelingen van Provimi en Codrico. Daarbij is sprake van beperkte vervanging ter plekke of van compensatiemogelijkheden elders in de stad. Daarom is het behalen van de target nog onzeker, ondanks de licht positieve ontwikkeling. De inzet op het reduceren van transformaties en stimuleren van toevoegingen is ook de komende jaren belangrijk. Zo worden bij de uitgifte van nieuwe kavels grond op de bedrijventerreinen Spaanse Polder en Hordijk sinds 2023 de milieucategorie en de bebouwingsdichtheid als selectiecriteria gebruikt zodat de nog beschikbare ruimte beschikbaar komt voor zwaardere bedrijven en intensief gebruikt wordt. Door de subsidieregeling Maakbedrijven worden de kansen voor deze doelgroepen verder vergroot.

Aanpak 25 winkelstraten om deze in deze collegeperiode de winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken door ze om te vormen naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden

Meting en monitoring gebeurt binnen het programma Vitale kerngebieden op basis van de gebiedsgerichte aanpakken en subsidieaanvragen aanpak Vitale kerngebieden.

De start is meestal een afspraak tussen collectieve ondernemers, vastgoedeigenaren en de gemeente om een gezamenlijk document op te stellen. In zo'n document staat de ambitie en een strategie voor de straat. Dit gebeurt door voorgesprekken met vertegenwoordigers en belanghebbenden in het gebied. De gemeente zet hiervoor kwartiermakers en bedrijfscontactfunctionarissen in.

Vanaf 2022 is in 29 gebieden gestart met de aanpak om winkelgebieden toekomstbestendiger en economisch vitaal te maken. Daarmee is de doelstelling van deze indicator (25) behaald.

Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar minimaal 80%

Deze indicator wordt jaarlijks gemonitord. De eindstand van 2023 was een bezettingsgraad van 71%. De bezettingsgraad van de marktkramen is gebaseerd op de inname van marktkramen door de vaste plaatshouder en de meelopers gemonitord gedurende de marktdag. Een vaste plaatshouder is verplicht om zijn kraam minimaal éénmaal in de veertien dagen in te nemen. Vooral met slecht weer zijn minder kramen op de markt bezet dan het uitgegeven aantal vaste plaatsen. Hierdoor is op de marktdag het aantal bezette kramen lager dan het aantal kramen dat als

vast is uitgegeven. Het aantal marktplaatsen dat per augustus 2024 als vast was uitgegeven is 80 %. Gedurende het jaar schommelt dit percentage vanwege opzeggingen en het tussentijds opnieuw uitgeven van een vaste plaats. Ook als vaste plaatshouders hun plaats niet innemen, betalen zij marktgeld. De op dagbasis lege plaatsen zijn beschikbaar voor de meelopers. Meelopers zijn marktondernemers die op de wachtlijst staan voor een vaste plaats. De inzet om de inname van de marktplaatsen zowel vast als op dagbasis te stimuleren gaat onverminderd verder.

Vanwege de bouwwerkzaamheden voor de RottaNova maakt de gemeente samen met de ondernemers een indeling voor de centrummarkt. Eind 2024 kiezen alle marktondernemers met een vaste plaats op de centrummarkt op basis van deze indeling een nieuwe plaats. Omdat alle ondernemers een nieuwe plaats moeten kiezen, is het voor meer ondernemers mogelijk een dubbele kraam te kiezen. Verder is eind augustus 2024 een online wervingscampagne gestart om meer ondernemers naar de Rotterdamse markten te trekken. Ondernemers die een artikel verkopen dat nog niet op die markt wordt verkocht, krijgen voorrang bij de uitgifte van een vaste plaats.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 100

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Economische ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei en 9. Industrie, innovatie en infrastructuur.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 101

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Economische ontwikkeling		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-30.405	-29.989	-28.119	-28.567	-28.227
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		3.282	-1.057	-1.988	-166	-706
Kasschuif Maakindustrie	Kasschuiven	814	-214	-600	0	0
Kasschuif ter invulling motie waarborg UvV	Kasschuiven	400	-400	0	0	0
Kostendekkendheid markten	Kasschuiven	0	0	-550	550	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	134	226	226	226
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	31	33	33	33
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Economie subsidies	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	2.068	-608	-1.097	-975	-965
Begroting na wijzigingen		-27.123	-31.046	-30.108	-28.734	-28.933

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Maakindustrie

De subsidieregeling bedrijfsruimte maakindustrie is eind 2022 gepubliceerd. De uitvoering is echter vertraagd door veel maatwerk en lange doorlooptijden. Ook blijkt dat de regeling meer potentieel heeft als er verruiming is in gebieden en looptijd. Dit is in het najaar 2023 voorgelegd aan het college. In maart 2024 is de verruimde regeling gepubliceerd. Ondernemers krijgen meer tijd om hun aanvragen te doen en het geld effectief te besteden. Dit houdt in dat de beschikbaar gestelde middelen verschuiven in de tijd.

Kasschuif ter invulling motie waarborg Unie van Vrijwilligers

Er wordt een kasschuif toegepast, waarmee vrijgemaakte middelen uit 2024 worden verschoven naar 2025. De middelen worden ingezet binnen programma Zorg, welzijn en wijkteams om de in de Voorjaarsnota 2024 doorgevoerde bezuiniging op de subsidieverstrekking aan Unie van Vrijwilligers (matchen van hulpvraag en vrijwilligerswerk voor informele zorg) in 2025 terug te draaien.

Kostendekkendheid markten

Vanwege de kostendekkendheidsopgave heeft het college bij de Voorjaarsnota 2024 besloten om het knelpunt bij Markten structureel op te lossen door hiervoor middelen vrij te maken. Zoals in de Voorjaarsnota aangegeven, wordt de verdeling van deze middelen over de periode 2024-2028 bij

de Begroting 2025 herzien op basis van actuele ontwikkelingen. Deze herziening leidt tot overheveling van budget van begrotingsjaar 2027 naar begrotingsjaar 2026.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de Begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de lasten en baten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de [paragraaf Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies

Het project BRAVE wordt ingezet om projecten en activiteiten voor innovatieve bedrijven uit te voeren en op te schalen. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies worden opgehoogd met € 61.000 in 2024, € 116.000 in 2025 en 2026 en € 77.000 in 2027. Doordat en de lasten en de onttrekking worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

De verdeling van het Duurzaamheidstransitiebudget is geactualiseerd in de begroting 2024. In 2024 is budget voor de jaren 2024 tot en met 2026 toegekend aan Waterstofbudget, in 2025 aan Circolab Maritiem en in 2025 en 2026 aan Circulair ondernemerschap. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget worden met € 520.000 opgehoogd in 2024, € 3,0 mln in 2025 en € 2,7 mln in 2026. Doordat en de lasten en de onttrekking worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Economie subsidies

De middelen uit de reserve worden ingezet voor de meerjarige subsidie Rotterdam Square. De stichting brengt bedrijven en onderzoekers samen om de gezondheidszorg te verbeteren. De opbouw van de uitvoerende organisatie van de stichting kwam pas halverwege 2022 op gang, waardoor niet aangewende beschikbaar gestelde middelen gestort zijn in een bestemmingsreserve. Doordat en de lasten en de onttrekking worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Voor de uitvoering van de transformatie aanpak aanloopstraten Boulevard-Zuid (Strevelsweg / Dordtselaan / Lange Hilleweg) is een eenmalige bijdrage van € 100.000 verleend vanuit de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Doordat en de lasten en de onttrekking worden begroot is de bijstelling per saldo € 0.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Indexering 2025 en verder en Correctie indexering 2024 en verder (-€ 60.000 in 2024 tot -€ 734.000 in 2028). De budgetten zijn vanaf 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#);
- Verhoging omslagrente: (-€ 87.000 structureel vanaf 2025). De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt vanaf 2025 van 2,0% naar 2,5%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#);
- Actualisatie formatie (-€ 32.000 in 2024 tot -€ 14.000 in 2028);
- Budgetoverheveling naar [programma Energietransitie](#) in 2024 voor de Klusbus (€ 200.000), een bijdrage voor het World Energy Congres (WEC) (€ 30.000) en een bijdrage Haven op inzet subsidieregeling Circulair (€ 15.000);
- Budgetoverheveling naar [programma Stedelijke ontwikkeling](#) voor actualisatie werkpakket Kansen voor West (€ 1,8 mln in 2024 aflopend naar € 253.000 in 2028), Beter benutten Spaanse Polder (€ 400.000) in 2024 en Verlevendiging Rondje Bruggen (€ 50.000) in 2024;
- Budgetoverheveling van [programma Stedelijke ontwikkeling](#) voor Ruimtelijke Economie (-€ 330.000) structureel vanaf 2025, motie waarborg Unie voor Vrijwilligers (-€ 400.000) in 2025;
- Budgetoverheveling van [programma Zorg, welzijn en wijkteams](#) voor dekking inzet personeel digitale inclusie (-€ 237.000) in 2024;
- Budgetoverheveling naar [programma Zorg, welzijn en wijkteams](#) voor het terugdraaien van de in de Voorjaarsnota 2024 doorgevoerde bezuiniging op de subsidieverstrekking aan Unie van Vrijwilligers;
- Budgetoverheveling van [programma Beheer van de stad](#) voor bijdrage Urban Future Global Conference (UFGC) (-€ 120.000) in 2024;
- Budgetoverheveling van het [programma Cultuur](#) (-€ 10.000) en het [programma Veilig](#) (-€ 20.000) voor Up Horeca in 2024;
- Budgetoverheveling vanuit [programma Beheer van de stad](#) voor de oprichting van de afdeling Crisis en Evenementen (-€ 3.000 in 2024 tot -€ 9.000 in 2028);

- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 37.000 in 2024 tot -€ 47.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.093	6.949	4.841	5.448	5.455	4.905
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.022	3.700	2.350	2.350	2.350	2.350
Overige opbrengsten derden	2.058	3.249	2.492	3.099	3.105	2.555
Overige baten	12	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	39.115	37.645	39.487	38.794	34.294	33.866
Apparaatslasten	10.848	11.378	11.992	11.962	11.871	11.871
Inhuur	44	517	515	586	495	495
Overige apparaatslasten	166	205	224	221	221	221
Personeel	10.638	10.656	11.254	11.155	11.155	11.155
Overige verrekeningen	6.236	5.230	6.636	6.634	6.634	6.634
Overige verrekeningen	6.236	5.230	6.636	6.634	6.634	6.634
Programmalasten	22.031	21.037	20.859	20.198	15.789	15.362
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.258	8.941	8.413	8.248	7.059	7.259
Kapitaallasten	197	347	433	449	449	449
Overige programmalasten	23	85	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	11.552	11.664	11.929	11.416	8.196	7.569
Saldo voor vpb en reserveringen	-35.022	-30.696	-34.646	-33.345	-28.839	-28.961
Saldo voor reserveringen	-35.022	-30.696	-34.646	-33.345	-28.839	-28.961
Reserves	4.261	3.573	3.600	3.238	105	28
Onttrekking reserves	2.196	3.086	3.600	3.238	105	28
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	66	77	116	116	77	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	542	1.722	2.962	2.710	0	0
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	0	0	450	360	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	241	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve NPRZ	85	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve WerkLocaties	0	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	1.262	1.187	72	51	28	28
Toevoeging reserves	411	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	411	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Economiesubsidies	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Transitiekosten	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	2.476	487	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Brexit	332	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	0	487	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Economie gebieden	344	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	480	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Transitiekosten	500	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve WerkLocaties	370	0	0	0	0	0
Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	450	0	0	0	0	0
Saldo	-30.762	-27.123	-31.046	-30.108	-28.734	-28.933

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben vooral betrekking op marktgelden, inschrijfgelden, leges en bijdragen vanuit de Europese Unie (EU) voor de managementautoriteit Kansen voor West

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten voor dienstverlening aan mkb, stimuleren en faciliteren van innovaties en transities Rotterdamse economie, inzet op toerisme en horeca, vitale winkelstraten en bedrijventerreinen, toezicht, exploitatie en onderhoud van marktterreinen en uitvoering voor de managementautoriteit Kansen voor West

Reserves

De voornaamste onttrekkingen aan de reserve gaan over de reserve Duurzaamheidstransitiebudget (projecten Circulair ondernemerschap, Circolab Maritime en Waterstofbudget), de reserve Economie subsidies voor Rotterdam Square en de reserve Rotterdamse Investeringsmotor (Uniiq)

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt, vanwege het aflopen van incidentele middelen. Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd voor aantrekkelijke winkelstraten en wordt bezuinigd op Rotterdam Partners en programmagelden, omdat het college in de Voorjaarsnota ambities bij moest stellen om financiële ruimte te creëren.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Economische ontwikkeling/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Economische ontwikkeling	-27.123	-31.046	-30.108	-28.734	-28.933
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Economie	-4.469	-4.532	-4.622	-5.169	-5.369
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen- Markten	-978	-1.608	-998	-991	-1.541
Economische ontwikkeling	-9.731	-12.347	-12.241	-11.099	-10.652
Economische promotie	-11.775	-11.371	-11.058	-10.287	-10.184
Wonen en bouwen	-169	-1.188	-1.188	-1.188	-1.188

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Economische ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Economische ontwikkeling		1.754	1.188	712	634	634
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies		944	828	712	634	634
Begroting bestemmingsreserves Economische ontwikkeling	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Economische ontwikkeling	1.754	1.188	712	634	634	
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	944	828	712	634	634	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".					
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		1.509	0	77	487	944
Begroting 2025		944	0	116	0	828
Raming 2026		828	0	116	0	712
Raming 2027		712	0	77	0	634
Raming 2028		634	0	0	0	634
Bestemmingsreserve Economiesubsidies			810	360	0	0
Begroting bestemmingsreserves Economische ontwikkeling	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Economische ontwikkeling	1.754	1.188	712	634	634	
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	810	360	0	0	0	
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		810	0	0	0	810
Begroting 2025		810	0	450	0	360
Raming 2026		360	0	360	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Economie subsidies

De einddatum is aangepast van 31 december 2023 naar 31 december 2027, omdat de opbouw van de organisatie Rotterdam Square meer tijd nodig heeft.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 103

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- Omgevingsvisie Rotterdam
- Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse economie
- [Havenvisie 2030](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- Gebiedskoersen.....
- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- Visie Toerisme
- Hotelbeleid
- Acquisitiestrategie
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)
- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)
- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Glazen Maas Exploitatie B.V.
- Glazen Maas Infrastructuur B.V.
- ICOS Capital Fund 3 C.V.
- ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.
- Innovation Quarter B.V.
- StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Swanbridge Capital B.V.
- Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechststeden

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 104

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone, vernieuwende economie en haven en ondernemerschap maximaal de ruimte geven.'

Begroting 2025

Energietransitie

Paginanummer in website: 105

Energietransitie

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Rotterdam houdt nauwgezet de voortgang en omvang bij van de plannen richting 2030. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot op het gehele Rotterdamse grondgebied. Voor de haven ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. We versnellen procedures daar waar mogelijk met het Versnellingshuis. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 106

Voortgang Tweede herziening 2024

CO2 breed

Collegetarget CO2-reductie: we zetten in op minimaal 25% CO2-reductie voor het stedelijk gebied ten opzichte van 1990.

Realisatie 2023: **-31%**

Mijlpaal 2024: **-20%**

Realisatie 2024: **bekend najaar 2025**

De Milieudienst Rijnmond (DCMR) berekent voor het stedelijke gebied een CO2-uitstoot van 2,37 Mton in 2023; dat is een daling van 31% ten opzichte van 1990. De dalende trend van afgelopen jaren zet dus door en overtreft zelfs de Rotterdamse collegetarget van -25% in 2025. Deze daling komt vooral door een groener energiegebruik en ook doordat het aanbod van schonere bronnen stijgt, waaronder door de Rotterdamse wind- en zonprojecten. Ook gebruiken Rotterdammers minder aardgas. Isolerende maatregelen en aardgasvrij-projecten zorgen verder voor een gestage toename van de verduurzaming van de gebouwde omgeving. De verwachting voor de komende jaren is dat er nog meer reductie mogelijk is door de uitvoering van het Klimaat Actieplan Rotterdam (KAR). Een voorbeeld daarvan is de invoering van de Zero Emissiezone. Als we verder in de toekomst kijken en rekening houden met de landelijke doelstelling voor 2030 - een reductie van 55% CO2-uitstoot - zijn aanvullende plannen vanuit de verschillende sectoren nodig om als stad ook deze doelstelling te realiseren. De [DCMR doorrekening](#) van begin 2024 toont deze noodzaak ook duidelijk aan.

Over de - al dan niet al afgeronde - plannen van het KAR staat meer informatie op de gemeentelijke [website](#).

De uitgebreide CO2-rapportages zijn te vinden op deze [website](#) van de DCMR.

Landelijke context

Met het [Klimaat Actieplan Rotterdam](#) werkt Rotterdam aan een langjarige agenda om de klimaatdoelstellingen voor 2030 en 2050 te behalen. Niet alleen de inzet van de gemeente en de stad is hiervoor nodig. Rotterdam is ook sterk afhankelijk van wet- en regelgeving van en financiering door het Rijk. Een aantal doelen hebben een mix van financieringsbronnen. Een voorbeeld hiervan is de Zero Emissie Zone, welke gefinancierd wordt door een mix van gemeentelijke inzetten DTB en Rijksgelden. Vanwege veranderende landelijke verhoudingen kan het zijn dat Rotterdam zijn doelstellingen en/of financiën moeten bijstellen.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

In de haven en kleine kernen is sprake van krapte op het elektriciteitsnet. Hiervoor geldt de Rotterdamse aanpak netcongestie. Rotterdam werkt hierin samen met netbeheerders TenneT en Stedin. Doel is een snellere én slimmere uitbreiding van elektriciteitsnetten. Met andere overheden en bedrijven stuurt Rotterdam op een betere benutting van het net en de ontwikkeling van een netbewuste stad. Met bedrijven en beheerders van bedrijfsterreinen werkt Rotterdam aan een meer flexibele energievraag, bijvoorbeeld door Energy Hubs te stimuleren. Energiehubs zijn een lokale samenwerking tussen gebruikers en producenten van energie. Het Rijk is op zoek naar grootschalige bronnen van duurzame elektriciteit. Die zoektocht resulteert onder meer in windparken op zee, waarvoor de aanlandingen worden geproduceerd in de Rotterdamse haven. Daarnaast doet het Rijk locatieonderzoek voor twee kerncentrales en extra aanlandingslocaties voor wind op zee. Innovatie is essentieel om onze klimaatdoelstellingen te halen. Daarom stimuleren we met de Smart Energy Systems-subsidie vernieuwingen in het energiesysteem.

Zonne-energie

- Rotterdam is goed op weg naar de 3,2 km² zonnepanelen in 2026. Analyse van de luchtfoto van april 2024 laat zien dat er al 1,97 km² aan zonnepanelen in Rotterdam staat. Rotterdam heeft Amsterdam ingehaald als stad met de meeste zonnepanelen van Nederland.
- Servicepunt Zon heeft in de eerste helft van 2024 62 bedrijven geholpen met het realiseren van zon op bedrijfsdaken.
- Met het Havenbedrijf Rotterdam, DCMR en de Veiligheidsregio Rotterdam zijn richtlijnen ontwikkeld om veilig zonnepanelen te plaatsen op SEVESO-locaties (locaties met gevaarlijke stoffen).
- Er is nu een uitvoeringslijn Lokaal Eigendom, bedoeld om Rotterdammers te laten meeprofiteren van grootschalige zon- en windprojecten.
- Er zijn twee proeflocaties voor zonnepanelen op gevels.
- In Delfshaven steunt de gemeente een collectieve inkoopactie zonnepanelen voor bewoners.

Windenergie

- Begin 2024 stonden er 88 windturbines op Rotterdams grondgebied. Het totaal opgesteld vermogen aan windenergie bedraagt ongeveer 340 megawatt. Sindsdien is windpark Dintel afgebroken om plaats te maken voor een andere ontwikkeling. Hierdoor is het aantal windmolens gedaald naar 83, en is het totaal opgesteld vermogen circa 325 megawatt.
- De gemeente werkt aan vier projecten uit de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM): Hoeksebaan, Landtong Rozenburg Oost, Beneluxplein, en Charloisse Poort.
- Wind in de haven: er is 300 megawatt gerealiseerd. Met het Havenbedrijf Rotterdam loopt een verkenning hoe in de toekomst dit opgesteld vermogen is te behouden.

Alternatieve warmte en koude oplossingen

De gemeente bereidt zich voor op de komst van de Wet collectieve warmte (Wcw) en de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw). De Wcw moet nog in de Tweede Kamer behandeld worden. Door de Wcw wordt de warmtemarkt meer publiek. Dat betekent dat de overheid een meerderheidsbelang hierin krijgt. De Wgiw geeft de college's van gemeenten meer bevoegdheden in de warmtetransitie; bijvoorbeeld de mogelijkheid een einddatum aan de levering van aardgas te verbinden. Ook moeten gemeenten een Warmteprogramma opstellen. Dit is vanaf 2026 een verplicht programma onder de Omgevingswet. Voor de zomer 2024 vond de aftrap plaats van de eerste van een reeks bijeenkomsten met partners in de stad, waaronder woningcorporaties, netbeheerder, energiecoöperaties, klimaatburgemeesters, vve-beheerders, particuliere verhuurders en warmtebedrijven.

Rond de jaarwisseling 2024-2025 ronden we de verkenningfase af en informeert het college de gemeenteraad. Dan zijn ook de contouren van een nieuwe WAT-kaart beschikbaar die de alternatieven voor aardgas weergeeft.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Energiebesparing en verduurzaming

Voor zowel de bestaande bouw, nieuwbouw als voor het midden- en kleinbedrijf en horecagelegenheden richt de gemeente zich op energiebesparing en verduurzaming. Voor zowel Energieloket als de gebiedsgerichte aanpak voor isolatie komen er aanbestedingen om partners te contracteren. Vve's die willen verduurzamen, krijgen via VVE-010 hulp en advies. Zowel voor vve's als grondgebonden woningen is er subsidie van de gemeente. Gemaakte prestatieafspraken met woningcorporaties worden uitgevoerd en is er een gemeentelijke subsidie voor verduurzaming sociale huurwoningen. Voor de energieprestaties van nieuwbouwonstwikkelingen is er beleid en advies die moeten leiden tot een verbetering van deze prestaties ten opzichte van het wettelijk minimum (BENG: Bijna Energieneutrale Gebouwen).

Geen fossiele energie in de woningvoorraad

Het aardgasvrij maken van Rotterdam verloopt gebiedsgewijs. In twee gebiedsaanpakken loopt de aanleg van stadsverwarming: in Heindijk (IJsselmonde-Zuid) en in Bospolder-Tussendijken. In het eerste deel van Pendrecht-Zuid en Reyerood-West start de uitvoering in het najaar 2024. Voor het vervolg van deze gebiedsaanpakken praat Rotterdam nog met Vattenfall. Dit bedrijf wil vanwege de huidige onzekere marktomstandigheden niet meer investeren in grootschalige warmteprojecten in bestaande bouw. Voor Pendrecht-Noord en Reyerood-Oost zoekt de gemeente daarom een ander warmtebedrijf.

In Prinsenland – Het Lage Land wordt de gebiedsaanpak hervat zodra de hernieuwde concessie met Eneco gereed is. De start van een gebiedsaanpak in het Oude Noorden is eveneens afhankelijk van de hernieuwde concessie met Eneco. Zonder deze afspraken gaat Eneco niet grootschalig investeren in deze twee gebieden. In Rozenburg is nog geen warmtebedrijf geselecteerd. Hier werken we opties uit voor een vervolg van de gebiedsaanpak. In de Agniese buurt-oost werken we toe naar de start van een gebiedsaanpak en in Ommoord en Schiebroek ondersteunen we twee marktinitiatieven op het gebied van aardgasvrij.

Betaalbaarheid energietransitie en energiearmoede

In totaal zijn 12.000 huishoudens geholpen door energiekussers. Die installeren kleine energiebesparende maatregelen en geven tips om het energieverbruik te verlagen. Daarnaast loopt een isolatiesubsidieregeling voor Vve's met een lagere WOZ-waarde. In 2024 is voor 460 appartementen subsidie aangevraagd. Tot en met 2024 is voor 12,5 miljoen euro aan projecten bij woningcorporaties gefinancierd. Deze projecten dragen bij aan lagere maandelijkse lasten voor huurders. Het gaat om dubbel glas, isolatie en zonnepanelen. Al deze projecten zijn gefinancierd met SPUK-gelden (specifieke uitkering) energiearmoede van het Rijk.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

Per 1 januari 2025 geldt de Zero Emissiezone voor Stadslogistiek, met landelijke overgangsregelingen en ontheffingen. Ondernemers krijgen hierover informatie. Het gemeentelijk wagenpark wordt steeds meer emissieloos, alle gemeentelijke auto's zijn uitstootvrij en het aantal elektrische vuilniswagens groeit.

De laadinfrastructuur is verder uitgebreid; halverwege 2024 telde Rotterdam meer dan 6.700 openbare laadpunten. In de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit maken bedrijven afspraken over de verduurzaming van het woon-werkverkeer en het zakelijk verkeer. Het is de bedoeling de aanpak uit te breiden naar het gehele gebied van Zuid-Holland Bereikbaar.

Na de ondertekening van het Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) convenant volgen stappen om de gemeentelijke inkoop in de buitenruimte en de bouw emissieloos te maken.

Duurzame haven en industrie

Begin 2024 waren er 5 nieuwe aanmeldingen voor de haalbaarheidsstudies-regeling: studies naar de haalbaarheid van walstroom die voor 80% door de gemeente worden gefinancierd. Hamburg, Antwerpen en Rotterdam hebben een brief over walstroom geschreven aan EU-commissaris Sefcovic. De Europese Commissie heeft eind juni een reactie op de eerder verstuurde brief naar de Europese Commissie verstrekt. Op basis van deze reactie is er begin september een bijeenkomst van de gemeenten Rotterdam, Hamburg en Antwerpen.

De gemeente en het Havenbedrijf Rotterdam werken samen aan walstroom voor de Wilhelminakade - voor cruiseschepen - en de Lloyd- en Parkkade. Er wordt alles op alles gezet om de installatie aan de Wilhelminakade eind 2024 klaar te hebben. De Lloyd- en Parkkade volgen mogelijk in eind 2025.

Het bedrijf Containerterminal Rotterdam World Gateway (RWG) heeft besloten om de gehele kade voor alle schepen te voorzien van walstroom. Havenbedrijf Rotterdam en RWG hebben een intentieverklaring getekend waarin afspraken zijn gemaakt over het delen van kennis en data over de aanleg en het gebruik van walstroom en de benodigde civiele werkzaamheden aan de kademuren en fenders die uitgevoerd moeten worden.

Verder gaat Rotterdam Shore Power, bestaande uit energiebedrijf Eneco en het Havenbedrijf Rotterdam, de containerterminals van ECT op de Maasvlakte voorzien van walstroom. De walstroomvoorziening is goed voor 60 MW en vijfduizend schepen per jaar.

Ten slotte opent de gemeente in 2024 een subsidieregeling waarmee € 1,9 mln ter beschikking wordt gesteld voor de realisatie van walstroomprojecten.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Energietransitie	€ 269
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 269

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 107

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Energietransitie

Om de aangescherpte landelijke norm van 55% CO₂-reductie in 2030 te halen, moet Rotterdam meer maatregelen nemen, vooral in de stad. We sturen op merkbare effecten van ons beleid:

- Toetsing van de doelmatigheid van de huidige programma's en van toekomstige maatregelen om CO₂ te reduceren. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.
- Monitoring door de DCMR van inzet en doelstellingen, zodat tijdige bijsturing mogelijk is als de dalende trend onvoldoende doorzet om de landelijke norm van 55% CO₂-reductie te halen. Hierbij is er onderscheid tussen de verantwoordelijkheden van het Rijk, de haven en de stad.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en een goede aansluiting op de Rotterdamse arbeidsmarkt. Rioolvervanging en energietransitie gaan zoveel mogelijk samen om de overlast voor de Rotterdammer te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie of grondstoffen gebruiken, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor de gemeentelijke organisatie. Bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen, ontzien we kwetsbare Rotterdammers.

Begroting 2025

Doel: Duurzaam energiesysteem

Paginanummer in website: 108

Doel: Duurzaam energiesysteem

Wat willen we bereiken?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

- Hiervan staat in 2026 ongeveer 2 km2 aan panelen op daken. Ongeveer 0,4 km2 staat in 2026 langs infrastructuur, en de rest in zonneparken, zoals het drijvende zonnepark de Slufter en zonnepark Oranjabonnen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en heeft zonnepanelen geplaatst op haar eigen gebouwen, of heeft ze ter beschikking gesteld aan coöperaties.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente houdt zich aan bestaande afspraken over vijf te realiseren windparken op Rotterdams grondgebied.

Rotterdam werkt aan alternatieve warmte - en koudeoplossingen

- De gemeente zet in op duurzame warmte- en koudebronnen voor ruimteverwarming in de gebouwde omgeving.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- We werken aan een duurzaam, robuust, flexibel maar ook rechtvaardig energiesysteem. In de komende jaren ligt de focus met name op het elektriciteitsnet, waar ontwikkelingen zoals elektrificatie van vervoer, de warmtevraag maar ook industriële processen resulteren in capaciteitstekort op het net, ofwel netcongestie. We werken samen met verschillende stakeholders, waaronder netbeheerder Stedin, om er enerzijds voor te zorgen dat we het elektriciteitsnetwerk ingepast krijgen in een steeds dichterbebouwde stad en anderzijds om samen slimme oplossingen te realiseren om de bestaande capaciteit van het net te realiseren. De gemeente is zorgt ervoor dat we de juiste informatie op tijd bij Stedin krijgen om tijdig het net uit te breiden, zoekt samen met stakeholders naar slimme oplossingen en faciliteert en stimuleert waar nodig om deze te realiseren. Daarnaast stimuleert de gemeente innovaties in het energiesysteem, bijvoorbeeld door vanuit Smart Energy Systems subsidies te verstrekken.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

- Stimuleren Zon op daken (bedrijven, scholen, instellingen, energie coöperaties, vve's). We maken een leidraad Zon op daken voor daken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO), welke naar verwachting in het vierde kwartaal van 2023 gereed is.
- Stimuleren Zon op en langs infrastructuur, voor (snelwegen, gemeentelijke infrastructuur en parkeerplaatsen;
- Uitvoering van de zonneparken Slufter en Oranjepolder;
- Voor de daken van het gemeentelijk vastgoed met grotere oppervlakte dan 250 m2 komt er bouwtechnisch onderzoek naar de geschiktheid voor zonnepanelen. Voor kleinere daken brengen meerjarenonderhoudsplannen de maatregelen in beeld, waarna uitvoering volgt.
- De gemeente stimuleert plaatsing van zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten. Ook het programma [Bestaande Stad](#) draagt hier aan bij.
- We stimuleren innovatieve technieken voor de opwek, opslag en distributie van zonne-energie.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente ontwikkelt de vanuit de Visie Ruimte en Mobiliteit aangewezen locaties voor windparken
- Zoals in het coalitieakkoord is afgesproken, is de gemeente in gesprek geweest met de provincie over de vraag of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein. De provincie heeft geen ruimte gegeven andere locaties te onderzoeken. Er komt een onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een windpark op de strekdam bij Hoek van Holland, zoals vastgelegd in de RES 1.0.
- Er komt een kader voor windparken, met duidelijke uitgangspunten, zoals afstandsnormen en financiële participatie van bewoners via onder andere energiecoöperaties. Hierbij gelden de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij Rotterdam die kan verbeteren.

We werken aan alternatieve warmte - en koude oplossingen

- De gemeente werkt aan een strategie voor warmte- en koudebronnen. Daarmee gaat de gemeente na of restwarmte, geothermie en aquathermie goede alternatieven zijn voor het gebruik van fossiele brandstoffen. Onderdeel is een verlaging van de temperatuur van het warmtenet van hoogtemperatuur naar middentemperatuur. Dat maakt het mogelijk dat naast restwarmte uit de haven andere duurzame

bronnen met een lagere temperatuur kunnen worden gebruikt, zoals geothermie en aquathermie,. Verlaging van de temperatuur zorgt voor een betere capaciteit en beperking van het warmteverlies van het warmtenet.

- De [WAT-kaart](#) dit is de kaart die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde transitievisie warmte. Deze kaart laat per buurt het beste alternatief zien voor aardgas en wordt onderdeel van de Rotterdamse warmte-koudestrategie.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- We zijn continue in gesprek met Stedin en andere betrokken organisaties om het bestaande elektriciteitsnet slimmer en efficiënter te benutten. Door nieuwe praktijkvoorbeelden samen vast te pakken leren we hoe we beleidsmatig de juiste keuzes maken om de ruimtelijk en financiële impact van de energietransitie op het netwerk kunnen beperken.
- Samen met Stedin werken we aan het opzetten van een data uitwisseling platform, om ervoor te zorgen dat we Stedin tijdig en slimmer kan investeren in de energie-infrastructureur, maar ook om ervoor te zorgen dat Rotterdam het energiesysteem meeneemt als belangrijke voorwaarde in haar stadsontwikkeling.
- Smart Energy Systems koppelt innovaties in het energiesysteem aan economische kansen voor Rotterdam.
- Rotterdam werkt samen met het Rijk in de nationale verkenning naar de verkenning van kernenergie, omdat onderzoek naar alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We nemen deel aan de RES-regio Rotterdam-Den Haag met de uitvoeringsagenda en RES 2.0.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget: We zetten in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025 voor het stedelijk gebied, gemeten ten opzichte van 1990	Stedelijke CO2-uitstoot -18% t.o.v. 1990 (2,82 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot -31% t.o.v. 1990 (2,37 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -20% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Bekend najaar 2025	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990 (2,75 Mton)	Stedelijke CO2-uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)		
In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd	0,7km2	1,1 km2 t/m maart 2023		1,97 km2 t/m april 2024		3,2 km ²		
In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven.		340,9 megawatt		323,9MW, waarvan 303,2 MW in haven	350 MW, waarvan 328 MW in haven			

Toelichting indicatoren

Target CO2

Om aan te sluiten bij het nationale beleid voor terugdringing van de CO2- uitstoot stelt Rotterdam als doel om voor het stedelijk gebied minimaal 25% CO2-reductie te realiseren in 2025, gemeten ten opzichte van 1990.

Voor de haven steunt Rotterdam met innovaties de rijksambities voor reductie in 2030. Er komt een monitoring van de voortgang en omvang van de realisatie. Er komt ook een jaarlijkse berekening van de uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Rotterdam is overigens voor het behalen van de doelen mede afhankelijk van inzet van het Rijk en de EU.

Zonnepanelen

Meting gebeurt met luchtfoto's. Dat is alleen in maart mogelijk, omdat er dan nog geen bladeren aan de bomen hangen. Na analyse van de foto's volgen de cijfers in de zomer. Daarom is het pas in de zomer van 2027 mogelijk over de indicator 2026 conclusies te trekken.

Begroting 2025

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Paginanummer in website: 109

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Wat willen we bereiken?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

- Bestaande woningen: eigenaar-bewoners en vve's nemen duurzame energiebesparende maatregelen om hun woningen toekomstbestendig te maken. Het streven is dat er in 2028 geen corporatiewoningen en geen bezit van particuliere verhuurders een energielabel E, F en G heeft. Rotterdammers met krappe financiële mogelijkheden nemen kleine duurzame energiebesparende maatregelen met hulp van energiekussers.
- Nieuwbouw: Rotterdam heeft een ambitieus nieuwbouwprogramma met flinke duurzame ambities. Met Duurzaamheid in Gebiedsontwikkeling (DGO) helpen we planteam en ontwikkelaars om Rotterdamse duurzaamheidsambities concreet in hun projectplannen op te nemen. Door duurzaamheid vanaf het begin in elk proces mee te laten nemen, blijft er bovendien tempo in de bouwopgave en wordt vertraging verderop in het proces voorkomen. De ontwikkelde [Quickscan Duurzaamheid](#) helpt hierbij.
- Mkb-ruimtes, horecagelegenheden en andere gebouwen: 95% van de kantoren voldoet in 2025 aan de energie label C-verplichting. We ondersteunen het mkb met energiebesparende maatregelen.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energie armoede

- De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen. Daarom ontzien we kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen waarvoor bewoners moeten betalen. In het [programma armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving](#) staat meer informatie hierover.

Geen fossiele energie in woningvoorraad in 2050

- In 2026 heeft Rotterdam minder aardgasansluitingen dan in 2022. We voeren de [Rotterdamse Transitievisie Warmte](#) (RTvW) uit. Voorwaarde hiervoor is dat er externe financiële middelen beschikbaar komen.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- Er komt een organisatiebrede en stadsbrede verduurzaming. Het doel is dat binnen heel Rotterdam, zowel in de stad als in de ambtelijke organisatie, alle duurzaamheidsambities als vanzelf meegaan in de normale werkzaamheden. Dit gebeurt nu al bij bijvoorbeeld gebiedsontwikkeling en inkoop van gemeente Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen

- Hulp aan actieve Rotterdammers die met duurzaamheid aan de slag willen gaan. De behoeftes zijn divers. Daarom komt er waar mogelijk maatwerk en vindt aansluiting plaats bij de ontwikkeling van Wijk aan Zet.
- De gemeente promoot rijksregelingen en het Rotterdamse Energietransitiefonds. We blijven energietransitieleningen beschikbaar stellen voor Rotterdammers, vve's, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen. We maken dit zo toegankelijk mogelijk.
- De gemeente maakt in 2023 inzichtelijk in welke buurten/wijken isoleren het leidende principe is en tot welk niveau, hiervoor voegen we 'isolatiewaarden' toe aan de bestaande [WAT-kaart](#). We starten in 2024 ook met het werken aan een nieuwe [WANNEER-kaart](#) en wijkuitvoeringsplannen.
- Vaststelling van de Rotterdamse norm voor energiebesparing. Deze norm zet de Standaard- & Streefwaarden om naar de Rotterdamse situatie.
- De start in 2023 met wijkgerichte aanpakken voor isolatie, als het Rijk hiervoor geld beschikbaar stelt.
- Voortzetting van VVE-010 als hét adviesloket voor vve's die aan de slag willen met het onderhoud en verduurzaming van hun gebouw.
- De gemeente maakt in 2023 prestatieafspraken met woningcorporaties. Hierin is duurzaamheid een belangrijk onderdeel.

Nieuwbouw

- Concreet duurzaamheidsadvies helpt bij de verduurzaming van nieuwbouw, vanaf het eerste begin van de gebiedsontwikkelingen. Projectteams en ontwikkelaars krijgen instrumenten om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan.
- De gemeente heeft een [Quickscan](#) gelanceerd waarmee iemand in 5 minuten en 4 stappen een duurzaam advies op hoofdlijnen krijgt voor een bouwproject.

Mkb-ruimtes, horecagelegenheden en andere gebouwen

- Sinds 1 januari 2023 moeten kantoorpanden minimaal energie label C hebben. In 2022 en 2023 is vooral ingezet op informatievoorziening en ondersteuning van vastgoedeigenaren. In 2024 en 2025 werkt de gemeente vooral aan handhaving.
- We bieden energiescans aan alle ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (mkb) in de stad, inclusief de horeca. Deze scans geven inzicht in de meest effectieve aanpassingen om de energierekening te verlagen, inzicht in praktische hulp bij kleine maatregelen en inzicht in subsidies die helpen de verduurzaming van gebouwen en bedrijventerrein te realiseren. Ook in 2024 zijn Duurzaamheidsvouchers voor de mkb-ondernemers weer beschikbaar. Specifiek voor de detailhandel loopt het Klus & Coach- traject in winkelgebieden.
- Ondernemersverenigingen krijgen hulp met een aanpak op bedrijventerreinen om collectieve energiemaatregelen te kunnen uitvoeren. Het gaat om praktische kennis en hulp bij het benutten van subsidies van provincie, Rijk en regio.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede

- Bij hulp om de woning energiezuiniger te maken, biedt de gemeente praktische, gratis hulp aan Rotterdammers die financieel krap zitten. Het gaat om energiebesparende producten en hulp bij de installatie hiervan, door de inzet van energiekussers. Daaronder zijn mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We trekken samen op met woningcorporaties, aangezien 70% van de Rotterdammers met energiearmoede een woning huurt bij een van de corporaties.
- We bieden extra subsidie aan vve's met appartementen met een lage Waardering Onroerende Zaken (WOZ-waarde)

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Bestaande pilots voor aardgasvrije gebieden maakt de gemeente af, waarbij we doorgaan met de acties om lokale banen te creëren volgens het leerwerkakkoord. Er komen gesprekken met het Rijk en met 'Europa' over een betaalbaar aanbod.
- 17.500 Rotterdammers zijn op het warmtenet aangesloten, maar koken nog op gas. Hierdoor betalen zij dubbel vastrecht. Zij krijgen informatie over elektrisch koken. We reserveren ruimte voor een toekomstig warmtenet bij projecten waar een start met aardgasvrij maken nog niet mogelijk is.
- De gemeente maakt voor Rotterdammers helder wanneer ze wat ze moeten doen om hun woning goed te isoleren en aardgasvrij te maken. Dit doen we via de [Rotterdamse Transitievisie Warmte](#). De komende jaren gaat de gemeente aan de slag met de invoering van de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie en de Wet collectieve warmtevoorziening. De inwerkingtreding van deze wetten is voorzien op 1 juli 2025.
- We starten nieuwe gebiedsaanpakken als er voldoende extern geld beschikbaar is om een betaalbaar aanbod aan gebouweigenaren te kunnen doen. Zo moeten alle bewoners kunnen profiteren van duurzame warmte.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- We jagen organisatiebreed verduurzamingsinitiatieven aan. Inhoudelijk leggen we hiervoor verantwoording af via de paragraaf klimaat.
- We zetten extra in op effectieve lobby, om de kans op het verkrijgen van rijks- of EU-subsidies voor duurzaamheidsprojecten nog verder te vergroten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in 2023		6	n.t.b.	6 aanpakken gestart	6 aanpakken lopen door			
Per jaar traject advies & ondersteuning verduurzaming voor 30 grote VvE's en 20 kleine VvE's	Groot: 23 gestart Klein: 38 gestart	Groot: 35 gestart Klein: 17 gestart	Groot: 60 Klein: 40	Bekend voorjaar 2025	Groot: 30 gestart Klein: 20 gestart	Groot: 30 gestart Klein: 20 gestart		
Energielabel van 8.358 corporatiewoningen met E, F, of G-label verbeterd in 2028		Geen gegevens			Prestatie-afspraken: 3.600 E, F en G labels weggewerkt in 2024-2025			8.358 (in 2028)

Aantal huis-aan-huis bezoeken van energiekussers		8.000		12.000	7.000	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Afname aantal aardgasaansluitingen en aantal WEQ dat aardgasvrij is gemaakt (gebruikt geen aardgas meer voor koken, verwarming en bereiding van warm tapwater)	Nulmeting	Cijfers bekend Q4 2024				10.000*		
Afname aardgasgebruik stad in m3	Nulmeting	Cijfers bekend Q4 2024	-15% t.o.v. 2021		-20% t.o.v. 2021	-25% t.o.v. 2021	-25% t.o.v. 2021	

Toelichting indicatoren

*De streefwaarden zijn afhankelijk van het beschikbare geld voor de gebiedsaanpakken. Er zijn middelen beschikbaar vanuit specifieke uitkering (SPUK- NIP) voor 2022-2026 voor de gebiedsaanpakken.

Begroting 2025

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Paginanummer in website: 110

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Wat willen we bereiken?

- Per 2040 stoten het stedelijk verkeer en mobiele werktuigen geen schadelijke stoffen meer uit. Voor 2026 is de inzet: 20% schone passages binnen de ring Rotterdam.
- In de collegeperiode 2022 tot 2026 spant de gemeente zich in voor de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring Rotterdam per 2025. Voor een aantal voertuigcategorieën geldt een overgangsregeling tot 2030.
- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar. Daarin staat aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aankan. We kijken naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto's, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).
- Er komen stappen in de richting van emissievrij personenvervoer in 2040. Hieronder vallen taxi's, doelgroepenvervoer, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarnaast wordt doelgroepgericht ingezet op verduurzaming, bijvoorbeeld via werkgevers en een nog op te zetten bewonersaanpak.
- Verduurzaming van mobiele werktuigen.
- Het gemeentelijke wagenpark is emissievrij in 2030. Over de voortgang komt twee keer per jaar een rapportage in het Klimaatactieplan Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Rotterdam spant zich in om 1 januari 2025 een zero-emissiezone voor alle zakelijke bestel- en vrachtauto's in te voeren. Deze inspanningsverplichting heeft het college in 2020 in het Convenant ZES vastgesteld. Invoering van de zone gebeurt in samenspraak met de logistieke sector en de partners uit het Convenant ZES. Bijkomende acties, zoals persoonlijk advies en subsidieregelingen, zorgen ervoor dat de zero emissiezone voor iedere ondernemer haalbaar is, van zzp'er tot multinational. Huidige milieuzones worden voortgezet, uitgezonderd de milieuzone stad die vervalt met de invoering van de zero-emissiezone.
- De gemeente stimuleert de versnelling van de aanleg van laadinfrastructuur zodat iedereen in Rotterdam makkelijk kan laden waar en wanneer dat nodig is. Dit betekent meer openbare laadpalen en laadpleinen, snelladers voor logistiek en taxi, en ondersteuning van bedrijven, vve's en huurders. Uitbreiding van het laadnetwerk gebeurt in nauwe samenwerking met de netbeheerder en sluit aan bij de energiesysteemvisie van de stad. Invoering van 'slim laden' op alle publieke laadpunten.
- Inzet op minder reizen, meer fietsen en lopen, en emissievrije gemotoriseerde voertuigen. De gemeente benadert alle werkgevers in Rotterdam voor de overgang naar duurzame mobiliteit. Kennisdeling en goede voorbeelden versnellen de mobiliteitstransitie in werk gerelateerd verkeer. De gemeente onderzoekt hierbij ook hoe we beter met partijen als Rijkswaterstaat en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) op kunnen trekken in onze gezamenlijke ambities.
- Er komt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Schone passages binnen de ring	8,6%	10,6%	12,4%	Bekend begin 2025	20%			

Toelichting indicatoren

Schone passages binnen de ring

Deze indicator gaat over de voortgang van elektrificatie, ook wel 'verschoning' genoemd. Gemeten wordt het percentage passages van schone motorvoertuigen (auto, bus, bestel- en vrachtwagen) binnen de ring Rotterdam: elektrisch, op waterstof en hybride. Het gaat niet om unieke voertuigen; in de praktijk kan een voertuig meerdere keren geregistreerd worden.

Begroting 2025

Doel: Duurzame haven en industrie

Paginanummer in website: 111

Doel: Duurzame haven en industrie

Wat willen we bereiken?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Kades in stedelijk gebied, voor binnenvaart en zeescheepvaart, krijgen deze coalitieperiode walstroom. Voor de binnenvaart is walstroom al goed beschikbaar; hier gaat het om walstroomvoorziening op locaties die nog ontbreken. Voor de zeescheepvaart gaat het om de Parkkade, Lloydkade en Wilhelminakade.
- De wens is om op iedere locatie met een walstroom aansluiting een generatorverbod in te stellen: 'Walstroom aan? Generator uit!'
- Ondersteuning van innovatie in het varen op elektriciteit voor de binnenvaart, en het gebruik van waterstof en groene brandstoffen.
- Doelstellingen die de gemeente nastreeft voor 2030: 90% van de roll-on roll-of, offshore, ferry's, en 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom. Dat geldt ook voor 90% van de grootste containerschepen. Als de EU de ambities omhoog bijstelt, doet Rotterdam dat ook.

Elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing industrie

- Energiebesparing in de grote industrie in de haven aanjagen en opvolgen.
- Infrastructuur en innovatie voor elektriciteit en stoom bevorderen.
- Verdere inzet op aanlanding en landinfrastructuur bevorderen van grootschalige wind op zee voor de elektrificatie van het haven-industrieel complex (HIC) en de lokale productie van groene waterstof.
- Infrastructuur en opslagcapaciteit op orde brengen van zowel elektriciteit als waterstofinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten. De gemeente is aanjager voor de kades in stedelijk gebied. Oplossing van knelpunten, zowel in de ruimtelijke inrichting als financieel. Voor de kades in het havengebied is het Havenbedrijf Rotterdam de voortrekker en helpt de gemeente daarbij
- Stimuleren van vergroening van de binnenvaart
- We zorgen dat de grondstoffentransitie en de energietransitie in de haven zoveel mogelijk elkaar versterken.

Elektrificatie en energiebesparing industrie

- Rotterdam is onderdeel van het Groei door Reductie-project. Daarin krijgen bedrijven ambitieuze energiescans en monitoring van de voortgang die ze maken.
- Samenwerking met DCMR en Deltalinqs voor kennisdeling op het gebied van energiebesparing.
- De gemeente gaat in gesprek met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs voor uitbreiding van de infrastructuur voor elektriciteit en stoom en waar nodig faciliteren we aanlanding van windparken op zee in de haven en op de tweede Maasvlakte.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Nulmeting 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Walstroom 1	Geen walstroom aan de Park-Lloyd- en Wilhelminakade	Geen	5x Lloydkade gerealiseerd	Geen Zal in 2025 volgen door vertraging.	Cruiseterminal gerealiseerd Lloydkade gerealiseerd			
Walstroom 2	0 van de 8	2 ligplaatsen offshore opgeleverd	4 van de 8	2 ligplaatsen offshore opgeleverd	8 van de 8			
Walstroom 3	0% van de plannen	Voucherregeling gestart, 1	50% van de plannen	Voucherregeling gestart, 1	100% van de plannen			

maatwerksubsidie
verleend

maatwerksubsidie
verleend

Toelichting indicatoren

In de uitwerking van het programma Energietransitie komt een concrete indicator op het jaarlijks aantal of de kwaliteit van de aangevraagde vergunningen in het Versnellingshuis.

Specifieke versnelling van de aanleg van drie types walstroom, waarbij ook de inzet van Havenbedrijf Rotterdam en partijen in de haven essentieel is:

Walstroom 1

Eind 2026 zijn er aan stedelijke kades walstroomvoorzieningen voor zeeschepen gerealiseerd: een ligplaats voor een cruiseschip aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf ligplaatsen aan de Lloydkade;

Walstroom 2

Eind 2026 zijn er walstroomvoorzieningen gerealiseerd voor de grootste zeeschepen: drie ligplaatsen voor 'deep sea'-containerschepen, drie ligplaatsen voor ferry's en twee ligplaatsen voor offshore-schepen. Alle container- en ferryterminals moeten voor 2030 walstroomfaciliteiten hebben. Het is nog onzeker welke van deze vóór 2026 walstroom krijgen en welke tussen 2026 en 2030. De aantallen zijn ambitieus maar haalbaar.

Walstroom 3

Voor alle ligplaatsen in de Rotterdamse haven komt er een plan van aanpak voor de versnelling van walstroom voor 2024 tot 2030. Rotterdam stimuleert versnelling van de aanleg op verschillende manieren:

- beleid: we onderzoeken hoe een generatorverbod geïmplementeerd kan worden in de bestaande regelgeving. Hieruit volgt een voorstel om dit beleid te implementeren.
- partijen die walstroom willen ontwikkelen worden krijgen extra advies en ondersteuning bij het complexe vergunningentraject.
- inventarisatie en analyse van alle ligplaatsen in de haven
- selectie van ligplaatsen voor het eerste uitvoeringsplan
- en vervolgens uitgifte van vouchers voor quickscans, instelling van generatorverboden en nieuwe maatwerksubsidies.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 112

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Energietransitie draagt bij aan:

- SDG 1 Geen Armoede
- SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
- SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
- SDG 8 Waardig werk en economische groei
- SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur
- SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13 Klimaatactie
- SDG 14 Leven in het water
- SDG 15 Leven op het land
- SDG 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 113

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Energietransitie		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-22.236	-22.525	-10.531	-10.458	-10.458
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		269	-221	-183	-423	-412
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	23	89	89	89
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	29	-31	-31	-31
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	-2.709	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	2.709	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	269	-273	-241	-481	-470
Begroting na wijzigingen		-21.967	-22.745	-10.714	-10.881	-10.871

Toelichting financiële bijstellingen

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 id besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 en verder leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de lasten en baten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd, in de [paragraaf Investeringen](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Vanuit de bestemmingsreserve Energietransitie valt € 2,7 mln vrij. Het voorstel is om dit bedrag toe te voegen aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget.

De verdeling van het Duurzaamheidstransitiebudget is geactualiseerd voor de begroting 2024 en verder. Voor 2024 is € 4,1 mln doorgeschoven naar 2025 en 2026 voor onder andere Gebiedsgerichte aanpak isoleren koopwoningen, aanvraag Walstroom en Flex scans. Het budget voor het project Waterstofbudget is € 1 mln en schuift door naar het [programma Economische ontwikkeling](#), omdat daar de uitvoering plaatsvindt. Daarnaast zijn voor 2024, 2025 en 2026 middelen gereserveerd voor onder andere Smart Energy systems, Verduurzaming Vve's, Rotterdamse burgerberaad en Programma Zon. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget worden met € 4,3 mln verlaagd in 2024 en verhoogd met € 12,3 mln in 2025 en € 10,7 mln in 2026. Omdat zowel de lasten als de onttrekking worden aangepast is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Vanuit de bestemmingsreserve Energietransitie valt € 2,7 mln vrij. Dit wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. Voor deze vrijval zijn diverse redenen:

1. Voor sommige projecten zijn er (subsidie)regelingen die toch minder zijn benut dan was verwacht. Het gaat bijvoorbeeld om Energievouchers voor vve's en Stimuleren slimme bouwlogistiek;
2. Ook was het bij een aantal pilotprojecten van tevoren moeilijk in te schatten hoe goed deze zouden verlopen. Een voorbeeld is Laadinfrastuctuur emissieloze voertuigen;
3. Voor een aantal projecten bleek gaandeweg een andere financieringsvorm gepaster, zoals voor Energie voor Rotterdam.

De verdeling van de bestemmingsreserve Energietransitie is geactualiseerd voor de begroting 2024. Voor 2024 is budget toegekend voor onder andere Energievouchers voor vve's en Docking station virtuele energiecentrale en verlaagd voor laadinfrastuctuur emissieloze voertuigen. De lasten en onttrekking aan de reserve worden verhoogd met € 91.000. Omdat zowel de lasten als de onttrekking worden aangepast is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De lasten voor de voorbereidingskosten van de gebiedsaanpakken aardgasvrij (personele deel) worden gedekt uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve RIM wordt in 2024 verhoogd met € 475.000, in 2025 met € 1,6 mln, in 2026 met € 1,7 mln en in 2027 met € 1,3 mln.

De lasten voor de pilots aardgasvrij Pendrecht Zuid en Noord worden ook gedekt uit de bestemmingsreserve RIM. Hiervoor worden zowel de lasten als de onttrekking aan de reserve met € 1,3 mln verhoogd in 2024, € 200.000 in 2025 en € 150.000 in 2026. Omdat zowel de lasten als de onttrekking worden aangepast is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

In 2021 is een aanbod van vastgoedeigenaren in Pendrecht Zuid gedaan als onderdeel van de Proeftuin Aardgasvrije wijken Pendrecht. Door verschillende omstandigheden is het investeringsbesluit van Vattenfall uitgesteld. Het investeringsbesluit voor het eerste deel van het warmteproject is eind 2023 genomen, waarmee de gebiedsovereenkomst met de gemeente ook gesloten kon worden. Uit deze overeenkomst volgt een financiële bijdrage vanuit de gemeente aan Vattenfall voor het warmteproject. Deze lasten worden gedekt uit de reserve Taakmutaties Gemeentefonds. De lasten en de onttrekking aan de reserve worden met € 2,7 mln verhoogd in 2024.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Actualiseren werkpakket: technische verschuiving tussen inhuur, inkomende subsidies rijk en budgetoverheveling naar [programma Stedelijke ontwikkeling](#) voor afdracht overhead (€ 630.000 in 2024 en verder);
- Indexering 2025 en volgende jaren. en Correctie indexering 2024 en volgende jaren (-€ 54.000 in 2024 tot -€ 831.000 in 2028). De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#);
- Actualisatie omslagrente: (-€ 282.000 in 2025 oplopend tot -€ 265.000 in 2028). De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van € 2,0% tot 2,5%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#);
- Budgetoverheveling van het [programma Economische ontwikkeling](#) voor de Klusbus (-€ 200.000), een bijdrage voor het World Energy Congres (WEC) (-€ 30.000) en een bijdrage Haven op de inzet van de subsidieregeling Circulair (-€ 15.000) in 2024;
- Budgetoverheveling van [programma Zorg, welzijn en wijkteams](#) voor dekking van de inzet van personeel voor de digitale inclusie (-€ 26.000 in 2024);
- Budgetoverheveling naar [programma Beheer van de stad](#) voor een bijdrage aan het subsidiestoffenstation (€ 20.000 in 2024 tot 2026);
- Diverse kleine technische wijzigingen (-€ 56.000 in 2024 tot -€ 40.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Energietransitie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	17.691	35.760	32.437	36.568	16.162	16.162
Bijdragen rijk en medeoverheden	16.706	35.151	32.310	36.440	16.034	16.034
Financieringsbaten	34	127	127	127	127	127
Overige opbrengsten derden	951	481	0	0	0	0
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	37.702	69.311	59.681	42.577	28.728	27.382
Apparaatslasten	8.521	12.872	13.334	13.245	13.241	13.241
Inhuur	55	914	859	844	841	841
Overige apparaatslasten	187	153	170	169	169	169
Personeel	8.280	11.805	12.305	12.231	12.231	12.231
Overige verrekeningen	10.370	11.533	11.313	11.311	11.311	11.311
Overige verrekeningen	10.370	11.533	11.313	11.311	11.311	11.311
Programmalasten	18.810	44.906	35.033	18.021	4.175	2.830
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	12.681	31.121	20.985	12.443	2.294	955
Kapitaallasten	897	1.481	1.820	1.864	1.881	1.875
Overige programmalasten	-36	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	5.269	12.305	12.229	3.714	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.011	-33.551	-27.244	-6.009	-12.566	-11.221
Saldo voor reserveringen	-20.011	-33.551	-27.244	-6.009	-12.566	-11.221
Reserves	-20.718	11.584	4.498	-4.705	1.685	350
Onttrekking reserves	9.192	24.533	16.498	13.665	1.685	350
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	712	1.173	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaam	350	110	200	240	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	4.908	16.685	13.493	11.240	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	3.222	1.654	600	0	0	0
Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	2.745	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	0	2.166	2.205	2.185	1.685	350
Toevoeging reserves	34.361	18.389	12.000	18.370	0	0

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	33.951	18.389	12.000	18.370	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	410	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	4.451	5.440	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaam	0	34	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	2.697	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	4.451	2.709	0	0	0	0
Saldo	-40.729	-21.967	-22.745	-10.714	-10.881	-10.871

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit rijksbijdragen voor inzet op aardgasvrije wijken, het tegengaan van energiearmoede en de inzet op energiebesparing en reductie. De baten zijn vanaf 2027 lager.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten op projecten gericht op CO2-reductie(waaronder aardgasvrije wijken), uitvoering van het klimaatakkoord en inzet op energiearmoede.

Reserves

De onttrekkingen aan de reserves betreffen de reserve Duurzaamheidstransitiebudget, waaronder Smart Energy Systems, Zero Emissie Zones, Laadinfrastructuur en diverse reserves voor gebiedsaanpakken aardgasvrije wijken. Daarnaast vindt een toevoeging aan de reserve Duurzaamheidstransitiebudget plaats voor inzet op klimaat brede activiteiten,...

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt met ingang van 2026 door het aflopen van diverse incidentele gelden. De benodigde meerjarige financiën voor uitvoering van activiteiten en projecten voor de CO2-reductie en het klimaatakkoord zijn volledig gedekt door rijksbijdragen.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Energietransitie/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	-21.967	-22.745	-10.714	-10.881	-10.871
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-24.420	-19.961	-7.922	-8.658	-8.648
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	2.453	-2.784	-2.792	-2.223	-2.223

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Energietransitie		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Energietransitie		33.516	21.338	20.373	20.373	20.373
Bestemmingsreserve Duurzaam		1.313	1.113	873	873	873
Begroting bestemmingsreserves Energietransitie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Energietransitie	33.516	21.338	20.373	20.373	20.373	
Bestemmingsreserve Duurzaam	1.313	1.113	873	873	873	
Doel reserve:	De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.457	0	110	34	1.313
	Begroting 2025	1.313	0	200	0	1.113
	Raming 2026	1.113	0	240	0	873
	Raming 2027	873	0	0	0	873
	Raming 2028	873	0	0	0	873
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget		28.575	18.157	17.432	17.432	17.432
Begroting bestemmingsreserves Energietransitie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Energietransitie	33.516	21.338	20.373	20.373	20.373	
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	28.575	18.157	17.432	17.432	17.432	
Doel reserve:	We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln) om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.					
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	38.784	18.389	25.195	3.404	28.575
	Begroting 2025	28.575	12.000	22.417	0	18.157
	Raming 2026	18.157	18.370	19.095	0	17.432
	Raming 2027	17.432	0	0	0	17.432
	Raming 2028	17.432	0	0	0	17.432
Bestemmingsreserve Energietransitie		3.629	2.068	2.068	2.068	2.068
Begroting bestemmingsreserves Energietransitie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Energietransitie	33.516	21.338	20.373	20.373	20.373	
Bestemmingsreserve Energietransitie	3.629	2.068	2.068	2.068	2.068	

Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.					
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	12.088	0	5.750	2.709	3.629
	Begroting 2025	3.629	0	1.560	0	2.068
	Raming 2026	2.068	0	0	0	2.068
	Raming 2027	2.068	0	0	0	2.068
	Raming 2028	2.068	0	0	0	2.068

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Duurzaam

De einddatum is aangepast van **31 december 2025 naar 31 december 2026**, omdat de uitvoering van de projecten Solar parking en Circulaire zonnepanelen doorloopt tot en met 2026. Het resterende bedrag van € 873.000 is onder andere gereserveerd voor het World Energy Congress (WEC). Bij de Eerste herziening 2025 wordt de begroting op deze reserve bijgesteld. Daarmee wordt de volledige reserve benut.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

De onttrekkingen aan de reserve vinden plaats op dit programma, maar ook op het programma Bestaande stad, het programma Economische ontwikkeling en het programma Stedelijke ontwikkeling. Het resterende bedrag van € 14,7 mln is nog niet begroot voor alle projecten. Dit geldt onder andere voor het project Verduurzaming gemeentelijk wagenpark. Daarbij was vanwege de lange levertijden tijdens de 2e Herziening 2024 nog niet te overzien hoe de investeringen in de loop van de jaren konden worden weggezet. Daarnaast wordt een deel geïnvesteerd, dat deel wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor voor de dekking van de toekomstige kapitaallasten.

Bestemmingsreserve Energietransitie

De onttrekkingen aan de reserve vinden plaats op dit programma, maar ook op het programma Bestaande stad, het programma Economische ontwikkeling en het programma Stedelijke ontwikkeling. Van het resterende bedrag van € 2,1 mln moet € 850.000 nog gereserveerd blijven voor onder andere het project LED-transitie en zou met de huidige inzichten de resterende € 1,2 mln kunnen vrijvallen en worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. De exacte bedragen worden bij de 1e herziening 2025 verwerkt in de begroting.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 115

Kaders en verbonden partijen

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Aanpak Nul emissie mobiliteit](#)
- [Actieplan isolatie woningen en toekomstbestendige VvE's](#)
- [Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [Convenant ZES - Zero Emissie Stadslogistiek Rotterdam](#)
- [DCMR CO2-Monitor en CO2-doorrekening](#)
- [Gemeentelijke visie waterstof](#)
- [Gemeentelijke visie duurzame biomassa](#)
- [Havenvisie](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Klimaat Actieplan Rotterdam](#)
- [Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij](#)
- [Leidraad Windenergie](#)
- [Meerjarenplan Bouw- en Woningtoezicht 2022-2026](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Omgevingsvisie](#)
- [Raadsakkoord Energietransitie](#)
- [RES 1.0 | RES Rotterdam Den Haag](#)
- [Programmaplan Rotterdam Circulair | Rotterdam Circulair](#)
- [Rotterdam gaat voor groen: de groen agenda 2023-2026](#)
- [Rotterdamse Energiesysteemvisie](#)
- [Rotterdam aardgasvrij - De Rotterdamse Transitievisie Warmte \(duurzaam010.nl\)](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Stappenplan ZES: Stappen richting Zero Emissie Stadslogistiek \(ZES\) in Rotterdam in 2025 \(logistiek010.nl\)](#)
- [Startnota versnelling windenergie](#)
- [Startnota versnelling zonne-energie](#)
- [Strategie Walstroom Rotterdamse Haven](#)
- [Uitvoeringsagenda-Biodiversiteit-2023-2027-1.pdf \(duurzaam010.nl\)](#)
- [Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)
- [WANNEER-kaart aardgasvrij](#)

- [WAT-kaart 2021 \(arcgis.com\)](#)
- [Vuistregels-voor-bouwen-in-Rotterdam-032024.pdf \(woneninrotterdam.nl\)](#)
- [Plan van Aanpak Duurzaam Doorbouwen \(woneninrotterdam.nl\)](#)
- [P+R-terreinen | Rotterdam.nl](#)
- [Collegebrief over Rotterdamse P+R-strategie 2024-2030 RotterdamRaad - iBabs Publieksporaal](#)
- [www.rotterdam.nl/30km](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Energie Transitie Fonds
- Stedin Groep N.V.
- Warmtebedrijf Holding B.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de paragraaf verbonden partijen.

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 116

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone en vernieuwende economie met een haven die vooroploopt als waterstofcentrum en energie-hotspot stelt toekomstige werkgelegenheid voor Rotterdammers zeker.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Klimaat is de grootste uitdaging waar we concreet mee aan de slag gaan. Daarom zetten we in op stevige versnelling van verduurzaming en helpen we Rotterdammers en Rotterdamse bedrijven bij de uitvoering daarvan.'

Begroting 2025

Onderwijs

Paginanummer in website: 117

Onderwijs

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voorschoolse educatie (ve), voortijdig schoolverlaten en onderwijshuisvesting. Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 118

Voortgang Tweede herziening 2024

Schil om de school

Collegetarget Schil om de school: In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal één van onderstaande interventies is opgenomen:

- Tutoren
- Mentoren
- Schoolzorgteams
- Preventief jongerenwerk op school
- Slim organiseren met kunstvakdocenten
- Expeditie Digitaal

Realisatie 2023: **94**

Begroting 2024: **87**

Realisatie 2024: **Het collegetarget wordt één keer per jaar gemeten. De volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de jaarstukken 2024**

Bij de laatste meting in 2023 is het totaal aantal scholen toegenomen van 61 in de 0-meting naar 94 scholen. In totaal namen 77 scholen één interventie af, 13 scholen namen er twee af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventie schoolzorgteams in het primair onderwijs (po) en jongerenwerk op school.

Schoolleidersbeurs

Voor het schooljaar 2024-2025 heeft de gemeente een nieuwe subsidie geïntroduceerd: de schoolleidersbeurs. Deze beurs is speciaal beschikbaar gesteld voor schoolleiders en directies van Rotterdamse scholen. Het biedt hun extra kansen om deel te nemen aan opleidingen, trainingen, conferenties, en andere activiteiten gericht op de ontwikkeling van leiderschapsvaardigheden. Om tegemoet te komen aan het animo wordt het budget in de subsidieregeling verdubbeld naar 0,5 mln. De belangstelling voor deze nieuwe subsidie is namelijk groot; er zijn maar liefst 126 beurzen toegekend voor het komend schooljaar.

Gratis naar de voorschoolse educatie in NPRZ

Financiële drempels kunnen de toegang tot voorschoolse educatie beperken. Daarom zijn we in het NPRZ-gebied een pilot gestart. Daarin wordt voorschoolse educatie gratis aangeboden aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend en alle voorbereidingen zijn inmiddels afgerond. De regeling is vanaf augustus 2024 in werking in de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde. Door deze financiële drempel weg te nemen, verwachten we een toename in de deelname van kinderen aan het ve-programma.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Onderwijs	€ 8.660
Lekker Fit	€ 5.974
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 2.686

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 119

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Gelijke kansen

Iedereen in Rotterdam moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en zijn of haar dromen na te jagen. Dat begint met het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooiën. Rotterdam investeert in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen.

De gemeente gaat daarin door op de ingeslagen weg om gelijke kansen te bevorderen. Voor het beste Rotterdamse onderwijs kiest de gemeente voor vier actuele speerpunten:

- Vergroten van de deelname aan voorschoolse educatie.
- De aanpak van het aanhoudende personeelskort.
- Betere aansluiting tussen onderwijs en zorg.
- Verbeteren van de onderwijskwaliteit.

De integratie van zorg, welzijn en cultuur in de schoolomgeving versterkt het onderwijs en ontzorgt leerkrachten. Een schil om de school met gemeentelijke interventies ondersteunt de scholen bij het bieden van kwalitatief goed onderwijs. Dit is vastgesteld als collegedoel van het programma Onderwijs.

De gemeente voert vanzelfsprekend haar wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voorschoolse educatie en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt, en in toekomstbestendige schoolgebouwen.

De gemeente werkt daarnaast onder andere aan de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs.

Begroting 2025

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Paginanummer in website: 120

Doel: Vergroten doelgroep bereik

Wat willen we bereiken?

Het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie. Dit doel weerspiegelt ons streven naar een inclusieve educatieve omgeving, waarin elk kind, ongeacht achtergrond, gelijke toegang heeft tot kwalitatief onderwijs en de bijbehorende kansen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- Een wijkgerichte aanpak voor het vergroten van het bereik**
We ontwikkelen een wijkgerichte aanpak en voeren deze in om het bereik van doelgroepeuters te vergroten. Deze aanpak omvat nauwe samenwerking met lokale gemeenschappen, scholen en ouders om ervoor te zorgen dat het voorschoolse educatie-aanbod zo toegankelijk mogelijk is voor alle doelgroepkinderen. Door in te spelen op de specifieke behoeften en uitdagingen van elke wijk, willen we het aantal deelnemende kinderen aanzienlijk vergroten. We zijn gestart in drie gebieden: Prins Alexander, Feijenoord en Hoogvliet. In deze gebieden hebben onlangs verschillende activiteiten plaatsgevonden. Deze activiteiten waren deels gericht op professionals, om het netwerk in de gebieden te versterken en deels op ouders en hun kinderen.
- Toegankelijke voorschoolse educatie voor peuters in gezinnen met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum**
Financiële drempels kunnen de toegang tot voorschoolse educatie beperken. Daarom zijn we in het NPRZ-gebied een pilot gestart. Daarin wordt voorschoolse educatie gratis aangeboden aan peuters met een indicatie uit gezinnen met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum. Het Rijk heeft hiervoor middelen toegekend en alle voorbereidingen zijn inmiddels afgerond. De regeling is vanaf augustus 2024 in werking in de gebieden Feijenoord, Charlois en IJsselmonde. Door deze financiële drempel weg te nemen, verwachten we een toename in de deelname van kinderen aan het ve-programma.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Doelgroepeuters met de indicatie Extra spelen en leren maken gebruik van het aanbod voorschoolse educatie (VE)							5% meer dan de 0-meting	

Toelichting indicatoren

Meer doelgroepeuters met de indicatie ‘Extra spelen en leren’ maken gebruik van het aanbod voorschoolse educatie.

In 2027 maakt 5 procent meer doelgroepeuters met de indicatie 'Extra spelen en leren' gebruik van de voorschoolse educatie, in vergelijking met 2024. Monitoring vindt eens per jaar plaats.

Het nieuwe dashboard Jonge Kind, de monitor voor de voorschoolse educatie (ve-monitor), is gestart in het eerste kwartaal van 2024. Deze ve-monitor geeft een preciezer informatiebeeld van de ve-cijfers, zodat hierop sneller en beter is te sturen. Op dit moment leveren ve-instellingen en het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) data aan voor deze monitor. Vanwege de start duurt het nog een paar maanden om alle data te verzamelen en dan een goed inzicht te krijgen. De verwachting is dat er in oktober 2024 een betrouwbare 0-meting kan worden gedaan. Deze 0-meting wordt opgenomen in de jaarstukken van 2024.

Begroting 2025

Doel: Aanpak personeelstekort

Paginanummer in website: 121

Doel: Aanpak personeelstekort

Wat willen we bereiken?

Een aantrekkelijkere werkstad creëren voor onderwijsprofessionals. Rotterdam is een stad die onderwijsprofessionals uit diverse sectoren aanspreekt en uitnodigt om er te werken en te wonen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- Bevorderen van zij-instroom**
We stimuleren medewerkers uit andere sectoren naar het onderwijs over te stappen en een zij-instroomtraject te volgen. Dit gebeurt onder andere via voorlichtingsbijeenkomsten en door subsidies beschikbaar te stellen voor onderwijsinstellingen. Alle subsidieaanvragen voor het schooljaar 2024-2025 zijn afgerond. In januari en mei 2024 organiseerde de gemeente, samen met kinderopvang, scholen en opleiders, bijeenkomsten om potentiële zij-instromers te informeren.
- Stimuleren anders organiseren**
De gemeente stimuleert initiatieven om het onderwijs anders te organiseren om daarmee de duurzame inzetbaarheid van onderwijzend personeel te vergroten. Hiervoor is onder meer subsidie beschikbaar voor de onderwijsinstellingen. Alle subsidieaanvragen voor het schooljaar 2024-2025 zijn afgerond. Ook gaan we door met het project om (kunst)vakdocenten via een opleiding beter inzetbaar te maken op de scholen.
- Uitbreiding van lerarenbeurzen en Rotterdampas**
De gemeente zet zich in voor de uitbreiding van lerarenbeurzen en het beschikbaar stellen van de Rotterdampas voor onderwijsprofessionals in alle sectoren. Daarom zijn vanaf 2024 zowel de Rotterdampas als de lerarenbeurs ook beschikbaar voor de gehele kinderopvangsector in Rotterdam.
- Verbetering van parkeren en beschikbare woningen voor leraren**
Een vierde maatregel is het verbeteren van de parkeervoorzieningen en het vergroten van de beschikbaarheid van huurwoningen voor onderwijsprofessionals. De Rotterdamse regelgeving voor parkeervergunningen is hiervoor aangepast. Scholen en kinderopvangorganisaties kunnen sinds april 2024 in de aangepaste regelgeving meer parkeervergunningen aanvragen voor hun personeel.

Deze maatregelen moeten een omgeving creëren waarin onderwijsprofessionals zich gewaardeerd, ondersteund en gemotiveerd voelen om hun cruciale rol in het onderwijs uit te voeren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
% Lerarentekort in Rotterdam op basis van openstaande en verborgen vacatures in het primair onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs	11,8	16,5						

Toelichting indicatoren

% Lerarentekort

Het lerarentekort wordt één keer per jaar gemeten door onderzoeksinstituut Centerdata. De landelijke rapportage van Centerdata is eind 2023 gepubliceerd. Ondanks alle inspanningen van gemeente en schoolbesturen blijkt hieruit dat het tekort in Rotterdam is toegenomen. Dit is in de vier grote steden(G4) en Almere breed aan de orde. Het verschil met de rest van Nederland wordt groter. Het beeld bevestigt dat grote steden nog altijd een eigen lerarenaanpak nodig hebben.

Begroting 2025

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Paginanummer in website: 122

Doel: Aansluiting onderwijs jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren die dat nodig hebben. We streven naar een onderwijslandschap waarin elk kind en elke jongere, ongeacht hun specifieke behoeften, de juiste ondersteuning ontvangt om deel te kunnen nemen aan onderwijs en zich te kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- Taskforce thuiszitters**
De taskforce thuiszitters richt zich op vermindering van het aantal thuiszitters. Samenwerking met scholen, hulpverleners en ouders moet leiden tot beter begrip van de oorzaken van thuiszitten en tot effectieve oplossingen. Met gepersonaliseerde plannen, intensieve begeleiding en samenwerking met lokale instanties, streven we ernaar om thuiszitters terug te leiden naar passend onderwijs.
- Taskforce dekkend netwerk**
Daar waar vanuit de taskforce thuiszitters blijkt dat het aanbod niet toereikend is voor de vraag, komt de ‘taskforce dekkend netwerk’ in actie om dit aanbod te realiseren. De taskforce dekkend netwerk richt zich op het in beeld brengen van knelpunten in de toeleiding en het aanbod en het vinden van oplossingen om de wachtlijsten voor gespecialiseerd onderwijs te verminderen. We doen dit vanuit de urgentie, maar altijd in combinatie met een plan voor de lange termijn.
- Stimuleren innovatieklassen**
We investeren in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen. Deze schoolklassen ontvangen intensieve ondersteuning en gepersonaliseerd onderwijs voor kinderen en jongeren met ondersteuningsbehoeften. Op maat gemaakte leermethoden, ondersteunend (zorg)personeel en gespecialiseerde leraren creëren een omgeving waarin deze leerlingen succesvol kunnen leren en groeien. Een subsidieregeling is hiervoor in ontwikkeling.

Met deze maatregelen zetten we in op een fundamentele verbetering van het ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Plekken in de stad waar sprake is van een samenwerking tussen het regulier en gespecialiseerd onderwijs rondom expertise uitwisseling				0-meting maart 2024: 9			> 9	
Plekken in de stad waar sprake is van een innovatieklas				0-meting maart 2024: 2			> 2	

Toelichting indicatoren

Samenwerking regulier en gespecialiseerd onderwijs rondom expertise uitwisseling

- In 2027 zijn er meer samenwerkingsafspraken gemaakt tussen scholen in het regulier en het gespecialiseerd onderwijs rondom expertise-uitwisseling dan in 2024. We willen het aantal samenwerkingen/initiatieven laten groeien en daarom werken we aan een voorstel om regulier en gespecialiseerd onderwijs beter/meer samen te laten werken. De meting vindt één keer per jaar plaats en wordt opgenomen in de jaarstukken 2024.

Innovatieklassen

- In 2027 zijn er meer innovatieklassen dan in 2024. Om het aantal innovatieklassen te stimuleren wordt een subsidieregeling ontwikkeld. De meting vindt één keer per jaar plaats en wordt opgenomen in de jaarstukken 2024.

Begroting 2025

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Paginanummer in website: 123

Doel: Verbeteren onderwijskwaliteit

Wat willen we bereiken?

Een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen met interventies om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen. Onze focus ligt op het versterken van scholen en het creëren van een omgeving waarin leerlingen optimaal kunnen leren en groeien, zowel binnen als buiten de klaslokalen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Om het doel te bereiken, zetten we in op de volgende maatregelen:

- Verhogen onderwijskwaliteit**
Scholen kunnen subsidie krijgen om de kwaliteit van het taal-, lees- en rekenonderwijs te bevorderen. Door voor deze specifieke onderwijsgebieden geld beschikbaar te stellen, kunnen scholen gericht en effectiever werken aan de kennis en vaardigheden van hun leerlingen. Alle subsidieaanvragen voor het schooljaar 2024-2025 zijn afgerond.
- Stimuleren educatief partnerschap**
Er is subsidie beschikbaar voor het verstevigen van educatief partnerschap om de samenwerking en betrokkenheid tussen scholen en ouders en verzorgers te versterken. Bevordering van educatieve partnerschappen en het actief betrekken van ouders bij het onderwijsproces leidt tot een gezamenlijke inspanning om het leren van leerlingen te ondersteunen en te versterken. Alle subsidieaanvragen voor het schooljaar 2024-2025 zijn afgerond.
- MBO-werkagenda uitvoeren**
De afgelopen periode is een uitvoeringsagenda ontwikkeld en ingevoerd die nauw is afgestemd op de doelstellingen en behoeften van de Rotterdamse mbo-instellingen. De agenda moet de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt verbeteren en de samenwerking versterken tussen de gemeente, mbo-scholen en het bedrijfsleven.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026
Collegetarget schil om school:						
In het schooljaar 2025/2026 hebben 100 basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0 een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen:	61	94	87	bekend bij Jaarstukken 2024	100	100
- Tutoren - Mentoren - Schoolzorgteams - Preventief Jongerenwerk op school - Slim organiseren met Kunstvakdocenten - Expeditie Digitaal						
Percentage Rotterdamse basisschoolleerlingen op het streefniveau en fundamentele niveau van de						

referentieniveaus taal, lezen en rekenen en de resultaten uit het onderwijsresultaten model in het voortgezet onderwijs (vo)

Toelichting indicatoren

We zetten in op een betere en gerichtere ondersteuning van scholen met interventies ter bevordering van de kwaliteit van onderwijs.

Collegetarget Schil om de school

Bij de laatste meting in 2023 is het totaalaantal scholen toegenomen van 61 in de 0-meting naar 94 scholen. In totaal namen 77 scholen één interventie af, 13 scholen namen er twee af en 4 scholen namen drie interventies af. We zien met name een stijging van de interventie schoolzorgteams in het primair onderwijs (po) en jongerenwerk op school. Het collegetarget wordt één keer per jaar gemeten. De volgende meting vindt plaats op 1 november 2024 en wordt opgenomen in de jaarstukken 2024.

Streefniveaus taal, lezen en rekenen

We monitoren de percentages van basisschoolleerlingen in Rotterdam die de gestelde doelen (streefniveaus) en minimumniveaus (fundamentele niveaus) halen voor taal, lezen en rekenen. Daarnaast betreft het ook de prestaties van middelbare scholieren zoals gemeten door een specifiek model dat de onderwijsresultaten in het voortgezet onderwijs beoordeelt. De meting vindt eens per jaar plaats en wordt opgenomen bij de jaarstukken 2024.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 124

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Onderwijs draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 4. Kwaliteitsonderwijs.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Projecten

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Samen met de Rotterdamse onderwijsinstellingen stelt de gemeente elke vier jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. Hierin staat hoe Rotterdamse scholen vervangen of gerenoveerd worden. Op 15 februari 2024 is het [Integraal Huisvestingsplan voor de periode 2024-2027](#) vastgesteld. In samenspraak met de schoolbesturen is een lijst opgesteld van 34 panden, die in de komende 4 jaar starten met vervanging of renovatie.

Momenteel zijn er 75 projecten in uitvoering, die voortkomen uit het IHP 2015-2019 of uit de vervolgplannen voor de periodes 2020-2023 en 2024-2027. Voor het jaar 2024 wordt de oplevering van elf projecten verwacht, waaronder het omvangrijke project 'Hazelaar'. Hierin krijgen Mytyschool De Brug, de Tyltyschool en Rijndam Revalidatie gezamenlijk een nieuw onderkomen.

Rotterdam werkt met een voortschrijdende indicatieve meerjaren investeringsplanning (VIMIP). Deze planning geeft onder andere een overzicht van de verwachte oplevering van projecten voor de komende 5 jaar en de uitputting van het investeringskrediet. In april is de editie voor 2024 door het college vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad.

Investeringskredieten Onderwijshuisvesting, Onderwijshuisvesting regiodeal en Huisvesting voor- en voegschoolse educatie in scholen (onder elkaar)

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
516.214	547.330	1.063.544	367.974	100.000	108.657	176.652	138.657	104.066
44.400	0	44.400	326	0	44.074	0	0	0
10.000	0	10.000	0	0	0	0	0	0

Toelichting

In het IHP zijn de vervangingsopgaven voor de komende jaren inzichtelijk gemaakt. Dit leidt tot een investeringsopgave en investeringskredieten met daaruit voortvloeiend kapitaallasten. Bovenstaande tabel geeft een weergave van de beschikbare investeringskredieten om de vervangingsopgaven vanuit het IHP te kunnen realiseren. Om alle in voorbereiding zijnde projecten uit te kunnen voeren is het krediet voor onderwijshuisvesting aangevuld. De aanvulling omvat alle lopende projecten waarvoor een positief besluit is afgegeven.

Begroting 2025

Financiën

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Onderwijs		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-160.978	-158.372	-155.024	-154.870	-154.820
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		8.660	8.910	1.824	-6.976	2.373
Kasschuif Dagprogrammering	Kasschuiven	2.895	6.800	-565	-9.129	0
Kasschuif studentpsychologen in het middelbaar beroepsonderwijs	Kasschuiven	292	-292	0	0	0
Kasschuif Thuis in taal	Kasschuiven	0	250	0	-250	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	273	579	579	579
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	20	20	20	20
Indexatie voorschoolse educatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Inzet Rijksmiddelen Onderwijsachterstandenbeleid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Lekker Fit	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5.974	5.974	5.974	5.974	5.974
Rijksbijdrage Kansrijke Wijken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	Reserves	0	0	0	0	0
Voorschoolse voorziening peuters	Taakmutaties	-6	-6	-6	-6	-6
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-494	-4.109	-4.177	-4.163	-4.193
Begroting na wijzigingen		-152.318	-149.462	-153.200	-161.846	-152.448

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Dagprogrammering

Om de dagprogrammering in de komende jaren uit te voeren zoals vastgelegd in het uitvoeringsprogramma van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ 2023-2027), verschuift de gemeente de middelen naar de toekomst. Met deze kasschuif waarborgen we de uitvoering van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid.

Kasschuif studentpsychologen in het middelbaar beroepsonderwijs

In de begroting voor 2024 is een eenmalig budget toegekend voor de inzet van studentpsychologen in het onderwijs. Dit programma loopt van 1 augustus 2024 tot 1 augustus 2025, in lijn met het schooljaar, en bouwt voort op een eerdere pilot vanuit de jeugdsector. Met deze kasschuif wordt het budget afgestemd op het schooljaar 2024/2025.

Kasschuif Thuis in Taal

Een kasschuif is noodzakelijk om het Nieuw Rotterdamse Onderwijsbeleid 2024-2027 uit te voeren. Voor het nieuwe programma Thuis in Taal zijn

de kosten oplopend, terwijl in de begroting jaarlijks een gelijk bedrag is gereserveerd.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Indexatie voorschoolse educatie

Met deze bijstelling worden de tarieven voor voorschoolse educatie (ve) aangepast, wat in 2025 leidt tot een budgetverhoging van € 539.000 en in 2026 van € 839.000. Deze bedragen worden gedekt door rijksmiddelen uit het onderwijsachterstandenbeleid. Na 2026 zal de landelijke bekostiging voor gratis ve worden herzien. De baten en lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling per saldo op € 0 uitkomt.

Inzet Rijksmiddelen Onderwijsachterstandenbeleid

Om de ambities van het Rotterdamse onderwijsbeleid te verwezenlijken, wordt er extra geld ingezet voor kwaliteit: € 1,4 mln in 2024, € 2,4 mln in 2025, en € 1,2 mln in 2027. De baten en lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling per saldo op € 0 uitkomt.

Lekker Fit

Het programma Lekker Fit is beëindigd, er wordt een nieuwe invulling gegeven aan de aanpak van bewegingsarmoede. Vanuit het programma Onderwijs wordt structureel € 6 mln overgeheveld naar het programma [Sport en Recreatie](#).

Rijksbijdrage Kansrijke Wijken

Deze rijksbijdrage is bedoeld om de leefbaarheid, sociale cohesie en economische kansen in kansrijke wijken te ondersteunen. Het geld wordt als volgt ingezet: € 18,4 mln in 2024, € 19,7 mln in 2025, en € 5,9 mln in 2026, specifiek voor dagprogrammering en de ontwikkeling van het jonge kind. De baten en lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling per saldo op € 0 uitkomt.

Bestemmingsreserve Convenant ID-banen

In 2012 is er een overeenkomst gesloten tussen de gemeente en de vereniging voor samenwerkende schoolbesturen om de gemeentelijke subsidie voor instroom/doorstroombanen (ID-banen) af te bouwen. In 2020 is er een bestemmingsreserve gevormd om de verplichtingen tot 2036 te dekken. Om de administratieve afhandeling te vereenvoudigen, wordt de regeling in 2024 afgerond. De kosten van € 1,8 mln worden geboekt en gedekt door de bestemmingsreserve. De baten en lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling per saldo op € 0 uitkomt.

Voorschoolse voorziening peuters

De decentrale uitkering voor peutervoorzieningen is bedoeld om alle peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag of voorschoolse educatie toegang te geven tot een peutervoorziening. Het budget is verhoogd vanwege het toegenomen aantal kinderen, gebaseerd op de cijfers van uitkeringsjaar 2023.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Indexering: De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Actualisatie rente: De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld (€ 1,9 mln structureel vanaf 2025). Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Dagprogrammering: In 2024 wordt vanuit het programma [Zorg Welzijn wijkteams](#) € 750.000 overgeheveld naar het programma Onderwijs voor Dagprogrammering.
- Overdracht gymzalen: Vanuit het programma Onderwijs wordt budget overgeheveld naar het programma [Sport en Recreatie](#). Voor de overdracht van twee gymzalen naar het Sportbedrijf, die deze gymzalen in beheer neemt (€ 256.000 in 2024 en € 674.000 structureel vanaf 2025).
- Invulling taakstellingen: Voor de invulling van diverse concerntaakstellingen wordt vanuit dit programma € 283.000 structureel bijgedragen.
- Diverse kleine technische wijzingen (€ -74.000 in 2024 tot € 146.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	71.099	92.364	87.506	66.126	58.154	58.154
Bijdragen rijk en medeoverheden	70.553	90.670	85.900	64.520	56.547	56.547
Overige opbrengsten derden	546	1.694	1.607	1.607	1.607	1.607
Lasten exclusief reserves	222.410	247.229	236.968	219.326	220.001	210.602
Apparaatslasten	21.485	22.091	22.479	22.064	21.998	21.998
Inhuur	342	276	263	240	234	234
Overige apparaatslasten	481	495	560	550	550	550
Personeel	20.662	21.320	21.656	21.275	21.214	21.214
Overige verrekeningen	63.121	59.524	66.034	69.002	80.558	86.638
Overige verrekeningen	63.121	59.524	66.034	69.002	80.558	86.638
Programmalasten	137.803	165.614	148.455	128.259	117.444	101.965
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.293	15.209	3.015	-7.723	-17.011	-22.248
Overige programmalasten	2	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	16.072	15.229	16.398	12.889	12.889	12.889
Subsidies en inkomensoverdrachten	111.436	135.175	129.042	123.093	121.566	111.324
Saldo voor vpb en reserveringen	-151.310	-154.865	-149.462	-153.200	-161.846	-152.448
Saldo voor reserveringen	-151.310	-154.865	-149.462	-153.200	-161.846	-152.448
Reserves	623	2.547	0	0	0	0
Onttrekking reserves	623	2.266	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletiereregelingen)	623	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	0	1.807	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg	0	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	0	459	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	281	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	0	281	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg	0	0	0	0	0	0
Saldo	-150.688	-152.318	-149.462	-153.200	-161.846	-152.448

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB), het Nationaal Programma Onderwijs (NPO), Kansrijke Wijken en de continuering van de Regio Deal Rotterdam Zuid.

Lasten

De lasten zijn voor de uitvoering van het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid. Dit geld wordt voornamelijk gebruikt voor drie zaken:

- Het verstrekken van subsidies voor het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.
- Het versterken van de verbinding tussen onderwijs en zorg.
- Het aanpakken van het aanhoudende personeelstekort.

Daarnaast wordt er ook geld ingezet voor de uitvoering van wettelijke taken zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voorschoolse educatie en het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Onder intern resultaat is de kostprijsdekkende huur voor onderwijshuisvesting opgenomen. Deze wordt doorbelast vanuit het programma [Bestaande stad](#).

Reserves

Het betreft de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) die in 2024 wordt onttrokken voor de cultuurcampus en de reserve Convenant ID-banen die in 2024 wordt afgewikkeld.

Meerjarig verloop

Het saldo van de begroting laat een redelijk stabiel verloop zien, maar het saldo van de baten en het saldo van de lasten dalen doordat de rijksbijdragen voor de Regio Deal Rotterdam Zuid II en Kansrijke Wijken niet structureel zijn toegekend.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Onderwijs/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Onderwijs	-152.318	-149.462	-153.200	-161.846	-152.448
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-70.637	-67.547	-71.459	-80.213	-70.782
Onderwijshuisvesting	-81.681	-81.915	-81.741	-81.634	-81.666

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Onderwijs	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves Onderwijs	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen	0	0	0	0	0

Doel reserve: Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2036)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		2.088	0	1.807	281	0
Begroting 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000

Begroting bestemmingsreserves Onderwijs	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000

Doel reserve: De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2026)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		14.000	0	0	0	14.000
Begroting 2025		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2026		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2027		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2028		14.000	0	0	0	14.000

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs

De bestemmingsreserve is bedoeld voor het dekken van een deel van de kapitaallasten van de middelbare scholen in het Stadionpark en de Onderwijs locatie Laan op Zuid (OWL-LOZ voorheen Plot Z). Na de activering van de objecten OWL-LOZ en Stadionpark zal een onttrekking worden begroot.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 127

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid](#)
- [Subsidieregeling Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid 2024-2025](#)
- [Aanpak voortijdige schoolverlating: VSV-aanpak 2020-2024](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)
- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Thuiszittersaanpak](#), in G4-verband (samenwerking van de vier grote steden)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 128

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Iedereen verdient een goede toekomst. Daarom maak ik mij hard voor gelijke kansen, talentontwikkeling en goed onderwijs voor elk kind in Rotterdam.'

Begroting 2025

Overhead

Paginanummer in website: 129

Overhead

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de 'primaire processen' - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 130

Voortgang Tweede herziening 2024

HR

Hier is de voortgang 2024 opgenomen. Voor meer toelichting zie de paragraaf bedrijfsvoering.

Formatie & bezetting

Bezetting 31 december 2023: **14.225 fte**

Formatie begroting 2024: **13.327 fte**

Formatie 30 april 2024: **14.584 fte**

Bezetting 30 april 2024: **14.419 fte**

Formatie 31 augustus 2024: **14.777 fte**

Bezetting 31 augustus 2024: **14.353 fte**

De opdracht aan de organisatie was om formatie en bezetting naar de norm te brengen en met elkaar in evenwicht te laten zijn. Deze herstelactie is afgerond bij de tweede herziening 2024. In deze herstelactie zijn alle budgetten van twee jaar en langer vertaald naar formatie, waar wenselijk ook budgetten vanaf één jaar. Over het algemeen gesproken was er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. In de tweede begrotingsherziening stijgt de formatie nog met 193 fte.

Arbeidskosten

Realisatie 2023: **€ 1.350 mln**

Begroting 2024: **€ 1.323 mln**

Eerste herziening 2024: **€ 1.431 mln**

Tweede herziening 2024: **€ 1.455 mln**

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten (medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam) en kosten van ingehuurd medewerkers. Ten opzichte van eerste herziening 2024 stijgen de arbeidskosten met € 24 mln. Stijging is er bij alle programma's, behalve de programma's Dienstverlening, Economische Ontwikkeling en Bestaande Stad.

Percentage inhuur

Realisatie 2023: **11,1%**

Begroting 2024: **4,0%**

Eerste herziening 2024: **6,2%**

Tweede herziening 2024: **6,9%**

Verzuim

Realisatie 2023: **6,7%**

Streefwaarde 2024: **5,9%**

Realisatie 30 april 2024: **6,9%**

Realisatie 31 augustus 2024: **7,2%**

In de eerste acht maanden van 2024 is het verzuimpercentage in totaal met 0,47% gestegen ten opzichte van december 2023. In de trends zien we vaak dat de zomermaanden een lager verzuimpercentage hebben. Dit jaar is deze trend minder duidelijk zichtbaar; de pieken van de wintermaanden zijn langer verspreid en de daling in de zomermaanden is minder groot. Dit zien we terug in de stijging van het voortschrijdend verzuimpercentage.

Stages

Realisatie 2023: **681 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)**

Streefwaarde 2024: **600 stagiairs (waarvan 25% mbo-niveau)**

Realisatie 30 april 2024: **320 stagiairs (waarvan 29% mbo-niveau)**
 Realisatie 31 augustus 2024: **399 stagiairs (waarvan 21% mbo-niveau)**

In 2024 zijn er tot en met augustus 399 stagiairs gestart. 67% van de ambitie is hiermee gerealiseerd. De ervaring leert dat voor de stageperiode vanaf september de meeste stages worden uitgevoerd. In het coalitieakkoord is ook aandacht voor mbo-stages. Van het aantal gestarte stagiaires in 2024 komt 21% uit het (v)mbo.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2023: **92%**
 Realisatie 30 april 2024: **94,8%**
 Realisatie 31 augustus 2024: **93%**

Aantal facturen

Realisatie 2023: **246.664 facturen betaald**
 Realisatie 30 april 2024: **78.634 facturen betaald**
 Realisatie 31 augustus 2024: **161.060 facturen betaald**

ICT Dienstverlening

Aantal accounts per 31-12-2023: **19.200**
 Aantal accounts per 30-04-2024: **18.996**
 Aantal accounts per 31-08-2024: **18.706**

Aantal accounts is grotendeels gerelateerd aan aantal medewerkers.

Beschikbaarheid ICT 2023: **99,3% (norm 99,5%)**
 Beschikbaarheid ICT 30 april 2024: **100% (norm 99,5%)**
 Beschikbaarheid ICT 31 augustus 2024: **99,3% (norm 99,5%)**

Door storingen in de maand mei is de norm niet behaald.

ICT-middelen per 31-12-2023: **15.796 smartphones, 14.069 laptops, 6.552 tablets**
 ICT-middelen per 30-04-2024: **15.373 smartphones, 13.982 laptops, 6.552 tablets**
 ICT-middelen per 31-08-2024: **14.819 smartphones, 13.593 laptops, 6.088 tablets**

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2023: **245, waarvan 48 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**
 Realisatie 30 april 2024: **107, waarvan 15 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**
 Realisatie 31 augustus 2024: **166, waarvan 19 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens**

Recht van betrokkenen

Realisatie 2023: **123 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 78%**
 Realisatie 30 april 2024: **42 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 88%**
 Realisatie 31 augustus 2024: **83 verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 84%**

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2023: **278 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 54%**
 Realisatie 30 april 2024: **110 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 74%**
 Realisatie 31 augustus 2024: **192 Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: 41%**

Ogenscheinlijk is er sprake van een grote verandering in tijdigheid bij de afdoening van Woo-verzoeken in 2024, namelijk van 74% per 30 april naar 41% tijdigheid eind augustus. Het is echter niet zo dat in een paar maanden veel minder verzoeken tijdig zijn afgedaan. De verklaring is dat er

sprake is van een andere manier waarop de tijdigheid wordt berekend. In de oorspronkelijke berekening telden ook zaken mee als:

- Verzoeken die formeel geen Woo-verzoeken zijn, maar wel via de Woo zijn ingediend, zoals informatieverzoeken en AVG-verzoeken
- Gedane verzoeken die de indiener intrekt
- Dubbele verzoeken
- Testverzoeken door de ontwikkelaars van het systeem
- Verzoeken die bij een ander bestuursorgaan horen

Dergelijke verzoeken worden niet in behandeling genomen, er komen ook geen besluiten op, en ze zijn per definitie 'tijdig afgedaan'. Door deze verzoeken wel mee te nemen in de tijdigheidsberekening ontstond een onrealistisch beeld van de werkelijkheid.

Bijvoorbeeld: als in de 74% tijdig afgedane zaken van januari tot april 2024 alleen de daadwerkelijke Woo-zaken waren meegenomen, zou niet 74%, maar 37% van de Woo-verzoeken tijdig zijn afgedaan.

Algemener kijkend naar de tijdigheid van afgedane Woo-verzoeken, merkt het centrale Woo-team dat Woo-verzoeken steeds complexer worden op het aspect gevoeligheid, en dat het aantal betrokken teams, afdelingen of clusters toeneemt terwijl de wettelijke reactietermijn te krap wordt in relatie tot de groeiende complexiteit. Het Woo-team verbetert nu zowel het proces van afhandeling als de communicatie met de betrokkenen, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als daarbuiten.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Overhead	- € 1.462
Vrijval onderbesteding	€ 4.500
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 5.962

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 131

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Stageplaatsen

Studenten vinden steeds makkelijker een stageplaats. Daardoor is het niet meer nodig om als gemeente 1.000 stagiaires te werven en is vanaf 2024 de collegeambitie verlaagd naar 600 stageplaatsen per jaar. Een kwart daarvan is bestemd voor mbo-studenten.

Organisatieopgave

De ambities voor Rotterdam zijn groot. Tegelijk heeft het college te maken met beperkte financiële mogelijkheden. Scherpe keuzes zijn nodig. Voor de organisatie leidt dit tot de taakstelling nog efficiënter te werken. Daarbij is het reëel te kijken naar een bezuiniging op de inhuur van personeel en andere organisatiekosten. Dit mag niet ten koste gaan van de directe dienstverlening aan de Rotterdammers. Daarom geldt de bezuiniging niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteert het college natuurlijk verloop.

Middels de brief ‘Jaarrekening 2023 – Informatie organisatieopgave’ (24bb004077) bent u geïnformeerd over de invulling van de organisatieopgave 2022.

Bij de Voorjaarsnota is een aanvullende opgave ingeboekt. Via het programma Kiezen voor Rotterdam wordt hier invulling aan gegeven. Een nadere toelichting wordt gegeven in de paragraaf bedrijfsvoering en de monitor.

Integriteit

De gemeentelijke organisatie gaat uit van ‘verantwoord vertrouwen’. Integriteit moet vanzelfsprekend zijn. Tegelijk is het een onderwerp dat voortdurend aandacht vraagt. Daarom werkt de organisatie consistent aan het bewust bezig zijn met integriteit. De gemeente organiseert dialoogsessies en gaat regelmatig te rade bij de Ombudsman Rotterdam-Rijnmond als extern meldpunt integriteit. De Rekenkamer heeft afgelopen februari haar rapport gepresenteerd over ambtelijke integriteit. De aanbevelingen van de Rekenkamer zijn door het college allemaal omarmd en worden uitgewerkt en gerealiseerd.

Inclusie

De gemeentelijke organisatie spant zich in om het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de diverse Rotterdamse samenleving. Bij de werving van medewerkers geeft de kwaliteit van de kandidaten de doorslag.

Algoritmes

Algoritmes van de gemeente krijgen een periodieke check op mogelijke discriminatie. De gemeente is open over de toepassing van algoritmes. De gemeente past geen algoritmes toe die direct of indirect beslissingen baseren op gegevens die terug te voeren zijn naar afkomst. Dit moet situaties als de toeslagenaffaire voorkomen.

Op 13 mei 2024 is het rekenkamerrapport ‘Kleur bekennen’ uitgekomen. De rekenkamer heeft geen grote risico’s geïdentificeerd bij de onderzochte algoritmes. Wel constateert de rekenkamer verschillende aandachtspunten. Deze zijn veelal te herleiden tot knelpunten in de governance en de implementatie hiervan. De aanbevelingen van de rekenkamer worden overgenomen en resulteren medio 2025 in een herziene algoritmegovernance en beleidskader waarin politiek-bestuurlijke normen en principes voor het verantwoord toepassen van algoritmes zijn verwerkt. De ontwikkelingen van het afgelopen half jaar zijn naar tevredenheid met de rekenkamer besproken. Gesprekken met de rekenkamer worden voortgezet in 2025.

Cybercriminaliteit

Cyberaanvallen en aanvallen met ransomware (gijzelsoftware) vormen een reëel en toenemend risico. De gemeentelijke organisatie neemt voldoende maatregelen om de eigen cyberweerbaarheid voortdurend zo hoog mogelijk te houden.

Wet open overheid

De gemeente is actief aan de slag met de Wet open overheid (Woo). Uitgangspunt is dat gemeentelijke gegevens waar mogelijk open en herbruikbaar zijn. Daarbij hanteert de gemeente de volgende internationale FAIR-principes: vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar. De gemeente beantwoordt informatieverzoeken snel en inhoudelijk.

Communicatie

De gemeente werkt aan minder en duidelijkere gemeentelijke websites.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 132

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Overhead draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 133

Projecten

Anders werken

Het programma Anders Werken is in 2023 beëindigd. De nieuwe werkwijze en de laatste aanpassingen aan gebouwen en ICT zijn overgedragen aan de staande organisatie. In 2024 doet de gemeente de laatste investeringen voor Anders Werken. Het gaat om de laatste aanpassingen aan gebouwen, hybride vergaderen en de realisatie van de laatste wijkhubs.

Businesscase Anders Werken

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
18.800	0	18.800	22.702	4.172	0	0	0	0

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Concernhuisvesting

Het Integraal huisvestingsplan voor concernhuisvesting geeft inzicht in de huisvestingsopgaven van de gemeentelijke organisatie. Zowel vanuit het perspectief van de gemeente als eigenaar/ verhuurder als vanuit het perspectief van de gemeente als huurder/ gebruiker. Op basis van dit plan maakt de gemeente een planning voor de nodige vervangings- en uitbreidingsinvesteringen. Het huisvestingsplan is geactualiseerd en wordt met de Begroting 2025/ Tweede herziening 2024 aangeboden voor vaststelling.

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025 en Integraal Huisvestingsplan CHV (BCO-CHV) 2021/2023

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
11.294	17.100	28.394	4	5.632	10.751	7.766	4.240	0
18.443	16.917	35.360	351	16.224	9.233	0	2.156	2.156

Vervanging ICT

Jaarlijks stelt de gemeente een meerjarig investeringsplan (MJIP) op, met daarin de vervanging in de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur, mobiele devices en organisatiebrede systemen.

Digitale stad

Dit [programma](#) omvat een innovatietraject waarin een 3D Digital Twin dataplatform (een 3D-model van de hele stad) met een datamarktplaats allerlei realtime datastromen ontsluit en zichtbaar maakt.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) april 2024 – sept 2024 is in voorbereiding en wordt naar verwachting in december 2024 naar de raad gestuurd.

RAVE

Het beoogde resultaat van het programma Rotterdamse Aanpak Vervanging e-Suite (RAVE) is een nieuw zaakplatform voor de gemeentelijke organisatie. Dit zaakplatform is gebaseerd op Common Ground dat in ieder geval de huidige e-Suite vervangt.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) april 2024 – sept 2024 is in voorbereiding en wordt naar verwachting in december 2024 naar de raad gestuurd.

Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI)

De gemeente Rotterdam staat voor grote digitale opgaven. Daarom ontwikkelt de gemeente de Rotterdamse datastrategie. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien, is een toekomstvaste en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De ambitie van de gemeente is dat medewerkers, bewoners en ondernemers flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen samenwerken en informatie met elkaar kunnen delen. Om dit mogelijk te maken, werkt de gemeente binnen het programma de Rotterdamse Digitale Infrastructuur aan vier projectsporen: toegang tot systemen, digitale werkomgeving, integratie van data en werkomgevingen, en IT- en data infrastructuur.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) april 2024 – sept 2024 is in voorbereiding en wordt naar verwachting in december 2024 naar de raad gestuurd.

GREAT

Het project GREAT (Gebruiksvriendelijk Rotterdams Efficiënt Administratiesysteem van de Toekomst) is opgezet voor de invoering van een toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk standaardsysteem in de cloud voor de concernadministratie, de ondersteunende financiële processen en inkoopprocessen. De doelstelling is om Oracle Cloud vanaf boekjaar 2025 in gebruik te nemen. Alle functionaliteiten zijn inmiddels gerealiseerd. Voor ingebruikname vinden de relevante tests en opleidingen plaats alsmede zorgvuldige datamigratie.

Dit project maakt onderdeel uit van de MIP. De MIP geeft inzicht in de voortgang en de resultaten van dit project. De Monitor ICT Projecten (MIP) april 2024 – sept 2024 is in voorbereiding en wordt naar verwachting in december 2024 naar de raad gestuurd. Daarnaast wordt over de voortgang van dit project periodiek gerapporteerd aan de Commissie onderzoek van de Rekening (COR).

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Overhead		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-451.282	-450.330	-445.484	-442.518	-442.727
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-1.462	-10.486	794	-896	1.042
Kasschuif NIS2	Kasschuiven	1.750	0	0	-1.750	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	11.228	24.303	24.347	24.347
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	-3.526	-5.603	-5.603	-5.603
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Centrale financiering projectdirecteuren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.153	-1.153	-1.153	-1.153
Vrijval onderbesteding begroting 2024 BCO	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4.500	0	0	0	0
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	Reserves	-1.000	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-6.712	-17.034	-16.753	-16.737	-16.549
Begroting na wijzigingen		-452.745	-460.816	-444.690	-443.413	-441.685

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif NIS2

De Nederlandse invoering van de Europese richtlijn voor verbetering van cybersecurity komt pas in 2025 rond. De Cyberbeveiligingswet voor ons land treedt daardoor naar verwachting pas in het tweede of derde kwartaal van 2025 in werking. Hierbij komt ook de cybersecurityrichtlijn NIS2 (Network and Information Security 2) van de Europese Unie om de hoek kijken en de - verlate - Nederlandse invoering daarvan. Omdat het omzetten van de richtlijnen in nationale wetgeving meer tijd vraagt dan verwacht, schuift een deel van het budget van 2024 door naar 2027. De begrote bedragen in 2025 en 2026 blijven onveranderd.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf [Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Centrale financiering projectdirecteuren

In april 2024 is besloten om de inzet van projectdirecteuren voortaan centraal te financieren. De dekking hiervoor komt uit de verlaging van de indexatie op externe inhuur.

Vrijval onderbesteding begroting 2024 BCO

Voor programma Overhead wordt op basis van de huidige prognose voor 2024 een onderbesteding verwacht. Door middel van deze bijstelling valt een bedrag van € 4,5 mln vrij naar de Algemene Middelen. De onderbesteding is mede het gevolg van het voorsorteren op de organisatieopgave (Kiezen voor Rotterdam).

Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud

Ten laste van het jaarrekeningresultaat 2023 is een bedrag van € 1,1 mln toegevoegd aan de bestemmingsreserve Huurdersonderhoud concernhuisvesting (CHV) om de aangegane verplichtingen met leverancier Careson te kunnen dekken. Het contract met de leverancier is opgezegd. In deze bijstelling worden de lasten in 2024 begroot en onttrokken aan de bestemmingsreserve. De bijstelling is daardoor per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Voor de projecten Gebruiksvriendelijk Rotterdams Efficiënt Administratiesysteem van de Toekomst (GREAT) en Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) worden in 2024 kosten gemaakt die niet activeerbaar zijn (samen € 6,6 mln). Deze worden gedekt door een onttrekking aan de bestemmingsreserve Cloudkosten. Daarnaast zijn voor het project RDI meerjarig de dotaties en onttrekkingen begroot op basis van de verwachte kosten 2025 tot en met 2027.

Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam

Voor de organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam worden frictie en organisatiekosten verwacht. De kosten worden vanaf 2025 aan deze reserve onttrokken. De onttrekkingen aan de reserve zijn tot op heden nog niet in de begroting verwerkt. Dit komt onder andere doordat de gesprekken met de bonden nog lopen en de definitieve uitvoeringsplannen nog worden opgesteld.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- **Eliminatie van de interne doorbelasting van de inzet van projectadministrateurs (-€ 2,3 mln structureel)**
Dit is een technische wijziging tussen de programma's Overhead en Stedelijke ontwikkeling om de administratieve afhandeling van de inzet van projectadministrateurs te versimpelen. Deze bijstelling is gemeentebreed gezien saldoneutraal.
- **Overheveling budget RAVE van programma Overhead naar programma dienstverlening (€ 2 mln in 2024, € 2,2 mln in 2025, daarna aflopend tot € 1,9 mln in 2028)**
Bij de decharge van de Digitaliseringsagenda is besloten dat het project Rotterdamse Aanpak Vervanging e-Suite (RAVE) zowel inhoudelijk als financieel overgeheveld wordt naar programma Dienstverlening. Door deze bijstelling wordt de dekking voor de kapitaallasten structureel overgeheveld.
- **Aanpassing rente (-€ 1,6 mln in 2025, aflopend tot -€ 1,1 mln in 2028)**
De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Daardoor zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- **Actualisatie interne meebeweegsystematiek (-€ 2,8 mln structureel vanaf 2024)**
Begin 2024 is de toepassing van de meebeweegsystematiek tijdelijk bevroren. Uit programma Stedelijke ontwikkeling moest echter nog een bedrag verwerkt worden van € 2,8 mln structureel voor overheaddekking. Dit wordt nu bij de 2e herziening verwerkt.
- **Indexering 2025 en volgende jaren, en correctie indexering 2024 en volgende jaren (-€ 2,8 mln in 2024, -€ 11,8 mln in 2025, aflopend naar -€ 11,5 mln in 2028)**
De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- **Diverse wijzigingen (-€ 808.000 in 2024, aflopend tot structureel -€ 701.000 vanaf 2026)**
Het gaat hierbij om meerdere geringe overhevelingen van materiële en personele budgetten vanuit verschillende programma's naar het programma Overhead en andersom.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	11.025	13.468	7.448	7.016	7.018	7.018
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.750	2.425	1.933	1.501	1.503	1.503
Dividenden	0	5.000	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	6.761	5.445	5.515	5.515	5.515	5.515
Overige baten	513	598	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	452.006	468.953	473.124	452.646	450.431	448.703
Apparaatslasten	318.502	338.093	335.759	317.498	317.297	315.273
Inhuur	39.296	39.500	34.442	32.418	32.478	30.493
Overige apparaatslasten	8.641	6.817	6.996	6.984	6.977	6.977
Personeel	270.565	291.775	294.321	278.095	277.841	277.803
Overige verrekeningen	-11.211	-14.608	-16.707	-14.354	-14.448	-14.429
Overige verrekeningen	-11.211	-14.608	-16.707	-14.354	-14.448	-14.429
Programmalasten	144.715	145.468	154.072	149.502	147.583	147.859
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	115.300	116.911	115.956	110.091	112.758	114.973
Kapitaallasten	25.434	23.575	28.199	29.543	24.671	22.732
Overige programmalasten	1.821	2.628	562	562	562	562
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.160	2.354	9.355	9.306	9.592	9.592
Saldo voor vpb en reserveringen	-440.981	-455.485	-465.677	-445.630	-443.413	-441.685
Saldo voor reserveringen	-440.981	-455.485	-465.677	-445.630	-443.413	-441.685
Reserves	766	2.740	4.861	940	0	0
Onttrekking reserves	4.521	7.692	5.411	2.610	2.260	0
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	1.100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	4.521	6.592	5.411	2.610	2.260	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	4.880	4.951	550	1.670	2.260	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	4.880	1.894	550	1.670	2.260	0
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	0	3.057	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.125	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	822	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	203	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve NPRZ - Stedelijke vernieuwingsgebieden	100	0	0	0	0	0
Saldo	-440.216	-452.745	-460.816	-444.690	-443.413	-441.685

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden gaan onder andere over detacheringen van personeel bij derden. Daarnaast is er voor verzekeringen sprake van externe premie-inning van alle verzekeringssoorten en opbrengsten uit de afhandeling van schades. De dividenden tot en met 2024 zijn afkomstig van SSC Flex BV. Vanaf 2025 vervallen de geraamde opbrengsten als gevolg van de ontmanteling van SSC Flex BV per 1 januari 2024.

Lasten

De apparaatslasten gaan voornamelijk over de inzet van personeel voor ondersteuning van de primaire processen binnen de andere programma's. Programmalasten zijn inkopen en uitbestede werkzaamheden, zoals huur- en servicekosten, verzekeringspremies, onderhoudskosten, ICT- kosten en facilitair gerelateerde kosten. Ook bestaan de lasten uit kapitaallasten, zoals rente en afschrijving.

Reserves

Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud

Deze reserve is gevormd voor de dekking van onderhoudskosten die overlopen vanuit een vorig boekjaar.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Deze reserve is gevormd vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV).

Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam

Deze reserve is gevormd om frictiekosten te kunnen dekken die voortvloeien uit de uitvoering van het programma Kiezen voor Rotterdam. Er zijn nog geen onttrekkingen begroot.

Meerjarig verloop

De toename van het saldo in 2025 ten opzichte van 2024 komt voornamelijk door de indexering naar het prijspeil 2025. Het meerjarig verloop vanaf 2025 is vooral te verklaren door de oplopende besparingsreeks rondom Kiezen voor Rotterdam. Daarnaast zorgen eerder doorgevoerde kasschuiven, waaronder Huurdersonderhoud, Digitaliseringagenda, GREAT, Verhuizing naar Schiedamsedijk en Wijkhubs, voor enige schommelingen per jaarschijf.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Overhead/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	-452.745	-460.816	-444.690	-443.413	-441.685
Overhead - Activering Overhead	0	0	0	0	0
Overhead - Audit & Control	-20.650	-21.398	-20.914	-20.914	-20.914
Overhead - Concernondersteuning	-431.111	-438.399	-422.757	-421.480	-419.752
Verzekeringen	-984	-1.019	-1.019	-1.019	-1.019

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Overhead		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Overhead		8.862	4.001	3.061	3.061	3.061
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud		0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Overhead	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Overhead	8.862	4.001	3.061	3.061	3.061	
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	Aangegane juridische verplichtingen					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		1.100	0	1.100	0	0
Begroting 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0
Raming 2027		0	0	0	0	0
Raming 2028		0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten			5.805	944	4	4
Begroting bestemmingsreserves Overhead	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Overhead	8.862	4.001	3.061	3.061	3.061	
Bestemmingsreserve Cloudkosten	5.805	944	4	4	4	
Doel reserve:	De reserve is bestemd voor het dekken van implementatie en inrichtingskosten voor vervanging van on-premise applicaties naar Cloud. Voorheen werden bij on-premise applicaties de investeringskosten geactiveerd en afgeschreven, echter schrijft de BBV voor dat investeringskosten voor Cloud applicaties direct in de exploitatie verantwoord moeten worden. Om het tempo verschil in het verantwoorden van kosten op te vangen is in 2020 de bestemmingsreserve Cloud gevormd.					
Raadsbesluit:	2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		10.503	1.894	6.592	0	5.805
Begroting 2025		5.805	550	5.411	0	944
Raming 2026		944	1.670	2.610	0	4
Raming 2027		4	2.260	2.260	0	4
Raming 2028		4	0	0	0	4
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam			3.057	3.057	3.057	3.057
Begroting bestemmingsreserves Overhead	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Overhead	8.862	4.001	3.061	3.061	3.061	
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	3.057	3.057	3.057	3.057	3.057	
Doel reserve:	Programma- en frictiekosten voor het programma Kiezen voor Rotterdam					
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2024 (einddatum 31-12-2026)					

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	3.057	0	0	3.057
	Begroting 2025	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2026	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2027	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2028	3.057	0	0	0	3.057

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud

De einddatum is verlengd van 31 december 2023 naar 31 december 2024 omdat vanuit het jaarrekeningresultaat 2023 een bedrag van € 1,1 mln aan de reserve is toegevoegd in verband met juridische verplichtingen. In 2024 wordt dit bedrag aan de reserve onttrokken.

Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam

Er zijn nog geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot. Dit komt onder andere doordat de gesprekken met de bonden nog lopen en de definitieve uitvoeringsplannen nog worden opgesteld. De programmakosten 2024 worden opgevangen binnen het programma Overhead. Deze reserve is bedoeld voor de dekking van programma- en frictiekosten in verband met Kiezen voor Rotterdam. Dit kan ook andere programma's raken.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 135

Kaders en verbonden partijen

Kaders

Beleidskader

[Visie open data](#)

Beleidsmonitor

[Vensters voor Bedrijfsvoering](#)[Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#), de volgende Monitor ICT projecten verschijnt in november.

Wet- en regelgeving

[Gebruiksvergunning](#)[ARBO wet](#)[BHV](#)[Milieuvergunning](#)[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- SSC FLEX B.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 136

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Begroting 2025

Sport en recreatie

Paginanummer in website: 137

Sport en recreatie

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen mede door een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 138

Collegetarget toename sportdeelname

Collegetarget toename sportdeelname: realisatie van 10% toename in de sportdeelname (inclusief urban sports) in de periode 2022-2026.

Realisatie seizoen '22-'23: **63%**

Mijlpaal seizoen '23-'24: **64%**

Realisatie seizoen '23-'24: **nog niet bekend**

Metingen vinden elk jaar plaats in april en november. Het resultaat van seizoen '22-'23 is uitgekomen op 63% sportdeelname. Hiermee is de tussentijdse target gehaald. De realisatie van seizoen '23-'24 is nog niet bekend, maar volgt zo spoedig mogelijk.

Stimuleren sport en bewegen

De gemeente stelt sportparken, op momenten dat verenigingen hier geen gebruik van maken, open om meer publieke sportvoorzieningen te realiseren. Een voorbeeld hiervan is het sportcomplex aan de Folkert Elsingastraat. Voor urban sports is, samen met de urban sporters en de aanbieders van urban sports, een uitvoeringsagenda opgesteld. De gemeenteraad wordt hier in het vierde kwartaal 2024 over geïnformeerd.

Met de beëindiging van de subsidieregeling Lekker Fit! voor basisscholen komt de gemeente met een nieuwe aanpak voor kinderen met overgewicht. In deze aanpak blijven de onderdelen buitenschools beweegmoment en het jonge kind (0-4 jaar) behouden. De uitwerking van deze nieuwe aanpak, gericht op begeleidingstrajecten van kinderen van 4-12 jaar met overgewicht, vindt plaats in samenwerking met partnerorganisaties. Gezonde voeding, bewegen, sterkere motorische vaardigheden en doorgeleiding naar structureel sport- of beweegaanbod zijn de kernonderdelen van de aanpak waarover we de gemeenteraad in het vierde kwartaal 2024 over informeren.

Rotterdam heeft zich als doel gesteld om in 2026 het Global Active City (GAC)-label te halen. Dit label bevestigt de werkwijze om meer domeinoverstijgend een gezonde en actieve leefstijl voor alle Rotterdammers te stimuleren. Vanwege deze ambitie heeft het college zich aangemeld als partnerstad van het [Active Well-being Initiative](#), de organisatie die het GAC-label verstrekt. Hiermee komt Rotterdam in contact met het netwerk en is er toegang tot kennis en 'best practices' van andere 'active cities'. Na het raadplegen van de beschikbare kennis volgen een verkenning en daarna de beoordeling op welke onderdelen Rotterdam zich verder moet ontwikkelen om het Global Active City-label te ontvangen.

Inspirerende topsport voor Rotterdam en Rotterdammers

Bij het WK Shorttrack in maart 2024 zijn verschillende side-events georganiseerd. Zo zijn 7.000 leerlingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs bereikt met verschillende activiteiten: een clinic schaatsen op noren, skeelerclinics en een bezoek van de school aan het hoofdevenement in Ahoy Rotterdam. Vrijwilligers van de Voedselbank konden vrijkaarten aanvragen voor het hoofdevenement.

Met de start in Rotterdam vond in augustus 2024 voor het eerst de Grand Départ van de Tour de France Femmes buiten Frankrijk plaats. Naast de officiële start zijn vele side-events georganiseerd, zoals 6 fietsfeesten in verschillende wijken in de stad, een scholenprogramma, extra inzet op fietslessen en extra inzet op de actie om fietsen te doneren aan de [Fietsbank](#). Ook is de Grand Départ zo toegankelijk mogelijk georganiseerd met een rolstoelplatform, was er audiotranscriptie en kon er gebruik worden gemaakt van een prikkelarme ruimte. Er werd een uitgebreid (cultureel) randprogramma opgezet en er vond in Rotterdam een finish en een tijdrif plaats. De gemeenteraad krijgt na evaluatie van de Tour de France Femmes naar verwachting in het vierde kwartaal van 2024 informatie over de impact van dit topsportevenement.

Vitale en toekomstbestendige verenigingen

Het Actieprogramma Verenigingen 2018-2022 is geëvalueerd, samen met de Stichting Rotterdam Sportsupport, de scoutingregio Rond de Rotte en de Stichting Buurt- en Speelwerk. De bevindingen zijn in juli 2024 met de gemeenteraad gedeeld. De geleerde lessen kregen een plaats in de reguliere verenigingsondersteuning en worden gekoppeld aan de ambitie 'Alle kinderen verenigd sporten, spelen en scouten'. Deze ambitie wordt verder uitgewerkt met een aftrap in de eerste weken van sportjaar 2024-2025. In deze weken wordt extra aandacht gevestigd op structureel sporten en bewegen en de waarde hiervan voor de Rotterdamse jeugd. Met bijvoorbeeld communicatie uitingen en organisatie van activiteiten, gericht op groepen die nu minder affiniteit met of kansen in sport en bewegen hebben.

Goede sportaccommodaties

De uitvoering van het Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030 en van de Investeringssubsidieregeling voor verenigingen zijn in volle gang. In juli 2024 stelde het college een nieuwe versie van de investeringsregeling vast. Een herziene versie van het huisvestingplan ligt voor tijdens de begrotingsbehandeling. In dit plan is er aandacht voor toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging. De tijdens de afgelopen jaren geleerde lessen op het gebied van benodigde flexibiliteit in het IHP en de te korte doorlooptijd van het uitvoeringsprogramma, maar ook op het gebied van groei van de stad met gevolgen voor de sportinfrastructuur zijn verwerkt in de nieuwe versie. En er is sprake van uitbreiding naar andere productgroepen, zoals speeltuinen en scouting. Door de uitvoering van het plan van aanpak 'bezettingsgraad sportterreinen' werkt Sportbedrijf Rotterdam aan verhoging van het gebruik van buitensportterreinen. Op de uren dat de hoofdgebruiker - de vereniging - deze niet benut, worden ze in overleg beschikbaar gesteld aan derden. Hierbij kan worden gedacht aan andere sportaanbieders of vriendengroepen die [een veld op een sportcomplex willen huren](#).

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Sport en recreatie	- € 6.615
Lekker Fit	- € 5.974
Recreatieoord Hoek van Holland	- € 419
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 222

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 139

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Stimuleren sport en bewegen

Sporten en bewegen verbetert de gezondheid, draagt bij aan sterke sociale wijken en zorgt ervoor dat mensen uiteindelijk minder vaak een beroep doen op zorg. Daarom stimuleert de gemeente op verschillende manieren dat iedereen sport of beweegt. Jong of oud, met of zonder beperking.

De collegetarget Sport is: 'We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname (inclusief urban sports)'. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in seizoen 2021-2022 naar 68% in seizoen 2025-2026.

Om deze target te behalen, is er deze collegeperiode extra aandacht voor het stimuleren van sporten en bewegen door (kwetsbare) Rotterdammers, en voor sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte. Er zijn ook ontwikkelingen die een belemmering kunnen vormen, zoals de hoge energieprijzen, de invoering van betaald parkeren en de bezuinigingsopgaven.

Inspirerende topsport

Rotterdam biedt jonge sporttalenten de kans zich te ontplooiën tot topsporters. Van straat via sportvereniging tot topsport. Het college is trots op de Rotterdamse topsporters en geeft hun een podium als sportambassadeurs. Hoogwaardige topsportevenementen inspireren Rotterdammers om meer te bewegen, te sporten en het beste uit zichzelf te halen. Daarmee wil Rotterdam internationale bekendheid en positieve maatschappelijke en economische effecten realiseren.

Toekomstbestendige verenigingen

Rotterdam stimuleert sporten en bewegen voor iedereen. Sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen zijn van groot belang. Naast een fijne plek om met plezier te sporten en te bewegen, vormt een vereniging een plek voor ontmoeting. Daarmee dient de vereniging als sociaal cement in onze wijken. Daarom stimuleert en koestert het college een vitaal en toekomstbestendig verenigingsleven.

Goede sportaccommodaties

Rotterdam zet in op hoogwaardige en duurzame sportvoorzieningen, voor iedereen goed bereikbaar en toegankelijk voor mensen met een beperking. Het streven is dat er voldoende sportvoorzieningen zijn die goed gebruikt worden en aansluiten op de sport- en beweegbehoeften van Rotterdammers. Op een aantal veldsportcomplexen worden clubgebouwen vervangen of gerenoveerd. Ook vinden er ingrepen plaats om de veldcapaciteit op orde te houden of te vergroten, zoals de aanleg van kunstgrasvelden en inzet op een betere spreiding van voetbalcompetities. Bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties past de gemeente de beleidsregel 'Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties' (2014) toe en is er aandacht voor duurzaamheid en functiemenging.

Breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen die zelf opstellen in eigendom hebben en daarvoor moeten zorgen, kunnen gebruikmaken van de Investeringssubsidieregeling voor verenigingen. In de vernieuwde regeling gaat extra aandacht uit naar renovatie en de toegankelijkheid van clubgebouwen. Verder stimuleert de gemeente via Sportbedrijf Rotterdam het gebruik van voorzieningen op de buitensportcomplexen: structurele en incidentele huur en medegebruik wordt makkelijker, waarbij de hoofdgebruikers - de verenigingen - meewerken én profiteren. Ook zet Sportbedrijf Rotterdam in op meer gebruik van gymzalen en sporthallen, onder andere door het verbeteren van (digitale) informatie gericht op het benaderen van huurders en het stimuleren van vergaderen in sportaccommodaties en de campagne '[Huur toch een zaal](#)'.

Natuur- en milieueducatie

Educatie kan helpen meer verantwoorde keuzes te maken. Met natuur- en milieueducatie worden Rotterdammers bewuster van het belang van een goede gezondheid, klimaat, duurzaamheid, circulariteit, dierenwelzijn en een schone stad. Daarmee wordt een basis gelegd voor een gezond en duurzaam leven via een verantwoord consumptie- en leefpatroon. Er wordt momenteel in kaart gebracht hoe het beschikbare aanbod het best aansluit bij de ambities van de uitvoeringsagenda Natuur- en Milieueducatie 2024-2026.

Begroting 2025

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Paginanummer in website: 140

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Alle Rotterdammers hun leven lang met plezier aan het sporten krijgen en in beweging houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderzoek en kennisdeling

In kaart brengen van de behoefte van wijkbewoners en het aanbod aan sporten en bewegen. De gemeente stimuleert dat het aanbod in de wijk aansluit op de vraag door sportaanbieders actief te helpen bij het opzetten van passend aanbod waar vraag naar is.

Samenwerken sportpartners

De gemeente stimuleert tot sportdeelname en begeleidt naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Door onder andere inzet van schoolsportclinics, programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playground, verenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en houden, starten van de 'living lab' voor mensen met een licht verstandelijke beperking, inzet van combinatiefunctionarissen, schoolsportverenigingen, [swapgym](#) én e-sports activiteiten. Dit doet de gemeente in het bijzonder voor jeugd, volwassenen van 45-65 jaar, ouderen, mensen met een lage sociaal economische status (SES) en mensen met een beperking of achterstand.

Samenwerken niet-sportpartners

Voor kinderen met overgewicht komt de gemeente, na beëindiging van de subsidieregeling Lekker Fit! voor basisscholen, met een nieuwe aanpak waarin de onderdelen buitenschools beweegmoment en het jonge kind (0-4 jaar) behouden blijven. Deze nieuwe aanpak, gericht op begeleiding(strajecten) voor kinderen van 4-12 jaar met overgewicht wordt momenteel uitgewerkt met partners in de stad. Naast aandacht voor gezonde voeding zijn bewegen, versterken van motorische vaardigheden en doorgeleiden naar structureel sport- of beweegaanbod kernonderdelen van de nieuwe aanpak.

De gemeente wil meer ouderen laten deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Voorbeelden zijn:

- binnen de ketenaanpak valpreventie heeft het doorverwijzen naar sport- en beweegaanbod een nadrukkelijke plek;
- het huidige sport- en beweegaanbod voor ouderen is geïnterviewd en wordt verbeterd, zodat er passend én voldoende aanbod is voor ouderen die na valpreventie blijven sporten en bewegen;
- in de aanbesteding van de Thuisplusflats is opgenomen dat er sport- en beweegactiviteiten worden aangeboden, zodat meer ouderen aan de beweegnorm voldoen. Op deze manier kunnen zij dichtbij huis sporten en bewegen.

Ook Rotterdammers die deelnemen aan de gezondheidsinterventies in andere ketenaanpakken, zoals de [Gecombineerde Leefstijl Interventie \(GLI\)](#) en [Welzijn op Recept](#), worden vanuit de ketenaanpakken gestimuleerd om te blijven sporten en bewegen. Het sport- en beweegaanbod dat past bij de deelnemers van deze gezondheidsinterventies wordt verbeterd door sport- en beweegaanbieders te adviseren over welk aanbod aansluit bij de doelgroep, de kwaliteit ervan en hen te helpen bij het opzetten van dat laagdrempelige aanbod voor deze doelgroep.

Met financiering van het Rijk ([het Gezond en Actief Leven Akkoord, GALA](#)) initieert de gemeente van 2023-2026 een 'living lab'. De gemeente experimenteert samen met betrokken organisaties, zoals de BredeRaad 010, Pameijer, Special Heroes, Erasmus MC, verschillende sportaanbieders en met mensen met een licht verstandelijke beperking. Doel is te kijken welke ondersteuning en stimulans een positief effect hebben op sporten en bewegen binnen deze doelgroep. De eerste experimenten zijn gestart in 2024 en lopen tot en met 2026. In deze periode worden de experimenten bijgesteld of gestopt naar aanleiding van tussentijdse resultaten. De eerste resultaten worden verwacht in het eerste kwartaal 2025.

Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van sporten en bewegen moet nog beter voor mensen met een beperking. Hiervoor is samen met partners in de stad het plan Rotterdam Sport Onbeperkt opgesteld. Aanleiding hiervoor zijn de aanbevelingen uit het onderzoek van het [Mulier Instituut](#) naar de ervaringen en belemmeringen van Rotterdammers met een beperking om te sporten. De toegankelijkheid wordt bijvoorbeeld verbeterd door:

- betere informatietoegankelijkheid met de inzet en promotie van de landelijke website [Uniek Sporten](#) met het sportaanbod voor mensen met een beperking, nieuwsberichten, evenementen en het Servicepunt van [SportMEE](#) waar Rotterdammers vragen kunnen stellen over het sporten met een beperking en indien nodig individuele begeleiding krijgen bij het vinden van een sport die bij hen past;

- extra aandacht voor de fysieke toegankelijkheid van sportaccommodatie. Onder andere bij de herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport, de uitvoering van de Regeling investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen en het in kaart brengen van de toegankelijkheid van 27 van onze bestaande sportaccommodaties. Er wordt een start gemaakt aan de verbetering van de toegankelijkheid van deze accommodaties;
- extra aandacht voor de toegankelijkheid bij (top)sportevenementen voor de bezoeker en bij deelname aan side-events, zoals bij de Grand Départ Tour de France Femmes 2024;
- uit de geleerde lessen van het actieprogramma speeltuinverenigingen is er specifieke aandacht voor het verbeteren van de fysieke en sociale toegankelijkheid. In maart 2024 is een pilot gestart om speeltuinen inclusiever te maken. Door aangepaste activiteiten te organiseren wordt samen spelen tussen kinderen met en zonder beperking gestimuleerd. Rotterdam werkt hierbij samen met onder de Stichting Buurt- en Speelwerk Rotterdam (BSW), SportMee en Stichting het Gehandicapte Kind (SGK). Uitkomsten uit de pilot worden gedeeld met alle speeltuinverenigingen om beheerders en vrijwilligers te informeren en handvatten te bieden.

Subsidies

De gemeente voert enkele subsidieregelingen uit voor diverse levensfasen en doelgroepen, zoals mensen met een beperking, kinderen, sport, scouting en speeltuinverenigingen, urban sport en kleine initiatieven.

De [010 Sport en Spel- subsidieregeling](#) is een laagdrempelige subsidie voor evenementen of activiteiten die Rotterdammers organiseren op het gebied van sporten, spelen, scouting of bewegen. Iedereen kan meedoen aan deze evenementen.

Impact van sport/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Rotterdam werkt vanuit de Sportnota 2021+ samen met verschillende partijen, uit verschillende domeinen, in de stad. Dit past ook binnen het landelijke [Gezond en Actief Leven Akkoord \(GALA\)](#). Met de brede specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk die gekoppeld zijn aan het GALA, ondersteunen de zogenaamde combinatiefunctionarissen sport- en beweegmogelijkheden. De preventieve functie van sport wordt zo effectiever ingezet. Voorbeelden van inzet zijn:

- combinatiefunctionarissen worden gekoppeld aan de ketenaanpakken valpreventie, Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) voor volwassenen, de aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen en welzijn op recept. Mensen worden tijdens en na de interventie toe geleid naar sport en bewegen;
- het verbeteren van de beweegmogelijkheden bij speeltuinen;
- de inzet van verenigingsconsulenten om sportverenigingen toekomstbestendig te maken en diverse doelgroepen te kunnen laten sporten bij een vereniging.

Openbare ruimte

Binnen de gemeente is een samenwerking gestart met als doel een Groen, Gezond en Bewegen-programma dat past binnen het [Global Active City initiatief](#). Dit programma werkt aan een gezond en groen Rotterdam dat uitnodigt tot bewegen en uitdaagt om te sporten. Het bestaande aanbod is zichtbaar op een [kaart](#) en zoveel mogelijk sportcomplexen worden opengesteld. In het derde kwartaal van 2024 wordt een passende norm voor sporten in de openbare ruimte opgesteld, met als doel om voldoende specifieke sportlocaties (zoals trapveldjes en skatevoorzieningen) in de openbare ruimte te garanderen. Dit wordt gedurende het jaar getest in de uitvoering. De gemeente maakt, samen met de stad, een uitvoeringsagenda voor urban sports. Presentatie van deze uitvoeringsagenda aan de gemeenteraad is voorzien in het vierde kwartaal van 2024.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Mijlpaal	Realisatie	Target	Target	Target	Target
	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen	seizoen
	'21-'22	'22-'23	'23-'24	'23-'24	'24-'25	'25-26	'26-'27	'27-'28
Collegetarget toename sportdeelname: We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% relatieve toename in de wekelijkse sportdeelname inclusief urban sports. De wekelijkse sportdeelname zal toenemen van 62% in 2022 naar 68% in 2026								
Wekelijkse sporters	62%	63%	64%	nog niet bekend	68%	68%	68%	68%

Toelichting indicatoren

Metingen vinden elk jaar plaats in april en november. Het resultaat van seizoen '22-'23 is uitgekomen op 63% sportdeelname. Hiermee is de tussentijdse target gehaald. De realisatie van seizoen '23-'24 is nog niet bekend, maar volgt zo spoedig mogelijk.

Begroting 2025

Doel: Inspirerende topsport

Paginanummer in website: 141

Doel: Inspirerende topsport

Wat willen we bereiken?

De sterke topsportpositie van Rotterdam verzilveren voor de stad op sportief, economisch, toeristisch en maatschappelijk vlak.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hosten van het TeamNL-turnprogramma en het TeamNL-waterpoloprogramma. Samenwerking met de nationale kanosprintploeg aan de accreditatie door NOC*NSF. Bespreking met andere bonden over de huisvesting van hun nationale team. Startend met het Nationaal Vechtsportcentrum voor boksen, karate, taekwondo, aikido, sambo en judo.

De gemeenteraad heeft ingestemd met een voorbereidingskrediet voor de ontwikkeling van nieuwbouw naast het Topsportcentrum. Daarin moet het Nationaal Vechtsportcentrum en de turnhal definitief gehuisvest worden. In 2025 wordt hiervoor een uitvraag voor een definitief uitvoeringskrediet gedaan.

Met het [010-puntenplan Turnen](#) werkt Rotterdam aan een vruchtbare samenwerking tussen breedtesportverenigingen in het turnen, met een talentprogramma, scholen met een sportprofiel, topsportprogramma en topsportevenementen. Ook voor volleybal en waterpolo wordt gewerkt aan een soortgelijk plan.

De gemeente Rotterdam ondersteunt Rotterdam Topsport zowel financieel, als met hulp en advies in de organisatie, van kleinschalige NK's tot aansprekende WK's zoals het WK handbal vrouwen in 2025. Zoals altijd bij dergelijke grote evenementen zijn de activiteiten vooraf aan het evenement zelf van groot belang om ook de maatschappelijke waarde van dit WK te verzilveren. Zo organiseert Sportbedrijf Rotterdam samen met het Nederlands Handbalverbond (NHV) handbalclincs voor, tijdens en na schooltijd in aanloop naar het evenement. Op die manier wordt ook de link met de Rotterdamse handbalverenigingen gelegd voor toeleiding van enthousiaste kinderen. Per gebied worden er handbaltoernooien georganiseerd, met de Rotterdam-brede finale tijdens het WK. En wordt er samen met de Rotterdamse handbalverenigingen een tweedaagse handbalvakantie georganiseerd die voor alle Rotterdamse kinderen toegankelijk is. De complete programmering wordt in de loop van 2025 definitief.

Hoe meten we dat?

	2022	2023	2024	2025
Acquireren en faciliteren van minstens 1 eenmalig internationaal topsportevenement per jaar	WK Volleybal dames	European Para Championships	WK Shorttrack Tour de France Femmes	WK Handbal vrouwen
Jaarlijks minimaal 17 side-events bij sportevenementen				In het derde kwartaal van 2025 worden de voorgenomen activiteiten en side-events uitgebreider omschreven.

Begroting 2025

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Paginanummer in website: 142

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Wat willen we bereiken?

Vitale, toekomstbestendige en toegankelijke speeltuin-, scouting- en sportverenigingen. Deze verenigingen zijn verspreid over de stad en vervullen een maatschappelijke rol in de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Rotterdam helpt sport-, speel- en scoutingverenigingen vitaal en toekomstbestendig te blijven. Verenigingsconsulenten en specialisten van Rotterdam Sportsupport helpen de sport- en scoutingverenigingen in de volle breedte: vrijwilligers, accommodaties, veilig sportklimaat, financiën, leden en organisatie. Door deze hulp hebben en houden Rotterdammers de mogelijkheid om bij een vereniging te sporten en bewegen. De gemeente werkt hierbij samen met regionale en landelijke netwerkpartners.

De uitvoering van het huidige speeltuinenbeleid loopt tot en met 2024. Afspraken tussen de gemeente en Buurt- en Speeltuinwerk (BSW) over personele ondersteuning op de speeltuinen hebben dezelfde doorlooptijd. Met de speeltuinverenigingen en andere belanghebbenden ontwikkelt de gemeente een vernieuwd beleidskader voor de speeltuinen. Het beleidskader wordt in de eerste helft van 2025 met de gemeenteraad gedeeld.

Steunfonds energie sportverenigingen

In januari 2023 kende de gemeente aan Rotterdam Sportsupport een eenmalige subsidie toe van € 1,2 mln. Deze subsidie was bedoeld voor sport- en scoutingverenigingen die door de gestegen energiekosten in grote financiële problemen waren geraakt. Tot en met juli 2024 is aan 27 verenigingen steun uitgekeerd voor in totaal bijna € 380.000. Dat is exclusief organisatiekosten van € 49.739. Er lopen nog aanvragen van 2 verenigingen. Halverwege september 2024 worden definitieve cijfers via Rotterdam Sportsupport gecommuniceerd.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Target 2025	Target 2026	Target 2027	Target 2028
Percentage van de sport-, scouting- en speeltuinverenigingen dat zichzelf als vitaal ziet (zelfreflectie uit de Vitaliteitsmonitor)	89%	87%	85-90%	86%	85-90%	85-90%	85-90%	85-90%

Toelichting indicatoren

Stabilisatie van het percentage sport-, scouting- en speeltuinverenigingen dat zichzelf als vitaal ziet (zelfreflectie uit de Vitaliteitsmonitor).

Dankzij de noodsteun van de gemeente is het percentage vitale sport-, scouting- en speeltuinverenigingen in 2023 niet onder de 85% gedaald.

Begroting 2025

Doel: Goede sportaccommodaties

Paginanummer in website: 143

Doel: Goede sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen, met aandacht voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Herijking van het Integraal Huisvestingsplan Sport (2024-2034), waarbij wordt ingezet op een meer flexibel inzetbaar IHP met aandacht voor thema's zoals toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging én uitbreiding naar andere productgroepen, zoals speeltuinen en scouting.
- Uitvoering van de Regeling Investeringsubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen. Het doel van deze regeling is te stimuleren dat Rotterdamse breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen hun eigendommen op een adequaat kwaliteitsniveau houden of brengen, waardoor vitale verenigingen behouden blijven. Investerings zijn gericht op functionaliteit, duurzaamheid, toegankelijkheid of het renoveren of het vervangen van een verenigingsgebouw.
- Daarnaast lopen er, via het lopende Integraal Huisvestingsplan Sport, renovatie- en nieuwbouwprojecten van sportaccommodaties om de kwaliteit ervan voor de toekomst te kunnen borgen (zie [Projecten](#)).
- Uitvoering van het plan van aanpak bezettingsgraad sportterreinen. Sportbedrijf Rotterdam werkt aan verhoging van het gebruik van buitensportterreinen. Op de uren dat deze niet benut worden door de hoofdgebruiker (vereniging), worden ze in overleg beschikbaar gesteld aan derden. Hierbij kan worden gedacht aan andere sportaanbieders en vriendengroepen die [een veld op een sportcomplex willen huren](#). Het streven is om jaarlijks 25.000 uren te realiseren aan gastgebruik, gemeten over alle sportterreinen. In de eerste helft van 2025 kunnen we eerste resultaten hierover terugkoppelen.
- Inspelen op behoeften van kansrijke doelgroepen (zoals bootcamp en cross fit, buitensportverenigingen, yoga, informele vriendengroepen, studenten, expats, maar ook commerciële gebruikers zoals fysiotherapeuten, BSO's en kinderdagverblijven) in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. Dit gebeurt in afstemming met de behoeften in de wijk.
- De toegankelijkheid van 27 van onze bestaande sportaccommodaties is in kaart gebracht. Er wordt een start gemaakt aan de verbetering van de toegankelijkheid van deze accommodaties.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Target 2025	Target 2026	Target 2027	Target 2028
Aantal verleende subsidies aan verenigingen in het kader van de investeringssubsidie	...	19	20	bekend bij publicatie jaarstukken 2024	25	25	25	15

Toelichting indicatoren

Vanwege de bezuinigingen heeft het college het structurele budget voor de investeringssubsidie accommodaties gehalveerd. Hierdoor kan de gemeente vanaf 2025 minder aanvragen van verenigingen goedkeuren. Wel komt er een specifieke aanvulling van de regeling met een € 0,5 mln in 2025, 2026 en 2027 om veldverlichting op sportcomplexen te verduurzamen.

Begroting 2025

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Paginanummer in website: 144

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Wat willen we bereiken?

Een zowel financieel als fysiek bereikbaar aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat gaan we daarvoor doen?

De uitvoeringsagenda Natuur- en Milieueducatie 2024-2026 is door het college vastgesteld. De pijlers in deze uitvoeringsagenda richten zich op bevordering van leeractiviteiten over natuur, milieu en duurzaamheid. Er zijn pilots in voorbereiding voor uitbreiding van belevenisplekken voor natuur- en milieueducatie op scouting- en speeltuinverenigingen.

Bezuinigingen NME

In 2024 is besloten de NME-lessen door Natuurstad op scholen te stoppen en te vervangen door belevingsgerichte activiteiten. De groene locaties blijven hiervoor beschikbaar. Dit betekent een geleidelijke bezuiniging van totaal € 900.000 op de subsidie aan Natuurstad per 2027, oplopend vanaf 2025.

De alternatieve invulling van natuur- en milieueducatie wordt in samenspraak met de gemeente uitgewerkt en verloopt geleidelijk op twee manieren.

Natuurstad

- Bouwt de eigen lessen op scholen af en verzorgt op scholen ook geen lespakketten en trainingen meer.
- In de plaats daarvan komen er belevingsgerichte activiteiten, zowel schools als naschools. Natuurstad coördineert dit aanbod en werkt hierbij samen met andere organisaties.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Target 2025	Target 2026	Target 2027	Target 2028
Stabilisatie van het aantal en percentage Rotterdamse basisscholen dat NME-lessen volgt								
Aantal	204	201	200-205	Resultaten bekend in Q2 2025	170	100	80	60
Percentage	98%	96%	95-100%	Resultaten bekend in Q2 2025	80-85%	50%	40%	30%

Toelichting indicatoren

Stabilisatie van het aantal en percentage Rotterdamse basisscholen dat NME-lessen volgt

De voorgestelde bezuinigingen hebben gevolgen voor de ambities van de NME-uitvoeringsagenda. Het gaat hierbij vooral om het bereik en de frequentie van educatieve activiteiten.

De resultaten over 2024 zijn beschikbaar in het tweede kwartaal van 2025.

De prestatieafspraken met Natuurstad worden herijkt in relatie tot de Uitvoeringsagenda NME.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 145

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Sport en recreatie draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 1. Geen armoede
- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 4. Kwaliteitsonderwijs
- 8. Eerlijk werk en economische groei
- 10. Ongelijkheid verminderen
- 16. Sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 146

Projecten

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Het [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#) (IHP Sport) richt zich op vervanging en renovatie van sportaccommodaties en clubgebouwen van sportverenigingen. Het IHP Sport is uitgewerkt in het eerste Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Dat richt zich op de projecten die tijdens de looptijd van het programma zijn opgestart of uitgevoerd.

Het IHP Sport is opgesplitst in twee tranches. In mei 2020 heeft het college besloten te prioriteren voor de urgente projecten die niet konden worden uitgesteld. Dit is benoemd als eerste tranche. Het gaat om de volgende projecten:

- vervanging van zwembad Overschie (definitiefase)
- Sportcentrum Feijenoord (voorheen Huis op Zuid) (opgeleverd)
- sporthal Stadionpark (uitvoering)
- vervanging sporthal Schuttersveld (uitvoering)
- vernieuwing van Nieuw-Terbegge (oplevering medio 2024)
- uitbreiding van het Topsportcentrum met onder andere een vechtsportcentrum (definitiefase)

Alle overige IHP-projecten zijn opgenomen in de tweede tranche. De eerste 7 IHP projecten zijn afgerond of worden medio 2024 opgeleverd. Ook is de herijking van het IHP-Sport afgerond. Deze wordt in het najaar 2024 aan de gemeenteraad aangeboden. Toegankelijkheid, duurzaamheid en functiemenging krijgen hierbij extra aandacht.

Begroting 2025

Financiën

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Sport en recreatie		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-95.856	-91.480	-89.590	-89.414	-88.914
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-6.615	-10.041	-9.854	-9.642	-9.626
Frictiekosten personeel recreatieoord HvH	Kasschuiven	400	-200	-200	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	167	354	354	354
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	10	10	10	10
Lekker Fit	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-5.974	-5.974	-5.974	-5.974	-5.974
Recreatieoord Hoek van Holland	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-419	6	6	6	6
Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen 2024-2025 (SPUK BREED)	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verkoop Recreatieoord Hoek van Holland	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	Reserves	71	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	-1	-1	-1	-1
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-692	-4.048	-4.048	-4.037	-4.021
Begroting na wijzigingen		-102.472	-101.521	-99.443	-99.056	-98.540

Toelichting financiële bijstellingen

Frictiekosten personeel recreatieoord HvH

De kasschuif van totaal 400.000 naar 2025 en 2026 wordt gedaan om te kunnen voldoen aan de frictiekosten die zijn ontstaan door de verkoop van het recreatieoord. Het betreffen hier de resterende personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten).

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen

anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Lekker Fit

Het programma Lekker Fit! is gestopt. Er volgt een nieuwe invulling gegeven aan de aanpak van bewegingsarmoede. Om dit financieel mogelijk te maken, vindt uit het programma [Onderwijs](#) structureel een overheveling plaats van € 6 mln naar het programma Sport en Recreatie.

Recreatieoord Hoek van Holland

Het college heeft op 21 mei 2024 het besluit genomen om het recreatieoord Hoek van Holland in erfpacht uit te geven aan de Coöperatieve Vereniging ONS Recreatieoord B.A. (CV ONS). De raad heeft deze transactie in haar besluit van 20 juni 2024 bevestigd. Vanuit het programma Bestaande Stad naar het programma Sport en Recreatie heeft er budgetoverheveling plaatsgevonden voor de dekking van geraamd uitgaven voor Recreatieoord Hoek van Holland (€ 419.000 in 2024).

Rijksbijdrage versterking voor sport en bewegen 2024-2025 (SPUK BREED)

De rijksbijdrage vanwege de regeling Specifieke uitkering voor versterking van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (SPUK-BREED) wordt voor de jaren 2024 tot en met 2026 herverdeeld volgens het nieuwe bestedingsplan. Met deze regeling geeft de gemeente een impuls aan de integrale aanpak preventie. Voor 2024 gaat het om een wijziging van € 129.000, voor 2025 om een toevoeging van € 3,6 miljoen en voor 2026 om een wijziging van € 2,4 miljoen. De baten en de lasten zijn beide begroot; daarmee is deze bijstelling per saldo € 0.

Verkoop Recreatieoord Hoek van Holland

Op 1 maart 2024 is het Recreatieoord Hoek van Holland verkocht aan de Coöperatieve Vereniging ONS. Met deze verkoop wordt de begroting van het recreatieoord uit de gemeentelijke begroting gehaald. Dit leidt tot een structurele bijstelling vanaf 2025 van € 2,6 miljoen. Omdat de baten en de lasten beide zijn begroot, is deze bijstelling budgetneutraal.

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex

Voor 2024 en 2025 is een onttrekking van € 401.000 uit de bestemmingsreserve begroot om te kunnen voldoen aan de resterende loonkosten van de oud SSC Flex medewerkers. De baten en de lasten zijn begroot, waardoor deze bijstelling budgetneutraal is.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

Hier gaat om de onttrekking voor de jaren 2024 tot en met 2026 die is begroot voor invulling van de duurzaamheidswensen voor de huisvestingsprojecten Sport. Voor het jaar 2024 gaat het om € 105.000, voor 2025 om € 45.000 en voor 2026 om € 110.000. Omdat zowel de baten en de lasten zijn begroot, bedraagt deze bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's

Voor de verwachte frictiekosten van personeelslasten in 2026 door afbouw van het Lokaal Cultureel Centrum (LCC) Romeijnshof is een onttrekking begroot uit deze bestemmingsreserve. Voor 2026 is die onttrekking € 304.000. De baten en de lasten zijn beide begroot, waardoor deze bijstelling per saldo € 0 bedraagt.

Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport

Het budget van de bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport wordt niet meer ingezet. Het restbudget valt hiermee vrij. Voor het jaar 2024 is dit eenmalig € 71.000.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De raming van de lasten die uit investeringen voortvloeien is meerjarig geactualiseerd. De raming van de bedragen die aan de RIM worden onttrokken is hieraan aangepast. Door stijgende marktrente is de omslagrente met ingang van 2025 aangepast van 2,0% naar 2,5%. Met deze verhoging van de omslagrente is rekening gehouden in de ramingsbijstelling.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Indexering 2025 en volgende jaren
De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (€ 78.000 in 2024 tot € 2,7 miljoen in 2028).

- Invulling taakstellingen
Het programma Sport en Recreatie draagt structureel € 592.000 bij aan diverse bezuinigen op de organisatie.
- Overdracht gymzalen
Dit gaat om een budgetoverheveling uit het programma [Onderwijs](#) voor de overdracht van twee gymzalen naar het Sportbedrijf Rotterdam. Dit bedrijf neemt deze gymzalen in beheer: € 256.000 in 2024 en € 674.000 structureel vanaf 2025.
- De overige technische wijzigingen bedragen -€ 111.000 in 2024 tot € 57.000 in 2028.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sport en recreatie	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	11.728	7.428	4.303	664	664	664
Bijdragen rijk en medeoverheden	7.916	4.329	3.640	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.812	3.099	664	664	664	664
Lasten exclusief reserves	105.590	112.636	106.431	100.682	99.880	99.364
Apparaatslasten	8.265	9.346	9.323	8.717	8.717	8.717
Inhuur	178	55	47	47	47	47
Overige apparaatslasten	259	318	321	316	316	316
Personeel	7.829	8.973	8.955	8.353	8.353	8.353
Overige verrekeningen	166	4.113	4.276	4.061	4.061	4.061
Overige verrekeningen	166	4.113	4.276	4.061	4.061	4.061
Programmalasten	97.159	99.176	92.832	87.904	87.102	86.586
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.382	12.891	10.314	7.767	7.537	7.586
Kapitaallasten	750	118	120	119	101	52
Overige programmalasten	866	953	771	652	652	652
Subsidies en inkomensoverdrachten	85.162	85.214	81.628	79.367	78.812	78.297
Saldo voor vpb en reserveringen	-93.863	-105.208	-102.128	-100.018	-99.216	-98.700
Saldo voor reserveringen	-93.863	-105.208	-102.128	-100.018	-99.216	-98.700
Reserves	5.229	2.736	606	575	160	160
Onttrekking reserves	3.389	2.666	606	575	160	160
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	0	401	401	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	105	45	110	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	2.150	1.750	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Friciekosten op afstand zetten LCC's	0	0	0	304	0	0
Bestemmingsreserve kwaliteitsslag sportaccomodaties	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag sportcomplexen	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	1.080	250	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Sport gebieden	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	0	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	160	160	160	160	160	160
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	0	0	0	0	0	0
Kredietrisicoreserve	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.839	71	0	0	0	0
Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	154	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Noodfonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport	0	71	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Sport gebieden	920	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	505	0	0	0	0	0
Saldo	-88.634	-102.472	-101.521	-99.443	-99.056	-98.540

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit de specifieke uitkering voor versterking van sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026.

Lasten

De apparaatslasten bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die het sportbeleid ontwikkelen en uitvoeren. Een groot deel van de programmalasten bestaat uit subsidieverlening voor het creëren van hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen. Ook de bijdrage aan het Sportbedrijf Rotterdam maakt deel uit van de lasten van dit programma.

Reserves

In de begroting zijn onttrekking aan de reserves geraamd voor:

- Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex
- Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget
- Bestemmingsreserve Friciekosten op afstand zetten LCC's
- Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals die voor eenmalige evenementen en activiteiten. Daarnaast zijn er meerdere bezuinigingen ingevoerd. Deze worden toegelicht bij de financiële bijstellingen. Ook het wegvallen van rijksgeld heeft meerjarige gevolgen, zowel voor de baten als voor de lasten.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Sport en recreatie/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Sport en recreatie	-102.472	-101.521	-99.443	-99.056	-98.540
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - NME	-19.765	-17.918	-17.138	-16.957	-16.957
Sportaccomodaties	-62.984	-63.779	-63.558	-63.357	-62.841
Sportbeleid en activering	-19.722	-19.825	-18.748	-18.742	-18.742

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Sport en recreatie		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Sport en recreatie		2.286	1.885	1.581	1.581	1.581
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)		492	91	91	91	91
Begroting bestemmingsreserves Sport en recreatie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581	
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	492	91	91	91	91	
Doel reserve:	Inzet frictiekosten					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024	893	0	401	0	492	
Begroting 2025	492	0	401	0	91	
Raming 2026	91	0	0	0	91	
Raming 2027	91	0	0	0	91	
Raming 2028	91	0	0	0	91	
Bestemmingsreserve Folkert Elzingastraat		700	700	700	700	700
Begroting bestemmingsreserves Sport en recreatie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581	
Bestemmingsreserve Folkert Elzingastraat	700	700	700	700	700	
Doel reserve:	Het sportterrein van een kwaliteitsimpuls voorzien, waarin georganiseerde- en ongeorganiseerde sport samengaan en waar zowel diverse sportaanbieders als omwonenden gebruik van kunnen maken. In het collegeakkoord 2022 – 2026 heeft het college € 700.000 hiervoor gereserveerd.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024	700	0	0	0	700	
Begroting 2025	700	0	0	0	700	
Raming 2026	700	0	0	0	700	
Raming 2027	700	0	0	0	700	
Raming 2028	700	0	0	0	700	
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's		1.094	1.094	789	789	789
Begroting bestemmingsreserves Sport en recreatie	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581	
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	1.094	789	789	789	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten) als gevolg van het afstoten van Lokale Culturele Centra (LCC's), waaronder LCC 't					

`Romeynshof. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de status herplaatsingskandidaat (HPK-er) krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I.

Raadsbesluit:	Begroting 2018 (einddatum 31-12-2028)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.094	0	0	0	1.094
	Begroting 2025	1.094	0	0	0	1.094
	Raming 2026	1.094	0	304	0	789
	Raming 2027	789	0	0	0	789
	Raming 2028	789	0	0	0	789
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Sport en recreatie		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Sport en recreatie		2.286	1.885	1.581	1.581	1.581
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport		0	0	0	0	0
Doel reserve:	Middelen voor het Noodfonds energiekosten verenigingen en speeltuinen					
Raadsbesluit:	Besluit van 15 december 2022 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	321	0	250	71	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletiereregelingen)

De einddatum van de reserve is aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2025, omdat de afbouw van loonkosten voor SSC Flex tot eind volgend jaar doorloopt.

Bestemmingsreserve Folkert Elzingastraat

Er zijn geen onttrekkingen aan deze bestemmingsreserve begroot, omdat het project van Folkert Elzingastraat is vertraagd tot het jaar 2025. Dit komt door de integratie van dit project binnen de brede gebiedsontwikkeling.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 148

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen](#)
- [Uitvoeringsprogramma speeltuinverenigingen](#)
- [Uitvoeringsagenda Natuur- en Milieueducatie 2024-2026](#)
- [Sportnota 2021+ Rotterdam, wereldse sportstad](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsnota Urban Sport](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Sportbedrijf Rotterdam BV;
- Stichting Natuurstad Rotterdam.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 149

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met partners in de stad werken we aan sporten en bewegen voor jong en oud en een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Begroting 2025

Stedelijke ontwikkeling

Paginanummer in website: 150

Stedelijke ontwikkeling

Wie in Rotterdam woont, of de stad regelmatig bezoekt, ziet het gebeuren: Rotterdam verandert snel. Het aantal Rotterdammers stijgt en de stad groeit. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit alles in goede banen leiden.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 151

Voortgang Tweede herziening 2024

Openbaar groen

Collegetarget meer groen: In deze collegeperiode komt er 20 ha groen bij, of de planvorming hiervoor wordt afgerond zodat de uitvoering ervan uiterlijk in 2026 start.

Realisatie 2023: **8,1 ha waarvan 2,8 hectare als groene daken**

Mijlpaal 2024: **10 ha**

Realisatie 31 augustus 2024: **De realisatie is naar verwachting medio oktober beschikbaar**

De realisatie wordt berekend per inrichtingsplan en aan de hand van luchtfoto's. De luchtfoto's worden op een heldere dag in het voorjaar gemaakt, op basis waarvan het areaal groene daken berekend wordt.

De Groenagenda 2023-2026 bevat een groot aantal projecten. Een aantal daarvan is in voorbereiding en van andere loopt de uitvoering, zoals de herinrichting Bospolder Fase 1. Het getijdenpark Nassauhaven is halverwege 2024 opgeleverd.

De Groenagenda is opgezet om de collegetarget te realiseren. Op 20 juni 2023 heeft het college het actieplan [Rotterdam gaat voor groen 2023-2026](#) naar de gemeenteraad gestuurd. Dit actieplan bundelt de inzet op vergroening, klimaatadaptatie – de aanpassing aan klimaatverandering (programma Rotterdams Weerwoord) – en biodiversiteit. Het inhoudelijk jaarverslag over 2023 is begin 2024 opgeleverd. De mijlpaal 2023 is gerealiseerd. De verwachting is dat ook de 20 hectare haalbaar is.

Groenagenda en klimaatadaptief

Onderdeel van de Groenagenda is het realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten en 15 pleinen. Hiervan zijn verschillende projecten in voorbereiding en uitvoering, waaronder de Claes de Vrieselaan. Het project Nassauhaven is half 2024 gereedgekomen.

Mobiliteit

Op 8 april 2024 is de HOV (Hoogwaardig Openbaar Vervoer) Maastunnel in gebruik genomen. Er rijdt nu buslijn 44 in een sterk versnelde dienstregeling. Deze bus pendelt via de Maastunnel, grotendeels over de vrije rijstrook, 6 keer per uur heen en weer tussen Noord en Zuid. Met de nieuwe route van bus 44 reist de Rotterdammer in 7 minuten van Rotterdam Centraal naar het Erasmus MC, de Hogeschool Rotterdam en Little C, en in ongeveer 23 minuten van Rotterdam Centraal naar Zuidplein. Met gemiddeld ruim 4.000 reizigers per werkdag doet de HOV Maastunnel het volgens verwachting.

Net als in veel andere grote steden gaat de Zero-emissiezone en het bijbehorende ontheffingenbeleid op 1 januari 2025 in. Het gaat grofweg om het hele stedelijke gebied binnen de Ring Rotterdam. De huidige milieuzone voor vrachtauto's vervalt per 1 januari 2025. Vanaf dat moment hebben alleen uitstootvrije bestel- en vrachtauto's toegang tot de zero-emissiezone. Eigenaren van bestel- en vrachtauto's die nog niet aan deze toegangseisen voldoen hebben de mogelijkheid om een ontheffing aan te vragen bij het centraal loket dat sinds juli 2024 is geopend. Indien de eigenaren voldoen aan de voorwaarden zal een ontheffing worden verleend. Met de ZE-zone zet Rotterdam een grote stap in de verbetering van de luchtkwaliteit en de terugdringing van de uitstoot van CO₂.

In het kielzog van de start van de Tour de France Femmes op maandag 12 augustus hebben gemeentelijke organisaties en partners 650 fietsen ingezameld. Deze fietsen gaan naar mensen die geen fiets bezitten en moeten rondkomen van een minimum inkomen. In Charlois en Feijenoord konden bewoners al een fiets aanvragen; nu hebben ook inwoners van Delfshaven en Kralingen-Crooswijk deze mogelijkheid.

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid: Verbeteren van de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de 30 meest verkeersonveilige locaties in de stad.

Realisatie 2023: **2**

Mijlpaal 2024: **10**

Realisatie 31 juli 2024: **1**

In 2024 is tot nu toe 1 locatie gereedgekomen, de Rochussenstraat's-Gravendijkwal, en is er 1 in uitvoering, de Goudsesingel/Meent/Jonker Fransstraat. Voor 5 locaties starten de uitvoeringswerkzaamheden later dit jaar. Vanwege de benodigde planvoorbereidingstijd ligt het zwaartepunt

van de uitvoering van de target in de jaren 2025 en 2026. Dit betekent dat de target niet tijdig (eind 2025) wordt behaald met alleen de locaties die voldoen aan de definitie van de collegegetarget.

Wonen en bouwen

Afspraken samenwerking in de regio en met het Rijk voor verstedelijking en mobiliteit.

Rotterdam werkt mee aan de Rijksprogramma's voor een goede ruimtelijke ordening, in aanloop naar de intussen als eerste concept verschenen Nota Ruimte van het Rijk. Onderdeel van de Rijksprogramma's is de uitwerking van het [NOVEX](#)-gebied Zuidelijke Randstad. Deze uitwerking heeft een directe relatie met de toegekende Rijksmiddelen voor de [MIRT](#)-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Omgevingswet

- Er is een start gemaakt met de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie.
- Er is ook begonnen met het programma Rotterdams Havengebied, samen met het Rijk, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam.
- Afronding Ontwikkelperspectief NOVEX Zuidelijke Randstad voor de nieuwe Nota Ruimte.
- Vaststelling Koers op Zuid als gebiedsuitwerking van de Omgevingsvisie.

Woningbouwproductie

Collegegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende drie en een half jaar met de bouw van 12.500 – 14.500 nieuwe woningen. Van deze woningen behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.

Realisatie cumulatief 1 jul 2022 t/m 2023: **4.640 inclusief 84 flexwoningen**

Van de 4.556 permante woningen bevindt zich 24% in het sociale segment, 28% in het middensegment, 25% in het hogere segment en 18% in het topsegment. Van de laatste 4% gerealiseerde woningen is de prijscategorie onbekend.

Mijlpaal cumulatief tot en met 2024: **9.000 - 10.500**

In de eerste zes maanden van 2022 is de bouw van 1.500 woningen gestart. Deze vallen buiten de collegegetargetperiode. De mijlpaal is aangepast, op advies van de Rekenkamer Rotterdam.

Realisatie cumulatief 1 juli 2022 t/m Aug 2024: **5.661 woningen**

Waarvan 27% in het sociale segment, 28% in het middensegment, 23% in het hogere segment en 16% in het topsegment. Van de laatste 6% is de prijscategorie onbekend. Daarnaast zijn binnen het totaal aantal van 5.661 woningen 84 flexwoningen gerealiseerd.

Er zijn voldoende projecten in voorbereiding om het collegegetarget te kunnen halen. De projecten met een mogelijke start voor eind 2025 (de planvoorraad) bestaat uit nog eens 12.500 woningen. Voor ongeveer 70% is hiervoor de vergunning aangevraagd of inmiddels verleend.

Het behalen van het collegegetarget is mede afhankelijk van enkele onder druk staande zogenaamde kritische succesfactoren, zoals de personeelsschaarste, de economische tegenwind in de bouw, het tijdig kunnen aansluiten van nutsvoorzieningen, en het snel kunnen doorlopen van bezwaar- en beroepsprocedures.

De mijlpaal per jaar is tot 2023 niet gehaald. De oorzaak daarvan is de economische tegenwind in de bouw. De gemeente zet alle zeilen bij om de mijlpaal voor de hele collegeperiode te halen. Maatregelen uit het Doorbouwakkoord en externe middelen, zoals de Startbouwimpuls, moeten hier een extra impuls aan geven.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling	€ 11.485
Actualisatie kapitaallasten	- € 779
Negatief resultaat grondexploitaties door hogere rekenrente	- € 23.100
Parkeerbatan	- € 3.300
Positief resultaat grondexploitaties	€ 16.500
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 22.164

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 152

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Groenagenda

De Groenagenda is de aanpak om deze collegeperiode, net als in de vorige, 20 hectare meer groen in de stad te realiseren. De gemeente werkt aan extra groen, aanpassing aan de klimaatverandering in de stad (programma Rotterdams Weerwoord), biodiversiteit en groenblauwe verbindingen met inbegrip van de rivieroever.

Van het actieplan [Rotterdam gaat voor Groen: de groenagenda 2023-2026](#) is de [Voortgangsrapportage 2023](#) begin 2024 ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

Via deelname aan het recreatieschap Rottemeren werkt de gemeente aan de realisatie van het Ontwikkelplan Landschapspark de Rotte. Dit landschapspark omvat de hele Rotte, van oorsprong tot dam. Onderdelen van het landschapspark zijn de recreatiegebieden van het recreatieschap Rottemeren.

De aanpak van de Rotterdamse Rotte omvat het Rotterdamse deel van het landschapspark. Dit deel van het park vormt een belangrijke groenblauwe verbinding tussen de stad en het omliggende landschap. Het programma draagt bij aan sterkere groene routes langs en naar de Rotte, een grotere levendigheid en meer waterrecreatie op en langs de rivier. Tezamen werken Rotterdam en het recreatieschap Rottemeren aan de ontwikkeling van Landschapspark De Rotte als aantrekkelijk gebied voor de bewoners van de regio, de Rotterdammers en bezoekers 'van buiten.

Stadsprojecten

De komende jaren begint de uitvoering van de eerste stadsprojecten. Het doel is de stad mooier, beter en groener te maken. Ook komt er meer ruimte voor cultuur en buitenspelen. Verder zijn de projecten een vliegwiel voor woningbouw en een stimulans voor de lokale economie.

Bij de stadsprojecten en de uitvoering van de Visie op de Openbare Ruimte werkt de gemeente in samenhang met andere grote ontwikkelingen, zoals de Groei van de Stad, de energietransitie, klimaatadaptatie (Rotterdams WeerWoord) en de groei naar een circulaire economie.

Milieu

De ambities van het college voor groei, woningbouw en transitie van de haven maken de milieuvraagstukken groter en complexer. De gemeente ontkomt er niet aan om bouwplannen te ontwikkelen voor locaties die nu nog milieubelast zijn, zoals bij snel-, spoor- en vaarwegen, en bij haven- en industrieterreinen. Daarbij komt dat in de periode dat de haven in transitie is nieuwe en bestaande initiatieven tegelijkertijd fysieke ruimte en milieuruimte nodig hebben. Daarnaast ligt in de buurt van de haven het stikstofgevoelige Natura 2000-gebied.

Het is duidelijk dat er grote opgaven liggen voor luchtkwaliteit, geluidhinder, bodemvervuiling en veiligheid, zoals werk met en vervoer van gevaarlijke stoffen. Milieuaspecten worden bij planontwikkelingen vroeg in beeld gebracht.

Omgevingsvisie

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De invoering van de Omgevingswet is een opgave voor de hele organisatie. De opgave richt zich op de vier maatschappelijke doelen van de wet. Een belangrijke opgave is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Een van de vereisten in de wet is dat elke gemeente een omgevingsvisie opstelt voor het eigen grondgebied.

De [Omgevingsvisie Rotterdam](#) is in december 2021 vastgesteld als levend document. De omgevingsvisie wordt zo nodig geactualiseerd en aangepast op basis van nieuwe inzichten, trends en ontwikkelingen en als de voortgang in de uitvoering daartoe aanleiding geeft. In 2023 bereidde de gemeente een eerste herziening van de omgevingsvisie voor. Daarin is de ontwikkeling van de Oostflank vastgelegd, inclusief het voorkeursalternatief van de [MIRT](#)-verkenning oeververbindingen regio Rotterdam voor een stadsbrug. MIRT is het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.

De gemeenteraad heeft opdracht gegeven om op basis van de ruimtelijke stedelijke ambities uit de Omgevingsvisie Rotterdam én het coalitieakkoord programma's en projecten te ontwikkelen voor de huidige collegeperiode en verder. Hiervoor komt er een Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie. Daarin staat de prioritering, fasering en samenhang beschreven voor de uitvoering van de ambities uit de Omgevingsvisie

Rotterdam. Zo geeft de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie langjarig richting aan het beschikbare geld, de gemeentelijke capaciteit en de inhoudelijke focus, om te komen tot 'Goede Groei'. Een eerste versie van de Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie is eind 2024 gereed.

Voor het NOVEX-gebied Rotterdamse haven is als vervolg op het ontwikkelperspectief van december 2023 afgesproken om de Omgevingsvisie Rotterdam te actualiseren.

Tot slot werkt de gemeente een kader uit voor monitoring en evaluatie van de omgevingsvisie. Dit kader helpt om overzicht en regie te houden op de groei van de stad. De gemeenteraad stelt het kader vast.

Mobiliteit

De komende jaren is de inzet op mobiliteit en verkeer, en op vervoer gericht op enkele beslissende stappen die de stad veranderen. De gemeente maakt de drie stadsgebieden Noord (Oude Noorden, Agniesebuurt, Liskwartier), Centrum (Oude Westen) en West (Middelland en Nieuwe Westen) autoluw. Dit moet de verkeersveiligheid en doorstroming verbeteren. Binnen de gehele Ring Rotterdam komt er betaald parkeren. Met de gemeentelijke partners kiest de gemeente een van de uitvoeringsvarianten van een nieuwe oeververbinding. Zo komt er meer ruimte in de stad en komen er mogelijkheden voor stedelijke groei en verdichting, zonder dat dit leidt tot meer verkeersopstoppen en de stad verliest aan aantrekkelijkheid.

Wonen

De gemeenteraad heeft de [Woonvisie](#) op 14 maart 2024 vastgesteld. De basis hiervoor was het Woonakkoord dat de raad begin 2023 heeft gesloten. De Woonvisie is uitgewerkt in een koers tot en met 2040 en in een uitvoeringsprogramma dat de nadruk legt op de uitvoering in de komende vijf jaar.

We spelen in de Woonvisie in op de actuele opgaven. De ambitie formuleren we daarom als volgt:

1. Rotterdam is een betaalbare stad voor iedereen.
2. Rotterdam is een diverse en inclusieve stad.
3. Rotterdam als innovatieve woonstad, met lef.

De ambities zijn onderverdeeld in 4 pijlers:

- Pijler 1: Meer en betaalbare woningen;
- Pijler 2: Toekomstbestendige woningen en vitale wijken;
- Pijler 3: Huisvesting van aandachtsgroepen;
- Pijler 4: Betere positie op de woningmarkt.

Het programma Stedelijke Ontwikkeling zet zich vooral in op de pijlers 1 en 3. De pijlers 2 en 4 komen terug binnen het programma Bestaande Stad. Daarnaast komen de pijlers 3 en 4 in samenwerking met programma Zorg, Welzijn en Wijkteams.

De doelstelling is te beginnen met de bouw van 12.500 – 14.500 woningen in de periode juli 2022 tot december 2025. De nadruk ligt op woningen voor studenten, sociale stijgers, mensen met een middeninkomen en ouderen. Hiervoor is in 2023 in 'Doorbouwmaatregelen 2023 – 2026' een set maatregelen vastgesteld.

Het is steeds belangrijker dat huur- en koopwoningen betaalbaar zijn. Er komen dan ook meer betaalbare nieuwbouwwoningen met de verdeling: 20% sociaal, 35% middensegment, 30% hoger segment en 15% topsegment. Stapsgewijs past de gemeente de verdeling voor nieuwbouw aan naar 25% sociaal, 40% middensegment, 20% hoger segment en 15% topsegment. Daardoor groeit het aandeel betaalbare woningen naar 65% (nu 50%).

NOVEX-gebied Rotterdams havengebied

Gemeente Rotterdam is samen met vier ministeries, de provincie Zuid-Holland en het Havenbedrijf Rotterdam initiatiefnemer voor het werken aan een toekomstbestendig Rotterdamse haven. Daarmee spelen zij in op de opgaven en kansen die de energie- en grondstoffentransitie biedt voor de Rotterdamse haven, in samenhang met de maatschappelijke opgaven in de omgeving van de haven. In een programmatische aanpak krijgt dit de komende periode een verdere uitwerking tot een concrete uitvoerings- en investeringsagenda. Ook komt er een actualisering van de instrumenten voor ruimtelijk beleid, waaronder de Omgevingsvisie Rotterdam en de Rotterdamse Havenvisie.

Begroting 2025

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Paginanummer in website: 153

Doel: Integraal ontwikkelen van de stad

Wat willen we bereiken?

Werken met de Omgevingswet en uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie

- In de Omgevingsvisie Rotterdam staan opgaven voor de stad. De koers en hoofdkeuzes geven richting aan hoe de gemeente op deze opgaven inspeelt. Uitwerking van deze doelen gebeurt in samenspraak met bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad. Hierbij hoort ook het contact met de hogere overheden, met verbanden als de G4 en met de Verstedelijkingsalliantie.
- Vanuit hogere overheden – Rijk en provincie - komt veel nieuwe regelgeving en omgevingsbeleid. In de twee uitwerkingen van de nota Ruimte van het Rijk voor deze regio, de NOVEX-haven en NOVEX Zuidelijke Randstad, komen diverse rijksprogramma's en rijksbeleid samen. Beide uitwerkingen bundelen losse sectorale ambities tot een samenhangend, geïntegreerd geheel dat richting geeft aan verdere ontwikkelingen. Beide NOVEX-uitwerkingen hebben verder een directe relatie met toegekend geld van het Rijk voor de [MIRT](#)-verkenning Oude Lijn en de nieuwe Stadsbrug.

Een zo gunstig mogelijke balans vinden tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- De gemeente krijgt geld door bijvoorbeeld grond te verkopen, erfpacht om te zetten of een bestemmings- of omgevingsplan aan te passen. Dit geld kan de gemeente gebruiken voor nieuwe plannen. Soms neemt de gemeente met lagere opbrengsten genoegen, als dat een maatschappelijk doel dient, zoals het bouwen van meer betaalbare woningen.

Vorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen

- Plannen maken voor elk gebied en wijk en waar nodig nieuwe ontwikkelingen in gang zetten en voorbereiden. Dit gebeurt samen met bedrijven en andere organisaties volgens de stappen in het Besluitvormingsmodel Ruimtelijke Ontwikkeling. In de wijken komen de opgaven rond wonen, werken en verblijven samen. De uitvoering gebeurt in samenspraak met de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Werken vanuit de Omgevingswet met de vastgestelde Omgevingsvisie Rotterdam en het maken van een Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie, gekoppeld aan meerjarige investeringen. Medefinanciering zoeken bij andere partners en overheden.
- De Omgevingsvisie Rotterdam actualiseren of herzien. Dat is voor de eerste keer gebeurd in 2023. Waar nodig trekt de gemeente samen op met anderen.
- De gemeente werkt een kader uit voor monitoring en evaluatie van de Omgevingsvisie Rotterdam. Dit kader helpt om overzicht en regie te houden op de groei van de stad. De gemeenteraad stelt het kader vast.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- Starten van ruimtelijke ontwikkelingen zoals Merwehaven en Parkhaven en daarop sturen door gemeentelijk grondbeleid. Afhankelijk van de situatie is dit verwerving, Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg), onteigening, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden. Passief sturen door contractbeheer en de markt uitdagen om nieuwe ontwikkelingen te realiseren en te financieren die passen bij de gemeentelijke prioriteiten.
- Vertalen van gemeentelijke ambities naar grondexploitaties (onder andere Merwehaven en Parkhaven). De sturing geschiedt via de eigen grondexploitaties op Goede Groei. Veel ontwikkelingen vinden plaats op grond die niet in eigendom is van de gemeente, zoals in Brainpark en Stadsdriehoek. Daarom stroomlijnt de gemeente deze initiatieven. Samen vormen de gemeentelijke en particuliere ontwikkelingen de verstedelijkingsopgave.
- De gemeenteraad krijgt hierover verschillende rapportages, zoals de [Monitor Grondexploitaties](#).

Vorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen

- Met project- en gebiedsontwikkelingen willen we de gemeentelijke doelen in het ruimtelijke domein realiseren. Het in juni 2024 vastgestelde ruimtelijk besluitvormingsmodel borgt een goede afweging van diverse mogelijkheden voor een goede groei van de stad. Die afwegingen maken we samen met Rotterdammers, Rotterdamse bedrijven en andere stakeholders.
- In samenhang met de woningbouw werken aan voldoende werklocaties (programma Economische Ontwikkeling) en groen- en maatschappelijke voorzieningen (programma Maatschappelijke Ontwikkeling) om 'goede groei' mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw.

- We werken aan grote en kleine project- en gebiedsontwikkelingen. Grote projecten zijn de Kop van Zuid, Katendrecht, Rotterdam Central Distict XL, de Kleine Kernen, Nieuw Kralingen, ZoHo (Zomerhofkwartier), Schiehaven Noord, Spaanse Polder, Motorstraatgebied, Rijnhaven en Merwe4havens. Aan de Oostflank gaat het om Alexanderknoop en Brainpark, en verder om Feyenoord City, Hart van Zuid en Van Nelle Knoop. Daarnaast lopen tal van kleine projecten om bestaande buurten en wijken te versterken, marktinitiatieven als de Kaai en Rise, en tot slot wordt gewerkt aan de stadsprojecten.
- Voor de realisering van veel gemeentelijke doelstellingen is ruimte nodig. De ruimte in de stad wordt schaarser, en dat geldt ook voor het beschikbare geld en de beschikbare capaciteit. Nutsvoorzieningen, zoals stroomleverantie, staan onder druk door netcongestie. Tegelijk wordt de stad aantrekkelijker voor investeerders. Er is een stroom aan nieuwe initiatieven uit het bedrijfsleven en voor nieuwe woningen. Goede groei van de stad vraagt dus om het maken van keuzes. Daarvoor is een stevige ruimtelijke regierol voor de gemeente Rotterdam noodzakelijk.
- Samenwerking is essentieel in het realiseren van goede groei. De gemeente werkt samen met Rotterdammers, bedrijven en andere betrokkenen. Met ondernemers aan de Piekstraat is bijvoorbeeld een ontwikkelvisie opgesteld. Met bewoners en de Cruise Terminal is gewerkt aan walstroom voor cruiseschepen en aan een vlotte afhandeling van toeristen. Bij het bouwakkoord 2024 waren veel belanghebbenden betrokken, met de wooncorporaties zijn prestatieafspraken gemaakt en in 2024 is het plan van aanpak voor duurzaam doorbouwen uitgewerkt met wooncorporaties, adviseurs en verschillende bedrijven.
- Bouw van een nieuwe studentencampus. De gemeente dringt er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam, de Rotterdamse hogescholen en de TU Delft op aan hun verantwoordelijkheid te nemen voor het laten realiseren van huisvesting voor studenten uit binnen- en buitenland door het beschikbaar stellen van grond en door bijvoorbeeld te investeren in gemeenschappelijke ruimtes.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie cumulatief t/m 2023	Realisatie cumulatief t/m aug. 2024	Raming cumulatief t/m 2024	Raming cumulatief t/m 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start in de komende drie en een half jaar met de bouw van 12.500 – 14.500 nieuwe woningen Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% tot het sociale segment en 35% tot het middensegment. Een uitzondering daarop zijn de tijdelijke woningen.	1.506 (17% sociaal - 35% midden)	4.640 (24% sociaal - 28% midden)	5.661 (27% sociaal - 28% midden)	9.000-10.500 (20% sociaal – 35% midden)	12.500-14.500 (20% sociaal - 35% midden)	Circa 4.000 per jaar (25% sociaal – 40% midden)	Circa 4.000 per jaar (25% sociaal – 40% midden)	Circa 4.000 per jaar (25% sociaal – 40% midden)
400 studentenkamers	0	394	600	1000	1.600			

Toelichting indicatoren

Nieuwe woningen

Tussen juli 2022 en augustus 2024 is gestart met de bouw van 5.661 woningen.

Dit aantal is als volgt opgebouwd:

- Sociaal segment: 27% (1506 woningen)
- Middensegment: 28% (1.561 woningen)
- Hoger segment: 23% (1283 woningen)
- Topsegment: 16% (892 woningen)
- Onbekend segment: 6% (335 woningen)
- Flexwonen: 84 woningen

Studentenkamers

Tot augustus 2024 is gestart met de bouw van 379 studentenwoningen aan de K.P. van der Mandelelaan en een transformatie aan de Noordsingel waarbij 15 studentenkamers worden gerealiseerd.

In 2024 is gestart met de transformatie Westblaak waar 176 zelfstandige en 30 onzelfstandige studentenwoningen worden gerealiseerd.

Daarnaast loopt de realisatie van ruim 1500 studentenwoningen met een verwachte startbouwdatum in de huidige collegeperiode. Het gaat om de projecten Rush, Hoge Wiek, Hoofdweg 256, Toepad en een transformatie aan de Benthemstraat.

Begroting 2025

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Paginanummer in website: 154

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroevers

- In een steeds drukker stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom richten we ons op betere routes langs de rivieren, verlevendiging van de oevers door er functies aan toe te voegen, verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie. Deze collegeperiode ligt de focus vooral op de volgende groenblauwe verbindingen: Heemraadssingel – Van Aerssenlaan, Rotterdamse Rotte, Steilrand en Rondje bruggen Nieuwe Maas.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veiliger gevoel en ruimte voor ondernemers in de buitenruimte, zoals voor horeca. Daarnaast zorgt dit voor mogelijkheden de stad te verdichten, terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig leefbaar blijven. Waar nodig en mogelijk hanteren we een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm. De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Het groener en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards

- Om fijn te kunnen leven in Rotterdam, maakt de gemeente de stad meer biodivers en groener. Daarom is de [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#) opgenomen in de [Groenagenda](#). In 'stenige' stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt zij voor betere pleinen met meer groen en groeirimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien. Tegelijkertijd biedt het meer leefruimte en verbindingen voor plant en dier.

Verbetering van de milieukwaliteit van de leefomgeving

- De overheid heeft de plicht om de milieukwaliteit op orde te brengen of te houden. Rotterdam doet dit door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen. Dit is essentieel voor een gezonde fysieke leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroevers

- Nieuwe Maas versterken als centraal park met focus op het gebied tussen de stadsbruggen (Rondje Bruggen). We verkennen de mogelijkheden voor meer levendige functies, zoals horeca en recreatief gebruik van plekken langs de rivier. Hiertoe is medio 2024 de Wateratlas Nieuwe Maas opgeleverd.
- Het Rotterdamse deel van Landschapspark De Rotte versterken, van de dam tot de Zevenhuizerplas. We richten ons daarbij vooral op levendigheid en waterrecreatie op en langs de Rotte. Zo wordt de Poort van Noord verkend als ontwerp-opgave. Samen met het recreatieschap Rottemeren draagt de gemeente bij aan de ontwikkeling van het Landschapspark ten noorden van Rotterdam.
- Groene verbindingen versterken, bijvoorbeeld langs singels en dijken. We verbeteren groenblauwe verbindingen als de Rotterdamse Rotte en Heemraadssingel-Van Aerssenlaan. Dat is goed voor recreatie, biodiversiteit en biedt bescherming tegen wateroverlast. Hierover staat meer informatie in het begrotingsprogramma Beheer van de stad.
- De drie stadsprojecten Nelson Mandelapark, Rijnhavenpark en getijdenpark Feijenoord verder ontwikkelen. Deze projecten dragen bij aan levendige rivieroevers.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- Stimulering van actieve mobiliteit voor alle doelgroepen door het aanleggen van fiets- en wandelpaden. Extra aandacht is er voor scholen en ov-knooppunten.
- Verkeerscirculatieplan voor de hele stad en uitvoeringsstrategie voor een autoluwere binnenstad en het Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden.
- Jaarlijks de aanpak van de tien meest verkeersonveilige plekken. Opsporing van asociaal rijgedrag en aanpakken van de daders.
- Invoeren van 30 km per uur als maximumsnelheid in 115 straten in Rotterdam.

Het groener en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards

- Vergroenen door 20 hectare extra groen aan te leggen. Waar mogelijk koppelen we de werkzaamheden hiervoor aan rioolvervanging en andere opgaven in de ondergrond en de herinrichting van de openbare ruimte (begrotingsprogramma Beheer van de stad).
- Meer en meer divers groen aanleggen om de groenstructuur van Rotterdam te versterken. Uitgangspunten: aanpassing aan klimaatverandering en meer biodiversiteit. Zo dragen we bij aan verkoeling en gaan we overlast bij neerslag en droogte tegen.
- Uitvoeren 50 klimaatadaptieve, groene projecten en 15 groenblauwe pleinen.
- Groenblauwe schoolpleinen realiseren.
- Stadsprojecten voorbereiden en waar mogelijk realiseren: Hofbogen, Hofplein en Alexanderplein.
- Het ontwikkelkader Oostflank verder uitbouwen. Dit ontwikkelkader zet in op het versterken van het groene raamwerk, waarbij kwaliteit en verbindingen in de stad en met het ommeland verbeteren. Concreet op te lossen grote schakels: Rivieroeverpark, Bos-as Prinsenlaan.

Verbetering van de milieukwaliteit van de leefomgeving

- Per gebied bekijken wat nodig is om geluidsoverlast te verminderen en te voorkomen. Dat kan bijvoorbeeld door betere isolatie, stil asfalt of een slimme inrichting van het gebied (waarbij bijvoorbeeld kantoren dienen als geluidsschild voor woningen). Deze maatregelen liggen in lijn met de in 2023 vastgestelde Koersnota Geluid.
- Rotterdam voldoet aan de huidige Europese wettelijke norm voor stikstofdioxide (NO2) en fijnstof. Vermindering van de luchtverontreiniging blijft nog steeds noodzakelijk, omdat de Europese normen worden aangescherpt. Daarom zetten we de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door. Deze zijn onder meer gericht op het terugdringen van de uitstoot van het wegverkeer, de scheepvaart en de industrie en hangen sterk samen met verduurzaming van mobiliteit, vergroening, klimaatbeleid en de energietransitie. Zie ook het begrotingsprogramma Energietransitie.
- Risico's beperken bij het vervoer van gevaarlijke stoffen en bedrijven die werken met gevaarlijke stoffen. Er wordt bijvoorbeeld bij vergunningverlening, toezicht en handhaving geprioriteerd op basis van de risico's van de activiteiten. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan de veiligheid van nieuwe, zich snel ontwikkelende technologieën en ontwikkelingen op het gebied van de energietransitie.
- De bodemkwaliteit in de stad verbeteren waar dat mogelijk is, gericht op het voorkomen van mogelijk contact met (bijvoorbeeld met lood) verontreinigde grond. Ook gaan we verspreiding van verontreinigingen in het havengebied tegen met een gebiedsgerichte aanpak, in samenwerking met o.a. de provincie en het Havenbedrijf Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget: In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026	Realisatie is meegenomen in resultaat 2023. Vanaf 1 juli zijn cijfers meegenomen, tot 1 juli is meegeteld bij vorige collegetarget	8,1 ha	10	n.n.b.	15	20		
Collegetarget: We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	10	2	10	T/m augustus: 1	10	Eindwaarde: 30	10	

Toelichting indicatoren

Collegetarget Groen

Tot eind 2023 is 8,1 hectare groen toegevoegd aan Rotterdam. Hiervan ligt 2,8 hectare op groene daken. Na 1,5 jaar ligt de voortgang van het collegetarget op schema.
 Per inrichtingsplan (IP) wordt het saldo van groen gemeten. Daarnaast wordt op basis van jaarlijkse luchtfoto's de toename in het areaal groene

daken gemeten.

Op dit moment zijn nog geen actuelere cijfers bekend.

Collegetarget verkeersveiligheid

In de zomer van 2023 is voor de aanpak van verkeersonveilige locaties overgestapt van de black spot-werkwijze naar de werkwijze volgens de definitie van de collegetarget. In totaal zijn er in 2023 twee locaties opgeleverd en in 2024 één locatie. Momenteel is één locatie in uitvoering, van vijf locaties zal de uitvoering later dit jaar starten. De benodigde planvoorbereidingstijd maakt dat het zwaartepunt voor uitvoering van de target in 2025 en 2026 zal plaatsvinden.

NB de realisatie 2022 maakt nog geen deel uit van de collegetarget, maar is voor de volledigheid opgenomen.

Begroting 2025

Doel: Goede groei en verbinding

Paginanummer in website: 155

Doel: Goede groei en verbinding

Wat willen we bereiken?

De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken

- Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft meer draagvlak voor bestaande voorzieningen in de stad. Dit biedt tegelijk kansen voor betere verbindingen tussen bestaande wijken en de kleine kernen: 'één stad gevoel'. Een gevolg van binnenstedelijk bouwen is toenemende druk op voorzieningen in de stad en de buitengebieden. Daarom vinden er investeringen plaats in bestaande en nieuwe groengebieden in en om de stad en in voldoende maatschappelijke voorzieningen. Rotterdam bouwt bij voorkeur bij bestaande en nieuwe ov-haltes. Behoud en versterking van de karakteristieken van een plek of gebied vormen het uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.

Er is hoogwaardig ov op stedelijke en regionale schaal beschikbaar

- Opwaardering bestaande netwerk en aanleg van nieuwe verbindingen lost knelpunten op en geeft ruimte voor ontwikkelingen. Een modal shift naar ov en het creëren van snellere, directere verbindingen verbetert de stedelijke leefkwaliteit en vergroot de kansen op werk, onderwijs en sociale interactie. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer en een nieuw treinstation bij Stadionpark verbeteren de beschikbaarheid van het ov. Toegankelijkheid van het ov bevorderen we door ov gratis te maken voor specifieke doelgroepen.

Gebieden zijn goed bereikbaar en de doorstroming blijft op peil, met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie

- Evenwichtige programmering, verdeeld over de verschillende stedelijke centra, om goede groei van de stad mogelijk te maken. Voorkomen of terugdringen van verwachte verkeershinder door werkzaamheden door het optimaal benutten van beschikbare infrastructuur, mede door koppeling van netwerken en spreiding over verkeerssoorten (fiets, voetganger, auto, ov etc.), met slimme services en informatie. Daarbij is bereikbaarheid een regionale opgave. Daarom intensieve samenwerking met andere overheden in de regio en het bedrijfsleven.

Ruimte verdelen we verstandig, met oog voor minder winstgevende functies en door mobiliteit (inclusief parkeren) anders te organiseren

- De urgentie om de ruimte goed te verdelen is hoog. Dat komt doordat Rotterdam aan verschillende transitie tegelijk werkt, zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en de klimaatopgaven. Deze komen allemaal samen in gebiedsontwikkelingen als M4H. De gemeente wil voorkomen dat sommige functies uit de stad verdwijnen. Denk aan werklocaties of maatschappelijke voorzieningen. Daarom zorgt zij voor efficiënt (dubbel)gebruik van de schaarse ruimte. Met zogenoemde 'mengmilieus' blijven de bestaande schaarse functies in de stad en worden parkeervoorzieningen dubbel gebruikt. Daarnaast zorgt de gemeente voor een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de Ring Rotterdam en voor goede P+R-voorzieningen. Dit alles draagt bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers.

Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen

- Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden vooral voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers gebouwd.
- De gemeente zorgt voor voldoende woningen voor alle Rotterdammers, ongeacht hun financiële situatie. Het streven is wijken te creëren die deze diversiteit weerspiegelen, zodat iedereen er een thuis kan vinden en binnen dezelfde wijk kan doorstromen.
- De gemeente daagt zichzelf en de markt uit om met nieuwe woonconcepten te komen die inspelen op de veranderende bevolking met meer alleenstaanden en meer ouderen, zoals optoppen.
- Er wordt gekeken naar nieuwe instrumenten die het goed functioneren van de woningmarkt bevorderen, zoals het uitsluiten van discriminatie en het betalen van redelijke huurprijzen.
- Bij nieuwbouw is altijd aandacht voor duurzaamheid, voorzieningen in de buurt, een aantrekkelijke openbare ruimte, voldoende groen, mobiliteit/parkeren, werkgelegenheid, en sociale cohesie. Hoogwaardige architectuur en stedenbouw dragen bij aan de kwaliteit van de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnenstedelijke groei

- Plannen ontwikkelen om een aantrekkelijke omgeving te zijn voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. De gemeente plant de grootste groei in de Binnenstad op twee oevers, in de Oostflank, op Zuid en in M4H.
- Een toekomstige planvoorraad met woningen voor de langere termijn ontwikkelen. Daarvan maken ook de maatschappelijke, culturele, landschappelijke en economische functies deel uit. Onder andere met de voortgang in de Verkenning Van Nelle Knoop en de gedeeltelijke

herziening van de omgevingsvisie voor de Oostflank wil de gemeente een planvoorraad van nieuwe woningbouwprojecten garanderen voor de middellange termijn.

- Met partners verkent de gemeente wat er nodig is om de vitale systemen van de stad op peil te houden. Vitale systemen zijn onder meer het energienetwerk, watersysteem, mobiliteitssysteem, de riolering en het drinkwatersysteem. Deze systemen zijn onontbeerlijk voor het functioneren van de stad, en om verder te kunnen groeien. Daarnaast kunnen aanpassingen van deze systemen nodig zijn om transities te kunnen realiseren.

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen en voor kinderen tot 12 jaar. Kleinere barrièrewerking van de rivier door deze te benutten voor personenvervoer over water. Onderzoek naar kansen van verbetering van ov naar Rozenburg en andere kleine kernen.
- Werken aan een nieuwe stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tramkwaliteit) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein en een nieuw treinstation bij Stadionpark. Het voorkeursalternatief wordt vastgelegd in een partiële herziening van de Rotterdamse Omgevingsvisie.
- Uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk. Samen met RET en MRDH werken aan hogere kwaliteit van tramlijnen. Daarbij oog houden voor het herstel van de reizigersopbrengsten na de coronapandemie en de ontwikkeling van de personeelssituatie bij de RET.
- Opwaardering van de spoorlijn Leiden-Dordrecht, inclusief nieuwe treinstations bij Van Nelle en Stadionpark, met het Rijk en de regio.
- Inspanning om een snelle, hoogwaardige en vrij liggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, EMC Campus, Cultuur&Campus, Kralingse Zoom en de Van Nelleknop.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- Verkeerslichtinstallaties en verkeersmonitoring up-to-date houden. Gebruikmaken van smart-mobility-technologie. Innovatie, bijvoorbeeld door verkeerslichten intelligent te maken en ze te laten communiceren.
- Uitstekende benutting van beschikbare netwerken om de dagelijkse bereikbaarheid en doorstroming optimaal te houden. Bij incidenten wordt verkeer over alternatieve routes gestuurd en informatie aan de reiziger verstrekt via diverse kanalen. Afspraken binnen de provincie over beperking van verkeershinder. Bij werkzaamheden bevordering van de overstap op de fiets, het ov of deelmobiliteit.
- Bevordering van smart mobility, bijvoorbeeld onderling communicerende voertuigen en op termijn door zelfrijdende voertuigen. Samenwerking met bedrijven en netwerken draagt bij aan een internationaal imago van Rotterdam als innovatieve stad.
- Verkeersmodellering, inwinning van gegevens en databeheer als basis voor regeling van het verkeer en vorming van beleid.

Ruimte verstandig verdelen

- Gebruikmaking van referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen bij nieuwe ontwikkelingen. Dit zorgt voor een goede mix van functies en voorkomt dat functies uit de stad verdwijnen die minder winstgevend, maar wel hard nodig zijn.
- Verdeling van de ruimte voor mobiliteit met oog voor natuurvriendelijk bouwen op redelijke afstand van routes voor hoogwaardig openbaar vervoer en verstandige ordening van de ruimte in de ondergrond.
- Parkeerregelgeving en facilitering van parkeerproducten die doel- en klantgericht zijn o.a. met maatwerkproducten. Invoering van betaald parkeren binnen de Ring Rotterdam. Groter betaal- en gebruiksgemak van betaald parkeren door innovatie, zoals digitalisering. Bevordering van parkeren in garages en P+R's in plaats van op straat. Verwijzen van deelmobiliteit naar aangewezen plekken. Onderzoek naar plekken voor mobiliteitshubs, eventueel in combinatie met inpandig parkeren.
- Doorgaan met het faciliteren van fietsparkeren bij ov-haltes en publiekstrekkende bestemmingen. Deze voorzieningen komen op logische plekken en passen in de openbare ruimte.
- Ontwikkeling van Merwe-vierhavens (M4H) met meer ruimte voor groen door gebruik te maken van andere mobiliteitsvormen en het parkeren in collectieve bovengrondse mobiliteitshubs. Waardoor de bereikbaarheid is geborgd en de omliggende wijken minder worden belast.
- Per wijk nagaan welke behoeften en belemmeringen er zijn om zich te verplaatsen naar werk, onderwijs, zorg of sociale activiteiten. Op basis daarvan terugdringing vervoersarmoede en ervoor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig kan verplaatsen.
- Zorgen voor balans tussen de verschillende vervoersstromen (ov, auto, fiets, voetganger) in de ontwikkelstrategie Oostflank.

Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen.

- We starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen per jaar. Het gaat om zowel nieuwbouw als om tijdelijke woningen. De stad wordt uitgedaagd om in de bestaande voorraad meer woonruimte te maken door optoppen en woningdelen. Bij nieuwbouw sturen we op 55% in het segment 'betaalbaar' (20% sociaal segment en 35% middensegment), en vanaf 2026 65% betaalbaar (25% sociaal en 40% middensegment).
- Voor studenten worden 400 woningen per jaar gebouwd. Voor ouderen starten in de periode 2022-2026 tien woon-zorgconcepten in nieuwbouw.
- De gemeente neemt maatregelen voor meer woningen in het middensegment en stelt daarvoor geld beschikbaar, zoals het Doorbouwfonds.
- Er is aandacht voor de snelheid van bouwen van betaalbare woningen. Er komt een nieuwe Rotterdamse Bouwwet, die experimenten mogelijk maakt met flexibiliteit in regelgeving voor betaalbare woningen zonder kwaliteit en omgeving uit het oog te verliezen.

- In 2024 werkt de gemeente aan een nieuwe huisvestingsverordening die naar verwachting in 2025 in werking treedt. Op basis van nieuwe regels krijgt de verordening een uitbreiding, zoals voorrang voor maatschappelijke beroepsgroepen en voor sociale stijgers bij sociale nieuwbouwkoopwoningen, en uitbreiding met particuliere huurvoorraad.
- Er wordt gezorgd voor een zo eerlijk mogelijke verdeling van de beschikbare sociale voorraad, met de verdeling 45% voor reguliere woningzoekenden, 25% voor kwetsbare Rotterdammers met urgentie en 30% voor andere aandachtsgroepen met urgentie.
- In de Rotterdamse Woonzorgvisie komen duidelijke afspraken over huisvesting van mensen in een kwetsbare situatie.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Realisatie	Begroting	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2024	2025	2026	2027	2028
Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen	63,8%	67,8%						
Betalingsgraad bij betaald parkeren	90%	90%	91%	91%	91%	92%		
Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen	30%	32%	34%	35%	36%	38%		

Toelichting indicatoren

Relatieve aandeel actieve en duurzame verplaatsingen

Over deze indicator wordt alleen over het volledige jaar gerapporteerd omdat seizoensinvloeden anders een vertekend beeld zouden geven.

Betalingsgraad bij betaald parkeren

De realisatie in 2024 ligt met 91% op koers.

Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen

De realisatie in 2024 ligt met 35% iets boven koers. De bezettingsgraad is daarmee gestegen ten opzichte van 2023 (toen 32%).

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 156

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Stedelijke Ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 9. Industrie, innovatie
- 11. Duurzame steden en gemeenschappen
- 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 157

Projecten

Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie

Oostflank

De gemeente werkt de gebiedskeuzes uit, inclusief de inpassing van hoogwaardig openbaar vervoer, het station en de oeververbinding. Dit heeft geleid tot gedeeltelijke herziening van de omgevingsvisie voor dit gebied. De gedeeltelijke herziening van de omgevingsvisie van de Oostflank is in december vastgesteld.

Binnenstad op twee oevers

In 2024 is een eerste uitvoeringsagenda Binnenstad 2024 -2026 opgesteld, bedoeld voor interne sturing. Het document geeft inzicht in de prioriteiten en keuzes in de binnenstad. Hiervoor zijn zes focusgebieden bepaald waar de komende periode veel opgaven samen komen. Daarnaast ligt de focus op twee perspectieven uit de omgevingsvisie: gezond en inclusief. Hier ligt de voornaamste opgave voor de binnenstad. De Uitvoeringsagenda brengt bestaande en nieuwe activiteiten in beeld die bijdragen aan de doelstellingen. De nieuwe activiteiten worden meegenomen in de stedelijke Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie. .

Koers op Zuid

Op 30 mei 2024 is de Koers op Zuid 2040 vastgesteld. Daarmee is Koers op Zuid het kader voor ruimtelijke plannen op Zuid. De Uitvoeringsagenda Koers op Zuid biedt overzicht in prioriteiten en maakt het mogelijk te sturen op samenhang tussen gebiedsontwikkelingen en wijkaanpakken uit het NPRZ. Zo werkt Rotterdam verder aan goede groei op Zuid. De prioriteiten voor Zuid worden opgenomen in de stedelijke Uitvoeringsstrategie Omgevingsvisie.

In 2025 zijn er nieuwe gesprekken met de verschillende wijkraden op Zuid over de ambities en doelen. Ook krijgen wijkraden informatie over de diverse projecten in relatie tot de wijkvisies en jaaractieplannen.

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering

Merwe-Vierhavens M4H

M4H is een gebiedsontwikkeling die komende jaren zorgt voor een bruisend stadsdeel met woningen, bedrijvigheid, horeca, evenementen, onderwijs en cultuur. Volgens verwachting besluit de gemeenteraad najaar 2024 over het omgevingsplan, waarna nog de periode van bezwaar en beroep ingaat. Parallel daaraan loopt de voorbereiding van de eerste clusters nieuwbouwwoningen in de Merwehaven. Start van de bouw is voorzien in 2026 met in 2028 de eerste oplevering.

Volgens het Ruimtelijk Raamwerk, vastgesteld in 2019, vinden aanpassingen plaats aan de hoofdinfrastructuur, met als doel bedrijfs- en woonverkeer zoveel mogelijk te scheiden. Voor het Marconikwartier komt er in 2025 een gebiedsambitiedocument. Het Havenbedrijf Rotterdam ontwikkelt het deelgebied Galileipark, met innovatieve organisaties die actief zijn in de waterstofketen. Stedin ontwikkelt in dit deelgebied een bedrijfsschool. In het Keilekwartier opende de Hogeschool Rotterdam in 2024 een tijdelijke satellietlocatie.

Als parkeeroplossing is de ambitie om in M4H hubs met deelmobiliteit en andere diensten te realiseren. Het vastgestelde warmteplan en het bodemenergieplan zorgen voor sturing in de richting van het best mogelijke warmte-koudesysteem voor M4H.

Stadionpark/Rotterdams Tij

De gemeenteraad stelde in juni 2024 de nieuwe plannen vast voor Stadionpark en Feyenoord City 2.0. Het gaat om de herziene gebiedsvisie Stadionpark, masterplan Feyenoord City 2.0, het Ambitiedocument Waterkant en de grondexploitatie voor deelgebied 1. In juli 2024 stelde de gemeenteraad de bestemmingsplannen voor Mallegat en Colosseumplot vast. De uitvoering van deze plannen is in voorbereiding. Voor Waterkant loopt de voorbereiding van het stedenbouwkundig plan en het omgevingsplan. Voor deelgebied 2 (Veranda) en 3 (Stadiondriehoek/Stationsomgeving) wordt met de eigenaren de planvorming opgesteld, met gelijktijdig de uitwerking van de plannen voor station Stadionpark en de nieuwe stadsbrug.

Brainpark

De transformatie van Brainpark gaat voorspoedig. In de eerste acht maanden van 2024 is verder gebouwd aan het project van Greystar aan de K.P. van der Mandelelaan 130 (614 woningen). De ondergrondse garage is gereed en het project krijgt snel vorm. Fase 1 van Bakkers Hommen (743 woningen) start in het vierde kwartaal van 2024 met de bouw. De omgevingsvergunning is afgegeven en het bestemmingsplan is onherroepelijk.

Verder is veel energie gestoken in de vaststelling van het bestemmingsplan Rush/Van der Vorm Vastgoed en Fase 2B van Bakkers Hommen. Beide projecten kennen rond de 400 huurwoningen, voor studenten en ouderen. Het bestemmingsplan van Rush is vastgesteld; besluitvorming over MEK Fase 2b wordt verwacht in het derde of vierde kwartaal van 2024.

Naast deze projecten zijn andere initiatieven in voorbereiding.

Rijnhaven

De Rijnhaven is een samenhangende gebiedsontwikkeling die bestaat uit een verstedelijkingsprogramma en de aanleg van het Rijnhavenpark. Het dempen van de haven is in volle gang en het nieuwe land is inmiddels permanent zichtbaar. Het gerealiseerde deel van het drijvende park aan de Wilhelminakade is volop in gebruik en het ontwerp voor het tweede deel is bijna gereed. Ook het ontwerp voor het landdeel van het Rijnhavenpark wordt komende tijd afgerond. Voor de bouwontwikkeling is gewerkt aan het financiële kader: de gemeenteraad besluit naar verwachting in het najaar 2024 over de herziening van de grondexploitatie.

Het Rijnhavenpark, als onderdeel van de gebiedsontwikkeling Rijnhaven, is opgenomen in de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage: [Monitor Grote Projecten](#).

Hart van Zuid

Hart van Zuid ontwikkelt zich voorspoedig. Met de toekenning van het voorbereidingskrediet voor de stationshal is een eerste stap gezet naar realisatie van de stationshal. In de voorjaarsretraite 2025 komt een aanvraag voor het investeringskrediet voor de stationshal. Als deze aanvraag wordt toegekend, kan in de eerste helft van 2026 de uitvoering beginnen.

Door de sloop van woningen aan de Goereesestraat en de Van Swietenlaan is een rechtstreekse wandel- en fietsverbinding met de wijk Carnisse gerealiseerd. Verder loopt de voorbereiding van diverse woningbouwontwikkelingen, onder andere de ABN-Amro-locatie en Parnassia. De werkzaamheden voor de aanleg van de Urban Water Buffer worden eind 2024 afgerond.

Hart van Zuid valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage: [Monitor Grote Projecten](#)

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
159.800	1.270	161.070	143.715	4.448	2.318	125	0	0

Grote opgaven randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Stadsbrug tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde

Eind 2023 stelde de gemeenteraad de herziening vast van de Omgevingsvisie Rotterdam. Hiermee is het afgesproken voorkeursalternatief formeel planologisch vastgelegd. Dit alternatief omvat een derde stadsbrug, station Stadionpark en een hoogwaardige openbaarvervoerverbinding van Kralingse Zoom naar Zuidplein.

De gemeenteraad heeft ook de financiële dekking vastgelegd voor de Rotterdamse bijdrage aan dit project. Daarna is op 18 januari 2024 de bestuursovereenkomst Stadsbrug, hoogwaardig openbaar vervoer (hov) en station Stadionpark ondertekend door de voormalige bewindslieden van de betrokken ministeries, en door de betrokken portefeuillehouder namens de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en wethouder Karremans namens de gemeente Rotterdam. Met deze ondertekening is de planning- en studiefase gestart. De eerste maanden is gewerkt aan de inrichting van de gezamenlijke projectorganisatie en de uitwerking van de eerste werkzaamheden, zoals voor Station Stadionpark, de verbinding van hoogwaardig openbaar vervoer en het omgevingsmanagement.

P+R Meijersplein en P+R Kralingse Zoom

Voor P+R Kralingse Zoom is de aanbesteding voor het ontwerpteam succesvol afgerond en er is inmiddels definitief gegund. De ontwerppartij is aan de slag met het ontwerp voor de 3-laagse optopping. Het voorbereidingskrediet is opgehoogd.

Voor P+R Meijersplein is de aanbesteding voor het ontwerpteam succesvol afgerond en er is inmiddels definitief gegund. De ontwerppartij gaat begin september aan de slag met het ontwerptraject. Het voorbereidingskrediet is opgehoogd.

Roseknoop

Op 12 juli 2024 is de Roseknoop opgeleverd en officieel geopend, na werkzaamheden die anderhalf jaar hebben geduurd. Volgens de oorspronkelijke planning zou het stadsplein pas eind september 2024 gereed zijn. Wegens goede samenwerking met de aannemer en de diverse stakeholders was het mogelijk om het stadsplein twee maanden eerder dan gepland op te leveren. Het gereedkomen is gevierd met een buurtfeest.

De Roseknoop valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage: [Monitor Grote Projecten](#).

A16 Rotterdam

Met de aanleg van de A16 Rotterdam zorgt Rijkswaterstaat aan de noordrand van Rotterdam voor een nieuwe snelwegverbinding tussen de A16 bij het Terbregseplein en de A13 bij de Doenkade. Hierdoor is er vanaf eind 2025 een betere doorstroming van verkeer en een betere bereikbaarheid van stad en regio.

Langs het vliegveld is een deel van de nieuwe snelweg in gebruik genomen als vervanging van de Doenkade tot aan de aansluitingen bij de Ankie Verbeek-Ohrlaan. In het Lage Bergse Bos is de tunnel gereed. De tunnelinstallaties worden getest. Boven de tunnel zijn het herstel en de inrichting begonnen van het Lage Bergse Bos. Voor de vervanging van het bestaande viaduct in de A16 boven de Hoofdweg zijn tijdelijke viaducten geplaatst. Daarmee kon in de tussengelegen ruimte begonnen met de funderingen voor het nieuwe viaduct. Vanwege de afgesloten toerit naar het zuiden is er een omleiding naar de toerit bij de Jacques Dutilhweg. Betere verkeerslichten bevorderen daar de doorstroming.

Dit project valt onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage: [Monitor Grote Projecten](#).

Stadsprojecten

De Stadsprojecten zijn investeringen in de buitenruimte met een veel breder effect dan alleen een aantrekkelijke buitenruimte. Ze dragen bij aan de mobiliteitstransitie en klimaatadaptatie, aan de economie van de stad en aan werkgelegenheid. Ze zorgen ook voor ruimte voor nieuwe woningen in de stad. Het Definitief Ontwerp (DO) voor de Stadsprojecten Hofplein, Hofbogenpark en Alexanderplein is vastgesteld. Ook van een aantal andere Stadsprojecten is het ontwerp ver gevorderd. Begin 2025 start de uitvoering van de eerste projecten. Er is geld aangevraagd voor de projecten waarvan de verwachting is het komende jaar een definitief ontwerp vast te stellen. De hoogte van het aangevraagde krediet is daarom elk jaar anders.

De projecten Hofbogenpark, Hofplein en Rijnhavenpark vallen onder de Monitor Grote Projecten. Zie voor de meest recente rapportage: [Monitor Grote Projecten](#).

Zeven stadsprojecten

								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
250.296	3.178	253.474	26.221	14.245	71.613	80.329	47.278	12.780

Begroting 2025

Financiën

Paginanummer in website: 158

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Stedelijke ontwikkeling		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		38.473	59.740	73.619	80.468	86.019
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		11.485	6.207	9.869	13.537	13.093
Kasschuif Coöperatieve Woonvormen	Kasschuiven	325	-78	-78	-169	0
Kasschuif Haven, geluid en stikstof	Kasschuiven	500	-500	0	0	0
Kasschuif Statushouders - Inburgering	Kasschuiven	7.112	-4.016	-3.454	358	0
Kasschuif Toegankelijkheid	Kasschuiven	-278	139	139	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	3.231	4.895	4.895	4.895
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	-132	-68	-68	-68
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-779	-815	-801	-787	-772
Kostenverhaal	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Negatief resultaat grondexploitaties door hogere rekenrente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-23.100	0	0	0	0
Parkeerbaten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-3.300	0	0	0	0
Positief resultaat grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	16.500	0	0	0	0
Rente-effect grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	2.700	2.700	2.700	2.700
Bestemmingsreserve Autoluw Fonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	10.800	-2.700	-2.700	-2.700	-2.700
Bestemmingsreserve Herinrichting Van Meekerenplein	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ICT	Reserves	250	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Mitigerende Maatregelen Geluidskwestie Stadhuisplein	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	3.183	5.175	5.603	6.288	6.311

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verevening kostenverhaal	Reserves	0	0	0	0	0
Handhaving energielabel C kantoren	Taakmutaties	0	0	-4	-4	-4
Uitvoeringskosten Omgevingswet	Taakmutaties	-1.748	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	2.020	3.204	3.636	3.023	2.731
Begroting na wijzigingen		49.957	65.948	83.488	94.005	99.112

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Coöperatieve Woonvormen

Het college heeft als ambitie om in deze collegeperiode 3 collectieve woonvormen te realiseren. De uitvoering is in 2024 gestart en loopt door tot en met 2027. Omdat er inmiddels meer inzicht is in de lasten, gekoppeld aan de verwachte uitvoering, wordt er € 325.000 van 2024 doorgeschoven naar 2025 tot en met 2027: € 78.000 naar 2025 en 2026, € 169.000 naar 2027.

Kasschuif Haven, geluid en stikstof

Voor onder meer stikstof en havengeluid zijn aanpakken in ontwikkeling die worden bekostigd uit het budget voor Haven, stikstof en geluid. Deze aanpakken vormen onderdeel van NOVEX Haven, een brede aanpak met het Rijk en organisaties in de regio. De voortgang en besluitvorming daarover verlopen minder snel dan voorzien, waardoor er tot nu toe minder uren en kosten zijn gemaakt. Na de zomer 2024 neemt de inzet toe, maar het zwaartepunt in de uitwerking ligt in 2025. Hierdoor wordt er € 500.000 vanuit 2024 doorgeschoven naar 2025.

Kasschuif Statushouders – Inburgering

Het Rijk heeft de gemeente Rotterdam een taakstelling opgelegd voor het huisvesten van statushouders. Omdat de corporatievoorraad niet voldoende is om deze statushouders allemaal te huisvesten, is er aanvullende huisvesting nodig. Dit gebeurt vooral door bestaande gebouwen te veranderen in woningen en door de bouw van flexwoningen. Door de komst van de doorstroomlocatie schuift het benodigde budget op in de tijd. Er is een meerjarig beeld opgesteld waardoor het meerjarige effect beter is in te schatten. Hierdoor wordt € 7,5 mln lastenbudget vanuit 2024 en 2027 doorgeschoven naar 2025 en 2026. In de begroting wordt € 4,0 mln doorgeschoven naar 2025 en € 3,5 mln in 2026.

Kasschuif Toegankelijkheid

In 2024 worden alle budgetten voor het programma Toegankelijkheid Rotterdam Onbeperkt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam Onbeperkt. Deze bestemmingsreserve is nodig om de motie Maak Bedrijven Toegankelijk te kunnen uitvoeren. Om alle budgetten in 2024 te kunnen toevoegen aan de reserve, worden de lastenbudgetten uit 2025 en 2026 verschoven naar 2024, € 139.000 per jaar.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen.

Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties

Alle baten en lasten van grondexploitaties verlopen via de balans, volgens de voorschriften van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV). Het effect van de wijzigingen van de grondexploitatieportefeuille is saldoneutraal. De verwachting voor 2024 is dat de lasten van de investeringen, vooral voor bouw- en woonrijp maken, overige kosten en ureninzet, per saldo lager uitkomen (€ 4,0 mln). De desinvesteringen - uitgaven in eigendom en overige inkomsten - vallen € 19,3 mln lager uit.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf Investerings staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Kostenverhaal

In de bestuursopdracht Financiële Sturing Stadsontwikkeling is gekeken naar de bouw, duurzaamheid en economische opgaven. Ook is bekeken of deze structurele taken van Stadsontwikkeling anders zijn te financieren dan uit de algemene middelen. Een van de posten waarop meer inkomsten zijn te verkrijgen is het meer verhalen van kosten voor aanleg van voorzieningen op private partijen. Hiervoor is jaarlijks € 5 mln begroot. In de praktijk blijkt dit nog niet haalbaar en ontstaat er daardoor een knelpunt in de begroting. Voor 2024 is de verwachting dat € 500.000 aan extra inkomsten reëel is. Het resterende knelpunt van € 4,5 mln kan voor 2024 binnen het programma Stedelijke Ontwikkeling incidenteel gedekt worden. Er loopt een onderzoek om te kijken hoe het knelpunt structureel opgelost kan worden.

Negatief resultaat grondexploitaties door hogere rekenrente

Door een wijziging in het BBV is het begrote interne omslagpercentage voor bouwgronden in exploitatie (BIE) met ingang van 2025 gelijk aan de omslagrente voor investeringen. De rente voor de BIE stijgt daardoor met ingang van 2025 van 1,2% naar 2,5%. Dit heeft tot gevolg dat de netto contante waarde van de grondexploitaties moet worden berekend met dit hogere rentepercentage. Het meerjarige financiële effect moet conform de BBV direct worden verwerkt in de grondexploitaties en wordt voor de totale grondexploitatieportefeuille berekend op een eenmalige aanpassing van per saldo € 23,1 mln. De verliesvoorziening wordt hierop ook bijgesteld.

Parkeerbatens

De parkeerbatens vallen € 3,3 mln lager uit. Dat komt vooral door achterblijvende inkomsten uit kort parkeren op straat en lagere opbrengsten uit parkeernaheffingen. In het centrumgebied is het aantal parkeertransacties en de parkeerduur teruggelopen. Mogelijk wijken automobilisten vanwege het hogere centrumtarief uit naar goedkopere parkeerplaatsen in de omgeving. Ook de slechte bereikbaarheid door diverse wegwerkzaamheden en afsluitingen, en het slechtere weer in het eerste kwartaal, hebben mogelijk geleid tot minder stadsbezoek. De lagere inkomsten uit parkeernaheffingen zijn mede een gevolg van door de gemeente niet beïnvloedbare systeemstoringen. Door deze storingen was het tijdelijk niet mogelijk om naheffingen op te leggen. Duidelijk is dat de financiële impact van een systeemstoring groter is geworden door de uitbreiding van betaald parkeren en het aantal scanauto's.

Positief resultaat grondexploitaties

Op basis van een voorlopige prognose op de grondexploitatieportefeuille is voor 2024 een resultaat van € 16,5 mln positief begroot. Deze prognose is nog met vele onzekerheden omgeven. De marktomstandigheden blijven aanzienlijk bepalend. De komende maanden vindt de jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatieportefeuille plaats inclusief de meerjarige ontwikkeling van kosten en opbrengsten en de verwerking van de wijziging van de rekenrente. Deze zullen invloed hebben op het resultaat.

Rente-effect Grondexploitatie

Door de bovengenoemde wijziging in het BBV (staat beschreven bij 'Negatief resultaat grondexploitaties door hogere rekenrente'), waarbij het begrote interne omslagpercentage voor bouwgronden in exploitatie (BIE) met ingang van 2025 gelijk wordt gesteld aan de omslagrente voor investeringen, wordt in relatie tot een eenmalige aanpassing van € 23,1 mln ook vanaf 2025 een hogere toegerekende rente op de grondexploitaties van jaarlijks € 2,7 mln.

Bestemmingsreserve Autoluwfonds

In 2024 wordt deze bestemmingsreserve voor € 4 mln ingezet. Voor het project Gezonde wijken door gezond reizen wordt € 1,2 mln gefinancierd uit deze bestemmingsreserve. Dit valt onder het programma Energietransitie, waarbij het gaat om € 2,8 mln. In de begroting van 2024 was een onttrekking van € 5,0 mln voorzien. Zowel de onttrekking als de lagere lasten worden begroot, waardoor deze bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Bodem

De uitvoeringsaanpak van de 3 gasfabrieken - Keilehaven, Kralingen en Feijenoord - is geactualiseerd. De begroting wordt bijgesteld door vertraging in de planontwikkeling van gasfabriek Feijenoord, financiering van de lasten in de 1e fase door bijdragen derden voor de gasfabriek Keilehaven, en vertraging in de werkzaamheden aan de gasfabriek Kralingen. De lasten en onttrekking uit de bestemmingsreserve Bodem worden in 2024 en 2025 naar beneden bijgesteld, met € 2,0 mln voor 2024 en € 100.000 voor 2025.

In de jaren 2026 tot en met 2028 worden de lasten en onttrekking aan de bestemmingsreserve met € 500.000 naar boven bijgesteld. Zowel de onttrekking als de bijstelling in de lasten worden begroot, waardoor deze bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds

Voor het Doorbouwfonds staat een reeks begroot die nog niet is bijgesteld naar aanleiding van de laatste inzichten. In tegenstelling tot het in de tabel genoemde bedrag van 1,7 mln. wordt er op dit moment voor het doorbouwfonds in 2024 een onttrekking van € 12 mln verwacht. In 2025 € 19 mln en vanaf 2026 de resterende ca. € 21 mln.

Afgelopen periode is de governance van het doorbouwfonds opgesteld, en zijn de bestedingsdoelen geoormerkt ([Raadbrief besteding Doorbouwfonds](#)). Op dit moment wordt het fonds en de beheersing hiervan ingeregeld in de begrotingsstructuur. De cijfermatige verwerking van de besteding voor 2024 vindt hierdoor plaats bij de Eindejaarsbrief 2024 teneinde onrechtmatigheden te voorkomen, de jaarschijven 2025 en verder worden verwerkt bij de Voorjaarsnota 2025.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget

In 2024 zijn de werkzaamheden begonnen voor het project Mobiele werktuigen. Hiermee worden in 2024 en 2025 lasten verwacht met dekking uit de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en onttrekking uit de bestemmingsreserve Duurzaamheidsbudget worden met € 550.000 per jaar naar boven bijgesteld. Omdat zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot, is deze bijstelling saldoneutraal.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De inzet van de reserve Gebiedsontwikkeling is geactualiseerd. Dit leidt tot een hogere onttrekking in 2024 van € 1,2 mln en in 2025 van € 737.944. Bij diverse projecten is sprake van lagere en hogere onttrekkingen, zoals het project Evenementen op het dak Museumparkgarage, Het park, Rivieroevers Rottekades, Toermalijn-Wildenburg, Brainpark en Rivieroevers. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot, waardoor deze bijstelling per saldo € 0 is.

Vanwege de directe relatie tussen de eenmalige afwaardering op de grondexploitaties van 23,1 mln en de structurele hogere toegerekende rente (beide als gevolg BBV wijziging) is het wenselijk deze voor zover mogelijk tegen elkaar weg te laten vallen. Om dit mogelijk te maken valt eenmalig 10,7 mln vrij uit de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling. Vervolgens zal in de jaren 2025 t/m 2028 dit bedrag worden toegevoegd gedekt vanuit de hogere toegerekende rente van 2,7 mln.

Bestemmingsreserve Herinrichting Van Meekerenplein

In antwoord op de Motie Oud-Crooswijk uit 2016 is een Plan van Aanpak Oud-Crooswijk opgesteld. Een van de projecten in dit Plan van Aanpak is de aanpak van de buitenruimte in het Van Meekereengebied. De verwachte start van de uitvoering van fase 1 van het inrichtingsplan is eind 2025. De uitvoering duurt tot 2030. Het toegezegde bedrag van € 3,5 mln voor de aanpak van de buitenruimte is opgenomen in de begroting 2025. Naar verwachting is het nodig om vanaf 2026 aanspraak te maken op het beschikbare budget voor de uitvoering van het inrichtingsplan. Om het bedrag beter financieel beheersbaar te houden, is het voorstel om dit bedrag in een bestemmingsreserve voor het project buitenruimte Van Meekerenplein op te nemen. Voordeel daarvan is het zeker stellen van het budget voor dit project. Dat is gunstig, gezien de complexiteit en afhankelijkheden van andere partners, zoals Havensteder.

Bestemmingsreserve ICT

De bij de jaarrekening 2023 gevormde bestemmingsreserve voor de ICT-ondersteuning van bouwaanvragen wordt bij het programma Stedelijke Ontwikkeling onttrokken, de lasten vinden plaats op het programma Bestaande Stad.

Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet

In 2024 worden het totale bedrag van de bestemmingsreserve invoeringskosten Omgevingswet toegevoegd aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds. Hiermee is er een bestemmingsreserve waarin geld voor de Omgevingswet is opgenomen voor hetzelfde doel. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot, zodat deze bijstelling per saldo € 0 bedraagt.

Bestemmingsreserve Mitigerende Maatregelen Geluidskwestie Stadhuisplein

In de Voorjaarsnota 2023 is er € 4,1 mln toegekend voor 'Fysieke geluidsmaatregelen ten behoeve van bestemmingsplan Lijnbaankwartier-Coolsingel'. Hiervan is € 310.000 uitgegeven. Alle resterende financiën zijn begroot voor 2024. Door de complexiteit van het dossier is een realistische planning voor de uitgaven voor de komende jaren nog niet te maken. Daarom is het voorstel het resterende bedrag van € 3,8 mln in de bestemmingsreserve op te nemen. In 2024 wordt uitgegaan van een onttrekking aan deze gevormde reserve van € 1,5 mln en in 2025 van € 1,4 mln. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot, zodat per saldo deze bijstelling € 0 bedraagt.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De inzet van de reserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid is geactualiseerd. Deze actualisatie leidt tot een hogere onttrekking in 2024 van € 1,4 mln en in 2025 van € 77.000. Op diverse projecten is sprake van lagere en hogere onttrekkingen, zoals onder andere Gebiedsaanpak Bloemhof, buitenruimte Vreewijk en Riederkop. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot; per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De inzet van de reserve Rotterdamse Investerings Motor (RIM) is geactualiseerd en leidt per saldo tot een lagere onttrekking in 2024 van € 2,5 mln en in 2025 een hogere onttrekking van € 1,7 mln. Op diverse projecten is sprake van lagere en hogere onttrekkingen, zoals voor de Blankenburgtunnel, Stadionpark, Boergoensehof en Het Park. Zowel de onttrekking als de hogere lasten worden begroot, waardoor deze bijstelling per saldo € 0 is.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

Uit het gemeentefonds is lastenbudget toegekend voor de uitvoeringskosten Omgevingswet en begroot als materieel budget. Daarnaast is het programma Luchtkwaliteit geactualiseerd. De financiën worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds. Hierdoor worden de lasten in 2024 met € 2,1 mln verhoogd en toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Zowel de toevoeging als de hogere lasten worden begroot, zodat deze bijstelling per saldo € 0 bedraagt.

Bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt

Het voorstel is om de budgetten voor het programma Toegankelijkheid Rotterdam Onbeperkt toe te voegen aan een nieuwe bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam Onbeperkt. Deze reserve is nodig om de motie Maak Bedrijven Toegankelijk uit te voeren. De lastenbudgetten worden met € 1,6 mln verlaagd en toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Zowel de lagere lasten als de toevoeging aan de bestemmingsreserve worden begroot. Per saldo bedraagt deze bijstelling dan ook € 0.

De lasten en onttrekking uit de bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam Onbeperkt worden in de diverse jaren begroot: in 2024 € 250.000, in 2025 € 700.000, in 2026 € 524.000, en in 2027 € 100.000. Doordat zowel de lasten als de onttrekkingen aan de bestemmingsreserve worden begroot, daardoor zijn deze bijstellingen per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Verevening kostenverhaal

Het gaat hier om een technische verschuiving binnen de administratie van Gebiedsontwikkeling. Per saldo bedraagt de bijstelling € 0.

Handhaving Energielabel C kantoren

Uit het gemeentefonds is budget toegekend voor handhaving energielabel C kantoren, € 3.600 in de jaren 2025 tot en met 2028. De begroting wordt hierop bijgesteld.

Uitvoeringskosten Omgevingswet

Uit het gemeentefonds is budget toegekend voor uitvoeringskosten Omgevingswet van € 1,7 mln in 2024. De begroting wordt hierop bijgesteld.

Technische Wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- De meebeweegsystematiek is vanaf de Voorjaarsnota 2024/1ste begrotingsherziening niet meer van toepassing. Dit betekent dat er geen afdracht meer nodig is bij uitbreiding van de formatie en inhuurbudgetten. Hierdoor ontstaat er een financieel voordeel bij dit programma van € 2,2 mln vanaf 2024 en verder;
- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024 (- € 1,5 mln in 2024 tot - € 3 mln in 2028). Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen;
- Budgetoverheveling naar programma Stedelijke ontwikkeling voor actualisatie werkpakket (€ 1,8 mln in 2024 en € 254.000 vanaf 2025 en verder);
- Stopzetting van de interne doorbelasting van de inzet van projectadministrateurs (- € 2,3 mln structureel vanaf 2024). Dit is een technische wijziging tussen programma Overhead en programma Stedelijke Ontwikkeling om de administratieve afhandeling van de inzet van projectadministrateurs te versimpelen. Deze bijstelling is op organisatieniveau saldoneutraal;
- Actualisatie formatie (- € 697.000 in 2024 en - € 1,4 mln tot 2028);
- Kiezen voor Rotterdam: (- € 21.000 in 2024, € 376.000 in 2025 tot € 383.000 in 2028). Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's;
- Er is sprake van achterstallig onderhoud van het object Katoenveem. Er wordt niet meer voldaan aan het benodigde kwaliteitsniveau en werkzaamheden zijn onvermijdelijk. Het noodzakelijke herstel van het achterstallig onderhoud wordt ingeschat op € 2,4 mln. Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorde (BBV) wordt daartoe een voorziening gevormd binnen het programma Stedelijke Ontwikkeling;
- Overige technische wijzigingen (€ 1,2 mln in 2024, - € 1 mln in 2025 aflopen naar - € 497.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke ontwikkeling	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	320.917	358.611	396.836	410.885	406.670	411.486
Bijdragen rijk en medeoverheden	20.526	17.764	16.948	21.520	11.533	10.167
Financieringsbaten	8	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	308.861	334.863	381.856	389.438	394.308	400.610
Overige baten	-8.478	5.984	-1.968	-73	829	709
Lasten exclusief reserves	339.821	376.672	360.131	346.549	323.265	317.583
Apparaatslasten	197.820	223.189	230.212	228.513	228.151	228.151
Inhuur	28.075	24.747	22.441	22.514	22.152	22.152
Overige apparaatslasten	4.565	3.671	4.032	4.011	4.011	4.010
Personeel	165.180	194.770	203.740	201.989	201.989	201.989
Overige verrekeningen	-42.949	-52.464	-55.625	-57.863	-58.389	-58.947
Overige verrekeningen	-42.949	-52.464	-55.625	-57.863	-58.389	-58.947
Programmalasten	184.951	205.947	185.544	175.899	153.503	148.379
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	128.977	148.136	127.481	112.464	87.485	79.674
Kapitaallasten	19.594	19.670	23.018	28.600	31.557	34.344
Overige programmalasten	7.709	7.589	4.082	4.090	4.093	4.094
Subsidies en inkomensoverdrachten	28.670	30.552	30.963	30.745	30.368	30.268
Saldo voor vpb en reserveringen	-18.905	-18.062	36.705	64.336	83.405	93.902
Saldo voor reserveringen	-18.905	-18.062	36.705	64.336	83.405	93.902
Reserves	26.711	68.019	29.243	19.152	10.601	5.210
Onttrekking reserves	58.432	62.321	35.853	22.262	13.711	8.320
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	2.243	2.827	6.000	5.000	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	3.281	4.550	6.270	3.340	2.760	2.760
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	5.250	1.720	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorontwikkeling Organisatie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	550	550	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	1.147	906	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	5.006	5.909	2.791	1.100	1.100	500
Bestemmingsreserve ICT	0	250	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	0	650	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kansrijke wijken	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein	0	1.500	1.400	675	296	0
Bestemmingsreserve NPRZ	8.468	10.666	1.596	1.200	335	58
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	1.800	453	0	0	0	0
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	573	4.414	1.113	0	0	0
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	877	1.241	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vervoer over water	0	0	0	0	0	0
Resilience	0	0	0	0	0	0
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt	0	250	699	524	100	0
Verevening kostenverhaal	0	400	400	400	400	400
Rotterdams Investeringsmotor	29.787	26.035	15.034	10.023	8.720	4.602
Toevoeging reserves	67.269	10.565	6.610	3.110	3.110	3.110
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	56.331	1.427	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	0	2.700	2.700	2.700	2.700
Bestemmingsreserve herinrichting Van Meekerenplein	0	0	3.500	0	0	0
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein	0	3.871	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	3.284	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	2.500	0	0	0	0	0
Segmentering Bouwplannen	0	0	0	0	0	0
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt	0	1.573	0	0	0	0
Verevening kostenverhaal	4.600	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	3.838	410	410	410	410	410
Vrijval reserves	35.548	16.263	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Actieplan Luchtkwaliteit	993	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	0	1.000	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	37	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	2.000	10.800	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Infrastructuur	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	677	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	0	3.036	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kansrijke wijken	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	1.427	0	0	0	0
Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	18	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	6.331	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	113	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer 2011	255	0	0	0	0	0
Resilience	125	0	0	0	0	0
Segmentering Bouwplannen	25.000	0	0	0	0	0
Saldo	7.807	49.957	65.948	83.488	94.005	99.112

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan grotendeels uit grondopbrengsten, canonopbrengsten, opbrengsten uit erfpachtconversies en het uitvoeren van opdrachten voor externe opdrachtgevers. Voor de grondopbrengsten geldt dat op basis van de wet- en regelgeving de baten van grondverkoop in de exploitatie worden verwerkt met een tegenboeking onder de overige baten. Hierdoor ontstaat er geen effect op het saldo. Daarnaast bestaan de baten uit parkeerinkomsten op straat en in de parkeergarages, uitpondingen (bijbetaling bij een functiewijziging van een object, zoals de verkoop van een voormalig sociale huurwoning) en de bijdrage voor het railinfrastructuurproject Hoekse Lijn.

Lasten

De lasten bestaan uit grondexploitaties ten behoeve van gebiedsontwikkelingen en lasten voor personele inzet. Tevens zijn er lasten die voortvloeien uit onder andere het jaarlijks vervangen van verkeerslichtinstallaties, de inzet voor straatparkeren, de exploitatie en het beheer van parkeergarages en het fiscaal handhaven, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer, stedelijke bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op de bestemmingsreserves Autoluw fonds, Bodem, Doorbouwfonds, Energietransitie, Gebiedsontwikkeling, Rotterdamse Investeringsmotor, Middensegment Huur, Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), Stadsinitiatief, Taakmutaties Gemeentefonds en Verkeerscirculatieplan. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor Hart van Zuid, Hoekse Lijn, A16 Rotterdam, Stadshavens, Binnenstad, Inrichting buitenruimte gebieden stedelijke bereikbaarheid en andere projecten.

Meerjarig verloop

De baten laten voor de jaren 2024 tot en met 2028 meerjarig een stijgend verloop zien. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere parkeerbaten en stijging van begrote grondopbrengsten. De hogere grondopbrengsten gaan ook gepaard met hogere lasten. Door de hogere lasten is er op bestemmingsreserves ook een stijgende trend te zien.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Stedelijke ontwikkeling/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	49.957	65.948	83.488	94.005	99.112
Beheer overige gebouwen en gronden	17.088	24.223	30.468	35.510	41.902
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.746	6.689	6.690	6.694	6.694
Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	-30.367	-31.750	-30.207	-30.276	-30.276
Openbaar groen en (openlucht) recreatie - Landschap	-13.528	-12.380	-12.099	-12.097	-12.096
Openbaar vervoer	-13.714	-12.586	-12.580	-12.259	-12.254
Parkeerbelasting	150.709	163.793	169.129	169.134	169.093
Parkeren	-22.556	-19.162	-21.015	-21.013	-21.009
Ruimtelijke Ordening - Ontwikkeling	7.487	8.588	8.595	7.970	7.970
Verkeer en vervoer - Bereikbaarheid	-7.691	-7.588	-7.585	-7.584	-7.584
Verkeer en vervoer - Ontwikkeling	-20.006	-20.424	-20.975	-20.287	-20.231
Wonen en bouwen	-28.211	-33.455	-26.934	-21.787	-23.097

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling				31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Stedelijke ontwikkeling				111.510	100.149	91.810	89.854	88.894
Bestemmingsreserve Autoluw fonds				12.045	6.045	1.045	1.045	1.045
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Autoluw fonds		12.045	6.045	1.045	1.045	1.045		
Doel reserve:	Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluw te maken.							
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	17.045	0	4.000	1.000	12.045		
	Begroting 2025	12.045	0	6.000	0	6.045		
	Raming 2026	6.045	0	5.000	0	1.045		
	Raming 2027	1.045	0	0	0	1.045		
	Raming 2028	1.045	0	0	0	1.045		
Bestemmingsreserve Bodem			26.536	20.266	16.926	14.166	11.406	
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Bodem		26.536	20.266	16.926	14.166	11.406		
Doel reserve:	"De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering."							
Raadsbesluit:	2e Herziening 2019 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	31.086	0	4.550	0	26.536		
	Begroting 2025	26.536	0	6.270	0	20.266		
	Raming 2026	20.266	0	3.340	0	16.926		
	Raming 2027	16.926	0	2.760	0	14.166		
	Raming 2028	14.166	0	2.760	0	11.406		
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds			50.788	50.788	50.788	50.788	50.788	50.788
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds		50.788	50.788	50.788	50.788	50.788		
Doel reserve:	In deze Voorjaarsnota wordt ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. In het coalitieakkoord is met de bestemmingsreserve Segmentering het gewenste doel van de woningbouwproductie zoals vastgelegd in het coalitieakkoord tot 2026 te kunnen realiseren.							

Raadsbesluit:	1e Herziening 2023 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	51.081	1.427	1.720	0	50.788		
	Begroting 2025	50.788	0	0	0	50.788		
	Raming 2026	50.788	0	0	0	50.788		
	Raming 2027	50.788	0	0	0	50.788		
	Raming 2028	50.788	0	0	0	50.788		
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling				13.864	13.773	15.373	16.973	19.173
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling		13.864	13.773	15.373	16.973	19.173		
Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	30.642	0	5.978	10.800	13.864		
	Begroting 2025	13.864	2.700	2.791	0	13.773		
	Raming 2026	13.773	2.700	1.100	0	15.373		
	Raming 2027	15.373	2.700	1.100	0	16.973		
	Raming 2028	16.973	2.700	500	0	19.173		
Bestemmingsreserve herinrichting Van Meekerenplein				0	3.500	3.500	3.500	3.500
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve herinrichting Van Meekerenplein		0	3.500	3.500	3.500	3.500		
Doel reserve:	Het perspectief voor de Crooswijker in Oud-Crooswijk te verbeteren.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2030)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	0	0	0	0		
	Begroting 2025	0	3.500	0	0	3.500		
	Raming 2026	3.500	0	0	0	3.500		
	Raming 2027	3.500	0	0	0	3.500		
	Raming 2028	3.500	0	0	0	3.500		
Bestemmingsreserve ICT				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-	31-12-2028		

Stedelijke ontwikkeling					2027	
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894
Bestemmingsreserve ICT		0	0	0	0	0
Doel reserve:	Invoering vergunnings-controle-service (VCS) voor de behandeling van bouwaanvragen in het kader van de nieuwe Omgevingswet die behandeld gaan worden in een korte procedure.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	250	0	250	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet				0	0	0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet						0
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet						0
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet		0	0	0	0	0
Doel reserve:	Implementatie omgevingswet					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 - taakmutatie (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	3.686	0	650	3.036	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur				0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur						0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur						0
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894
Bestemmingsreserve Middensegment Huur		0	0	0	0	0
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.					
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.427	0	0	1.427	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0

	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein			2.371		971	296	0	0
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894			
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein	2.371	971	296	0	0			
Doel reserve:	Financieren mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein							
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2024 (einddatum 31-01-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	3.871	1.500	0	2.371		
	Begroting 2025	2.371	0	1.400	0	971		
	Raming 2026	971	0	675	0	296		
	Raming 2027	296	0	296	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief			0	0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894			
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	453	0	453	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)			381	381	381	381	381	381
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894			
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	381	381	381	381	381			
Doel reserve:	Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelfervoer.							
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		

	Begroting 2024	1.623	0	1.241	0	381		
	Begroting 2025	381	0	0	0	381		
	Raming 2026	381	0	0	0	381		
	Raming 2027	381	0	0	0	381		
	Raming 2028	381	0	0	0	381		
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt				1.323	624	100	0	0
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt		1.323	624	100	0	0		
Doel reserve:	Deze reserve is nodig om uitvoering te geven aan de Motie Maak Bedrijven Toegankelijk. Doel is om financiële middelen beschikbaar te stellen om zoveel mogelijk te organiseren om Rotterdamse bedrijven te ondersteunen en faciliteren om hun gebouwen fysiek toegankelijk te maken.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	1.573	250	0	1.323		
	Begroting 2025	1.323	0	699	0	624		
	Raming 2026	624	0	524	0	100		
	Raming 2027	100	0	100	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Verevening kostenverhaal				4.200	3.800	3.400	3.000	2.600
Begroting bestemmingsreserves Stedelijke ontwikkeling		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Verevening kostenverhaal		4.200	3.800	3.400	3.000	2.600		
Doel reserve:	Verwacht begrotingssaldo 2023 agv maatregelen bestuursopdracht wordt ingezet om onzekere effecten maatregelen kostenverhaal (ingeschat op 5 mln per jaar ingaande 2024) te kunnen te kunnen opvangen.							
Raadsbesluit:	Begroting 2023 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	4.600	0	400	0	4.200		
	Begroting 2025	4.200	0	400	0	3.800		
	Raming 2026	3.800	0	400	0	3.400		
	Raming 2027	3.400	0	400	0	3.000		
	Raming 2028	3.000	0	400	0	2.600		

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Autoluw fonds

De bestemmingsreserve Autoluw is primair verbonden aan het begrotingsprogramma Stedelijke ontwikkeling. Met de reserve worden projecten en

werkzaamheden uitgevoerd die bijdragen aan het autoluwer maken van de stad. Bij enkele van de projecten voor duurzame mobiliteit komt de onttrekking van de reserve ten gunste van het programma Energietransitie.

Bestemmingsreserve Bodem

De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering.

Bestemmingsreserve Doorbouwfonds

Voor het Doorbouwfonds staat een reeks begroot die nog niet is bijgesteld naar aanleiding van de laatste inzichten. In tegenstelling tot het in de tabel genoemde bedrag van € 1,7 mln wordt er op dit moment voor het doorbouwfonds in 2024 een onttrekking van € 12 mln verwacht. In 2025 € 19 mln en vanaf 2026 de resterende ca. € 21 mln.

Afgelopen periode is de governance van het doorbouwfonds opgesteld en zijn de bestedingsdoelen geormerkt ([Raadbrief besteding Doorbouwfonds](#)). Op dit moment wordt het fonds en de beheersing hiervan ingeregeld in de begrotingsstructuur. De cijfermatige verwerking van de besteding voor 2024 vindt hierdoor plaats bij de Eindejaarsbrief om onrechtmatigheden te voorkomen. 2025 en verder worden verwerkt bij de Voorjaarsnota 2025.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Vanwege de directe relatie tussen de eenmalige aanpassing van € 23,1 mln en de structurele hogere toegerekende rente ad € 2,7 mln per jaar (beide als gevolg BBV-wijziging) is het wenselijk deze voor zover mogelijk met elkaar te verrekenen tegen elkaar weg te laten vallen. Om deze verrekening mogelijk te maken wordt eenmalig € 10,8 mln onttrokken uit de Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling en zal in de jaren 2025 t/m 2028 dit bedrag worden teruggeboekt gedekt vanuit de hogere toegerekende rente van 2,7 mln per jaar.

Bestemmingsreserve Herinrichting Van Meekerenplein

In 2016 is het plan van aanpak Oud-Crooswijk opgesteld. Een van de projecten is de aanpak van het Van Meekerenplein. Een bedrag is gereserveerd voor de herinrichting van de ruimte rond het Van Meekerenplein. Doel is het perspectief voor de Crooswijker in Oud-Crooswijk te verbeteren. De uitwerking van het masterplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 4 april 2024. De einddatum is aangepast naar 31 december 2030.

Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein

In de Voorjaarsnota 2024 zijn alle financiële middelen met betrekking tot de geluidskwestie Stadhuisplein opgenomen in de begroting 2024 om deze middelen in een bestemmingsreserve Mitigerende Maatregelen Geluidskwestie Stadhuisplein op te nemen. Door de complexiteit van het dossier is een realistische planning voor specifieke jaren voor de uitgaven nog niet te maken. Het project loopt door tot in 2027. De einddatum wordt aangepast van 1 januari 2027 naar 31 december 2027.

Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)

Deze bestemmingsreserve is bij de begroting 2023 opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelfervoer. De einddatum wordt aangepast van 31 december 2024 naar 31 december 2025, omdat de middelen beschikbaar moeten blijven overeenkomstig de periode waarin de lasten worden verwacht.

Bestemmingsreserve Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt

De middelen in deze reserve worden beschikbaar gesteld om zoveel mogelijk te organiseren om Rotterdamse bedrijven te ondersteunen en faciliteren om hun gebouwen fysiek toegankelijk te maken (Motie Maak Bedrijven Toegankelijk). De einddatum is aangepast van 31 december 2026 naar 31 december 2027, omdat de middelen beschikbaar moeten blijven overeenkomstig de periode waarin de lasten worden verwacht. Er zijn onttrekkingen begroot aan deze reserve. De onttrekkingen aan de reserve vinden alleen plaats op het programma Stedelijke Ontwikkeling. Het vormen van de bestemmingsreserve is nodig om aan de Motie Maak Bedrijven Toegankelijk uitvoering te kunnen geven.

Bestemmingsreserve Verevening kostenverhaal

In de bestuursopdracht Financiële Sturing Stadsontwikkeling is er gekeken naar de structurele taken van Stadsontwikkeling die vallen onder de bouw, duurzaamheid en economische opgaven en deze anders te financieren dan met de algemene middelen. Het knelpunt kan incidenteel (2024) gedekt worden binnen het programma Stedelijke Ontwikkeling. Er loopt een onderzoek om te kijken hoe het knelpunt structureel opgelost kan worden voor de jaren 2025 tot en met 2028.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 159

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Aanpak Nul Emissie Mobiliteit](#)
- [Actieagenda Goud voor Oud](#)
- [Actieplan Geluid 2019-2023](#)
- [Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)
- [Architectuurnota](#)
- [Beleidskader Groepsrisico](#)
- [Beleidsnota betaald parkeren Rotterdam 2019](#)
- [Beleidsregeling Parkeernormen 2018](#)
- [Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)
- [Bodemenergieplan Merwe-Vierhavens](#)
- [Coalitieakkoord 2022 – 2026: Eén Stad](#)
- [Fietskoers 2025](#)
- [Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)
- [Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)
- [Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)
- [Gebiedsvisie Stadionpark](#)
- [Handboek Rotterdamse Stijl](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Ik ga voor groen](#)
- [Klimaatopgaven in kaart](#)
- [Koers op Zuid](#)
- [Koersnota Bodemkwaliteit 2021](#)
- [Koersnota Geluid](#)
- [Koersnota Schone Lucht 2019-2022](#)
- [Kwaliteitsbeleid Studentenhuisvesting](#)
- [Langer Thuis-akkoord](#)
- [Milieuzone kaart](#)
- [Natuurkaart Rotterdam](#)
- [Nieuw Rotterdams kwaliteitsbeleid wonen](#)
- [Nota Actief Bodem- en Baggerbeheer 2013](#)
- [Ontwikkelperspectief NOVEX Rotterdams havengebied](#)
- [Ontwikkelpark Landschapspark De Rotte](#)
- [Ontwikkelpark Landschapspark De Rotte](#)
- [OV-Visie Rotterdam 2018-2040](#)
- [Programma Rivier als getijdenpark](#)
- [Programma Rivieroevers](#)
- [Programmakader WeerWoord 2030 - Rotterdams Weerwoord](#)
- [Recreatiekader Rottemeren](#)
- [Referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen 2021](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdam gaat voor groen](#)
- [Rotterdam gaat voor groen 2018-2022](#)
- [Rotterdam gaat voor groen: de groenagenda 2023-2026](#)
- [Rotterdam Loopt 2025](#)
- [Rotterdam Veilig Vooruit](#)
- [Rotterdamers over Mobiliteit 2020](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Rotterdamse agenda regionale landschap](#)
- [Rotterdamse Mobiliteits Aanpak](#)
- [Rotterdamse Omgevingsvisie \(De Veranderstad: werken aan een wereldstad voor iedereen\)](#)
- [Rotterdamse Welstandsnota](#)
- [Rotterdamse Woonvisie](#)

- [Stadsprojecten](#)
- [Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek 2025](#)
- [Stedelijk verkeersplan](#)
- [Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)
- [Uitvoeringsagenda 2023-2026: concrete acties tegen extremer klimaat - Rotterdams Weerwoord](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit \(raadsinformatie.nl\)](#)
- [Uitvoeringsplan Studentenhuisvesting 2022-2026](#)
- [Uitvoeringsprogramma Mobiliteit](#)
- [Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord](#)
- [Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)
- [Verordening Starterslening](#)
- [Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woningvoorraad 2021 \(doelgroepenverordening\)](#)
- [Verordening Woonruimtebemiddeling regio Rotterdam 2024](#)
- [Visie Openbare Ruimte 2020-2030](#)
- [Vuistregels Bouwen](#)
- [Warmteplan Merwe-Vierhavens | Lokale wet- en regelgeving](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- RET Infrastructuur B.V.
- RET N.V.
- Stedin Groep N.V.
- Stadion Feijenoord
- Stichting Zuid Holland Bereikbaar
- Grondbank RZG Zuidplas
- Nieuw-Reijerwaard
- DCMR Milieudienst Rijnmond
- Metropoolregio Rotterdam - Den Haag
- Recreatieschap Rottemeren

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 160

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Lansink-Bastemeijer

Wethouder Lansink-Bastemeijer is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit. Binnen het programma Stedelijke ontwikkeling is wethouder Lansink-Bastemeijer verantwoordelijk voor het onderdeel mobiliteit.

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Ik heb Rotterdam zien veranderen van grijs en grijs naar aantrekkelijk, divers en groen. Ik kijk ernaar uit om samen met Rotterdammers verder te bouwen aan de stad.'

Begroting 2025

Veilig

Paginanummer in website: 161

Veilig

Wij werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt. Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking daarvan waar dat nodig is.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 162

Voortgang Tweede herziening 2024

Wijkveiligheid

Collegetarget Veilig

- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110).
- De vijf laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien ten opzichte van 2022.

*) De atypische wijken Zuiderpark/Zuidrand, CS-kwartier, Cool, Zuidplein blijven buiten beschouwing.

Realisatie 2023: De laatste meting van de collegetarget was in 2023 en is gepubliceerd in de Veiligheidsindex 2024. De gemiddelde score van de Veiligheidsindex 2024 voor Rotterdam daalt van 110 naar 105. De streefwaarde voor 2024 is daarmee niet behaald. De streefwaarde voor 2024 is behaald in Carnisse, Hillesluis, Tussendijken en Lombardijen, maar niet in de Tarwewijk.

Mijlpaal 2024 en realisatie 2024: de volgende meting is in 2025.

In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals heeft de gemeente acties uitgevoerd die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid. Dit gebeurde door onder andere de inzet van verschillende projecten en programma's. Bijvoorbeeld op veiligheidsbeleving en door het aanpakken van winkelstraten.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

In 2025 zet de ontwikkeling van de rol van wijkhandhaver verder door. Alle wijken zijn voorzien van wijkhandhavers. Handhavers zijn zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk. Wijkhandhaver is een onderdeel van een functie. Daarom is er geen aparte werving voor wijkhandhaver, maar is deze rol deel van de werving en selectie van nieuwe handhavers. De ontwikkeling van de opleiding 'wijkgericht werken' is gestart. In 2024 moeten 39 wijkhandhavers zijn opgeleid om vervolgens in elke wijk als wijkhandhaver te starten. 33 Wijkhandhavers zijn al in de wijk actief. Het is de vraag welke inzet in de wijken het meest effectief is. Per wijk wordt getoetst wat het beste werkt. Inzet van handhaving op straat of in een wijkhub? In enkele wijken vinden in de wijkhub vanuit Toezicht en Handhaving maandelijks inloopsprekuren plaats. In 2024 wordt dit uitgebreid naar andere locaties en wordt onderzocht of de spreekuren anders moeten worden opgezet.

Rotterdamse verkeersaso-aanpak

Voor 2024 zijn 20 handhavingsacties gepland waarbij gehandhaafd wordt op onnodig geluid, overlast en hinder van verkeersasocialen. Tot op heden zijn in 2024 zijn 55 boetes opgelegd (peildatum 20 augustus 2024) en hebben zeven overtreeders een last onder dwangsom gekregen voor asociaal rijgedrag. Dit betekent dat zij bij een volgende overtreding een dwangsom van € 500 moeten betalen. In 2025 wordt de handhaving op verkeersaso's vervolgd.

Taxihandhaving

Het team Bikers handhaaft 's nachts en in de weekenden op de naleving van taxiregelgeving. Werving van personeel voor het team Bikers is onderdeel van de werving van handhavers. Versterking van het team moet in 2024 een ruimere taxihandhaving mogelijk maken. Sinds februari zijn 2.979 taxichauffeurs gecontroleerd. Taxichauffeurs die niet voldeden aan naleving van de taxiregelgeving zijn hierop aangesproken met een waarschuwing.

Zelfstandig arrestantenvervoer

Na Amsterdam en Utrecht gaan Rotterdamse handhavers zelfstandig arrestanten naar het politiebureau vervoeren. Deze nieuwe taak is een onderdeel van de professionalisering van de handhaving. Efficiënt samenwerken met de politie bevordert de veiligheid in de stad. Rotterdam is in april 2024 gestart met een pilot in het Centrum en op Zuid die na een jaar wordt geëvalueerd.

Seksuele straatintimidatie

In 2023 zijn de handhavers getraind op bewustwording van seksuele straatintimidatie. Maandelijks voeren zij preventieve acties uit op hotspots. Op 19 maart 2023 nam de Tweede kamer het wetsartikel Seksuele Intimidatie aan. De voorbereiding op de handhaving van dit wetsartikel bereidt de gemeente voor met het Openbaar Ministerie, politie en het ministerie van Justitie & Veiligheid. Onderdeel van de voorbereiding is een pilot, die in

juli 2024 is gestart en een jaar doorloopt. In augustus is de eerste seksuele straatintimidatie proces verbaal van de pilothandhaving seksuele intimidatie opgesteld.

Opruimen en verwerken lachgascylinders

Met het landelijk verbod op lachgas voor recreatief gebruik (1 januari 2023) is gelijktijdig het statiegeldsysteem van de lachgascilinders opgeheven. Negatief gevolg hiervan is de toename van lachgascilinders in de openbare ruimte. Het Milieuhandhavingsteam wordt ingezet voor het opruimen en laten verwerken van deze cilinders (€ 0,4 mln). Maandelijks worden 1000 lachgascilinders opgehaald en 300 lachgascilinders in de milieuparkeren ingenomen en uit het restafval 4.400 cilinders gesorteerd. De opschaling van het opruimen met inzet medewerkers Schone Stad is in 2024 opgeschaald en krijg in 2025 vervolg.

Totaal aantal handhavers

Bij de gemeente Rotterdam werken 449 fte handhavers. Dat zijn boa's, wijkbeheerders of handhavers met taakonderdelen jeugd, wonen, drank en horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu. De 449 fte is inclusief ingehuurde medewerkers (peildatum 20 augustus 2024). In 2024 zijn 40 medewerkers ingestroomd en 22 medewerkers uitgestroomd. De redenen van de uitstroom van medewerkers zijn onder andere verhuizingen, pensioen, op eigen verzoek van werknemer en/of anderszins.

Naar aanleiding van het coalitieakkoord om 80 tot 100 extra handhavers te werven, zijn in totaal 89 extra handhavers in dienst getreden bij de gemeente Rotterdam. Sinds 2023 zijn 171 handhavers ingestroomd en 82 handhavers uitgestroomd (peildatum 20 augustus 2024). De ontwikkelde en ingezette werving en selectie van handhavers blijft gecontinueerd. Er wordt geworven op ervaren handhavers en trainee handhavers worden opgeleid.

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

Tot en met 15 juni 2024 hebben zich binnen het geografisch gebied van de gemeente Rotterdam 94 incidenten van excessief geweld voorgedaan, waarvan 57 explosies en 37 schietincidenten. In heel 2023 vonden er in de gemeente Rotterdam in totaal 221 incidenten van excessief geweld plaats, waarvan 147 explosies en 74 schietincidenten.

Na de impactvolle incidenten zijn in de omgeving informatiebrieven verspreid waarbij verwezen wordt naar Slachtofferhulp Nederland en manieren waarop informatie rondom geweld gemeld kan worden bij de overheid. De burgemeester heeft in het kader van het herstel van de openbare orde 22 panden (17 woningen) voor een periode van tussen de 2 weken en 3 maanden met spoed gesloten. Van de 22 spoed-sluitingen zijn 10 panden (7 woningen) verlengd gesloten.

Ondermijning in haven en stad

Om de samenwerking met Latijns-Amerika te verstevigen en daarmee de aanvoer van drugs dicht bij de bron aan te pakken, bracht burgemeester Aboutaleb samen met de burgemeesters van Antwerpen en Hamburg begin 2024 een bezoek aan Colombia, Ecuador, Peru en Costa Rica. Daarbij was er veel aandacht voor de intensivering van de operationele samenwerking tussen de Duitse, Belgische en Nederlandse douane-, veiligheids- en havenautoriteiten en is de samenwerking met Antwerpen en Hamburg op bestuurlijk niveau verder versterkt. Het werkbezoek is de aanzet geweest voor een gezamenlijke lobby bij de nationale regeringen en de Europese Commissie voor meer steun aan de landen in Latijns-Amerika die te maken hebben met georganiseerde drugscriminaliteit.

Demonstraties en manifestaties

Er wordt in Rotterdam regelmatig gedemonstreerd/gemanifesteerd. Veel demonstraties/manifestaties gaan over actuele thema's in de wereld zoals het conflict in het Midden-Oosten of klimaat gerelateerde onderwerpen. Het aantal dynamische demonstraties/manifestaties blijft stijgen waardoor de gemeente vaker verkeersmaatregelen moet nemen om alles veilig te kunnen laten verlopen. Ook vragen de demonstraties/manifestaties veel inzet van politie. Over het algemeen is er goed overleg met alle kennisgevers. Het merendeel van de demonstraties/manifestaties wordt tijdig aangemeld bij de gemeente. Ook bij niet officieel aangemelde demonstraties weet de politie vaak goed contact te maken met een kennisgever waardoor een demonstratie zo goed mogelijk gefaciliteerd kan worden.

Radicalisering, Extremisme en Polarisatie

In 2024 is in Rotterdam onverminderd gewerkt aan het tegengaan van radicalisering en extremisme en omgaan met polarisatie. In de eerste helft van 2024 zijn trainingen en voorlichting verzorgd voor ongeveer 110 ouders en 700 jongeren om de weerbaarheid te vergroten tegen radicalisering en extremisme. Met deze trainingen en voorlichtingen worden ouders en jongeren getraind op onder andere de thema's weerbaarheid, democratische rechtsorde, radicalisering, polarisatie, mediawijsheid en rechts- extremisme. Ook zijn twaalf groepen wijkagenten getraind om het kennisniveau over radicalisering te vergroten. De deskundigheid over polarisatie is met acht adviezen en tien bijeenkomsten vergroot bij maatschappelijke partners en medewerkers van de gemeente. Daardoor zijn zij beter in staat om te gaan met gepolariseerde situaties. Daarnaast wordt 'omgaan met polarisatie' opgenomen als onderdeel van diverse interne leertrajecten binnen de gemeentelijke organisatie.

Levendige stad

In november 2023 heeft het college het B/C-evenementenoverzicht 2024 vastgesteld met alle grootschalige evenementen die mogen plaatsvinden. Dit zijn er 54 voor in 2024. In de afgelopen maanden heeft een aantal B/C evenementen zich alsnog teruggetrokken van het B/C evenementenoverzicht. Er is ook een aantal evenementen toegevoegd, alleen voetbalgerelateerd (Bekerfinale, bekerhuldiging en EK Voetbal).

Tweede fase campagne drugsgebruik

De tweede fase van de campagne is in augustus 2024 van start gegaan. De campagne bestaat uit twee delen: een brede publiekscampagne en een op doelgroepen gericht deel, waarbij bezoekers van festivals, horeca en studenten centraal staan. Dit zal met billboards gebeuren en via video's op social media. Juist bij deze fase van de campagne investeert de gemeente in het tot stand brengen van stadsgesprekken. De gemeente plant debat/gespreksavonden waarbij de deelnemers vanuit verschillende perspectieven spreken over hun perspectief op drugsgebruik en de impact ervan op Rotterdam.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Veilig	€ 346
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 346

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 163

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Excessief geweld: zware schietincidenten / explosies

De inzet op de aanpak van dit fenomeen blijft onverminderd groot. In samenspraak met de gemeente Rotterdam en de deelnemers van het Vlaardingenoverleg (diverse regiogemeenten, politie en Openbaar Ministerie) werkt het ministerie van Justitie en Veiligheid aan de inrichting van het landelijke overleg, het Strategisch Overleg Tegen Explosies (SOTE). Vanuit dit overleg wordt de aanpak samen met diverse departementen georganiseerd en versterkt.

Ook werkt de Erasmus Universiteit in overleg met het Vlaardingenoverleg aan de voorbereiding van een wetenschappelijk onderzoek naar Excessief Geweld en de aanpak ervan. De gemeente Rotterdam coördineert en faciliteert dit onderzoeksproject.

Controleren drugslabs/ cocaïnewaterijen in woningen

Na de explosie aan de Schammenkamp verkent de gemeente in nauw overleg met de driehoekpartners en experts van de DCMR en Veiligheidsregio of drugslabs en cocaïnewaterijen eerder zijn te traceren.

Het handhaven van de opiumwet is de verantwoordelijkheid van het OM en politie. Deze handhaving is onderdeel van een integrale aanpak op drugslabs en cocaïnewaterijen, waarin ook de gemeente een rol heeft. De gemeente is aanjager, verbinder en ondersteuner in de integrale aanpak. Uitgangspunt hierin is het weghalen van het gevaar van de drugslabs en cocaïnewaterijen – het brand-, explosie-, gewelds- en gezondheidsgevaar voor omwonenden door de aanwezige chemicaliën en de criminele productieprocessen. De aanpak is erop gericht de bevoegdheden zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten waardoor zowel de informatiepositie als de aanpak zelf verbetert.

Hiervoor verkent de gemeente de mogelijkheid tot het gebruiken van innovatieve middelen zoals e-noses (snel traceren van chemicaliën in de lucht), maar ook welke uitrusting en expertise er bij gemeentelijke professionals nog nodig is om goed en veilig te kunnen handelen als er een (vermoedelijk) drugslab aangetroffen wordt. Verder zet de gemeente in op de kennis van de Rotterdammer over dit onderwerp, zodat ook bewoners en ondernemers weten welke signalen ze moeten herkennen en waar ze dat kunnen melden.

Levendige stad

De voorbereidingen voor het B/C evenementenoverzicht 2025 starten begin september. Er vinden ook dit jaar weer veel A evenementen en 0 meldingen plaats in de stad. De laatste jaren is er een flinke toename te zien in het aantal bezwaarzaken op evenementen. Rotterdammers in bepaalde delen van de stad zijn het niet eens met de hoeveelheid evenementen in hun woonomgeving en maken bezwaar. Organisatoren geven ook aan dat de organisatie van evenementen steeds ingewikkelder wordt, niet alleen financieel, ook organisatorisch. Dit is terug te zien in de vergunningprocedure die steeds ingewikkelder is en langer verloopt. In 2024 zijn we begonnen met de actualisatie van de Nota Evenementenvergunningen, het streven is de geactualiseerde nota in 2025 vast te stellen.

Tweede fase campagne drugsgebruik

De tweede fase van de campagne drugsgebruik loopt door in het jaar 2025.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhaving

In 2025 zet de werving, ontwikkeling en rol van wijkhandhaver verder door om in elke wijk te kunnen voorzien van wijkhandhavers. Handhavers zijn zo zichtbaar en benaderbaar mogelijk. Per wijk wordt getoetst welke aanpak het meest effectief is om een wijkhandhavers als vast gezicht en aanspreekpunt in te zetten: inzet op straat op via een wijkhub. In enkele wijken vinden vanuit de wijkhub maandelijks inloopspreekuren plaats. Communicatie hierover wordt ingezet op een manier die past bij de wijk. Via een opleidingsmodule 'wijkgericht werken' wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van de benodigde vaardigheden.

Handhaving op het water

In 2025 wordt onderzocht welke mogelijkheden er binnen de formatie van Stadsbeheer Toezicht en Handhaving zijn voor nautische handhaving tijdens en buiten het vaarseizoen, dat van april tot en met september loopt. Er vindt waar mogelijk al nautische inzet plaats maar dit sluit

onvoldoende aan op de vraag naar handhaving op en rond het water. Afhankelijk van de inzet en ervaringen van deze handhaving in 2025, wordt onderzocht wat de inzetbehoefte is vanaf 2026 en hoe deze inzet gerealiseerd kan worden.

Begroting 2025

Doel: Veilige stad

Paginanummer in website: 164

Doel: Veilige stad

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dit meten we aan de hand van de Veiligheidsindex dat deel uitmaakt van het Wijkprofiel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkveiligheid

- In samenwerking met de wijkraad, bewoners en wijkprofessionals, acties uitvoeren die gericht zijn op het vergroten van de wijkveiligheid.
- Werken aan wijkveiligheid met bijvoorbeeld de pleinenaanpak, stewards, jongerenwerkers, mosquito's, cameratoezicht, Buurt Preventie en het Veiligheidsloket waar bewoners en ondernemers overlast kunnen melden. Ook zijn er actieprogramma's, waaronder Geweldig Beverwaard, het Buurtverbeterplan Pupillenbuurt en het actieprogramma 'Meer grip op arbeidsmigratie'.
- In de wijken Beverwaard, Pendrecht, Hoek van Holland, Rozenburg, Lombardije, Bloemhof zijn participatieve acties gericht op het vergroten van de veiligheidsbeleving. Voor andere wijken, waaronder de Tarwewijk, wordt onderzocht wat specifiek nodig is om de veiligheidsbeleving te vergroten.
- In alle wijken zijn accounthouders Veiligheid actief. In de wijken Bloemhof, Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Lombardijen en in het Centrum is er extra aandacht voor wijkveiligheid, bijvoorbeeld door de inzet van stadsmariniers.
- In juni 2024 is het cameraproject Bloemhof voltooid, waarbij negen camera's zijn geplaatst. Dit project heeft als doel om de openbare orde problematiek te handhaven die – veelal – jongeren met crimineel gedrag veroorzaken. Daarnaast is een tweetal mobiele camera's in de maanden juli en augustus 2024 ingezet in de omgeving van de Maasboulevard. Het doel van de aanpak is het zo spoedig mogelijk terugdringen van de overlast in de woonomgeving. Ook hebben wij aandacht voor de jongere (minderjarige) personen die zich op deze locatie ophouden.
- Op 2 juli 2024 heeft de driehoek besloten om het bestaande cameragebied Lombardijen uit te breiden met een camera aan de Hippiashof, vanwege aanhoudende overlast in de openbare ruimte. De uitvoering vindt naar verwachting plaats in het derde kwartaal van 2024.
- In 2025 worden alle toezichtcamera's geëvalueerd. In deze evaluatie worden tevens outputdoelen per cameragebied opgenomen, conform de uitwerking van de motie 'Doelen duidelijk in beeld'.

Toezicht en handhaving

Belangrijk is de zichtbare aanwezigheid van handhavers in de wijk. Handhavers zijn herkenbaar en aanspreekbaar in de wijk en treden direct op om overlast terug te dringen. Handhaving vindt plaats op plekken en momenten waar de stad behoefte aan heeft. Dit draagt bij aan een zichtbare, veilige, leefbare en bereikbare stad.

Ondermijning in de haven en de stad

- De gezamenlijke aanpak van drugscriminaliteit in de haven, waarin negen publieke en private partijen samenwerken, wordt voortgezet. Met ingang van 2024 is er structurele financiering vanuit het Rijk voor de Uitvoeringsagenda Haven. Doel is de drugscriminaliteit en corruptie binnen het havengebied te verminderen en te voorkomen, met aandacht voor de economische concurrentiepositie van de haven.
- De samenwerking tussen Antwerpen, Hamburg en Rotterdam in de aanpak van georganiseerde drugscriminaliteit in de haven wordt in 2025 voortgezet.
- De gemeente blijft zich samen met de partners in Rotterdam inzetten om de weerbaarheid van de haven tegen de invloeden van drugscriminaliteit te vergroten en jongeren en havenpersoneel daartegen te beschermen.
- De gemeente pakt met partners ondermijnende criminaliteit aan. Het gaat bij deze aanpak om een aantal zaken, zoals signalering om de informatiepositie te verbeteren, het opwerpen van barrières, vergroting van de bewustwording en het creëren van weerbaarheid. Het gaat daarnaast om een concrete bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke aanpak. Daarnaast stimuleren wij positieve ontwikkelingen en zetten we in op publiek-private samenwerking.
- Op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen (Bibob) en volgens het gemeentelijke Bibob-beleid onderzoekt de gemeente vergunningaanvragen, vastgoedtransacties en subsidieverstrekking. Aan de hand van de onderzoeksresultaten kan de gemeente voorkomen dat wij onbedoeld criminele activiteiten faciliteren.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

Rotterdam wil radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust tegengaan. Dat gebeurt op basis van de Rotterdamse aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisation (REP). De aanpak bestaat uit preventieve groepsgerichte interventies, deskundigheidsbevordering, een

persoonsgerichte aanpak bij radicalisering en extremisme, alertheid op mogelijke sociale instabiliteit, en advies en inzet bij polarisatie.

Digitale criminaliteit

De komende jaren zet de gemeente in op:

- Deelname aan en organiseren van – al dan niet bestuurlijke - cybercrisesoefeningen met belangrijke partners.
- Samenwerking met Stichting FERM op een gezamenlijke inzet voor een sterkere weerbaarheid tegen digitale criminaliteit in het havenindustriële complex van Rotterdam.
- Bestrijding van digitale criminaliteit in samenwerking met de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsalliantie Rotterdam

High Impact Crimes

De gemeente werkt aan het voorkomen en terugdringen van overvallen, straatroven en woninginbraken. Dat gebeurt met een integrale persoonsgerichte aanpak van daders van high-impact-crimes (HIC), en met preventieacties – zowel online als in de wijken - gericht op ondernemers en inwoners van de stad. Slachtoffers van HIC-delicten krijgen de nodige nazorg om hun gevoel van veiligheid te herstellen.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

- Vanaf januari 2024 zijn er extra jongerenwerkers gestart met als doel jeugdcriminaliteit- en overlast te voorkomen. Dit doen zij in de domeinen waar de jeugd zich het meest in begeeft; op school, de straat en online. Een deel van deze extra capaciteit is aanwezig op scholen die meewerken aan de ambitie en maatregelen uit het vorig jaar getekende convenant veiligheid in en om de school. De extra jongerenwerkers zijn een investering uit het coalitieakkoord.
- De pleinstewards zijn nu ruim een jaar actief in diverse wijken, waar zij werken aan het tegengaan van (jeugd)overlast en beschikbaar zijn voor bewoners en ondernemers voor diverse vragen en klachten. In het najaar start een evaluatie naar de ervaringen van deze inzet.
- De gemeente voert diverse preventieve programma's en projecten uit met als doel bewustwording rondom criminaliteit en de verleidingen van de straat/online te vergroten. Concrete resultaten zijn de film Zwijgrecht, het programma Geweldig Rotterdam en de campagne Chat erover in samenwerking met Fier.
- Het programma Preventie met Gezag is actief, waarmee de aanpak van jeugdcriminaliteit en overlast in vier gebieden is geïntensiveerd. Dit betreft de gebieden Charlois, Delfshaven, Feijenoord en IJsselmonde. Het programma is binnen de gemeente een aanvulling op de bestaande aanpak en ook partners zoals politie, Openbaar Ministerie, HALT en de jeugdketen (d.w.z. de jeugdstrafketen: Raad voor Kinderbescherming, Jeugdbescherming) doen mee.
- Op dit moment wordt er gewerkt aan een nieuwe aanpak jeugdcriminaliteit om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. In deze aanpak staat de leef- en belevingswereld van de jeugd centraal en ligt de nadruk op het versterken van de professionals in de wijk en het gebied.

Veilig Openbaar Vervoer

- Financiering van de volledig risicogestuurde inzet van ov-surveillanten in de metro op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag van 17.30 uur tot einde dienst.
- Financiering van de opleiding van ov-surveillanten tot ov-surveillant-plus of junior boa-ov, en financiering van hun daadwerkelijke inzet als ov-surveillant-plus. Deze surveillanten krijgen de bevoegdheid om beperkt te kunnen handhaven, bijvoorbeeld door het uitdelen van boetes. De ov-surveillant-plus kan eventueel doorgroeien tot een volwaardige boa-ov. Op deze manier maakt het college, in nauwe afstemming met de RET, de ambitie waar om toezicht en handhaving in de metro tijdens de avond en het begin van de nacht te versterken om zo de sociale veiligheid op peil te houden.
- In opdracht van de gemeenteraad investeert het college de komende jaren extra in sociale veiligheid in OV, door uitvoering te geven aan motie Coenradie 'impuls handhaving OV' t.b.v. het versterken en intensiveren van handhaving met name in de avond/begin nacht (jaarlijks € 500.000 euro, van 2024 t/m 2026). Gemeente en RET zijn momenteel in gesprek over hoe deze extra middelen de komende jaren moet worden ingezet.

Woonoverlast

- Per 1 januari 2024 is het Actieplan woonoverlast 2024-2028 van kracht. Op dit moment is de gemeente bezig het uitvoeringsplan woonoverlast in lijn te brengen met het nieuwe actieplan. De aanpak van woonoverlast is deze zomer opnieuw bij de Rotterdammer onder de aandacht gebracht met een communicatiecampagne.
- Om het vertrouwen van melders in de gemeentelijke aanpak van woonoverlast te vergroten, zet de gemeente de komende jaren in op het verbeteren van de communicatie met de melder. Met een nieuwe enquête peilen we of het vertrouwen groter wordt en waar het nodig is om de communicatie bij te stellen. De uitkomsten van de enquête worden jaarlijks geëvalueerd, met 2024 als nulmeting.
- In Kralingen wordt sinds 2022 gebruikt gemaakt van het stoplichtmodel in de aanpak van (studenten)woonoverlast. Dit model maakt de overlast inzichtelijk, zorgt voor een betere dossieropbouw voor de inzet van instrumenten uit de escalatieladder en de meldingsbereidheid onder omwonenden neemt toe. Het model is succesvol in de aanpak van woonoverlast en wordt daarom in 2024 breder in de stad ingezet. Hiervoor stelt de gemeente een zorgvuldig afwegingskader op, zodat in het vierde kwartaal de eerste straten buiten Kralingen aangewezen kunnen worden.
- In 2024 is een nieuw zaakstelsel opgeleverd, waarmee onderscheid wordt gemaakt op type melding. Dit maakt het mogelijk om in 2025 meer informatie gestuurd te werken en sneller in te spelen op trends in woonoverlast. Als bijvoorbeeld in een specifieke straat of wooncomplex een toename van een bepaald soort woonoverlast wordt gesignaleerd, kan hier direct gericht op worden ingezet.

Levendige stad

Ten behoeve van levendige en veilige uitgaansnachten worden 21 horecastewards in de avond en in de nacht ingezet, op vrijdagen en op zaterdagen. Ook is eind 2023 de pilot gestart van de SAFE'R SPOT. Deze spot is een vaste plek waar bezoekers van de avond- en nachthoreca op vrijdag en zaterdagnacht terecht kunnen als zij hulp of ondersteuning nodig hebben, bijvoorbeeld als zij zich onveilig voelen of iets vervelends hebben meegemaakt. De pilot loopt door tot eind 2024. De resultaten van tussentijdse evaluatie van het eerste half jaar laten zien dat de aanwezigheid van de Safe'R spot gewenst is. De vaste post op Stadhuisplein wordt goed gewaardeerd en de medewerkers ervaren dat ze door hun aanwezigheid, erger voorkomen. Ingegeven door de achterblijvende bezoeken aan de mobiele post heeft het college besloten om voor de resterende duur van het pilotjaar alleen de vaste post te blijven inzetten. Parallel wordt een aanbestedingstraject gestart om te onderzoeken of na het pilotjaar een externe partij de Safe'R Spot kan uitvoeren.

- In het eerste halfjaar 2024 zijn de nieuwe horecagebiedsplannen vastgesteld. Met de nieuwe horecagebiedsplannen is in de stad meer ruimte voor (nacht)horeca mogelijk gemaakt. Op sommige plekken wordt juist een pas op de plaats gemaakt qua horeca-ontwikkeling, om de balans tussen levendigheid en leefbaarheid niet (verder) te verstoren. Op vijftien locaties wordt ruimte geboden aan de ontwikkeling van 24-uurshoreca. Naast nieuwe locaties, gaat het ook om de mogelijkheid tot verzwaring van de vergunning op bestaande locaties. Ook is met de nieuwe horecagebiedsplannen gekeken waar in de stad de mogelijkheid geboden kan worden om terrassen structureel te verruimen.
- Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst over het toezicht op de horeca is in de maak en wordt naar verwachting in het vierde kwartaal 2024 vastgesteld. Later dit jaar wordt ook het nachtplan vastgesteld en start een campagne om initiatiefnemers in de nacht op de hoogte te brengen van De Nachtdienst (dedicated team nachtleven, bestaande uit verschillende gemeentelijke disciplines en N8W8 R'dam).

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten

Sinds 2021 kent Rotterdam met het actieprogramma 'Werken aan een menswaardig bestaan' een integrale aanpak op het gebied van arbeidsmigratie. In het aangescherpte actieprogramma 'Meer grip op arbeidsmigratie' (medio 2023 - medio 2026) gaat Rotterdam onverminderd door met inzet op het gebied van registratie, bevordering van zelfredzaamheid en tegengaan van uitbuiting en overlast. De gemeente versterkt de inzet in de belangrijkste wijken, start een regionale coalitie met werkgevers en zet druk op het Rijk om wetgeving te realiseren. De doelen en acties per actielijn staan vermeld in het actieprogramma 'Meer grip op arbeidsmigratie'. De gemeenteraad ontvangt jaarlijks een voortgangsrapportage.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget Veilig: De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110)								
	110	Mijlpaal: 110 of hoger Realisatie: 105	n.v.t.	n.v.t.	110 of hoger	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Collegetarget Veilig: De 5 laagst scorende wijken op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarweijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022								
Carnisse	85	Mijlpaal: 87 Realistie: 93	n.vt	n.v.t.	90	n.v.t.		
Hillesluis	88	Mijlpaal: 90 Realisatie: 94	n.v.t.	n.v.t.	93	n.v.t.		
Tussendijken	89	Mijlpaal: 91 Realisatie: 98	n.v.t.	n.v.t.	94	n.v.t.		
Tarwewijk	89	Mijlpaal: 91 Realisatie: 87	n.v.t.	n.v.t.	94	n.v.t.		

Lombardijen	90	Mijlpaal: 92	n.v.t.	n.v.t.	95	n.v.t.		
		Realisatie: 94						
Bezetting totaal aantal handhavers	399,9 fte	429,1 fte		449 fte d.d. 20 augustus 2024				
HIC-delicten								
Woninginbraken	1.150	1.270		t/m juni 2024: 488	n.v.t.	n.v.t.		
Straatroven	304	297		t/m juni 2024: 193	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Overvallen	86	54		t/m juni 2024: 14	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer (metro):								
Metro veiligheid algemeen	7,5	7,4	n.v.t.					
Metro veiligheid rit	7,9	7,9	n.v.t.					
Metro veiligheid instaphalte	7,5	7,4	n.v.t.					

Toelichting indicatoren

Veiligheidsindex

Over de target veiligheid, veiligheid in de stad en ontwikkelingen die wij in de stad zien, presenteert het college eens per twee jaar aan de raad het wijkprofiel. Het wijkprofiel wordt iedere twee jaar samengesteld op basis van data van het voorgaande jaar. Het wijkprofiel 2022 is dus gebaseerd op data uit 2021. De Veiligheidsindex is één van de drie pijlers van het wijkprofiel en bestaat uit een subjectieve en een objectieve index.

De vijf laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.

*) hierbij worden de atypische wijken (Zuiderpark/Zuidrand, Cool, Zuidplein) buiten beschouwing gelaten. In deze wijken zijn relatief veel bezoekers. De score op de Veiligheidsindex is hierdoor vertekend.

Totaal aantal handhavers

Definitie handhavers: boa's, wijkbeheerders en de taakaccenten jeugd, wonen, drank & horeca, bike, motor, gevaarlijke en hinderlijke honden, markten, ondermijning, schoon en milieu (inclusief inhuur). In totaal werken in 2024 449 fte handhavers bij de gemeente (peildatum 20 augustus 2024). Dit is inclusief ingehuurd medewerkers.

Aantal HIC-delicten

Resultaten:

HIC-cijfers eerste half jaar 2024 (januari t/m juni):

- Woninginbraken: 488, een daling van 25,9% t.o.v. dezelfde periode 2023
- Straatroven: 193, een stijging van 32,2% t.o.v. dezelfde periode 2023
- Overvallen: 14, een daling van 41,6% t.o.v. dezelfde periode 2023

In vergelijking met het eerste half jaar van 2023 is het aantal woninginbraken en overvallen in 2024 verder gedaald. Het aantal straatroven is gestegen. Dit is een landelijke trend waarbij vooral het aantal straatroven onder jeugdigen toeneemt. Daarnaast is deze stijging voor een klein deel te verklaren door de manier van registreren, in sommige gevallen zijn overvallen geregistreerd als straatroof (bijv. overvallen op maaltijdbezorgers). Ten opzichte van het eerste half jaar van 2019 (pré-corona) is het totaal aantal HIC-delicten in Rotterdam nog altijd sterk dalend van 1169 naar 695 (-40,5%).

Veiligheid Openbaar Vervoer (metro)

De cijfers Sociale Veiligheid Openbaar Vervoer zijn afkomstig uit de OV-klantenbarometer. De OV-Klantenbarometer is het landelijk onderzoek naar de mening van reizigers in onder andere het stads- en streekvervoer. (cijfers sociale veiligheid over 2024 zullen pas in voorjaar 2025 beschikbaar komen en zoals te doen gebruikelijk worden meegenomen in voorjaarsrapportage).

Begroting 2025

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Paginanummer in website: 165

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.

In de Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR), Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulancedienst intensief samen. Zij bieden professionele hulp bij en bescherming tegen mogelijke risico's en bedreigingen.

De gezamenlijke brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied en de gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening. Ook heeft de organisatie de wettelijke verplichting overgenomen om een bedrijfsbrandweer van de aangesloten bedrijven in stand te houden.

Er zijn geen prestatie- of effectindicatoren.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 166

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Veilig draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingl 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 167

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Veilig		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-188.999	-191.496	-191.499	-190.623	-189.618
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		346	-9.551	-7.964	-7.110	-7.107
Additionele huisvestingskosten Van Ghentkazerne	Kasschuiven	1.300	-1.300	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	410	695	695	695
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	228	237	237	237
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-954	-8.889	-8.897	-8.043	-8.040
Begroting na wijzigingen		-188.653	-201.048	-199.463	-197.733	-196.725

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif additionele huisvestingskosten Van Ghentkazerne

Bij de Voorjaarsnota 2024 is door het college € 1,3 mln aan extra middelen toegekend voor de bijdrage aan de verbouwing van de Van Ghentkazerne door het Rijk.

Door een mislukte aanbesteding bij het Rijk (eigenaar pand) kan de verbouwing niet worden gerealiseerd in 2024 en wordt de verbouwing doorgeschoven naar 2025.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de [paragraaf Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de [paragraaf Investerings](#) staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak

In het kader van de regiodeal Rotterdam Zuid II - gedeelte Veilig is er cofinanciering afgesproken. Door middel van deze resultaatbestemming 2023 en begrote onttrekking uit de reserve van € 142.000 is deze cofinanciering zeker gesteld in 2024. Ook de bijbehorende lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dienstverlening personen met verward gedrag

Er is een onttrekking begroot vanuit de bestemmingsreserve ZVHRR versterken dienstverlening personen met verward gedrag in 2024 en 2025 (€ 328.000 per jaar), waarna de reserve volledig is uitgeput. Ook de bijbehorende lasten zijn begroot, daardoor is deze bijstelling per saldo € 0.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De grootste wijzigingen zijn:

- Indexering 2025 e.v. en correctie indexering 2024 e.v.: De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#) (- € 4,7 mln vanaf 2025).
- Budgetoverheveling naar programma Beheer van de Stad: Het budget voor de verwerking van lachgascilinders is bij de eerste herziening ten onrechte deels bij programma Veilig geboekt, terwijl dit budget volledig bestemd is voor programma [Beheer van de Stad](#). Met een budgetoverdracht wordt dit rechtgezet (€ 140.000 in 2024 tot € 140.000 in 2026).
- Budgetoverheveling van programma [Beheer van de Stad](#):
 - * voor de oprichting van de afdeling Crisis en Evenementen (- € 91.000 in 2024 tot - € 284.000 in 2028);
 - * onderhoudskostenregeling (vanaf 2025 - € 134.000).
- Het uitwerken van de opgaaf 'Kiezen voor Rotterdam' (- € 410.000 in 2025 tot - € 695.000 in 2028).
- Het uitwerken van de opgaaf 'Kiezen voor Rotterdam' effecten op programmalasten (- € 226.000 in 2025 tot - € 232.000 in 2028).
- De toerekening van personeel en daarmee gerelateerde kosten aan de programma's Veilig, [Beheer van de Stad](#), [Economische Ontwikkeling](#) en [Stedelijke Ontwikkeling](#) is geactualiseerd. Dit leidt tot een verschuiving van kosten tussen de hiervoor genoemde programma's (- € 59.000 in 2024 tot - € 75.000 in 2028).
- Intensivering straatintimidatie. Bij de interne budgetronde 2023 is de intensivering straatintimidatie 2024-2026 overgedragen aan programma [Zorg, Welzijn en Wijkteams](#). Deze intensivering is inmiddels ook in 2027 en 2028 toegevoegd aan programma Veilig en dit is bij de tweede herziening 2024 alsnog overgedragen aan programma [Zorg, Welzijn en Wijkteams](#).
- Actualisatie omslagrente. De omslagrente die wordt gebruikt voor het berekenen van de rentelasten stijgt met ingang van 2025 van 2,0% naar 2,5%. Als gevolg daarvan zijn de rentelasten meerjarig bijgesteld. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Budgetoverheveling. Aan programma [Dienstverlening](#) is eenmalig budget overgedragen voor de inzet van een medewerker op programma Ondernijning (- € 30.000 in 2024).
- Jaarplan. In het kader van het jaarplan zijn structureel de interne leveringen aan programma Haven herzien (- € 1,82 mln) en zijn tevens de budgetten voor overwerk, piketdiensten en woon-werkverkeer structureel geactualiseerd en opgehoogd (€ 362.000).
- Jaarplan 2024. In het bijgestelde jaarplan 2024 van regionaal samenwerkingsverband Veiligheidshuis is aangegeven om eenmalig budget te verschuiven van materieel naar personeel (€ 542.000).
- Verschuiving intensivering. Ten aanzien van de intensivering drugslabs in 2025 en 2026 is de verhouding personeel en materieel aangepast (- € 300.000).
- Overige wijzigingen (€ 2.000 in 2024 tot € 404.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Veilig	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	22.332	28.957	21.956	21.871	21.596	21.596
Bijdragen rijk en medeoverheden	15.693	22.450	16.106	16.021	15.746	15.746
Overige opbrengsten derden	6.636	6.506	5.851	5.851	5.851	5.851
Overige baten	3	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	198.295	218.079	223.332	221.334	219.329	218.321
Apparaatslasten	91.744	98.161	102.956	102.295	101.772	101.771
Inhuur	1.833	1.652	371	371	371	371
Overige apparaatslasten	3.477	2.512	2.811	2.772	2.749	2.748
Personeel	86.433	93.997	99.774	99.152	98.652	98.652
Overige verrekeningen	2.614	2.212	1.515	1.510	1.510	1.510
Overige verrekeningen	2.614	2.212	1.515	1.510	1.510	1.510
Programmalasten	103.937	117.707	118.860	117.529	116.047	115.040
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	26.564	36.537	31.698	29.078	28.104	27.281
Kapitaallasten	564	560	329	355	347	163
Overige programmalasten	142	138	138	138	138	138
Sociale uitkeringen	5	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	76.663	80.472	86.695	87.959	87.459	87.459
Saldo voor vpb en reserveringen	-175.964	-189.123	-201.375	-199.463	-197.733	-196.725
Saldo voor reserveringen	-175.964	-189.123	-201.375	-199.463	-197.733	-196.725
Reserves	248	470	328	0	0	0
Onttrekking reserves	0	470	328	0	0	0
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak	0	142	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	0	328	328	0	0	0
Vrijval reserves	248	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier	248	0	0	0	0	0
Saldo	-175.715	-188.653	-201.048	-199.463	-197.733	-196.725

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

In 2024 zijn inkomende subsidies door het Rijk toegekend voor programma Samen, maar die zijn wel lager dan voorheen voor de versterkingspijlers (€ 6,5 mln in 2024). Vanaf 2022 zijn ook grote inkomende subsidies toegekend aan het programma Mainport Haven en de inkomende subsidies van 2023 zijn voor een groot deel meegenomen naar 2024 (€ 8 mln in totaal). De omvang van de subsidies voor programma Mainport Haven voor 2025 en verder zijn nog niet definitief en zijn daarom nog niet volledig in de begroting opgenomen. De overige baten in dit programma blijven de komende jaren nagenoeg ongewijzigd. Dit betreft onder andere legesinkomsten voor horeca- en evenementenvergunningen, huisvuilboetes, inwonerbijdragen regio en diverse overige inkomende bijdragen en subsidies. De begrote baten vanuit de legesinkomsten voor Horeca en Evenementen zijn vanaf 2023 structureel naar beneden bijgesteld: naar € 1,5 mln op basis van de laatste inzichten.

Lasten

Vanaf 2024 zijn er structureel minder extra inkomensoverdrachten toegekend aan de Veiligheidsregio Rotterdam- Rijnmond als gevolg van een taakstelling (€ 3,5 mln in 2024 tot € 3,9 mln in 2028). Vanuit het coalitieakkoord zijn extra intensiveringen toegekend - € 9,1 mln in 2023 tot - € 16,8 mln in 2027 voor:

- Uitbreiding en inschaling Buitengewoon opsporingsambtenaren.
- Fysieke veilige plek uitgaansgebieden.
- Ondersteuning Politie voor iedereen.
- OV Surveillanten maar dan Buitengewoon opsporingsambtenaren, Pleinstewards het hele jaar.
- Publiekscampagne illegaal drugsgebruik.
- Seksuele straatintimidatie.
- Veiligheidspunt (stadsgarderobe).
- Uitbreiding cameratoezicht.

Verder zijn er extra budgetten vanuit het Rijk (€ 1,0 mln voor: personen met verward gedrag). De projectuitgaven die horen bij de inkomende subsidies voor programma Samen zijn in 2024 € 6,5 mln, maar zijn daarna onzeker. Voor het programma Mainport Haven zijn in 2024 zowel de bedragen voor apparaat als inkopen en uitbestede werkzaamheden begroot (€ 8 mln), maar voor de jaren erna zijn alleen de uitgaven voor apparaat begroot (2024 en verder € 1,9 mln), omdat de budgetten voor inkopen en uitbestede werkzaamheden voor die jaren nog niet definitief zijn. Tenslotte zijn de budgetten vanaf het jaar 2025 deels geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Naar aanleiding van Kiezen voor Rotterdam heeft dit programma budget ingeleverd vanaf 2025.

Reserves

De bestemmingsreserve personen met verward gedrag betreft een resultaatbestemming 2021 van € 1,0 mln. Deze wordt in de periode 2022 tot 2025 besteed (€ 255.000 in 2022 en € 328.000 in 2024 en 2025). In 2024 is er ook de reserve Winkelstratenaanpak, die in 2024 volledig besteed wordt (€142.000). Hieronder staat een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze reserves.

Meerjarig verloop

De budgetten voor dit programma nemen toe door diverse nieuwe intensiveringen toegekend voor 2023 - 2027 (zie lasten). Ook is er extra geld vanuit het Rijk voor het programma Mainport Haven en personen met verward gedrag, maar deze laatste bijdrage stopt in 2028. Door de verlenging van sommige bestaande intensiveringen vanaf 2024 (focuswijken en cyber) en het verlagen van de bijdragen voor programma Samen na 2024, nemen sommige budgetten voor dit programma de komende jaren af. Het verlagen van de intensiveringen voor focuswijken heeft ook consequenties voor de formatie, die inmiddels zijn verwerkt.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Veilig/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig	-188.653	-201.048	-199.463	-197.733	-196.725
Crisisbeheersing en Brandweer - Regionale veiligheidsactiviteiten	-76.748	-82.152	-82.847	-82.847	-81.842
Openbare orde en veiligheid - Handhaving en toezicht	-64.529	-70.682	-69.191	-68.917	-68.916
Openbare orde en veiligheid - Veiligheid	-47.376	-48.214	-47.425	-45.969	-45.967

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Veilig			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Veilig			328	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak			0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Veilig			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Veilig			328	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak			0	0	0	0	0
Doel reserve:			Cofinanciering regiodeal Rotterdam Zuid II - gedeelte Veilig				
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)				
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	142	0	142	0	0	
	Begroting 2025	0	0	0	0	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag			328	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Veilig			31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Veilig			328	0	0	0	0
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag			328	0	0	0	0
Doel reserve:			Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)				
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)				
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	655	0	328	0	328	
	Begroting 2025	328	0	328	0	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	

Toelichting reserves

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 169

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Jaarverslag ondermijnende criminaliteit 2023](#)
- [Jaarverslag Haven 2023](#)
- [Jaarverslag Bestuurlijke Maatregelen 2023](#)
- [Actieplan woonoverlast: voorkomen, melden en aanpakken 2024-2028](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Jaarverslag aanpak woonoverlast 2021](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Veiligheidskoers 2023-2027](#)
- [Hoofdpijnen Veiligheidskoers 2023-2027](#)
- [Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisation](#)
- [Uitvoeringsplan Horeca](#)
- [Jaarverslag Ondermijnende Criminaliteit in de stad](#)
- [Collegebrief over Vernieuwde Aanpak Radicalisering, Extremisme en Polarisation](#)
- [Jaarverslag 2022 bestuurlijke handhaving](#)
- [Actieprogramma Meer grip op arbeidsmigratie - Voortgangsrapportage over het jaar 2023](#)
- [Burgemeestersbrief over Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Algemene wet bestuursrecht](#)
- [Beleidsregels boa's](#)
- [Domeinlijst boa's](#)
- [Verordening parkeerregulering en parkeerbelastingen](#)
- [Taxiverordening Rotterdam 2013](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025](#)
- [Uitvoeringsplan aanpak complexe woonoverlast](#)
- [Fietskoers 2025](#)
- [Fietsparkeerstrategie binnenstad](#)

Verbonden partijen

De gemeente zet als Verbonden partijen in:

- Glazen Maas
- Havenbedrijf Rotterdam
- Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam
- Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 170

Verantwoordelijke collegeleden

Burgemeester Schouten

Burgemeester Schouten is verantwoordelijk voor de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid.

Wethouder Lansink-Bastemeijer

Wethouder Lansink-Bastemeijer is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘Ook al zijn ze hier vaak tijdelijk, EU-arbeidsmigranten horen er ook gewoon bij. We willen dat ook zij een goed leven kunnen hebben in onze stad. Malafide uitzendbureaus die hen uitbuiten, pakken we aan.’

Begroting 2025

Volksgezondheid

Paginanummer in website: 171

Volksgezondheid

Het programma Volksgezondheid beschermt, bewaakt en ondersteunt gezond leven. Dit doen we door een gezonde leefstijl en een gezonde leefomgeving te bevorderen en de gezondheid te beschermen tegen schadelijke invloeden en infectieziekten. Dit gebeurt o.a. door vroege signalering van risico's en verbetering van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen en ziektelast kan afnemen. De gemeente stelt hulp en ondersteuning beschikbaar om gezond of gezonder te kunnen leven en faciliteert inwoners bijvoorbeeld met bewegen, gezonde mobiliteit en rookvrije plekken. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente weerbaarheid tegen de verleidingen van drugs- en risico's van alcoholgebruik.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 172

Voortgang Tweede herziening 2024

Preventieve gezondheidsaanpak

Gezonder010

Op 30 mei 2024 heeft de gemeenteraad [de Gezondheidsaanpak 'Gezonder 010'](#) voor de komende jaren vastgesteld. Het doel is het verkleinen van gezondheidsverschillen in de stad en het verbeteren van de ervaren gezondheid door inwoners.

In 2024 zijn de eerste pilotwijken Gezonde buurtaanpak uitgevoerd met als doel het vergroten van gezondheidsvaardigheden. Met alle activiteiten zoals voorlichting, buurtgesprekken, spreekuren zijn er circa 3.000 mensen bereikt.

In 2024 is gestart met de intensivering van de 'Val niet' trainingen in de stad om valincidenten te voorkomen.

Goed voor elkaar met minder zorgen

De preventieve activiteiten uit het subsidiekader 'Goed voor elkaar met minder zorgen' zijn in uitvoering. Het doel van deze projecten is bij te dragen aan gezondere Rotterdammers en het dempen van zorgvragen van ouderen en de geestelijke gezondheidszorg (ggz). Deze projecten worden in 2024 afgerond. Het subsidiekader wordt per 2025 beëindigd. Effectieve interventies worden zoveel mogelijk voortgezet.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

De uitvoering van het toezicht op de kinderopvang door de GGD door jaarlijkse onderzoeken ligt op schema. De GGD besteedt op verzoek van de gemeente dit jaar bij onderzoeken extra aandacht aan bekendheid met de meld-, overleg- en aangifteplicht kindermishandeling (moa).

De GGD signaleert net als eerdere jaren dat veel inspecties, vooral incidentele onderzoeken, gemiddeld meer tijd kosten dan de standaardtijd die hiervoor staat. Dit punt is door de GGD ook landelijk aangekaart bij de GGD GHOR. De GGD gaat ervan uit dat alle door de gemeente Rotterdam ingekochte onderzoeken uitgevoerd worden.

Verhogen vaccinatiegraad

Steeds minder kinderen worden ingeënt met vaccinaties die het rijksvaccinatieprogramma (RVP) aanbiedt. Deze dalende trend is in Rotterdam nog sterker dan in veel omliggende gemeenten. Ook tussen de wijken in Rotterdam zijn grote verschillen in de vaccinatiegraad. Door deze dalende vaccinatiegraad krijgt Rotterdam te maken met uitbraken van besmettelijke en potentieel dodelijke infectieziektes zoals mazelen en kinkhoest. Samen met het Centrum voor Jeugd en Gezin zet de GGD zich in voor het verhogen van de vaccinatiegraad. De gemeente Rotterdam is betrokken bij de lobby richting het Rijk om meer geld vrij te krijgen voor het verhogen van de vaccinatiegraad. Samen met de andere G4 steden is een voorstel uitgewerkt voor extra Rijksmiddelen om extra in te kunnen zetten voor een wijk- en doelgroepgerichte aanpak om zo meer ouders en kinderen te bereiken. De komende periode wordt duidelijk of het voorstel gehonoreerd wordt. Het verhogen van de vaccinatiegraad vraagt een lange adem. Het gaat enkele jaren duren voordat dat resultaat is te zien in de cijfers.

Corona-vaccinatiecampagne

Op advies van de Gezondheidsraad heeft de vorige minister van VWS besloten om in het najaar van 2024 een vaccinatiecampagne corona te houden. De doelgroep van de najaarscampagne 2024 bestaat uit mensen vanaf 60 jaar, medische (hoog)risicogroepen en zorgmedewerkers met direct patiënt-/cliëntcontact. Vanaf 16 september tot en met 6 december vaccineert de GGD op vijf locaties in de gemeente Rotterdam. Op verzoek van de minister spant de GGD zich ook weer extra in om alle groepen die voor vaccinatie in aanmerking komen, te bereiken. De GGD doet dit door te vaccineren in laagdrempelige wijk- en ziekenhuislocaties. Daarnaast worden in bepaalde wijken voorlichtingsbijeenkomsten gehouden, of geeft het team voorlichting op lokale markten over het belang van coronavaccinaties.

Prep-zorg

PrEP staat voor Pre-Expositie Profylaxe, een medicijn ter voorkoming van hiv. PrEP-zorg levert een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van hiv en de ambitie om Nederland naar 0 nieuwe hiv-besmettingen te brengen. De GGD ontvangt hiervoor een specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. Per 1 augustus 2024 maakt de financiering van PrEP deel uit van de structurele financiering uit het ministerie van VWS. Tot die tijd heeft de gemeente Rotterdam extra geld ingezet om de wachtlijsten voor PrEP bij het Centrum Seksuele Gezondheid (CSGez) aan te pakken. Door deze extra bijdrage van de gemeente Rotterdam heeft het CSGez 201 personen extra in PrEP-zorg kunnen opnemen. Dat gebeurde in de periode oktober 2023 – juni 2024 en dit is een extra impuls geweest om de wachtlijst te verkorten. Momenteel is er geen sprake meer van een wachtlijst. Mensen die in aanmerking komen voor PrEP-zorg bij de GGD kunnen binnen twee weken terecht voor een intake.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Volksgezondheid	- € 473
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 473

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 173

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Gezonder 010

Het nieuwe gezondheidsplan is op 30 mei 2024 vastgesteld. De gemeente blijft investeren in de prioriteiten van het landelijke preventieakkoord: gezond gewicht, terugdringen van roken en problematisch alcoholgebruik en het verbeteren van mentale gezondheid. Daarnaast is het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het verkleinen van verschillen een prioriteit.

De projecten die met het subsidiekader 'Goed voor elkaar met minder zorgen' zijn ondersteund dragen bij aan bovenstaande doelstellingen. Ondanks het wegvallen van dit subsidiekader vanaf 2025, blijven de initiatieven die op eerste aanwijzing effectief lijken te zijn, overeind met IZA en GALA middelen.

Begroting 2025

Doel: Gezonde stad

Paginanummer in website: 174

Doel: Gezonde stad

Wat willen we bereiken?

Rotterdamers van jong tot oud, ongeacht hun achtergrond, buurt of sociaaleconomische status kunnen een gezond en actief leven leiden. In 2040 zijn de gezondheidsachterstanden verkleind en hebben alle Rotterdamers meer levensjaren in goede gezondheid en ervaren hun gezondheid positiever dan in 2024.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samen met partners werkt de gemeente en GGD Rotterdam-Rijnmond aan gezondheid door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en leefstijl. Dit gebeurt o.a door het stimuleren van lopen, wandelen, het nemen van maatregelen tegen hitte en UV- straling door voorlichting en door het beschikbaar stellen van bijvoorbeeld zonnebrand, schaduwdoeken etc. We voorkomen gehoorschade door voorlichting en beschikbaar stellen van oordoppen. We werken in de Citydeal Gezonde en duurzame voedselomgeving aan een gezonder, toegankelijk en betaalbaar voedselaanbod. We breiden het aantal rookvrije plekken uit. Na de CJG's en tramhaltes in het centrum, worden alle speelplekken rookvrij gemaakt. Ook werken we aan de verbetering van de gezondheidsvaardigheden van inwoners door in de wijken waar de pilot Gezonde buurtaanpak loopt laagdrempelige informatie, advies en kennis over gezondheid dichtbij de inwoners beschikbaar te stellen. We bieden tevens laagdrempelige trainingen aan voor sleutelfiguren/vrijwilligers voor het vergroten van hun kennis en vaardigheden over mentale gezondheid.

In 2024 wordt de aanpak 'vroeg signalering problematisch alcoholgebruik' daarnaast verder geïntensiveerd met de extra middelen die vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord beschikbaar zijn.

Met het volwassensportfonds zijn inwoners met een beperking en/of in een kwetsbare financiële situatie ondersteund bij het sporten. De nieuwe sportregisseurs bewegen en gezondheid zorgen voor een betere doorstroom van mensen naar het sport- en beweegaanbod vanuit de Gecombineerde Leefstijlinterventies en de Val niet training en werken aan een passend sport- en beweegaanbod voor deze groep.

Hoe meten we dat?

De activiteiten uit het gezondheidsplan worden gemonitord. Gedurende de activiteiten verzamelen we data over bereik, impact en waardering.

Daarnaast worden algemene gezondheidsgegevens verzameld door de GGD. Eens per vier jaar verschijnt de GGD Gezondheidsmonitor. De volgende editie verschijnt in 2025.

Jaarlijks rapporteert de gemeente over de voortgang van de acties uit de Gezondheidsaanpak aan de gemeenteraad. De volgende rapportage staat in het voorjaar 2025 gepland.

Begroting 2025

Doel: GGD voert haar wettelijke taken gedegen uit

Paginanummer in website: 175

Doel: GGD voert haar taken gedegen uit

Wat willen we bereiken?

De GGD Rotterdam-Rijnmond bevordert, beschermt en bewaakt de gezondheid van alle mensen in de regio Rotterdam-Rijnmond, met speciale aandacht voor mensen in kwetsbare situaties. We blijven alert op wat de samenleving van ons vraagt en bieden betrouwbare dienstverlening. In normale tijden en in tijden van crisis.

Wat gaan we daarvoor doen?

De GGD Rotterdam-Rijnmond gaat voor een regio waarin iedereen zich gezond voelt. De GGD geeft speciale aandacht aan mensen in kwetsbare situaties, om hen dezelfde kans te geven de gezondheidsdoelen te behalen. De GGD is een toegankelijke organisatie met laagdrempelige dienstverlening. Daarbij blijft de dienst de expertise en vaardigheden aanscherpen, mede door data- en kennisgedreven te werken. Samen met inwoners en partners zet de GGD zich in voor het makkelijker maken van gezonde keuzes, het verkleinen van de gezondheidskloof en het realiseren van een gezonde leefomgeving. Zo kan de GGD goede preventieve en medische zorg, gezondheidsadvies en toezicht voor de inwoners leveren.

Bevorderen, beschermen en bewaken gezondheid

De wettelijke taken die de GGD uitvoert binnen de gemeenschappelijke regeling zijn vastgelegd in een meerjarenbegroting. Dit zijn de basistaken van de GGD. Daarnaast voert de GGD enkele aanvullende taken uit voor regiogemeenten: de plustaken. Met een tussentijdse rapportage en een jaarrapportage vindt er twee keer per jaar een verantwoording plaats aan het algemeen bestuur van de GGD.

Hieronder wordt een aantal taken toegelicht die voor de gemeente Rotterdam dringend zijn of worden uitgevoerd buiten de regiobegroting op basis van aanvullende financiering vanuit de gemeente of het Rijk.

Toezicht kinderopvang

Ook voor 2025 krijgt de GGD van de gemeente Rotterdam de opdracht om alle kinderdagverblijven, peuteropvang, BSO's en gastouderbureaus en de helft van de gastouders in Rotterdam te inspecteren. Door middel van een inspectierapport brengt de GGD aan de gemeente verslag uit van deze jaarlijkse onderzoeken en adviseert de gemeente om al dan niet te handhaven.

Als de gemeente vervolgens een handhavingstraject start, gaat de GGD via een nader onderzoek na of de geconstateerde overtredingen zijn opgelost. Daarnaast doet de GGD onderzoek voordat de gemeente een nieuwe voorziening in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK) opneemt en binnen drie maanden nadat de voorziening in het LRK is geregistreerd. Verder koopt de gemeente ook in 2025 bij de GGD capaciteit in om incidenteel onderzoek te doen wanneer er meldingen of signalen binnenkomen over incidenten bij een kinderopvang of bij gastouders.

De GGD houdt toezicht op de kinderopvang volgens een inspectiekader dat de gemeente ruimte biedt om aan bepaalde onderdelen of risico's extra aandacht te geven. In 2025 gaat het om de mogelijke aanwezigheid van loden leidingen bij gastouders.

Gemeentelijke advisering gezonde leefomgeving

Met de invoering van de basis- en plustaak 'advisering gezonde leefomgeving' per 1 januari 2023 heeft de GGD voorgesorteerd op de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2024. Met de uitvoering van deze taken realiseert de gemeente Rotterdam via de GGD dat gezondheid in een zo vroeg mogelijk stadium van de stedelijke planvorming wordt ingebracht in de ruimtelijke opgaven en het ruimtelijk beleid van de gemeente. Enkele voorbeelden waar deze advisering heeft plaatsgevonden zijn Merwe-Vierhavens, Oostflank en Park Rijnhaven.

De evaluatie van 'advisering gezonde leefomgeving' is in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd aan het algemeen bestuur van de GGD RR. Op grond daarvan is besloten de basisadvisering en advies op maat over de gezonde leefomgeving voor Rotterdam vanuit de GGD voort te zetten binnen de basis- en plustaken van de gemeenschappelijke regeling GGD RR.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) biedt professionele hulp aan iedereen die seksueel geweld heeft meegemaakt. Het centrum biedt medische en psychologische zorg en forensisch onderzoek. Het CSG is een samenwerkingsverband tussen ziekenhuizen, GGD, GGZ, politie en Slachtofferhulp Nederland. Rotterdam is centrumgemeente en ontvangt hiervoor onder andere geld vanuit Decentralisatie-uitkering Vrouwenopvang (DU VO). In de zomer van 2024 is het CSG naar een nieuwe gezamenlijke locatie in de stad verhuisd: Via225, in Little C. Hiermee voert de GGD een collegebesluit uit 2021 uit: het Akkoord huisvesting Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling (CHGK).

Nu Niet Zwanger (NNZ)

Deze bewezen effectieve methodiek is onderdeel van het programma Stevige Start in Rotterdam. Diverse hulpverleners helpen ouders of potentiële ouders in kwetsbare omstandigheden een geïnformeerde keuze te maken over hun kindwens en het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen.

Publieke Gezondheid Asielzoekers en Vluchtelingen (PGA)

De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen. Met de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) en Geneeskundige Hulpverlening in de regio (GHOR) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen.

Toezicht Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Gemeenten hebben de taak toezicht te houden op de kwaliteit van de uitvoering van de Wmo. Gemeente Rotterdam laat dit toezicht uitvoeren door de GGD Rotterdam-Rijnmond (Toezicht Wmo).

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de [GGD-gezondheidsmonitor](#) die inzicht geeft in de gezondheid, het welzijn en de leefstijl van de inwoners van Rotterdam-Rijnmond. Met extra middelen vanuit het ministerie van VWS voor gezondheidsonderzoek na rampen, zoals de coronapandemie, vinden bij verschillende leeftijdsgroepen extra metingen van de gezondheid plaats.

Via surveillance monitort de GGD verder continu de ontwikkeling van infectieziekten, inclusief tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 176

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Volksgezondheid draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 11. Duurzame steden en gemeenschappen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 177

Projecten

Niet van toepassing.

Begroting 2025

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Volksgezondheid		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-37.948	-35.187	-35.099	-35.330	-35.330
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-473	-1.721	-1.554	-1.400	-1.400
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	265	356	356	356
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	20	20	20	20
Bijdrage Regiogemeenten voor "Gezond Actief Leven Akkoord"	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage "Gezond Actief Leven Akkoord"	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage COVID-19 vaccinatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage versterking GGD'en	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-473	-2.006	-1.930	-1.776	-1.776
Begroting na wijzigingen		-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730

Toelichting financiële bijstellingen

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. Die opgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente zaken anders gaat aanpakken. En dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Bijdrage Regiogemeenten voor “Gezond Actief Leven Akkoord”

Voor de invulling van de kennis- en adviesfunctie bij de GGD Rotterdam-Rijnmond leveren de regiogemeenten een bijdrage van totaal € 100.000 in 2024. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

GALA middelen (Gezond Actief Leven Akkoord)

In 2023 is een deel van de rijksbijdrage € 1,3 mln voor Gezondheidsbevordering niet besteed en doorgeschoven naar 2024. Dit wordt ingezet in 2024.

Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage COVID-19 vaccinatie

Voor het vaccinatieprogramma in het najaar van 2024 is een rijksbijdrage van € 5,3 miljoen toegekend voor de toediening van de COVID-19 vaccinaties en het onderhoud van de benodigde infrastructuur. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Rijksbijdrage versterking GGD'en

Voor de versterking van infectieziektebestrijding en de pandemische paraatheid bij GGD'en is voor 2024 een aanvullende rijksbijdrage van € 556.000 toegekend. Zowel de baten als de lasten zijn verwerkt. Per saldo is dit een neutrale boeking.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd met € 1,8 mln naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#).
- Overige technische wijzigingen (van € 408.000 in 2024 tot - € 52.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	55.481	34.778	22.702	20.842	17.881	17.881
Bijdragen rijk en medeoverheden	50.404	29.413	17.514	15.654	12.693	12.693
Overige opbrengsten derden	5.077	5.365	5.188	5.188	5.188	5.188
Lasten exclusief reserves	85.349	73.199	59.610	57.495	54.611	54.611
Apparaatslasten	45.345	34.351	26.945	26.609	26.049	26.049
Inhuur	18.496	5.840	259	259	259	259
Overige apparaatslasten	696	665	736	724	715	715
Personeel	26.153	27.846	25.950	25.626	25.075	25.075
Overige verrekeningen	1.746	178	191	191	161	161
Overige verrekeningen	1.746	178	191	191	161	161
Programmalasten	38.257	38.670	32.474	30.695	28.400	28.400
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	14.108	9.410	4.565	4.565	5.231	5.231
Kapitaallasten	18	18	0	0	0	0
Overige programmalasten	6	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	295	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	23.831	29.242	27.909	26.130	23.170	23.170
Saldo voor vpb en reserveringen	-29.868	-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730
Saldo voor reserveringen	-29.868	-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730
Reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	0	0	0	0	0	0
Saldo	-29.868	-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit rijksbijdragen voor:

- Bestrijding en het voorkomen van het COVID-19-virus.
- Versterking infectieziektebestrijding GGD.
- Gezondheidsbevordering.

De overige baten hebben betrekking op de bijdragen van regiogemeenten voor het bevorderen van de publieke gezondheid en bescherming tegen infectieziekten. Daarnaast zijn er nog inkomsten uit de vergoedingen voor reizigerszorg en technische hygiëne zorg op schepen.

Lasten

De lasten bestaan uit personele inzet en materiële kosten voor het beschermen, bewaken en bevorderen van de publieke gezondheid. Daarnaast worden er subsidies verstrekt voor gespecialiseerde jeugdhulp en maatschappelijke opvang.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt voornamelijk door het wegvallen van de rijksbijdragen vanaf 2024 voor de bestrijding en het voorkomen van het COVID-19-virus. De rijksbijdragen voor gezondheidsbevordering vallen na 2025 weg.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Volksgezondheid/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Volksgezondheid	-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730
Volksgezondheid	-38.421	-36.908	-36.653	-36.730	-36.730

Toelichting reserves

Er zijn geen reserves bij dit programma.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 179

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- De GGD voert wettelijke taken uit voortvloeiend uit de [Wet Publieke gezondheid](#) en de Wet Kinderopvang [wetten.nl - Regeling - Wet kinderopvang - BWBR0017017 \(overheid.nl\)](#).

Gemeenten zijn volgens de Wet kinderopvang (Wko) verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de kwaliteit van kinderopvangvoorzieningen.

De regels en voorwaarden die aan de kinderopvang worden gesteld en waarop de inzet van toezicht en de handhaving zich richt, zijn bedoeld om verantwoorde kinderopvang te bieden, waaronder wordt verstaan het in een veilige en gezonde omgeving bieden van emotionele veiligheid aan kinderen, het bevorderen van de persoonlijke en sociale competentie van kinderen en de socialisatie van kinderen door overdracht van algemeen aanvaarde waarden en normen.

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- GGD Rotterdam-Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 180

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met de partners in de stad werken we aan een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

Begroting 2025

Werk en inkomen

Paginanummer in website: 181

Werk en inkomen

Rotterdamers die niet zelfstandig in een inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. Deze uitkering geeft de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten in de mens- en arbeidsontwikkeling. Daarbij krijgen deze Rotterdamers steun van de gemeente om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 182

Voortgang Tweede herziening 2024

Ontwikkeling bijstandsvolume

Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000

Realisatie 2023: 32.649

Mijlpaal 2024: 31.350

Realisatie 31 augustus 2024: 32.497

Het bijstandsvolume laat in de eerste paar maanden van dit jaar een stabiel beeld zien, vanaf juni nemen zowel de in- als de uitstroom toe waarbij de uitstroom harder toeneemt dan de instroom. Dit leidt tot een daling van het bijstandsvolume. Het bijstandsvolume is per 31 augustus 2024 ruim 150 lager dan per 31 december 2023. Het blijft onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich de rest van het jaar gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen per 31 december 2024 is uitdagend. In de tweede tertaalmonitor Werk en Inkomen 2024 lichten we toe hoe we ons blijven inzetten om het collegetarget van maximaal 30.000 bijstandsuitkeringen eind 2025 te behalen.

Rechtmatigheid

Tot en met augustus 2024 zijn er 469 fraudeonderzoeken van de 850 (jaardoelstelling) volledig afgerond. Hiermee loopt het aantal fraudeonderzoeken enigszins achter op de jaardoelstelling. De reden is gelegen in het feit dat eind 2023 vrijwel alle lopende rechtmatigheidsonderzoeken zijn afgerond, waardoor in januari 2024 met een geheel nieuwe werkvoorraad is gestart. Daarom staan er nog veel fraudeonderzoeken open. Het is desalniettemin de verwachting dat, zonder de kwaliteit uit het oog te verliezen, in het derde tertaal de achterstand is ingelopen en de jaardoelstelling wordt behaald.

Inzet loonkostensubsidie

De Participatiewet biedt met loonkostensubsidie (LKS) een effectief middel om meer mensen aan de slag te helpen. Met deze subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. We zetten deze subsidie in voor iedereen die het nodig heeft. Het biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk.

We zijn onverminderd aan de slag om het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS in 2024 te laten toenemen. Voor 2024 is de ambitie een netto groei naar 1.800 Rotterdammers aan het werk met LKS. Eind augustus hebben 1.554 Rotterdammers een baan met LKS. Het aantal Rotterdammers aan het werk met LKS neemt nog altijd toe, maar de groei gaat minder snel dan beoogd. Uitdagingen zijn met name het bemiddelen en plaatsen van kandidaten en baanbehoud. We zien dat van relatief veel mensen die in 2022/2023 aan het werk gegaan zijn met LKS, de LKS wordt gestopt. In een aantal gevallen stromen mensen uit naar een reguliere baan, maar in de meeste gevallen wordt het contract niet verlengd. Er is daarom extra capaciteit ingezet die zich focust op de bemiddeling naar werk en capaciteit die zich focust op baanbehoud. Verder start in oktober een campagne richting werkgevers voor meer en beter passende vacatures. De campagne wordt samen met werkgevers vormgegeven en richt zich op nieuwe werkgevers die (nog) geen medewerkers in dienst hebben met LKS.

Monitor tweede tertaal 2024 Werk en Inkomen

Voor meer specifieke informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tweede tertaalmonitor 2024.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Werk en inkomen	- € 4.978
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 4.978

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 183

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Werk is geweldig!

Werk is meer dan alleen een inkomen. Het is productief zijn. Iets betekenen. Mensen ontmoeten. Bij een team horen. Eigenwaarde vergroten. Ertoe doen. En natuurlijk ook een inkomen, waardoor het dagelijks leven beter betaalbaar wordt, stress vermindert en de leuke dingen van het leven makkelijker worden. Werk is geweldig, en voor veel Rotterdammers met een te klein inkomen vaak precies wat ze nodig hebben. Iedereen die kan werken, moet aan de slag kunnen komen. Dat is de essentie van de Rotterdamse uitvoering van de Participatiewet.

Voor iedereen die nu aan de kant zit, blijft er ergens in onze stad werk liggen. Dat is wat de personeelstekorten praktisch betekenen. Werk is van grote waarde, want het zorgt dat deze dingen wél gebeuren en dat de mensen die het werk doen een beter leven krijgen. Daarom: iedereen die kan, aan het werk. Het allerbelangrijkste wat we nodig hebben om de grote bijstandsafhankelijkheid te verminderen, is het geloof dat het daadwerkelijk anders kan. We slagen hier alleen in als werkzoekenden, gemeente, sociaal ondernemers, werkgevers, onderwijspartners én andere partners het gezamenlijk doen. We moeten er rekening mee houden dat iedere Rotterdammer anders is. We kijken goed naar wie wat op welk moment nodig heeft om een stap te zetten richting werk.

Het is de ambitie van het college om het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering te laten dalen naar 30.000 eind 2025.

Medio juni 2023 is het beleidskader Participatie 2023-2026 'Werk is Geweldig' aan de gemeenteraad aangeboden. Het nieuwe beleidskader beschrijft de manier waarop Rotterdam de Participatiewet wil uitvoeren. Het beleidskader schetst de gemeentelijke ambities en de voornaamste beleidsuitgangspunten. Ook staat erin hoe de gemeente haar ambities praktisch en concreet wil realiseren. Uitgangspunt zijn vijf actielijnen:

- Stimuleren duurzame uitstroom en beperken instroom
- Zorgen voor rechtmatige inkomensvoorziening
- De ontwikkeling van mensen bevorderen
- Zorgen voor meer passend werk
- Meer focus en samenwerking op de regionale arbeidsmarkt

Vervolg 2024

Het is nog onduidelijk hoe het bijstandsvolume zich precies gaat ontwikkelen. De ambitie om te dalen naar 31.350 bijstandsuitkeringen eind 2024 is daarmee nog uitdagender.

Tegelijkertijd wordt dit college geconfronteerd met verschillende financiële uitdagingen (waaronder het tekort op de BUIG) waardoor keuzes in de gemeentelijke dienstverlening noodzakelijk zijn. Het lukt niet om alle uitkeringsgerechtigden met eenzelfde intensiteit te begeleiden. In onze uitvoering geven we daarom prioriteit aan inspanningen die zich richten op werkzoekenden die een reële kans maken om, al dan niet na een ontwikkeltraject, vlot uit te stromen naar werk.

In de tweede tertaalmonitor 2024 lichten we toe hoe we de collegetarget in het vizier denken te houden. Onderdeel daarvan is de herijking van onze dienstverlening. We geven daarbij prioriteit aan inspanningen die zich richten op werkzoekenden die een reële kans maken om, al dan niet na een ontwikkeltraject, vlot uit te stromen naar werk.

Begroting 2025

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Paginanummer in website: 184

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Wat willen we bereiken?

We verstevigen de basis voor bestaanszekerheid door rechtmatige, tijdige en voorspelbare uitkeringsverstrekking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bieden van toegankelijke dienstverlening met de menselijke maat;
- Actief informeren over rechten en plichten;
- Opsporen van onrechtmatigheden en fraude door middel van een verbeterde ketenaanpak.

De gemeente zet digitale instrumenten in om het aanvragen van een bijstandsuitkering zo duidelijk en toegankelijk mogelijk te maken. Rotterdammers die digitaal minder vaardig zijn of niet beschikken over de juiste middelen kunnen langskomen op een van onze locaties. De aanvraag wordt zo snel mogelijk afgehandeld, zodat er snel duidelijkheid is over het inkomen. Elke Rotterdamse bijstandsgerechtigde heeft een eigen contactpersoon. Deze medewerker geeft bij vragen over de uitkering direct zelf antwoord of gaat op zoek naar het juiste antwoord. Het gaat altijd om de balans tussen rechtvaardigheid en rechtmatigheid, en het zo mogelijk leveren van maatwerk.

Bij het ontvangen van een bijstandsuitkering horen rechten en plichten. Zo moeten bijstandsgerechtigden, op basis van de inlichtingenplicht, wijzigingen doorgeven die van belang zijn voor het bepalen van het recht op en de hoogte van de uitkering. Op basis daarvan wordt de uitkering aangepast aan de nieuwe situatie.

Een afname van niet-verwijtbare onrechtmatigheden begint bij goede en duidelijke communicatie. De gemeente informeert alle Rotterdammers met een bijstandsuitkering over de rechten en plichten die horen bij de Participatiewet. Dat gebeurt digitaal, telefonisch en via persoonlijk contact.

Soms geeft een iemand met een uitkering wijzigingen of andere informatie bewust niet of foutief door. Rotterdam wil onrechtmatigheden en fraude zoveel mogelijk terugdringen. Op drie manieren vindt onderzoek plaats naar mogelijk misbruik: heronderzoek, fraudeonderzoek en de ketenaanpak toezicht inkomen. Een heronderzoek richt zich op de rechtmatigheid van de bijstandsuitkering zonder dat er een signaal is dat er iets niet klopt. Een fraudeonderzoek vindt plaats als er signalen van fraude zijn. De gemeente verhoogt het aantal uitgevoerde heronderzoeken en fraudeonderzoeken. Daarom komen er meer sociaal rechercheurs. Zij werken samen met collega's binnen de gemeentelijke organisatie, zoals de directie Veiligheid, en met het Openbaar Ministerie en de politie. De handhavingsteams gaan dichterbij de uitvoering opereren. Dit betekent dat de fraudeteams meer in een keten georganiseerd worden.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
% Rechtmatige verstrekking van bijstand	98,41%	99,96%	> 97%	bekend voorjaar 2025	> 97%			
% Besluiten bijstandsaanvraag (levensonderhoud) binnen wettelijke termijn	94,1%	91%	> 90%	88,4%	> 90%			
Aantal afgeronde fraudeonderzoeken	267	874	850	469	850			
Aantal ingediende klachten over bejegening	59	61	< 60	39	< 60			

Toelichting indicatoren

% Rechtmatig verstrekking van bijstand: De meting vindt één keer per jaar plaats op basis van de jaarrekeningcontrole. De realisatie 2024 is bekend bij de Eerste herziening 2025.

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen tweede tertaal 2024.

Begroting 2025

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Paginanummer in website: 185

Doel: Iedereen vooruit richting werk!

Wat willen we bereiken?

- Het aantal Rotterdamse huishoudens met een bijstandsuitkering laten dalen naar 30.000 eind 2025;
- Zoveel mogelijk Rotterdammers doen mee naar vermogen en stromen uiteindelijk uit naar duurzaam werk;
- Meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag, passend bij hun vermogen, ontwikkeling en talenten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Werkzoekenden ondersteunen bij de uitstroom naar duurzaam werk;
- Werkgevers – essentiële partners bij het realiseren van duurzame uitstroom – ondersteunen om gezamenlijk de personeelstekorten te verminderen;
- Rotterdammers stappen laten zetten richting werk door hen te helpen bij de praktische belemmeringen die zijn ervaren;
- Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bieden bij hun ontwikkeling;
- Via het gemeentelijk sociaal ontwikkelbedrijf Rotterdam Inclusief (RI) werk bieden aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking en Rotterdammers die langdurig werkloos zijn;
- Loonkostensubsidie (LKS) inzetten om de drempel voor werkgevers te verlagen om kwetsbare Rotterdammers met een verminderde loonwaarde in dienst te nemen;
- Reguliere bedrijven, ondernemers en werkgevers stimuleren meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroepen;
- Regionaal intensief samen te werken met partners uit het bedrijfsleven, het onderwijs en regiogemeenten;

We ondersteunen Rotterdammers die aan het einde van hun WW-periode in hun zoektocht naar werk. Inzet is een baan te vinden voor de WW-uitkering eindigt. Dit voorkomt dat zij in de bijstand terechtkomen. Werkzoekende Rotterdammers die een uitkering aanvragen, worden zo snel mogelijk benaderd door een werkcoach. Die maakt afspraken over de weg naar werk. Het gaat om duurzame uitstroom naar werk; de inzet is dat zo weinig mogelijk mensen terugkeren in een uitkeringssituatie. Zodra een werkzoekende uitstroom, stopt onze dienstverlening niet. We bieden werkzoekenden met betaald werk en inkomsten boven de bijstandsnorm maximaal zes maanden begeleiding die is gericht op werkbehoud.

Deeltijdwerk kan een belangrijke opstap zijn naar een volledige baan. Tegelijkertijd brengt deeltijdwerk vanuit een uitkering (financiële) onzekerheden met zich mee. We experimenteren met mogelijkheden om de stap naar deeltijdwerk te vergemakkelijken door deze onzekerheden te minimaliseren.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transities waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten. Maar ook is er inzet op de beheersing van de Nederlandse taal, op het voorkomen van schulden en op beschikbare kinderopvang.

Zo nodig krijgen Rotterdammers in een kwetsbare situatie specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat bijvoorbeeld over werkzoekenden met een specifieke belemmering, werkzoekenden uit bepaalde leeftijdscategorieën of met een bepaalde verblijfsstatus. Het gaat om: Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden.

Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. Rotterdam Inclusief biedt hen zo nodig jobcoaching. Werknemers die door een arbeidsbeperking niet bij een reguliere werkgever aan de slag kunnen, biedt Rotterdam Inclusief werk in een beschutte omgeving. Ook is er inzet op simpel switchen, supported employment en zichtbare aanwezigheid op Zuid.

Om meer Rotterdammers te laten werken, intensificeert de gemeente de inzet van loonkostensubsidie, het aanbieden van aanvullende voorzieningen als jobcoaching, werkplekaanpassingen en vervoer, en het realiseren van - al dan niet gemeentelijke - garantiebannen.

We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return. De kans op passende matches tussen

werkzoekenden en werkgevers wordt verrgroot door instrumenten als jobcarving, jobcreatie en open hiring. Het WSPR adviseert werkgevers hoe zij deze instrumenten kunnen toepassen.

In regionale samenwerking zijn al meerdere geslaagde programma's en projecten opgezet. Alle partners hebben de ambitie uitgesproken om de komende jaren meer mensen uit de regio te helpen om ontwikkelstappen te zetten en duurzaam werk te vinden en te behouden. Om dat te kunnen doen, starten we met het Rijnmonds Arbeidsmarktperspectieffonds, komt er een Regionaal Werkcentrum en neemt de gemeente Rotterdam deel aan andere samenwerkingsinitiatieven.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000 *	32.975	32.649	31.350	32.497	30.000	eindwaarde 30.000		
Instroom in de bijstand	5.223	6.655		4.322				
Uitstroom - naar werk - overig	2.684 3.497	3.385 3.596		2.140 2.316				
Aantal Rotterdammers aan het werk met loonkostensubsidie (LKS)	1.179	1.404	1.800	1.554	2.100			
Aantal gerealiseerde gemeentelijke garantiebanen	509	551	600	552				
Aantal gerealiseerde banen Nieuw Beschut	237	311	400	344				
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 die actieve dienstverlening ontvangt, heeft een geregistreerde tegenprestatie ***	76%	75%	80%	74,6%				
% van de werkzoekenden bij Prestatie010 die actieve dienstverlening ontvangt, zet een stap in de persoonlijke ontwikkeling ***	33%	50%	70%	42,7%				

* Startpunt (0-meting Rekenkamer) voor deze collegetarget is de stand van 1 juli 2022, namelijk 34.028 bijstandsuitkeringen.

** Dit zijn ramingen die jaarlijks worden bijgesteld. Leidend hierin is de collegetarget om eind 2025 het aantal bijstandsuitkeringen te laten dalen tot 30.000.

*** Deze indicatoren zijn aangepast in het licht van de herijking dienstverlening. Deze indicatoren richten zich nu op de doelgroep van Prestatie010 die dienstverlening van een activeringscoach ontvangt. De groep die reactieve dienstverlening krijgt, wordt in deze indicatoren niet meer meegenomen.

Toelichting indicatoren

Voor een nadere toelichting over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de Monitor Werk & Inkomen 1e tertaal 2024.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 186

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Werk en inkomen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 187

Projecten

Adidas

In 2020 is besloten de G4 samenwerking ten behoeve van de IT-dienstverlening voor onder meer de domeinen Werk en Klantinteractie te stoppen. Voor beide domeinen is binnen Rotterdam besloten de IT-dienstverlening te vervangen door een applicatie genaamd Thomas. Thomas is de digitale basisoplossing voor de kwetsbare Rotterdammer en de professional. Met Thomas stellen we onder meer de applicaties Edison en RMW (Re-integratie Module Werk) buiten gebruik en bouwen we een modern burger- en professional portaal. Dit is een complexe en omvangrijke opgave met een innovatief karakter, waarbij we als stad vooroplopen in deze ontwikkeling.

De voortgang van het project Adidas is opgenomen in de Monitor ICT Projecten. De Monitor ICT Projecten (MIP) Oktober 2023 – maart 2024 is in juni naar de raad gestuurd.

Begroting 2025

Financiën

Paginanummer in website: 188

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Werk en inkomen		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-273.359	-245.772	-225.568	-220.054	-216.646
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-4.978	-9.937	-6.791	-6.582	-7.220
Kasschuif Activering werkzoekenden	Kasschuiven	800	-800	0	0	0
Kasschuif middelen pilot werkgeverstrajecten Startbanen Statushouders	Kasschuiven	240	-240	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	1.477	2.818	2.818	2.818
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	302	581	581	581
Mutatie baten en lasten ESF	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Mutatie baten en lasten Just Transition Fund	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Mutatie baten en lasten Vroege Start	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verdeling baten en lasten Samen voor Zuid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve RAP-fonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire	Reserves	0	0	0	0	0
Aanpassing participatie gelden 2028	Taakmutaties	0	0	0	0	-528
Bijdrage Regionale doelgroepspecifieke aanpak	Taakmutaties	-137	-137	-137	0	0
Impactanalyse NPLV	Taakmutaties	-12	0	0	0	0
Loon- en prijsbijstelling integratie-uitkering participatie 2024 en verder	Taakmutaties	-5.463	-3.671	-3.618	-3.565	-3.660
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-406	-6.867	-6.435	-6.415	-6.431
Begroting na wijzigingen		-278.337	-255.709	-232.360	-226.636	-223.866

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif Activering werkzoekenden

Er is geanticipeerd op de herijking dienstverlening Participatiewet door interne mobiliteit te stimuleren. Dit resulteert in de voorgestelde kasschuif naar 2025.

Kasschuif middelen pilot werkgeverstrajecten Startbanen Statushouders

Met nog vier andere gemeenten is Rotterdam een pilotgemeente in 'Startbanen voor statushouders'. Het Rijk heeft hiervoor € 400.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is opgenomen in de jaarschijf 2024. De inzet vindt echter plaats in zowel 2024 als 2025. Om de pilot in 2025 te kunnen financieren schuift een bedrag van € 240.000 door naar 2025.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf [Bedrijfsvoering](#). De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Kiezen voor Rotterdam beoogt een bezuiniging en doorontwikkeling van de organisatie. Voor de begroting 2025 leidt Kiezen voor Rotterdam tot lagere personeelslasten en ook tot lagere programmalasten, bijvoorbeeld voor de overige organisatiekosten. Hierdoor dalen eveneens de baten en lasten die intern worden doorbelast of die de gemeente verrekent met externen.

Mutatie baten en lasten ESF

Voor de subsidieregeling Europees Sociaal Fonds Plus zijn de verwachte baten en lasten begroot. Inmiddels is bekend dat deze baten en lasten hoger zijn dan voor 2024 en 2025 was geraamd: voor 2024 met € 500.000 en voor 2025 met € 600.000. De baten en lasten zijn hierop aangepast. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Mutatie baten en lasten Just Transition Fund

De baten en de lasten van het Just Transition Fund zijn voor 2024 verlaagd met € 572.000 en voor 2025 en 2026 verhoogd met € 286.000. De verwachting is dat de uitgaven voor de subsidies in 2024 lager uitvallen. Het subsidiegeld dat de gemeente in 2024 minder uitgeeft, wordt ingezet in 2025 en 2026.

Mutatie baten en lasten Vroege Start

Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor het innovatieve inburgeringstraject 'Vroege Start' voor statushouders. Na vaststelling van de begroting zijn de baten en lasten verhoogd met € 1,2 mln. Deze bijstelling is per saldo neutraal.

Verdeling baten en lasten Samen voor Zuid

Voor de pijler 'Werk' binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) geeft de gemeente niet alle begrote rijksbijdragen in 2024 en 2025 uit. De intensievere dienstverlening door inkomensconsulenten wordt vanaf medio 2024 niet meer gefinancierd uit het geld van het Rijk. Dit gebeurt voortaan uit de gemeentebegroting, gezien de beperkte bijdrage aan de NPRZ-doelstellingen. De baten en lasten worden verlaagd met € 230.000 in 2024 en € 460.000 in 2025. De rijksmiddelen schuiven door naar 2025 of 2026.

Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand studenten

Voor de jaren 2024 tot en met 2026 stelt het college een onttrekking voor van € 2,0 mln uit de bestemmingsreserve 'Bijzondere bijstand studenten'. De uitgaven zijn bedoeld voor Jongeren en Schulden (JES), een nieuwe variant om jongeren met schulden te helpen. Het Jeugdperspectieffonds (JPF), de vorige regeling, had geen budget meer beschikbaar. Omdat zowel de onttrekking als de lasten worden begroot, is deze bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Breed Offensief

Breed Offensief is een taak die het Rijk aan gemeenten heeft opgelegd. Het doel is werkgevers te stimuleren om de arbeidsmarktpositie van mensen met loonkostensubsidie te verbeteren. De project- en invoeringslasten bedragen € 738.000. Deze lasten worden gedekt uit de bestemmingsreserve Breed Offensief. De onttrekking en de lasten worden begroot. Hierdoor is de bijstelling per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW

In 2023 is het herstelprogramma gestart rond de functiewaardering van de medewerkers van de Sociale Werkvoorziening (SW). Deze start kwam nadat in 2018 was geconstateerd dat het functiehuis voor de cao-SW niet actueel was en ook een passend functiewaarderingsproces ontbrak. Het herstelprogramma is bedoeld om recht te doen aan hen die mogelijk achterstallig loon tegoe hebben in verband met een onjuiste inschaling volgens de cao-SW. In de jaarrekening 2023 is hiervoor een bestemmingsreserve gevormd van € 3,8 mln. De verwachting is dat de functiewaardering en bijbehorende uitbetalingen in 2024 worden afgerond. De onttrekking en de lasten worden begroot; de bijstelling is daardoor per saldo € 0.

Bestemmingsreserve RAP fonds

Voor het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP) is de verwachting dat in 2024 het budget van € 3,9 mln niet volledig wordt uitgekeerd.

De uitgaven van de verstrekte subsidies lopen over de jaargrens heen. Omdat hiervoor voor 2025 al verplichtingen zijn aangegaan, is het voorstel een bestemmingsreserve te vormen van € 1,7 mln. De onttrekking en de lasten worden beide begroot; de bijstelling is daardoor per saldo € 0.

Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden

Het gaat om een administratieve omzetting van aanpassingen binnen de de bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden. Deze wijziging is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmonitor

Uit het saldo op de BUIG wordt € 528.000 verrekend in de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) voor de 'verkoopopbrengst Eneco'. Dit gebeurt vanwege het Rotterdamse Scholingsfonds. Bij de dekking van dit fonds - uit de verkoopopbrengst Eneco - is namelijk afgesproken dat besparingen door uitstroom van bijstandsgerechtigden met een scholingsvoucher terugvloeien naar de RIM. Het gaat hierbij om de bespaarde uitkeringen aan Rotterdammers die in 2023 zijn uitgestroomd uit de bijstand nadat eerder met een scholingsvoucher in hun toekomst was geïnvesteerd.

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire

In de nasleep van de toeslagenaffaire maakt de gemeente kosten voor de kwijtschelding van schulden. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve van € 206.000 in 2024. Deze bijstelling is per saldo budgetneutraal.

Aanpassing participatie gelden 2028

In 2018 zijn landelijke afspraken gemaakt over de overheveling van twee onderdelen van de integratie-uitkering Participatie naar de algemene uitkering. Het gaat om de onderdelen Wajong en Regulier werk. Deze overheveling is, zoals blijkt uit de meicirculaire van het Rijk, met ingang van 2023 uitgevoerd. Bij de overheveling is overeengekomen om de meerjarige volumegroei te blijven compenseren. Dat gebeurt door een correctie op de extrapolatie. Het gaat om een bedrag van € 528.000 in 2028.

Bijdrage Regionale doelgroepspecifieke aanpak

Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld aan de centrumgemeenten voor de regionale doelgroepspecifieke aanpak. Dit geld is bedoeld om de arbeidsparticipatie van statushouders en andere kwetsbare groepen te vergroten en hen extra te ondersteunen. Het gaat om € 137.000 per jaar voor de periode 2024 tot en met 2026.

Impactanalyse NPLV

Zeventien gemeenten ontvangen vanuit het interbestuurlijke programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) een bijdrage van in totaal € 270.000 voor een actualisatie van een eerder uitgevoerde impactanalyse 'vooraf' (ex ante). Voor elke gemeente is per Stedelijk Focusgebied € 15.000 beschikbaar. Naar verwachting geeft Rotterdam 100 procent van de bijdrage uit aan de inkoop van de actualisatie. Daarom is een afdracht gedaan aan het BTW Compensatie Fonds. Gecorrigeerd voor deze afdracht gaat het per gemeente – en dus ook voor Rotterdam - om € 12.000.

Loon- en prijsbijstelling integratie-uitkering participatie 2024 en verder

Het Rijk heeft budget beschikbaar gesteld voor de reguliere loon- en prijsbijstelling Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) en Nieuw Beschut Werk. Het gaat om een hogere bijdrage voor Nieuw Beschut Werk en een eenmalige bijdrage voor de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Voor 2024 gaat het om € 5,5 mln tot € 3,7 mln in 2028. De ontvangen rijksmiddelen zijn (als baat) verwerkt in het programma Algemene Middelen. Daartegenover wordt het lastenbudget binnen het programma W&I verhoogd (vandaar het gepresenteerde min-bedrag in dit programma).

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Voor 2025 een bedrag van -€ 6,7 mln tot -€ 6,3 mln in 2028
- Budgetoverheveling van programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving naar programma Werk en Inkomen voor ontwikkeling van een aanvraag- en adviesmodule inkomensondersteuning voor 2024. Het gaat om een bedrag van -€ 275.000
- Diverse kleine technische wijzigingen voor 2024 van -€ 131.000 tot -€ 103.000 in 2028.

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	579.893	570.227	584.841	555.925	555.143	553.826
Bijdragen rijk en medeoverheden	570.996	558.398	570.881	543.457	542.675	541.358
Overige opbrengsten derden	8.914	11.829	13.961	12.468	12.468	12.468
Overige baten	-16	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	838.299	865.239	845.093	789.425	781.816	777.729
Apparaatslasten	182.124	187.140	183.896	169.634	167.357	167.374
Inhuur	8.522	2.344	1.697	2.028	2.022	2.022
Overige apparaatslasten	4.354	4.004	4.674	4.760	4.755	4.755
Personeel	169.248	180.791	177.526	162.845	160.580	160.597
Overige verrekeningen	-1.089	1.001	-2.587	-2.866	-2.866	-2.866
Overige verrekeningen	-1.089	1.001	-2.587	-2.866	-2.866	-2.866
Programmalasten	657.265	677.099	663.784	622.657	617.324	613.221
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	38.461	38.896	40.230	34.249	31.260	28.661
Kapitaallasten	0	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	-17.351	50	116	116	116	116
Salariskosten WSW en WIW	52.748	63.760	58.150	55.604	53.517	52.014
Sociale uitkeringen	568.549	556.589	546.276	516.048	516.048	516.048
Subsidies en inkomensoverdrachten	14.857	17.803	19.013	16.641	16.384	16.384
Saldo voor vpb en reserveringen	-258.406	-295.012	-260.252	-233.500	-226.672	-223.903
Saldo voor reserveringen	-258.406	-295.012	-260.252	-233.500	-226.672	-223.903
Reserves	-931	16.675	4.543	1.140	37	37
Onttrekking reserves	26.144	49.547	14.526	865	37	37
Begeleiding naar werk voor Statushouders	1.000	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	0	400	1.000	600	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	221	738	0	0	0	0
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	16.904	35.557	12.183	0	0	0
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	134	358	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	1.333	1.451	751	265	37	37

Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	234	76	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW	0	3.817	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	431	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Spaarsaldo Participatiebudget	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	3.053	6.943	592	0	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoering energietoeslag	1.400	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire	140	206	0	0	0	0
Rotterdams Investeringsmotor	1.293	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	28.817	33.571	12.183	0	0	0
Begeleiding naar werk voor Statushouders	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	28.139	30.409	12.183	0	0	0
Bestemmingsreserve RAP fonds	0	1.696	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	678	1.466	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.742	700	2.200	275	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	200	0	0	0	0
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	0	0	700	275	0	0
Bestemmingsreserve MaaS en Ma!N	787	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nieuw Beschut	600	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	500	1.500	0	0	0
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten RBZ	355	0	0	0	0	0
Saldo	-259.337	-278.337	-255.709	-232.360	-226.636	-223.866

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan voornamelijk uit rijksbijdragen in het kader van de Bundeling uitkeringen inkomensvoorzieningen gemeenten (BUIG) ten behoeve van de uitvoering van de Participatiewet. Vanuit deze bijdrage betaalt de gemeente bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies.

Lasten

De programmalasten bestaan voor het grootste deel uit de sociale uitkeringslasten. De participatiemiddelen, als integratie-uitkering in het Gemeentefonds, zijn bestemd voor re-integratie van werkzoekenden, werkzoekenden met een arbeidsbeperking en de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Reserves

Een belangrijke risicoreserve binnen dit programma is de bestemmingsreserve BUIG. Deze reserve wordt gebruikt voor het dekken van eventuele tekorten op de BUIG.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de programmalasten en baten wordt vooral beïnvloed door de geraamde ontwikkeling van de uitkeringslasten en het BUIG-budget. De lasten van de sociale uitkeringen zijn voor twee jaren (2024 en 2025) geraamd op basis van volume en prijs. Het BUIG budget voor deze jaren is gebaseerd op de laatst verkregen informatie van het Rijk. Voor de jaren daarna wordt de ontwikkeling in de verwachte rijksbaten gelijkgesteld aan de ontwikkeling van de verwachte lasten, waarvoor we aansluiten bij CPB-ramingen van de ontwikkeling van het landelijke aantal bijstandsuitkeringen.

Het meerjarig verloop op de apparaatslasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutatie in de formatie en de aan het personeelsbestand gerelateerde kosten: loonkosten, overige personele kosten en inhuur. De formatie van het organisatieonderdeel Werk en Inkomen is gebaseerd op de capaciteit die nodig is voor uitvoering van het geraamde bijstandsvolume. Deze formatie wordt vervolgens omgezet in het benodigde loonkostenbudget.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Werk en inkomen/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Werk en inkomen	-278.337	-255.709	-232.360	-226.636	-223.866
Arbeidsparticipatie - Maatschappelijk	-23.548	-21.083	-18.798	-17.465	-17.465
Arbeidsparticipatie - Werk	-66.513	-65.646	-59.039	-57.333	-56.068
Begeleide participatie	-106.090	-110.319	-106.980	-104.088	-102.582
Inkomensregelingen - Inkomen	-82.186	-58.661	-47.543	-47.749	-47.750

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872
Bestemmingsreserve Breed Offensief		0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijks gelden voor ontvangen.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024	938	0	738	200	0	
Begroting 2025	0	0	0	0	0	
Raming 2026	0	0	0	0	0	
Raming 2027	0	0	0	0	0	
Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)		25.528	25.528	25.528	25.528	25.528
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25.528	25.528	25.528	25.528	25.528	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.					
Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024	30.676	30.409	35.557	0	25.528	
Begroting 2025	25.528	12.183	12.183	0	25.528	
Raming 2026	25.528	0	0	0	25.528	
Raming 2027	25.528	0	0	0	25.528	
Raming 2028	25.528	0	0	0	25.528	
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt		225	225	225	225	225
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt	225	225	225	225	225	
Doel reserve:	Het gaat hier dus om middelen bedoeld voor de arbeidsregio (en dus niet alleen voor Rotterdam). De besteding van deze middelen wordt onder regie van de centrumgemeente (Rotterdam) afgestemd binnen					

	de arbeidsmarktregio.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	583	0	358	0	225		
	Begroting 2025	225	0	0	0	225		
	Raming 2026	225	0	0	0	225		
	Raming 2027	225	0	0	0	225		
	Raming 2028	225	0	0	0	225		
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling				2.146	695	155	118	81
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872			
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling	2.146	695	155	118	81			
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.597	0	1.451	0	2.146		
	Begroting 2025	2.146	0	751	700	695		
	Raming 2026	695	0	265	275	155		
	Raming 2027	155	0	37	0	118		
	Raming 2028	118	0	37	0	81		
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872			
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	In 2021 heeft Wenl van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	76	0	76	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		

	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872		
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Herstelprogramma Functiewaardering SW							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.817	0	3.817	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872		
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.							
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	0	0	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve RAP fonds				1.696	1.696	1.696	1.696	1.696
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872		
Bestemmingsreserve RAP fonds		1.696	1.696	1.696	1.696	1.696		
Doel reserve:	Met het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectief (RAP) fonds worden subsidies verstrekt aan partijen in de regio. De uitbetalingen van de subsidies lopen over de jaargrens heen.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2028)							

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	1.696	0	0	1.696		
	Begroting 2025	1.696	0	0	0	1.696		
	Raming 2026	1.696	0	0	0	1.696		
	Raming 2027	1.696	0	0	0	1.696		
	Raming 2028	1.696	0	0	0	1.696		
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire				342	342	342	342	342
Begroting bestemmingsreserves Werk en inkomen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872		
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire		342	342	342	342	342		
Doel reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	548	0	206	0	342		
	Begroting 2025	342	0	0	0	342		
	Raming 2026	342	0	0	0	342		
	Raming 2027	342	0	0	0	342		
	Raming 2028	342	0	0	0	342		

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding Toeslagenaffaire

In de jaarrekening 2021 is deze reserve gevormd vanuit ontvangen rijksmiddelen als compensatie voor uitvoeringskosten voor de afwikkeling van de kinderopvang- en toeslagenaffaire. De einddatum van de reserve is aangepast van nader te bepalen naar **31 december 2026**.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 189

Kaders en verbonden partijen

Kaders

- [Beleidskader Participatie 2023-2026](#)
- Tweede tertaaltertaalmonitor Werk en Inkomen 2024

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen zetten zich in om het doel van het programma te realiseren:

- Wigo4it C.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 190

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

'We willen zoveel mogelijk Rotterdammers aan het werk en uit de bijstand helpen. En met de grote hoeveelheid vacatures is dit HET moment om daarin flinke stappen vooruit te zetten. We hebben iedereen nodig in onze stad.'

Begroting 2025

Zorg, welzijn en wijkteams

Paginanummer in website: 191

Zorg, welzijn en wijkteams

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams beschermt en bevordert de gemeente de gezondheid van Rotterdammers. Het programma richt zich er ook op dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Begroting 2025

Voortgang Tweede Herziening 2024

Paginanummer in website: 192

Voortgang Tweede herziening 2024

Jeugdpreventie

Collegetarget Jeugdpreventie: “Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.”

Realisatie 2023: **5.602**

Mijlpaal 2024: **5.000**

Realisatie tot en met juni 2024: **2.083**

In 2023 hebben 5.602 jeugdigen en/of hun ouders of verzorgers een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie afgerond. Hiermee is de mijlpaal van gemiddeld 5.000 deelnemers per jaar voor 2023 behaald. Naast het uitvoeren van het aantal onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie worden er ook eisen gesteld aan de aanwezigheid van de deelnemers: 75-80%.

Voor 2024 is subsidie gegeven voor hetzelfde type interventies, voor minimaal 6.400 jeugdigen en/of hun ouders. In de eerste helft van 2024 hebben 2.083 jeugdigen en/of hun ouders een interventie afgerond. Dit is minder dan de helft van 6.400. De verklaring hiervan is dat alleen grote jeugdpreventie-aanbieders, met meer dan € 100.000 aan ontvangen subsidie, een halfjaarrapportage moeten indienen en alleen afgeronde trajecten rapporteren. Bij het uitbrengen van de halfjaarrapportage volgden verschillende deelnemers nog trajecten.

We doen er alles aan om de mijlpaal in 2024 weer te halen. We zijn op de goede weg, de aantallen van de halfjaarrapportage liggen voor op die van vorig jaar. Uitdaging hierbij blijft het voorkomen voortijdige uitval van deelnemers. Daarnaast blijft het voor aanbieders vanwege de dynamische arbeidsmarkt lastig om getraind personeel te werven en te behouden.

Preventieve ondersteuning Jeugd

Alcohol en andere drugs

Binnen het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en andere drugs 2023-2027 zijn, als onderdeel van het subsidiekader Jeugdpreventie, de volgende resultaten geboekt:

- Op het speciaal voortgezet onderwijs, het praktijkonderwijs en op het mbo niveau 1 en 2 hebben 70 jongeren een individueel traject gevolgd en daarmee hulp gekregen bij hun problematische gebruik.
- Met 6 ouderbijeenkomsten zijn 35 ouders ondersteund in het bespreekbaar maken van middelengebruik met hun kinderen.
- 81 professionals binnen de jeugdhulp, bij de wijkteams en binnen het jeugd- en jongerenwerk zijn getraind in het vroegtijdig signaleren van mogelijk problematisch gebruik bij hun klanten. signaleren van mogelijk problematisch gebruik bij hun klanten. Hierdoor wordt er binnen ongeveer 1.215 huishoudens waar deze professionals contact mee hebben aandacht besteed (signaleren en, indien nodig, hulp) aan mogelijke alcohol- en/of drugsproblematiek.
- Via de ziekenhuizen zijn er 34 jongeren doorverwezen die bij Youz een coachingstraject hebben gevolgd
- Bij het Kopp/Kov-symposium hebben 190 professionals van verschillende instellingen zich laten informeren over Kopp/Kov-problematiek, hoe dit adequaat is te signaleren en hoe ze waar nodig kunnen doorverwijzen naar interventies voor jongeren. Het gaat hierbij om jongeren binnen gezinnen waarbij ouders of andere opvoeders kampen met psychische problemen of verslavingsproblematiek.
- De drugstestservice is 25 donderdagavonden open geweest en er zijn 480 bezoekers geweest die hun drugs hebben laten testen. 77% van de aangeboden samples was MDMA/XTC.
- De website [Puberenco.nl](https://puberenco.nl), voor opvoeders en professionals, is door 3.800 unieke bezoekers bekeken. De website [Maakjekeus.nl](https://maakjekeus.nl), met informatie over middelen, is 6.500 keer bezocht.

Schoolmaatschappelijk werk (SMW), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Schoolzorgteams (SZT)

Het Schoolmaatschappelijk werk en CJG dragen met hun verwijzingen naar het preventieve aanbod bij aan het bereik van de preventieve interventies van het subsidiekader Jeugdpreventie. Daarnaast nemen zij deel aan de recente ontwikkeling van Schoolzorgteams in het primair onderwijs.

In de eerste helft van 2024 waren er 111 schoolzorgteams actief. Zij bedienden 114 schoollocaties. Vanaf het schooljaar 2024-2025 starten 8 extra schoolzorgteams.

De gemeente heeft de wens uitgesproken dat het CJG met zijn uitvoering nauw aansluit op de schoolzorgteams. Er is in het schooljaar 2023-2024 op 10 basisscholen een laagdrempelige pilot gestart om de meerwaarde te onderzoeken van deelname van het CJG aan het schoolzorgteam. Uit de door het CJG uitgevoerde eindevaluatie van de pilot blijkt dat de deelname van CJG aan het schoolzorgteam een positief effect heeft op de samenwerking tussen CJG en de school. Wel is er meer tijd nodig om conclusies te kunnen trekken over de meerwaarde van deze deelname, omdat het merendeel van de schoolzorgteams waarbij CJG is aangesloten nog in de startfase zaten.

Per 2025 vindt een bijstelling van € 1,1 mln plaats op het Rotterdamse preventief aanvullend pakket van het CJG. Deze bijstelling is in eerste instantie gericht op de Frontoffice en Service, en op contact met de ouders – via balies, telefonisch en online -, ook omdat Rotterdam de afgelopen jaren de kosten voor deze functie in de regiogemeenten heeft gedragen. Samen met het CJG wordt gekeken naar andere mogelijkheden om de kosten te verlagen, om eventuele negatieve gevolgen voor de dienstverlening aan Rotterdamse ouders zoveel mogelijk te beperken.

Bestuursopdrachten Jeugdzorg

Hervormingsagenda en regionale opdracht kostenbeheersing

De kosten voor de jeugdzorg binnen de gemeente Rotterdam zijn het afgelopen jaar fors toegenomen. Daarom is naast de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ) een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente Rotterdam aan het terugdringen van de kostenstijging. In het eerste kwartaal van 2024 heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) hiervoor een maatregelenpakket vastgesteld. De eerste van deze maatregelen zijn uitgewerkt en ingevoerd. Naast de BOZ en de RBOK is een extra Rotterdamse ambitie afgesproken. De maatregelen voor deze extra Rotterdamse ambitie zijn momenteel in ontwikkeling of in uitwerking.

Inkoop Wmo-maatwerkondersteuning

Na raadpleging van verschillende zorgaanbieders, zijn de inkoopdocumenten voor de Wmo-maatwerkondersteuning op 30 januari 2024 gepubliceerd. Daarop hebben 89 zorgaanbieders zich ingeschreven voor de verschillende opdrachten. Na de beoordeling door de gemeente van deze inschrijvingen vond in juli 2024 de gunning plaats. Met 77 zorgaanbieders zijn contracten afgesloten voor de Wmo-maatwerkondersteuning vanaf 2025. Deze ondersteuning bestaat bijvoorbeeld uit semimurale ondersteuning aan Rotterdammers die wel zelfstandig wonen, maar daarbij ondersteuning in de nabijheid nodig hebben. Ook gaat het om gezinsondersteuning en om ondersteuning voor Rotterdammers die te maken hebben met huiselijk geweld. De doelen hiervan zijn gericht op veiligheid, herstel en relatiedynamiek. In de opdrachtverlening zijn verder doelen opgenomen uit de Bestuursopdracht Zorg om via inkoop bij te dragen aan een betaalbaar, uitvoerbaar en houdbaar te houden zorgstelsel. In de contracten met aanbieders is bijvoorbeeld meer aandacht voor monitoring en sturing op passende zorg en tijdig afschalen. Ook zijn er verbeteringen aangebracht in het administratieve proces van bijstellen van indicaties n.a.v. gewijzigde zorgbehoefte. De contracten hebben in beginsel een looptijd van drie jaar. Er zijn drie verlengingsmogelijkheden, de eerste keer voor maximaal twee jaar en de tweede en derde keer voor maximaal één jaar.

Een groot deel van de 77 gecontracteerde zorgaanbieders had al eerder een contract met de gemeente. Er zijn 32 nieuwe zorgaanbieders bijgekomen. Daarvan was een deel al actief in Rotterdam als pgb-aanbieder of onderaannemer voor de Wmo. Met de gunning is een divers aanbod voor kwetsbare Rotterdammers voor de komende contractperiode gewaarborgd.

Voor cliënten die na de gunning te maken kregen met een andere zorgaanbieder, geldt een overgangsperiode die maximaal één jaar duurt. De tarieven voor 2025 gaan omhoog. Dat komt vooral door de stijging van loonkosten in de zorg. Er zijn ook kostenverlagende aspecten, bijvoorbeeld voor de overhead. Soms is de samenstelling van zorgteams veranderd doordat functies in lagere salarisschalen aan deze teams zijn toegevoegd. Maar per saldo leiden de nieuwe tarieven tot hogere kosten. In de begroting 2025 is hiermee rekening gehouden.

Bestuursopdracht Zorg (BOZ)

De vraag naar zorg blijft groeien. Daardoor stijgt de druk op zorgmedewerkers en stijgen ook de zorguitgaven voor de gemeente. Houdbaarheid, uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de zorg staan onder een toenemende druk. De bestuursopdracht Zorg is bedoeld om oplossingen te bedenken om de groeiende vraag en de oplopende gemeentelijke zorguitgaven te remmen, om zo de zorg voor de Rotterdammers toekomstbestendig te houden.

In mei stelde de gemeenteraad het plan 'Passende Zorg voor Heel de Stad' vast. Dit plan biedt het kader voor het aanbod van maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp voor Rotterdammers. Het plan is een aanvulling op het beleidskader 'Heel de Stad'. De uitgangspunten van 'Heel de Stad' blijven onverkort gelden, maar wel passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en budget.

Eind april 2024 zijn nieuwe maatregelen gepresenteerd die met zorg- en welzijnsaanbieders zijn ontwikkeld. Zij onderschrijven de noodzaak tot verandering, ook vanwege de grote problemen op de arbeidsmarkt. Met de nieuwe maatregelen stelt de gemeente zich kritischer op bij de afweging wie welke zorg op welk moment krijgt. Daarbij bekijkt de gemeente ook wie mogelijk geholpen is met andere vormen van hulp. De invoering van de maatregelen loopt.

In januari 2024 zijn twee pilots begonnen, in Bloemhof en Schiebroek. Het doel is dat professionals in het sociaal domein zich meer kunnen inzetten voor bestaanszekerheid. Onderdeel van de pilots zijn 'casuïstiektafels' om vastgelopen situaties te bespreken. Door die besprekingen kunnen professionals zich meer verbinden met de formele en informele netwerken in de pilotwijken. Extra inzet van een 'verbinder' moet leiden tot het bouwen van dergelijke formele en informele netwerken. De uitvoering van de 'motie infopleinen' helpt de bewoners in deze wijken hun weg naar hulp beter te vinden. Op die manier kunnen problemen vroegtijdig in beeld komen en kan aan oplossingen worden gewerkt voordat inzet van dure zorg nodig is.

Binnen de gemeentelijke organisatie groeit het inzicht dat niet elke hulpvraag een zorgvraag is. Er is sprake van een cultuuromslag, waarbij medewerkers met elkaar kritisch kijken naar de toegang tot zorg en de dienstverlening herijken: 'Samen Zuinig op Zorg'. Daarnaast is er in de samenleving een andere blik op zorg nodig. Er is een brede mentaliteitsverandering nodig. De campagne 'Praat vandaag over morgen 010' is van start gegaan om Rotterdammers aan te sporen nu al na te denken en te praten over hoe ze later in hun leven de zorg willen organiseren, als de vanzelfsprekendheden van nu er niet meer zijn.

Kwetsbare Rotterdammers doen mee

EU-arbeidsmigranten

In het in maart 2024 vastgestelde [Actieplan Buitenslapers](#) staan 18 maatregelen om het aantal buitenslapers terug te dringen en de overlast door het buitenslapen tegen te gaan. De maatregelen moeten dakloosheid tegengaan, perspectief bieden, hardnekkige overlastgevers aanpakken en leiden tot beter omgevingsbeheer.

Een van de maatregelen is het bieden van laagdrempelige opvang voor dakloze EU-migranten. Sinds 1 juni is er zowel 's nachts als overdag opvang die plek biedt voor 60 niet rechthebbende EU-migranten. Overdag is er aanbod van verschillende hulpverlenings- en zorgtrajecten. Doel is perspectief te bieden door begeleiding naar werk of terugkeer naar het land van herkomst.

Ouderen

De actieagenda Goud voor Oud is in februari 2024 door de gemeenteraad besproken. Met de uitvoerende partners zijn en worden afspraken gemaakt voor de uitvoering van deze agenda. Collegeprioriteiten als wijkrestaurants, huismeesters, Thuisplusflats en een dementievriendelijke stad krijgen deze collegeperiode onverminderd inzet.

De komende jaren is ruim 2 miljoen euro beschikbaar voor een subsidieregeling om de komst van nieuwe zorg- en wijkrestaurants te ondersteunen en bestaande restaurants te stimuleren om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. In 2024 is ondersteuning voor 15 zorg- en wijkrestaurants voor ouderen. Een ander onderdeel van de actieagenda is de inzet van sociale huismeesters in seniorencomplexen. Dit gebeurt in samenwerking met de wooncorporaties. De sociale huismeesters dragen bij aan sociale samenhang en sociale veiligheid. Dit bevordert dat ouderen langer veilig thuis kunnen wonen. Er wordt gekeken in welke complexen op korte termijn de inzet van een huismeester mogelijk is. Vanuit de gemeente willen we de corporaties ondersteunen bij de inzet van de sociale huismeesters en daarom stellen we een subsidie beschikbaar. In enkele wooncomplexen is er overlast waardoor ouderen zich onveilig voelen. In die complexen is er een verhoogde inzet voor de veiligheid. Zo is er in 2024 in een complex tijdelijk beveiliging ingezet, in aanvulling op andere veiligheidsmaatregelen.

Op 29 mei 2024 is het certificaat Dementievriendelijke Stad verlengd. Dit betekent opnieuw een erkenning voor alle inzet van de samenwerkingspartners binnen de ketenaanpak dementie. Rotterdam blijft medewerkers van Publieksbalies en Maatschappelijke Ondersteuning in de Wijk (MOW) trainen in het herkennen van en omgaan met dementie. Voor 2024 zijn er 17 extra trainingen ingekocht, naast de 10 trainingen die in 2024 gegeven zijn of al ingepland waren. Er is grote belangstelling voor bij partnerinstellingen. Ook de welzijnsorganisaties en Mantelfoon bereiken mensen met dementie en hun mantelzorgers. Er zijn dagactiviteiten, vrijwilligerswerk (Dementalent), individuele ondersteuning vanuit de Sociale Benadering Dementie en ondersteuning aan mantelzorgers. Dat laatste gebeurt bijvoorbeeld door de interventie 'Beter Thuis met Dementie'. De website rotterdamdementie.nl is vernieuwd.

Met het budget voor valpreventie uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is het mogelijk om samen met partners in de stad de landelijke ketenaanpak in Rotterdam in te voeren. Met de campagne 'Kleine val, Grote gevolgen' is ingezet op bewustwording bij oudere mensen van het risico om te vallen. In de hele stad zijn er themabijeenkomsten waarbij de 'Smart Floor' wordt ingezet. Deze Smart Floor is een hulpmiddel om de mate van het valrisico in te schatten.

Afhankelijk van het valrisico en de individuele voorkeuren is er een passend aanbod mogelijk. Dit aanbod varieert van advies om een themabijeenkomst bij te wonen of zich aan te melden bij structureel beweegaanbod tot het volgen van een Val Niet-training.

Daarnaast wordt het beweegaanbod uitgebreid en wordt het aanbod verbeterd. Extra trainingen zijn ingekocht en de gemeente blijft in gesprek met partnerinstellingen om het aantal trainingen in alle gebieden verder uit te breiden.

Collegetarget woonzorgconcepten

In de collegeperiode 2022-2026 realiseert de gemeente minimaal 14 Thuisplusflats voor ouderen en start de gemeente met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen. Het gaat om in totaal 24 voorzieningen.

Realisatie 2023: 2

Mijlpaal 2024: 16

Realisatie periode 2022 – 1 juli 2024 (cumulatief): 17

Het doel van het college is dat Rotterdammers zo prettig mogelijk oud worden. Er zijn twee onderdelen: uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en bouw van nieuwe woonzorgcomplexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna in Feijenoord. In 2023 de bouw begonnen van Odeon, in het Centrum, en met het optoppen van de Klapwiek in Prins Alexander. Het optoppen van de Klapwiek vindt in eerste instantie in de fabriek plaats. Daardoor is dit nieuwbouwproject voor 2023 nog niet meegeteld voor de collegetarget. De telling voor het collegetarget geldt namelijk vanaf de eerste handeling op locatie zelf. De bouw op locatie van De Klapwiek start naar verwachting in het derde kwartaal van 2024. In het eerste kwartaal van 2024 is gestart met het nieuwbouwproject Kruisnetlaan in Hoogvliet.

Om het aantal Thuisplusflats uit te breiden naar 20 Thuisplusflats heeft de gemeente een aanbesteding gehouden. Deze is in het tweede kwartaal van 2024 succesvol afgerond. Op 1 juli zijn de contracten ingegaan voor de 20 Thuisplusflats die er verspreid over de stad komen. Het gaat om 14 nieuwe Thuisplusflats en de voortgang van 6 bestaande Thuisplusflats onder de nieuwe contractvoorwaarden. Met het ingaan van de overeenkomsten voor de Thuisplusflats is dit onderdeel van het collegetarget woonzorgcomplexen behaald. De commissie Zorg, Wonen, Welzijn en Sport is hierover geïnformeerd. Ook voor de zes Thuisplusflats die sinds eind 2020/begin 2021 gecontracteerd zijn, was een nieuwe aanmelding nodig vanwege de gewijzigde contractvoorwaarden.

Financiële bijstellingen

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams	- € 27.128
Actualisatie kapitaallasten	- € 1.226
Jeugdhulp persoonsgebonden budget	- € 14.091
Technische wijzigingen, reserves, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 11.811

Begroting 2025

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Paginanummer in website: 193

Bestuurlijke hoofdlijnen Begroting 2025

Zorg

Het college heeft opdracht gegeven met maatregelen te komen voor een toekomstbestendig zorgstelsel van Rotterdam. Deze bestuursopdracht Zorg moet leiden tot beperking van de groei van het beroep op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Jeugdwet. De gemeente blijft hierover in gesprek met bewoners en zorgaanbieders in de jeugdzorg, de thuiszorg en de Wmo. Het integraal plan 'Passende Zorg voor Heel de Stad' is een aanvulling op het bestaande beleidskader 'Heel de Stad': met deze aanvullingen op het beleid blijft de gemeente de uitgangspunten van 'Heel de Stad' hanteren, maar passend binnen de beperkte arbeidscapaciteit en middelen. Met het oog hierop is ook inzet op preventie van Zorgfraude een belangrijk punt. Ook in regionaal verband (binnen de GRJR), worden er stijgende kosten gezien bij de specialistische jeugdhulp. Daarom is er ook een Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) gestart. Samen met regiogemeenten en de jeugdzorgaanbieders werkt de gemeente Rotterdam aan het terugdringen van de kostenstijging.

Daarnaast hebben we in december 2023 een regioplan 'Samen zorg voor Morgen' ondertekend waarin we (als uitwerking van het landelijke Integraal Zorgakkoord/IZA) afspraken gemaakt hebben binnen de zorgkantorregio (Zilveren Kruis, de zorgaanbieders en de gemeenten Rotterdam, Capelle a/d IJssel en Krimpen a/d IJssel). Op basis van dit regioplan verschijnt in tweede helft van 2024 een IZA-werkagenda 2024-2025, waarin verschillende maatregelen worden geprioriteerd en uitgewerkt. Daarbij wegen we ook welke rol het sociaal domein (en daarbinnen de gemeente) in de transitie van zorg kan nemen en wat daarvoor nodig is. Dit hangt ook samen met de uitwerking van het landelijke coalitieakkoord en de rijksbegroting 2025.

De landelijke Hervormingsagenda Jeugd vraagt een kwalitatieve verbetering van het jeugdstelsel en financiële houdbaarheid. Dit moet leiden tot minder inzet van individuele jeugdhulp en meer ondersteuning in de context van de jeugdige. Deze doelstelling hangt samen met het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming en de landelijke onderwijsagenda's. De inhoudelijke beweging van de landelijke Hervormingsagenda Jeugd sluit grotendeels aan op de verandering die is beschreven in de meerjarige inkoopcontracten jeugdhulp. Via de Rotterdamse Bestuursopdracht Zorg (BOZ) en de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) werkt de gemeente aan de financiële houdbaarheid. Onderdeel daarvan is ook te kijken naar andere domeinen om de zorgkosten te verlagen bijvoorbeeld op het gebied van wonen.

Digitale inclusie

We leven in een wereld waar digitalisering toeneemt en invloed heeft op hoe we werken, leren en met gezondheid omgaan. Sommige mensen profiteren van deze ontwikkelingen maar anderen ervaren juist problemen door deze digitalisering. We willen gelijke kansen voor alle Rotterdammers, waarbij toegang tot digitale middelen en digitale vaardigheden belangrijk zijn. Meedoen in Rotterdam betekent namelijk ook digitaal meedoen. Om dat te bewerkstellings zijn onder andere onderstaande initiatieven uitgevoerd:

- Rotterdam is een samenwerking gestart met Feyenoord en Microsoft om kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs te leren omgaan met techniek en Artificial Intelligence (AI). Dit gebeurt in een speciaal leer- en ontwikkelcentrum genaamd Dreamspace, waar het ontwikkelen van digitale geletterdheid centraal staat. Kinderen leren programmeren en vaardigheden als kritisch nadenken en samenwerken.
- Bij het 'brugklasfestival Be the future', eind augustus 2024, speelde Digitale Inclusie een belangrijke rol. Verschillende samenwerkingspartners met een achtergrond in preventie, welzijn, armoede en digitale inclusie namen deel met informatiestands en activiteiten. Er zijn schooltassen uitgereikt aan alle leerlingen van groep 8 die naar het voortgezet onderwijs gaan. De tassen waren gevuld met bewustwordingsmateriaal over onder andere fishing, hacking en online pesten (cyberpesten).
- Tijdens een werkconferentie Digitale Inclusie hebben verschillende partijen, waaronder welzijnspartijen, Bibliotheek Rotterdam, Alliantie Digitaal Samenleven en ouderenorganisaties, met elkaar gesproken over wat zij kunnen betekenen om digitaal bereik onder Rotterdammers te vergroten en daarmee de doelgroep toegang te bieden tot de digitale wereld.

Ambities 2025

In 2025 blijven activiteiten voor Digitale Inclusie doorgaan. Doel is om steeds meer Rotterdammers gelijke digitale kansen te bieden. De verwachting is dat de samenwerking met Feyenoord en Microsoft veel Rotterdamse jongeren ondersteunt in digitale geletterdheid. Daarnaast is er inzet op de cyberveerbaarheid van Rotterdammers, vanuit de samenwerking met Sparta, Politie, Hackshield en ESET in Rotterdam Protected. Het netwerk digitale inclusie steunt initiatieven om in de haarvaten van de wijken Rotterdammers te bereiken die moeilijk op andere manieren te bereiken zijn en die hulp in de vorm van apparaten, toegang tot internet en digitale training hard nodig hebben. Zo is bijvoorbeeld het eerdere succesvolle initiatief van Teatime uitgebreid en zet SPIOR zich in om gezinnen met kinderen van (0 t/m 18 jaar) en ouderen (55+) digitale vaardigheden te doceren. Ook andere initiatieven, zoals de Proeftuin zetten we door voor een bredere doelgroep dan werkzoekenden om hen digitale vaardigheden te leren. Daarnaast komt er een intensieve samenwerking met de Bibliotheek Rotterdam, een herkenbare laagdrempelige plek voor Rotterdammers. De samenwerking richt zich onder andere op een gezamenlijk netwerk en het verzorgen van wifi punten op de meer dan 20 Bibliotheek vestigingen in de stad.

Het Civic AI-Lab biedt het gebruik van AI (Artificial Intelligence) om sociale samenhang in de stad te verhogen. Dit gebeurt mede door Rotterdammers, kennisinstellingen en maatschappelijke partners te betrekken bij het ontwikkelen van AI en het opstellen van een maatschappelijke code voor het gebruik van AI. Op dit moment worden, op verzoek van de raad, Rotterdammers geraadpleegd om te komen tot een nieuwe naam voor het Lab.

Begroting 2025

Doel: Jongeren zonder achterstand

Paginanummer in website: 194

Doel: Jongeren zonder achterstand

Wat willen we bereiken?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- De jeugd is ondersteund in zijn schoolsucces
- De jeugd is ondersteund in zijn sociaal-emotionele vaardigheden
- De jeugd groeit op in een positief pedagogische opvoedklimaat
- De jeugd wordt preventief ondersteund in het voorkomen van middelengebruik

De jeugd groeit veilig op

- De jeugd heeft een veilige omgeving met opvoedvaardige ouder(s)/verzorger(s)

De jeugd is mentaal gezond

- De jeugd wordt vroegtijdig, preventief en effectief ondersteund bij mentale problemen
- De jeugd krijgt die ondersteuning zoveel mogelijk in zijn eigen leefomgeving
- De jeugd krijgt ondersteuning passend bij de vraag

Wat gaan we daarvoor doen?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- We versterken de sociaalemotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en de opvoedvaardigheden van ouders met goed onderbouwde en effectieve preventieve interventies. Dit gebeurt in alle gebieden en online via het [Subsidiekader Jeugdpreventie: 'Versterken en Voorkomen'](#)
- Begin 2024 is een nieuwe subsidieregeling beschikbaar gesteld voor informele leerondersteuning. Het gaat om subsidies aan organisaties die huiswerkbegeleiding, examentraining en bijlessen verzorgen voor jonge Rotterdammers die niet van huis uit deze ondersteuning kunnen ontvangen.
- De aangevraagde subsidies zijn hoger dan het beschikbare budget van € 800.000 voor de schooljaren 2024-2025 en 2025-2026. Er vindt tijdige beoordeling plaats van de aanvragen, zodat de aanvragende organisatie ruim voor het begin van het nieuwe schooljaar weet of ze de gevraagde subsidie krijgt.
- Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom zet het college in op de realisatie van de jongerenhubs, plekken voor en door jongeren voor ontmoeting, talentontwikkeling en jeugdparticipatie. In 2023 zijn er 9 hubs geopend. De planning is om 21 jongerenhubs te openen in 2024 verspreid over de stad. In het eerste kwartaal van 2025 wordt de 33e jongerenhub geopend.

De Jeugd groeit veilig op

- Sinds 2018 kunnen Rotterdammers die dat nodig hebben Wmo-maatwerkondersteuning ontvangen, waarin ook een Wmo-gezinsarrangement is inbegrepen. Dit gezinsarrangement is bedoeld om kwetsbare ouders te ondersteunen bij hun taak als opvoeder van hun kinderen. Boven op de uren vanuit de Wmo is aanvullende zorg mogelijk om naast de Wmo ondersteuning ook lichte, laagfrequente, opvoedingsondersteuning te geven.
- Met de nieuwe inkoop Wmo zijn de bestaande gezinsarrangementen (opvoedondersteuning) uitgebreid met kindgerichte ondersteuning. Daarnaast is het mogelijk een gezinsarrangement in te zetten voor Rotterdammers die te maken hebben met huiselijk geweld. Dit gebeurt volgens dezelfde systematiek: Wmo-ondersteuning + gezinsondersteuning.
- De aanduiding 'uitbreiding' bij gezinsarrangementen wordt gedoeld op een hogere intensiteit van de bestaande gezinsarrangementen en uitbreiding met de doelgroep huiselijk geweld (aanbieders Wmo).

De jeugd is mentaal gezond

- We organiseren passende preventieve interventies en ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief. Versterken sociaal emotionele vaardigheden en voorkomen psychosociale problematiek bij kinderen en jongeren. Dit doen we onder andere met inzet van het Schoolmaatschappelijk werk, CJG, Kinder- en jongerenwerk en het Subsidiekader Jeugdpreventie: 'Versterken en Voorkomen'
- We bevorderen toegankelijke jeugdhulp, passend bij de vraag, en van goede kwaliteit
- We zorgen voor capabele, efficiënte hulpverleners
- We investeren in Schoolzorgteams zodat kinderen en hun ouders/gezinnen middels een goede signalering en zorgcoördinatie op de school - eerder en meer nabij - de ondersteuning en hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben en die passend is bij hun ondersteuningsbehoefte.

Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming

- Het doel van het Toekomstscenario is één samenhangende systeemketen en mensgerichte keten, waarbij sprake is van onveiligheid of huiselijk geweld. Een wijkteam biedt hulp en ondersteuning aan kinderen, volwassenen, huishoudens en gezinnen. Zo nodig ondersteunt een regionaal veiligheidsteam het wijkteam.
- Vanuit het landelijk programmaplan werken Rijk, VNG, gecertificeerde instellingen, Veilig Thuis-organisaties, Raad voor de Kinderbescherming en cliëntvertegenwoordigers samen het Toekomstscenario uit. De gemeente Rotterdam is aangesloten bij de uitvoering van het landelijke programmaplan.
- Op regionaal niveau is een governancestructuur ingericht, met aandacht voor een goede verbinding met de Hervormingsagenda Jeugd. De verkenningsfase is begin 2024 afgerond. Er liggen nu een regionale opgave en een opdrachtomschrijving voor een meerjarig ontwikkel- en invoeringsproces op regionaal en lokaal niveau gezamenlijk met VTRR, de GI's en RvdK.
- De gemeente Rotterdam is nauw betrokken op alle niveaus en werkt actief mee aan regionaal beproeven ('proeftuin'). Het regionaal beproeven betekent: ervaringen uit de praktijk gebruiken voor verdere ontwikkeling, uitwerking en versteviging van beleid en uitvoering binnen de kind- en gezinsbeschermingsketen op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau.
- Op lokaal niveau is er in samenhang met landelijke en regionale ontwikkelingen onderzoek naar wat nodig is voor een goede samenwerking van lokale teams, een regionaal veiligheidsteam en alle partners binnen de keten van onveiligheid.

Gecertificeerde Instellingen (GI's)

- De gecertificeerde instellingen (GI's) zetten hun inzet voort op een verbetering van de bedrijfsvoering, werving en behoud van personeel, en op de samenwerking tussen de drie gecertificeerde instellingen binnen onze gemeente. De krappe arbeidsmarkt en het verlagen van de caseload-norm vormen hierbij een uitdaging. Door de caseloads te verlagen komt er naar verwachting minder ervaren werkdruk. Dat vertaalt zich in minder verloop van personeel minder verzuim en een hogere instroom van medewerkers. Anderzijds zorgt de verlaging ervoor dat niet alle jeugdigen een vaste jeugdbeschermer hebben, maar overigens wel een vaste contactpersoon. De focus van de GI's ligt op passende en tijdige hulp aan de gezinnen. Wijkteams zetten steeds meer in op intensieve ondersteuning en specialistische hulp om jeugdbeschermingsmaatregelen te voorkomen. De dalende trend van instroom van kinderbeschermingsmaatregelen in de jeugdbescherming zet door.

De jeugdreclassering blijft stabiel ten opzichte van 2023

- Bij jeugdcriminaliteit is de inzet over de hele linie vooral gericht op vermindering van de criminaliteit, variëren van inzet op preventie ('Preventie met Gezag') tot een aanbod aan forensisch-specialistische jeugdhulp. Ook vindt er dit jaar een verdiepingsslag plaats in het onderzoek of en zo ja op welke manier de zorg en ondersteuning nog beter bij de aanpak kunnen aansluiten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af.	Nog niet te meten	5.602	5.000	2.083 (t/m juni 2024)	5.000	5.000		
27 Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling	16	9	32	16 (t/m juni 2024)	33			

Toelichting indicatoren

Target Jeugdpreventie

We rapporteren, conform het definitieboekje voor de collegetargets, bij deze begrotingsherziening de realisatie over 2023 en de voortgang over 2024 omdat deze gegevens bij de eerste begrotingsherziening 2024 nog niet beschikbaar waren. De mijlpaal voor 2023 is met 5.602 deelnemers behaald.

Daarnaast melden we:

- Voor 2024 zijn er voor minimaal 6400 deelnemers goed onderbouwde en bewezen effectieve preventieve jeugdinterventies gesubsidieerd. Daarvan zijn in de eerste 4 tot 6 maanden 2083 trajecten succesvol afgerond

- Voor 2024 zijn de cijfers op schema. De gemeente blijft in gesprek met aanbieders omdat de uitval van deelnemers een aandachtspunt blijft en aanbieders door krapte op de arbeidsmarkt soms moeite hebben met het werven en behouden van personeel.
- De aantallen voor 2023 worden conform het definitieboekje voor de collegetargets, door de Rekenkamer Rotterdam gecontroleerd.

Jongerenhubs

Het college wil jongeren meer ruimte geven. Daarom zet het college in op de realisatie van de jongerenhubs. Dit zijn plekken voor en door jongeren voor ontmoeting, talentontwikkeling en jeugdparticipatie. In 2023 zijn er 9 hubs geopend. In 2024 worden er 21 geopend, verspreid over het jaar. Het is de bedoeling in het eerste kwartaal van 2025 de 33e jongerenhub te openen.

Begroting 2025

Doel: Kwetsbaren doen mee

Paginanummer in website: 195

Doel: Kwetsbaren doen mee

Wat willen we bereiken?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld (bij geweld eerst werken aan directe veiligheid van het slachtoffer en daarna aan onderliggende risicofactoren zodat het geweld niet terugkeert)

Verminderen van het aantal daklozen

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

Dakloosheid

In 2024 is er in vergelijking met 2023 een stijging van 3% van het aantal nieuw afgegeven toelatingspassen voor de opvang: de 'CO-pas'. Naast de toevoeging van ruim 100 extra, vaak tijdelijke, plekken in het woonzorglandschap is er structurele inzet op een passend woonzorglandschap met voldoende woonzorgplekken verspreid over Rotterdam en de regio. Dit aanbod past bij de diversiteit van kwetsbare Rotterdammers. Er is onderzoek naar de mogelijkheid voor een tweede plek voor Skaeve Huse. In samenwerking met de woningcorporaties en zorgaanbieders is zorgvuldig gewerkt om per 1 juli 2024 geheel via directe bemiddeling de uitstroom mogelijk te maken van opvang en woonzorgvoorzieningen naar een zelfstandige woning. Via directe bemiddeling krijgen cliënten een woning aangeboden en hoeven ze niet meer met een urgentie zelf te zoeken. Zo kunnen de woningcorporaties beter sturen op waar de cliënt komt te wonen. Cliënten krijgen tenminste een jaar nazorg, zo licht of intensief als nodig, en een huurcontract. Dit borgt nog beter dat cliënten duurzaam uitstromen met de juiste begeleiding. Verder zijn werkafspraken tussen de corporaties, zorgaanbieders, Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond (SUWR) en gemeente op punten herzien.

Huiselijk geweld

Vanuit het in januari 2024 vastgestelde nieuwe beleidskader Samen naar een toekomst zonder geweld (2024-2027) werkt de gemeente aan het voorkomen en stoppen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld. Speerpunt is inzet op preventie. Om beter te sturen op kwaliteit van interventies en op inzet van budget is in juli het nieuwe subsidiekader preventie Huiselijke Geweld en Kindermishandeling (HGKM) vastgesteld. Om knelpunten in de crisisopvang op te lossen werkt de gemeente met de opvangorganisaties aan een ontwikkelagenda. Ook is gestart met het aan deze agenda gekoppelde tarievenonderzoek crisisopvang. Samen met veiligheids- en zorgpartners werken we aan het vergroten van de aangiftebereidheid door onder andere betere ondersteuning van slachtoffers. In juni is Via225 geopend. Dat is de nieuwe locatie waar het centrum seksueel geweld Filomena en het Erasmus MC werken aan de aanpak van ernstig huiselijk geweld en seksueel geweld.

Samenvattend ondernemen we de volgende stappen:

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden samenhangende professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie
- We werken samen met de regio ten aanzien van aanbod beschermd wonen inclusief spreiding
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod, onder andere door het inkopen van semimurale arrangementen.
- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning.

Directe en duurzame veiligheid slachtoffers van huiselijk geweld

- We zorgen voor meer kennis over alle vormen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld in de stad.
- We organiseren passende hulp voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld door sterke wijkteams, de mogelijkheid van een huiselijk geweld arrangement, een vorm van directe toegang tot de crisisopvang en inzet van ambulante hulpverlening.
- We werken aan het oplossen van knelpunten in de crisisopvang vanuit een ontwikkelagenda. Knelpunten zijn er vooral in de doorstroom en uitstroom vanuit de crisisopvang.

- We zorgen voor het meer effectief inzetten van het tijdelijk huisverbod door het vergroten van kennis en verkennen van een ruimere toepassing.
- We dragen zorg voor een sterk centrum huiselijk geweld en kindermishandeling (Filomena). De nieuwe locatie Via 225 zorgt voor betere verbinding met het centrum seksueel geweld en het ErasmusMC.

Verminderen van het aantal daklozen

- Verminderen van instroom in opvang en beschermd wonen o.a. via preventieve inzet
- Maximale benutting voorraad sociale huurwoningen voor uitstroom uit opvang en woonzorgvoorzieningen en uitrol Wonen Eerst
- Verblijfsduur in de opvang verkorten
- Het doel is dat per 2026 de maximale verblijfsduur voor volwassenen 3 maanden is
- Werktrajecten als IPS (Individuele Plaatsing en Steun) verhogen. Het streven was om in de periode tot 2026 minimaal 50 mensen aan betaald werk te helpen geholpen via IPS of een soortgelijk traject. Tot en met 2023 zijn al 59 mensen geholpen via IPS.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	86%	87%	88%		89%	81%		
Nieuw: Daling van het aantal hermeldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond		40,4%	40%		39,5%	39,5%		
Voorkomen instroom opvang en BW	1.031 (toelatingen opvang)	1.149 (toelatingen opvang)		593 (toelating opvang eerste half jaar)				
	402	398		138 (instroom BW eerste tertaal)				
Benutting sociale huurwoningen	21%	22%	25%	21% (eerste half jaar)	25%			
Verkorten verblijfsduur in de opvang	50% van de slapers verbleef langer dan 90 dagen	47,25% van de slapers verbleef langer dan 90 dagen in de opvang				< 3 maanden		
Werktrajecten IPS		tot en met 2023 59 IPS trajecten			totaal 50 IPS trajecten			

Toelichting indicatoren

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar

De cijfers worden sinds 2017 geregistreerd in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De registratie wordt steeds nauwkeuriger en vollediger. Voor de indicator ‘duur geweld’ registreert VTRR de duur van het geweld vóór de eerste melding. Cliënten kunnen dit echter niet altijd

aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur wél bekend is. De cijfers zijn één keer per jaar beschikbaar, na afloop van het jaar en worden daarom niet opgenomen in dit overzicht.

Daling van het aantal meldingen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond

Het CBS verzamelt sinds 2023 cijfers over het aantal meldingen bij Veilig Thuis. Dit cijfer is een indicatie voor het bereiken van duurzame veiligheid. Bij duurzame veiligheid keert het geweld niet terug.

De indicator komt in de plaats van de toename van het aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is. Cijfers over het aantal meldingen zijn objectief en betrouwbaarder dan de subjectieve uitvraag naar de veiligheid in het gezin in alleen de casussen waarbij Veilig Thuis zelf actief betrokken was.

Voorkomen instroom en BW

We willen voorkomen dat mensen instromen in opvang en beschermd wonen. Dit willen we bereiken door meer in te zetten op preventie, bijvoorbeeld als het gaat om het verbeteren van de ondersteuning van de bankslapers en de groep nazorg ex-gedetineerden, en door het voorkomen van huisuitzettingen. Ook de inzet van ambulante ondersteuning draagt hieraan bij. Op basis van deze indicatoren wordt het aantal toelatingen voor de Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen gekwantificeerd.

Benutting sociale huurwoningen

We willen bereiken dat de doelgroep zo passend en zelfstandig mogelijk gaat wonen. Dit willen we realiseren door de sociale huurvoorraad maximaal te benutten voor uitstroom uit voorzieningen en dor initiatieven als Wonen Eerst. Het gaat jaarlijks om maximaal 25% van het totaal aantal vrijkomende sociale huurwoningen die voor deze doelgroep ingezet kunnen worden, via urgenties.

Verkorten verblijfsduur in de opvang

Aansluitend bij de ambitie om de doelgroep sneller passend te laten wonen, verkorten we de verblijfsduur in de opvang. Dit wordt gemeten aan de hand van de verblijfsduur in de opvang.

Werktrajecten IPS

De opgave is om de betrokkenheid van inwoners te bevorderen. Focus voor de komende tijd ligt op activering naar betaald werk. Er zijn verschillende instrumenten om dit uit te voeren. De inzet van deze instrumenten willen we beter benutten. We willen bereiken dat tussen nu en 2026 in totaal tenminste 50 personen aan betaald werk geholpen zijn met de methode Individuele Plaatsing en Steun (IPS), of een soortgelijk werkinstrument.

Begroting 2025

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Paginanummer in website: 196

Doel: Ouderen gezond en vitaal

Wat willen we bereiken?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen
- Ouderen krijgen passende zorg en ondersteuning
- Rotterdam is een dementievriendelijke stad

Meer ouderen omarmen een gezonde leefstijl

Minder ouderen zijn eenzaam

Wat gaan we daarvoor doen?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Inzet op valpreventie, door inzet van de interventies Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder vallen Meer bewegen.
- Ouderen sporten en bewegen meer, door het zorgen voor (meer) passend en laagdrempelig aanbod zoals 'walking sports' na valpreventie door Sportbedrijf en Sportsupport, zodat ouderen na de interventie blijven bewegen.
- We zetten in op de huisbezoeken 75+'ers en verwijzen naar voorzieningen in de wijk
- Activiteiten rondom zingeving en rouwverwerking, zoals Ouderdom komt met vragen, Rouw en verlies, Zin in Leven en maatjesprojecten.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig

- Ontwikkeling van woon(zorg)concepten voor ouderen. Dit gebeurt zowel in nieuwbouw als in bestaande seniorencomplexen. We breiden het aantal Thuisplusflats uit. Wijkgerichte samenwerking en een dementievriendelijke stad.
- Organisatie van niet-geïndiceerde dagbesteding en het stimuleren van projecten als bijvoorbeeld DemenTalent en voetbalherinneringen.
- Brede uitvraag naar welke ondersteuning passend is om zelfstandig te kunnen blijven wonen.
- Aanbod van passende ondersteuning vanuit wijkteam of Wmo- maatwerkvoorzieningen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Collegetarget woon(zorg)concepten: In de collegeperiode 2022-2026 worden, zowel in bestaande wooncomplexen voor ouderen als in nieuwbouw waarvan de bouw gaat starten, 24 woon(zorg)concepten voor ouderen gerealiseerd	1	2	16	17 (tot 1 juli 2024)	24	24		
Aantal deelnemers valpreventietrainingen	300	700	608	n.n.b.	608	608		
Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk	1.992 525	4.606 697	2.500 625	n.n.b.	2.500 625	2.500 625		
Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft	0	1	4	0	4	6		

Toelichting indicatoren

Collegetarget woonzorgconcepten

Het doel van het college is dat Rotterdammers zo prettig mogelijk oud worden. Er zijn twee onderdelen: uitbreiding van het aantal Thuisplusflats en bouw van nieuwe woonzorgcomplexen. In 2022 is gestart met de nieuwbouw van Simeon en Anna in Feijenoord. In 2023 de bouw begonnen van Odeon, in het Centrum, en met het optoppen van de Klapwiek in Prins Alexander. Het optoppen van de Klapwiek vindt in eerste instantie in de fabriek plaats. Daardoor is dit nieuwbouwproject voor 2023 nog niet meegeteld voor de collegetarget. De telling voor het collegetarget geldt namelijk vanaf de eerste handeling op locatie zelf. De bouw op locatie van De Klapwiek start naar verwachting in het derde kwartaal van 2024. In het eerste kwartaal van 2024 is gestart met het nieuwbouwproject Kruisnetlaan in Hoogvliet.

Om het aantal Thuisplusflats uit te breiden naar 20 Thuisplusflats heeft de gemeente een aanbesteding gehouden. Deze is in het tweede kwartaal van 2024 succesvol afgerond. Op 1 juli zijn de contracten ingegaan voor de 20 Thuisplusflats die er verspreid over de stad komen. Het gaat om 14 nieuwe Thuisplusflats en de voortgang van 6 bestaande Thuisplusflats onder de nieuwe contractvoorwaarden.

Met het ingaan van de overeenkomsten voor de Thuisplusflats is dit onderdeel van het collegetarget woonzorgcomplexen behaald. De commissie Zorg, Wonen, Welzijn en Sport is hierover geïnformeerd.

Ook voor de zes Thuisplusflats die sinds eind 2020/begin 2021 gecontracteerd zijn, was een nieuwe aanmelding nodig vanwege de gewijzigde contractvoorwaarden.

Aantal deelnemers valpreventietrainingen

Er zijn Val Niet-trainingen, Thuis Onbezorgd Mobiel (TOM) en Minder vallen – Meer bewegen gegeven. Het aantal deelnemers is de indicator. Het gaat om absolute aantallen per jaar, niet optellend. Met het geld uit GALA is de aanpak sinds 2024 geïntensiveerd en verbreed. De gemeente is in gesprek met de partners over de nieuwe aanpak en ambities.

Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk

Het gaat om de reguliere huisbezoeken, waarbij een 75+'er bezoek krijgt van een getrainde vrijwilliger of een bezoek aan de voordeur. Bij de doorverwijzing naar voorzieningen gaat het om verwijzingen naar wijkteam, wijknetwerk, VraagWijzer of welzijnsaanbod. Helaas zijn halfjaar cijfers niet aanwezig.

Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft

Rotterdam heeft in 2021 het certificaat Dementievriendelijke stad ontvangen van Alzheimer Nederland, op 29 mei 2024 is het verlengd. In een dementievriendelijke stad kunnen mensen met dementie meedoen aan activiteiten. We stimuleren onze samenwerkingspartners om ook het certificaat dementievriendelijk aan te vragen bij Alzheimer Nederland. De doelstelling hierbij is in samenwerking met hen tot stand gekomen. Helaas blijft de realisatie op dat punt achter. De cijfers in de tabel zijn absolute aantallen per jaar, niet optellend. In 2023 heeft één organisatie het predicaat dementievriendelijk ontvangen van Alzheimer Nederland: woningbouwcorporatie Havensteder. In 2024 tot nu toe geen. Meerdere welzijns-, zorg- en sportorganisaties, en ook woningbouwcorporatie SOR hebben aangegeven belangstelling te hebben in het behalen van het certificaat dementievriendelijk. Er zijn medewerkers van corporaties en andere ketenpartners getraind, maar de stap naar het certificaat daarna was nog te groot voor hen.

De regionale afdeling Rotterdam heeft, na een periode van onderbezetting, inmiddels een aantal nieuwe bestuursleden. We proberen met hen zo spoedig mogelijk tot een plan van aanpak te komen om knelpunten voor het behalen van het certificaat 'Dementievriendelijk' aan organisaties in Rotterdam daar waar mogelijk weg te nemen.

Begroting 2025

Doel: Gezonde Rotterdammers

Paginanummer in website: 197

Doel: Gezonde Rotterdammers

Wat willen we bereiken?

- Rotterdammers ontmoeten elkaar in de Huizen van de Wijk en doen samen activiteiten.
- Rotterdammers ondersteunen elkaar zoveel mogelijk via vrijwilligerswerk.
- Rotterdammers weten de weg naar passende ondersteuning.
- Rotterdammers ontvangen indien nodig passende ondersteuning.
- Rotterdamse mantelzorgers blijven vitaal en voelen zich ondersteund in hun zorgtaak.
- Rotterdammers zijn digitaal vaardig en maken gebruik van e-health.
- Rotterdammers worden ondersteund in hun 'right to cooperate'.
- Rotterdamse jongeren en ouderen gebruiken minder alcohol en/of drugs.
- Professionals die werken in Rotterdam signaleren vroegtijdig en verwijzen door bij mogelijke alcohol- en/of drugsproblematiek.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor een passend activiteiten aanbod in de Huizen van de Wijk.
- We zorgen ervoor dat Welzijn in ieder gebied gebruikt maakt van Zorgzaam 010 en zowel bewoners als organisaties hiernaar verwijst.
- We zorgen voor een mantelzorgondersteuner in ieder gebied.
- We bieden passende en integrale ondersteuning door verlenen van basishulp en casusregie.
- We gaan door met het ontwikkelen van algemene en flexibele vormen van respijtzorg.
- We versterken de digitale vaardigheden van Rotterdammers door passend aanbod en meer zichtbaarheid.
- We stimuleren het gebruik van e health door zichtbaar aanbod, passend bij de specifieke hulpvraag. Voor digitale vaardigheid (of beperking) in relatie tot het digitale zorg - en welzijnsaanbod bieden zorgaanbieders, welzijnspartijen en de bibliotheek verschillende vormen van ondersteuning aan om digitaal vaardig te worden.
- We wijzen Rotterdammers de weg in het ondersteuningslandschap (bijvoorbeeld in de wijk/Wijkteam/zorgaanbieder).
- We bieden brede en passende ondersteuning aan Rotterdammers bij alcohol- en/of drugsproblematiek. Tevens zorgen we dat informatie over de schadelijke effecten van alcohol- en/of drugsgebruik, en waar ondersteuning/hulp verkregen kan worden voor Rotterdammers, beschikbaar is.
- We zorgen dat professionals worden getraind in tijdig signaleren van alcohol- en/of drugsproblematiek.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning Wmo-arrangementen

In 2024 geldt nog steeds het vaste abonnementstarief voor de eigen bijdragen in de Wmo. Daardoor kunnen ook mensen met een hoger inkomen gebruikmaken van schaarse Wmo-voorzieningen. Dit is niet gunstig voor de houdbaarheid van de ondersteuning. In G4- en VNG-verband heeft de gemeente Rotterdam overlegd over het wetsvoorstel Eigen bijdrage Wmo. Deze wet treedt op zijn vroegst in 2026 in werking, later dan voorzien. Het onlangs afgesloten hoofdlijnenakkoord maakt geen melding van het doorzetten van dit wetsvoorstel.

De gemeente Rotterdam blijft een bijdrage leveren aan het houdbaarheidsonderzoek Wmo. De historische schets voor dit houdbaarheidsonderzoek is onlangs aan de Tweede Kamer aangeboden. [Kamerbrief over Houdbaarheidsonderzoek Wmo 2015](#) | [Kamerstuk](#) | [Rijksoverheid.nl](#)

In het eerste halfjaar van 2024 is het eerste deel van de nieuwe raadsmonitor Zorg, Welzijn en Wijkteams opgeleverd. De nieuwe raadsmonitor is in samenwerking met een werkgroep van raadsleden tot stand gekomen. Evaluatie ervan vindt plaats in het najaar van 2024. Ook wordt in deze periode het derde viermaandsperiode 2024 aangeboden.

Inkoopstrategie doelgroepenvervoer

In april 2024 heeft het college de inkoopstrategie doelgroepenvervoer 2025 vastgesteld. Het college kiest voor een contract voor alle doelgroepen en wil daarvoor één hoofdaannemer contracteren. Met één opdrachtnemer die de regie voert, wil het college dat de vervoerders de schaarse capaciteit aan chauffeurs en voertuigen zo efficiënt mogelijk voor alle doelgroepen inzetten. Anders dan in het huidige contract kiest het college voor meerdere kritische prestatie-indicatoren (KPI's) die het mogelijk maken om op de prestaties van de vervoerder te sturen.

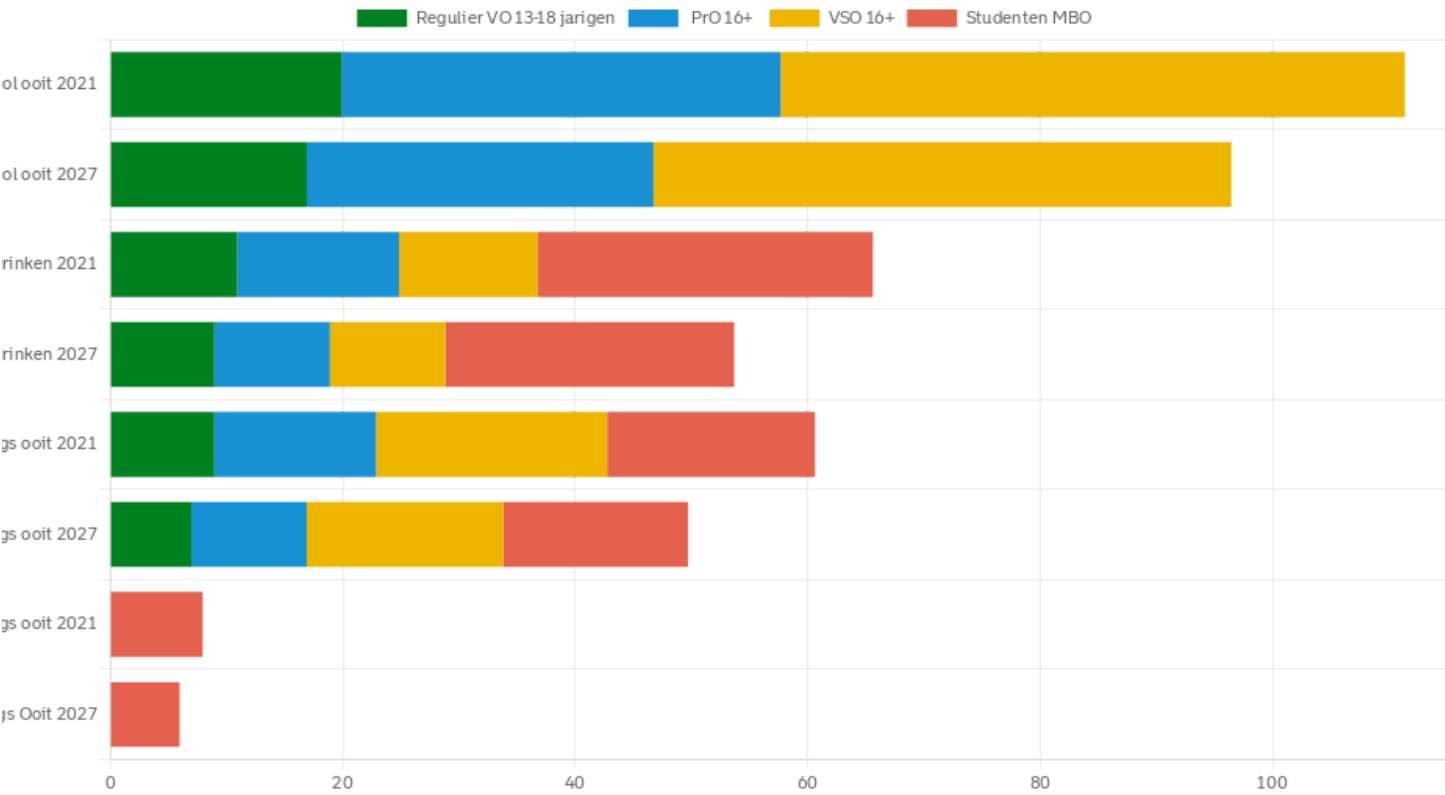
De gemeenteraad heeft in april 2024 een aantal moties over de inkoopstrategie aangenomen. In juli heeft de gemeente de inkoopstukken gepubliceerd op het aanbestedingsplatform. De eerste vragen- en antwoordenronde is inmiddels achter de rug. In september krijgen de aanbieders een tweede gelegenheid om vragen te stellen. Als het proces volgens planning blijft lopen, kunnen aanbieders eind oktober 2024 hun offerte uitbrengen. De gunning volgt dan in december. Het nieuwe contract gaat in op 21 juli 2025.

Programma Alcohol en andere drugs

In het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en andere drugs 2023-2027 zijn voor de jeugd en ook voor (jong)volwassenen interventies beschreven. Het programma is bedoeld om het gebruik van alcohol en drugs te voorkomen of terug te dringen. Realisatie van dit doel gebeurt vooral door interventies op het reguliere voortgezet onderwijs, zoals 'Helder op school', van het Trimbosinstituut, en inzet door de gezondheidscoaches op het mbo, voortgezet speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Deze coaches trainen het onderwijspersoneel, zodat zij tijdig problemen kunnen signaleren en kunnen doorverwijzen. De gezondheidscoaches voeren laagdrempelige gesprekken met leerlingen en studenten, en houden preventiebijeenkomsten. Ook bespreken ze met de scholen hoe die hun middelenbeleid kunnen aanscherpen. Vanzelfsprekend krijgen jongeren zelf informatie en krijgen ouders ondersteuning in de vorm van

ouderbijeenkomsten. De gemeenteraad heeft in januari 2024 unaniem met het het Preventie- en handhavingsprogramma alcohol en andere drugs 2023-2027 ingestemd.

Doelen	Alcohol ooit 2021	Alcohol ooit 2027	Binge drinken 2021	Binge drinken 2027	Soft drugs ooit 2021	Soft drugs ooit 2027	Hard drugs ooit 2021	Hard drugs Ooit 2027
Regulier VO 13-18 jarigen	20%	17%	11%	9%	9%	7%		
PrO 16+	38%	30%	14%	10%	14%	10%		
VSO 16+	54%	50%	12%	10%	20%	17%		
Studenten MBO			29%	25%	18%	16%	8%	6%

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV indicator)	84	83	n.v.t.					
	71	70						
Rotterdam								
Nederland								
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)	9,4%	9,9%	n.v.t.	n.n.b.				
	13,4%	13,5%						
Rotterdam								
Nederland								
Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams	10.071	10.145	n.v.t.	9.905	n.v.t.			

Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt	1.020	1.218	1.200		1.300	1.400		

Toelichting indicatoren

Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV-indicator)

Deze indicator geeft een inschatting van het aantal Rotterdammers dat gebruik maakt van een Wmo-maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een Wmo-arrangement, een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat om alle vormen van ondersteuning die de gemeente geeft op grond van de Wmo en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo-maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners. Helaas zijn de realisatiecijfers 2024 op dit moment nog niet bekend.

De indicator heeft geen streefwaarden, maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2024 t/m 2028 blanco.

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV-indicator)

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals bedoeld en beschreven in de Jeugdwet (2014). Het gaat om hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders. De indicator heeft geen streefwaarde maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2027 blanco.

Cijfers en beschrijving zijn gebaseerd op definiëring en dashboard CBS.

Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams

Deze indicator geeft het gemiddeld aantal actieve casussen weer: het aantal Rotterdammers dat in een kalenderjaar gebruik maakt van ondersteuning door de wijkteams. De indicator heeft geen streefwaarden maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2023 tot en met 2026 blanco. Het aantal actieve casussen voor de realisatie 2023 gaat over de periode 1 januari 2023 tot 1 januari 2024. De oorzaak van stijging van de afgelopen jaren is de optelling van de gedupeerden van het Toeslagenschandaal. Die helpt de gemeente nu ook via de wijkteams. Het totaal aantal actieve casussen is al langere tijd redelijk stabiel.

Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt

De gemeente blijft inzetten op het vergroten van de bekendheid en het bereik van Mantelfoon bij mantelzorgers en partners. In het eerste half jaar van 2024 ontving Mantelfoon 597 mantelzorgvragen. We verwachten dat de doelstelling van 1200 vragen voor 2024 behaald wordt. Mantelfoon levert in het eerste kwartaal van 2025 de jaarrapportage over 2024 op.

Begroting 2025

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Paginanummer in website: 198

Duurzame ontwikkelingsdoelen

Het programma Zorg, welzijn en wijkteams draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:

- 3. Goede gezondheid en welzijn
- 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Begroting 2025

Projecten

Paginanummer in website: 199

Projecten

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg: Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang is een programma voor renovatie en vervanging van gemeentelijk vastgoed, inclusief de daarvoor benodigde middelen en dekking. Hiermee zorgen we ervoor dat de kwaliteit van onze panden op orde blijft en dat ze gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor ze dienen: het opvangen en huisvesten van kwetsbare Rotterdammers.

Een klein deel van deze voorzieningen voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang – 18 panden - is in eigendom van de gemeente. Bezit van dat vastgoed is geen doel, maar een middel om onze beleidsdoelstellingen te realiseren. Onderstaande planning is indicatief.

Vervanging/Renovatie IHP 2024-2034

- Heer Vrankestraat: het pand wordt vanaf 2025 gerenoveerd om het weer langdurig geschikt te maken voor nachtopvang, mogelijk met een aanvullende doorstroomvoorziening, of in later stadium volledig om te bouwen naar een doorstroomvoorziening.
- Noorderkanaalweg: we onderzoeken mogelijkheden tot renovatie of vervanging met ombouw naar vierpersoonsskamers.
- Volkelstraat: het pand voor winterkouderegeling aan de Volkelstraat verkeert in matige staat, is slecht geïsoleerd en voldoet niet aan de eisen van de DCMR. In 2024 wordt dit pand verbouwd om het weer langdurig geschikt te maken voor opvang.
- Aan de Overwolde in Hoogvliet wordt gewerkt aan een beschermde woonvorm voor Antes Parnassia. Dit betreft vervanging van de voormalige locatie van Antes op Nassaukade.
- Slinge 5: wordt op de langere termijn vervangen, maar moet zo spoedig mogelijk worden onderhouden voor verlengd gebruik. Op dit moment wordt onderzocht of de vergunning verlengd kan worden.
- Kapershoekseweg 24: onderzoek naar verbouwing/vervanging van de doorstroomvoorziening van de NAS.
- Boszoom: vervanging dagbestedingslocatie van REAKT (Parnassia)

Renovatie 20 jaar aanpak

Onderstaande panden worden toekomstbestendig gemaakt en verduurzaamd voor de komende 20 jaar:

- Bredestraat
- Snelfilterweg
- Lange Hilleweg 256
- Snelfilterweg 270
- Petristraat 245
- Wollefoppenweg 41
- Pastoriestraat 26

Nieuwe panden

- Kralingse Plaslaan 108: de opvang voor jongeren gaat van meerdere locaties naar één locatie. Deze nieuwe locatie brengt een kwaliteitsverbetering met zich mee en verbetert de efficiëntie. Aanbesteding voor de bouw wordt voorbereid.
- De huidige locatie aan de Capelsebrug is verouderd; in 2025 moet een tijdelijke vervangende locatie worden opgeleverd.
- Vooronderzoek naar een nieuwe multifunctionele opvanglocatie met o.a. de beoogde permanente winterkouderegeling voorziening wordt dit jaar afgerond.
- Roer en Meerpaal: aan de Carnissensingel bevindt zich een verouderde opvanglocatie van het Leger des Heils. De gemeente onderzoekt de mogelijkheden tot sloop/nieuwbouw voor deze panden.
- Oude Watering Beverwaard: In mei 2024 is de nieuwe beschermde woonvoorziening voor 26 jongeren van de NAS geopend.
- Vijverhofstraat: de NAS terug met een nieuwe locatie in het nieuwe ZOHO. Verwachting is oplevering rond 2032.

Voor diverse percelen en panden lopen haalbaarheidsstudies waarover nog geen concrete informatie voorhanden is. Zo wordt onder andere gewerkt aan de zoektocht naar een locatie voor een tweede Skaeve Huse en naar een vervanging voor de locatie van Pameijer aan de Strevelsweg.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Het huidige Integraal Huisvestingsplan Welzijn geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande welzijnsvoorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021 en een doorkijk naar 20 tot 25 jaar.

Voortgang lopende projecten Vanuit het huidige IHP zijn er 6 panden aangemerkt ter vervanging of renovatie. Dit betreft onderstaande panden. Dit zijn meerjarige trajecten. De eerste renovaties zullen eind 2026 gereed zijn.

1. Huis van de Wijk Oud-Mathenesse
2. Huis van de Wijk Schiebroek-Zuid
3. Huis van de Wijk Irene
4. Huis van de Wijk de Hoekstee
5. Huis van de Wijk Riederkwartier
6. Huis van de Wijk Banier.

Het IHP Huizen van de Wijk Welzijn wordt net als de andere IHP's dit jaar herzien.

Begroting 2025

Financiën

Paginanummer in website: 200

Financiën

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams		Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Eerste Herziening / Voorjaarsnota 2024		-955.408	-935.764	-868.686	-823.346	-815.307
Bijstellingen Tweede Herziening 2024 / Begroting 2025		-27.128	-80.757	-46.153	-47.858	-49.414
Kasschuif bankslapers	Kasschuiven	1.000	-1.000	0	0	0
Kasschuif Digitale inclusie	Kasschuiven	400	-400	0	0	0
Kasschuif Digitale Inclusie naar Opzoomer Meer Mee	Kasschuiven	150	-150	0	0	0
Kasschuif Landelijke Vreemdelingen Voorziening	Kasschuiven	210	-210	0	0	0
Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder	Kiezen voor Rotterdam	0	2.043	4.240	4.240	4.240
Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten	Kiezen voor Rotterdam	0	313	681	681	681
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.226	-63	-63	0	0
Domein-Overstijgend Samenwerken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Jeugdhulp persoonsgebonden budget	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-14.091	0	0	0	0
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage "Gezond Actief Leven Akkoord"	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Stevige start	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Triage en opvolging in Hotspot Rotterdam	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Beschermd wonen	Taakmutaties	-6.179	-6.181	-6.184	-6.184	-6.184
Besparingsverlies Jeugd	Taakmutaties	0	-23.135	0	0	0
Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg	Taakmutaties	1.308	0	0	0	0

Hervormingsagenda jeugd	Taakmutaties	0	0	3.933	1.000	-800
Jeugd	Taakmutaties	0	4.407	4.407	4.407	4.407
Jeugdhulp kinderen in een AZC	Taakmutaties	-35	-35	-35	-35	-35
Ketensystemen Jeugd	Taakmutaties	30	31	0	0	0
Landelijke Vreemdelingen Voorziening	Taakmutaties	773	0	0	0	0
Nationaal Actieplan Dakloosheid	Taakmutaties	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844	-5.844
Pilot dakloze EU-burgers	Taakmutaties	-1.580	0	0	0	0
Vrijval reservering compensatieregling voogdij 18+	Taakmutaties	0	-1.484	-1.395	-1.403	-1.410
Vrouwenopvang	Taakmutaties	17	17	15	15	15
Werkdrukverlaging jeugdbescherming	Taakmutaties	-1.398	-1.422	-1.336	-1.343	-1.350
Wmo Hulpmiddelen	Taakmutaties	-198	-292	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-466	-47.351	-44.572	-43.393	-43.134
Begroting na wijzigingen		-982.537	-1.016.520	-914.838	-871.205	-864.721

Toelichting financiële bijstellingen

Kasschuif bankslapers

Niet alle plekken voor bankslapers zijn in 2024 gerealiseerd, dit heeft vertraging opgelopen. De kasschuif is bedoeld om kosten te dekken voor verbouwing en opstartkosten in 2025 voor de realisatie van flexplekken.

Kasschuif Digitale inclusie

Het budget dat voor de personeelslasten van digitale inclusie beschikbaar is gesteld voor 2024, wordt ingezet in 2024 en 2025. Deze wijziging gaat over een kasschuif van middelen voor personeelslasten van 2024 naar 2025.

Kasschuif Digitale Inclusie naar Opzoomer Meer Mee

Bij de motie Opzoomer Meer Mee is besloten dat een bedrag van digitale inclusie wordt gebruikt voor Opzoomer Meer Mee, daarvoor is een kasschuif nodig van 2024 naar 2025.

Kasschuif Landelijke Vreemdelingen Voorziening

De rijksbijdrage voor Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) stopt 1 januari 2025. Met deze kasschuif kunnen de lasten voor de afbouw van de LVV worden gedekt in 2025.

Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder

Bij de Voorjaarsnota 2023 is besloten tot een organisatieopgave van € 150 mln. De organisatieopgave is verder uitgewerkt in Kiezen voor Rotterdam. Kiezen voor Rotterdam heeft als doel om tot een kleinere slagvaardige organisatie te komen. Dat betekent dat de gemeente dingen anders gaat doen en dit leidt tot een verlaging van de lasten voor personeel. Dit staat uitgebreid toegelicht in de paragraaf Bedrijfsvoering. De besparing voor 2024 van € 20 mln is bij de Voorjaarsnota en Eerste Herziening 2024 verdeeld over de begrotingsprogramma's. De besparing voor 2025 en verder is nu structureel verdeeld over de begrotingsprogramma's.

Kiezen voor Rotterdam: Effecten op de programmalasten

Zie toelichting Kiezen voor Rotterdam 2025 en verder.

Actualisatie kapitaallasten

Kapitaallasten bestaan uit afschrijvingen en rente op investeringen. De kapitaallasten zijn aangepast. Daar zijn twee redenen voor. De eerste is dat er nieuwe en bijgestelde investeringskredieten zijn. De tweede reden is dat de ramingen per jaarschijf zijn geactualiseerd. In de paragraaf Investerings staan gedetailleerde overzichten van lopende en nieuwe kredieten.

Domein-Overstijgend Samenwerken

Het Rijk heeft € 592.000 voor 2024 toegekend voor het project Domein-Overstijgend Samenwerken met als doel betere zorg thuis, waardoor zorg in verpleeghuizen en andere zorginstellingen kan worden uitgesteld of voorkomen. Zowel de baten als de lasten worden begroot, daardoor is de bijstelling per saldo € 0.

Jeugdhulp persoonsgebonden budget

In de Voorjaarsnota 2024 is het budget voor de pgb jeugd onterecht vrijgevallen. Dit wordt met deze bijstelling hersteld.

Landelijke Vreemdelingen Voorziening

Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid is € 1,4 mln in 2024 ontvangen voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV). Dit is de bed-bad-broodregeling. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Rijksbijdrage "Gezond Actief Leven Akkoord"

Het Rijk stelt gelden beschikbaar voor Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA 2023-2026). Het in 2023 niet benutte budget van € 1,3 mln wordt hiermee eenmalig meegenomen naar 2024. Deze gelden worden ingezet voor gezonde buurtaanpak, inzet regisseurs bewegen en gezondheid en valpreventietrainingen. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Rijksbijdrage Gemeentelijke Hulp Gedupeerden Toeslagenproblematiek

Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de gemeentelijke hulp aan gedupeerden voor de Toeslagenaffaire (€ 18,7 mln in 2024 en € 5,1 mln in 2025). Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Rijksbijdrage Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor het project Kansrijke Wijk voor het deel Programmatische Aanpak 0-4 jaar voor (€ 271.000). Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Stevige start

Het Rijk heeft gelden beschikbaar gesteld voor het project Stevige start. Het in 2023 niet benutte budget van € 129.000 wordt eenmalig meegenomen naar 2024. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Triage en opvolging in Hotspot Rotterdam

De organisatie ZonMW stelt € 346.000 in 2024 beschikbaar voor het ontwikkelen van een domeinoverstijgende samenwerking voor de zorg aan mensen met onbegrepen gedrag. Zowel de baten als de lasten worden hiermee opgehoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen

Meerjarig wordt er een bedrag onttrokken aan de bestemmingsreserve eenzaamheid ouderen om de verwachte uitgaven te dekken (€ 100.000 in 2024, € 1 mln in 2025 en € 1,2 mln in 2026).

Zowel de onttrekking als de lasten worden hiermee verhoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen

Er wordt € 600.000 onttrokken in 2024 uit de bestemmingsreserve voor de Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen. Zowel de onttrekking als de lasten worden hiermee verhoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen

Voorgesteld wordt om een nieuwe bestemmingsreserve te vormen met al doel langdurige projecten te financieren voor het realiseren van opvangvoorzieningen voor kwetsbare Rotterdammers. Hierdoor blijven incidentele in de begroting opgenomen middelen bedoeld voor de realisatie van opvangvoorzieningen voor kwetsbare Rotterdammers voor dit doel beschikbaar. € 1,8 mln is voor het realiseren van woonvoorzieningen aan de Slinge 5 en Overwolde 46-50 door Antes en € 1,5 mln is voor het realiseren van 200 transitieplekken voor bankslapers. De lasten worden verlaagd en toegevoegd aan de reserve, per saldo is deze bijstelling daardoor € 0.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

Er wordt € 60.000 in 2024 onttrokken aan de bestemmingsreserve voor ICT-verbeteringen. Zowel de onttrekking als de lasten worden hiermee verhoogd, per saldo is de bijstelling daardoor € 0.

Taakmutaties en Gemeentefondsmutaties

Er zijn verschillende aanpassingen in het budget door taakmutaties die het Rijk via het Gemeentefondsmutaties uitkeert. De baten hiervoor staan op programma Algemene Middelen. Het gaat om de volgende wijzigingen:

- **Beschermd wonen**
Dit is een indexatie van de gelden die de gemeenten krijgen voor beschermd wonen.
- **Besparingsverlies Jeugd**
De geraamde besparing uit het coalitieakkoord Rutte IV op de jeugdzorg, kan in 2025 niet gerealiseerd worden, omdat de maatregelen, van de hervormingsagenda Jeugd, die tot besparing moeten leiden nog niet zijn gerealiseerd. Om die reden krijgen gemeenten in 2025 incidenteel compensatie.
- **Compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg**
Voor het verlenen van de specifieke uitkering compensatieregeling niet beoogde kosten jeugdzorg in 2024 wordt vanuit het gemeentefonds

gelden overgeboekt naar de begroting van het ministerie van VWS. Dit budget wordt ingezet om de gemeenten te compenseren voor de niet beoogde kosten van 2022 en 2023 na inwerkingtreding van de Wet wijziging woonplaatsbeginsel voor de Voogdij 18+.

- **Hervormingsagenda jeugd**
Dit is een aanpassing op eerder ter beschikking gestelde extra middelen vanuit de hervormingsagenda (van € 3,9 mln in 2025 tot –€ 800.000 vanaf 2028).
- **Jeugd**
Dit is een uitname uit het gemeentefonds uit het totale Jeugdbudget (€ 4,4 mln vanaf 2025), waarmee het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de specifieke uitkering actieplan Voortijdig Schoolverlaten bekostigt.
- **Jeugdhulp kinderen in een AZC**
Dit is een herverdeling van de gelden aan alle gemeenten.
- **Ketensystemen Jeugd**
Gemeentes moeten in 2024 en 2025 na een herijking meer bijdragen, waarvoor een uitnamen uit het Gemeentefonds wordt gedaan.
- **Landelijke Vreemdelingen Voorziening**
Het pilotprogramma voor de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (LVV) had oorspronkelijk een looptijd van 2019 tot en met 2021. In afwachting van een mogelijke structurele regeling heeft het kabinet, in overleg met de VNG, besloten de pilot te verlengen tot en met 31 december 2024. De middelen aan de gemeenten met een LVV-voorziening worden sinds 2022 verstrekt via een specifieke uitkering.
- **Nationaal Actieplan Dakloosheid**
Vanaf 2024 worden er structureel gelden beschikbaar gesteld voor het Nationaal Actieplan Dakloosheid.
- **Pilot kortdurende opvang dakloze EU-burgers**
Aan de pilotgemeenten worden in 2024 gelden beschikbaar gesteld.
- **Vrijval reservering compensatieregling voogdij 18+**
Dit is een toevoeging aan het gemeentefonds van het nog niet uitbetaalde deel.
- **Vrouwenopvang**
Dit is een herverdeling van de gelden aan alle gemeenten.
- **Werkdrukverlaging jeugdbescherming**
Vanaf 2024 stelt het ministerie van Justitie en Veiligheid structureel gelden beschikbaar.
- **Wmo-Hulpmiddelen**
Voor 2024 en 2025 worden gemeentes gecompenseerd voor de meerkosten van het scheiden van wonen en zorg in de Wet langdurige zorg.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen.

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2025 geactualiseerd naar het prijspeil 2025. Daarnaast zijn de loonbudgetten vanaf 2024 bijgesteld met 0,93% naar aanleiding van de cao 2024. Nadere informatie is opgenomen bij Grondslagen (-€ 1 mln in 2024 tot -€ 42,1 mln in 2028).
- Intensivering aanpak straatintimidatie. In 2023 is de intensivering straatintimidatie 2024-2026 overgedragen aan programma Zorg, Welzijn en Wijkteams. In deze wijziging wordt het budget ook voor 2027 en 2028 overgedragen aan programma Zorg, Welzijn en Wijkteams vanuit het programma Veilig (-€ 936.000 vanaf 2027).
- In 2024 wordt vanuit het programma Zorg Welzijn wijkteams € 750.000 overgeheveld naar het programma Onderwijs voor dagprogrammering (€ 750.000 in 2024).
- Overige technische wijzigingen (-€ 191.000 in 2024 tot € 98.000 in 2028).

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Zorg, welzijn en wijkteams	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	110.739	106.470	115.257	140.490	121.385	121.385
Bijdragen rijk en medeoverheden	106.868	99.013	107.783	133.123	114.018	114.018
Overige opbrengsten derden	3.871	7.457	7.474	7.367	7.367	7.367
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	1.058.148	1.112.731	1.132.799	1.056.567	992.590	986.106
Apparaatslasten	129.079	133.808	130.101	115.039	114.200	113.182
Inhuur	9.983	4.711	1.575	1.584	1.584	1.584
Overige apparaatslasten	3.002	2.849	3.228	2.939	2.925	2.909
Personeel	116.095	126.248	125.297	110.516	109.692	108.690
Overige verrekeningen	14.443	423	225	-11	548	548
Overige verrekeningen	14.443	423	225	-11	548	548
Programmalasten	914.625	978.500	1.002.473	941.538	877.841	872.375
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	108.204	184.172	180.733	151.717	139.702	139.060
Kapitaallasten	750	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	333	0	-77	-33	-19	-26
Sociale uitkeringen	455.353	410.003	437.420	422.380	424.628	426.012
Subsidies en inkomensoverdrachten	349.986	384.326	384.398	367.474	313.530	307.330
Saldo voor vpb en reserveringen	-947.409	-1.006.261	-1.017.541	-916.077	-871.205	-864.721
Saldo voor reserveringen	-947.409	-1.006.261	-1.017.541	-916.077	-871.205	-864.721
Reserves	48.200	23.724	1.021	1.239	0	0
Onttrekking reserves	44.741	37.024	11.021	11.239	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	0	100	1.021	1.239	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	5.816	4.150	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	906	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Menselijke Maat	0	975	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	60	0	0	0	0

Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	38.018	31.739	10.000	10.000	0	0
Bestemmingsreserve Vergoeding meerkosten Corona zorg	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vrouwenopvang en mensenhandel	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	0	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	0	13.300	10.000	10.000	0	0
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	0	10.000	10.000	10.000	0	0
Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen	0	3.300	0	0	0	0
Vrijval reserves	3.459	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve CJG	175	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Dak- en thuislozen	853	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	222	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Maatschappelijke Participatie gebieden	294	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	147	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	773	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Meerkosten Corona GRJR	377	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Ouderen	318	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	300	0	0	0	0	0
Saldo	-899.209	-982.537	-1.016.520	-914.838	-871.205	-864.721

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten op het Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams bestaan voornamelijk uit de extra rijksbijdragen voortvloeiend uit:

- De in het coalitieakkoord genoemde lobby richting het Rijk inzake de Hervormingsagenda Jeugd.
- De eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp Wmo.
- Bijdragen van regiogemeenten voor de uitvoering van de Gemeenschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR).

- De eigen bijdragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen.

Lasten

De gemeente zet eigen personeel in voor de jeugdhulp, toegang tot de Wmo, beleid en zorginkoop en de aanpak van huiselijk geweld. Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed aan sociale uitkeringen en subsidies en inkomensverstrekking. Bij sociale uitkeringen gaat het om de inkoop van ondersteuningsarrangementen binnen de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Subsidies gaan naar instellingen die werkzaamheden uitvoeren voor specialistische jeugdhulp en naar instellingen voor de maatschappelijke opvang.

Reserves

De belangrijkste bestemmingsreserve die binnen het Programma wordt ingezet is de Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en jeugdhulp. Deze bestemmingsreserve fungeert als een buffer om fluctuaties in de uitgaven aan zorg op te vangen.

Meerjarig verloop

Zowel in de baten als de lasten zitten grote fluctuaties, die vooral te verklaren zijn door de verlaging in de meerjarige budgetten komt door de bezuinigingsmaatregelen Bestuursopdracht Zorg en de regionale Bestuursopdracht Jeugdzorg Kostenbeheersing en de eigen bijdrage van de Wmo.

Programma en Rotterdamse taakvelden

Saldo programma Zorg, welzijn en wijkteams/Rotterdams taakveld	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Zorg, welzijn en wijkteams	-982.537	-1.016.520	-914.838	-871.205	-864.721
Begeleiding (WMO)	-235.869	-258.892	-246.681	-236.606	-236.646
Beschermd wonen (WMO)	-70.782	-75.118	-69.387	-70.412	-71.421
Gezingericht	-134.421	-162.236	-155.282	-126.114	-125.728
Gezinsgericht	-4.000	-4.499	-4.407	-4.407	-4.407
Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-10.344	-14.678	-15.178	-15.478	-15.678
Jeugdbescherming	-48.520	-58.063	-51.744	-44.856	-46.528
Jeugdhulp begeleiding	-6.224	-6.456	-6.456	-6.456	-6.456
Jeugdhulp behandeling	-41.793	-32.554	-33.609	-34.738	-34.790
Jeugdhulp dagbesteding	-3.689	-3.813	-3.816	-3.816	-3.816
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-669	-272	23.538	23.905	23.895
Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-101.171	-106.088	-101.305	-101.805	-96.120
Maatwerkvoorziening (Wmo)	-17.441	-18.323	-18.328	-18.328	-18.334
Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-30.411	8.763	46.817	47.551	47.482
Samenkracht en burgerparticipatie	-116.315	-118.543	-112.931	-113.745	-113.745
Wijkteams en Wmo-loketten	-160.887	-165.751	-166.069	-165.900	-162.430

Reserves

Onder dit programma vallen de volgende reserves:

Begroting bestemmingsreserves Zorg, welzijn en wijkteams		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen		2.260	1.239	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Zorg, welzijn en wijkteams		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen		2.260	1.239	0	0	0
Doel reserve:	Bestrijding eenzaamheid ouderen					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	2.360	0	100	0	2.260
	Begroting 2025	2.260	0	1.021	0	1.239
	Raming 2026	1.239	0	1.239	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen			2.300	2.300	2.300	2.300
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen			2.300	2.300	2.300	2.300
Begroting bestemmingsreserves Zorg, welzijn en wijkteams		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen		2.300	2.300	2.300	2.300	2.300
Doel reserve:	De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	6.450	0	4.150	0	2.300
	Begroting 2025	2.300	0	0	0	2.300
	Raming 2026	2.300	0	0	0	2.300
	Raming 2027	2.300	0	0	0	2.300
	Raming 2028	2.300	0	0	0	2.300
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp			0	0	0	0
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves Zorg, welzijn en wijkteams		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp		0	0	0	0	0
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.					
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)					

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	21.739	10.000	31.739	0	0		
	Begroting 2025	0	10.000	10.000	0	0		
	Raming 2026	0	10.000	10.000	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen				3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Begroting bestemmingsreserves Zorg, welzijn en wijkteams		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601		
Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen		3.300	3.300	3.300	3.300	3.300		
Doel reserve:	Het egaliseren van schommelingen in de lasten voor het realiseren van opvangvoorzieningen kwetsbare Rotterdammers.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	3.300	0	0	3.300		
	Begroting 2025	3.300	0	0	0	3.300		
	Raming 2026	3.300	0	0	0	3.300		
	Raming 2027	3.300	0	0	0	3.300		
	Raming 2028	3.300	0	0	0	3.300		

Toelichting reserves

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen

De einddatum van de reserve is aangepast van 31 december 2024, naar 31 december 2026, omdat de realisatie van duurzame extra woonplekken de nodige tijd vergt.

Begroting 2025

Kaders en verbonden partijen

Paginanummer in website: 201

Kaders en verbonden partijen

Kaders

Beleidskaders

- [Heel de Stad - Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026](#)
- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)

Beleidsmonitors

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Verbonden partijen

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Jeugdhulp Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Begroting 2025

Verantwoordelijke collegeleden

Paginanummer in website: 202

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Ik zet me in voor één Rotterdam, voor een stad waarin iedere Rotterdammer dezelfde kansen heeft.'

Wethouder Buijt

Wethouder Buijt is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg

Begroting 2025

BBV-indicatoren

BBV Indicatoren

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een verplichte set aan indicatoren voorgeschreven. De verplichte indicatoren over de laatste 4 jaar en het lopende jaar zijn hier opgenomen. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u een overzicht van de verplichte indicatoren van alle gemeenten, waarbij ook een vergelijking wordt gemaakt met het gemiddelde over heel Nederland. De realisatiecijfers zijn niet voor alle jaren ingevuld. De realisatiecijfers kennen verschillende bronnen, bij deze bronnen zijn de realisatiecijfers dan (nog) niet beschikbaar.

BBV Indicatoren per taakveld	Definitie	Bron	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024
0. Bestuur en ondersteuning							
1. Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	18,4	18,8	19,3	19,9	
2. Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	19,1	20,3	21,2	21,1	
3. Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	1.673	1.934	2.008	2.066	
4. Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + kosten inhuur externen	Eigen gegevens	14,1	18,1	15,7	11,1	
5. Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	11,2	11,4	11,8	12,3	
1. Veiligheid							
6. Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	11	8	10	10	
7. Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	3,2	3,0	3,9	3,7	
8. Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,0	8,9	9,3	8,6	
9. Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,2	1,6	1,8	1,9	
10. Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,0	8,8	8,5	8,9	
3. Economie							
11. Functiemenging	%	LISA	55,2	55,4	56,0	56,4	
12. Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	152,3	163,0	174,6	187,0	
4. Onderwijs							

13. Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2,4	2,6	2,5	4,8	
14. Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	44	46	53	62	
15. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	2,5	2,7	3,4	3,3	

5. Sport, cultuur en recreatie

16. Niet-sporters	%	Gezondheids-enquete (CBS, RIVM)	50,2		47,8		

6. Sociaal domein

17. Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	LISA	869,0	882,7	900,8	906,5	
18. Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2	2	2	2	
19. Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	15	14	13		
20. Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	64,8	65,9	68,2	69,4	
21. Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	3		2		
22. Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	938,2	1.001,8	885,3	821,7	
23. Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS	143,0	157,3	171,1	212,4	
24. Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS		8,7	9,4	9,9	
25. Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS		1,5	1,5	1,5	
26. Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS		0,8	0,7	0,7	
27. Cliënten met een maatwerkarrangementen Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	GMDS	850	860	840	830	

7. Volksgezondheid en Milieu

28. Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	297	286			
29. Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	13,3	12,3	13,6		

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

30. Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	221	245	275	320	334
31. Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	6,4	3,4	6,6	10,0	
32. Demografische druk	%	CBS	58,1	57,7	57,5	57,2	56,9
33. Gemeentelijke woonlasten eenpersoons huishouden	In Euro's	COELO	691	707	792	830	923
34. Gemeentelijke woonlasten meerpersoons huishouden	In Euro's	COELO	776	793	880	918	1.023

Begroting 2025

Bedrijfsvoering

Paginanummer in website: 204

Bedrijfsvoering

De paragraaf Bedrijfsvoering is een verplichte paragraaf uit het Besluit Besturen en Verantwoorden (BBV). De paragraaf geeft informatie over de bedrijfsvoering van de gemeente.

Begroting 2025

Organisatieontwikkeling

Paginanummer in website: 205

Organisatieontwikkeling

De lange termijn ontwikkeling van de organisatie gebeurt langs de lijn van de organisatievisie; bestaande uit de zeven bouwstenen die in onderstaande afbeelding zijn weergegeven.

Voor de jaren 2024-2027 ligt de focus voor de ontwikkeling op de drie groen gearceerde bouwstenen:

- **1. Rotterdammer Centraal.** In onze werkwijze stellen we de leefwereld van de verschillende Rotterdammers, bedrijven en bezoekers centraal. We pakken vraagstukken aan op het meest passende niveau (stad, wijk of individu).
- **2. Eén Concern.** We zijn één concern en werken -intern en extern- integraal samen aan opgaven voor de stad.
- **3. Inzet en ontwikkeling van talent.** Optimale inzet en ontwikkeling van al onze medewerkers. De organisatie is een afspiegeling van de stad.

Het operationaliseren van de organisatievisie gebeurt door integraal te werken aan cultuur, leiderschap, processen, systemen, sturing en structuur.

Kiezen voor Rotterdam

Kiezen voor Rotterdam is de titel van de bezuinigingsopgave voor de gemeentelijke organisatie. Deze is gekoppeld aan de organisatieontwikkeling. Financieel gezien gaat het om een besparing van €150 miljoen op de organisatiekosten over de jaren 2024 tot 2027. De besluitvorming hierover is vastgelegd in de Voorjaarsnota 2023.

De organisatieontwikkelopgave is uitgewerkt in een programma. Dit programma heeft tot doel een flexibele en duurzame organisatie waar keuzes gemaakt worden teneinde de opgaven in de stad te realiseren zonder groei van de organisatie. Groei biedt niet altijd een antwoord op de gestelde vraag en is budgettair niet langer verantwoord.

Achtergrond

Kiezen voor Rotterdam is uitgewerkt aan de hand van vier 'sporen' waarlangs is gewerkt aan een kwalitatief betere en goedkopere – en dus efficiëntere – organisatie.

1. De grootste opgave uit het programma Kiezen voor Rotterdam is een krimp in de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering zijn activiteiten die ondersteunend zijn aan de primaire processen van de gemeente. Denk hierbij aan HR, ICT en financiën. Het verantwoordelijk management stuurt strakker op de omvang van de bedrijfsvoering.
2. Goede dienstverlening aan Rotterdammers staat voorop. De organisatie daarvan kan slimmer, beter en efficiënter, zonder aantasting van de kwaliteit. Dat kan bijvoorbeeld door locaties in de wijken efficiënter te benutten en een betere inrichting van de kanaalsturing in de dienstverlening om vragen, meldingen en klachten van Rotterdammers beter en sneller af te handelen.
3. Strategie, beleid en onderzoek: vanuit de één-concerngedachte.

De centrale strategische functie van de gemeentelijke organisatie richt zich op een gemeentebrede agenda. Die vindt zijn basis in het coalitieakkoord en de langetermijnopgaven voor de stad. De gemeentebrede agenda geeft richting aan de beleidsontwikkelingen in de verschillende organisatieonderdelen en krijgt koppeling met de centrale onderzoeksagenda. De verwachting is dat dit leidt tot effectievere beleidsinzet en gemeentelijke onderzoeken.

4. In de eerste helft van 2024 is besloten tot een gewenst organisatiemodel met een kleinere concerndirectie. Dat model is toegesneden op de uitvoering van de complexe opgaven waar Rotterdam voor staat, én het moet leiden tot een kleinere, efficiëntere organisatie. De concerndirectie legt het accent meer op strategische verantwoordelijkheid. Het operationele aspect verschuift naar de directeuren onder de concerndirectie.

Verwerking krimp

Halverwege 2024 zijn voorgenomen besluiten genomen over de vermindering van het aantal formatieplaatsen. De doelstelling is om in 2025 met 267 fte te krimpen, en vanaf 2026 met 556 fte.

In de begroting 2025 is een krimp van 265 fte voor 2025 en een krimp van 519 fte voor 2026 verwerkt. De uitwerking van de overige fte's volgt nog.

Het aantal van 556 fte is iets lager dan het aanvankelijke uitgangspunt van 570 fte. Dat komt vooral doordat bij 'onderzoek' de opgave wordt verwerkt op materiele kosten in plaats van arbeidskosten.

Financiële verwerking

De besparingsopgave is bij de voorjaarsnota 2023 meerjarig voor een groot deel verwerkt onder het programma Algemene Middelen en voor een klein deel bij het programma Overhead. Bij de eerste herziening 2024 is de jaarschijf 2024 vanuit het programma Algemene Middelen verdeeld over de overige begrotingsprogramma's. Hierbij is tevens een bestemmingreserve van ca € 2,1 mln gevormd voor programma- en frictiekosten.

Bij de begroting 2025 wordt de opgave vanuit het programma Algemene Middelen grotendeels verdeeld over de overige begrotingsprogramma's, op basis van de verwerkte reductie op de formatie. Tevens wordt de reserve aangevuld met € 1 mln tot € 3,1 mln.

Met de voorgenomen maatregelen worden de structurele opgave behaald. Deze is echter nog niet geheel verwerkt in deze begroting. Na verwerking in deze begroting resteert nog een bedrag bij het programma Algemene Middelen van €2,4 mln voor 2025, € 9,8 mln voor 2026 en €4,2 mln voor 2027. Dit komt doordat een deel van de opgave nog niet is verwerkt in fte's. Op enkele onderdelen volgt namelijk nog een kwalitatieve uitwerking. Daarnaast kan er bij interne doorbelasting van medewerkers sprake zijn van intern verlies van baten (batenderving). Dit is het geval wanneer medewerkers worden betaald uit andere dekkingsbronnen dan de algemene middelen. In die gevallen is het niet mogelijk de besparing in zijn geheel in te boeken. Dit speelt bij bijvoorbeeld investeringen en dekking uit subsidies.

Verwerking van het resterende deel vindt plaats bij de eerste begrotingsherziening 2025.

Meer informatie is te vinden in de monitor organisatieopgave.

Begroting 2025

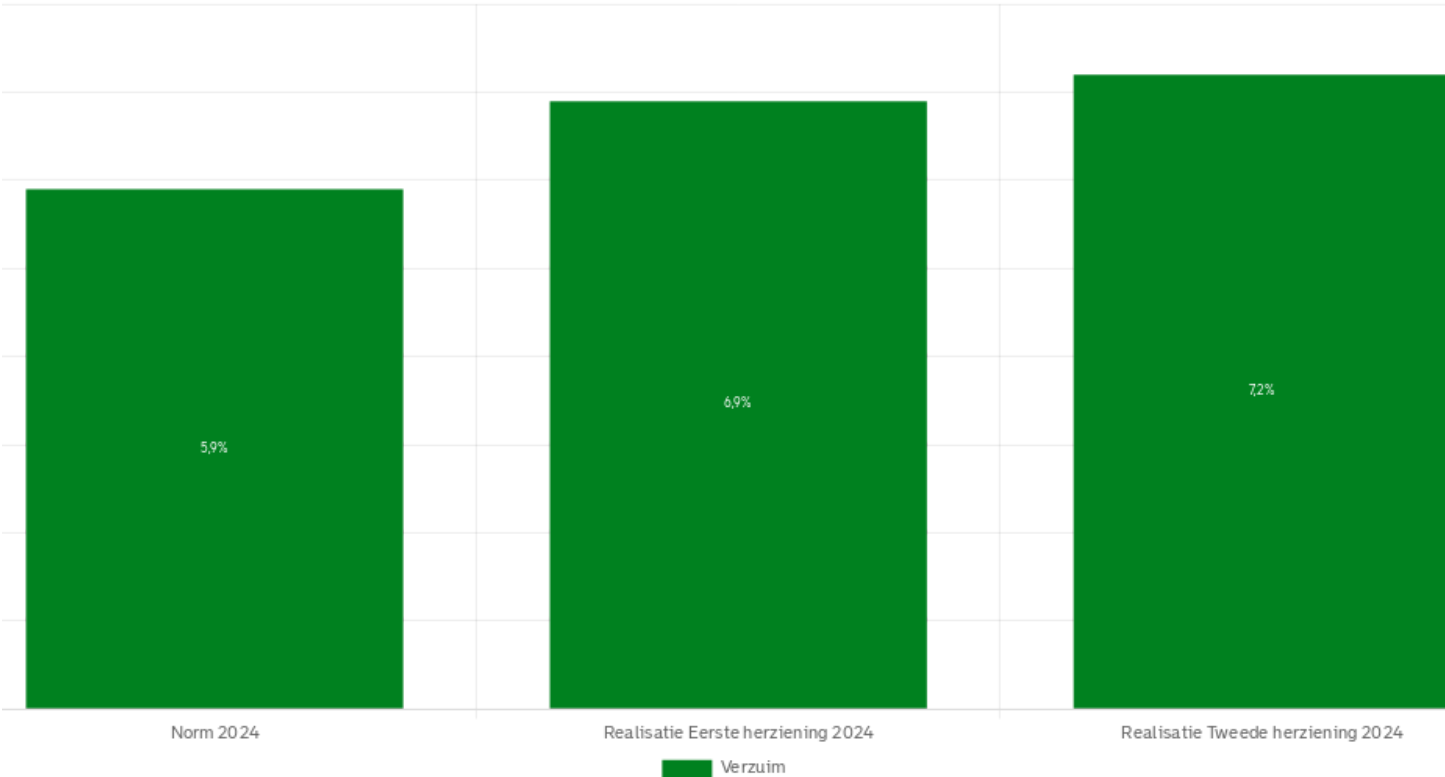
HRO

Met dienstverlening die het concern faciliteert in onder andere talentontwikkeling, mobiliteit, aantrekkelijk werkgeverschap en diversiteit, inclusie en gelijkwaardigheid heeft HRO een belangrijke rol in het realiseren van de organisatieontwikkeling.

In het kader van Kiezen voor Rotterdam wordt ingezet op doorstroom van medewerkers en daarmee behoud van talent en potentieel binnen de organisatie. Dit sluit aan bij onze visie op krapte op de arbeidsmarkt, talentontwikkeling en een flexibele organisatie waarbij we steeds aan blijven sluiten bij de opgaven voor de stad. Data in een scenariomodel bieden inzichten die helpen bij het overzien van in-, door- en uitstroom, potentie op de arbeidsmarkt en risico's voor de gemeente Rotterdam. Hiermee kan inzichtelijk gemaakt worden waar medewerkers binnen de organisatie naartoe begeleid kunnen worden. Ter ondersteuning aan de begeleiding van medewerkers van plek A naar B is een instrumentenkaart opgesteld en wordt er gewerkt aan spelregels onder welke voorwaarden medewerkers kunnen of moeten mobiliseren. De focus ligt daarmee op behoud van medewerkers. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van Kiezen voor Rotterdam: geen gedwongen ontslagen. Er wordt een organisatiecultuur beoogd waarin verandering en beweging gewoon is. Dat betekent onder andere opgegevericht werven en matches op vaardigheden en rollen, naast werven op functies en vacatures.

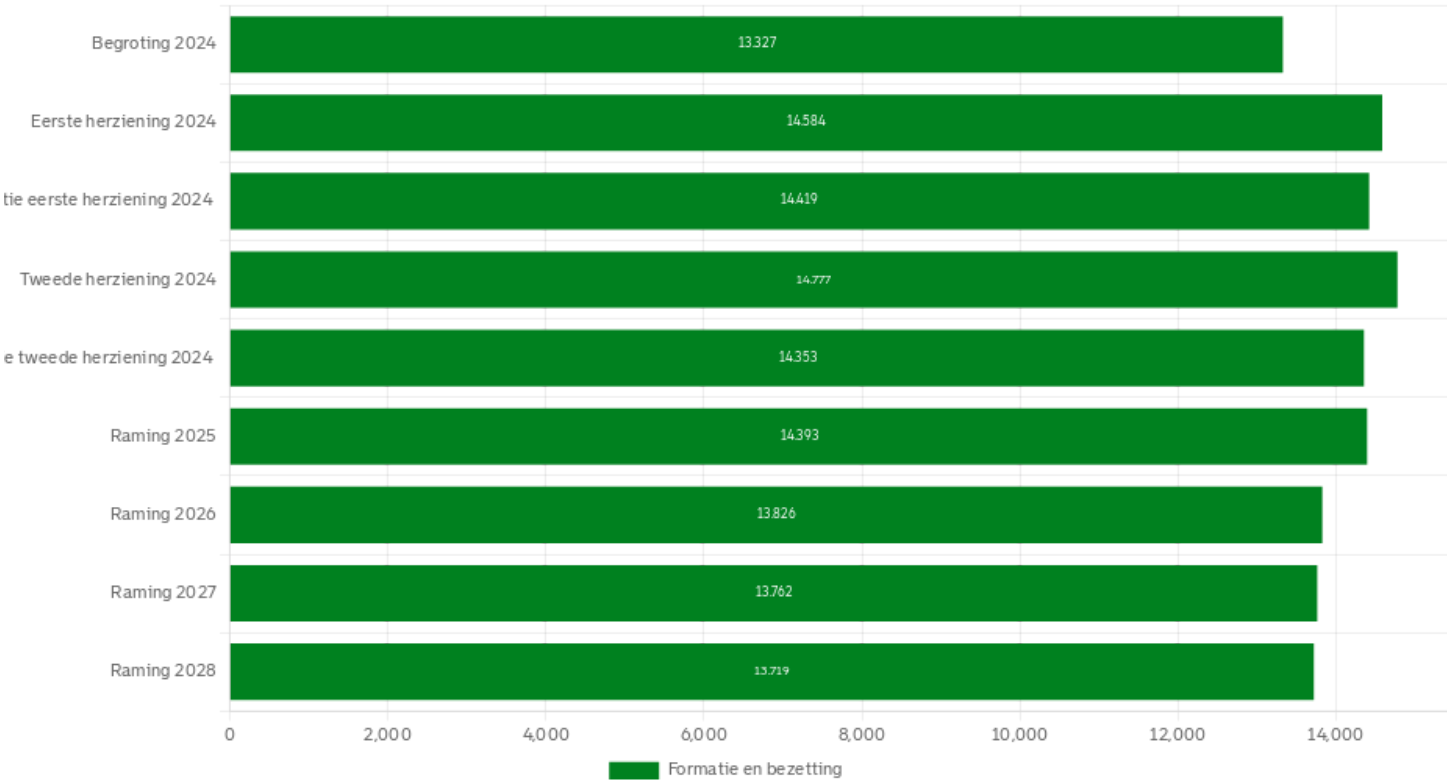
Verzuim

Het gemiddelde verzuim van de afgelopen 12 maanden lag eind augustus 2024 op 7,18%. Dat is 0,29% hoger dan eind april 2024. In de eerste acht maanden van 2024 is het verzuimpercentage in totaal met 0,47% gestegen ten opzichte van december 2023. In de trends zien we vaak dat de zomermaanden een lager verzuimpercentage hebben. Dit jaar is deze trend minder duidelijk zichtbaar; de pieken van de wintermaanden zijn langer verspreid en de daling in de zomermaanden is minder groot. Dit zien we terug in de stijging van het voortschrijdend verzuimpercentage. In vergelijking met de maand augustus van 2022 en 2023 is het maandpercentage van augustus 2024 met bijna 0,6% gestegen. De stijging is vooral zichtbaar in het langdurig verzuimpercentage. Deze is vanaf eind 2023 0,44% gestegen.

Er zijn en worden interventies gepleegd om het verzuimproces te optimaliseren. Grondoorzaken en knelpunten in het verzuimproces zijn benoemd en verbetermaatregelen zijn uitgewerkt en (deels) uitgevoerd. Het doel hiervan is verbetering van het verzuimproces en duidelijkheid van de rollen zodat leidinggevend en medewerkers de best mogelijke verzuimbegeleiding krijgen en zelf ook hun rol op een juiste manier kunnen invullen. Aangezien het grootste aandeel in langdurig verzuim zit duurt het langer voordat een positief effect zichtbaar wordt in het voortschrijdend verzuimpercentage.

Bemensing

Ontwikkeling formatie

In de afgelopen jaren is de bezetting hoger geweest dan de formatie. Dit kwam omdat alleen structurele middelen vertaald werden naar formatie. Middelen van tijdelijke aard kenden geen formatie maar wel bezetting. Dat is nu anders. De uitgangspunten voor sturen op de omvang van de organisatie zijn:

- Formatie staat rechtstreeks in relatie tot de opgaven van de gemeente (ambities uit coalitieakkoord, voorjaarsnota, meerjarenbegroting, wettelijke en niet wettelijke taken). Vanuit die opgaven wordt bepaald welk budget er voor arbeidskosten nodig is en welke formatie daarbij hoort om de ambities en taken uit te voeren. Bepaald is dat de formatie en bezetting in balans zijn, dat is de norm.
- De afspraak is dat ook incidentele budgetten die voor minimaal twee jaar zijn toegekend, worden vertaald naar formatie. Die formatie krijgt de aanduiding tijdelijke formatie en kent een duidelijke einddatum.

De opdracht aan de organisatie was om formatie en bezetting naar de norm te brengen en met elkaar in evenwicht te laten zijn. Deze herstelactie is afgerond bij de tweede herziening 2024. In deze herstelactie zijn alle budgetten van twee jaar en langer vertaald naar formatie, waar wenselijk ook budgetten vanaf één jaar. Over het algemeen gesproken was er voor al deze budgetten al sprake van bezetting. In de tweede begrotingsherziening stijgt de formatie nog met 193 fte. Het zwaartepunt ligt bij programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (+ 91 fte). Programma Beheer van de Stad (+37 fte), programma Werk & Inkomen (+36 fte), programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving (+ 29 fte). Programma Overhead daalt met (-19 fte). De formatie is verlaagd in het kader van Kiezen voor Rotterdam 2024.

Formatie 2025 en verder

Ten opzichte van de laatst bijgestelde formatie 2024 (2e herziening zoals hierboven toegelicht) daalt de formatie in 2025 met 383 fte. Deze forse daling wordt grotendeels veroorzaakt door Kiezen voor Rotterdam 2025-2026. Dit betreft een krimp van totaal 265 fte in 2025. In 2026 volgt nog een aanvullende krimp van 254 fte in het kader van Kiezen voor Rotterdam.

Bezetting 2024

Vanuit de bezuinigingsopgave voor de organisatie was medio 2023 de opdracht dat alle clusters extra kritisch afwegen wat de noodzaak is van het vervullen van elke vacature die ontstaat door uitstroom of natuurlijk verloop. Het doel van dit aangescherpte vacaturemanagement is het realiseren van een lagere gemiddelde bezetting van de organisatie met een besparend effect op de totale loonkosten.

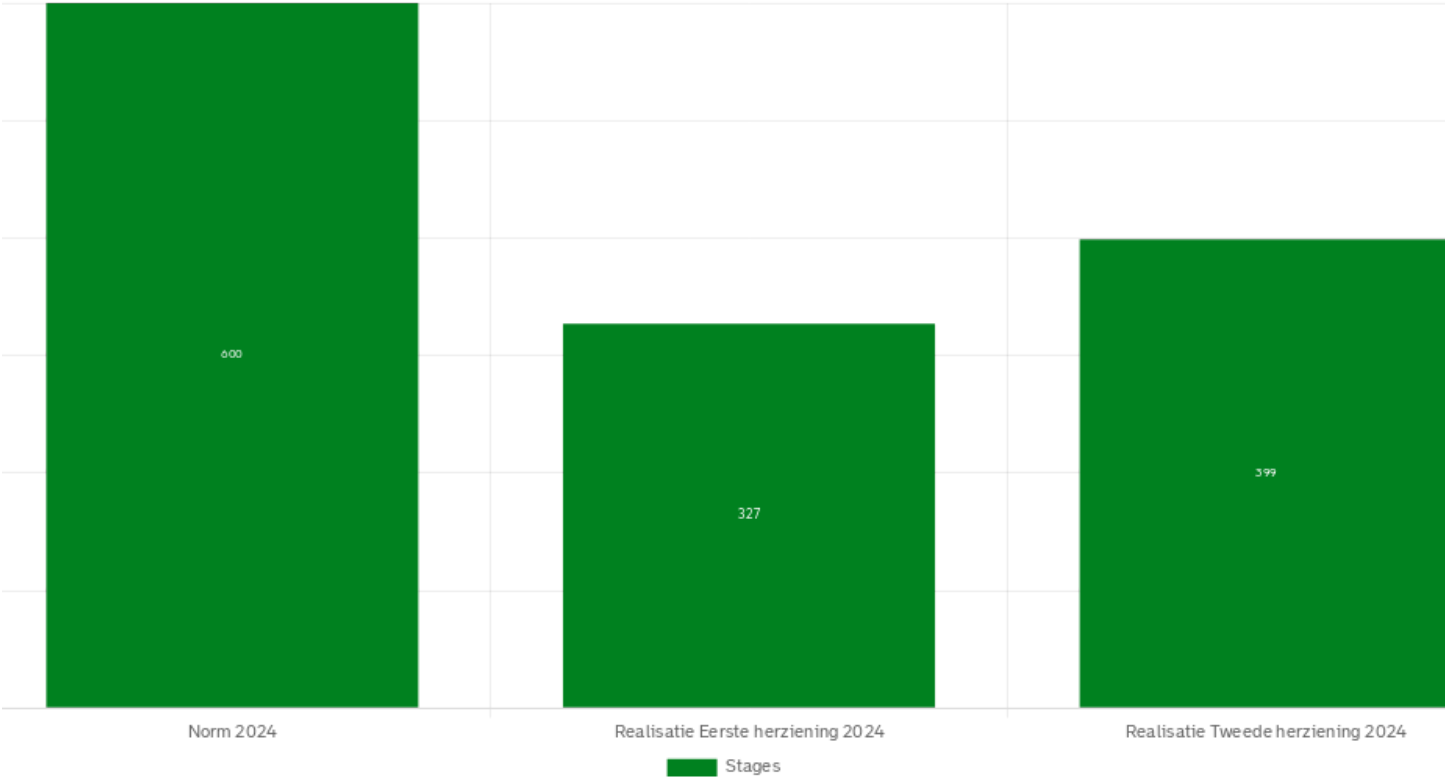
Het effect van deze maatregel was in 2023 en begin 2024 al zichtbaar doordat de groei zich beperkte. Bij de 2e herziening is bezetting voor het eerst in lange tijd afgenomen (-66 fte) naar 14.353 fte en daarmee 424 fte onder de begrote formatie. Dit betreft grotendeels vacatureruimte.

In- en uitstroom

Vanaf de vorige rapportageperiode (eerste herziening) van dit jaar is de instroom ruim 22% lager dan de uitstroom. Dit vertaalt zich ook naar de lagere bezetting ten opzichte van de eerste herziening 2024. Met uitzondering van het cluster Stadsbeheer hebben alle clusters in deze periode een lagere instroom dan uitstroom.

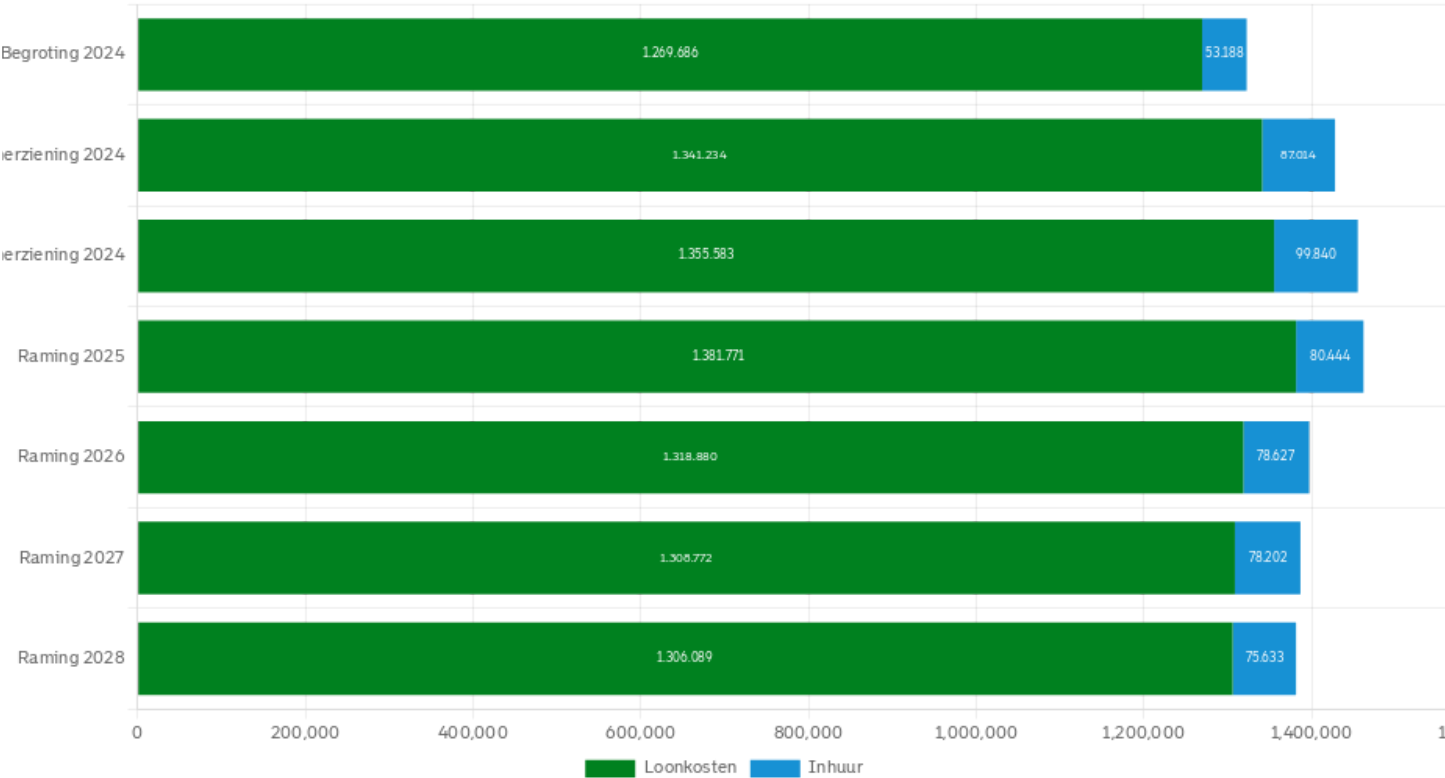
Stages

De bijgestelde ambitie uit het coalitieakkoord is om 600 stageplaatsen per jaar te realiseren. In 2024 zijn er tot en met augustus 399 stagiairs gestart. 67% van de ambitie is hiermee gerealiseerd. De ervaring leert dat voor de stageperiode vanaf september de meeste stages worden uitgevoerd. In het coalitieakkoord is ook aandacht voor mbo-stages. Van het aantal gestarte stagiaires in 2024 komt 21% uit het (v)mbo.

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit het geheel van loonkosten voor medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam en kosten voor ingehuurd medewerkers.

Arbeidskosten 2024

De tweede begrotingsherziening 2024 laat een stijging van de begrote arbeidskosten zien (+€ 27,1 mln). Dit is verdeeld over verschillende programma's. De hoofdlijnen van de mutaties in de tweede begrotingsherziening zijn hieronder toegelicht op zowel loonkosten als kosten externe inhuur.

- Programma Volksgezondheid (+€ 5,3 mln, waarvan +€ 1,3 mln loonkosten en +€ 4 mln inhuur). De bijstelling is gedaan voor de versterking van infectiebestrijding waaronder inzet van tijdelijk personeel zoals artsen, verpleegkundigen en voorlichters voor de uitvoering van de vaccinaties. Bekostiging vindt plaats vanuit de Rijksoverheid.
- Programma Werk & Inkomen (+€ 1,8 mln, waarvan +€ 1,8 mln loonkosten). Voor het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling is de bijstelling gedaan voor een uitbreiding van het aantal jongerenconsulenten uit tijdelijk budget. Voor het cluster Werk & Inkomen is een bijstelling gedaan als gevolg van besluiten uit de Voorjaarsnota 2024.
- Programma Beheer van de Stad (+€ 3,3 mln, waarvan +€ 3,3 mln loonkosten). De afdeling Circulair heeft een tijdelijke bijstelling van 15 fte gedaan voor de projectpool. Deze formatie wordt gedekt vanuit de incidentele middelen uit het Duurzaamheidstransitiebudget.
- Programma Stedelijke Ontwikkeling (+€ 2,1 mln, waarvan +€ 1,9 mln loonkosten en +€ 0,2 mln inhuur). De formatie van het project Data op Orde is met 15 fte bijgesteld zodat het erfpachtproject mogelijk gemaakt kan worden. Dit is een tijdelijk project.
- Programma Overhead (+€ 4,8 mln, waarvan +€ 0,1 mln loonkosten en +€ 4,7 mln inhuur). In het cluster Bestuurs- en Concernondersteuning is de formatie met -28 fte verlaagd in het kader van Kiezen voor Rotterdam. De budgetten zijn geïndexeerd. Het inhuurbudget is aangepast op de prognose -met name voor ICT projecten, project GREAT en vervanging voor verzuim en vacatures- met een toevoeging uit incidenteel budget.
- Programma Energietransitie (+€2,2 mln, waarvan +€ 0,1 mln loonkosten en +€ 2,1 mln inhuur). De bijstelling voor het inhuurbudget betreft een correctie op een foutieve boeking van het werkpakket bij de eerste herziening 2024.
- Programma Veilig (+€ 2,1 mln, waarvan +€ 2,1 mln loonkosten). Bij de directie Veilig is bijgesteld voor de actualisatie van overige loonkosten zoals overwerk, reiskosten en piketdiensten. Ook een verhoging van het personele budget in overeenstemming met het jaarplan Veiligheidshuis is verwerkt.
- Programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving (+€ 1,1 mln, waarvan +€ 0,7 mln loonkosten en +€ 0,4 mln inhuur). In de bijstelling is structureel budget overgeheveld vanuit de afdeling Ondersteuning en Hulp (aanvragen AOW en Jeugdtegoeden en in formatie omgezet. Ook is er een uitbreiding van Trajectbegeleiders vanuit het Kinderarmoedefonds en een tijdelijke toekenning verwerkt.
- Programma Sport en Recreatie (+€ 0,8 mln, waarvan +€ 0,9 mln loonkosten en -€ 0,2 inhuur). In de bijstelling is programmabudget overgeheveld naar budget voor apparaatslasten. De dekking vindt plaats vanuit frictiekosten van de afbouw van SSC Flex.
- Programma Bestaande Stad (-€ 1 mln, waarvan -€ 0,3 mln loonkosten en -€ 0,7 mln inhuur). Is naar beneden bijgesteld door aanpassing van de meerjarenbegroting Omgevingswet en bijbehorend inhuurbudget.
- Programma Onderwijs (+€ 0,6 mln, waarvan +€ 0,7 mln loonkosten en -€ 0,1 mln inhuur). In de bijstelling is programmabudget overgeheveld naar budget voor apparaatslasten.

Oorzaken benodigde bijstellingen arbeidskosten

Voor externe inhuur zal het altijd nodig zijn om tussentijds bij te stellen. Dat ligt immers in de aard van de inzet voor onvoorziene zaken, piekbelasting of unieke kennis. Bij de begroting, die halverwege het voorafgaande jaar wordt opgesteld, is het inzicht in de capaciteitsbehoefte nog niet concreet. In de loop van het jaar vinden er wijzigingen plaats in taken, opdrachten en werkpakketten waardoor meer of minder inzet nodig is. Als gevolg van deze ontwikkelingen wijzigt zowel de begroting externe inhuur als de begroting loonkosten. Hierbij is het logisch dat incidentele opdrachten en wijzigingen in het werkpakket worden opgevangen door de flexibele schil die grotendeels uit externe inhuur bestaat. De bijstellingen op externe inhuur springen daarmee in het oog. Vanaf 2024 worden er, gezien de relatie fte en begroting, zo min mogelijk bijstellingen gedaan op loonkosten.

Arbeidskosten 2025 en verder

Bij de formatie en arbeidskosten zijn de geschetste ontwikkelingen meerjarig doorgetrokken. Dit is ook verwerkt in het meerjarig beeld van de arbeidskosten.

Begroting 2025

Huisvesting en facilitair

Paginanummer in website: 207

Huisvesting en facilitair

De gemeente gebruikt niet langer het gebouw aan de Librijesteeg. De publiekslocatie is verhuisd naar het Delftseplein (Central Post). In de herfst van 2024 verhuist de GGD naar de Zalmstraat. Dit leidt tot sluiting van het gebouw aan de Schiedamsedijk.

Vanaf 2025 bezuinigt de gemeente op de eigen huisvesting. Dit is mogelijk doordat medewerkers van de gemeente meer flexibel en vaker thuis werken. Het aantal werkplekken vermindert door de huur van sommige gebouwen op te zeggen en de resterende werkplekken beter te benutten. In de zomer van 2024 is een proef gedaan met het eerder op de dag sluiten van gebouwen en met het volledig sluiten van twee kantoorgebouwen op dagen in de week waarop de benutting in vakantietijd toch al laag is.

De hogere energieprijzen hebben geleid tot fors hogere energiekosten. Bij de Voorjaarsnota 2024 heeft de gemeenteraad budget beschikbaar gesteld om deze kosten voor 2025 en daarna op te vangen. De begroting 2025 gaat uit van structureel hogere kosten voor energie. Tegelijk zijn er energiebesparende maatregelen genomen. Van dergelijke maatregelen komen er steeds meer. Ze drukken de kosten en dragen bij aan verduurzaming.

Begroting 2025

Informatievoorziening en IT

Paginanummer in website: 208

Informatievoorziening en IT

Digitalisering

De snelle ontwikkeling van technologie leidt tot een digitale transformatie van de hele samenleving. De manier verandert waarop Rotterdammers werken, onderwijs volgen, wonen, zorg ontvangen, recreëren en zich verplaatsen. De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te bewegen. [Digitalisering](#) biedt mogelijkheden om de gemeentelijke dienstverlening te verbeteren en de collegedoelen sneller en beter te realiseren. Om die mogelijkheden te benutten, moet de gemeente over betrouwbare ICT-voorzieningen beschikken, snel en flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen en zich daarbij oriënteren op de effecten van digitale transformatie op de rol van overheden in de samenleving.

De 'Opgave digitale transformatie' bevat de speerpunten voor de veranderopgaven die uit de digitalisering volgen. Voor de digitale transformatie die de gemeente Rotterdam wil realiseren, leiden initiatieven uit de hele organisatie tot efficiëntere en meer gebruiksvriendelijke dienstverlening die aansluit bij wat de Rotterdammer vraagt. Hierbij is er aandacht voor training van medewerkers zodat zij vertrouwd raken met nieuwe systemen en technologieën.

Informatietechnologie is een aanjager voor verandering en helpt om processen te verbeteren en besparingen te realiseren. Het gemeentelijke team Digitale Transformatie werkt aan de nodige organisatorische veranderingen, mede in verband met de organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam.

Speerpunten:

- De toedeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden (governance) voor de toepassing van algoritmen is bijna twee jaar in werking. De governance is inmiddels geëvalueerd en de Rekenkamer Rotterdam heeft een onderzoeksrapport gepubliceerd. Het college en de gemeenteraad hebben de conclusies en aanbevelingen uit dit rapport omarmt. Met het algoritmeregister communiceert Rotterdam over de werkwijze voor algoritmen. De gemeente is actief betrokken bij landelijke en Europese ontwikkelingen en krijgt ondersteuning van de Algoritmeadviesraad (AAR). De AAR is een externe, onafhankelijke adviescommissie van Rotterdam.
- Verdere invoering van de datastrategie: in het eerste kwartaal van 2024 zijn binnen de organisatie de knelpunten opgehaald in het werken met data met de huidige voorzieningen. Dit heeft geleid tot verbetervoorstellen. De organisatie pakt deze voorstellen op, rekening houdend met de organisatieopgave Kiezen voor Rotterdam. Een van de verbetervoorstellen is het beschikbaar maken van open data te stimuleren. In de loop van 2024 moet dit, met inzet van andere instrumenten, leiden tot een nieuwe datastrategie met als uitgangspunt 'van data naar waarde'.
- Een organisatiebrede betrokkenheid bij Europese subsidieprojecten. Daarnaast werkt Rotterdam samen met Europese partners. Hierbij is aandacht voor de zich continu ontwikkelende Europese wet- en regelgeving. Rotterdam versterkt zijn positie in Europa door de ontwikkeling van het Digital Office Europe en de actieve rol in het Digital Forum van Eurocities (grotestedennetwerk). Van dit forum is Rotterdam van 2023 tot 2025 de voorzitter. In maart 2024 was Rotterdam gastheer voor dit Forum, met Digitale Inclusie als centraal thema.
- Voortzetting van de bestuurlijke samenwerking met andere grote gemeenten en in VNG-verband (Vereniging van Nederlandse Gemeenten): waar mogelijk groeit deze samenwerking naar één gezamenlijke digitale overheidsarchitectuur en één basisinfrastructuur, gebaseerd op gedeelde kaders en voorzieningen. Bij dat laatste gaat het om Common Ground en Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering ('1x ontwikkelen, 350x toepassen'). De gemeente Rotterdam ontwikkelt samen met de VNG en andere gemeenten een aantal IT-producten voor publieke dienstverlening. Die komen voor alle gemeenten beschikbaar.
- Informatiebeveiliging: de bewustwordingscampagne 'Blijf Alert' loopt in 2024 door. De gemeente voldoet aan de landelijke verplichtingen, waaronder de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten 'Eenduidige Normatiek Single Information Audit' (ENSIA). Daarnaast levert Rotterdam inzet op professionalisering en ontwikkeling van de gehele veiligheidsketen (security), zowel intern als extern. Invoering van de wet Netwerk en Information Security (NIS2) in 2025 is daarbij het uitgangspunt.

Nieuwe toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen, en de IT- en data-infrastructuur: hiervoor gebruikt de gemeentelijke organisatie het programma Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI). De veranderingen zijn nodig vanwege de Wet digitale overheid. Deze regelt dat Nederlandse burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen.

Informatiehuishouding en de Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) stimuleert de overheid tot een betere informatiehuishouding en actieve beschikbaarstelling van informatie. Transparant overheidshandelen vraagt om snel kunnen laten zien wat, wanneer en met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Dat geldt voor het handelen van het bestuur – gemeenteraad, college, burgemeester – en voor de ambtelijke organisatie.

Het programma Rotterdam Transparant zorgt voor een soepele invoering van de Woo binnen de organisatie. Het programma werkt samen met de 4 grote steden (G4) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). De invoering richt zich op de 11 categorieën van informatiestromen waarvan de overheid verplicht is documenten actief te publiceren. Eind 2026 moet de gemeente de wet hebben ingevoerd. Om dat te realiseren

zet het invoeringsprogramma in op bewustwording bij medewerkers van het belang van transparantie. Medewerkers krijgen ondersteuning via 'e-learning' en trainingen 'openbaar-proof schrijven'.

Voor de Woo is er nog geen landelijk publicatieplatform beschikbaar. Wel is er inmiddels een verwijzindex (de Woo-index) voor de website overheid.nl. De verwachting is verder dat met ingang van 1 november 2024 deels de verplichting in werking treedt (artikel 3.3) over de verplichte publicatie van de documentcategorieën Wet- en regelgeving en Organisatiegegevens. Rotterdam publiceert deze documenten al via de verplichte Woo-index.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft nog geen planning afgegeven voor de verplichting van publiceren voor de overige documentcategorieën van medeoverheden. Op de gemeentelijke website staat per informatiecategorie een [opsomming](#) van de beschikbare openbare documenten van de gemeente Rotterdam.

Afhandeling van Woo verzoeken

Tussen 1 januari 2024 en 1 augustus 2024 zijn 192 nieuwe verzoeken vastgelegd in het zaakstelsel van het Woo-team. Dat is een aanzienlijke toename over dezelfde periode vorig jaar, toen de teller op 144 stond. Van de 192 ontvangen verzoeken zijn 81 verzoeken inmiddels via de Woo afgehandeld. Daarnaast zijn 50 verzoeken afgebroken in het zaakstelsel. Het gaat bijvoorbeeld om ingetrokken verzoeken of om verzoeken die de organisatie op een andere wijze afhandelt dan via de Woo. Naast verzoeken zijn bij de gemeente Rotterdam 22 zienswijzen gevraagd en afgehandeld die betrekking hadden op Woo-dossiers van andere overheden.

Van de afgehandelde verzoeken over de periode januari tot augustus is 41% tijdig afgehandeld. De afgelopen jaren zijn er steeds meer omvangrijke, ingewikkelde Woo-verzoeken ingediend. De afhandeling daarvan kost veel tijd. Dit is onder andere zichtbaar in het percentage tijdig afgehandelde verzoeken en in de werkdruk op Woo-dossiers. Inclusief de openstaande Woo-verzoeken uit 2023 is 48% van alle Woo-verzoeken op peildatum 1 augustus 2024 binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Daarmee blijft de tijdige afhandeling van de verzoeken een aandachtspunt.

In samenwerking met het programma Rotterdam Transparant werkt het Woo-team aan de evaluatie en verbetering van het Woo-proces. De rol van de clusters in dit proces is daarin nog niet meegenomen. De landelijke ontwikkelingen zijn al wel in beeld. Zo blijkt uit de invoeringstoets Woo dat vrijwel alle overheden te maken hebben met uitvoeringsproblemen. Deels zijn de problemen op te lossen door sneller en beter contact met de verzoeker. Maar ook is er mogelijk een aanpassing van de wet nodig voor de complexe en omvangrijke verzoeken, en voor oneigenlijke verzoeken. In de verbetering van het Woo-proces bij onze gemeente wordt wel gekeken naar de rol van de clusters. Het punt over de eventuele aanpassing van de Woo heeft geleid tot een brief van de VNG hierover aan de betrokken staatssecretaris. Bij deze brief heeft de VNG inbreng betrokken van de vier grote gemeenten (G4). In de brief bepleit de VNG de noodzaak van een wetswijziging.

Informatiehuishouding als randvoorwaarde

De organisatie werkt aan een betere vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid informatie. Die informatie is vooral in digitale vorm beschikbaar, maar ook op papier.

Informatiebeheer staat direct in verband met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. De organisatie zet in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Dit alles leidt tot het beschikbaar en vindbaar maken van informatie die de gemeente bovendien volledig en veilig bewaart. Zo kan de gemeente de bestuurlijke besluitvorming inzichtelijk maken, bijvoorbeeld via Woo-verzoeken en - in de nabije toekomst - ook door actieve openbaarmaking van documenten.

Begroting 2025

Privacy

De gemeente beschikt over grote hoeveelheden persoonsgegevens. Die zijn noodzakelijk voor de uitvoering van beleid en voor de dienstverlening. Dat varieert van bijstandsuitkeringen tot cameratoezicht in de openbare ruimte, en van wijkteams tot gemeentelijke heffingen. Er zijn meer dan 500 processen waarbij de gemeente persoonsgegevens van burgers verwerkt. De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) voorziet in de bescherming van die gegevens. De gemeente moet de AVG op alle aspecten naleven. Daar hoort bij dat alle medewerkers de nodige verantwoordelijkheid voelen bij het werken met persoonsgegevens.

Halverwege 2024:

- Zijn in het [register van verwerkingen](#) de processen vastgelegd waarin de gemeente Rotterdam persoonsgegevens van bewoners en eigen medewerkers verwerkt. Dit register bevat nu 643 verwerkingen;
- Zijn er 230 Data Protection Impact Assessments (DPIA's) afgerond. Bij elk nieuw proces vindt een beoordeling plaats of een DPIA nodig is. Een DPIA is een verplichte analyse van processen met een hoog privacyrisico bij de verwerking van gegevens. Op basis van zo'n analyse is het mogelijk gerichte maatregelen te nemen om het risico op privacyschending te verkleinen;
- Daarnaast worden de DPIA's na drie jaar opnieuw doorgelopen op veranderingen in het proces en vindt zo nodig aanpassing plaats van de maatregelen.
- Zijn voor 256 processen [verwerkersovereenkomsten](#) afgesloten met bedrijven die in opdracht van de gemeente persoonsgegevens verwerken;
- Houdt de gemeente een datalekkenregister bij. Bij een datalek zijn persoonsgegevens mogelijk of daadwerkelijk in handen gekomen van onbevoegden. Dat kan bijvoorbeeld zijn gebeurd door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. Tussen 1 januari en 1 augustus 2024 waren er 166 datalekken. Daarvan zijn er 19 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). In dezelfde periode 2023 waren er 148 datalekkenmeldingen, waarvan er 23 zijn gemeld bij de AP. Het aantal datalekken nam dus iets af.

Uitdagingen en risico's

De afgelopen jaren is de advisering over privacy en AVG verder geprofessionaliseerd. Met de invoering van het plan van aanpak AVG is de basis op orde gebracht. Ondertussen gaat de digitalisering van de samenleving verder. De gemeentelijke organisatie gaat in de ontwikkelingen mee. Datatechnologie en algoritmes helpen om data te analyseren en de dienstverlening aan bewoners en ondernemers te verbeteren. Daar zijn privacy-risico's aan verbonden en de uitdaging ligt dan ook in het vinden van een goede balans tussen toepassing van de privacywetgeving enerzijds en de toenemende inzet van datatechnologie anderzijds. Die risico's zien we bij alle dataverwerkingen voor bijvoorbeeld onderzoek en analyse en algoritmes waarbij persoonsgegevens worden verwerkt. Vertaling van wetgeving (AVG) naar beleid is dan ook belangrijk. De beleidskaders [algoritmegovernance](#) en het [privacyframework](#) zorgen voor spelregels voor algoritmetoepassingen en datagedreven werken. Ook heeft nieuwe Europese wetgeving gevolgen voor de privacy. Zo treedt op 1 augustus 2024 de AI-verordening in werking. De regels in deze verordening zijn bedoeld om betrouwbare algoritmes en Artificial Intelligence (kunstmatige intelligentie) te garanderen. Als daarbij persoonsgegevens in het geding zijn, gelden soms bijzondere eisen en is de AVG van toepassing. Daarnaast onderzoekt de VNG samen met de gemeentes waaronder Rotterdam wat de impact zal zijn van deze wetten waaronder ook de E-privacyverordening, Data act en Data governance Act.

Samenwerkingsverbanden

Ook zijn er privacyrisico's bij het delen van gegevens in samenwerkingsverbanden met partnerorganisaties, zoals in het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Overheden en andere organisaties moeten effectief kunnen samenwerken zonder de risico's voor de privacy uit het oog te verliezen. Het gaat onder meer om de Wet gegevensdeling samenwerkingsverbanden (Wgs). Deze wet stelt strikte voorwaarden voor het delen van informatie binnen samenwerkingsverbanden op het terrein van zorg en veiligheid, ondermijning, en in de aanpak van witwassen en van crimineel vermogen. Deze wet treedt waarschijnlijk op 1 januari 2025 in werking.

Binnen de organisatie dragen verschillende acties hieraan bij, zoals het opstellen van beleidskaders en richtlijnen, bevordering van transparantie en een groter bewustzijn bij opdrachtgevers en medewerkers van de waarde van privacy en privacybescherming. De gemeentelijke organisatie legt de uitdagingen vast in jaarplannen en in een organisatiebreed jaarplan voor privacy.

Begroting 2025

Audits en control

Paginanummer in website: 210

Audits en control

Algemeen

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen.

Directie Middelen en Control is er om de organisatie en het bestuur te adviseren bij en toe te zien op het sturen, beheersen en verantwoorden, zodat de doelen voor Rotterdam gerealiseerd worden

Doorontwikkeling stuurinformatie en P&C producten

De doorontwikkeling van de stuurinformatie richt zich op een instrumentarium om stuurinformatie voor het management te ontsluiten. Het ontwikkelde instrumentarium is in gebruik genomen. Nu wordt vooral gewerkt aan het breder gebruik van het instrumentarium bijvoorbeeld voor HR-rapportages en het door het management zelf opzoeken van stuurinformatie in het Concerndashboard. Voor 2024 en verder ligt de focus op het bredere gebruik en aanpassingen op wat het management nodig heeft.

Onderdeel van het project is ook het verbeteren van de P&C producten. De opzet van de Begroting is in 2022 aangepast en in 2023 geëvalueerd met de raadsfracties. Bij de Begroting 2025 is de nieuwe website in gebruik genomen. De oude website was technisch verouderd. In de evaluatie met de raadsfracties is input opgehaald voor de nieuwe website. Bij de eerste oplevering is een klankbordgroep voor raadsleden georganiseerd. De input die hier is opgehaald is meegenomen in de verdere ontwikkeling.

In het kader van Kiezen voor Rotterdam bekijken we de totstandkomingsprocessen en de producten van de Stuurinformatie en de P&C Cyclus opnieuw. We onderzoeken hoe de processen effectiever en efficiënter kunnen worden georganiseerd.

Auditprogramma

Concern Auditing voert in opdracht van het college en de concerndirectie audits uit en geeft advies, gevraagd en ongevraagd.

De gemeentewet (art 213a) schrijft voor dat het College periodiek onderzoek doet naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het College gevoerde bestuur. Het College moet zowel de Raad als de Rekenkamer schriftelijk op de hoogte stellen van de onderzoeksresultaten. De wijze waarop dit gebeurt is niet voorgeschreven in de wet. Recent heeft het College toegezegd aan de Raad om de onderzoeken artikel 213a Gemeentewet openbaar te maken. Dit gebeurt met terugwerkende kracht voor deze collegeperiode, in samenspraak met de opdrachtgevers en rekening houdend met privacy conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming. De onderzoeksrapporten uit de lopende collegeperiode worden op een later moment toegevoegd aan de website Onderzoek010 van de gemeente Rotterdam. Op deze website worden ook de nieuwe onderzoeksrapporten gepubliceerd.

In 2023 is in samenspraak met de organisatie is de meerjarige auditagenda 2024-2026 bepaald, met drie vaste onderzoeksthema's:

- sturen op doelen coalitieakkoord en omgaan met risico's
- de lerende organisatie
- doeltreffendheid en doelmatigheid.

De thema's zijn op hoofdlijnen en worden jaarlijks geconcretiseerd in een jaarschijf. Daarbij benut Concern Auditing de input vanuit de organisatie en risicosignalen vanuit de omgeving. Bij de keuze voor onderwerpen wordt rekening gehouden met het belang voor stad en concern, actualiteit en de onderzoeksplannen van andere partijen zoals OBI (BCO) en Rekenkamer Rotterdam. Tot en met september zijn de (leer)onderzoeken naar de informatiesystemen Sorga, Diva BB, Digitaliseringsagenda en Wijkhubs afgerond en assurance gegeven over DigiD Ensia. De overige onderzoeken zijn nog in uitvoering. Naast audits levert Concern Auditing ook op verzoek advies en ondersteuning in het kader van de drie vaste thema's.

Begroting 2025

Financiële kengetallen

Paginanummer in website: 211

Financiële kengetallen

Beleid

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid	• Weerstandsvermogen* • Solvabiliteitsratio*
Flexibiliteit: Saldo van de begroting	• Reguliere exploitatiesaldo* • Structurele exploitatiesaldo* • Belastingcapaciteit*
Flexibiliteit: Schuld	• Netto schuldquote* • Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen* • Kasgeldlimiet* • Renterisiconorm*
Flexibiliteit: Investeren	• EMU-saldo* • Kapitaallastenratio • Kengetal grondexploitaties*

* Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo is het verschil tussen de baten en de lasten. Het reguliere exploitatiesaldo voor 2024 en verder is begroot op € 0. De begroting is dus "sluitend"; er is geen begrotingstekort of begrotingsoverschot.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Baten	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Lasten	4.388	4.573	4.832	4.780	4.495	4.380	4.342
Onttrekkingen en vrijval reserves	225	477	455	233	143	85	64

Toevoegingen aan reserves	623	356	295	184	217	235	257
Regulier exploitatiesaldo	85	-41	0	0	0	0	0

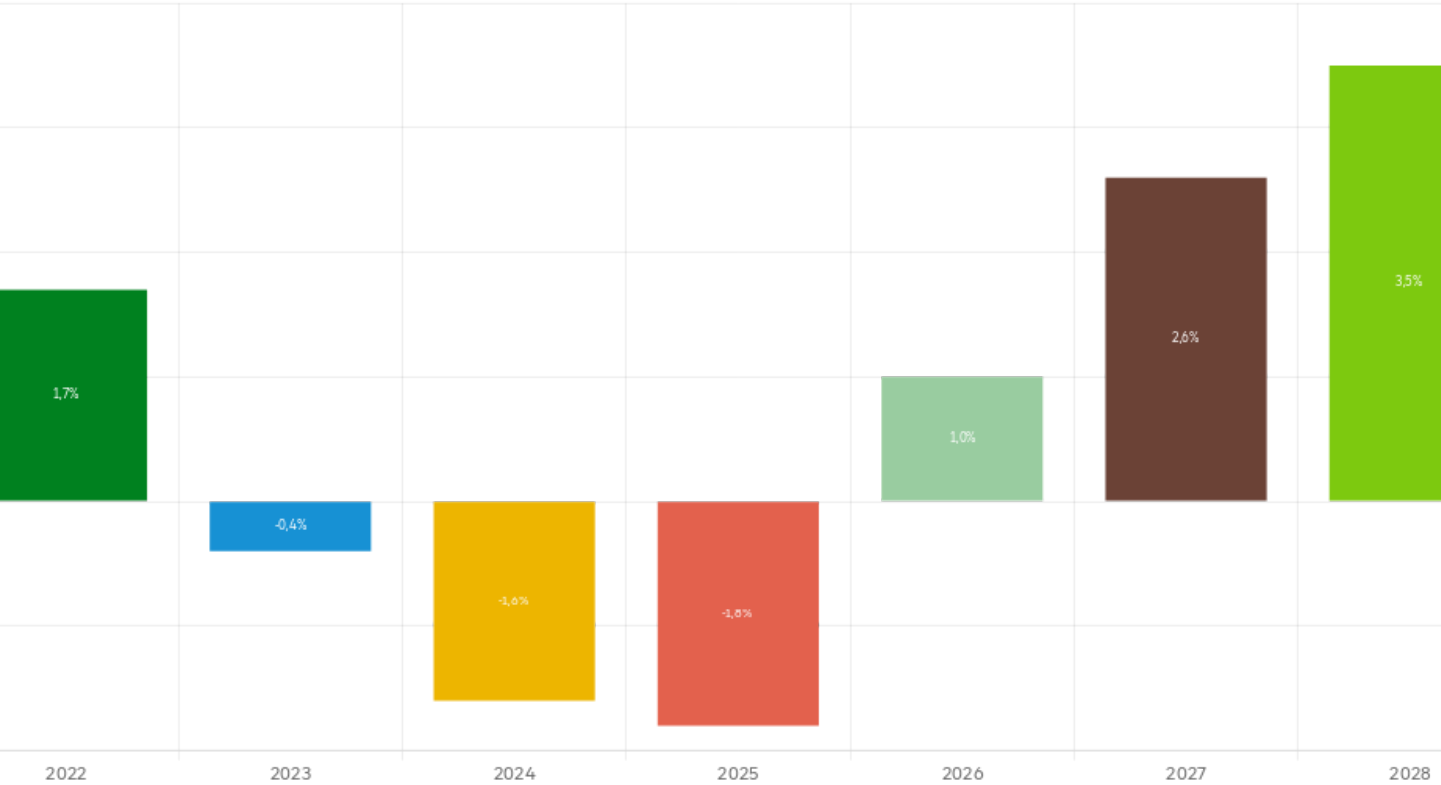
Norm BBV: 0

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

In 2024 en 2025 is het structureel exploitatiesaldo negatief. De maatregelen die met deze voorjaarsnota worden getroffen hebben effect in 2026 e.v. Vanaf 2026 is het structureel exploitatiesaldo dan ook weer positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in die jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Structureel exploitatiesaldo	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
(bedragen x € 1 mln)							
Structurele baten	3.830	4.007	4.375	4.460	4.337	4.312	4.318
Structurele lasten	3.761	4.040	4.468	4.560	4.313	4.212	4.177
Structurele onttrekkingen aan reserves	12	14	19	17	18	17	17
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo	82	-19	-74	-83	41	118	158
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Structureel exploitatiesaldo (%)	1,7%	-0,4%	-1,6%	-1,8%	0,9%	2,6%	3,5%

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. In het Coalitieakkoord Eén Stad 2022-2026 is opgenomen dat wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,0.

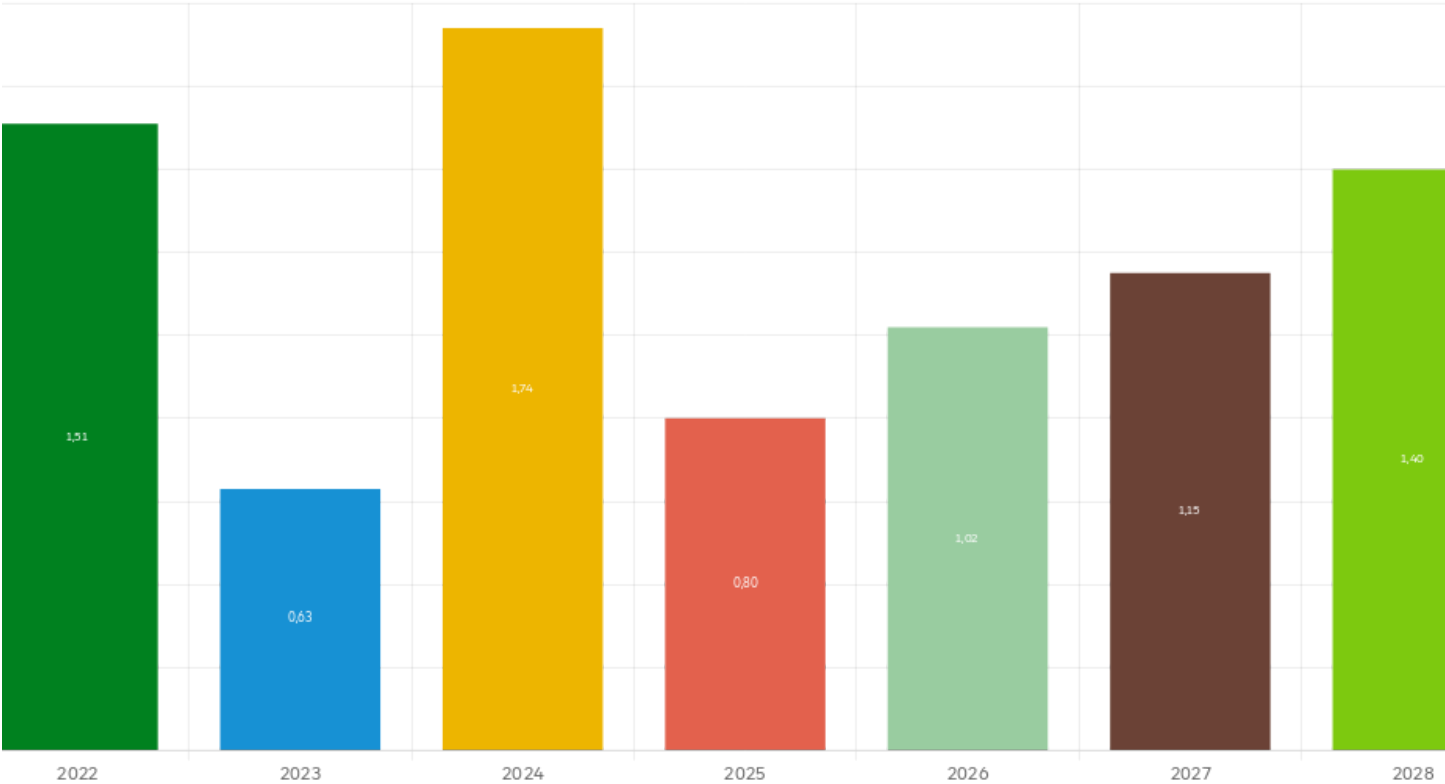
In onderstaande tabel is zichtbaar dat na de scherpe daling van het weerstandsvermogen in 2023, deze in 2024 alweer wordt herstelt, om vervolgens in 2025 toch weer kortstondig te dalen. Vanaf 2026 is het weerstandsvermogen structureel op het gewenste peil ($\geq 1,0$).

Door het versterken van de beschikbare weerstandscapaciteit in de jaren 2026 e.v., zorgt het college ervoor dat met ingang van de nieuwe bestuursperiode het weerstandsvermogen weer op het gewenste peil is.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit	274	114	153	126	170	213	261
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	88	157	167	185	186
Weerstandsvermogen	1,51	0,63	1,74	0,80	1,02	1,15	1,40

Norm gemeente Rotterdam Coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0

Solvabiliteitsrisico

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo. Ondanks de zichtbare daling, valt de solvabiliteitratio nog in de categorie 'neutraal'.

Solvabiliteitsratio (in % bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eigen vermogen	2.815	2.652	2.491	2.442	2.516	2.665	2.859
Balanstotaal	4.396	4.588	4.840	5.429	5.882	6.131	6.250
Solvabiliteitsratio	64,0%	57,8%	51,5%	45,0%	42,8%	43,5%	45,7%

Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol

Belastingcapaciteit

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden.

De belastingcapaciteit wordt alleen bij begroting en bij jaarstukken berekend.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	260	274	300	304
Afvalstoffenheffing voor een gezin	384	384	437	474
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	236	259	287	302
Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	880	917	1.024	1080
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	868	904	944	994
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde t-1	101%	101%	108%	109%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de recente ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote is de gehele periode ruim onder de 90% en valt daarmee in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote (bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste schulden	677	668	1.090	1.728	2.108	2.206	2.132
Netto vlottende schuld	221	288	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	563	835	661	661	661	661	661
Financiële activa excl. verstrekte leningen	0	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-509	-422	-390	-390	-390	-390	-390
Liquide middelen	-14	-52	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-369	-329	-329	-329	-329	-329	-329

Saldo	569	986	1.479	2.117	2.497	2.596	2.521
Baten	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Netto schuldquote (saldo / baten)	11,7%	22,4%	31,7%	44,8%	54,7%	57,3%	55,6%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen valt voor alle jaren in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vaste schulden	677	668	1.090	1.728	2.108	2.206	2.132
Netto vlottende schuld	221	288	448	448	448	448	448
Overlopende passiva	563	835	661	661	661	661	661
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-101	-98	-85	-71	-59	-56	-54
Uitzettingen < 1 jaar	-509	-422	-390	-390	-390	-390	-390
Liquide middelen	-14	-52	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-369	-329	-329	-329	-329	-329	-329
Saldo	469	888	1.394	2.046	2.438	2.539	2.467
Baten	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / baten)	9,6%	20,1%	29,9%	43,3%	53,4%	56,0%	54,4%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal.

Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

In de meerjarenraming is geen overschrijding van de kasgeldlimiet voorzien, de gemeente voldoet daarmee aan de wettelijke norm.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.151	4.354	4.562	4.963	4.963	4.963	4.963
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	353	370	388	422	422	422	422

Gemiddelde korte schuld	191	22	200	300	300	300	300
Gemiddelde korte middelen	-99	-93	-40	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	92	-71	160	300	300	300	300
In % begroting	2,2%	-1,6%	3,5%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	261	441	228	122	122	122	122

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld.

Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen. Er wordt meerjarig ruim voldaan aan de wettelijke norm voor het renterisico.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.151	4.354	4.562	4.963	4.963	4.963	4.963
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	830	871	912	993	993	993	993
Renteherzieningen	0	0	0	0	50	0	0
Aflossingen	25	105	185	100	101	87	86
Risicobedrag	25	105	185	100	151	87	86
In % begroting	0,6%	2,4%	4,1%	2,0%	3,0%	1,8%	1,7%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	805	766	727	892	842	906	906

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2024 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2024 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt -254 mln. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In 2024 lijkt onze gemeente een fors EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert echter dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd aangenomen. Mocht het EMU-tekort toch hoger uitvallen dan de referentiewaarde, dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de EMU-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het EMU-tekort hoger is dan 0,27% van het bbp. Dit risico wordt klein geacht. Het is niettemin zaak om de vinger aan de pols te houden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	483	-162	-161	-50	74	150	194
2. Mutaties (im)materiele	-123	-241	-382	-640	-442	-243	-180

vaste activa							
3. Mutatie voorzieningen	16	26	4	0	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	21	-24	41	37	-24	-8	58
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa	0	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	397	-401	-498	-652	-392	-101	71

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investerings leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten.

Kapitaallastenratio (bedragen x € 1 mln)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Rentelasten	14	15	28	51	68	77	77
Afschrijvingen	145	143	143	157	177	186	195
Saldo	159	158	170	208	245	263	272
Baten	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Kapitaallastenratio	3,3%	3,6%	3,6%	4,4%	5,4%	5,8%	6,0%

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitaties geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitaties af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitaties is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitaties. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

Grondexploitaties (bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bouwgronden in exploitatie	-146	-131	-168	-186	-161	-153	-211
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	4.871	4.410	4.671	4.730	4.568	4.530	4.535
Ratio grondexploitaties	-3,0%	-3,0%	-3,6%	-3,9%	-3,5%	-3,4%	-4,7%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol

Ontwikkeling financiële kengetallen

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2024. Al met al kan worden geconcludeerd dat de financiële positie van de gemeente zich ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2024 solide lijkt te ontwikkelen. Het weerstandsvermogen is verbeterd en voldoet weer aan ons streven om deze ten minste 1,0 te laten zijn. De solvabiliteitsratio ligt nog steeds ruim boven het minimumpercentage (20%) dat door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past nog steeds in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We voldoen aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) en het risico met betrekking tot de grondexploitaties blijft gering. Het structurele exploitatiesaldo en het EMU-tekort laten weliswaar een verslechtering zien, maar lijken zich meerjarig te zullen herstellen.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2024	Eerste herziening 2024	Tweede herziening 2024
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	0,3%	-1,6%	-1,6%
Weerstandsvermogen	0,84	1,13	1,74
Solvabiliteitsratio (%)	51,4%	50,3%	51,5%
Belastingcapaciteit* (%)	108%	108%	108%
Netto schuldquote (%)	34,4%	34,3%	31,7%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	32,8%	32,4%	29,9%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	88	113	228
Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	727	727	727
EMU-saldo (x € 1 mln)	-340	-595	-498
Kapitaallastenratio (%)	4,6%	3,8%	3,6%
Ratio grondexploitaties (%)	-4,2%	-3,3%	-3,6%
* Niet herberekend			

Begroting 2025

Financiering

Paginanummer in website: 212

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Indien nodig kan de gemeente hiervoor op dagelijkse basis korte geldleningen aantrekken. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

Beleid

Financiering

De [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de [kasgeldlimiet](#) en de [renterisiconorm](#). Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten.

Soms heeft de gemeente voor een bepaalde periode overtollig geld. De gemeente heeft dan meer geld op de bankrekeningen staan dan strikt noodzakelijk is. Dit mag tot een bepaald drempelbedrag. Daarboven moet de gemeente dat geld aanhouden bij het ministerie van Financiën in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd.

Artikel 212 van de [Gemeentewet](#) verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de [Verordening financiën Rotterdam 2021](#). De regels zijn verder uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#).

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met geld dat de gemeente al gespaard heeft in de vorm van reserves en voorzieningen, de interne financieringsmiddelen. Is er nog meer financiering nodig, dan gebeurt dat met extern aangetrokken geldleningen. Door eigen geld in te zetten en geen lening aan te gaan bespaart de gemeente rentelasten. In plaats daarvan wordt een rentevergoeding gerekend over de reserves en voorzieningen. Dit wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de bespaarde rente over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het [programma Algemene Middelen](#) worden toegerekend aan de overige gemeentelijke programma's op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Dit gebeurt in het voorjaar voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar, zodat er voldoende tijd is om eventuele wijzigingen te kunnen doorrekenen in de begrotingcijfers voor de meerjarenbegroting.

Door de gestegen marktrente wordt het aantrekken van geldleningen duurder. Als gevolg van de gestegen externe rentelasten is bij de voorjaarsnota 2024 besloten de omslagrente investeringen met ingang van 2025 te verhogen van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Indien mogelijk worden beide rentepercentages aan elkaar gelijk gehouden. Door een wijziging in de BBV-regels is het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) met ingang van 2025 gelijkgesteld aan de omslagrente investeringen. De omslagrente BIE stijgt daardoor met ingang van 2025 van 1,2% naar 2,5%. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders. Aan deze voorziening moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Dit percentage is gebaseerd op de rentetermijnstructuur die wordt gepubliceerd door De Nederlandsche Bank en is voor 2024 en verder verhoogd van 2,472% naar 3,16%.

In de begroting 2025 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 2,5%
- Omslagrente investeringen: 2,5%
- Bespaarde rente: 2,5%
- Rentetoerekening voorziening pensioenen bestuurders: 3,16%

Bij de voorjaarsnota 2025 wordt opnieuw bekeken of deze percentages moeten worden aangepast.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. De gemeenteraad bepaalt of er sprake is van een publieke taak en of overheidsingrijpen noodzakelijk is. Dit is het geval als een externe partij voor de uitvoering van die publieke taak financiering nodig heeft en die niet zelfstandig kan aantrekken. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. Naast de gemeenteraad moet ook de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, dit kunnen toetsen. Bij het beoordelen of er sprake is van een publieke taak maakt de gemeenteraad de volgende overwegingen. Zijn de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang voor de eigen inwoners? Is de gemeente de meest geëigende overheidspartij om deze activiteiten te ondersteunen?

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Zo kan een externe organisatie alleen financieringssteun krijgen van de gemeente voor investeringen waarmee de publieke taak wordt uitgevoerd. De gemeente treedt op als 'lender of last resort' omdat er zelfstandig geen financiering kan worden verkregen. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de [Subsidieregeling investeringssubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen 2024](#) naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden. Bij de leningverstrekking en garantieverlening houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die hiermee samenhangen door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investerings

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden (bijvoorbeeld Hart van Zuid: zwembad en kunstenpand) en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal in deelnemingen van de gemeente en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door diverse investeringen in bijvoorbeeld de stadsprojecten, integraal huisvestingsplan, vervanging riolering en onderwijshuisvesting, zie de [paragraaf Investerings](#). De boekwaarde van de investeringen stijgt in de meerjarenbegroting naar € 5,5 mld in 2028.

Investerings (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Immateriële vaste activa	44.166	42.202	44.257	42.292	40.333	38.373
Materiële vaste activa	3.218.307	3.602.598	4.240.191	4.684.155	4.929.562	5.111.917
Kapitaalverstrekkingen	463.278	471.297	470.816	470.334	469.853	469.372
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245	9.899
Overige financiële vaste activa	37.495	37.633	37.682	37.807	37.375	36.289
Overige uitzettingen met rentetypische looptijd ≥ 1 jr	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875
Financiële vaste activa	561.291	556.044	541.938	529.325	526.347	523.435
Voorraden	-38.996	-79.639	-116.571	-92.693	-84.779	-142.922
Netto banksaldi	37.513	0	0	0	0	0
Totaal investeringen	3.822.281	4.121.205	4.709.814	5.163.079	5.411.463	5.530.803

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van de afgekochte erfpachtcontracten jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de [balanspagina Reserves](#). De voorzieningen blijven stabiel. Zie voor de ontwikkeling van de voorzieningen de [balanspagina Voorzieningen](#). De lopende langlopende schulden dalen in de komende jaren geleidelijk door reguliere aflossingen. Per saldo nemen de beschikbare financieringsmiddelen toe tot € 4,1 mld in 2028.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Eigen vermogen	2.652.115	2.491.483	2.441.859	2.515.534	2.665.481	2.859.217
Voorzieningen	146.202	150.556	150.509	150.463	150.417	150.370
Interne financieringsmiddelen	2.798.317	2.642.039	2.592.368	2.665.997	2.815.898	3.009.587
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	748.847	648.571	632.984	630.986	629.725
Overige leningen	38.823	37.718	36.614	35.509	34.405	33.301
Langlopende schulden	667.744	786.566	685.185	668.493	665.391	663.025
Kasgeldleningen	125.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Overig netto werkkapitaal	231.221	89.538	89.538	89.538	89.538	89.538
Totaal lopende financieringsmiddelen	3.822.281	3.818.143	3.667.091	3.724.029	3.870.827	4.062.151

Financieringstekort

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuw aan te trekken leningen als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. Het financieringstekort loopt in de komende jaren op tot € 1,5 mld. De gemeente past totaalfinanciering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald.

De ervaring van de laatste jaren leert dat, zeker onder de huidige marktomstandigheden, een deel van de voorgenomen investeringen trager verloopt dan gedacht. Dit achterlopen van de realisatie op de begroting wordt planningsoptimisme genoemd. Het gevolg is dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte vaak lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de Wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk nodig zijn. Ook moet de looptijd van de leningen passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Investeringen	3.822.281	4.121.205	4.709.814	5.163.079	5.411.463	5.530.803
Lopende financieringsmiddelen	3.822.281	3.818.143	3.667.091	3.724.029	3.870.827	4.062.151
Financieringstekort	0	303.062	1.042.723	1.439.050	1.540.636	1.468.652

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt het totaal aan kort- en langlopende leningen tot eind 2028 toe tot € 2,4 mld. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de [netto schuldquote](#), de netto schuldpositie gedeeld door het totaal van de baten. De netto schuldquote vertoont een stijgende lijn. Toch ligt de netto schuldquote met een maximum van 57,3% in 2027 gedurende de gehele meerjarenperiode volgens de toezichthouder in de categorie 'minst risicovol' (<90%). Er is ook sprake van een beperkt dalende [solvabiliteitsratio](#), het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio blijft in deze meerjarenbegroting boven de 42,8% en daarmee ruim aan de goede kant van de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%). Voor meer informatie over de kengetallen, zie de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2023	2024	2025	2026	2027	2028

Kasgeldleningen	125.000	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	628.922	748.847	648.571	632.984	630.986	629.725
Financieringstekort	0	303.062	1.042.723	1.439.050	1.540.636	1.468.652
Lange leningen	628.922	1.051.909	1.691.294	2.072.034	2.171.622	2.098.377
Totaal korte en lange geldleningen	753.922	1.351.909	1.991.294	2.372.034	2.471.622	2.398.377

Kasstroomoverzicht

Het onderstaande kasstroomoverzicht geeft een inzicht in de kasstromen die leiden tot de mutatie van het financieringstekort en de mutatie van de banksaldi. Dit kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans op basis van de indirecte methode.

Kasstroomoverzicht	2024	2025	2026	2027	2028
OPERATIONELE ACTIVITEITEN					
Exploitatieresultaat	-160.631	-49.625	73.676	149.947	193.736
Aanpassing voor:					
Afschrijvingen en waardeverminderingen (im)materiële vaste activa	142.679	157.166	176.956	186.272	194.601
Mutatie voorzieningen	4.354	-46	-46	-46	-46
Subtotaal aanpassing	147.033	157.119	176.909	186.226	194.554
Vorraden en onderhanden werk	40.643	36.933	-23.878	-7.914	58.143
Mutaties in werkkapitaal:					
Kortlopende uitzettingen (excl. liquide middelen)	32.000	0	0	0	0
Kortlopende schulden (excl. rek.-cour. en kortlopende leningen)	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	-173.682	0	0	0	0
Subtotaal werkkapitaal	-141.682	0	0	0	0
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	-114.638	144.427	226.707	328.259	446.433
INVESTERINGSACTIVITEITEN					
Investerings (im)materiële vaste activa	-662.412	-857.021	-675.368	-479.399	-396.542
Desinvesteringen (im)materiële vaste activa en bijdragen derden	137.406	60.207	56.413	49.679	21.547
Subtotaal (im)materiële vaste activa	-525.005	-796.814	-618.955	-429.720	-374.996
Verstreking leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-516	-441	-459	-236	0
Aflossingen leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	13.782	14.066	12.591	2.732	2.431
Subtotaal leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	13.266	13.625	12.132	2.496	2.431
Kapitaalverstrekingen	-8.019	481	481	481	481
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	-519.758	-782.707	-606.342	-426.742	-372.084
FINANCIERINGSACTIVITEITEN					
Mutatie kortlopende geldleningen	175.000	0	0	0	0

Kasstroomoverzicht	2024	2025	2026	2027	2028
Mutatie vaste schulden (excl. leningen og)	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104
Aangetrokken leningen og	305.000	0	0	0	0
Aflossingen leningen og	-185.074	-100.277	-15.587	-1.998	-1.261
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	293.821	-101.381	-16.691	-3.102	-2.366
TOTAAL GEPROGNOSTICEERDE KASSTROMEN	-340.574	-739.661	-396.326	-101.586	71.984
Mutatie financieringstekort (aan te trekken leningen og)	303.062	739.661	396.326	101.586	-71.984
Mutatie banksaldi	-37.513	0	0	0	0

Rente

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in 2024 voor het eerst in lange tijd de beleidsrente verlaagd. De eerste renteverlaging vond plaats in juni en bedroeg 0,25%. In september verlaagde de ECB het leidende rentetarief wederom met met 0,25% naar 3,5%. Als de inflatieverwachting daalt richting of onder het streefpercentage van 2% kunnen er verdere renteverlagingen volgen. Door geopolitieke en macro-economische ontwikkelingen blijft de onzekerheid rondom de rente echter groot. In de meerjarenbegroting wordt gerekend met een korte rente die in de loop van de jaren geleidelijk daalt van 3,5% naar 2,5%. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een gelijkblijvende lange rente van 3,25%.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties. In de begroting wordt rekening gehouden met het planningsoptimisme door een correctie toe te passen op zowel de externe rentelasten als de toegerekende omslagrente.

De in de loop van de jaren stijgende financieringsbehoefte leidt tot een toename van de rentelasten. De toe te rekenen externe rente als saldo van de rentelasten, de rentebaten en de toerekening van de omslagrente BIE aan de grondexploitaties, bedraagt € 24,1 mln in 2024 en loopt op tot € 62,4 mln in 2028. De verhoging van de bespaarde rente in 2025 van 2,0% naar 2,5% leidt tot hogere rente over eigen vermogen en voorzieningen in 2025 en verder. Na toerekening van de rente aan de interne financieringsmiddelen, bedragen de totale financieringskosten in 2024 € 78,5 mln, oplopend tot € 130,5 mln in 2028. De toegerekende omslagrente stijgt in 2025 als gevolg van investeringen en de verhoging van het omslagrentepercentage van 2,0% naar 2,5%. De in de afgelopen tijd sterk gestegen rente leidt tot hogere financieringskosten. De financieringskosten zijn in de voorliggende begroting opgevangen, maar kunnen niet volledig worden doorgerekend aan de gemeentelijke programma's. Dit leidt tot negatieve renteresultaten van -€ 1,9 mln in 2024 tot -€ 8,1 mln in 2028. Deze resultaten passen binnen de marges die door het BBV zijn toegestaan. Bij de voorjaarsnota 2025 wordt gezien of een structurele verhoging van de omslagrente voor de begroting 2026 nodig is.

Renteschema	2024	2025	2026	2027	2028
Externe rentelasten korte en lange leningen	-24.635	-38.487	-47.368	-53.554	-56.300
Rentebaten verstrekte leningen	3.535	1.387	1.091	978	912
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-21.099	-37.100	-46.277	-52.576	-55.388
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-2.994	-6.874	-6.791	-6.389	-7.009
Toe te rekenen externe rente	-24.093	-43.975	-53.068	-58.965	-62.397
Rente over eigen vermogen (toevoeging RIM)	-53.042	-62.287	-61.046	-62.888	-66.637
Rente over voorzieningen (toevoeging RIM)	-97	-159	-158	-157	-155
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorziening)	-1.260	-1.349	-1.349	-1.349	-1.349
Totaal toe te rekenen rente	-78.492	-107.770	-115.621	-123.359	-130.539
Toegerekende omslagrente	76.621	101.969	108.447	115.325	122.447
Renteresultaat	-1.871	-5.800	-7.174	-8.034	-8.092

Wettelijke normen

In de Wet fido zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting: 2% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over het meerdere daarboven. Voor 2024 is het drempelbedrag € 18,1 mln, in 2025 geldt een drempelbedrag van € 18,9 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting 2025. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 300 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken om dit te voorkomen.

Kasgeldlimiet	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.561.733	4.963.136	4.963.136	4.963.136	4.963.136
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	387.747	421.867	421.867	421.867	421.867
Gemiddelde vlottende schulden	200.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Gemiddelde vlottende middelen	-40.000	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	160.000	300.000	300.000	300.000	300.000
In % begroting	3,5%	6,0%	6,0%	6,0%	6,0%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	227.747	121.867	121.867	121.867	121.867

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2025 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. De lange schuld is in de afgelopen jaren sterk gedaald door onder andere de verkoop van de deelneming Eneco en de erfpachtafkopen. Dit resulteert in relatief lage aflossingen in de komende jaren. In 2026 wordt de rente van een lening herzien. Het renterisicobedrag ligt in de meerjarenbegroting ver onder de renterisiconorm. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de toekomst niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027	2028
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.561.733	4.963.136	4.963.136	4.963.136	4.963.136
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	912.347	992.627	992.627	992.627	992.627
Renteherzieningen	0	0	50.000	0	0
Aflossingen	185.074	100.277	100.587	86.998	86.261
Risicobedrag	185.074	100.277	150.587	86.998	86.261
In % begroting	4,1%	2,0%	3,0%	1,8%	1,7%

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027	2028
Ruimte (+) / overschrijding (-)	727.272	892.351	842.041	905.629	906.366

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de BNG Bank. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogst mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico's die samenhangen met de korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Renterisico	2025	2026	2027	2028
Renteherzieningen	0	50.000	0	0
Financieringstekort (stand primo)	303.062	1.042.723	1.439.050	1.540.636
Renterisicobedrag vaste schulden	303.062	1.092.723	1.439.050	1.540.636
Renterisicobedrag netto vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal renterisicobedrag	603.062	1.392.723	1.739.050	1.840.636
Renterisico (2%)	12.061	27.854	34.781	36.813

Leningverstrekking

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft grotendeels een aflopend karakter. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De komende jaren zal de omvang van de aan de woningcorporaties verstrekte leningen verder dalen. Voorheen was de gemeente ook de financier van RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden Voertuigen BV. In 2016 is besloten dat de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de rol als financier van beide entiteiten overneemt van de gemeente. Slechts een beperkt pakket met leningen bleef achter bij de gemeente. Deze worden in de komende jaren door de RET afgelost volgens het bestaande aflossingsschema en vervolgens geherfinancierd bij de MRDH.

De overige financiële activa betreffen leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Ook de leningen die lopen via de Kredietbank Rotterdam, het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) vallen onder deze categorie.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2024	2025	2026	2027	2028
Woningcorporaties	22.240	17.065	13.308	11.245	9.899
Deelnemingen	17.000	8.500	0	0	0
Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0
Totaal leningen	39.240	25.565	13.308	11.245	9.899

Sportverenigingen	3.838	3.644	3.512	3.392	3.271
Economische ontwikkeling	10.832	11.273	11.733	11.580	10.779
Overig	15.087	14.890	14.688	14.528	14.364
Totaal overige financiële activa	29.758	29.807	29.932	29.500	28.414
Totaal verstrekte leningen	68.997	55.372	43.241	40.744	38.313

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Als de buffers van het WSW op enig moment ontoereikend zijn, kan het WSW de woningcorporaties aanspreken op een obligoverplichting. Dit is een voorwaardelijke verplichting tot liquiditeitssteun. Als deze steun onvoldoende blijkt om de liquiditeitsproblemen van het WSW op te lossen, dan wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gemaakte afspraken vastgelegd in verschillende overeenkomsten, waaronder ook nieuwe achtervangovereenkomsten met gemeenten. De nieuwe overeenkomsten bevatten een aantal verbeteringen voor de positie van de gemeente als achtervanger. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van een direct door het WSW bij de woningcorporaties opvraagbare obligolening en tot betere afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de toegerekende borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2024	2025	2026	2027	2028
WEW	1.849.000	1.649.000	1.449.000	1.249.000	1.049.000
WSW	6.961.380	6.961.380	6.961.380	6.961.380	6.961.380
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	8.810.380	8.610.380	8.410.380	8.210.380	8.010.380

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekte de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekte leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting (standen ultimo jaar)	2024	2025	2026	2027	2028
Hypotheekgaranties	19.063	16.340	13.617	10.893	8.170
Garantie NRF-leningen	1.279	879	679	579	529

Garanties t.b.v. volkshuisvesting (standen ultimo jaar)	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	20.342	17.219	14.296	11.472	8.699

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2024	2025	2026	2027	2028
Zorg	2.211	1.742	1.594	1.446	1.299
Sport en recreatie	0	0	0	0	0
Kunst en cultuur	264	259	254	249	244
Overig	550	525	498	470	440
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	3.025	2.525	2.345	2.165	1.982

Kredietrisicobeheer

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiopremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2024 de bedragen waarover risico wordt gelopen en de omvang van het kredietrisico.

Er is nu nog geen goede methodiek voorhanden om het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw te berekenen. Daarom wordt dit op PM gesteld. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, kan een methodiek ontwikkeld worden om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Naar verwachting zal de VNG uiterlijk 2025 met een advies komen hoe het kredietrisicobedrag met betrekking tot de achtervangpositie in het WSW te berekenen.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve is vooralsnog voldoende om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	8.810.380	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	20.342	570
Garanties t.b.v. rechtspersonen	3.025	862
Verstekte leningen	68.997	3.867
Totaal	8.902.745	5.298

Begroting 2025

Grondbeleid

Paginanummer in website: 213

Grondbeleid

Beleid

Rotterdam werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de [Omgevingsvisie Rotterdam](#), en zoals verwoord in het [coalitieakkoord 'Eén Stad'](#). De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen, werken en verblijven in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de Omgevingsvisie Rotterdam: "De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen". Daarin staat dat Rotterdam kiest voor goede groei. Groei die bijdraagt aan het welzijn van de inwoners, aan een duurzame samenleving en aan economische vooruitgang. Om richting te bepalen bij goede groei wordt gebruik gemaakt van het kompas met de perspectieven: compact, gezond, inclusief, duurzaam en productief. En om goede groei te concretiseren, worden in deze omgevingsvisie vijf hoofdkeuzes gemaakt. Belangrijke hoofdkeuzes voor het grondbeleid zijn daarbij: Verstedelijken & verbinden, Prettig leven in de delta en Schouders onder de energie- en grondstoffentransitie.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn. Het verlichten van de druk op de woningmarkt blijft daarbij de belangrijkste opgave, met name voor middeninkomens, studenten en ouderen.

De komende jaren wordt ingezet op het jaarlijks starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen, zowel vanuit een actieve als een faciliterende rol.

Het thema betaalbaarheid is nadrukkelijk een belangrijk aandachtspunt in deze bouwopgave. Zo zet het college zich met het [Doorbouwakkoord](#) maximaal in op de realisatie van betaalbare woningen conform de collegedoelstelling. Daarnaast spelen duurzaamheid en energieuinig een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

BBV-aspecten

In december 2023 heeft de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een nieuwe notitie "Grondbeleid in begroting en jaarstukken" gepubliceerd. Alle wijzigingen in deze notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1-1-2024). Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. De gemeente zorgt ervoor dat continu wordt voldaan aan de regels van de BBV.

Ontwikkelingen woningbouw

Na snelle veranderingen op de woningmarkt door gestegen energiekosten, hoge inflatie en in navolging daarvan stijgende kapitaal- en hypotheekrentes, zijn de ontwikkelingen in 2024 relatief rustig. In de eerste helft van 2024 was de hypotheekrente vrij stabiel en golfde met kleine schokjes op en neer, waarbij de scherpste rentes onder de 4 procent bleven.

In navolging van de hoge inflatie is sprake van sterke loonstijgingen in Nederland. Met de stabiele rentes, nog altijd krappe woningmarkt, het gestegen consumentenvertrouwen en de overwaarde van doorstromers zorgen de ruimere financieringsmogelijkheden landelijk voor sterk stijgende woningprijzen in de bestaande voorraad.

De nieuwbouwmarkt is landelijk in herstel, mede door de oplopende schaarste en stijgende prijzen in de bestaande voorraad. In 2024 is een positieve ontwikkeling te zien; er zijn meer nieuwbouwwoningen in verkoop en de golf van intrekkingen van projecten lijkt voorbij. Deze ontwikkeling is met name buiten de vier grote steden. In de G4-gemeenten is na de dip van begin 2023 sprake van een licht herstel, maar de verkoopcijfers blijven ver onder het niveau van de piek in 2021.

In tegenstelling tot de landelijke prijsstijging in de bestaande woningvoorraad en ondanks de toenemende verkooptynamiek, blijven de prijzen van nieuwbouw in Rotterdam al ruim anderhalf jaar stabiel. Dit is het gevolg van de politieke focus op betaalbare nieuwbouw en terughoudendheid in prijsstellingen door de dip in 2023.

Per 1 juli 2024 is de Wet betaalbare huur ingegaan. Voor de betaalbaarheid in de bestaande huurvoorraad is dit een positieve ontwikkeling. Ondanks bijvoorbeeld de overgangsmaatregelen voor nieuwbouw lijkt deze wetgeving de investeringsbereidheid van beleggers in de huursector af

te laten nemen. In aanloop naar de invoering was al zichtbaar dat het aanbod in de particuliere huursector afnam, met een prijsstijging als gevolg. In 2024 zet deze trend zich voort.

Zie voor de effecten van bovenstaande en andere ontwikkelingen op de Rotterdamse bouwproductie het programma Stedelijke Ontwikkeling.

Ontwikkelingen werklocaties

De Nederlandse economie heeft zich na een milde recessie hersteld en er is sprake van een lichte groei sinds het laatste kwartaal van 2023. Echter, door het hoge renteniveau staan investeringen in commercieel vastgoed onder druk. Ook is sprake van een afname van buitenlandse investeringen, onder andere door de verliezen die in Amerika op met name kantoren zijn geleden. Aangezien nog steeds veel kapitaal beschikbaar is in de markt en bij beleggers de bereidheid is om te investeren, is de verwachting dat de economie zich gedurende 2024 verder zal herstellen.

Kantoren

Landelijk is een stijging van de opname van kantoren te constateren. Dit geldt echter niet voor de grote steden, zoals Rotterdam, die in 2023 nog de grootste toename kenden.

Dit is te verklaren vanuit de ervaring dat bij economisch herstel -in dit geval na de Corona dip- de grote steden het eerst aan de beurt zijn. Anderzijds is na de inhaalvraag het aanbod hier het eerst opgedroogd en valt de opname ook daardoor terug.

Het aanbod in de grote steden is nu stabiel, omdat langzamerhand (de contracten lopen nog door) er wel een krimp in het kantoorgebruik is te signaleren, maar er nog steeds incurante kantoren worden getransformeerd naar woningen.

Gemiddeld nemen de huurprijzen toe en dat biedt meer kansen om nieuwbouw kantoorlocaties te ontwikkelen, omdat de huursprong van bestaande kantoren naar nieuwe kantoren kleiner wordt. Vanwege nieuwe duurzaamheidseisen en de hoge energieprijzen kunnen nieuwe kantoren ook tot lagere beheerkosten leiden.

De langere-termijn-verwachting is dat de trek naar de stad aanhoudt en het aandeel van de grote steden in de totaalvraag naar kantoren hoog blijft. Randvoorwaarde is de verruiming van het aanbod in de meest aantrekkelijke gebieden (met name het gebied rond Centraal Station). Dit zal de dynamiek op de Rotterdamse kantorenmarkt ten goede komen. Hoewel de impact van het thuiswerken nog niet geheel duidelijk is, wordt verwacht dat gebieden met goede ov-bereikbaarheid en een hoog voorzieningenniveau in trek blijven.

Bedrijven

De prijzen van bedrijfsruimten stijgen tot recordhoogtes. In de bedrijfsruimtemarkt ligt de opname zowel op kwartaalbasis als op jaarbasis hoger, vooral gedreven door een toename van grotere (logistieke) opnames. Dit is niet alleen in Rotterdam maar ook in de zuidelijke regio zichtbaar. Aangezien de vraag naar bedrijfsruimten hoog blijft en het aanbod beperkt is, stijgen de huur- en kooprijzen.

Het aanbod van bedrijfsruimte neemt landelijk voor het tweede kwartaal op rij licht toe. Voor Zuid-Holland is echter een daling met 3 procent te zien. Het aanbod van kleine metrages (tot 300 m²) is groter geworden. Dit valt te verklaren uit de nieuwbouw van onder andere garageboxen, terwijl er volgens de NVM een afnemende vraag is. In Zuid-Holland was die vraag in eerdere jaren juist hoog.

Voor de nabije toekomst leidt het gebrek aan ontwikkelingslocaties tot een beperking van de mobiliteit van bedrijven in de regio en tot een verdere stijging van prijzen van bestaande (courante) bedrijfsruimten.

Daarnaast geldt dat door de hogere rente en bouwkosten en vooral de schaarste aan grond – en op sommige locaties ook het arbeidsmarkttekort – een daling van de investeringen is te verwachten.

Detailhandel

In de winkelmarkt zijn twee tegengestelde bewegingen gaande. Enerzijds neemt het aanbod van winkelruimte toe doordat veel winkeliers in de problemen komen vanwege hoge kosten en omdat winkelketens vestigingen afstoten. Anderzijds stijgt de vraag naar winkelruimte omdat meer winkelpanden beschikbaar komen tegen lagere prijzen.

De vraag naar winkelruimte in het eerste kwartaal van 2024 lag 16% hoger dan in hetzelfde kwartaal van 2023. De hoeveelheid beschikbare winkelruimte is desondanks in een kwartaal tijd met 1% gestegen en ligt 10% hoger dan een jaar geleden.

De opname van winkelruimte in Rotterdam heeft in de afgelopen tijd de landelijke aandacht getrokken. Niet alleen trokken grote winkelketens naar de binnenstad, ook het Zuidplein viel op met de grootste huurtransactie van het eerste kwartaal 2024 (ruim 3.000 m² voor de New Yorker).

De NVM constateert een tweedeling: het aanbod in de beste locaties wordt schaarser terwijl op andere locaties behoorlijke incentives moeten worden verleend om huurders aan te trekken.

In deze winkelgebieden is een verdere daling van huurprijzen te verwachten voor oudere panden, die daardoor kansrijker worden voor benutting door maatschappelijke en persoonlijke dienstverleners. In de Rotterdamse aanpak voor vitale kerngebieden wordt dit gesteund: gebieden moeten dankzij verschillende bezoeks-motieven aantrekkelijker worden.

Horeca

Hotels profiteren nog steeds van de opleving van het toerisme. Na een sterk herstel van de sector in 2022, blijkt in Rotterdam het aantal overnachtingen inmiddels ruim boven het niveau van voor de covid-pandemie.

Door hotelexpert Horwath wordt Rotterdam gekenschetst als hotelstad in opkomst. Rotterdam is in hun landelijke ranking een plaats gedaald ten opzichte van 2019 en is nu de 3e hotelstad van Nederland. Rotterdam profiteert van de omslag die het voor de coronacrisis had gemaakt, van een bijna puur zakelijke hotelmarkt naar een aantrekkelijk toeristisch product. Rotterdam scoort onder meer goed op sociaal/cultureel gebied zoals kwaliteitsrestaurants, nachtcultuur en horeca.

Er is in Rotterdam sprake van groei van de horeca. Echter, deze sector blijkt in 2024 ook onder druk te staan en telt meer faillissementen dan gemiddeld door het terugbetalen van de coronasteun.

Wijze van uitvoering grondbeleid

De gemeente hanteert sinds 2013 de 'normatief residuele methode' voor het tot stand komen van grondprijzen. Hierbij wordt op basis van kengetallen bepaald welk aandeel (grondquote) de grond heeft in de stichtingskosten van het te realiseren vastgoed.

Daarnaast zet de gemeente zich in voor de marktbenadering en aantrekking van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma's, zoals het actieplan Middenkoop. Om versnelling in de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleidsinstrumentarium voortdurend vernieuwd en waar mogelijk verruimd of aangescherpt. Zo is in december 2023 de [grondprijzenbrief](#) vastgesteld door de Raad en heeft de Raad in februari 2024 de [nota Grondbeleid](#) vastgesteld.

Het ruimtelijk economisch perspectief, de gemeentelijke rolopvatting en de gewenste sturing op gebiedsontwikkelingen met behulp van het grondinstrumentarium, hebben gevolgen voor de wijze waarop en het tempo waarin gebiedsontwikkelingen tot uitvoering komen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere door de betrokkenheid van meerdere partijen en het bouwen in de bestaande leefomgeving.

De complexiteit van gebiedsontwikkelingen dwingt de gemeente scherp te zijn op de wijze waarop zij haar schaarse mensen en middelen inzet. De inzet van actief grondbeleid (grondexploitaties) biedt de meeste mogelijkheden om te sturen op de gebiedsontwikkeling. Daarnaast heeft de gemeente via in het verleden gesloten privaatrechtelijk grondcontracten de mogelijkheid om, behalve via publiekrechtelijke weg, ook privaatrechtelijk op het grondgebruik te sturen. Een andere mogelijkheid is samenwerking met partners aan te gaan, maar er zijn ook veel situaties waarin de gemeente een ontwikkeling alleen faciliteert.

Op basis van actuele marktanalyses en van gemeentelijke ambities, bijvoorbeeld om een aantrekkelijke doelgroep in de gemeente te kunnen huisvesten, stelt de gemeente de eigen lopende grondexploitaties bij op project- en portefeuilleniveau. Voor het ondervangen van projectspecifieke risico's bevat een aantal grondexploitaties een post 'onvoorzien' als onderdeel van de reguliere kosten- en opbrengstsoorten. Projectoverstijgende risico's, zoals macro-economische effecten en marktontwikkelingen, hebben hun weerslag op het benodigde weerstandsvermogen voor de gemeentelijke begroting.

Voor het inzicht op portefeuilleniveau wordt de gemeenteraad jaarlijks de [Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam](#) (MGVR) aangeboden. Voor de MGVR onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico's en kansen voor het planaanbod in Rotterdam en een raming van het benodigde weerstandsvermogen.

Resultaten grondexploitatieportefeuille

Financieel resultaat

De projectadministratie bevat de onderhanden grondexploitaties. Het financiële resultaat van deze grondexploitaties is opgebouwd uit de reeds gerealiseerde kosten en opbrengsten en de verwachte nog te maken kosten en opbrengsten (ramingen). Deze realisaties en ramingen worden contant gemaakt. Zo ontstaat voor iedere grondexploitatie de netto contante waarde (NCW).

De NCW gebruikt de gemeente als basis voor de waardering van de grondexploitaties.

Verschillende externe factoren spelen een rol bij het maken van een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille. Door de economische ontwikkelingen kan sprake zijn van prijsontwikkelingen. In de grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelden voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van deze langjarige parameters kan grote invloed hebben op de uitkomst van de NCW-berekening. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of aanpassing van de langjarige parameters nodig is. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens (stand jaarrekening 2023):

- Rentepercentage 1,2% (naar rato van vreemd vermogen/ totaal vermogen zoals voorgeschreven in de BBV);
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in de BBV);
- Kostenstijging 5% voor 2024, 4% voor 2025 en 2% voor 2026 en verder;
- Opbrengstenstijging -3% voor 2024 en 2025, 2% voor 2026, 1% voor de jaren 2027 t/m 2033 en 0% voor 2034 en verder.

De aan de grondexploitatie toe te rekenen rente wordt tot en met 2024 berekend naar rato van vreemd vermogen/totaal vermogen, de zogeheten werkelijke rente. De BBV schrijft voor dat vanaf 2025 niet langer de werkelijke rente wordt gehanteerd, maar de omslagrente. Hierdoor bedraagt de vanaf 2025 aan te grondexploitatie toe te rekenen rente 2,5%. Dit heeft een negatief effect op de resultaatnemingen. Dit effect zal bij de jaarrekening 2024 moeten worden verwerkt.

Jaarlijks actualiseert de gemeente de begrote posten (ramingen). Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten beoordeeld en voorzien van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het College het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het saldo van alle grondexploitatie met een positief saldo. Dit is het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, en daadwerkelijke realisatie gedurende de looptijd van de onderhanden zijnde grondexploitatie gefaseerd conform de BBV-regelgeving als resultaat kan nemen.

Het verdienvermogen tegen netto contante waarde bedraagt ultimo 2023 € 130,6 mln (stand jaarrekening). Tegen eindwaarde bedraagt het verdienvermogen ultimo 2023 € 154,9 mln. Bij het jaarrekeningproces 2024 wordt het verdienvermogen opnieuw berekend en beoordeeld.

Dat sprake is van potentiële winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte.

De omvang van het verdienvermogen wordt onder andere bepaald door de uitbreidingslocaties Park Zestienhoven en Nesseland (35%). Maar ook diverse binnenstedelijke locaties leveren een substantiële bijdragen aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille, zoals de ontwikkelingen op Katendrecht, Kop van Zuid, Laurenskwartier en Parkstad (30%).

Omdat binnenstedelijke (her)ontwikkelingen vaak complexer en risicovoller zijn dan de ontwikkeling van uitleggebieden zijn dit wel uitzonderingen. Zo zijn de kosten voor binnenstedelijke verwervingen meestal hoger en is de grond vaker vervuild.

Binnenstedelijke ontwikkelingen zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling zeer wenselijk, maar zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel worden ontwikkeld. Daarom zoekt de gemeente voortdurend naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Het wordt steeds lastiger om nieuwe projecten met een positief plansaldo aan de portefeuille toe te voegen. Daardoor staat het verdienvermogen op de grondexploitatie de komende jaren flink onder druk.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 1. Tussentijdse winstneming
 2. Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutaties op de voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitatie. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is, worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie met een positief saldo wordt het volledige saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een project treft de gemeente bij de jaarafsluiting een (verlies)voorziening ter grootte van het negatieve saldo.

Het saldo van een project kan fluctueren gedurende de looptijd. Bij de jaarafsluiting wordt per project bepaald of de benodigde voorziening hoger of lager is dan de bij de vorige jaarrekening getroffen voorziening. Als de benodigde voorziening hoger is, vindt een toevoeging aan de voorziening plaats ter grootte van het verschil. Als de benodigde voorziening lager is, vindt een vrijval plaats ter grootte van het verschil.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente bij het afsluiten van een grondexploitatie met een negatief saldo.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en werklocaties (bedrijven, kantoren en detailhandel) onderhanden. Het gaat hierbij om initiatieven van de gemeente zelf, maar ook om initiatieven van particulieren.

De gemeente heeft momenteel 79 grondexploitaties in uitvoering (stand jaarrekening 2023: 79 grondexploitaties). Onder andere door marktontwikkelingen kan de planning, het programma en/of de prijs van een grondexploitatie veranderen. Daardoor is van het geraamde saldo van een grondexploitatie niet zeker of dit saldo ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Risico's op projectniveau

Om de financiële risico's voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico's voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig wordt een (verlies)voorziening getroffen of wordt de reeds getroffen voorziening opgehoogd.

Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Aan de hand van deze risicoanalyse wordt bepaald welke risicoreserve in het project nodig is om de project specifieke risico's op te vangen. Voorbeelden van projectspecifieke risico's zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de [Monitor Grondexploitaties](#) geeft het college inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project. Tot en met 2024 wordt dit inzicht twee keer per jaar verschaft (bij de begroting en de jaarstukken). Vanaf 2025 zal de Monitor Grondexploitaties één keer per jaar worden opgesteld (bij de jaarstukken).

Risico's op portefeuilleniveau

De projectoverstijgende risico's (macro-economische effecten, marktrisico's etc.) worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

De gemeente beoordeelt periodiek het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten.

Het doel van portefeuillesturing is financiële risico's te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in de MGVR.

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is berekend en vastgesteld op € 35 mln (stand jaarrekening 2023).

Begroting 2025

Investeringsen

Paginanummer in website: 214

Investeringsen

In deze paragraaf wordt een overzicht van de nieuwe en lopende investeringen gepresenteerd. De raad geeft met het voteren van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang en afsluiting van het gevoteerde krediet.

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken. Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. Investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van huidige bezittingen;
2. Reguliere investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor investeringen die leiden tot nieuwe bezittingen, die is ontstaan uit de verkoop van aandelen Eneco (2020) en de eeuwigdurende afkoop van erfpacht door enkele woningcorporaties (2022-2023).

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant worden ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en andere partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

Kredietaanvragen nieuwe investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen de gemeente gaat doen vanuit de bestaande begroting.

Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

U= Uitbreidingsinvesteringen

K= Kwaliteitsverhogende investeringen

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd.

Nieuwe investeringen - Programma		Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Economische ontwikkeling			250	135	115	0	0	0
Stroomvoorziening Markten en Evenementen		K	250	135	115	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat			Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Economische ontwikkeling			250	135	115	0	0	0
Stroomvoorziening Markten en Evenementen		K	250	135	115	0	0	0

Doel krediet: Het areaal elektriciteitsvoorzieningen voor markten en evenementen eenduidig ombouwen c.q. vervangen en voorzien van slimme technologie, de zogenaamde Slimme kast.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028	
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)		250	135	115	0	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	16	16	16	
Overhead			18.969	3.500	14.169	800	500	0
Vervangingsinvesteringen ICT 2025		V	13.159	0	13.159	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	
Overhead		18.969	3.500	14.169	800	500	0	
Vervangingsinvesteringen ICT 2025	V	13.159	0	13.159	0	0	0	

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		13.159	0	13.159	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	3.248	3.174	3.100
Aanpassing Data Warehouse 2024/2025	K	3.300	3.300	0	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead		18.969	3.500	14.169	800	500	0
Aanpassing Data Warehouse 2024/2025	K	3.300	3.300	0	0	0	0

Doel krediet: Data Warehouse-aanpassingen in het kader van de implementatie van een nieuw financieel systeem (project GREAT).

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		3.300	3.300	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	409	400	392	384
Integraal Huisvestingsplan Concern huisvesting (CHV) 2021/2027 Uitbreiding (BCO-CHV)	U	2.510	200	1.010	800	500	0

Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead		18.969	3.500	14.169	800	500	0
Integraal Huisvestingsplan Concern huisvesting (CHV) 2021/2027 Uitbreiding (BCO-CHV)	U	2.510	200	1.010	800	500	0

Doel krediet: Uitbreidingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 met startdatum 2021 t/m 2027.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		2.510	200	1.010	800	500	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	33	150	247	408
Veilig		325	250	75	0	0	0
Ontwikkeling vakopleidingen Veiligheid	K	150	75	75	0	0	0

Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig		325	250	75	0	0	0
Ontwikkeling vakopleidingen Veiligheid	K	150	75	75	0	0	0

Doel krediet: Ontwikkeling van vakopleidingen voor centralisten en gamificatie voor cameratoezicht.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		150	75	75	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	33	33	32
Crisis applicatie Meldkamer	V	175	175	0	0	0	0

Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig		325	250	75	0	0	0
Crisis applicatie Meldkamer	V	175	175	0	0	0	0

Doel krediet: De crisis applicatie die gebouwd wordt door het Mendix team zorgt voor een uniform platform waarbinnen alle applicaties kunnen communiceren met elkaar.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		175	175	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	39	38	37	36

Stedelijke ontwikkeling		2.500	1.500	1.000	0	0	0
Strategisch verwerven Kop van Homerus	K	2.500	1.500	1.000	0	0	0

Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling		2.500	1.500	1.000	0	0	0

Strategisch verwerven Kop van Homerus	K	2.500	1.500	1.000	0	0	0

Doel krediet: Via strategisch verwerven van gronden en panden Kop van Homerus worden aankopen gedaan ten behoeve van de ontwikkeling Kop van Homerus. Ter dekking van strategische aankopen en vestiging van voorkeursrecht is het voorliggende krediet benodigd

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028	
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)		2.500	1.500	1.000	0	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	60	60	60	
Bestaande stad			73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Renovatie Rijnwaterstraat 7-23 Pompgebouw De Esch		L	605	605	0	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma		Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad			73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Renovatie Rijnwaterstraat 7-23 Pompgebouw De Esch		L	605	605	0	0	0	0

Doel krediet: Dit krediet wordt gebruikt voor een gedeeltelijke renovatie voor locatie Rijnwaterstraat 7-23.

Details			Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)			605	605	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)			N.v.t.	0	24	24	24	24
Parkeergarage Museumpark kogelvrij glas		K	800	0	800	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028	
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000	
Parkeergarage Museumpark kogelvrij glas	K	800	0	800	0	0	0	

Doel krediet: Het aanbrengen van kogelvrij glas leidt tot een significante kwaliteitsverbetering. Het lost direct de uitdaging van de gevolgen van vandalisme - vervanging van glas - op.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028	
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)		800	0	800	0	0	0	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	32	32	32	
Kinderopvang met Voorschoolse Educatie in nieuwbouw scholen	K/U	29.000	0	1.000	6.000	6.000	6.000	
Nieuwe investeringen - Programma		Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad			73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000

Kinderopvang met Voorschoolse Educatie in nieuwbouw scholen	K/U	29.000	0	1.000	6.000	6.000	6.000

Doel krediet: Uitvoering geven aan beleidsregel "Kinderopvang met VE in nieuwbouw scholen". Hiermee wordt uitvoering gegeven aan doelstellingen Nieuw Rotterdams Onderwijs Beleid en IHP Onderwijs.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		29.000	0	1.000	6.000	6.000	6.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	0	0
Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting Uitbreiding (SO-VG)	U	10.992	0	2.284	4.784	2.500	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting Uitbreiding (SO-VG)	U	10.992	0	2.284	4.784	2.500	0

Doel krediet: Uitbreidingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		10.992	0	2.284	4.784	2.500	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	227	473
Handhavingsapplicatie wielklemmen buitenlandse kentekens	K	361	115	120	126	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Handhavingsapplicatie wielklemmen buitenlandse kentekens	K	361	115	120	126	0	0

Doel krediet: Er wordt geïnvesteerd in de doorontwikkeling van de handhavingsapplicatie "Klemmi" waarmee door handhavers wordt gecontroleerd of voertuigen met buitenlandse kentekens meer dan 2 parkeernaheffingen open hebben staan waarna een wielklem wordt geplaatst.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		361	115	120	126	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	80	79
Handhavingsapplicatie betaald parkeren buitenlandse kentekens	V/K	519	165	173	181	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000

Handhavingsapplicatie betaald parkeren buitenlandse kentekens	V/K	519	165	173	181	0	0

Doel krediet: Er wordt geïnvesteerd in een nieuwe applicatie voor het handhaven op betaald parkeren door buitenlandse kentekens. Dit is ter vervanging van de huidige applicatie die tegen het einde van zijn levensduur aanloopt.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		519	165	173	181	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	116	113
Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting (Vastgoed) 20jrs aanpak	L	30.169	1.732	13.955	9.508	4.973	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Integraal Huisvestingsplan Concernhuisvesting (Vastgoed) 20jrs aanpak	L	30.169	1.732	13.955	9.508	4.973	0

Doel krediet: In een IHP worden vervangingsinvesteringen m.b.t. gemeentelijke vastgoedobjecten voor de komende 10 jaar (2021-2030) in beeld gebracht, die nodig zijn voor kosten efficiënte (toekomstgerichte) instandhouding van de vastgoedportefeuille

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		30.169	1.732	13.955	9.508	4.973	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	32	640	1.413	1.935
Parkeergarage Kiphof (brandveiligheid)	K	800	400	400	0	0	0
Nieuwe investeringen - Programma	Cat		Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad		73.246	3.017	18.732	20.600	13.473	6.000
Parkeergarage Kiphof (brandveiligheid)	K	800	400	400	0	0	0

Doel krediet: Parkeergarage Kipstraat compartimenteren om te voldoen aan wettelijke brandveiligheidseisen.

Details		Nieuw bedrag	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		800	400	400	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	32	32	32
TOTAAL		95.290	8.402	34.091	21.400	13.973	6.000

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al verleend (gevoteerd). In sommige gevallen is echter een bijstelling van het krediet nodig. Dit kan komen doordat de kosten veranderd zijn, maar ook doordat de kredietaanvragen gefaseerd worden. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging van het benodigde krediet. Voor de jaren 2024-2028 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de

investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen. Soms is een investering reeds deels in gebruik genomen. Als hier sprake van is, hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

NB Onder aan de tabel kun je de tabel naar rechts scrollen, de informatievensters met toelichting per investering worden dan zichtbaar.

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dienstverlening	10.103	0	10.103	1.270	2.160	2.000	2.000	2.000	673
Website Stadsarchief	350	0	350	277	0	0	0	0	73
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dienstverlening	10.103	0	10.103	1.270	2.160	2.000	2.000	2.000	673
Website Stadsarchief	350	0	350	277	0	0	0	0	73
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor de vernieuwing van de website van het Stadsarchief in het generieke Content Management Systeem (CMS).									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	350	0	350	N.v.t.	0	0	0	0	73
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Stadswinkelprojecten 2022	600	0	600	0	0	0	0	0	600
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dienstverlening	10.103	0	10.103	1.270	2.160	2.000	2.000	2.000	673
Stadswinkelprojecten 2022	600	0	600	0	0	0	0	0	600
Doel krediet: Stadswinkelprojecten 2022 omvat twee projecten, beide uitgevoerd door de afdeling Uitvoering Klantcontact van cluster dienstverlening. (1) Pasfotocontrole; Dit project heeft betrekking op de controle van de pasfoto en het reisdocument bij het aanvragen van reisdocumenten. (2) Controleren en digitaliseren van buitenlandse brondocumenten; Buitenlandse brondocumenten worden gescand en digitaal gelezen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	N.v.t.	0	0	0	0	600
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
DA RAVE 2023	1.153	0	1.153	993	160	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Dienstverlening	10.103	0	10.103	1.270	2.160	2.000	2.000	2.000	673
DA RAVE 2023	1.153	0	1.153	993	160	0	0	0	0
Doel krediet: Het programma DA RAVE (omzetting E-Suit naar CommonGround) uit de Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.153	0	1.153	993	160	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	39	38	37	36
RAVE 2024 - 2027	8.000	0	8.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Dienstverlening	10.103	0	10.103	1.270	2.160	2.000	2.000	2.000	673
RAVE 2024 - 2027	8.000	0	8.000	0	2.000	2.000	2.000	2.000	0
Doel krediet: Het programma RAVE (omzetting E-Suit naar CommonGround) uit de Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0	8.000	N.v.t.	2.000	2.000	2.000	2.000	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	445	881	1.306	1.722
Economische ontwikkeling	2.500	0	2.500	0	0	2.500	0	0	0
Uitvoeringsstrategie Spaanse Polder	2.500	0	2.500	0	0	2.500	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Economische ontwikkeling	2.500	0	2.500	0	0	2.500	0	0	0
Uitvoeringsstrategie Spaanse Polder	2.500	0	2.500	0	0	2.500	0	0	0
Doel krediet: Gebiedsaanpak Spaanse Polder draagt bij aan collegetarget behoud bedrijfsruimte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	1.250			0	625	625	625	625	625
Netto investering (Rotterdams geld)	1.250	0	1.250	N.v.t.	-625	1.875	-625	-625	-625
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	78	76	75
Veilig	5.230	0	5.230	2.788	397	300	500	500	878
Handhavingssysteem	1.700	0	1.700	133	0	300	500	500	400
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig	5.230	0	5.230	2.788	397	300	500	500	878
Handhavingssysteem	1.700	0	1.700	133	0	300	500	500	400
Doel krediet: Implementatie nieuw Handhavingssysteem.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.700	0	1.700	N.v.t.	0	300	500	500	400
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Taakapplicatie Stadszaken	1.500	0	1.500	946	397	0	0	0	156
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig	5.230	0	5.230	2.788	397	300	500	500	878
Taakapplicatie Stadszaken	1.500	0	1.500	946	397	0	0	0	156
Doel krediet: Vervanging huidige applicatie VIS, voor afhandeling vergunningen horeca en evenementen, alsmede het registreren van dossiers voor Ondernijning en interventies.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	0	1.500	946	397	0	0	0	156
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	102	99	97	95
Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	1.709	0	0	0	0	321
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Veilig	5.230	0	5.230	2.788	397	300	500	500	878
Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	1.709	0	0	0	0	321

Doel krediet: Rotterdam is een aantrekkelijke en toegankelijke stad met verschillende uitgaansgebieden en grote evenementen waar veel publiek op af komt. Rotterdam moet echter door de aanslagen in recente jaren in verschillende Europese steden, extra alert zijn op locaties waar veel mensen bijeen komen. Het college wil deze locaties de nodige bescherming bieden door de fysieke weerbaarheid te vergroten. Uitgangspunt daarbij is dat Rotterdam een aantrekkelijke en toegankelijke stad blijft, en zoveel mogelijk bescherming biedt voor grote groepen mensen die in de stad uitgaan en recreëren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	26			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.004	0	2.030	1.709	0	0	0	0	321
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975	626	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975	626	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het verhogen van de capaciteit en het service-niveau van fietsenstalling Capelsebrug.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	975	0	975	626	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	44	43	42	41
A16-A13 Rotterdamse maatregelen	31.625	0	31.625	2.847	1.618	27.160	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
A16-A13 Rotterdamse maatregelen	31.625	0	31.625	2.847	1.618	27.160	0	0	0

Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg tussen A13 en A16. Het betreft specifiek de realisatie van geluidsschermen, recreduct, meerkosten landtunnel en de verplaatsing Tunnelmond Rotte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	31.625	0	31.625	2.847	1.618	27.160	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	1.288	1.274	1.260
Verkeersmanagementsystemen 2021	16.565	0	16.565	13.611	1.500	500	0	0	954
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verkeersmanagementsystemen 2021	16.565	0	16.565	13.611	1.500	500	0	0	954
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelinstallaties, verkeersgeleiding en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	67			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.498	0	16.565	N.v.t.	1.500	500	0	0	954
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	217	259	254	249
Ovonde Hoek van Holland	1.691	0	1.691	1.579	112	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Ovonde Hoek van Holland	1.691	0	1.691	1.579	112	0	0	0	0
Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel van het investeringsproject Strandboulevard. De ovonde maakt een goede verkeersafwikkeling mogelijk tussen de									

strandboulevard, Badweg, Strandweg en Paviljoensweg.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.691	0	1.691	1.579	112	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	7	6	6	6
Haltevoorzieningen personenvervoer over water	718	0	718	310	82	82	82	82	82
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Haltevoorzieningen personenvervoer over water	718	0	718	310	82	82	82	82	82
Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	461			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	257	0	718	N.v.t.	82	82	82	82	82
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	10	20	30	39
Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.630	0	3.630	3.706	-76	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.630	0	3.630	3.706	-76	0	0	0	0
Doel krediet: Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoek van Holland Strand.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.630	0	3.630	N.v.t.	-76	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vervanging Verkeersregelinstallaties 2020	6.000	0	6.000	5.972	28	0	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vervanging Verkeersregelininstallaties 2020	6.000	0	6.000	5.972	28	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties en verkeersgeleiding, en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	858			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.142	0	6.000	N.v.t.	28	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	3	2	2	2
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2020 - 2022	5.400	6.200	11.600	6.714	4.886	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2020 - 2022	5.400	6.200	11.600	6.714	4.886	0	0	0	0
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van 10 black spots per jaar.									
Toelichting: De overschrijding op het krediet Fysieke maatregelen verkeersveiligheid 2020-2022 heeft een meerledige oorzaak.1. Toegenomen bouwkosten waardoor projecten duurder zijn uitgevallen (er heeft nooit een indexering plaats gevonden op het investeringskrediet.2. Enkele grotere ingrepen die een groot beslag hebben gelegd op het investeringskrediet zoals de Matlingeweg-Stuttgartstraat en 1e Middellandstraat-Henegouwerlaan.3. Aanvullend op de black spot aanpak zijn er extra (fysieke) verkeerveiligheidsmaatregelen getroffen voortkomende uit vragen en verzoeken uit de gebieden. Enkele voorbeelden het verbeteren van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid									

rond tramhaltes op de Rotterdamseweg, het plaatsen van een flitspaal op de Vuurplaat, extra verkeersveiligheidsmaatregelen die zijn genomen in coronatijd. 4. Overboeken van kostenoverschrijding ontstaan van hogere bouwkosten op het investeringskrediet 2019. Nog acties: • Verrekenen subsidies op enkele grote projecten. • Project verbeteren oversteekbaarheid Rotterdamse weg tramhaltes • Wel/niet overboeken voorbereidingskosten 30 km/u

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	422			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.978	6.200	11.178	N.v.t.	4.886	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	274	270	266	262
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	10.262	2.594	1.544	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	10.262	2.594	1.544	0	0	0
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van fietspaden, het aanbrengen van fietspadverlichting en verbeteringen in het recreatieve knooppunten netwerk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	14.400	0	14.400	N.v.t.	2.594	1.544	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	150	238	234	231
Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	1.130	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	1.130	0	0	0	0	0
Doel krediet: Voor 2020 staat invoering van betaald parkeren in Feijenoord, Kleiwegkwartier, Oud Charlois en Vreewijk gepland.									

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	997	0	997	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	79	77	76	74
Producteninnovatie straatparkeren	890	2.493	3.383	556	1.034	824	558	411	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Producteninnovatie straatparkeren	890	2.493	3.383	556	1.034	824	558	411	0
Doel krediet: In het kader van nieuwe ontwikkelingen dienen de Integrale Scan Applicatie (ISA), het door de afdeling Fiscaal gebruikte Handhavingsadministratiesysteem (HAS) en het parkeer managementsysteem Parksaver geupgrade te worden.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	890	2.493	3.383	N.v.t.	1.034	824	558	411	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	324	500	613	691
Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	1.150	150	142	62	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	1.150	150	142	62	0	0
Doel krediet: Het aantal fietstrommels dient deze collegeperiode jaarlijks uitgebreid te worden met 80 nieuwe fietstrommels.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.504	0	1.504	N.v.t.	150	142	62	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	23	41	47	47
Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens	765	0	765	314	359	92	0	0	0

Rotterdamse huisstijl									
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl	765	0	765	314	359	92	0	0	0
Doel krediet: Aanbrengen van bewegwijzering in de parkeergarages zodat bezoekers de uitgang, betaalruimte en/of liften eenvoudig kunnen vinden.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	765	0	765	N.v.t.	359	92	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	44	55	54	53
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	1.292	1.200	876	876	876	876
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	1.292	1.200	876	876	876	876
Doel krediet: Vervangen van de huidige parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen in garages en P+R terreinen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.995	0	3.172	N.v.t.	1.200	876	876	876	876
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	149	254	357	458
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	1.050	3.172	1.561	451	260	659	241	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	1.050	3.172	1.561	451	260	659	241	0
Doel krediet: De parkeergarages Schouwburgplein 1, Kralingse Zoom, Meent, Museumpark, Boompjes en Veranda laten voldoen aan de eisen van de veiligheidsregio en NEN-normeringen van het bouwbesluit. LIST bekabeling wordt aangebracht, sprinklerinstallaties vervangen en ventilatiesystemen worden aangepast. Daarnaast moet ook de gas-en LPG detectectiesysteem worden vervangen.									
Toelichting: Om nu en in de nabije toekomst te kunnen voldoen aan wet-en regelgeving dient het krediet te worden opgehoogd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.122	1.050	3.172	N.v.t.	451	260	659	241	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	56	87	167	193
Uitbreiding van laadinfra in Parkeergarages	4.093	600	4.693	3.064	622	745	131	131	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Uitbreiding van laadinfra in Parkeergarages	4.093	600	4.693	3.064	622	745	131	131	0
Doel krediet: Het inrichten van 10% van alle parkeerplaatsen in parkeergarages voor het opladen van elektrische voertuigen.									
Toelichting: De laadinfrastructuur in de parkeergarages dient gelet op de aanvullende eisen van de netbeheerder te worden uitgebreid om te kunnen voldoen aan de gevraagde vermogens. Ook zijn eisen omtrent brandveiligheid aangescherpt waardoor extra veiligheidsvoorzieningen dienen te worden gerealiseerd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.093	600	4.693	N.v.t.	622	745	131	131	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	75	165	178	191
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	0	17.991	10.977	1	0	0	0	7.013
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	0	17.991	10.977	1	0	0	0	7.013
Doel krediet: Het krediet betreft de aanleg van de H6-weg, aansluitend op de Hoekse Lijn, waarmee Hoek van Holland een tweede (calamiteiten-) ontsluiting krijgt en het dorp wordt ontlast van verkeersdruk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	17.991	0	17.991	N.v.t.	1	0	0	0	7.013
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.620	10	409	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.620	10	409	0	0	0
Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 waren diverse intensiveringen opgenomen voor het programma Verkeer en Vervoer. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.040	0	2.040	N.v.t.	10	409	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1	38	37	37
Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	0	150	242	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	0	150	242	0	0

Doel krediet: In het coalitieakkoord 2014-2018 zijn diverse intensiveringen opgenomen voor het programma Verkeer en Vervoer. Een deel van deze middelen wordt ingezet voor investeringen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.532	0	1.532	N.v.t.	0	150	242	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	9	23	22
Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000	3.998	300	200	0	0	502
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000	3.998	300	200	0	0	502
Doel krediet: Toegankelijk maken van zoveel mogelijk bushaltes, minimaal 62% conform landelijke wetgeving en afspraken met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	0	5.000	N.v.t.	300	200	0	0	502
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	66	89	87	85
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2016	3.395	0	3.395	3.385	0	0	0	0	10
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2016	3.395	0	3.395	3.385	0	0	0	0	10
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.									
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	2024	2025	2026	2027	2028

	bedrag		bedrag	t/m 2023					
Bijdragen van derden	1.002			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.394	0	3.395	N.v.t.	0	0	0	0	10
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2019	3.200	0	3.200	3.593	0	0	0	0	-393
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fysieke Maatregelen Verkeersveiligheid 2019	3.200	0	3.200	3.593	0	0	0	0	-393
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.200	0	3.200	N.v.t.	0	0	0	0	-393
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vervanging verkeersregelininstallaties 2018	4.812	0	4.812	4.770	0	0	0	0	42
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vervanging verkeersregelininstallaties 2018	4.812	0	4.812	4.770	0	0	0	0	42
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelininstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.812	0	4.812	N.v.t.	0	0	0	0	42
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0

afschrijving)									
Vervanging verkeersregelininstallaties 2019	3.900	0	3.900	3.885	0	0	0	0	15
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vervanging verkeersregelininstallaties 2019	3.900	0	3.900	3.885	0	0	0	0	15
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van diverse verkeersregelininstallaties op meerdere kruispunten na einde levensduur.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.900	0	3.900	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Centrum Fiets As	3.532	0	3.532	2.841	0	690	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Centrum Fiets As	3.532	0	3.532	2.841	0	690	0	0	0
Doel krediet: Het project Centrum Fiets As heeft als doel verbetering van de bestaande fysieke fietsinfrastructuur.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.532	0	3.532	N.v.t.	0	690	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	40	39	39
Fietspaden	2.926	0	2.926	2.926	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietspaden	2.926	0	2.926	2.926	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van circa 20 fietspaden, het									

aanbrengen van fietspadverlichting en verbeteringen in het recreatieve knooppunten netwerk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.926	0	2.926	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1.023	0	0	0	0	7
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1.023	0	0	0	0	7
Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen of verbeteren van vier fietspaden aan: het Terletpad (Rotterdam The Hague Airport), de Argonautenweg/Jasonweg, de Krabbendijkestraat en de Hoge Boezem.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.030	0	1.030	N.v.t.	0	0	0	0	7
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1.314	23	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1.314	23	0	0	0	0
Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein deel van een aantrekkelijke fiets- en looproute voor recreatie en woon- en werkverkeer vanaf de A20 tot aan het centrum (volgens de door de gemeenteraad op 12 november 2015 aangenomen motie Rotte fietspad).									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	1.337	0	1.337	N.v.t.	23	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1	1	1	1
Fiets oprit verlengde Willemsbrug	168	0	168	73	60	34	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fiets oprit verlengde Willemsbrug	168	0	168	73	60	34	0	0	0
Doel krediet: Het project Willemsbrug heeft als doel het verbeteren van de bestaande fysieke fietsinfrastructuur.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	168	0	168	N.v.t.	60	34	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	3	5	5	5
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018	7.390	15	0	0	0	613
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018	7.390	15	0	0	0	613
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het project buitenruimte en infrastructuur ter hoogte van het station Hoek van Holland Haven. Voor de kapitaalsaten die ontstaan ontvangt de gemeente jaarlijkse bijdragen van externe partijen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.018	0	8.018	N.v.t.	15	0	0	0	613
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1	1	1	1
Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	0	1.000	533	75	300	92	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	0	1.000	533	75	300	92	0	0
Doel krediet: Betreft aanschaf ANPR-systemen Mobiliteit. Deze systemen verzamelen met behulp van Automatic Number Plate Recognition-camera's langs de kant van de weg informatie van passerend verkeer.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	N.v.t.	75	300	92	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	12	62	76	74
Herontwerp Ontheffingen Verkeer en Vervoer/Toezicht Verkeer en Vervoer	1.502	0	1.502	663	800	39	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Herontwerp Ontheffingen Verkeer en Vervoer/Toezicht Verkeer en Vervoer	1.502	0	1.502	663	800	39	0	0	0
Doel krediet: Betreft het vervangen van software die nodig is om voor Rotterdamse gebieden met voertuigrestricties (waaronder milieuzones) 1) een ontheffing aan te vragen en te beoordelen en 2) vast te stellen of een voertuig in overtreding is, afhankelijk van de voertuigrestricties in betreffend gebied.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	268			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.234	0	1.502	N.v.t.	800	39	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	326	327	320	312
Optimalisatie OV-tracés Maastunnel en Van Brienenoordbrug	6.000	0	6.000	979	5.021	0	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Optimalisatie OV-tracés Maastunnel en Van Brienenoordbrug	6.000	0	6.000	979	5.021	0	0	0	0
Doel krediet: Verbetering van het OV tussen Zuid en Noord op de bestaande oeververbindingen via de Maastunnel (Zuidplein-Rotterdam Centraal) en Van Brienenoordbrugcorridor (Zuidplein-Stadionpark-Kralingse Zoom) door versterking kwaliteit, doorstroming, frequentie, betrouwbaarheid en aantrekkelijkheid van (deels) bestaande busverbindingen op deze routes.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	3.224	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.000	0	6.000	N.v.t.	1.797	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	311	304	298	292
A16/A13 Rotterdamse maatregelen Vervolg 2	7.687	0	7.687	0	0	7.687	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
A16/A13 Rotterdamse maatregelen Vervolg 2	7.687	0	7.687	0	0	7.687	0	0	0
Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg tussen A13 en A16. Het betreft specifiek werkzaamheden die in 2022 en 2023 zullen plaatsvinden aan geluidschermen en wegdekverhardingen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.687	0	7.687	N.v.t.	0	7.687	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	418	412	407
Inrichting fietsenstalling Beursgalerij	2.029	0	2.029	127	1.902	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Inrichting fietsenstalling Beursgalerij	2.029	0	2.029	127	1.902	0	0	0	0
Doel krediet: Realisatie fietsvoorziening aan de Hoogstraat.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.029	0	2.029	N.v.t.	1.902	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	151	148	146	143
Scanunits	1.550	0	1.550	555	504	0	0	94	398
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Scanunits	1.550	0	1.550	555	504	0	0	94	398
Doel krediet: Uitbreiding en vervanging scanunits.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.550	0	1.550	N.v.t.	504	0	0	94	398
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	90	88	86	98
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	332	1.100	423	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	332	1.100	423	0	0	0
Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor de realisatie bewegwijzering parkeren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.855	0	1.855	N.v.t.	1.100	423	0	0	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	100	137	134	132
Buitenruimte A16/A13 Rotterdam	6.462	0	6.462	165	300	1.740	2.000	2.257	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Buitenruimte A16/A13 Rotterdam	6.462	0	6.462	165	300	1.740	2.000	2.257	0
Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg A16-A13. Het betreft werkzaamheden die tussen 2022 en 2025 zullen plaatsvinden zoals herinrichting gebied, vergroening parken, en fiets/wandelpaden in de buitenruimte in Terbregseveld en Schiebroeksepark.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.462	0	6.462	N.v.t.	300	1.740	2.000	2.257	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	365
Herinrichting Brainpark I	3.600	0	3.600	327	200	300	1.000	1.000	773
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Herinrichting Brainpark I	3.600	0	3.600	327	200	300	1.000	1.000	773
Doel krediet: Aanleg/herinrichting van openbare ruimte, infrastructuur en geluidschermen gekoppeld aan de herontwikkeling van Brainpark I (van kantoorgebied naar woon-werkmilieu).									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.600	0	3.600	N.v.t.	200	300	1.000	1.000	773
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning vrijval 2021	1.325	0	1.325	546	63	280	436	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning vrijval 2021	1.325	0	1.325	546	63	280	436	0	0
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.325	0	1.325	N.v.t.	63	280	436	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	86	85
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning juli 2022	5.000	0	5.000	1.805	1.235	1.744	175	41	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning juli 2022	5.000	0	5.000	1.805	1.235	1.744	175	41	0
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	0	5.000	N.v.t.	1.235	1.744	175	41	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	294
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning november 2022	5.000	0	5.000	631	2.526	1.461	244	138	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedsontwikkelingsfonds toekenning november 2022	5.000	0	5.000	631	2.526	1.461	244	138	0
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	0	5.000	N.v.t.	2.526	1.461	244	138	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	331
Pontons voor watertaxi's, waterbus, partyvaartuigen etc	3.025	0	3.025	2.175	0	850	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Pontons voor watertaxi's, waterbus, partyvaartuigen etc	3.025	0	3.025	2.175	0	850	0	0	0
Doel krediet: Het betreft de overdracht van Pontons vanuit het havenbedrijf naar de gemeente Rotterdam. De pontons worden overgenomen voor een bedrag van 3 miljoen euro. Dit zijn pontons die worden gebruikt door bijvoorbeeld de Waterbus, Watertaxi en partyvaart.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.025	0	3.025	N.v.t.	0	850	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	63	62	61
Vorbereidingskosten Grondexploitaties 2022-2026	7.500	0	7.500	85	750	2.250	2.250	2.165	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vorbereidingskosten Grondexploitaties 2022-2026	7.500	0	7.500	85	750	2.250	2.250	2.165	0
Doel krediet: Het tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als immateriële vaste activa.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.500	0	7.500	N.v.t.	750	2.250	2.250	2.165	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Verkeersmanagementsystemen 2023 - 2026	28.400	0	28.400	1.925	4.100	6.580	6.000	4.000	3.000

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verkeersmanagementsystemen 2023 - 2026	28.400	0	28.400	1.925	4.100	6.580	6.000	4.000	3.000
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na einde levensduur van diverse verkeersmanagementsystemen in heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelinstallaties en verkeersgeleiding, en ook de vervanging van benodigde software voor verkeersmanagement.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	28.400	0	28.400	N.v.t.	4.100	6.580	6.000	4.000	3.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	397	987	1.515	1.850
Vergroeningsopgave	3.591	0	3.591	1.387	791	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vergroeningsopgave	3.591	0	3.591	1.387	791	0	0	0	0
Doel krediet: Binnen de reserve Gebiedsontwikkeling is geld gereserveerd voor programma extra vergroening. Een deel van de bijdragen is bestemd voor projecten die al gestart waren voor 2021. Die kosten blijven in de exploitatie landen en worden gedekt vanuit de reserve.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.591	0	3.591	N.v.t.	791	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	54	53	52	51
Paviljoens Coolsingel	21.500	0	21.500	21.429	0	0	0	0	71
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Paviljoens Coolsingel	21.500	0	21.500	21.429	0	0	0	0	71
Doel krediet: Verwerving paviljoens Coolsingel 191-									

217 en Coolsingel 207-231

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	456			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	21.044	0	21.500	N.v.t.	0	0	0	0	71
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Hart van Zuid	159.800	1.270	161.070	143.715	4.448	2.318	125	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Hart van Zuid	159.800	1.270	161.070	143.715	4.448	2.318	125	0	0
Doel krediet: Het project Hart van Zuid, het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg en het Motorstraatgebied, vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030 en in het Pact op Zuid. Met het Hart van Zuid zet de gemeente zich samen met externe partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls om zo de sociale, culturele en economische positie van het gebied binnen wijk, stad en regio te versterken.									
Toelichting: Het gaat hier om voorbereidingskosten voor een kwaliteitsimpuls bij metrostation Hart van Zuid (stationshal, metrostation & fietsenstalling). De huidige situatie van de entree in en rondom het metrostation is fors onder de maat. Het is er donker, vies, rommelig, de buitenruimte is sleets en het voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Dit zorgt voor een beleving van onveiligheid.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	10.000	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	159.800	1.270	161.070	N.v.t.	-5.552	2.318	125	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	2.044	3.290	2.365	2.309
Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500	4.892	1.608	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500	4.892	1.608	0	0	0	0

Doel krediet: Herinrichting van de directe omgeving (het Voorplein) van het Depotgebouw Boijmans Van Beuningen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.500	0	6.500	N.v.t.	1.608	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	48	47	46	46
Vergroeningsopgaaf Museumpark	12.159	0	12.159	12.058	2.255	0	0	0	-2.154
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vergroeningsopgaaf Museumpark	12.159	0	12.159	12.058	2.255	0	0	0	-2.154
Doel krediet: Realiseren van een betere verblijfskwaliteit en een groenere omgeving bij het Museumpark voor zowel bezoekers als bewoners. Ook wordt een betere aansluiting van het Museumpark op de omgeving beoogd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	60			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	12.099	0	12.159	N.v.t.	2.255	0	0	0	-2.154
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	116	115	113	111
Gebiedontwikkeling Merwehaven	6.700	0	6.700	5.777	0	0	0	0	4.429
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedontwikkeling Merwehaven	6.700	0	6.700	5.777	0	0	0	0	4.429
Doel krediet: Strategische verwerving gronden/panden Korte Vaarpier binnen de Merwehaven.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	6.700	0	6.700	N.v.t.	0	0	0	0	4.429
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Buitenruimte Leuehaven	4.333	0	4.333	892	500	2.541	400	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Buitenruimte Leuehaven	4.333	0	4.333	892	500	2.541	400	0	0
Doel krediet: Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen Leuehavenpaviljoen aan de Leuehaven.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.333	0	4.333	N.v.t.	500	2.541	400	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	251	248
Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	439	90	320	5.150	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	439	90	320	5.150	0	0
Doel krediet: Herinrichting van Plein 't Landje inclusief wateropvang en vergroening en het ontwikkelen van voorzieningen voor de huidige en toekomstige bewoners.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.000	0	6.000	N.v.t.	90	320	5.150	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	348	343
Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035	15	0	4.020	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524

Bijdrage aan de herinrichting van het Lage Bergse Bos	4.035	0	4.035	15	0	4.020	0	0	0
Doel krediet: Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren voor de realisatie van de herinrichting van het Lage Bergse Bos tot een aantrekkelijk park. Het park ligt direct tegen Rotterdam aan en wordt veel gebruikt door Rotterdammers.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	123			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.912	0	4.035	N.v.t.	0	4.020	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	234	230	227
Zeven Stadsprojecten	250.296	3.178	253.474	26.221	14.245	71.613	80.329	47.278	12.780
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Zeven Stadsprojecten	250.296	3.178	253.474	26.221	14.245	71.613	80.329	47.278	12.780
Doel krediet: Dit krediet wordt beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de zeven stadsprojecten (Hofbogenpark, Alexanderplein, Schouwburgplein, Groene Long (Hofplein en Westblaak), Rijnhavenpark, Getijdenpark Feyenoord City en Nelson Mandelapark). De stadsprojecten zijn integrale projecten die door middel van een investering in de buitenruimte een vliegwieleffect beogen op de woningbouw, werkgelegenheid, maatschappelijke voorzieningen, klimaatadaptatie, samen leven en het economisch herstel van Rotterdam na de coronacrisis.									
Toelichting: Dit is de 5e tranche in de reeks voor de zeven Stadsprojcten. Voor de Stadsprojecten bestaat de intentie jaarlijks een bedrag in het investeringsvoorstel op te voeren. Met deze tranche komt het beschikbare netto krediet op € 225,5 mln. De ingeschatte netto investering om de 7 stadsprojecten financieel mogelijk te maken bedraagt € 371,9 mln.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	0	28.000	28.000	0	7.676	3.926	3.926	3.926	3.926
Netto investering (Rotterdams geld)	250.296	-24.822	225.474	N.v.t.	6.569	67.687	76.403	43.352	8.854
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Impuls maatschappelijke voorzieningen	18.880	0	18.880	519	50	200	1.570	1.380	2.750
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Impuls maatschappelijke voorzieningen	18.880	0	18.880	519	50	200	1.570	1.380	2.750
Doel krediet: Het op niveau brengen van de maatschappelijke voorzieningen in de wijken en stedelijke voorzieningen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	18.880	0	18.880	N.v.t.	50	200	1.570	1.380	2.750
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	65	64	63	62
Gebiedsontwikkeling Schiekadeblok	22.700	0	22.700	0	0	0	0	0	22.700
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedsontwikkeling Schiekadeblok	22.700	0	22.700	0	0	0	0	0	22.700
Doel krediet: Aankoop panden en gronden ten behoeve van ruimtelijke ontwikkeling Schiekadeblok.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	22.700	0	22.700	N.v.t.	0	0	0	0	22.700
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	nvt	nvt	nvt	nvt
Vorbereidingskrediet Grondexploitaties	19.000	0	19.000	15.160	2.500	0	1.340	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524

Vorbereidingskrediet Grondexploitaties	19.000	0	19.000	15.160	2.500	0	1.340	0	0
Doel krediet: Tijdelijk activeren van voorbereidingskosten voor grondexploitatie als materiele vaste activa.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	19.000	0	19.000	N.v.t.	2.500	0	1.340	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Coolsingel stadsboulevard	47.500	0	47.500	40.866	200	2.300	-4	0	-9.923
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Coolsingel stadsboulevard	47.500	0	47.500	40.866	200	2.300	-4	0	-9.923
Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraai vormgegeven stadsboulevard met allure, met meer ruimte voor voetganger en fietser.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	47.500	0	47.500	N.v.t.	200	2.300	-4	0	-9.923
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	-2	159	154	152
Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City	28.643	0	28.643	10.746	50	50	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Mobiliteitsmaatregelen Feyenoord City	28.643	0	28.643	10.746	50	50	0	0	0
Doel krediet: Bij de raadsbesluitvorming Feyenoord City is het mobiliteitsplan Feyenoord City als basis voor de verdere uitwerking vastgesteld. Met dit krediet worden de te activeren investeringen gerealiseerd. In het krediet zijn geen projecten opgenomen die in opdracht van derden worden uitgevoerd en geen gemeentelijke investering zijn.									

Het krediet bevat wel de bijdragen van derden aan gemeentelijke projecten.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	1.395			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	27.248	0	28.643	N.v.t.	50	50	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	488	285	278	272
Schieveen natuur en recreatiegebied (PMR)	9.700	0	9.700	7.062	845	1.099	203	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Schieveen natuur en recreatiegebied (PMR)	9.700	0	9.700	7.062	845	1.099	203	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investeringen die worden gedaan in de polder Schieveen voor de inrichting als natuur- en recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het project Project Mainport Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 vindt dit voor de grondexploitatie plaats via de begroting. Dit project is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie dus is voor deze investeringen vanaf 2018 tot einde looptijd krediet nodig.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	-1.250			0	450	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.950	0	9.700	N.v.t.	395	1.099	203	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vlinderstrik en Schiezone natuur en recreatiegebied (PMR)	19.700	0	19.700	12.554	1.135	1.158	1.871	1.569	1.569
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vlinderstrik en Schiezone natuur en recreatiegebied (PMR)	19.700	0	19.700	12.554	1.135	1.158	1.871	1.569	1.569
Doel krediet: Dit krediet wordt aangevraagd voor investeringen die worden gedaan in de Zuid- en Schiebroekse polder (Vlinderstrik) en de Schiezone, beide voor de inrichting									

als natuur- en recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het Project Mainport Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 vindt dit voor de grondexploitatie plaats via de begroting. Het PMR 150ha is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie meer. Daarom wordt voor deze investeringen vanaf 2018 krediet nodig.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	50			0	100	100	100	100	100
Netto investering (Rotterdams geld)	19.650	0	19.700	N.v.t.	1.035	1.058	1.771	1.469	1.469
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	3.694	3.470	2.785	51	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	3.694	3.470	2.785	51	0	0
Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bedoeld is voor middelgrote investeringen in de openbare ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijdrage is dat daarmee de kwaliteit van de openbare ruimte									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	409			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	9.591	0	10.000	N.v.t.	3.470	2.785	51	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	393	567	562	553
Flexibele Huivering	3.025	0	3.025	417	230	0	0	0	2.378
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Flexibele Huivering	3.025	0	3.025	417	230	0	0	0	2.378
Doel krediet: Tijdelijke huisvesting voor jongeren en kwetsbare doelgroepen.									

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.025	0	3.025	N.v.t.	230	0	0	0	2.378
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Odeon, aankoop kinderdagverblijf	700	0	700	764	0	0	0	0	-64
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Odeon, aankoop kinderdagverblijf	700	0	700	764	0	0	0	0	-64
Doel krediet: Aankoop van kinderdagverblijf bij Odeon om woningbouwontwikkeling mogelijk te maken									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	214			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	486	0	700	N.v.t.	0	0	0	0	-64
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
NPRZ - Verzamelkrediet Programma Buitenruimte	39.860	0	39.860	3.061	5.007	14.130	6.750	6.850	2.712
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
NPRZ - Verzamelkrediet Programma Buitenruimte	39.860	0	39.860	3.061	5.007	14.130	6.750	6.850	2.712
Doel krediet: Woningbouw in M4H levert een bijdrage aan het verminderen van het woningbouwtekort. Ten behoeve van de aanvraag 3e Tranche Woningbouwimpus M4H is cofinanciering door gemeente noodzakelijk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	39.860	0	39.860	N.v.t.	5.007	14.130	6.750	6.850	2.712
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0

Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2021	5.188	0	5.188	2.262	433	796	679	1.018	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2021	5.188	0	5.188	2.262	433	796	679	1.018	0
Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bedoeld is voor middelgrote investeringen in de openbare ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijdrage is dat daarmee de kwaliteit van de openbare ruimte verbeterd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.188	0	5.188	N.v.t.	433	796	679	1.018	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	247
Roseknoop	39.815	0	39.815	11.642	25.750	6.092	9.495	1.155	1.042
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Roseknoop	39.815	0	39.815	11.642	25.750	6.092	9.495	1.155	1.042
Doel krediet: Aanpakken verkeersknooppunt om kwalitatieve aansluiting op de (woningbouw)ontwikkelingen in Parkstad, Hillesluis en Feyenoord City te realiseren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	336	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	39.815	0	39.815	N.v.t.	25.414	6.092	9.495	1.155	1.042
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Museumtuin Boymans van Beuningen	3.000	0	3.000	286	100	350	175	550	50
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Museumtuin Boymans van Beuningen	3.000	0	3.000	286	100	350	175	550	50

Doel krediet: Als onderdeel van de renovatie van MBVB wordt de nieuwe halfverdiepte expeditietunnel ingepast en de tuin gerenoveerd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	N.v.t.	100	350	175	550	50
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Noordrand Zuiderpark (NPRZ)	500	0	500	178	150	0	0	0	172
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Noordrand Zuiderpark (NPRZ)	500	0	500	178	150	0	0	0	172
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfondsen									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	223			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	277	0	500	N.v.t.	150	0	0	0	172
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	18	18	18	17
Fysieke Maatregelen verkeersveiligheid 2023 tm 2026	7.200	0	7.200	1.986	2.115	3.099	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fysieke Maatregelen verkeersveiligheid 2023 tm 2026	7.200	0	7.200	1.986	2.115	3.099	0	0	0
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te treffen aan wegen om de verkeersveiligheid of –doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	811	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.200	0	7.200	N.v.t.	1.304	3.099	0	0	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	59	238	235	231
Verkeersveiligheidsaanpak Centrum en omgeving	4.500	0	4.500	712	2.388	1.400	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verkeersveiligheidsaanpak Centrum en omgeving	4.500	0	4.500	712	2.388	1.400	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is voor financiering van 18 straten 30km-zones en het programma veilige en gezonde straten (voorbereiding) binnen de ring (Centrum, Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden). Het doel is daarbij om het veiliger te maken voor fietsers en voetgangers in het centrum en de oude stadswijken, niet om alle auto's uit de stad te weren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.500	0	4.500	N.v.t.	2.388	1.400	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	180	258	254	251
Fietsstraten Ventwegen Maastunnelcorridor	400	0	400	119	281	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Fietsstraten Ventwegen Maastunnelcorridor	400	0	400	119	281	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is voor financiering het inrichten van de ventwegen van de Maastunnelcorridor als fietsstraten 'auto te gast'. Het is een voorbereidingskrediet.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	400	0	400	N.v.t.	281	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	23	23	23	22
Buurtfietsenstalling Mauritsstraat	241	0	241	0	120	120	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Buurtfietsenstalling Mauritsstraat	241	0	241	0	120	120	0	0	0
Doel krediet: Investering in buurtfietsenstalling Mauritsstraat									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	241	0	241	N.v.t.	120	120	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	15	30	29	28
Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid	525	0	525	0	0	525	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Control-room Bereikbaarheid en Veiligheid	525	0	525	0	0	525	0	0	0
Doel krediet: Het verhuizen naar meer geschikte ruimtes en het moderniseren van de werkplekken van de control-rooms Bereikbaarheid en Veiligheid.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	525	0	525	N.v.t.	0	525	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	117	114	112
Vorbereidingskosten planvorming Buitenruimte	15.790	-2.970	12.820	1.660	2.400	4.300	4.460	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vorbereidingskosten planvorming Buitenruimte	15.790	-2.970	12.820	1.660	2.400	4.300	4.460	0	0
Doel krediet: Cluster Stadsontwikkeling gaat vanaf heden voorbereidingskosten voor planvorming buitenruimte activeren,									

als onderdeel van de totale investering. Voor 2023 wordt gewerkt met een verzamelkrediet. Naar de toekomst toe zullen de voorbereidingskosten per project geactiveerd worden.									
Toelichting: Conform de bestuursopdracht Stadsontwikkeling worden alle voorbereidingskosten voor buitenruimteprojecten, als onderdeel van de totale investering, geactiveerd. Met de bijstelling van dit krediet worden middelen beschikbaar gesteld voor de gehele voorbereidingsfase van reeds lopende buitenruimteprojecten.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	15.790	-2.970	12.820	N.v.t.	2.400	4.300	4.460	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	1.096	1.076
Autoluw maken centrum en oude wijken	1.000	0	1.000	1.388	0	0	0	0	-388
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Autoluw maken centrum en oude wijken	1.000	0	1.000	1.388	0	0	0	0	-388
Doel krediet: Dit krediet is voor de financiering van het autoluw maken van het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden. Het doel is daarbij om het veiliger te maken voor fietsers en voetgangers in het centrum en de oude stadswijken, niet om alle auto's uit de stad te weren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	N.v.t.	0	0	0	0	-388
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	57	56	55	55
Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	3.500	0	0	0	0	500	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524

Alexanderknoop (mobiliteitsfonds)	3.500	0	3.500	0	0	0	0	500	0
Doel krediet: Het realiseren van een mobiliteitshub in de Alexanderknoop (particuliere ontwikkeling met een publiek deel)									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.500	0	3.500	N.v.t.	0	0	0	500	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	45
Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	7.300	8.038	15.338	63	330	850	1.500	4.150	2.920
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Merwe Vierhavens (mobiliteitsfonds)	7.300	8.038	15.338	63	330	850	1.500	4.150	2.920
Doel krediet: Het realiseren van vier mobiliteitsingrepen (gebiedsontsluitingswegen, nieuwe entrees, last mile voorzieningen en verbinding dakpark).									
Toelichting: In totaal gaat het om € 14,6. Vanuit het Rijk wordt via het mobiliteitsfonds minimaal 7,3 mln bijgedragen en resteert er een cofinancieringsverplichting van 7,3 mln. Het Havenbedrijf draagt daar 2,8 mln van bij, en resteert er een cofinancieringsverplichting voor Rotterdam van 4,5 mln, De rijksbijdrage is geïndexeerd met € 738.429									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0	4.500	4.500	0	184	1.039	1.039	1.039	1.039
Netto investering (Rotterdams geld)	7.300	3.538	10.838	N.v.t.	146	-189	461	3.111	1.881
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Bereikbaarheid Metrostation Rijnhaven (mobiliteitsfonds)	4.000	0	4.000	0	200	125	125	200	250
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Bereikbaarheid Metrostation	4.000	0	4.000	0	200	125	125	200	250

Rijnhaven (mobiliteitsfonds)									
Doel krediet: Het realiseren van een betere bereikbaarheid van de metro en oversteekbaarheid Posthumalaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000	N.v.t.	200	125	125	200	250
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Aanschaf en plaatsing parkeerautomaten op straat	6.227	0	6.227	1.608	3.223	450	947	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Aanschaf en plaatsing parkeerautomaten op straat	6.227	0	6.227	1.608	3.223	450	947	0	0
Doel krediet: Het aanschaffen en plaatsen van parkeerautomaten en bijbehorende bebording vanwege uitbreidingen gebieden waar betaald parkeren wordt ingevoerd. Ook worden circa 550 parkeerautomaten vervangen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.227	0	6.227	N.v.t.	3.223	450	947	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	568	556
Uitbreidingen en vervanging camera's in parkeervoorzieningen	1.500	900	2.400	1.061	573	704	62	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Uitbreidingen en vervanging camera's in parkeervoorzieningen	1.500	900	2.400	1.061	573	704	62	0	0
Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande camera's behorende bij de parkeervoorzieningen van de gemeente Rotterdam.									
Toelichting: Het krediet lopende krediet van €1,5M dient met									

€900K opgehoogd te worden omdat de camera's duurder zijn geworden.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	900	2.400	N.v.t.	573	704	62	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	166	162
Openbare parkeergarage Zoomstraat wijzigen naar stallingsgarage	212	0	212	114	86	12	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Openbare parkeergarage Zoomstraat wijzigen naar stallingsgarage	212	0	212	114	86	12	0	0	0
Doel krediet: Uitbreidingen en moderniseren van bestaande camerasystemen behorende bij de parkeervoorzieningen van de gemeente Rotterdam.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	212	0	212	N.v.t.	86	12	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	26	26	25
Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2023	10.480	0	10.480	366	2.758	5.024	1.994	339	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Verzamelkrediet Gebiedsontwikkeling 2023	10.480	0	10.480	366	2.758	5.024	1.994	339	0
Doel krediet: Krediet ten behoeve van gebiedsontwikkelingsprojecten									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.480	0	10.480	N.v.t.	2.758	5.024	1.994	339	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	1.256
Getijdenpark Keilehaven	514	0	514	514	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Getijdenpark Keilehaven	514	0	514	514	0	0	0	0	0
Doel krediet: Transformatie van de haven bekken van Keilehaven naar een Getijdenpark									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	514	0	514	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Urban Water Buffer (deel HvZ)	602	0	602	74	528	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Urban Water Buffer (deel HvZ)	602	0	602	74	528	0	0	0	0
Doel krediet: Het plaatselijk beperken van de invloed van brak/zout water uit Nieuwe maas. Tegelijk invullen van wateropgave in dit deel van stad door het maken van een berging voor de opvang van hemelwater uit de omgeving. Het water in de berging wordt opgeslagen in een zoetwaterbel bij Ahoy en dat zoetwater wordt aangeboden aan Ahoy en Pathé als alternatief voor drinkwater. Daarnaast is er een optie dat het zoetwater kan worden benut voor het nabijgelegen zwembad bij het Zuidplein. De dekking is volledig geregeld door Realisatie									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	602	0	602	N.v.t.	528	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	610	595	580	565
Programma kleine kernen aanpak	8.000	14.700	22.700	241	4.250	4.340	5.780	4.000	1.100

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Programma kleine kernen aanpak	8.000	14.700	22.700	241	4.250	4.340	5.780	4.000	1.100
Doel krediet: Activiteiten in het kader van het Toeristisch Recreatief Ontwikkelperspectief (TROP) in de kleine kernen Pernis, Hoek van Holland, Heijplaat en Rozenburg.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	14.700	22.700	N.v.t.	4.250	4.340	5.780	4.000	1.100
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vervanging fietstrommels	1.220	0	1.220	0	570	305	305	40	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Vervanging fietstrommels	1.220	0	1.220	0	570	305	305	40	0
Doel krediet: Het vervangen van verouderde fietstrommels.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.220	0	1.220	N.v.t.	570	305	305	40	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	71	107	143	145
Meerjaren programma gemeentelijke vastgoed MO/BW 2024-2028	55.493	0	55.493	0	2.700	7.100	10.250	19.043	13.200
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Meerjaren programma gemeentelijke vastgoed MO/BW 2024-2028	55.493	0	55.493	0	2.700	7.100	10.250	19.043	13.200
Doel krediet: Meerjaren programma gemeentelijk vastgoed MO/BW 2022/2028 als doel vervangende nieuwbouw en/ of									

uitgebreide renovatie van gemeentelijke posities ten behoeve van Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	55.493	0	55.493	N.v.t.	2.700	7.100	10.250	19.043	13.200
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	108	536	1.092
Herontwikkeling Tankstation 's Gravendijkwal	800	0	800	0	400	400	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Herontwikkeling Tankstation 's Gravendijkwal	800	0	800	0	400	400	0	0	0
Doel krediet: Het Tankstation aan de 's Gravendijkwal(kant EMC) wordt geamoveerd. Dit betekent dat er gesloopt, gesaneerd wordt waarna er kan worden heringericht.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	800	0	800	N.v.t.	400	400	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	73	71	70
Zero emissie zone Rotterdam	2.697	0	2.697	0	2.347	350	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Zero emissie zone Rotterdam	2.697	0	2.697	0	2.347	350	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is voor het leveren van camera's, installatie, verkeersmaatregelen, kwaliteitscontrole, bebording en meer voor het realiseren van de zero emissie zones.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams	2.697	0	2.697	N.v.t.	2.347	350	0	0	0

geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	241	328	322	315
Integrale aanpak Slinge IAS fysieke pijler	2.000	0	2.000	0	595	1.405	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Integrale aanpak Slinge IAS fysieke pijler	2.000	0	2.000	0	595	1.405	0	0	0
Doel krediet: Aanpak van basis op orde winkelgebied; aanpak panden (reglementen/beeldkwaliteitsplan) en buitenruimte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	2.400			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	-400	0	2.000	N.v.t.	595	1.405	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	182	178	175
Programma veilige en gezonde straten	15.253	0	15.253	0	0	15.253	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Programma veilige en gezonde straten	15.253	0	15.253	0	0	15.253	0	0	0
Doel krediet: Het college van B&W werkt in lijn met het coalitieakkoord 2022 – 2026 aan de invoering van meer 30 km/u wegen waar dat nodig en mogelijk is. Daarmee geeft het ook uitwerking aan het eind 2021 vastgestelde ambitiesdocument (21bb14999) welke is opgesteld naar aanleiding van een door de gemeenteraad aangenomen motie 'Veilige Straten' (20bb17962). Een motie welke verzoekt om meer 30 km/u in te voeren in het belang van de verkeersveiligheid. Met deze aanvraag wordt investeringskrediet gevraagd voor het uitvoeren van het verlagen van de snelheid op 110 straten/straatdelen in Rotterdam en daarmee de verkeersveiligheid te verbeteren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	15.253	0	15.253	N.v.t.	0	15.253	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	884	871	859
Gebiedsontwikkeling 2024	10.790	0	10.790	0	547	2.735	3.282	2.188	2.038
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Gebiedsontwikkeling 2024	10.790	0	10.790	0	547	2.735	3.282	2.188	2.038
Doel krediet: Het krediet ten behoeve van gebiedsontwikkelingsprojecten									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.790	0	10.790	N.v.t.	547	2.735	3.282	2.188	2.038
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Multifunctionele opvanglocatie Capelsebrug (voorbereidingskrediet)	600	0	600	0	600	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Multifunctionele opvanglocatie Capelsebrug (voorbereidingskrediet)	600	0	600	0	600	0	0	0	0
Doel krediet: Voorbereidingskrediet voor de multifunctionele opvanglocatie i.r.t. verbouwing/renovatie Capelsebrug.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	N.v.t.	600	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	24	24	24	24
IP Pleinweg / Goereesestraat	1.860	0	1.860	0	360	1.500	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
IP Pleinweg / Goereesestraat	1.860	0	1.860	0	360	1.500	0	0	0

Doel krediet: Het aanpassen van de ventwegen van de Pleinweg, extra waterberging, bereikbaarheid Hart van Zuid, de fietspadenstructuur, het park en het oorlogsmonument bij de Mijnsherenlaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.860	0	1.860	N.v.t.	360	1.500	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	108	106	105
Motie Winkelstraat om trots op te zijn	1.060	0	1.060	0	203	461	396	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Motie Winkelstraat om trots op te zijn	1.060	0	1.060	0	203	461	396	0	0
Doel krediet: Het veilig(er) en aantrekkelijk(er) inrichten van de winkelstraten Wolphaertsbocht, Crooswijkseweg en Slinge zodat het een aantrekkelijke, uitnodigende en groenere publieke ontmoetingsruimte wordt met meer ruimte voor de voetganger, fietser en passende voorzieningen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.060	0	1.060	N.v.t.	203	461	396	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	79	78
Bonnie applicatie voor naheffingsaanslagen	1.687	0	1.687	0	190	475	499	523	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Bonnie applicatie voor naheffingsaanslagen	1.687	0	1.687	0	190	475	499	523	0
Doel krediet: Dit betreft investering in de doorontwikkeling van de applicatie "Bonnie". Dit is de applicatie waar de naheffingsaanslag wordt geregistreerd indien vaststaat dat									

een parkeerrecht ontbreekt. Voor efficiënte verwerking van naheffingsaanslagen is deze investering noodzakelijk.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.687	0	1.687	N.v.t.	190	475	499	523	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	376
Geo Parkeer Database	936	0	936	0	200	234	245	257	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Geo Parkeer Database	936	0	936	0	200	234	245	257	0
Doel krediet: Dit betreft investering in doorontwikkeling van de Geo Parkeer Database waarin de parkeersituatie digitaal is vastgelegd. Voor efficiënte handhaving met scanauto's is deze investering noodzakelijk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	936	0	936	N.v.t.	200	234	245	257	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	208
ISA Scansoftware parkeerhandhaving	2.564	0	2.564	0	400	687	721	756	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
ISA Scansoftware parkeerhandhaving	2.564	0	2.564	0	400	687	721	756	0
Doel krediet: Dit betreft investering in doorontwikkeling van de scansoftware waar de scanauto's gebruik van maken voor handhaving op het betaald parkeren. Voor efficiënte handhaving met scanauto's is deze investering noodzakelijk.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	2.564	0	2.564	N.v.t.	400	687	721	756	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	571
Rotterdam Bezoekersparkeren app	2.532	0	2.532	0	633	633	633	633	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Stedelijke ontwikkeling	1.152.793	35.459	1.188.252	450.418	126.398	219.623	154.136	103.865	71.524
Rotterdam Bezoekersparkeren app	2.532	0	2.532	0	633	633	633	633	0
Doel krediet: Dit betreft investering in de doorontwikkeling van de Bezoekersapp waarmee contracthouders bezoekers tegen gereduceerd tarief kunnen laten parkeren. Doel van deze investering is om de continuïteit (beschikbaarheid) van de applicatie verder te verbeteren									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	431			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.101	0	2.532	N.v.t.	633	633	633	633	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	564
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000	36.212	6.171	8.617	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000	36.212	6.171	8.617	0	0	0
Doel krediet: In 6 jaar een versnelde ombouw van de armaturen (lampen) in led realiseren zodat een reductie van ca. 4,4 kton CO2 uitstoot per jaar wordt gerealiseerd en ca. 30% energie wordt bespaard ten opzichte van het huidige verbruik.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	51.000	0	51.000	N.v.t.	6.171	8.617	0	0	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	645	1.275	1.253	1.232
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	866	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	866	0	0	0	0	0
Doel krediet: Nieuw software systeem (Combipac) ten behoeve van de werkplaatsen, ter vervanging van het huidige systeem (Dolas).									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Rijksmonument Begraafplaats Crooswijk	882	0	882	755	127	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Rijksmonument Begraafplaats Crooswijk	882	0	882	755	127	0	0	0	0
Doel krediet: Diverse restauratiewerkzaamheden aan het rijksmonument Crooswijk, zoals de restauratie van de gevels en het damestoilet van de kapel, de entree van de begraafplaats Crooswijk (aanpassen linker poortgebouw) en diverse herstel en renovatie werkzaamheden aan de kapel.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	882	0	882	N.v.t.	127	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	51	50	50	49
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	34.840	133.352	41.460	37.272	42.743	11.877	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025	98.512	34.840	133.352	41.460	37.272	42.743	11.877	0	0
Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van kapitaalgoederen vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 als gevolg van economische veroudering of slijtage.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	29.791		29.791	0	0	7.209	7.209	7.209	7.209
Netto investering (Rotterdams geld)	68.721	34.840	103.561	N.v.t.	37.272	35.534	4.668	-7.209	-7.209
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	2.164	4.192	4.819	4.749
Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	218.193	47.707	265.900	110.161	48.000	62.975	48.000	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Vervanging vrijverval riolen 2021-2025	218.193	47.707	265.900	110.161	48.000	62.975	48.000	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioolstelsel. Hiervoor is het nodig delen van het rioolstelsel te vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2021-2025. Hiermee voldoet het college aan doelstellingen en langetermijnvisie van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	218.193	47.707	265.900	N.v.t.	48.000	62.975	48.000	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	10.116	0	10.116	10.147	825	300	282	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479

Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	10.116	0	10.116	10.147	825	300	282	0	0
Doel krediet: De problemen bij panden met een hoog risico voor wateroverlast bij hevige regen worden aangepakt. Met de beoogde maatregelen worden zoveel mogelijk ook andere effecten van het veranderende klimaat aangepakt, zoals hitte en droogte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.116	0	10.116	N.v.t.	825	300	282	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	79	91	102	102
Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Realisering van CE-Markering van de Schiebruggen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0	8.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering	4.000	0	4.000	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering	4.000	0	4.000	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Modernisering van de elektrotechnische installaties, ombouw naar afstandsbediening en realisering van CE-Markering									

van beweegbare bruggen en
sluizen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Urgente Vervaningsinvesteringen kademuren	27.121	19.575	46.696	6.003	11.793	11.900	11.000	6.000	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Urgente Vervaningsinvesteringen kademuren	27.121	19.575	46.696	6.003	11.793	11.900	11.000	6.000	0
Doel krediet: Inspectie en Monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal kademuren levensduurverlengende maatregelen getroffen moeten worden. Het betreft de kademuren Rijnhaven Oostzijde, Parkhaven Oostzijde, Hertekade en Kreeksehaven.									
Toelichting: Voor de assetgroep kademuren zijn op dit moment diverse projecten in voorbereiding die opgestart zijn omdat van deze assets is vastgesteld na inspectie en constructieve beoordeling dat deze aan het einde van de technische levensduur zijn.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	27.121	19.575	46.696	N.v.t.	11.793	11.900	11.000	6.000	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	-24	282	279	276
Conservering grote stalen en betonnen bruggen	15.500	0	15.500	378	242	1.200	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Conservering grote stalen en betonnen bruggen	15.500	0	15.500	378	242	1.200	0	0	0
Doel krediet: Inspectie en monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal bruggen levensduurverlengende maatregelen getroffen moeten									

worden. Met deze maatregelen wordt de achteruitgang van de constructieve kwaliteit voorkomen (roestvorming, schade, materiaalreductie).

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	15.500	0	15.500	N.v.t.	242	1.200	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	14	81	80	79
Digitaliseren Onderhoud Management Systeem	342	0	342	298	44	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Digitaliseren Onderhoud Management Systeem	342	0	342	298	44	0	0	0	0
Doel krediet: Software om het onderhoudsproces te kunnen ondersteunen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	342	0	342	N.v.t.	44	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	76	74	73	71
Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	23.570	0	23.570	24.957	939	0	1.648	0	-3.974
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	23.570	0	23.570	24.957	939	0	1.648	0	-3.974
Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor nieuwe containers en het vervangen van bestaande ondergrondse containers (binnenbakken), Rotterdambakken, containers milieuparken en containers voor containerservice.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams	23.570	0	23.570	N.v.t.	939	0	1.648	0	-3.974

geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	821	804	992	971
Uitbreiding en vervanging Prullenbakken	4.765	0	4.765	6.027	-966	0	0	0	-297
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Uitbreiding en vervanging Prullenbakken	4.765	0	4.765	6.027	-966	0	0	0	-297
Doel krediet: Krediet heeft als doel het aantal prullenbakken uit te breiden en waar nodig te vervangen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.765	0	4.765	N.v.t.	-966	0	0	0	-297
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	83	81	80	78
Vervanging vrijval riolen 2016-2022	196.700	0	196.700	198.347	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Vervanging vrijval riolen 2016-2022	196.700	0	196.700	198.347	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust rioolstelsel. Hiervoor is het nodig delen van het rioolstelsel te vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020. Hiermee voldoet het college aan doelstellingen en langetermijnvisie van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterstromen te scheiden en de sponswerking van de buitenruimte te benutten.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	196.700	0	196.700	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0

Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	52.328	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Gemeentelijk rioleringsplan 2016-2020	61.073	0	61.073	52.328	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van oude (bestaande) kapitaalgoederen (vanuit Gemeentelijk Rioleringsplan 3), als gevolg van economische veroudering of slijtage.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	61.073	0	61.073	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	154	151	149	147
Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	47.990	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	47.990	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit gaat om het doorlopende krediet voor de uitvoering van noodzakelijke maatregelen aan stedelijke kapitaalgoederen, waaronder: - sluizen en beweegbare bruggen;- vervanging van de rijksmonumentale roltrappen van het Maastunnelcomplex;- bruggen, kademuren en glooiingen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	48.982	0	48.982	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Maastunnel renovatie	204.741	0	204.741	192.062	1.312	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Maastunnel renovatie	204.741	0	204.741	192.062	1.312	0	0	0	0

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de voorbereidingsfase en de uitvoeringsfase van de renovatie van de Maastunnel.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	204.741	0	204.741	N.v.t.	1.312	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	186	184	182	180
Openbare verlichting 2017-2022	11.979	0	11.979	12.676	161	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Openbare verlichting 2017-2022	11.979	0	11.979	12.676	161	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de vervangingsopgave van lichtmasten en armaturen in de periode 2017-2020. Rotterdam hanteert voor lichtmasten een technische levensduur van 30 jaar. Na 30 jaar wordt het lichtontwerp van een straat herzien en worden masten eventueel vervangen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	11.979	0	11.979	N.v.t.	161	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	102	101	99	98
Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	108	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	108	0	0	0	0	0
Doel krediet: Voor het beheer van de stad is behoefte aan een nieuw integraal assetbeheersysteem (beheer van waardevolle bedrijfsmiddelen). Enerzijds komt deze behoefte voort uit het bereiken van het eind van de technische levensduur van een deel van de huidige assetbeheersystemen of uit het nog onder de oude legacy-omgeving draaien van het systeem. Anderzijds is de verwachting dat de									

overgang op één nieuw assetbeheersysteem de verdere invoering van de gebiedsgerichte aanpak en de integrale manier van beheren, sterk positief zal beïnvloeden. Bij het integraal beheer gebruiken alle afdelingen dezelfde systemen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.015	0	1.015	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	4.487	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	4.487	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van de 'Blauwe Verbinding'. De Blauwe Verbinding is een recreatief bevaarbare route tussen het Zuiderpark in Rotterdam, het toekomstige landschapspark 'Het Buitenland' van Rhoon en de Zuidpolder in Barendrecht. Deze bijzondere verbinding zorgt ook voor schoon water, functioneert als een waterberging en legt een ecologische verbinding tussen de verschillende groengebieden in en rond de stad.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.026	0	7.026	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000	943	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000	943	0	0	0	0	0
Doel krediet: Volgens het beleidsplan Begraven en Cremeren 2016-2019 pleegt de gemeente noodzakelijke investeringen in voorzieningen op actieve begraafplaatsen en het									

crematorium. Dit krediet is bedoeld voor de restauratie van de aula van de monumentale begraafplaats in Crooswijk (de kapel is een rijksmonument). Verder bleek uit een inspectie dat de totale kapel voor renovatie in aanmerking moet komen. Dit betekent dat een gedeelte van de investering ook nodig zal zijn om het rijksmonument in het geheel te restaureren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet om reeds bestaande kapitaalgoeden bij einde levensduur te vervangen of herstellen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	33.925	0	33.925	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Thema vak natuur begraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van een themavak natuurbegraven, om een nieuwe begraafmogelijkheid op begraafplaats Hofwijk te realiseren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.384	0	1.384	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.915	0	0	1.004	0	1.034
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.915	0	0	1.004	0	1.034
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanschaf en invoering van een ICT-systeem (Wastemanagement-systeem). Het doel is efficiënter en minder arbeidsintensief werken in het primaire proces en bij de administratieve ondersteuning van Inzameling & Hergebruik.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.038	0	2.038	N.v.t.	0	0	1.004	0	1.034
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	224	219
Verkeersdynamisch systeem Hoek van Holland	910	0	910	840	60	10	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Verkeersdynamisch systeem Hoek van Holland	910	0	910	840	60	10	0	0	0
Doel krediet: Krediet dient ter voorbereiding van een dynamisch verkeersmanagementsysteem. Dit is nodig om de verkeerssituatie in Hoek van Holland tijdens drukke stranddagen beter te kunnen sturen en te reguleren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	910	0	910	N.v.t.	60	10	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	5	6	6	6
Investeringskrediet Wegen 2019 - 2022	113.461	0	113.461	104.316	1.422	2.351	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Investeringskrediet Wegen 2019 - 2022	113.461	0	113.461	104.316	1.422	2.351	0	0	0
Doel krediet: Het investeringskrediet Wegen 2019 - 2022 is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019 - 2022 voor de asset 'Wegen' worden gedaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	113.461	0	113.461	N.v.t.	1.422	2.351	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	65	283	279	275
Investeringskrediet Groen 2019 - 2022	27.362	0	27.362	28.144	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Investeringskrediet Groen 2019 - 2022	27.362	0	27.362	28.144	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset 'Groen' worden gedaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	27.362	0	27.362	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	14	14	14	14
Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	0	9.750	5.532	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Investeringskrediet Water 2019 - 2022	9.750	0	9.750	5.532	0	0	0	0	0

Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die voor de asset "Water" in de periode 2019-2022 worden gedaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	9.750	0	9.750	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Investeringskrediet Spelen 2019 - 2022	7.373	0	7.373	6.586	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Investeringskrediet Spelen 2019 - 2022	7.373	0	7.373	6.586	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren investeringsuitgaven die in de periode 2019-2022 voor de asset "Spelen" worden gedaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.373	0	7.373	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Eiland van Brienoord, brug Zuiddiepje	5.231	0	5.231	4.637	50	544	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Eiland van Brienoord, brug Zuiddiepje	5.231	0	5.231	4.637	50	544	0	0	0
Doel krediet: Met dit krediet wordt de brug Zuiddiepje vervangen. Dit maakt onderdeel uit van de uitvoering van het project Getijdenpark Eiland van Brienoord.									
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	2024	2025	2026	2027	2028

	bedrag		bedrag	t/m 2023					
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.231	0	5.231	N.v.t.	50	544	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	260	257	254
Modernisering Schiebruggen	30.437	0	30.437	7.290	5.193	8.000	9.955	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Modernisering Schiebruggen	30.437	0	30.437	7.290	5.193	8.000	9.955	0	0
Doel krediet: Modernisering en centralisering Schiebruggen, levensduurverlengend onderhoud aan de elektrotechnische installaties en ombouw naar afstandbediening van 17 bruggen en sluizen op en rond de Schie. Uitvoering verloopt in delen vanaf 2019 t/m 2023.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	30.437	0	30.437	N.v.t.	5.193	8.000	9.955	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	1.909	1.877
Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	0	4.320	4.035	285	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Maastunnel Roltrappen 2.0	4.320	0	4.320	4.035	285	0	0	0	0
Doel krediet: In de afgelopen jaren heeft een ingrijpende renovatie/restauratie plaatsgevonden van vier roltrappen van het rijksmonument Maastunnel.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.320	0	4.320	N.v.t.	285	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	279	274	270	266
Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	4.550	9.450	1.280	1.820	4.350	2.000	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	4.550	9.450	1.280	1.820	4.350	2.000	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Civiele kunstwerken in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	16		16	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.884	4.550	9.434	N.v.t.	1.820	4.350	2.000	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	90	306	401	396
Assetgroep Wegen 2023-2026	126.182	0	126.182	30.991	27.612	31.972	33.399	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Wegen 2023-2026	126.182	0	126.182	30.991	27.612	31.972	33.399	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Wegen in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	2			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	126.180	0	126.182	N.v.t.	27.612	31.972	33.399	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1.585	3.415	5.301	5.224
Assetgroep Groen en bomen 2023-2026	38.800	0	38.800	10.374	13.016	7.700	7.700	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Groen en bomen 2023-2026	38.800	0	38.800	10.374	13.016	7.700	7.700	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Groen en bomen in de periode 2023 tot en met 2026.									

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	38.800	0	38.800	N.v.t.	13.016	7.700	7.700	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	759	1.195	1.624	1.600
Assetgroep Oppervlaktewater 2023-2026	16.215	0	16.215	2.522	3.265	6.554	4.054	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Oppervlaktewater 2023-2026	16.215	0	16.215	2.522	3.265	6.554	4.054	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Oppervlaktewater in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.215	0	16.215	N.v.t.	3.265	6.554	4.054	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	202	579	806	794
Assetgroep Beeldende kunst en monumenten 2023-2026	1.170	0	1.170	62	498	230	380	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Beeldende kunst en monumenten 2023-2026	1.170	0	1.170	62	498	230	380	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Beeldende kunst en monumenten in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	2			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.168	0	1.170	N.v.t.	498	230	380	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	25	36	54	54

Assetgroep Openbare verlichting 2023-2026	14.930	0	14.930	3.979	5.130	2.489	2.487	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Openbare verlichting 2023-2026	14.930	0	14.930	3.979	5.130	2.489	2.487	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Openbare verlichting in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	14.930	0	14.930	N.v.t.	5.130	2.489	2.487	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	309	448	586	577
Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	23.200	3.418	6.596	7.800	5.800	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Assetgroep Spelen 2023-2026	23.200	0	23.200	3.418	6.596	7.800	5.800	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de assetgroep Spelen in de periode 2023 tot en met 2026.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	23.200	0	23.200	N.v.t.	6.596	7.800	5.800	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	817	1.766	2.449	2.398
Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	0	4.225	848	777	1.850	750	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Begraven en Cremeren 2023-2026	4.225	0	4.225	848	777	1.850	750	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de begraafplaatsen en									

crematorium in de periode 2023 tot en met 2026.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.225	0	4.225	N.v.t.	777	1.850	750	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	54	161	202	199
Leiding Ingravingen Systeem (LIS)	835	900	1.735	876	859	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Leiding Ingravingen Systeem (LIS)	835	900	1.735	876	859	0	0	0	0
Doel krediet: De vervanging van de huidige applicatie Leges Informatie Systeem (LIS).									
Toelichting: Het vergunnen van het gebruik van de weg start met ingang van 1 januari 2023. Om hiervoor gesteld te staan is in 2022 inzet op gepleegd middels het realiseren van een applicatie gebruik van de weg.Vanwege de verbondenheid met het Leges Informatie Systeem (LIS), heeft financiering van de VGW vanuit het LIS budget plaatsgevonden. Om de resterende werkzaamheden van de vervanging LIS in 2024 te continueren, dient het budget met € 900.000 te worden opgehoogd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	835	900	1.735	N.v.t.	859	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	301	294	287	281
Inzamelmiddelen 2023-2026	58.190	0	58.190	9.770	14.548	14.548	14.548	0	4.778
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Inzamelmiddelen 2023-2026	58.190	0	58.190	9.770	14.548	14.548	14.548	0	4.778
Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor nieuwe containers en het vervangen van bestaande containers, afvalbakken, rolcontainers, containers									

milieuparken en containers voor containerservice.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	58.190	0	58.190	N.v.t.	14.548	14.548	14.548	0	4.778
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	2.611	4.123	5.604	5.492
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	28.238	1.100	1.721	8.920	15.965	700
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	28.238	1.100	1.721	8.920	15.965	700
Doel krediet: Het sportcomplex Varkenoord wordt omgevormd naar een sportcampus. Dit stimuleert een grotere diversiteit aan sporten en het ongeorganiseerd sporten. Dit is bedoeld om de bewoners van Zuid meer aan het bewegen te krijgen. Door de omzetting naar sportcampus ontstaat ook ruimte voor een aanvullend vastgoedprogramma: onderwijs, retail en commerciële sportvoorzieningen. Rotterdammers maken nog te weinig gebruik van het Park de Twee Heuvels. Dit park kan een veel belangrijkere plek innemen in de recreatie van vooral de bewoners van IJsselmonde. Daartoe krijgt het Park de komende jaren een nieuwe inrichting, en een betere programmering.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	380	385	385	385	385
Netto investering (Rotterdams geld)	61.800	0	61.800	N.v.t.	720	1.336	8.535	15.580	315
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	-43	-43	-43	2.706
Forza - MOR	2.871	0	2.871	1.909	962	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Forza - MOR	2.871	0	2.871	1.909	962	0	0	0	0
Doel krediet: Het programma Forza - MOR heeft tot doel de									

dienstverleningsketen Meldingen Openbare Ruimte te verbeteren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.871	0	2.871	N.v.t.	962	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	639	625	611	596
Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	109.300	0	109.300	22.702	26.000	28.650	26.000	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	109.300	0	109.300	22.702	26.000	28.650	26.000	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen en middelen van de onderhoudswerkplaats door de afdeling Vervoer & Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de jaarlijks terugkerende investering wordt terugverdiend vanuit de exploitatie van Vervoer & Materieel.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	109.300	0	109.300	N.v.t.	26	29	26	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Klimaatadaptatie: Vergroening Buitenruimte	6.500	9.000	15.500	36	2.500	12.964	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Klimaatadaptatie: Vergroening Buitenruimte	6.500	9.000	15.500	36	2.500	12.964	0	0	0
Doel krediet: Het betreft verschillende activiteiten die bijdragen aan meerdere doelstellingen, zoals het vergroten van de biodiversiteit, meer groen in de stad en het verbeteren van de klimaatadaptatie									
Toelichting: Als onderdeel van het investeringsvoorstel 2024 wordt voorgesteld om voor jaarschijf 2025 de investeringsmiddelen groenagenda aan te vragen. Het betreft daarmee									

een ophoging van het eerder gevoteerde krediet bestaande uit twee deeltkredieten:Klimaatadaptief vergroenen middels meekoppelen Rio-projectenKlimaatadaptief vergroenen middels meer biodiversiteit van stenen pleinen									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.500	9.000	15.500	N.v.t.	2.500	12.964	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	896	883	870
Upcycle Mall	400	80	480	23	365	92	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Upcycle Mall	400	80	480	23	365	92	0	0	0
Doel krediet: Inrichten van de Upcycle Mall									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	400	80	480	N.v.t.	365	92	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	59	58	57
Vangstysteem Keilehaven	125	35	160	0	160	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Vangstysteem Keilehaven	125	35	160	0	160	0	0	0	0
Doel krediet: Aanschaf van een vuil-vangstysteem									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	125	35	160	N.v.t.	160	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	36	35	34	33

Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	9.600	12.800	22.400	62	6.300	10.800	0	0	5.238
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Beheer van de stad	1.710.951	129.487	1.840.437	1.061.696	224.438	270.360	189.803	21.965	7.479
Aanleg 4 groenblauwe verbindingen	9.600	12.800	22.400	62	6.300	10.800	0	0	5.238
Doel krediet: Met dit krediet worde de aanleg van 4 Groene/blauwe verbindingen gerealiseerd: Heemraadsingel, Steilrand, Rondje Bruggen en Landschapspark de Rotte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	9.600	12.800	22.400	N.v.t.	6.300	10.800	0	0	5.238
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	991	977	962
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	477	530	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	477	530	0	0	0	0
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	N.v.t.	530	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	38	38	38	38
Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.300	175	130	260	1.000	1.500	2.000
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722

Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.300	175	130	260	1.000	1.500	2.000
Doel krediet: In het coalitieakkoord zijn vijf wijken aangewezen die 'van het gas af' gaan of daarop voorbereid worden: Prinsenland / Lage Land, Bospolder Tussendijken, Reyeroord (IJsselmonde), Rozenburg en Pendrecht. Het doel is om de vijf wijken voor 2030 geheel aangesloten te hebben op stadsverwarming of een ander aardgasvrij alternatief. In de vijf wijken bevinden zich in totaal 98 maatschappelijke vastgoedobjecten.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.300	0	6.300	N.v.t.	130	260	1.000	1.500	2.000
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	20	36	100	197
NPRZ Wonen	154.204	0	154.204	111.366	9.391	9.391	9.391	9.391	9.391
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
NPRZ Wonen	154.204	0	154.204	111.366	9.391	9.391	9.391	9.391	9.391
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om woningen te kunnen kopen voor projecten die in voorbereiding zijn. Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) verwerft de gemeente particuliere woningen, waarvan de meeste daarna over gaan naar een project in uitvoering. Hierin worden ze ofwel ingezet ten behoeve van nieuwbouw ofwel aangepakt (vergroot / samengevoegd / verduurzaamd / verbeterd) en daarna verkocht.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	154.204	0	154.204	N.v.t.	9.391	9.391	9.391	9.391	9.391
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Leuvehaven Paviljoen	6.100	0	6.100	5.945	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Leuvehaven Paviljoen	6.100	0	6.100	5.945	0	0	0	0	0

Doel krediet: In het Maritiem District wordt het Leuvehavenpaviljoen ontwikkeld. Het paviljoen biedt onderdak aan het Maritiem Museum, het HIP (Haveninformatiepunt) en horeca.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	6.100	0	6.100	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Zonnepanelen vastgoed	3.750	0	3.750	2.323	500	500	250	177	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Zonnepanelen vastgoed	3.750	0	3.750	2.323	500	500	250	177	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het aanbrengen van circa 12.000 zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed. De kapitaallasten worden gedekt uit de besparing op energiekosten en een toegekende subsidie vanuit de Rijksoverheid.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.750	0	3.750	N.v.t.	500	500	250	177	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	168
Digitalisering bouwdoossier	300	0	300	0	0	0	0	0	300
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Digitalisering bouwdoossier	300	0	300	0	0	0	0	0	300
Doel krediet: Het doel van het krediet is om de hard- en software aan te schaffen (scanners etc.) voor de digitalisering van de bouwdoossiers.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	300	0	300	N.v.t.	0	0	0	0	300
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	0	385	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Klimaatadaptief maken eigen vastgoed	385	0	385	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Bijdrage onderhoudsmaatregelen en -projecten aan de oplossing van de door het Programma Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat een extreme bui in Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden als gevolg van wateroverlast. Bij bestaand vastgoed kan gedacht worden waterberging, groenblauwe daken e.d.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	385	0	385	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief bouwen	980	0	980	0	0	0	0	0	980
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Nieuw vastgoed -stimuleren adaptief bouwen	980	0	980	0	0	0	0	0	980
Doel krediet: Bijdrage in nieuwbouw of renovatieproject aan de oplossing van de door het Programma Weerwoord gesignaleerde problemen als gevolg van klimaatverandering. Recent onderzoek laat zien dat een extreme bui in Rotterdam tot € 1,3 mld schade kan leiden als gevolg van wateroverlast.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0

Netto investering (Rotterdams geld)	980	0	980	N.v.t.	0	0	0	0	980
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vastgoed 2024	3.000	0	3.000	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vastgoed 2024	3.000	0	3.000	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen te realiseren wordt jaarlijks een vast investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit de huur die de gemeente bij gebruikers in rekening brengt.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.000	0	3.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Schiehaven 17 (huisvesting creatieve ondernemers)	688	0	688	0	488	200	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Schiehaven 17 (huisvesting creatieve ondernemers)	688	0	688	0	488	200	0	0	0
Doel krediet: Herstelwerkzaamheden om het pand Schiehaven 17 te verhuren voor huisvesting creatieve ondernemers van de afgebrande Keilewerf 1 Vierhavenstraat/Keileweg M4H.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	688	0	688	N.v.t.	488	200	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	79	79	79
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)	36.910	0	36.910	1.499	3.157	6.864	6.356	12.190	9.325
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam (excl. gebouw)	36.910	0	36.910	1.499	3.157	6.864	6.356	12.190	9.325
Doel krediet: Na vaststellen van het Voorlopig Ontwerp op 22 juni 2023 is voor de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam een investeringskrediet verstrekt. Hierbij is het voorbereidingskrediet opgehoogd en is krediet beschikbaar voor de opvolgende fases tot einde werk. Dit krediet is bestemd voor de deelprojecten; Inrichting CBR, Fietsenstalling en de investering voor de tijdelijke huisvesting op de Librijesteeg. Tevens is hier een voorbereidingskrediet opgenomen voor de buitenruimte. Het krediet voor de vernieuwing van het gebouw op de Hoogstraat zelf valt onder het verzamelkrediet IHP.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	36.910	0	36.910	N.v.t.	3.157	6.864	6.356	12.190	9.325
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	303	528	701	1.181
Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	671	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	671	0	0	0	0	0
Doel krediet: In het kader van de vergroening van de stad en het benutten van daken wordt een groenblauw dak op de Doelen aangelegd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	459	0	459	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	8	8	8	8
Baroeg poppodium	4.800	0	4.800	694	0	3.106	1.000	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722

Baroeg poppodium	4.800	0	4.800	694	0	3.106	1.000	0	0
Doel krediet: Om Baroeg zijn nationale plek als poppodium te laten behouden is er een investering nodig. Hiermee kan Baroeg in de toekomst meer eigen inkomsten generen. Investeren in het backstage gedeelte, vergroting van de capaciteit en geluidsisolatie zijn hiervoor noodzakelijk. De raad van cultuur onderschrijft in het onlangs gepresenteerde cultuurplan advies de zorg over de huidige slechte kwaliteit van huisvesting. Het college is akkoord gegaan met het doen van de investering in Baroeg om het poppodium weer huisvesting te geven die het verdient.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.800	0	4.800	N.v.t.	0	3.106	1.000	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	263	263
Energieplan de Doelen	2.769	271	3.040	2.581	459	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Energieplan de Doelen	2.769	271	3.040	2.581	459	0	0	0	0
Doel krediet: Het verduurzamen van De Doelen door een functionele verbetering in het binnenklimaat met een warmte koude opslag (WKO).									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.769	271	3.040	N.v.t.	459	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	181	181	181	181
Verbouwing Spinozaweg 300	500	0	500	371	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Verbouwing Spinozaweg 300	500	0	500	371	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het pand aan de Spinozaweg 300 (IJsselmonde), waarin poppodium Baroeg is									

gevestigd, voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Op basis van een gezamenlijke verkenning tussen stichting poppodium Baroeg en de gemeente Rotterdam is gekozen voor een renovatie. De dekking van de bijbehorende kapitaalslasten is geborgd in de kostprijs dekkende huur.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	500	0	500	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	103	103	103	103
Museum Boijmans Van Beuningen Voorbereiding	34.800	0	34.800	25.640	5.000	4.160	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Museum Boijmans Van Beuningen Voorbereiding	34.800	0	34.800	25.640	5.000	4.160	0	0	0
Doel krediet: In december 2017 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet vastgesteld van € 2,9 mln voor de renovatie van museum Boijmans van Beuningen. De kosten die gepaard gaan met de planvoorbereiding en planuitwerking van de renovatiemaatregelen, betaalt de gemeente uit het voorbereidingskrediet. Het gaat dan om kosten voor onder meer een verkennend onderzoek, een vervolgonderzoek, inschakeling van extra adviseurs en ambtelijke inzet vanuit de gemeente. In december 2018 heeft de gemeenteraad een aanvullend voorbereidingskrediet vastgesteld van € 23,9 mln (als onderdeel van het investeringsbudget) om te starten met de definitiefase waarin een Programma van Eisen, Voorlopig Ontwerp, Definitief Ontwerp en een Bestek worden opgesteld.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	34.800	0	34.800	N.v.t.	5.000	4.160	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	1.380	1.380	1.380
Cultuurcampus Rotterdam	5.000	707	5.707	841	2.433	2.433	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Cultuurcampus Rotterdam	5.000	707	5.707	841	2.433	2.433	0	0	0
Doel krediet: Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak van de woonomgeving als onderdeel van het programma opgenomen. Daarom is binnen het werkprogramma NPRZ - Wonen 2019-2022 (uitwerking van de Regiodeal) een buitenruimte programma opgenomen. Het doel van het buitenruimte programma is om de komende jaren aantrekkelijke woonmilieus te creëren. Bij een aantrekkelijk woonmilieu hoort kwalitatieve buitenruimte. Een woonomgeving die aantrekkelijk en groen is. Buitenruimte die uitnodigt tot ontmoeten, bewegen, verblijven en verbinden.									
Toelichting: Verhogen investeringskrediet i.v.m. toekenning DTB. Vanwege de duur van het project loopt dit via de RIM.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	707	5.707	N.v.t.	2.433	2.433	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	652	652	652
Vervanging koelmachines Nieuwe Luxor	600	0	600	136	464	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vervanging koelmachines Nieuwe Luxor	600	0	600	136	464	0	0	0	0
Doel krediet: Aansluiting van Nieuwe Luxor (gemeentelijk vastgoed) op maaskoeling door het koudenet van Eneco. Deze huidige koelmachines zijn in 2021 aan vervanging toe en dus is dit een natuurlijk vervangingsmoment en kans om te verduurzamen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	600	0	600	N.v.t.	464	0	0	0	0

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	38	38	38	38
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs voor voor- en vroegschoolse educatie voor peuters, om zo de integratie tussen de voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Onderwijshuisvesting	516.214	547.330	1.063.544	367.974	100.000	108.657	176.652	138.657	104.066
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Onderwijshuisvesting	516.214	547.330	1.063.544	367.974	100.000	108.657	176.652	138.657	104.066
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om te investeren in onderwijshuisvesting in Rotterdam. In het meerjarenplan Onderwijshuisvesting 2015-2019 staat de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken.									
Toelichting: Extra krediet voor de realisatie/voltooing van lopende projecten vanaf de ontwerpfase en voor projecten in de initiatieffase waarvan de startnotitie is vastgesteld én waarvoor de businesscase wordt opgesteld.Deze projecten variëren in omvang en omvatten verschillende soorten investeringen, zoals (vervangende) nieuwbouw en renovatie. Deze projecten zijn vastgesteld in het IHP onderwijs									

(2015-2019, 2020-2023 en 2024-2027)

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	516.214	547.330	1.063.544	N.v.t.	100.000	108.657	176.652	138.657	104.066
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	7.197	11.525	18.562	24.092
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400	326	0	44.074	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400	326	0	44.074	0	0	0
Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarmee uitvoering wordt gegeven aan de regio-deal Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	14.000	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	44.400	0	44.400	N.v.t.	-14.000	44.074	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	1.198	1.198	1.198
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	0	13.318	13.043	275	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	0	13.318	13.043	275	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investering in het Onderwijs en Revalidatiecentrum (ORC) op de locatie Hazelaarweg 50 voor Mytyschool De Brug, de Tyltyschool en Rijndam Revalidatie. Het betreft hier special onderwijs voor meervoudig gehandicapte kinderen. De investering in het Rijndamgedeelte wordt volledig gedekt door de inkomsten uit de toekomstige huursommen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	13.318	0	13.318	N.v.t.	275	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1.570	1.570	1.570	1.570
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg	465	0	465	0	198	267	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Nieuwbouw Argonautenweg - Sport en Zorg	465	0	465	0	198	267	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als investeringskrediet om in Rozenburg een multifunctioneel centrum te realiseren. In het Integraal Huisvestings Plan (IHP) is een nieuwbouwproject voor onderwijs in combinatie met sport en zorg opgenomen. In het IHP is budget beschikbaar voor het onderwijsdeel. Dit krediet betreft het deel van sport en zorg. Deze investering wordt gedekt via de huur die de gebruikers betalen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	465	0	465	N.v.t.	198	267	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	19	19	19
Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet dient voor het verbouwen en geschikt maken van het pand aan Nieuwemarkt 1a voor de vestiging van het Erasmus University College.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	20.300	0	20.300	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	-102	-102	-102	-102

Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	53.391	0	53.391	11.165	11.934	28.759	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	53.391	0	53.391	11.165	11.934	28.759	0	0	0
Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	51.859	0	51.859	N.v.t.	11.934	28.759	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	327	2.070	2.070	2.070
Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting	25.947	44.655	70.602	104	10.526	18.704	22.075	14.352	4.852
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting	25.947	44.655	70.602	104	10.526	18.704	22.075	14.352	4.852
Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van concernhuisvestingslocaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 met startdatum 2021 en 2022.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	25.947	44.655	70.602	N.v.t.	10.526	18.704	22.075	14.352	4.852
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	80	576	1.056	1.056
Kantoorpanden label C	855	0	855	301	554	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Kantoorpanden label C	855	0	855	301	554	0	0	0	0
Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 beschikken over minimaal energielabel C en per 2030 over energielabel A. Door het doorvoeren									

van deze verplichting worden kantoorgebouwen energiezuiniger en daalt de CO2 uitstoot. Noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investeringsbedrag van € 0,8 mln. Voor locaties waarbij een sloop/nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment aparte kredietaanvragen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	855	0	855	N.v.t.	554	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	55	55	55	55
Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	0	850	519	331	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Uitbreiding atletiekcomplex Langepad	850	0	850	519	331	0	0	0	0
Doel krediet: Uitbreiding naar een 8-baans atletiekbaan.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	850	0	850	N.v.t.	331	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	16	16	16	16
Fundatievervanging kunstgrasveld vv de Spartaan	135	0	135	131	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Fundatievervanging kunstgrasveld vv de Spartaan	135	0	135	131	0	0	0	0	0
Doel krediet: Vervangen van de lava/rubber fundatielaag tbv een nieuw kunstgras top laag									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	135	0	135	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	0	0
Doel krediet: Dit krediet is beschikbaar gesteld om de doelen van het programma Lekker Fit te kunnen realiseren. Het gaat om een uitbreiding van het aantal gymlokalen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.900	0	5.900	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Aanleg sportcomplex Sperwers	800	0	800	361	439	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Aanleg sportcomplex Sperwers	800	0	800	361	439	0	0	0	0
Doel krediet: Aanleg sportcomplex door realisatie kunstgrasveld, tennisbaan en jeu de boules baan en renovatie van bestaande opstal.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	800	0	800	N.v.t.	439	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	35	35	35	35
Realisatie Dierenasiel	7.420	0	7.420	4.597	3.203	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722

Realisatie Dierenasiel	7.420	0	7.420	4.597	3.203	0	0	0	0
Doel krediet: Het realiseren van een duurzaam en demontabel Dierenasiel in verband met toekomstige herontwikkeling op de Abraham van Stolkweg 33. De bestuurlijke opdrachtgever is wethouder is Vincent Karremans									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.420	0	7.420	N.v.t.	3.203	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	423	423	423	423
IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	14.890	0	14.890	13.834	800	1.000	1.500	500	500
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
IHP Sport 2020 voorbereidingskrediet	14.890	0	14.890	13.834	800	1.000	1.500	500	500
Doel krediet: Op basis van de eerder vastgestelde IHP Sport, Onderwijs en Cultuur worden de investeringskredieten voor het Onderdeel Sport aangevraagd. Voor de voorbereidingskosten van vastgestelde urgente projecten waaronder de vervanging Zwembad Overschie en Sporthal Schuttersveld wordt krediet aangevraagd.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	14.890	0	14.890	N.v.t.	800	1.000	1.500	500	500
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	652	652	652	652
Huis op Zuid	33.200	0	33.200	25.180	6.300	1.720	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Huis op Zuid	33.200	0	33.200	25.180	6.300	1.720	0	0	0
Doel krediet: Het Huis op Zuid bestaat uit ongeveer 24 appartementen in de vrije sector, een zwembad van 25 meter en een instructiebad, een sporthal met drie zaaldelen en sportgerelateerde									

horeca, en de basisschool 'Nelson Mandela'. Dit geheel is gebouwd om het zwembad Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te vervangen. Het Huis op Zuid heeft een sleutelfunctie in het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de Kop van Zuid met elkaar.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	-11			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	33.211	0	33.200	N.v.t.	6.300	1.720	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	1.317	1.317	1.317
Uitbreiding Topsportcentrum Rotterdam voorbereidingskrediet	4.000	0	4.000	0	500	2.000	1.500	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Uitbreiding Topsportcentrum Rotterdam voorbereidingskrediet	4.000	0	4.000	0	500	2.000	1.500	0	0
Doel krediet: Voorbereidingskrediet voor het Topsportcentrum Rotterdam									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000	N.v.t.	500	2.000	1.500	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	159	159
DVT fundatievervanging kunstgrasveld vv Hillegersberg Duivenpad 11	520	0	520	0	520	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
DVT fundatievervanging kunstgrasveld vv Hillegersberg Duivenpad 11	520	0	520	0	520	0	0	0	0
Doel krediet: Vervangen van de verzakte fundatielagen naar een grauwaske fundering, geschikt voor dit deel van de stad (veengrond)									

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	520	0	520	N.v.t.	520	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	25	25	25	25
Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650	414	0	1.199	2.000	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650	414	0	1.199	2.000	0	0
Doel krediet: Het voorzien van een antislip-bescherm laag in een viertal parkeergarages.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	3.650	0	3.650	N.v.t.	0	1.199	2.000	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	33	33	33
Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.600	9.611	1.399	2.300	2.291	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.600	9.611	1.399	2.300	2.291	0	0
Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Parkeerplan 2016-2018 'Parkeren in beweging' vastgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal besluiten genomen over de parkeeropdracht en is het college akkoord gegaan met de uitwerking van de bestuursopdracht parkeren. Er is geconstateerd dat bij zes parkeerobjecten (Veranda, Schouwburgplein, Museumpark, Sint Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal) bouwkundige gebreken zijn. Deze zijn veroorzaakt door verkeerde detailleringsbeslissingen tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase. Dit krediet wordt ingezet om deze gebreken te verhelpen.									
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	2024	2025	2026	2027	2028

	bedrag		bedrag		t/m 2023				
Bijdragen van derden	0				0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.600	0	16.600		N.v.t.	1.399	2.300	2.291	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		N.v.t.	0	189	189	582
Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	1.750	0	1.750		160	1.590	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	1.750	0	1.750	160	1.590	0	0	0	0
Doel krediet: Uitbreiden P+R Kralingse Zoom met drie lagen, totaal 525 extra plaatsen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.750	0	1.750	N.v.t.	1.590	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	84	84	84	84
Uitbreiding P+R Meijersplein	2.025	0	2.025	82	650	1.293	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Uitbreiding P+R Meijersplein	2.025	0	2.025	82	650	1.293	0	0	0
Doel krediet: Uitbreiding capaciteit P+R Meijersplein. Realiseren extra parkeerplaatsen op P+R Meijersplein met 500 plaatsen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.025	0	2.025	N.v.t.	650	1.293	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	81	81	81
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133	917	50	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722

Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133	917	50	0	0	0	0
Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare fietsenstalling bij P+R Kralingse Zoom									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.133	0	1.133	N.v.t.	50	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	2	2	2	2
Huis van de Wijk t Steiger t.b.v planontwikkeling Schalm/Katendrecht	135	0	135	109	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Huis van de Wijk t Steiger t.b.v planontwikkeling Schalm/Katendrecht	135	0	135	109	0	0	0	0	0
Doel krediet: Voorbereidingskosten voor een welzijnsvastgoedontwikkeling als vervanging voor Het Steiger.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	135	0	135	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	4	4	4	4
Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	2.118	3.357	317	0	0	393
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	2.118	3.357	317	0	0	393
Doel krediet: Aankoop en verbouwing van de Kralingse Plaslaan van tot een semi-murale opvang voorziening voor de doelgroep kwetsbare jongeren									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.740	0	7.740	N.v.t.	3.357	317	0	0	393
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	231	231	231
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	23.595	615.926	8.598	45.231	51.346	61.615	68.521	87.769
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	23.595	615.926	8.598	45.231	51.346	61.615	68.521	87.769
Doel krediet: In een IHP worden vervangingsinvesteringen van gemeentelijke vastgoedobjecten voor de komende 10 jaar (2021-2030) in beeld gebracht, die nodig zijn voor kosten efficiënte (toekomstgerichte) instandhouding van de vastgoedportefeuille									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	418		418	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	592.749	23.595	616.344	N.v.t.	45.231	51.346	61.615	68.521	87.769
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	2.225	4.429	7.029	9.659
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	0	2.158	1.545	0	0	0	0	614
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	2.158	0	2.158	1.545	0	0	0	0	614
Doel krediet: Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.158	0	2.158	N.v.t.	0	0	0	0	614
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	27	27	27	27
Aankoop opvanglocatie de Hille	2.310	0	2.310	2.306	0	0	0	0	0

Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
Aankoop opvanglocatie de Hille	2.310	0	2.310	2.306	0	0	0	0	0
Doel krediet: De opvanglocatie aan de Lange Hilleweg 256 is in eigendom bij zorgpartij Antes en wordt al jaren verhuurd aan zorgpartij Centrum voor Dienstverlening (CvD). Ter versterking van haar liquiditeitspositie en ter uitvoering van haar beleid moet Antes het pand afstoten. Dat levert voor de gemeente en huurder grote onzekerheid op over het behoud van de opvanglocatie. Het pand is in gebruik als opvang (30 bedden nachtopvang, 60 plaatsen dagbesteding en 29 plekken BW / sociaal pension). Het betreft een goede locatie voor deze functie voor nu en de toekomst.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.310	0	2.310	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
CSG en Filomena in Little C	1.541	0	1.541	9	0	0	0	0	1.533
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Bestaande stad	1.646.992	616.558	2.263.550	634.802	210.412	288.551	285.631	245.289	221.722
CSG en Filomena in Little C	1.541	0	1.541	9	0	0	0	0	1.533
Doel krediet: Het Centrum voor Seksueel Geweld en Filomena (het Centrum voor Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, onderdeel van Stichting Veilig Thuis), nu gehuisvest bij de GGD op de Schiedamsdijk, gaan verhuizen naar Little C, de Karl Weisbardstraat 225.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	469			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.072	0	1.541	N.v.t.	0	0	0	0	1.533
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1	1	1	1
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144

Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600	0	7.600	6.807	0	0	0	0	793
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144
Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600	0	7.600	6.807	0	0	0	0	793
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanleg van groene daken om extra waterberging te creëren en tegelijktijdig bij te dragen aan een aantrekkelijker stad.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.600	0	7.600	N.v.t.	0	0	0	0	793
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	0	10.500	5.748	1.479	1.125	575	135	25
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144
Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	0	10.500	5.748	1.479	1.125	575	135	25
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor slimme ontwerpen van de buitenruimte. De slimme ontwerpen zijn bedoeld voor extra waterberging, in combinatie met extra kwaliteit van de buitenruimte.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	10.500	0	10.500	N.v.t.	1.479	1.125	575	135	25
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	41	96	124	129
Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800	0	2.800	0	0	0	0	0	933
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144

Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II	2.800	0	2.800	0	0	0	0	0	933
Doel krediet: Dekking onrendabele top procesbeschrijving Gebiedsaanpak aardgasvrij Bospolder Tussendijken II									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.800	0	2.800	N.v.t.	0	0	0	0	933
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	0	2.200	0	0	0	0	0	2.200
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144
Gebiedsaanpak Aardgasvrij (correctie 2021)	2.200	0	2.200	0	0	0	0	0	2.200
Doel krediet: Gebiedsaanpak Aardgasvrij									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	2.200	0	2.200	N.v.t.	0	0	0	0	2.200
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Pendrecht en Reyeroord	13.500	0	13.500	0	8.053	1.089	1.089	1.089	1.089
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144
Pendrecht en Reyeroord	13.500	0	13.500	0	8.053	1.089	1.089	1.089	1.089
Doel krediet: Het realiseren van de stadsverwarming in Pendrecht en Reyeroord.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering	13.500	0	13.500	N.v.t.	8.053	1.089	1.089	1.089	1.089

(Rotterdams geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Gebiedsaanpakken aardgasvrij	47.800	0	47.800	0	175	11.847	13.289	11.103	11.103
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Energietransitie	84.400	0	84.400	12.555	9.707	14.061	14.953	12.327	16.144
Gebiedsaanpakken aardgasvrij	47.800	0	47.800	0	175	11.847	13.289	11.103	11.103
Doel krediet: Voorbereidings- en investeringskosten voor Gebiedsaanpakken Reyeoord Oost PLF, Rozenburg, ONA en overige.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	47.800	0	47.800	N.v.t.	175	11.847	13.289	11.103	11.103
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	0	1.435	304	700	431	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Meldkamer fysieke beveiliging Concernhuisvesting	1.435	0	1.435	304	700	431	0	0	0
Doel krediet: Inrichten van een centrale meldkamer (CMK) voor de fysieke beveiliging van gemeentelijke werklocaties. Betreft het 24/7 monitoren van locaties, openen en sluiten van objecten en verificatie van alarmen m.b.t. inbraak-, brand -en storingsmeldingen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.435	0	1.435	N.v.t.	700	431	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	124	175	172	168
Businesscase Anders Werken	31.476	0	31.476	22.554	4.172	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028

Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Businesscase Anders Werken	31.476	0	31.476	22.554	4.172	0	0	0	0
Doel krediet: Anders werken in en met de stad. Investerings in voorzieningen om flexibeler te kunnen werken en meer te ontmoeten.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	31.476	0	31.476	N.v.t.	4.172	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	607	595	582	569
Integraal Huisvestingsplan CHV (BCO-CHV) 2021/2023	18.443	16.917	35.360	351	16.224	13.921	650	2.156	2.156
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Integraal Huisvestingsplan CHV (BCO-CHV) 2021/2023	18.443	16.917	35.360	351	16.224	13.921	650	2.156	2.156
Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van concernhuisvestingslocaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 met startdatum 2021 en 2022.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	1.100	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	18.443	16.917	35.360	N.v.t.	15.124	13.921	650	2.156	2.156
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	1.059	2.290	2.244	2.199
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	0	16.059	15.095	664	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	0	16.059	15.095	664	0	0	0	0
Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen. Voor de geraamde vervangingsinvesteringen 2022 gaat het om een krediet van € 13,45 mln. De dekking van de									

bijbehorende kapitaallasten zijn meerjarig begroot binnen de ICT-serviceorganisatie.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.059	0	16.059	N.v.t.	664	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	842	825	808	790
Vervangingsinvesteringen ICT 2023	7.750	0	7.750	3.986	3.764	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Vervangingsinvesteringen ICT 2023	7.750	0	7.750	3.986	3.764	0	0	0	0
Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	7.750	0	7.750	N.v.t.	3.764	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Dtat Warehouse GREAT 2022/2023	1.200	0	1.200	1.029	171	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Dtat Warehouse GREAT 2022/2023	1.200	0	1.200	1.029	171	0	0	0	0
Doel krediet: Data Warehouse-aanpassingen in het kader van het project GREAT.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.200	0	1.200	N.v.t.	171	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	267	261	255	249

Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	0	1.000	238	580	182	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Vervanging AV apparatuur commissie- en raadszaal	1.000	0	1.000	238	580	182	0	0	0
Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor AV inrichting raadszaal en commissiezaal									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000	N.v.t.	580	182	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	166	163	159
Terreinvoorzieningen	5.400	0	5.400	0	400	5.000	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Terreinvoorzieningen	5.400	0	5.400	0	400	5.000	0	0	0
Doel krediet: Infrastructuur voor de laadvoorzieningen KPP en Laagjes/Molenvliet.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	5.400	0	5.400	N.v.t.	400	5.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	491	482	473
Roompanels vergaderzalen	735	0	735	0	0	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Roompanels vergaderzalen	735	0	735	0	0	0	0	0	0
Doel krediet: Roompanels vergaderzalen									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028

Bijdragen van derden	13.840			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	-13.105	0	735	N.v.t.	0	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0	16.261	60	13.758	0	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Vervangingsinvesteringen ICT 2024	16.261	0	16.261	60	13.758	0	0	0	0
Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	16.261	0	16.261	N.v.t.	13.758	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	3.294	3.219	3.144	3.070
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	17.100	28.394	4	5.632	10.751	7.766	4.240	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Overhead	111.053	34.017	145.070	43.620	46.066	30.285	8.416	6.397	2.156
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV, start uitvoering 2024 en 2025	11.294	17.100	28.394	4	5.632	10.751	7.766	4.240	0
Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn opgenomen in het IHP-CHV 2021-2030 geactualiseerd met startdatum 2023 en 2024.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	11.294	17.100	45.494	N.v.t.	5.632	10.751	7.766	4.240	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	336	330	972
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	39.000	0	39.000	20.426	10.000	8.574	0	0	0

Opvang locaties en tijdelijke huisvesting vluchtelingen en statushouders	39.000	0	39.000	20.426	10.000	8.574	0	0	0
Lopende investeringen - programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving	39.000	0	39.000	20.426	10.000	8.574	0	0	0
Opvang locaties en tijdelijke huisvesting vluchtelingen en statushouders	39.000	0	39.000	20.426	10.000	8.574	0	0	0
Doel krediet: Ombouwen van panden naar opvangplekken voor Ontheemden uit Oekraïne.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m 2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijdragen van derden	0			0	8.574	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	39.000	0	39.000	N.v.t.	1.426	8.574	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	0	0	0	0	0
TOTAAL	4.763.022	815.521	5.578.543	2.227.576	629.578	836.253	655.439	392.343	320.576

Begroting 2025

Klimaat

Paginanummer in website: 215

Klimaat

De gemeente werkt aan zowel de energietransitie als aan de transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd creëren we een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Deze vier ambities zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar in de uitvoering. Zo werken we aan goede groei van de stad en creëren we een robuust pad naar een gezond, groen en schoon Rotterdam met een duurzame toekomst. In deze paragraaf verantwoorden we onze integrale inspanningen en transitiebudgetten voor duurzaamheid. In de begrotingsprogramma's verantwoorden we de inspanningen en targets.

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Om onze klimaatdoelen te halen, hebben we de inzet van de hele stad nodig. De afgelopen periode zijn veel initiatieven ontwikkeld, netwerken ontstaan en afspraken gemaakt. Nu is het van belang meer naar uitvoering en opschaling te gaan. Hier willen we samen met de partners en de Rotterdamse samenleving de schouders onder zetten.

- De focus komt te liggen op de uitvoering en opschaling
- We trekken samen op in lobby richting het Rijk en de EU
- We blijven stevig sturen op CO2 impact, waarbij DCMR jaarlijks monitort op effect (terugkijkend) en op doorrekenen van de targets: liggen er voldoende plannen en ambities om de lange termijn doelen te halen. Integratie met doelstellingen rondom ketenimpacts (scope 3) en daarmee de grondstoftransitie is noodzakelijk om klimaatdoelstellingen te halen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

Rotterdamers weten wat zij zelf kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het verduurzamen van hun leefomgeving en dus de stad. We ondersteunen effectieve bewonersinitiatieven waar nodig en mogelijk en laten hun stem meewegen in onze besluitvorming bijvoorbeeld via het Burgerberaad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We willen de juiste innovaties in de regio versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdamers bevorderen. En het mogelijk maken dat VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren voldoende en juiste financieringsmogelijkheden hebben voor het verbeteren en verduurzamen van hun panden.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

Rotterdam is een betrouwbare, geloofwaardige en inspirerende gemeente. Daarom geven we zelf het goede voorbeeld en zijn we transparant over wat we zelf doen op het gebied van duurzaamheid. Want goed voorbeeld doet goed volgen. We stellen prioriteiten en richten onze aandacht op onderdelen waar we het grootste verschil kunnen maken op het gebied van energiebesparing, CO2-reductie en grondstoffenreductie in onze bedrijfsvoering én in de keten. Daarnaast benutten we kansen voor synergie tussen verschillende initiatieven.

We maken jaarlijks ons energieverbruik en CO2-uitstoot openbaar, rapporteren over de maatregelen, communiceren intern en extern over ons interne verduurzamingsbeleid en nemen actief deel aan keteninitiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Voor elke sector uit het landelijke Klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd. Per sector werken we samen met onze partners een aanpak uit om de CO2 reductiedoelstellingen te halen. Ook maken we afspraken over de uitvoering. De gemeente coördineert de voortgang van de uitvoering en monitort het effect op de doelstellingen.

- We betrekken de verschillende sectoren, zoals de Haven en Industrie, Circulair, de gezondheidszorg bij de opgave.
- De gemeente maakt een concreet actieprogramma voor circulair en werken hierin nauw samen met de partners in de stad. De tafel richt zich vooral op voedselconsumptie, textiel, elektronica en verpakkingen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

We organiseren een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdamers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. In 2024 zal het eerste Burgerberaad georganiseerd worden en worden de eerste plannen

voorgelegd aan de Raad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) van €100 mln. Het fonds wordt ingezet voor het versnellen van innovatie, het bevorderen van het verdienvermogen en werkgelegenheid, de vergroening van de Rotterdam, het verduurzamen van de energie-opwekking, de transitie naar een circulaire economie voor Rotterdam. Daarnaast willen we ook het energiegebruik van bewoners en ondernemingen reduceren, als ook dat van de gemeente zelf. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en de grootste vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.

We zetten het Energietransitiefonds (ETF) voort in samenwerking met Innovation Quarter en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie. De middelen van het Energietransitiefonds worden revolverend ingezet, via leningen of aandelenkapitaal. We streven ernaar om ten minste drie deals per jaar af te sluiten, die nauw aansluiten bij onze doelen voor de energie- en grondstoffentransitie. Daarbij dienen deze projecten/investeringen bij te dragen aan nevendoeleinen, zoals werkgelegenheid en milieu. Daarnaast verstrekken we energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden aan VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren. Dit doen wij samen met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

We geven het goede voorbeeld als gemeentelijke organisatie. Daarbij richten we onze aandacht op processen binnen onze bedrijfsvoering waar we het grootste verschil kunnen maken. De verantwoording over de doelstellingen en afspraken vindt plaats via diverse programma's:

- Meerjarenplan 'Op weg naar een emissie loos wagenpark' (2030)
- Energiebesparing gemeentelijke vastgoedportefeuille en concernhuisvesting
- Energiebesparing assets openbare ruimte (gemaal van de toekomst, led transitie openbare verlichting e.d.)
- Verschoning zakelijke reizen (mobiliteitspas)
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
- We richten een stuurcyclus in op basis van het 'Plan, Do, Check, Act'-principe (PDCA-cyclus) volgens de CO2-Prestatieladder, zodat een systeem ontstaat waarbij sprake is van continue verbetering. We starten met het in kaart brengen van de CO2 voetafdruk van ons eigen energie en brandstoffenverbruik en de zakelijke kilometers. En we maken een actieplan energiebesparing voor het gehele concern (aansluiten bij de landelijke Rijksoverheid campagne 'Zet ook de knop om'). Beide publiceren we op onze website. Het systeem wordt jaarlijks getoetst door een externe audit
- We verbreden onze scope naar ketenemissies van gemeentelijke opdrachten en projecten. Onze focus ligt op activiteiten en sectoren met de grootste uitstoot én potentiële invloed van de gemeente om een reductie-aanpak door te voeren.

Prestatie indicatoren

CO2-bewust certificaat trede 4 (2023/2024)

Behalen van CO2-bewust certificaat trede 5 is gepland 2025

Voortgang 2024

Stadsbrede verduurzaming en het goede voorbeeld

Als eerste G4 gemeente klommen we een trede hoger op de CO2 Prestatieladder, een mooie stap in energiemanagement en CO2-reductie van de gemeentelijke bedrijfsvoering. Op 21 maart 2024 werd het CO2 Bewust Certificaat Niveau 4 uitgereikt door de auditor (TUV Nord) en Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden en Ondernemen (SKAO). De ladder bestaat uit 5 niveaus. Hoe hoger op de ladder, hoe meer de activiteiten op het gebied van CO2-uitstoot zijn geborgd binnen de organisatie en in de keten of sectoren waarin de gemeente actief is. De Concerndirectie besloot om de monitoring op prestatie-indicatoren binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering onderdeel te maken van de sturingsgesprekken met de clusters.

In het kader van de 100 Climate Neutral- en Smart Cities-missie wordt er met andere missiesteden en het Rijk samengewerkt om de energietransitie te versnellen. In aanloop naar een nieuwe Europese Commissie én een nieuw kabinet hebben we op verschillende manieren aandacht gevraagd voor de noodzaak om Europees beleid beter aan te laten sluiten bij de opgave waar specifiek steden voor staan.

Rotterdamse klimaataanjagers

In de collegeperiode 2023 – 2026 zetten de Klimaataanjagers in op versnellen van acties in de stad. Hiervoor mobiliseren zij netwerken en nieuwe doelgroepen en sectoren, dagen deze uit en jagen ze aan om meer meters te maken in de energie- en grondstoffentransitie.

Thema's waarbinnen de Aanjagers actief zijn betreffen Circulair, Haven & industrie, Zorg en Bouw. Enkele voorbeelden uit 2024:

- De aanjagers Circulair, Zorg en Bouw verzorgden in juni expertsessies voor het Burgerberaad

- De aanjager Bouw leverde een bijdrage aan het plan van Aanpak Duurzaam Doorbouwen en de opening van de Klimaat Academie. In het derde kwartaal van 2024 is er een verkenning gestart naar een mogelijke opschaling van het Plan van Aanpak Duurzaam Doorbouwen in samenwerking met de G4 steden.
- De aanjager Circulair organiseerde in juli 2024 samen met MKB Rotterdam Rijnmond een Duurzaamheidscongres waar 180 MKB-ers aanwezig waren. Daarnaast verkent de aanjager Circulair de kansen voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en de verduurzaming van sportverenigingen.
- De Aanjager Haven en Industrie organiseerde een bijeenkomst over circulaire scheepsvaart voor de varende dienstverlening in juni 2024. Daarnaast werkt de aanjager aan een aanpak rechtvaardige energietransitie, waarin ondernemers – en bewonersinitiatieven aan elkaar gekoppeld worden.
- De aanjager Zorg is gestart met een verkenning voor een onderzoek naar het vertalen van CO2-reductie naar gezondheidswinst. Daarnaast blijft de aanjager de ziekenhuizen stimuleren om te verduurzamen op het gebied van mobiliteit.

Energietransitiefonds Rotterdam

Tot nu toe zijn er dit jaar 4 investeringen gedaan vanuit het Energietransitiefonds Rotterdam (ETF-R). Hiermee liggen we op koers om de doelstelling van vijf investeringen in 2024 te realiseren.

- In het eerste kwartaal is er één investeringen gedaan in Beryl (zet afvalplastic om in wax voor industriële toepassingen).
- In het tweede kwartaal zijn er nog drie investeringen gedaan, namelijk in Pryme (zet afvalplastic om in pyrolyse olie), Zepp Solutions (levert brandstofcelmodules voor de waterstof-aandrijving van heavy-duty voertuigen) en Vertoro (ontwikkelt technologie om lignine-oligomeren en cellulose te scheiden uit houtachtige biomassa).

Voor dit jaar zitten er naar schatting nog drie andere investeringen in de pijplijn. Als het huidige tempo aanhoudt, zal het fonds naar verwachting binnen enkele jaren volledig geïnvesteerd zijn. Bij de start van het ETF-R is afgesproken het fonds na circa 5 jaar te evalueren. Deze geplande evaluatie, met een focus op de doelstelling, governance, beheer en financiën van het fonds, is in juli afgerond door uitvoeringsbureau Rebel. De uitkomsten van de evaluatie worden in Q3 besproken met de betrokken wethouders, waarna keuzes over de herziening van het fonds nader worden uitgewerkt en in Q4 met de raad worden gedeeld.

Rotterdams burgerberaad klimaat

Begin 2024 kregen 10.000 Rotterdammers een uitnodiging om mee te doen aan het burgerberaad klimaat. Hierop meldden 358 mensen zich aan. Uit deze groep werd een representatieve groep van 117 Rotterdammers geloot. Zij gaan nadenken over de vraag: "Wat moet Rotterdam doen om de klimaatdoelen te halen?"

Het burgerberaad begon op 16 april. Ruim 100 deelnemers hebben elkaar leren kennen en meer geleerd over het klimaat. Ze hebben samen ideeën bedacht om de klimaatdoelen van de stad te halen. De gemeente informeert de inwoners via een campagne, social media en de Stadskrant. In april konden Rotterdammers via mijnRotterdam ideeën geven voor excursies in de stad.

In augustus waren er Zomergesprekken op drie plekken in Rotterdam. Daar vroegen de leden van het burgerberaad mensen op straat naar hun mening en ideeën over het klimaat. Ook konden Rotterdammers hun ideeën delen via mijnRotterdam. De opgehaalde informatie helpt het burgerberaad om betere adviezen te geven. Ook kinderen werden om hun ideeën gevraagd, zodat ook zij meedenken over duurzaamheid.

In september zijn de laatste bijeenkomsten. Het burgerberaad maakt dan de definitieve adviezen en stemt daarover. Deze adviezen komen in een eindrapport, dat na de zesde bijeenkomst aan wethouder Zeegers wordt gegeven. Het college stuurt het rapport met uitvoeringsvoorstellen naar de gemeenteraad, die daarna beslist wat er uitgevoerd wordt.

Duurzaamheidstransitiebudget

Het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is in januari 2023 gestart en is de opvolger van het Energietransitiebudget (ETB).

Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord € 100 mln beschikbaar gesteld voor het DTB. De bestemmingsreserve voor het DTB wordt in tranches gevuld. Het DTB-budget is tot op heden in totaal gevuld met €84,33 mln.

In de vierde aanvraagronde in mei 2024 zijn de volgende projecten toegekend:

- Waterstofbudget (toekenning extra middelen)
- Duurzaamheid IHP Sport
- Klimaatacademie en ParisProof-tuin Schiehaven-Noord

Rotterdam Circulair

Een fors deel van de CO2-uitstoot van Rotterdam wordt veroorzaakt door het gebruik van grondstoffen en materialen. Daarom werkt Rotterdam aan een grondstoffentransitie. Door minder materialen toe te passen en deze beter, langer en opnieuw te gebruiken, werken we toe naar een volledig circulaire economie in 2050. In 2030 wil de gemeente dat het gebruik van mineralen, metalen en fossiele grondstoffen 50% minder is. In 2050 is Rotterdam volledig circulair.

Enkele voorbeelden van de voortgang in 2024:

- Materiaalpaspoorten die hergebruik van materialen uit bouwprojecten mogelijk maken.
- Levenscyclusanalyses, die de milieu-impact van producten die de gemeente inkoopt laten zien.
- Schoon inzamelen van bladafval waar bokashi mee gemaakt wordt.
- Experimenten om voedselverspilling te voorkomen (programma het Nieuwe Nassen)
- Het circulair loket helpt bedrijven met vragen over circulair ondernemen.
- Ketensamenwerking rondom textielproductie, -reparatie en -recycling.

Enkele voorbeelden van lopende projecten:

- De ontwikkeling van materialendepots om vrijgekomen materialen en grondstoffen tijdelijk op te slaan. Hierdoor wordt hergebruik van materialen beter mogelijk en voorkomen we dat waardevolle materialen worden afgevoerd als afval.
- In het M4H-gebied onderzoeken we welke vegetatie op welke grondsoort(en) floreert en in Reyerood experimenteren we samen met bewoners welke beplanting goed kan aarden in de wijk. Hiermee voorkomen hoge beheerkosten en nieuwe aanplant, die grondstoffen, transport, water en arbeid vraagt.
- We zetten samen met Rotterdamse opleidingen 'circulair vakmanschap' weer op de kaart. Zo creëren we meer aandacht voor en kennis over circulair ontwerpen en onderhouden van consumptiegoederen bij toekomstige vakmensen.
- We helpen Mkb-bedrijven, start-ups en scale-ups die circulair (willen) innoveren met informatie, advies netwerken en toegang tot (co)financiers.
- We ondersteunen opkomende (bewoners)initiatieven, zoals repaircafés, kledingruilacties en de verkoop van tweedehandsproducten.

Begroting 2025

Lokale heffingen

Paginanummer in website: 216

Lokale heffingen

Beleid

Inwoners en ondernemers in Rotterdam betalen lokale heffingen. Hiermee dragen zij bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

De Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 bevat het Rotterdamse beleid op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven, op grond waarvan, wie betalen deze lasten, wat zijn de opbrengsten, en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij? Daarmee stelt de gemeenteraad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vast. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad. Het kan zijn dat, vanwege wijzigingen in wet- en regelgeving en beleid, de kadernota jaarlijks wordt herzien.

In de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 zijn de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord 'Eén Stad' vertaald in beleid:

- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- De komende vier jaar verhogen we de OZB niet, met uitzondering van de gebruikelijke indexatie.
- Wij introduceren met ingang van 2024 een cruisebelasting (logiesbelasting voor cruisepassagiers). Passagiers die overnachten in Rotterdam op een cruiseschip gaan dus, net als bij hotels, logiesbelasting betalen. NB. In de voorjaarsnota 2023 is besloten om de introductie van de cruisebelasting te verschuiven naar 2025.
- Wij behouden de kwijtschelding voor gemeentelijke afvalstoffenheffing op het huidige niveau.
- Op dit moment is de afvalstoffenheffing in Rotterdam niet kostendekkend. Om de financiële tekorten op de afvalinzameling gedeeltelijk op te lossen verhogen wij de afvalstoffenheffing met 1% boven op de indexatie
- Betaald parkeren gaat overal tot 23.00 uur gelden. Om bewoners tegemoet te komen verlagen wij de kosten voor een 1e bewonersvergunning met 20%. Het betaald parkeren geldt alleen voor wijkvreemde parkeerders die de parkeerdruk veroorzaken. Om een autoluwe binnenstad te stimuleren verhogen wij het tarief voor kort parkeren op straat in het centrumgebied.

Inkomsten

Voor 2025 ramen wij in totaal € 881 mln aan inkomsten uit heffingen van lokale lasten. Hiervan komt € 565 mln uit de heffing van algemene belastingsoorten, zoals de onroerend zaakbelasting en uit parkeren (zie het [overzicht lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is](#)). Daarnaast ramen we € 316 mln uit de heffing van retributies, waaronder de afvalstoffen- en rioolheffing, leges publiekszaken en leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging (zie onderstaand hoofdstuk Kostendekkendheid tarieven). In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingssoorten:

Inkomsten lokale heffingen	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Onroerende zaakbelasting	347.556	360.572	364.411	368.457	372.127
Logiesbelasting	15.515	16.087	16.087	16.087	16.087
Reclame- en precariobelasting	15.338	15.531	15.307	15.204	15.204
Algemene parkeerbelasting	158.501	172.773	179.132	179.132	179.132
Leges omgevingsvergunningen	19.444	26.932	26.932	26.932	26.932
Rioolheffing	107.080	113.502	114.262	115.022	115.782
Bedrijfsreinigingsrecht	5.099	5.921	5.921	5.921	5.921
Afvalstoffenheffing	119.098	129.576	129.576	129.576	129.576
Totaal	787.630	840.894	851.627	856.330	860.760

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten](#) (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet maximaal toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht, consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de Kadernota Lokale Lasten door de raad wordt deze methode vastgesteld. Daarmee wordt voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-)keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen).

In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal te leveren producten / diensten in 2025 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief voor 2025. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendekkendheidspercentage 2025.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2025 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendekkendheid niet inzichtelijk behoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening 2025	Totale kosten		Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening onroerendezaakbelasting 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten		Totale baten	% kostendekkendheid
Verordening onroerendezaakbelasting 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Verordening belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Verordening precario- en reclamebelasting 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Verordening precario- en reclamebelasting 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Algemene legesverordening 2025	13.543		11.104	82%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Algemene legesverordening 2025	13.543	11.104	82%	

Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening

Personeelskosten	7.249	
Specifieke automatiseringskosten	189	
Materiële kosten	2.610	
Overhead (eigen cluster)	926	
Overhead (concern)	2.808	
Totale kosten	13.543	
Opbrengst heffingen	11.104	
Dekkingspercentage	82%	
(bedragen x € 1.000)		

ToelichtingDe leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven. Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing. Ten slotte gaat het bij het 'verlenen' van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.

Logiesbelasting 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Logiesbelasting 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2025	n.v.t.		n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2025		Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2025		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Afvalstoffenheffing 2025			137.167	129.576	94%
Naam verordening 2025		Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Afvalstoffenheffing 2025		137.167	129.576	94%	

Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing

Personeelskosten		30.059	
Materiële kosten		101.977	
Overhead (eigen cluster)		785	
Overhead (concern)		4.346	
Totale kosten		137.167	
Opbrengst heffingen		129.576	
Dekkingspercentage		94%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen. De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn. De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente. Aan de tarieven afvalstoffenheffing worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend. De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden vanaf 2025 niet langer meegenomen als toerekenbare kosten, deze lasten worden gedekt vanuit het programma Armoede. De toerekenbare kosten die wel nog worden meegenomen en tegelijkertijd niet worden toegerekend aan de tarieven betreffen enkele lasten die conform de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 uitgezonderd zijn van toerekening aan de tarieven. Door deze verandering in de berekening bedraagt de kostendekkendheid in 2025 94%, daarentegen zou deze volgens de oude berekeningswijze (waarbij de kwijtscheldingslasten wel werden meegenomen als toerekenbare kosten) 87% bedragen in 2025. De totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en aan de tarieven bedrijfsreinigingsrecht. De toegerekende kosten aan de tarieven worden nagenoeg gedekt uit de opbrengsten van de heffing.

Bedrijfsreinigingsrecht 2025			6.111	5.921	97%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid		
Bedrijfsreinigingsrecht 2025	6.111	5.921	97%		

Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht

Personeelskosten		1.503	
Materiële kosten		4.281	
Overhead (eigen cluster)		50	
Overhead (concern)		277	
Totale kosten		6.111	

Opbrengst heffingen		5.921	
Dekkingspercentage		97%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, hoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming. Vanaf 2025 wordt gekozen voor een nieuwe berekeningswijze waarbij per type klant (categorie en oppervlakte bedrijfsruimte) het betreffende tarief geheven wordt keer het aantal geraamde BRR-klanten per categorie voor het heffingsjaar. Deze nieuwe berekeningswijze betekent dat de kostendekkendheid in 2025 stijgt van 87% naar 97%.

Rioolheffing 2025		116.684	113.502	97%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Rioolheffing 2025	116.684	113.502	97%	

Berekening kostendekkendheid Rioolheffing

Personeelskosten		21.623	
Specifieke automatiseringskosten		775	
Materiële kosten		81.943	
Overhead (eigen cluster)		4.129	
Overhead (concern)		8.214	
Totale kosten		116.684	
Opbrengst heffingen		113.502	
Dekkingspercentage		97%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden. De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water: - zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater; - zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater; - zorgplicht voor het grondwater. De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten. Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o.m. de inkomsten vanuit de rioolheffing. Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemaal of anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd en hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen. De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing voor de periode 2022 – 2025 zijn beschreven in het voorjaar 2021 door de raad vastgestelde GRP-5. De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ-waarde onder de € 50.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen. Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen. In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing. De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een rioolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt

gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200.000,00. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen. Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken. De benodigde investeringsmiddelen voor rioolvervanging zijn bepaald bij het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Door forse prijsstijgingen van arbeid, energie en materiaal is het aannemelijk dat deze investeringsmiddelen niet afdoende zullen zijn om de beoogde 40 km riool per jaar te vervangen. In dat geval zijn er aanvullende investeringsmiddelen noodzakelijk. Om hogere investeringen te kunnen dekken dienen de dotaties aan de voorziening vervangingsinvesteringen riolering te stijgen. Daarnaast wordt een deel van de beheer- en onderhoudskosten van het Rotterdamse rioolstelsel gedekt uit de algemene middelen. In 2025 is deze bijdrage uit de algemene middelen gedeeltelijk afgebouwd conform besluit Voorjaarsnota 2024.

Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2025		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechten markten 2025		4.047	2.492	62%

Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Rechten markten 2025	4.047	2.492	62%

Berekening kostendekkendheid Rechten Markten

Personeelskosten		1.564	
Specifieke automatiseringskosten		25	
Materiële kosten		1.554	
Overhead (eigen cluster)		439	
Overhead (concern)		465	
Totale kosten		4.047	
Opbrengst heffingen		2.492	
Dekkingspercentage		62%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Marktgeden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.

Precario standplaatsen 2025		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Precario standplaatsen 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Retributieverordening openbare werken 2025		749	448	60%

Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Retributieverordening openbare werken 2025	749	448	60%

Berekening kostendekkendheid Retributies

Personeelskosten		296	
Materiële kosten		267	

Overhead (eigen cluster)		58	
Overhead (concern)		128	
Totale kosten		749	
Opbrengst heffingen		448	
Dekkingspercentage		60%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gereserveerde gehandicaptenparkeerplaats, het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats of voor het aanleggen van een gereserveerde parkeerplaats voor een hulpverlener.

Lijkbezorgingsrechten 2025		10.333	7.769	75%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Lijkbezorgingsrechten 2025	10.333	7.769	75%	

Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten

Personeelskosten		2.860	
Materiële kosten		4.560	
Omslagrente		260	
Overhead (eigen cluster)		1.718	
Overhead (concern)		935	
Totale kosten		10.333	
Opbrengst heffingen		7.769	
Dekkingspercentage		75%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichtte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeente rechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Gebleken is dat abusievelijk de kosten voor onderhoud groen op begraafplaatsen niet toegerekend is aan het tarief, terwijl dit wel toerekenbare kosten zijn. Daarmee daalt de kostendekkendheid in 2025 van 98% naar 75%. Deze omissie is vanaf 2025 hersteld.

Leges publiekszaken 2025		20.002	17.048	85%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Leges publiekszaken 2025	20.002	17.048	85%	

Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken

Personeelskosten		6.868	
Materiële kosten		8.447	
Overhead (eigen cluster)		1.365	

Overhead (concern)		3.321	
Totale kosten		20.002	
Opbrengst heffingen		17.048	
Dekkingspercentage		85%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.

Liggeld woonschepen 2025		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Liggeld woonschepen 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
Leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging 2025		27.604	27.012	98%
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Leges Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging 2025	27.604	27.012	98%	

Berekening kostendekkendheid Omgevingswet/Wkb

Personeelskosten		14.478	
Specifieke automatiseringskosten		797	
Materiële kosten		6.806	
Overhead (eigen cluster)		241	
Overhead (concern)		5.282	
Totale kosten		27.604	
Opbrengst heffingen		27.012	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet). Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2024 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging bouw. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring). Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten van deze kruissubsidiëring zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden. Binnen het legesstelsel voor aanvragen wordt gewerkt met een systeem met schijven.

Logiesbelasting cruiseschepen 2025		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2025	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
Logiesbelasting cruiseschepen 2025	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten		Totale baten	% kostendekkendheid
2 Diverse gebruiksvergunningen	324		318	98%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
2 Diverse gebruiksvergunningen	324	318	98%	

Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen

Personeelskosten		220	
Materiële kosten		4	
Overhead (eigen cluster)		3	
Overhead (concern)		97	
Totale kosten		324	
Opbrengst heffingen		318	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting: Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014. Dit betreft tevens de raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot kamerbewoning, woningonttrekking en -vorming en verhuurvergunningen.

3 Horeca en evenementen		2.833	1.222	43%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
3 Horeca en evenementen	2.833	1.222	43%	

Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen

Personeelskosten		1.532	
Specifieke automatiseringskosten		98	
Materiële kosten		541	
Overhead (eigen cluster)		23	
Overhead (concern)		639	
Totale kosten		2.833	
Opbrengst heffingen		1.222	
Dekkingspercentage		43%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van exploitatievergunningen en vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam. De kostendekkendheid berekenen we per verordening en per hoofdstuk in het geval van de Algemene legesverordening. Uitzondering hierop zijn de nauw verweven hoofdstukken 3, 4 en 5 van de Algemene legesverordening. Indachtig de door uw raad aangenomen motie 'Eenarmige bandiet? Liever niet' (kenmerk: 23bb007563), kan het zijn dat in een jaar de kostendekkendheid van één van deze hoofdstukken boven de 100% komt. In dat geval moet dit door kruissubsidiering door de twee andere hoofdstukken gedempt worden tot een kostendekkendheid voor de hoofdstukken gezamenlijk van maximaal 98%.

4 Alcoholwet		348	264	76%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
4 Alcoholwet	348	264	76%	

Berekening kostendekkendheid Alcoholwet

Personeelskosten		193	
Specifieke automatiseringskosten		11	
Materiële kosten		57	
Overhead (eigen cluster)		4	
Overhead (concern)		83	
Totale kosten		348	
Opbrengst heffingen		264	
Dekkingspercentage		76%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken. De kostendekkendheid berekenen we per verordening en per hoofdstuk in het geval van de Algemene legesverordening. Uitzondering hierop zijn de nauw verweven hoofdstukken 3, 4 en 5 van de Algemene legesverordening. Indachtig de door uw raad aangenomen motie 'Eenarmige bandiet? Liever niet' (kenmerk: 23bb007563), kan het zijn dat in een jaar de kostendekkendheid van één van deze hoofdstukken boven de 100% komt. In dat geval moet dit door kruissubsidiering door de twee andere hoofdstukken gedempt worden tot een kostendekkendheid voor de hoofdstukken gezamenlijk van maximaal 98%.

5 Wet op de kansspelen		81	100	123%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
5 Wet op de kansspelen	81	100	123%	

Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen

Personeelskosten		46	
Specifieke automatiseringskosten		3	
Materiële kosten		12	
Overhead (eigen cluster)		1	
Overhead (concern)		20	
Totale kosten		81	
Opbrengst heffingen		100	
Dekkingspercentage		123%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijkstarieven. De kostendekkendheid berekenen we per verordening en per hoofdstuk in het geval van de Algemene legesverordening. Uitzondering hierop zijn de nauw verweven hoofdstukken 3, 4 en 5 van de Algemene legesverordening. Indachtig de door uw raad aangenomen motie 'Eenarmige bandiet? Liever niet'

(kenmerk: 23bb007563), kan het zijn dat in een jaar de kostendekkendheid van één van deze hoofdstukken boven de 100% komt. In dat geval moet dit door kruissubsidiering door de twee andere hoofdstukken gedempt worden tot een kostendekkendheid voor de hoofdstukken gezamenlijk van maximaal 98%.

6 Leges Gebruik van de Weg		1.231	991	81%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
6 Leges Gebruik van de Weg	1.231	991	81%	

Berekening kostendekkendheid Leges Gebruik van de Weg

Personeelskosten		656	
Materiële kosten		199	
Overhead (eigen cluster)		127	
Overhead (concern)		249	
Totale kosten		1.231	
Opbrengsten heffingen		991	
Dekkingspercentage(bedragen x € 1.000)		81%	

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en opbrengsten verbonden aan de aanvragen voor het plaatsen van objecten in het kader van (bouw-)werkzaamheden. Daarbij wordt een gedifferentieerd tarief bij de aanvrager in rekening gebracht: hoe langer objecten worden geplaatst, des te complexer en des te meer handelingen Dit betekent dat een hoger tarief in rekening wordt gebracht naarmate het een langere plaatsingstermijn betreft.

7 Verkeer en vervoer		1.384	772	56%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
7 Verkeer en vervoer	1.384	772	56%	

Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer

Personeelskosten		386	
Specifieke automatiseringskosten		33	
Materiële kosten		756	
Overhead (eigen cluster)		18	
Overhead (concern)		190	
Totale kosten		1.384	
Opbrengst heffingen		772	
Dekkingspercentage		56%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-)ontheffing milieu- en nul-emissiezones, aanvragen tot het verstrekken van een ontheffing van een parkeerverbod en aanvragen van (een herbeoordeling voor) een Europese gehandicaptenparkeerkaart.

8 Dienstverlening stadsarchief		444	436	98%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
8 Dienstverlening stadsarchief	444	436	98%	

Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief

Personeelskosten		247	
Materiële kosten		197	
Totale kosten		444	
Opbrengst heffingen		436	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.

9 Leidingen		6.880	6.748	98%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
9 Leidingen	6.880	6.748	98%	

Berekening kostendekkendheid Leidingen

Personeelskosten		3.843	
Materiële kosten		830	
Overhead (eigen cluster)		748	
Overhead (concern)		1.459	
Totale kosten		6.880	
Opbrengst heffingen		6.748	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het verbinden van een spuitriool op het gemeentenet.

10 Overige activiteiten buitenruimte		254	249	98%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
10 Overige activiteiten buitenruimte	254	249	98%	

Berekening kostendekkendheid Overige activiteiten buitenruimte

Personeelskosten		168	
Specifieke automatiseringskosten		0	
Materiële kosten		14	
Overhead (eigen cluster)		2	

Overhead (concern)		70	
Totale kosten		254	
Opbrengst heffingen		249	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), vergunning deelmobiliteit, ontheffing geluidhinder, straatverkoop- of promotieplaats en voor een marktvergunning op Koningsdag.

11 Ligplaatsvergunning		4	4	98%
Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid	
11 Ligplaatsvergunning	4	4	98%	

Berekening kostendekkendheid Ligplaatsvergunning

Personeelskosten		3	
Specifieke automatiseringskosten		0	
Materiële kosten		0	
Overhead (eigen cluster)		0	
Overhead (concern)		1	
Totale kosten		4	
Opbrengst heffingen		4	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			

Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen van nieuwe ligplaatsvergunningen voor bestaande locaties door nieuwe vergunninghouders als gevolg van eigendomsoverdracht van het onderhavige woonschip

Er is foutief een begrotingswijziging van € 79 geboekt bij de inkomsten leges Omgevingsvergunningen, welke bij de eerstvolgende mogelijkheid zal worden gecorrigeerd. Hierdoor zijn twee verschillende bedragen zichtbaar. Het uitgangspunt voor de berekening (€ 27.012) van de kostendekkendheid zoals hier opgenomen is correct.

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2025, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2024-2025

Het totaal aan woonlasten is de som van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en het gemiddelde aanslagbedrag voor onroerendezaakbelasting. De stijging van de woonlasten 2025 valt lager uit dan in 2024, toen de gemiddelde woonlasten met 10,5% stegen. De ontwikkeling van de lokale lasten over de periode 2022-2025 is 2,1% hoger dan CPI indexering over die jaren. Dit komt door de 1% extra afspraak voor ASH, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord, de jaarlijkse verhoging RIO met € 6,00 zoals vastgelegd in het rioleringsplan, en de daling van het OZB-tarief in 2024 zoals vastgelegd in de Voorjaarsnota 2023. Op basis van de tariefvoorstellen 2025 stijgen de gemiddelde woonlasten in 2025 met ongeveer 5,4%, afhankelijk van de grootte van het huishouden. Deze stijging is inclusief de Consumentenprijsindex (CPI) trend van 3,4%.

- Het OZB-tarief daalt met 1,3%. In combinatie met CPI-indexering en bijstelling inzichten waardeontwikkeling voor 2024, leidt dit tot een verhoging van de gemiddelde OZB-aanslag voor koopwoningen met 1,3%.

- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt € 6,00 plus 3,4 % trendpercentage. Dit is op grond van het vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025.
- In 2025 stijgt het tarief van de afvalstoffenheffing (ASH) met 8,4%. Dit is inclusief indexatie (3,4%), de afspraak uit het coalitieakkoord (1%), en het tweede deel van de inhaalslag van de tariefbevrozing 2023 (3,9%). Bij Voorjaarsnota 2023 is vastgesteld dat de tarief bevrozing in 2023 in twee jaar zou worden ingelopen, namelijk in 2024 en 2025. Hiermee is het tarief nu terug op het niveau waar het zou hebben gestaan als de bevrozing in 2023 niet had plaatsgevonden.

Eénpersoonshuishouden	Tarief 2024	Tarief 2025	Stijging 2025 t.o.v. 2024 (in %)
OZB aanslag	€ 300,00	€ 303,97	1,3%
RIO (basistarief)	€ 286,50	€ 302,20	5,5%
ASH 1 -persoons	€ 337,10	€ 365,10	8,3%
Totale woonlasten	€ 923,60	€ 971,27	5,2%

Tweepersoonshuishouden	Tarief 2024	Tarief 2025	Stijging 2025 t.o.v. 2024 (in %)
OZB aanslag	€ 300,00	€ 303,97	1,3%
RIO (basistarief)	€ 286,50	€ 302,20	5,5%
ASH - tweepersoons	€ 403,90	€ 437,40	8,3%
Totale woonlasten	€ 990,40	€ 1.043,57	5,4%

Meerpersoonshuishouden	Tarief 2024	Tarief 2025	Stijging 2025 t.o.v. 2024 (in %)
OZB aanslag	€ 300,00	€ 303,97	1,3%
RIO (basistarief)	€ 286,50	€ 302,20	5,5%
ASH - meerpersoons	€ 437,30	€ 473,50	8,3%
Totale woonlasten	€ 1.023,80	€ 1.079,67	5,5%

Kwijtscheldingsbeleid

Voor het heffingsjaar 2025 bedraagt het maximale kwijtscheldingspercentage 76,5% van de aanslag afvalstoffenheffing. De verwachting is dat de gemeente in ongeveer 37.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen.

Begroting 2025

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

Paginanummer in website: 217

Nationaal Programma Rotterdam Zuid

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regio Deal (2019-2022), Regio Deal (2023-2026) en de NPLV regeling Kansrijke Wijk van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoed zodat opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen. De gemeente Rotterdam is dus één van de partners binnen het NPRZ. De wethouder NPRZ is één van de bestuursleden van het NPRZ en legt aan de gemeenteraad verantwoording af over de gemeentelijke inzet binnen het programma.

Voor de periode 2018 tot en met 2022 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam heeft dit aangevuld met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken met het Rijk in de Regiodeal Rotterdam Zuid. Het grootste deel van deze middelen is uitgegeven in de periode 2018 t/m 2023. Alleen voor de pijler School en Wonen zijn de rijksmiddelen nog niet volledig uitgegeven en worden hiervoor in de komende jaren nog bestedingen gedaan. Tijdens het Rijk Regio overleg Rotterdam-Zuid (NPLV en Regio Deal) van 28 mei 2024 is het voorstel om de doorlooptijd Regiodeal NPRZ voor de pijler Wonen te verlengen t/m 2031 goedgekeurd.

Eind 2023 is een nieuwe Regio Deal (Regio Deal Rotterdam Zuid II) door het Rijk toegekend van in totaal € 30 mln voor de periode 2023-2026. Daarnaast is eind 2023 in het kader van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV) de regeling Kansrijke Wijk toegekend voor in totaal € 69,25 mln voor de periode 2023-2025. Voor de pijlers Thuisbasis op Orde, School, Werk en Veilig zijn er voldoende middelen beschikbaar tot en met ongeveer medio 2026 om de ambities uit het uitvoeringsplan te realiseren. Alleen voor de pijler Wonen zijn er nog aanvullende rijksmiddelen nodig.

De verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op de Regio Deal 2019-2022, de Regio Deal 2023-2026 en de regeling Kansrijke Wijk (2023-2025) en behandelt daarmee de pijlers Wonen, School, Thuisbasis op Orde, Werk en Veilig. Voor de pijlers Wonen en Veilig zijn er daarnaast rijksbijdragen die specifiek voor die pijler zijn (zoals Volkshuisvestingsfonds en Preventie met Gezag). Hier wordt niet over gerapporteerd in deze paragraaf; deze komen terug in de betreffende begrotingsprogramma's.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder 'wat gaan we doen in 2025?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat kost dat?'.

Wat willen we bereiken?

Op basis van het Uitvoeringsplan NPRZ 2023 – 2027 is ingezet op een versnelling op vijf pijlers: Thuisbasis op Orde, Wonen, School, Werk en Veilig waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De pijler Wonen wordt niet in dit hoofdstuk behandeld omdat de middelen hiervoor niet via de Regio Deal en de regeling Kansrijke Wijk lopen. Daarnaast is een onderdeel economische structuurversterking toegevoegd onder de pijler Werk. De te behalen doelen van deze thema's zijn in het Uitvoeringsplan als volgt vastgesteld:

- Thuisbasis op Orde: het bieden van een stevige thuisbasis voor de bewoners op Zuid, om de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassen te vergroten.
- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg via loopbaanoriëntatie en -begeleiding. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat afhankelijk is van de bijstand structureel wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Gelijktijdig zetten we in op het toekomstbestendig maken van de woningvoorraad en daarmee aantrekkelijke, leefbare en inclusieve woonmilieus
- Veilig: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.

Voor al deze pijlers zijn participatie en onderzoek een overkoepelende thema's. Het doel hiervan is om het eigenaarschap van bewoners over de belangrijkste uitdagingen waar Rotterdam Zuid voor staat te versterken. Dit doen we onder andere door regelmatig in gesprek te gaan met de wijkraden in het NPRZ-gebied en door het organiseren van een burgerberaad NPRZ. Het doel van het thema onderzoek is om een betere onderbouwing te krijgen van de interventies in de regio.

Wat gaan we doen in 2024?

In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht wat er binnen de verschillende pijlers wordt gedaan in 2025. Overkoepelend geldt dat met de aanpak Wijk aan Zet meer wordt aangesloten bij wat de wijk nodig heeft en Rotterdammers meer eigenaarschap wordt gegeven over hun directe omgeving. Onderdeel daarvan is een goede aansluiting bij de wijkraden en Wijk aan Zet. De afspraak is om vanuit het NPRZ de wijkraden op Zuid 2 keer per jaar te bezoeken. De invulling van deze bezoeken zal door de wijkmanager, participatieadviseur NPRZ en de wijkraadscoördinator gebeuren.

Naast de bezoeken aan de wijkraden wordt in 2025 het burgerberaad NPRZ georganiseerd. Dit burgerberaad biedt een kans voor de inwoners van Rotterdam Zuid om actief mee te denken en te praten over verschillende onderwerpen die van belang zijn voor de ontwikkeling van Zuid. Ons doel is om uiteindelijk 150 Rotterdammers te selecteren die zullen deelnemen aan dit beraad en zo een breed scala aan meningen en perspectieven kunnen vertegenwoordigen. De uitkomsten van het burgerberaad vormen input voor aanpassingen in de uitvoeringsprogramma's van de partners van NPRZ.

Pijler Thuisbasis op orde

De Thuisbasis op is als volwaardige pijler toegevoegd aan het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027. Hierop inzetten is van belang om de ambities van met name de pijlers School en Werk te verwezenlijken. Een stevige thuisbasis vergroot immers de kans op een succesvolle schoolcarrière voor kinderen en de kans op werk voor volwassenen. Voor de pijler Thuisbasis op orde zijn extra (rijks)middelen beschikbaar gekomen voor bepaalde activiteiten. In 2024 zijn deze activiteiten opgestart; in 2025 wordt hier verder vervolg aan gegeven.

Wijkteams

In 2025 is het doel dat in het NPRZ-gebied geen wachtlijsten voor de wijkteams zijn: na aanmelding is het niet nodig langer dan 14 dagen te moeten wachten voordat cliënten ondersteuning krijgen van het wijkteam en een case wordt binnen een half jaar tot negen maanden afgerond. Hierbij blijft het randvoorwaardelijk dat de capaciteit binnen de wijkteams zowel kwantitatief als kwalitatief op orde is. De praktijk is echter weerbarstig. De caseload is hoog, de casuïstiek is complex terwijl tegelijkertijd de bezetting van de wijkteams dynamisch is waardoor met creativiteit, zoals met de inzet van kwaliteitscoaches het doel nagestreefd wordt.

Children's Zone werkwijze en gezinsaanpak

Het doel van de CZ-werkwijze is om de thuissituatie van gezinnen te versterken door ouders vaardigheden aan te leren zodat zij hun kinderen een betere toekomst kunnen bieden. Momenteel is CZ actief in de volgende wijkteams: Afrikaanderwijk, Bloemhof, Carnisse, Feijenoord, Hillesluis, Oud-Charlois, Tarwewijk, Vreewijk en Zuidwijk. Per 1 september zijn ze ook in wijkteam Nieuw Zuid en Heijplaat Pendrecht gestart. Per 1 oktober start de laatste fase van de uitbreiding en starten ze in alle wijken van IJsselmonde (Beverwaard, Lombardije, Groot IJsselmonde noord en zuid) en kan het hele NPRZ-gebied gebruik maken van dit preventieve integrale hulpaanbod.

Naast de Children's zone wijkcoaches waren er in Tarwewijk en Carnisse ook coaches vanuit de gezinsaanpak actief, dit vanuit de armoede aanpak. Het doel van de gezinsaanpak is het bereiken en ondersteunen van gezinnen met kinderen 0-18 jaar met geldzorgen die niet bereikt worden door het reguliere aanbod, zoals wijkteam en Vraagwijzer. Om zo op middellange termijn een gezonde gezinssituatie te creëren en financiële problemen aan te pakken, zodat op lange(re) termijn de kansen van de kinderen worden versterkt.

De CZ-werkwijze en gezinsaanpak overlappen elkaar en daarom willen we deze efficiënter met elkaar verbinden en versterken. Voor Rotterdam zuid betekent dit dat de gezinsaanpak per 1 mei geïntegreerd is in de Children's Zone. De werkbare elementen van de gezinsaanpak zijn geborgd in de herijking van de CZ- methodiek. De herijking is afgerond en in oktober worden de nieuwe instrumenten die onderdeel zijn van de methodiek opgeleverd.

Programmatische aanpak 0-4 jarigen

In 2025 geven we uitvoering aan de programmatische aanpak 0-4 jarigen zodat kinderen taalvaardig, motorisch goed ontwikkeld en mentaal gezond op de basisschool komen. De eind 2024 vastgestelde programmatische aanpak 0-4 aanpak voeren we samen met partners uit. Deze aanpak ziet op een aantal interventies, zoals opvoedondersteuning via programma's voor in de thuissituatie als in de omgeving zoals kinderopvang, voorschoolse educatie (VE) (zie pijler school), ontmoetingsplekken in de wijk en het vergroten van het bereik van bestaande voorzieningen zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG).

Pijler school

De pijler school bestaat uit twee onderdelen: het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB) 2024-2027 en het uitvoeringsprogramma Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het NROB vormt de basis voor het onderwijsbeleid in Rotterdam, terwijl het NPRZ-uitvoeringsprogramma dient als een aanvullende intensivering specifiek voor Rotterdam-Zuid. Het uitvoeringsprogramma omvat diverse onderdelen, zoals dagprogrammering, voor- en voerschoolse educatie (VE), loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB), en kwaliteitsverbetering van het onderwijs.

De gemeente heeft voor de verschillende onderdelen, waarvoor rijksmiddelen beschikbaar zijn gesteld, 50% cofinanciering geborgd. Dit biedt een extra impuls voor Rotterdam-Zuid bovenop de reguliere stedelijke inzet vanuit het NROB.

Dagprogrammering

Om gelijke kansen te realiseren en de talenten van de kinderen beter te benutten werken wij in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid met de scholen en vele partners aan tien uur extra schooltijd, de Dagprogrammering. In deze uren bieden scholen extra activiteiten aan voor hun leerlingen op het gebied van taal, rekenen, sociaalemotioneel, leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en

media, natuur en milieu, burgerschap en loopbaanoriëntatie.

Ook in schooljaar 2024-2025 bieden wederom in totaal 41 scholen in Rotterdam Zuid Dagprogrammering aan: 34 scholen in het primair onderwijs en 7 scholen in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt niet tien uur maar zes uur extra leertijd voor één derde van de leerlingen aangeboden. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over uitbreiding van het aantal Dagprogrammeringscholen.

Ook in schooljaar 2024-2025 zal net als in voorgaande jaren een outputmeting Dagprogrammering worden gedaan. Deze outputmetingen geven inzicht in het aantal Dagprogrammeringsuren die scholen realiseren en welk type activiteiten de scholen aanbieden binnen de Dagprogrammering. Jaarlijks vindt er een schouw Dagprogrammering plaats waarin wordt onderzocht wat goed gaat en wat beter kan en wat de Dagprogrammering oplevert voor leerlingen.

Voorschoolse educatie (ve)

Het Rijk heeft voor 2023 t/m 2025 extra middelen beschikbaar gesteld voor NPRZ in het kader van de specifieke uitkering Kansrijke wijken voor het thema Ontwikkeling Jonge Kind. In 2025 zetten we de regeling voort waardoor in NPRZ-gebied de voorschoolse educatie (ve) gratis is voor kinderen uit de doelgroep Extra Spelen en Leren waarvan het inkomen van de ouders maximaal 130% van het wettelijk sociaal minimum is. De verwachting is dat we met onder andere deze maatregel de voorschoolse educatie in NPRZ een flinke impuls kunnen geven bovenop de inzet vanuit het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid.

Loopbaanoriëntatie en -begeleiding (lob)

We blijven investeren in het vergroten van gelijke kansen en arbeidsperspectief voor jongeren van Zuid via loopbaanoriëntatie- en begeleiding (lob). Alle scholen op Zuid stellen ieder schooljaar een lob-plan op met ondersteuning van het programma Gaan voor een Baan. De focus ligt hierbij op de (tekort)sectoren met hoge baankansen, namelijk de techniek, haven, logistiek en zorg.

De profielkeuzes op het vmbo, de in- en uitstroom op het mbo worden jaarlijks gemonitord. De doelstelling is dat 38% van de jongeren van Zuid een mbo-diploma behaald in de richting van techniek, haven en logistiek en 18% in de richting van zorg.

Kwaliteit én aanpak leraren

In het uitvoeringsplan NPRZ wordt kwaliteit gedefinieerd als het inzetten van extra capaciteit om de schoolleiding te versterken, zodat zij de ruimte krijgen om zich te focussen op de kwaliteit van het onderwijs. Hiervoor wordt subsidie verleend: de subsidie Versterking schoolleiding is een nieuwe subsidie om schoolleiders in het NPRZ-gebied te ondersteunen. De subsidie is bedoeld voor de versterking van de schoolleiding in het primair onderwijs met als doel het effectief organiseren van de schoolorganisatie, wat moet leiden tot verbetering van de onderwijskwaliteit

Om het personeelstekort in het onderwijs in het NPRZ-gebied relatief te verminderen, wordt er binnen de lerarenaanpak extra aandacht besteed aan het verlagen van de werkdruk en het ondersteunen van starters en stagiairs. De verwachting is dat deze maatregel de lerarenaanpak een sterke impuls zal geven, bovenop de inspanningen vanuit het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid.

Pijler Werk

Het is van groot belang om de uitgangspositie van schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden van Rotterdam Zuid structureel te versterken. Dat is niet alleen in het belang van de mensen zelf, of van de gemeente Rotterdam. Ook werkgevers en onderwijsinstellingen hebben er een groot belang bij om meer te investeren in het ontsluiten en ontwikkelen van het onbenutte arbeidspotentieel op Zuid.

De personeelstekorten hebben – in weerwil van de opeenvolgende crises - een structureel karakter. Veel werknemers gaan met pensioen en moeten worden vervangen. De structuur van de economie verandert en er ontstaan nieuwe verdienmodellen. Werkgevers worden uitgedaagd om op een andere manier met hun vraag naar arbeidskrachten om te gaan. De bewoners van Zuid moeten kunnen meeprofiten van de kansen die daardoor ontstaan. Zo worden de economie en de beroepsbevolking van Zuid verder versterkt. Dit is een gedeeld belang dat de partners van het NPRZ met elkaar verbindt: in de wijk, in de sectoren die voor de economische transities van belang zijn (haven, bouw & techniek en zorg) en in de cruciale maatschappelijke beroepen (o.a. kinderopvang, onderwijs, politie, OV).

Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking van Zuid bevindt zich in een kwetsbare positie. Zzp-ers en mensen met flexibele contracten met een lager opleidingsniveau die lager betaald werk doen, raken bij een recessie, of als ze met een tegenslag in hun persoonlijke leven worden geconfronteerd sneller hun werk en inkomen kwijt. Ze beschikken ook minder vaak over de financiële buffers, de vaardigheden en het netwerk om op eigen kracht met tegenslagen om te gaan en zijn dan sneller aangewezen op een uitkering. En hoe langer een werkzoekende in een uitkeringssituatie zit, hoe lastiger het wordt om de connectie met de arbeidsmarkt (weer) te leggen en hoe groter de kans dat er problemen ontstaan rondom schulden of gezondheid die het perspectief op werk ernstig belemmeren. Juist voor mensen die de stap naar werk graag willen zetten en daarvoor bijgeschoold of omgeschoold moeten worden ontstaan dan ingewikkelde situaties.

Het programma Samen voor Zuid wordt in 2025 dan ook gecontinueerd. Verhoudingsgewijs veel werkzoekenden op Zuid die afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering ervaren verschillende problemen bij het vinden van werk.

Daarom worden op Zuid extra consultants en coaches ingezet. Deze medewerkers besteden samen met de werkzoekende en met betrokken werkgevers gericht aandacht aan het matchen op werk enerzijds en aan de aanpak van de belemmeringen anderzijds, zodat de werkrelatie ook duurzaam wordt. De begeleiding wordt vanuit verschillende disciplines vormgegeven. Indien nodig kan via de wijkteams schuldienstverlening en zorg worden ingezet. Het Werkstation op Zuid en de Leerpraktijkcentra spelen hierin een belangrijke rol. Net als in 2024 wordt in 2025 extra aandacht besteed aan de inkomenszekerheid van mensen die vanuit de uitkering aan het werk gaan. We zien dat veel mensen die (meer) gaan werken dan worden geconfronteerd met schommelingen in hun maandelijkse inkomen. Ook wordt extra geïnvesteerd in de beschikbaarheid en toegankelijkheid van kinderopvang. Voor veel (vaak alleenstaande) ouders in de bijstand is dit een belangrijke voorwaarde om de stap naar werk met vertrouwen te kunnen zetten.

Samen voor Zuid heeft zich ten doel gesteld om in 2031 maximaal 10.000 bijstandsgerechtigden in het NPRZ-gebied te hebben. Eind juli 2024 waren dit er 12.970. Om deze doelstelling te halen is er een constante focus nodig op welke activiteiten bijdragen aan deze doelstelling.

Economische structuurversterking

Onder de noemer Cultuur&Campus werken de kunstacademies (Codarts en Willem de Kooning) samen met de Erasmus Universiteit en de gemeente Rotterdam aan een iconisch instituut op Zuid. Op dit moment is de stap naar de grote campus (C&C Doklaan) niet haalbaar. Inzet is om de realisatie van Cultuur&Campus op Zuid stapsgewijs te realiseren via organische groei. Met innovatieve samenwerking van onderzoek, onderwijs en cultuur en door het iconische en innovatieve karakter, zal Cultuur&Campus bezoekers van binnen en buiten Rotterdam trekken. Zo wordt Zuid niet alleen een gebied om te wonen, maar ook om naartoe te komen. Cultuur&Campus zal daarmee als economisch vliegwiel fungeren.

Als eerste stap wordt vol ingezet op C&C Putselaan. Deze stap is mogelijk door toekenning van Europese subsidie voor het vernieuwende concept Cultuur&Campus. De samenwerkende partijen leggen daar gezamenlijk, en met partners uit de buurt, het fundament voor verdere ontwikkeling. Direct na de bouwvak van 2024 start de verbouwing en verduurzaming van het gemeentelijke monument Putselaan 178. Naar verwachting kan dit gebouw medio 2025 in gebruik worden genomen om de Cultuur&Campus programmering op kleine schaal op te starten.

In het kader van de economische structuurversterking via het NPRZ wordt ook de aanpak van winkelstraten gecontinueerd. De afgelopen jaren is met name bij de Beijerlandselaan/Groene Hilledijk een integrale aanpak ontwikkeld, waarbij deze lange winkelstraat werd gerevitaliseerd. In de integrale aanpak is veiligheid een belangrijke randvoorwaarde. Deze straten hebben het in de breedte zwaar: de branchering is eenzijdig en kwetsbaar, veel ondernemers hebben het moeilijk en/of houden zich bezig met zaken die mogelijk niet volgens wet- en regelgeving zijn.

De integrale aanpak is ontwikkeld om te voorkomen dat deze straten nog verder afglijden. Door het aanpakken van de verouderde fysieke omgeving, een stevige veiligheidsaanpak ter voorkoming van ondermijning en het ontwikkelen van een aantrekkelijk winkelaanbod, worden de winkelstraten weer de economische haarvaten in de wijken die helpen de economie te versterken. Er wordt een begin gemaakt met de aanpak van de Wolphaertsbocht en de Slinge (beiden in Charlois).

AanDeBak-garanties voor jongeren

De AanDeBak-garantie is een belangrijk instrument binnen het 'Gaan voor een Baan' loopbaanoriëntatie en begeleidingsprogramma en wordt dan ook gecontinueerd. Werkgevers(organisaties) stellen baangaranties beschikbaar voor jongeren van Zuid wanneer zij een door hen geselecteerde mbo-opleiding hebben afgerond. Momenteel zijn er 871 AanDeBak-garanties beschikbaar. In 2025 wordt een aantal convenanten hernieuwd waarbij de huidige afspraken verstevigd worden, zodat meer jongeren de AanDeBak-garantie kunnen benutten. Ook wordt de AanDeBak-garantie landelijk verder uitgerold in andere NPLV gebieden. De instroom op AanDeBak-opleidingen, de instroom bij werkgevers en de salarisperspectieven worden jaarlijks gemonitord.

Pijler Wonen

Projecten in de pijler Wonen kennen een lange doorlooptijd. Tussen start en realisatie ligt vaak een periode van 7 tot 10 jaar. Verwerving van vastgoed, participatie, overeenstemming bereiken met particuliere eigenaren, bouwplanvoorbereiding en herhuisvesting vraagt veel tijd. In 2025 zullen we een nieuwe stap zetten in de realisatie van de projecten uit het door de raad vastgestelde werkprogramma NPRZ 2019 -2022. Deze projecten lopen door.

Daarnaast werken we op basis van de uitkomsten van de midtermreview aan de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor het nieuwe Uitvoeringsplan NPRZ 2023- 2027. Daarin is benadrukt dat – in aansluiting op de raadsbrief Stadsvernieuwing 2.0. en de introductie van Wijken aan Zet - wijkgericht werken en participatie van bewoners belangrijke uitgangspunten zijn bij al onze projecten.

We werken langs 4 sporen:

1. Basisaanpak Particuliere Voorraad (Steigers op Zuid)

Dit programma is gericht op het wegwerken van achterstallig onderhoud in particuliere panden en activeren van de VVE's. Waar mogelijk wordt een koppeling met verduurzaming gelegd. Het streven is om iedere collegeperiode 3000 woningen aan te pakken. In 2022 was de realisatie voor collegeperiode 2019-2023 met 3.598 woningen in het kader van steigers op Zuid gehaald. In 2025 werken we door aan het programma uit het huidige collegeperiode, waarbij de verwachting is dat in 2025 2.500 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen zijn opgesteld. Tevens wordt gestreefd naar 1600 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het achterstallig onderhoud bij 1450 woningen te hebben weggewerkt. Daarnaast is gestart in 2024 met het programma voor deze collegeperiode (2023-2026). De verwachting is dat in 2025 400 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Ook wordt gestreefd naar 80 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het achterstallig onderhoud bij 40 woningen te hebben weggewerkt.

2. Grondige aanpak van de Particuliere Voorraad

Hier gaat het niet alleen om wegwerken van achterstallig onderhoud maar om een structurele verbetering van de woningvoorraad zodat deze minimaal 20 jaar in goede staat is. We doen dit middels grondige renovatie, gecombineerd met samenvoegen en vergroten, of sloop/nieuwbouw. In het kader van de Regio Deal Rotterdam Zuid (2019-2022) is het streven om 700 – 900 woningen aan te pakken. De projecten hiervoor zijn vrijwel allemaal in uitvoering genomen. Daarnaast werken we nog aan de aanpak van 600 woningen die voortkomen uit een convenant met de corporaties uit 2016. Deze projecten zijn nu dichtbij realisatie b.v. de Mijnkint blokken in de Tarwewijk. Oplevering wordt daar verwacht in 2024.

In 2021 hebben we succesvol een aanvraag gedaan voor het Volkshuisvestingsfonds. Uit het volkshuisvestingsfonds 2021 (1e tranche) is budget beschikbaar gesteld voor de aanpak van 371 woningen. Eind 2023 en medio 2024 zijn er voor de grondige aanpak Particuliere Voorraad meer middelen beschikbaar gesteld uit het Volkshuisvestingsfonds 2024 (2e en 3e tranche). In de 2e tranche worden er 308 woningen verbeterd, waarbij 193 van deze woningen voor het doel worden ingepond. In de 3e tranche worden 415 woningen verbeterd/verduurzaamd, waarbij 255 van deze woningen voor het doel worden ingepond.

3. Corporatie voorraad

De corporaties zorgen voor de aanpak van 12.000 woningen op Zuid middels ingrijpende renovatie of sloop/nieuwbouw. Ze financieren dit uit eigen middelen.

4. Woonmilieu

Goed wonen vraagt om meer dan een goede woning. Ook de woonomgeving is van groot belang. We zetten daarom in op verbetering van buitenruimte, winkelstraten en mobiliteit. In de regiodealmiddelen is 23 miljoen gereserveerd voor buitenruimteprojecten. Meerdere buitenruimteprojecten zullen naar verwachting in 2025 worden opgeleverd. Dit betreft de buitenruimte bij de Kokerstraat (fase 2), herstructurering van diverse blokken in de Mijnsherenbuurt, Hillehof/Vorkstraat en Tarwekracht: een groene verbindingsroute in de Tarwewijk tussen het Mijnsherenplein en het plein bij de Zwartewaalschool.

Tevens zal in 2025 worden gestart met de werkzaamheden in de buitenruimteprojecten Park in de Maashaven (Nelson Mandelapark), Carnisselaan, Oud-Carnisse, Goereesestraat en bij de nieuwbouw van de Dukdalf waaraan in de planvorming en uitvoering een bijdrage is gegeven. Ook de aanpak van de winkelstraten Katendrechtse lagedijk/Wolphaersbocht en Beijerlandse laan/Groene Hilledijk draagt bij aan de verbetering van het woonmilieu.

Eind 2023 is voor de pijler Wonen onder actielyn/ pijler 5 – Grip op Vastgoed een bedrag van in totaal € 5 mln. toegekend uit de Regio Deal (Regio Deal Rotterdam Zuid II). Het doel is om in kwetsbare wijken de leefbaarheid te verbeteren en de veiligheid te verhogen, onder meer door een meer gemengde woningvoorraad te realiseren via herstructurering.

Deze middelen worden ingezet voor een multidisciplinaire “achter de voordeur” aanpak. Daarin worden diverse lopende trajecten, waaronder Goed Huren en Verhuren, Grip op Vastgoed en Instroom en Intensief Beheer nog beter gekoppeld. De aanpak vormt onderdeel van de wijkgerichte aanpak van gemeente en corporaties en draagt bij aan de bescherming van particuliere huurders in een kwetsbare positie, de aanpak van misstanden in de woningvoorraad en (op de langere termijn) verbeteren sociale samenhang en kwaliteit van wonen in de wijk.

In het gemeentelijk coalitieakkoord 2022-2026 zijn middelen (€ 80 miljoen) gereserveerd voor de pijler wonen van NPRZ en zijn opgenomen in de gemeentebegroting. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen. Bij het schrijven van deze begroting is het uitvoeringsplan 2023 – 2027 vastgesteld door het college van B&W op 21 februari 2023, het basisdocument. In dit uitvoeringsplan, dat afzonderlijk is voorgelegd aan de gemeenteraad, staan de plannen opgenomen voor de komende periode en de besteding van het nieuwe budget.

Pijler Veilig

Integrale aanpak/proces op de winkel/woonstraten In Bloemhof: Putsebocht, Dordtselaan en Strevelsweg

Deze straten verdienen de aandacht vanuit economisch en leefbaarheidsoogpunt. Ook verdienen de ondernemers en bewoners in deze straten alle aandacht. Zeker op de Strevelsweg en Putsebocht waar ook meerdere zorginstellingen gevestigd zijn.

De drie straten zijn niet vitaal en de inzet is om het winkelaanbod te verkleinen én meer woningen te creëren.

- Het deel van de winkelstraten dat blijft moet vitaler gemaakt worden.
- Er worden veel misstanden geconstateerd bij ondernemingen en in de woningen.

De veiligheid en leefbaarheid van de straten moet worden vergroot door verschillende vormen van inzet van toezicht zoals bijvoorbeeld Intensief Beheer en Grip op Vastgoed, Ondernijning bij ondernemingen en pandeigenaren moet worden aangepakt door de aanpak van ondernijnde criminaliteit. Ook de buitenruimte verdient aandacht.

Voor deze aanpak is procesregie nodig. De aanpak van winkelstraten, in combinatie met aanpak ondernijning, de aanpak van de problematiek van de EU-arbeidsmigranten en inzet Intensief Beheer en Grip op Vastgoed, de pandenaanpak en de communicatie met bewoners is complex en moet integraal worden opgepakt. De borging bestaat uit het duurzaam aanpakken van misstanden en het vitaliseren van het winkelstratenaanbod.

Winkelstraten Slinge/Plein 1953/Wolphaertsbocht

De gemeente werkt samen met de politie om twee lange winkelstraten in gebied Charlois te verbeteren. Dit zijn kwetsbare winkelstraten zowel op economisch als op veiligheidsgebied. Het doel van de aanpak is om de economische vitaliteit te herstellen. Hierbij wordt ook gekeken naar de fysieke aspecten op deze winkelstraten (inrichting buitenruimte, bestickering etc).

Het aanbod op deze winkelstraten is eenzijdig. Veel dezelfde winkels komen terug en veelal in kwetsbare branches (bezorging, beauty, Poolse supermarkten, belwinkels etc).

De slechte staat van de winkelstraten doet ook iets met de wijk. Wijkbewoners vragen om andere, meer gevarieerde winkels en gaan ook ergens anders hun boodschappen doen. De winkelstraten bevinden zich in een neerwaartse spiraal. Om de leefbaarheid en de economische vitaliteit te kunnen verbeteren op deze winkelstraten is een lange adem nodig en vraagt dit voor meerdere jaren de integrale inzet die er nu loopt.

VR brillen

In 2024 is Jongerenwerk Op Zuid (JOZ) gestart met de uitvoering van het project CoCo. Dit is een project waarbij les wordt gegeven aan jongeren met als doel jongeren weerbaarder te maken tegen ronselen (specifiek het ronselen voor 'uithaalklussen'). In deze lessen wordt gebruik gemaakt

van VR brillen om jongeren meer aan te spreken en het gesprek op gang te brengen. Om dit project goed ten uitvoering te brengen is een projectleider aangesteld bij JOZ.

Wat gaat het kosten in 2024?

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regiodeal 2019-2022 het totaal van realisatie en begroting opgenomen. Er worden hier alleen nog kosten voor de pijler Wonen op verantwoord. Het openstaand bedrag voor de pijler School is uit de Regiodeal gehaald en in het gemeentefonds gestort. Dit wordt onderstaand verder toegelicht bij de pijler School.

Pijlers	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2023	Cumulatieve realisatie t/m Tweede herziening 2024	Begroting 2e helft 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
School	44.000	0	29.090	0	0	0	0	0
Werk	24.000	2.630	24.000	0	0	0	0	0
Wonen	60.000	1.947	31.226	2.137	6.360	7.377	6.900	6.000
Cultuur	2.000	200	2.000	0	0	0	0	0
Totaal	130.000	4.777	86.316	2.137	6.360	7.380	6.900	6.000

Eind 2023 zijn nieuwe middelen toegekend voor het NPRZ met een nieuwe Regio Deal (2023-2026) en de regeling Kansrijke Wijk (2023-2025). In onderstaande tabel is het totaal van begroting en realisatie opgenomen per pijler/activiteit. Voor alleen de Regio Deal is er met het Rijk een co-financieringsverplichting opgenomen.

Pijler	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2023	Cumulatieve realisatie t/m Tweede herziening 2024	Begroting 2e helft 2024	Begroting 2025	Raming 2026
Thuisbasis op orde	17.050	0	1.170	1.210	7.420	7.250
School	58.924	0	4.920	25.465	23.045	5.500
Werk & economische structuurversterking	14.401	0	2.102	3.522	7.697	1.080
Wonen	5.000	0	0	0	2.500	2.500
Veilig	255	0	0	85	85	85
Programmabureau, onderzoek & participatie	3.610	380	294	509	1.825	600
Totaal	99.240	380	8.486	30.791	42.572	17.015

Pijler Thuisbasis op orde

Regiodeal 2023-2026

De regiodeal wordt binnen de pijler Thuisbasis op orde ingezet voor uitbreiding van de capaciteit van de Wijkteams, het vergroten van het bereik van de Children's Zone door meer wijken te bedienen, het versterken van de gezinsaanpak en het vormgeven van de programmatische aanpak 0-4 jaar.

Kansrijke Wijk (2023-2025)

Armoedeaanpak en programmatische aanpak 0-4 jarigen wordt met de SPUK middelen versterkt.

Pijler School

Regiodeal 2019-2022

Het openstaand bedrag van deze regeling betreft het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' wat in 2018 is afgesloten. Deze middelen zijn uit de Regiodeal gehaald en in het gemeentefonds opgenomen. De realisatie van het convenant volgt in 2026, omdat de kosten pas gerealiseerd worden bij oplevering van de nieuwe objecten Plot Z en het Stadionpark in 2026.

Regiodeal 2023-2026

De regiodeal wordt binnen de pijler school ingezet om uitvoering te geven aan de activiteiten in het kader van loopbaanorientatie, onderwijskwaliteit en de lerarenaanpak.

Kansrijke Wijk 2023-2025

Regeling Ontwikkeling Jonge Kind: De regeling wordt ingezet voor de bekostiging van gratis voorschoolse educatie voor kinderen uit de doelgroep Extra Spelen Leren, waarvan de ouders een inkomen hebben tot 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Regeling School & Omgeving: De regeling wordt optimaal ingezet, in combinatie met gemeentelijke middelen, voor het subsidiëren van scholen om Dagprogrammering uit te voeren in het primair en voortgezet onderwijs.

Pijler Werk & economische structuurversterking*Werk*

Een groot deel van de huidige activiteiten van Samen voor Zuid zullen in 2025 vervolgd worden. Dit betekent dat de middelen uit de Regiodeal 2023-2026 en de regeling Kansrijke Wijk 2023-2025 in grote lijnen op dezelfde wijze verdeeld zullen worden over de verschillende thema's:

- Intensivering uitstroom naar Werk (€ 1,5 mln)
- Met inkomenszekerheid naar Werk (€ 2,0 mln)
- Kinderopvang (€ 1 mln)
- Handhaving (€ 1 mln)

Voor het thema 'Inkomenszekerheid' is er in deze verdeling ca. € 0,6 mln beschikbaar voor het verlagen van de caseload van inkomensconsulenten. Aangezien dit minder direct bijdraagt aan de doelstellingen van het programma Samen voor Zuid zullen deze middelen vanaf juli 2024, en daarmee ook in 2025, een andere bestemming krijgen.

Door de schaarste op de huidige arbeidsmarkt heeft het bovendien tijd gekost om voor een aantal projecten mensen te werven in 2024. Daarmee zullen naar verwachting niet alle middelen worden uitgegeven in 2024; deze worden doorgeschoven naar 2025. In het laatste kwartaal van 2024 wordt het plan voor 2025 gemaakt waarbij exacte verdeling over de verschillende thema's nog kan wijzigingen.

Economische structuurversterking

De beschikbare middelen uit de Regiodeal voor Cultuur en Campus zullen in 2025 worden gebruikt voor personele inzet (€ 0,5 mln) en voor programmering (€ 0,25 mln).

Pijler Wonen*Regiodeal 2019-2022 (verlengd t/m 2031)***1.Grondige aanpak**

Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2025 € 3,60 mln. begroot. Eind 2020 is de gemeenteraad niet akkoord gegaan met de integrale herstructurering van de Fazantstraat en daarom wordt er een gewijzigde aanpak uitgewerkt waarin samenvoeging en woningverbetering een prominente plaats hebben. Hierbij worden voor 2025 € 3,60 mln. aan bestedingen verwacht voor alternatieve projecten waarvan de planvoorbereiding inmiddels is gestart. Dit betreft vooral de gebiedsaanpak in de wijk Bloemhof waarvan het proces in 2023 is gestart en in 2025 doorloopt in voorbereiding .

2.Woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten

Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is er voor het jaar 2025 € 1,07 mln begroot.

Voor de aanpak van de buitenruimte rondom de nieuwe woningen is de totale rijksbijdrage in het kader van de regiodeal NPRZ € 6,3 mln. Voor 2025 wordt hiervan aan bestedingen begroot € 1,07 mln. voor o.a. de projecten Carnisse Goereestraat, parkeren in Carnisse, Eksterstraat, Mijnkintbuurt fase 1, 2 en 3 en Park in de Maashaven.

3.Regionale spreiding

Voor de regionale spreiding is er voor het jaar 2025 € 0,- begroot. Naar verwachting zal in 2024 op basis van de provinciale eindverantwoording het laatste bedrag (maximaal € 0,5 mln) worden overgemaakt. Bijdragen worden zowel in het kader van de jaarrekening van de gemeente Rotterdam als in deze rapportage naar het Rijk pas als besteding opgenomen wanneer de provincie subsidies heeft vastgesteld op basis van door de gemeenten geleverde prestaties (gestart zijn met de bouw van de extra woningen. Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan het borgen van de ontwikkeling van de goedkope woningvoorraad in de regio. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiogemeenten waar extra DAEB-woningen (Dienst van Algemeen Economisch Belang) worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln.) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De regeling is ingegaan per 1 juni 2020 en loopt tot 1 januari 2024. In 2021 heeft de gemeente Rotterdam overeenkomstig eerder gemaakte afspraak aan de provincie Zuid-Holland een bijdrage van € 1 mln. formeel verleend als cofinanciering voor de door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling "Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam" (totaal subsidiebudget € 5 mln). De eerste € 0,5 mln (50%) is in 2021 als voorschot naar de provincie overgemaakt. Naar verwachting zal in 2024 op basis van de provinciale eindverantwoording het laatste bedrag (maximaal € 0,5 mln) worden overgemaakt. Bijdragen worden zowel in het kader van de jaarrekening van de gemeente Rotterdam als in deze rapportage naar het Rijk pas als besteding opgenomen wanneer de provincie subsidies heeft vastgesteld op basis van door de gemeenten geleverde prestaties (gestart zijn met de bouw van de extra woningen).

Regiodeal 2023-2026

Het doel is om in kwetsbare wijken de leefbaarheid te verbeteren en de veiligheid te verhogen, onder meer door een meer gemengde

woningvoorraad te realiseren via herstructurering. Deze middelen (€ 5 mln) worden in 2025 en 2026 ingezet voor een multidisciplinaire “achter de voordeur” aanpak. Daarin worden diverse lopende trajecten, waaronder Goed Huren en Verhuren, Grip op Vastgoed en Instroom en Intensief Beheer nog beter gekoppeld. De aanpak vormt onderdeel van de wijkgerichte aanpak van gemeente en corporaties en draagt bij aan de bescherming van particuliere huurders in een kwetsbare positie, de aanpak van misstanden in de woningvoorraad en (op de langere termijn) verbeteren sociale samenhang en kwaliteit van wonen in de wijk.

Pijler Veilig

Regiodeal 2023-2026

In 2025 continueren we de integrale aanpak winkelstraten in Bloemhof en Charlois. Vanuit Veiligheid worden projectmatig contacten met ondernemers onderhouden, integrale controles uitgevoerd en op casusniveau misstanden ondermijning opgepakt. Vanaf het najaar van 2024 worden bij wijze van pilot mogelijk laanstewards ingezet als extra ogen en oren in de winkelstraten van Charlois. Bij succes wordt de inzet van laanstewards in 2025 gecontinueerd.

Kansrijke Wijk (2023-2025)

De middelen vanuit de regeling Kansrijke Wijk worden in 2025 volledig besteed aan de inzet van een projectleider ten behoeve van de uitvoering van het project CoCo.

Programmabureau, onderzoek & participatie

Programmabureau

De middelen die beschikbaar zijn in de regeling Kansrijke Wijk voor de uitvoeringsorganisatie worden gebruikt om een deel van de personeelskosten van het programmabureau NPRZ te dekken.

Onderzoek

In de Regio Deal Rotterdam-Zuid II is afgesproken dat er een NPRZ onderzoeksagenda wordt opgesteld en zijn er voor de uitvoering ook middelen vrij gemaakt. Met deze middelen kunnen interventies van het NPRZ worden onderzocht, kunnen interventies worden verbeterd en kunnen resultaten worden gemonitord. Hiermee wordt kennis opgedaan die ook voor andere regio's relevant kan zijn. Vanuit de Regio Deal is hiervoor 1,0 mln euro beschikbaar, verspreidt over de jaren t/m 2026. De gemeente levert in dezelfde periode 2023-2026 volgens afspraak 1,0 mln cofinanciering. De NPRZ Kennis- en Onderzoeksagenda wordt ontwikkeld door het NPRZ Programmabureau, de vaststelling vindt in 2024 plaats door het NPRZ-bestuur en zal jaarlijks een update krijgen. Bestedingen zullen naar verwachting vanaf 2025 worden gedaan. Vanuit de regeling Kansrijke Wijk is daarnaast 0,3 mln beschikbaar voor voorbereidend onderzoek naar de Gezonde Leefomgeving. Deze middelen worden t/m 2025 ingezet in samenwerking met de Erasmus Universiteit en woningcorporaties.

Participatie

In 2025 zal het burgerberaad plaatsvinden. De beschikbare middelen voor participatie in de Regiodeal worden daarom met name in 2025 hier aan besteed.

Begroting 2025

Onderhoud kapitaalgoederen

Paginanummer in website: 218

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is eigenaar en beheerder van de openbare ruimte. Een goed onderhouden openbare ruimte draagt in hoge mate bij aan een veilige en fijne woon- en leefomgeving. Rotterdam investeert jaarlijks veel geld in het onderhoud van haar openbare ruimte, om te zorgen dat die schoon, heel en veilig is. Het in stand en op orde houden van de openbare ruimte vraagt voortdurende aandacht, verantwoorde keuzes en investeringen. Het beleid hiervoor staat in de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027, Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071 en de Kadernota Vastgoed 2023.

Beleid

Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027

De assets in de openbare ruimte zijn kapitaalgoederen die van grote maatschappelijke waarde zijn en onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen met zich meebrengen. Het onderhoud van deze kapitaalgoederen vormt een aanzienlijke post op de gemeentelijke begroting. Achterstallig onderhoud zorgt voor mogelijk onveilige situaties en meer kosten en inspanning dan bij tijdig onderhoud. In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is daarom bepaald dat in de gemeentelijke begroting en jaarrekening een verplichte paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' wordt opgenomen. Basis daarvoor is een integrale Nota Onderhoud Kapitaalgoederen, die eens in de vier jaar door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023 - 2027 beschrijft hoe de gemeente Rotterdam haar beschikbare middelen in wil zetten om de bestaande kapitaalgoederen in de openbare ruimte verantwoord te beheren en te onderhouden. Het doel is om verwaarlozing van de openbare ruimte te voorkomen, en daarmee verlies van waarde van investeringen die in het verleden in de stad zijn gedaan en de komende jaren nog gaan plaatsvinden. De financiële consequenties van de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen 2023-2027 zijn per assetgroep structureel in de begroting verwerkt.

Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte 2021-2071

De Nota Vervangingsinvesteringen Openbare Ruimte wordt om de vier jaar opgesteld. De eerste Nota Vervangingsinvesteringen dateert van 2021. Op basis van kengetallen is de investeringsbehoefte, en daarmee de kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen, voor vijftig jaar vooruit doorgerekend. Het is een theoretische, beleidsarme doorrekening, als onderdeel van de doorrekening van de vervangingsbehoefte van het gehele Rotterdamse bezit.

Kadernota Vastgoed 2023

De Kadernota Vastgoed bevat richtlijnen hoe om te gaan met gemeentelijk vastgoed en het vastgoed zowel financieel als functioneel optimaal te benutten voor de stad.

Financiële consequenties

Assetgroep (x € 1 mln)	Exploitatie	Investeringen	Totaal budget 2025
Wegen	46,1	34,3	80,4
Groen en bomen	38,9	7,7	46,6
Speelvoorzieningen	5,2	7,8	13,0
Civiele kunstwerken	19,6	18,8	38,4
Beeldende kunst en monumenten	2,1	0,2	2,4
Begraafplaatsen	1,9	1,9	3,7
Oppervlaktewater	5,5	6,6	12,1
Verkeersinstallaties	4,3	7,1	11,4
Openbare verlichting	5,2	11,1	16,3
Parkeervoorzieningen	9,5	3,6	13,1
Afvalvoorzieningen	3,7	14,5	18,2

Vastgoed	39,2	307,1	346,3
Totaal	181,2	420,7	601,9

Begroting 2025

Subsidies

Paginanummer in website: 219

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante [subsidieprogramma's](#) nader toegelicht.

Cultuur

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een [cultuurbeleid](#) dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Sport en recreatie

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als [sportstad](#). Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het [onderwijs](#) toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dat alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Met de subsidie Nieuw Rotterdams onderwijsbeleid voeren onderwijsinstellingen activiteiten uit die bijdragen aan gelijke kansen voor alle leerlingen en studenten in het Rotterdams onderwijs. Het doel is om elk kind een gelijke startpositie te geven in het onderwijs en hen tijdens hun onderwijsloopbaan de juiste ondersteuning te bieden om de doorstroom te bevorderen.

Economische ontwikkeling

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse [vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten](#).

Maatschappelijke ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden integratie, [samen leven](#), [jeugd](#) en [taal](#).

Volksgezondheid

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de [gezondheid](#) is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Gesubsidieerde instelling	Begroting 2025
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	10.116
Beleidskader Taal 2015 - 2019	600
Samenleven	2.135
Subsidieregeling armoede & schuldenaanpak	3.251
Subsidieregeling Aanvullende inkomensondersteuning	3.465
Dierenvoedselbank	40
Jeugdeducatiefonds	625
Bestaande stad	2.393
Div. particulieren (verbetering woningen pwe/vve)	1.600
Diverse particulieren monumenten	38
Joodse begraafplaats	85
Stichting VvE010	670
Cultuur	117.588
Cultuurplan / Rotterdamse culturele basis / beeldende kunst en vormgeving / intermediairs	111.040
Amateur jaarsubsidies	191
Combinatiefuncties	1.163
Creatieve Industrie	529
Cultuureducatie Meerjarig	2.409
Internationaal beleid	45
Mediabeleid Meerjarig	57
Multidisciplinair	284
Projectsubsidies Cultuur	1.825
Rotterdamse poppenspelers	26
Stichting DOCK Rotterdam	19
Dienstverlening	5.571
Bewonersinitiatieven	4.571
Citylab 010	1.000
Economische ontwikkeling	11.748
Divers EO Stad	450
Divers Haven/ Maritiem	2.027
Divers Innovatie	50
Evenementenfonds	876
MKB ondernemersinitiatieven	515
Toekomstbestending MKB Circulair ondernemerschap	910
Toekomstbestendig MKB Groeiversnelling MKB	50

Rotterdam Partners	6.870
Energietransitie	9.016
Subsidies Energietransitie DZ	434
Subsidie Energiearmoede Woco	3.950
Subsidies DTB	4.332
Deltalinqs	300
Onderwijs	104.035
Beregoed Kinderdagverblijf	90
De Droomplaats Holding B.V.	410
De Kralingsche School	54
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	83
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	48
EduMare	129
Hoornbeeck College	49
Kiddoozz B.V.	682
Kiddoozz Rotterdam B.V.	370
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	150
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	185
Kinderdagverblijf in de Wolken	75
Kinderdagverblijf Satu	45
gro-up Kinderopvang B.V.	3.012
Kinderopvang Smurfenland B.V.	70
Komkids Kinderopvang B.V.	215
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	91
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	47
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	56
Mundo Kinderopvang B.V.	125
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	255
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	75
SIPOR	3.143
Small Kidz Bredestraat B.V.	55
Stichting Albeda	329
Stichting BOOR	17.754
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	336
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	125
gro-up Peuteropvang B.V.	5.112

Stichting Het Talentencollege	255
Stichting Hindoe Onderwijs	130
Stichting iHUB Groep	343
Stichting Hout- en Meubileringscollege	84
Stichting Humankind	372
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	70
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	6.200
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	690
SARO	5.250
Stichting Kindercentrum Het Kompas	262
Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	5
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	259
Stichting Hefgroep-KindeRdam	21.642
Stichting Prokino Kinderopvang	180
Stichting Opwijs	330
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	9.510
Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	127
Stichting STC-Group	269
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag "De Wartburg"	228
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	357
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken (De Wissel)	365
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	694
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	12.102
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	52
Stichting Vrije Scholen Zuid-west Nederland	130
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	118
Stichting Yulius Onderwijs	233
Van Veldhuizen Stichting	400
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	40
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	28
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.464
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs voor Westelijk Nederland	70
BLOS kinderopvang B.V.	35
Kinderopvang Kidzglobe	50
Kinderopvang De Speelboom B.V.	65
Small Steps B.V.	150

Kinderopvang De Groene Tuin B.V.	100
Vriendjeskring Kinderopvang	52
KSH Kindercentra B.V.	440
Randstadje West B.V.	107
Randstadje Noord B.V.	112
Kinderopvang De Groene Tuin Slinge B.V.	125
Kinderopvang Kleinrijkje	225
Stichting Rotterdamse Schoolvereniging	85
Opwijs Opvang	700
Kindercentrum De Wonderwolk B.V.	50
Kindercentrum De Klaver Heijplaat B.V.	30
St. De jonge Bea	62
Het Kleurpaleis B.V.	44
Stichting Kinderopvang Nissewaard	34
Kindercentrum Emma B.V.	55
Stichting CJG Rijnmond	1.158
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	600
Stichting IT Campus Rotterdam	509
Jinc	600
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	350
Stichting Studentmentoren Rotterdam	196
Samenwerkingsverband Koers VO	160
Samenwerkingsverband Passend Primair Onderwijs Rotterdam	61
Stichting Hogeschool Rotterdam	400
Actief Ouderschap	1.000
Stichting Educatief Informatie Centrum	50
Overhead	275
Comitee Nationale Belangen	60
Stichting herdenking 14 mei 1940	40
Stichting Lokaal	175
Sport en recreatie	31.190
Brede regeling combinatiefuncties Rotterdam	477
Breedtesport algemeen	150
Urban Culture Lab	160
Skateland Rotterdam	140
Investeringsubsidies	560

Duurzaamheid - led	500
NME Gebieden	438
Recreatie, Witte bedjes	16
Scoutinggroepen	63
Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	1.013
Stichting Natuurstad Rotterdam	10.779
Stichting Rozenburg Bloeit	155
Stichting Vogelklas Karel Schot	170
Gehandicaptensport	81
Optisport Rotterdam B.V.	647
Rotterdam Topsport	2.523
Speeltuinen	835
Stichting speelcentrum Weena	199
Stichting gro-up Buurtwerk	170
Stichting Kinderen in de speeltuinen van IJsselmonde	250
Stichting Buurt en Speeltuinwerk Rotterdam	1.749
Sportfonds Rotterdam	3.537
Sportprogrammering, Sportinitiatieven - Couleur Locale	155
Stichting Rotterdam Marathon	477
Stichting Rotterdam Sportsupport	4.975
Subsidies Urban Sports	342
Stichting MEE	274
Topsportcentrum B.V	355
Stedelijke ontwikkeling	1.464
Diverse bedrijven (Programma Toegankelijkheid: Rotterdam Onbeperkt)	250
Diverse scholen (Programma Klimaatadaptatie: Vergroenen leefomgeving)	600
Diverse particulieren (subsidieregeling Oranjabonnen)	100
Buzz010	159
Natuurbeheer Schieveen	197
Belevenisboerderij Schieveen 2.0	158
Veilig	4.900
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	130
R.E.T.	4.720
Fancoach	50
Volksgezondheid	26.714
Stichting CJG Rijnmond	21.723

Stichting Rotterdam Sportsupport	277
Gezond 010	4.714
Zorg, welzijn en wijkteams	126.043
Nico Adriaans Stichting (NAS)	992
Reakt Rijnmond	1.116
SMI: Diverse personen	3.451
Stichting Antes (Bouman GGZ)	2.024
Stichting Corridor Dienstverlening	854
Stichting Sociaal Werk Rotterdam en Rijnmond (voorheen Stichting Humanitas in 2024)	48
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	2.913
Stichting Ontmoeting	493
Stichting Pameijer	3.728
Stichting Pension Maaszicht	225
Stichting Timon	301
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	2.269
Stichting Zorgbelang Zuid-Holland, patiënten en consumenten platform	1.028
Subsidies programma Stevige Start (Kansrijke Start)	394
Regeling Maatschappelijke Opvang (Nachtopvang en Dagopenstelling van Volwassenen en van Jongeren + Gezinsopvang)	32.000
Regeling Preventie Huiselijk Geweld, Kindermishandeling en Seksueel Geweld	1.050
Heel de Stad - Couleur Locale	2.500
Heel de Stad - Stedelijk Welzijn	885
Wijkbussen	841
Stichting KesslerPerspeKtief (voorheen Stichting Perspektief in 2024 en Stichting Arosa in 2023)	4.240
Stichting Prokino	508
Stichting Brede Raad	771
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	5.260
Stichting CJG Rijnmond	6.150
Stichting De Haven	95
iHUB Zorg B.V. (voorheen: Stichting De Nieuwe Kans)	2.053
Stichting Enver	238
Stichting Exodus Zuid-Holland	133
Stichting Fier	3.308
Stichting Sociaal Werk Rotterdam en Rijnmond (voorheen Stichting Humanitas in 2024)	2.664
Stichting Mara	26
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.607
Stichting Pameijer	3.728

Stichting Slachtofferhulp Nederland	257
Subsidies t.b.v. Subsidiekader Jeugdpreventie	12.739
Subsidies tbv (voorschools) schoolmaatschappelijk werk	7.065
Subsidies tbv schoolzorgteams	5.421
Subsidies woningaanpassingen	538
Subsidies tbv kinderopvang plus	120
gro-up Kinderopvang B.V.	95
KindeRdam Kinderopvang B.V.	766
Stichting Enver	31
Stichting Pameijer	48
Stichting Prokino Kinderopvang	95
Van Veldhuizen Stichting	482
Vespercare BV	46
Subsidies tbv jeugdwerk voor gebieden en gebiedsgerichte jeugdactiviteiten	1.558
Informele zorg	2.391
Masterplan Ouderen	1.247
STC-Group/Scheepvaart en Transport	132
Stichting Albeda	447
Stichting Hout- en Meubileringscollege	70
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	316
Overige subsidie tbv VSV jeugd	73
Subsidies tbv GALA WW&I	2.812
Totaal	451.053

Begroting 2025

Sustainable Development Goals

Paginanummer in website: 220

Sustainable development goals

De SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ook Rotterdam heeft de SDG's omarmd en heeft zich aangesloten bij de VNG-campagne '[Gemeenten 4 Global Goals](#)'. In beleid en plannen zoals het Rotterdams Weerwoord, 'Uit de Knoop', Gezond010 en Veilig@Rotterdam zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met de SDG's. Ook bedrijven en organisaties in Rotterdam waaronder de Erasmus Universiteit, Hogeschool Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Unilever en Verstegen spijzen hebben de SDG's doorgevoerd in hun bedrijfsvoering.

Crisissen op het gebied van wonen, energie, klimaat en verdeling van de samenleving leggen extra druk op het realiseren van de ambities van onze stad. Het brede welvaartsbegrip en de duurzame ontwikkelingsdoelen kunnen dienen als gemeenschappelijke stip op de horizon voor alle partijen, in Rotterdam maar ook regionaal en (inter)nationaal, en bieden een gedeelde taal en helpen de krachten van partijen te bundelen. Zo versterken we de samenwerking met onze partners én vergroten we de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven om samen te bouwen aan de toekomst van de stad.

Daartoe verschijnt een Rotterdamse rapportage over de duurzame doelen (internationaal heet dat een 'Voluntary Local Review' (VLR)): een overzicht dat laat zien hoe Rotterdam ervoor staat op elk van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen, wat de aanpak is om de situatie verder te verbeteren en welke inspirerende praktijkvoorbeelden van werken met SDG's er in de stad te vinden zijn.

In de strategische verkenning aan de hand van indicatoren die inzicht bieden in de Staat van de Stad legt de gemeente Rotterdam een link naar het brede welvaartsbegrip en de duurzame doelen: we brengen niet alleen de welvaart van de stad in kaart, maar juist ook het welzijn, alles wat mensen van waarde vinden. En dat niet alleen nu en hier, maar ook 'elders' en 'later'. We willen de negatieve consequenties van onze keuzes niet afwentelen op latere generaties of op plekken elders in de wereld. Zo geven we richting aan beleid en uitvoering en vertalen we een abstract en mondiaal verhaal, naar een Rotterdams verhaal met concrete doelen voor de stad.

De paragraaf Sustainable development goals en de begroting van gemeente Rotterdam

In onderstaande dwarsdoorsnede van de begroting treft u een rapportage aan over SDG's die is gebaseerd op het beschreven beleid in de begrotingsprogramma's. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk begrotingsprogramma het beleid is beschreven en welke bestaande college targets relevant zijn.

SDG 1 en 2: Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

SDG 1 richt zich op het beëindigen van armoede in alle vormen. Rotterdam gebruikt de definitie van het SCP: armoede is de situatie dat mensen gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.

Energiearmoede is een belangrijk en snelgroeiend probleem. Met o.a. de Rijksgelden die we ontvingen, is een aantal projecten opgestart (zoals energiekussers) om energiearmoede tegen te gaan.

In september 2023 is het beleidskader 'Rotterdam voor Iedereen- samen sterk tegen armoede en schulden' vastgesteld door de gemeenteraad. De ambitie van het college met dit beleidskader is drieledig:

We helpen meer Rotterdammers uit de problematische schulden.

We beperken de gevolgen van het leven met financiële problemen door hen te ondersteunen met aanvullende begeleiding en inkomensondersteunende regelingen zolang de schulden bestaan. Wij zetten in op het meer centraal toegankelijk maken van het gemeentelijk hulpaanbod, zowel de inkomensondersteunende voorzieningen als de schulddienstverlening.

We zorgen ervoor dat minder Rotterdammers – en dus ook minder kinderen – leven in armoede. Met effectief en preventief beleid doorbreken we de intergenerationele 'armoedecirkel', zodat kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig en kansrijk te ontwikkelen.

Deze ambities zijn omgezet in 10 concrete doelen waarmee het college een bijdrage levert aan SDG 1 (geen armoede).

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Energietransitie

College targets: College target ondersteuning aanpak schulden

SDG 3: Goede gezondheid en welzijn

Samen met partners werkt de gemeente en GGD Rotterdam-Rijnmond aan een gezonde woon- en leefomgeving door verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit gebeurt door het bewaken van luchtkwaliteit, inzet op voorkomen van schade door hitte en UV- straling, voorkomen van gehoorschade, een gezonder voedselaanbod op diverse plekken in de stad en door het uitbreiden van het aantal rookvrije plekken. Ook werken we aan de verbetering van de gezondheidsvaardigheden van inwoners en gezondheidsvaardige organisaties. Het zijn organisaties die toegankelijk, vindbaar, begrijpelijk en passend zijn.

De gemeente beschermt en bevordert de gezondheid van Rotterdammers. Doel is dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis. Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal en wonen zo lang mogelijk zelfstandig, onder andere door de inzet op valpreventie, zorg- en wijkrestaurants en de Thuisplusflats. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien. Dit gebeurt onder meer door trainingen voor het versterken van sociaal emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en opvoedvaardigheden van ouders/verzorgers.

Voor een goede gezondheid en welzijn stimuleert de gemeente sporten en bewegen. Daarbij verbetert de gemeente het sport- en beweegaanbod dat past bij de deelnemers aan verschillende gezondheidsinterventies. Met een Groen, Gezond en Bewegen-programma wordt gewerkt aan een gezond en groen Rotterdam dat uitnodigt tot bewegen en uitdaagt om te sporten. We willen ook bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven. Hierbij is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen.

Gezond wonen en een klimaatneutraal gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. De gemeente levert, als toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad, in toenemende mate een bijdrage aan de toekomstbestendige stad.

Begrotingsprogramma's: Volksgezondheid, Sport en recreatie, Cultuur, Zorg, welzijn en wijkteams, Bestaande stad en Energietransitie

Collegetargets:

- Collegetarget toename sportdeelname
- Collegetarget realisatie woon(zorg)concepten
- Collegetarget jeugdpreventie

SDG 4: Kwaliteitsonderwijs

De gemeente voert wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voorschoolse educatie (ve), voortijdig schoolverlaten en onderwijshuisvesting. Daarnaast voert de gemeente stedelijk onderwijsbeleid uit waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Voor het vergroten van het aantal doelgroepkinderen dat gebruikt maakt van het aanbod voorschoolse educatie (VE) zetten we in op een wijkgerichte aanpak voor het vergroten van het bereik en een toegankelijke voorschoolse educatie voor peuters in gezinnen met een inkomen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Voor een aantrekkelijkere werkstad voor onderwijsprofessionals zetten we in het bevorderen van zij-instroom, stimuleren anders organiseren, uitbreiding van lerarenbeurzen en Rotterdampas en verbetering van parkeren en beschikbare woningen voor leraren

Het realiseren van een beter en passender ondersteuningsaanbod voor kinderen en jongeren met een ondersteuningsbehoefte gebeurt door in samenwerking met scholen, hulpverleners en ouders beter begrip te krijgen van de oorzaken van thuiszitten en tot effectieve oplossingen te komen. Bovendien investeren we in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen. Bovendien investeren we in de uitbreiding en ontwikkeling van innovatieklassen, de schoolzorgteams en uitbreiding van het jongerenwerk op scholen.

Ter bevordering van de kwaliteit van het onderwijs werken we aan een betere en meer doelgerichte ondersteuning van scholen. Daarvoor stellen we subsidie beschikbaar aan scholen om de kwaliteit van het onderwijs te bevorderen op taal, lezen en rekenen en voor het verstevigen van educatief partnerschap tussen scholen en ouders/verzorgers. Met de uitvoering van de Mbo-werkagenda willen we de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en de samenwerking tussen de gemeente, mbo-scholen en het bedrijfsleven versterken.

Met beleid op Cultuuronderwijs bevorderen we dat alle leerlingen in Rotterdam de kans krijgen zich creatief en cultureel te ontwikkelen, ongeacht het schooltype. Cultuuronderwijs draagt bij aan de benodigde 21e-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de samenleving.

Begrotingsprogramma's: Onderwijs, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets: Collegetarget Een schil om de School

SDG 6: Schoon water en sanitair

We stellen eens per 4 jaar een [nota vervangingsinvesteringen](#) en een nota onderhoud kapitaalgoederen op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan ([GRP](#)). Het (vervangings-)onderhoud voeren we op tijd uit op basis van de vastgestelde nota's en het GRP. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee. Hierbij maken we wijken groener, klimaatadaptatiever en meer biodivers door extra groen en waterbergingen toe te voegen aan lopende buitenruimteprojecten, zoals rioleringsprojecten.

Rotterdam werkt in de waterketen nauw samen met de waterschappen en Evides aan het stedelijk watersysteem van de toekomst, klimaatbestendig en circulair. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit en kwantiteit van de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas.

Begrotingsprogramma: Beheer van de stad

Collegetargets: Geen

SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Voor een duurzaam energiesysteem werken we aan de realisatie van 3,2 km² zonnepanelen in 2026, 350 MW windenergie in 2025 (waarvan 300 MW in de haven) en een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

In de bebouwde omgeving werken we aan energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen. Het streven is dat er in 2028 geen corporatiewoningen en geen bezit van particuliere verhuurders een energielabel E, F en G heeft. Doel is bovendien geen fossiele energie in de woningvoorraad per 2050. Daarbij faciliteren we concernbrede en stadsbrede verduurzaming.

De energietransitie in mobiliteit wordt bereikt door beperking van de uitstoot van schadelijke stoffen met voor 2026 als inzet 20% schone passages binnen de ring. Verder de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring van Rotterdam per 2025, verbetering en uitbreiding van de laadpaalinfrastuctuur, inzet op emissievrij personenvervoer in 2040 en een verduurzaamd gemeentelijk wagenpark in 2030.

Voor een duurzame haven en industrie versnellen we walstroom en stimuleren de verduurzaming van scheepvaart. Doelstellingen die de gemeente nastreeft voor 2030: 90% van de roll-on roll-off, offshore, ferry's, 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom, en dat geldt voor 90% van de grootste containerschepen. Ook wordt gewerkt aan elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing van de industrie.

Begrotingsprogramma: Energietransitie

Collegetargets: Geen

SDG 8: Eerlijk werk en economische groei

Ondernemers zijn van grote waarde voor Rotterdam. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio. De gemeente ondersteunt het verdienvermogen van Rotterdam door optimale gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers, ondersteuning van bestaande mkb'ers bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb en het faciliteren van innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Voor een sterk ondernemersklimaat werkt de gemeente aan het bevorderen we de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren, het versterken en spreiden van toerisme, horeca en hotels in de stad, het versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent en het faciliteren van een circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

De sterke topsportpositie van Rotterdam willen we verzilveren voor de stad op sportief, economisch, toeristisch en maatschappelijk vlak. Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren zodat Rotterdam aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers. Zo is Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte van economische functies toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie, voorzieningen en natuur. De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers. De gemeente zet in op aantrekkelijke winkelgebieden, innovatieve werkgebieden en toekomstbestendige werklocaties.

Via het WerkgeversServicepunt Rijnmond (WSPR) ondersteunt de gemeente zowel het mkb als grotere ondernemingen bij personele vraagstukken. Momenteel zijn er meer vacatures dan beschikbaar personeel. De gemeente stimuleert daarom werkgevers om op een pragmatische manier personeel te werven, bijvoorbeeld door meer te kijken naar competenties dan formele kwalificaties. Daarnaast brengt de gemeente werkgevers en werkzoekenden op diverse manieren bij elkaar en maakt informatie over elkaar inzichtelijk. De focus ligt daarbij op maatschappelijk cruciale beroepen en de drie grote transitie waar onze regio momenteel mee te maken heeft: digitalisering, energietransitie en de overgang naar een circulaire economie.

Rotterdammers die praktische belemmeringen ervaren om stappen te zetten gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid, participatie en het vinden van werk, kunnen rekenen op hulp van de gemeente. Dat gebeurt bij voorkeur in combinatie met op werk en leren gerichte activiteiten.

Rotterdammers in een kwetsbare situatie krijgen specifieke ondersteuning bij hun ontwikkeling. Het gaat om Rotterdammers met fysieke en/of psychische problematiek, jongeren, Rotterdammers met een licht verstandelijke beperking, ouderen, langdurig werklozen met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, statushouders en niet-uitkeringsgerechtigden. Om Rotterdammers met een arbeidsbeperking en/of langdurig werklozen aan het werk te helpen, zet Rotterdam Inclusief onder andere in op detachering van medewerkers met een SW- of Nieuw Beschut-indicatie bij reguliere werkgevers. We stimuleren werkgevers om meer aangepast werk te creëren voor onze doelgroep. Dat doen we door middel van het stimuleren van de beweging richting de impacteconomie, de Rotterdamse werkgelegenheidsparagraaf en social return.

Begrotingsprogramma's: Werk en inkomen, Economische Ontwikkeling, Energietransitie, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets:

- Collegetarget naar 30.000 bijstandsuitkeringen
- Collegetarget handhaven bedrijfsruimte

SDG 9: Innovatie en duurzame infrastructuur

Rotterdam verandert snel. Het aantal Rotterdammers stijgt en de stad groeit. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Hiervoor is een goede bereikbaarheid en doorstroming met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie nodig. De gemeente zorgt voor een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de ring Rotterdam. Dat draagt bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers. Een modal shift naar ov en het creëren van snellere, directere verbindingen verbetert de stedelijke leefkwaliteit en vergroot de kansen op werk, onderwijs en sociale interactie. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord en IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer en een nieuw treinstation bij Stadionpark verbeteren de beschikbaarheid van ov. Aan hoogwaardig openbaar vervoer wordt ook gewerkt door uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk, evenals een hogere kwaliteit van tramlijnen.

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam (internationaal en nationaal) een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie.

Innovatie wordt gestimuleerd door subsidiëring van de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health tech-vestigingsklimaat in Rotterdam. De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden. Verder stimuleert de gemeente het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad. Ondersteuning wordt geboden bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur door operationele samenwerkingsafspraken te maken met aanbieders voor de aanleg van glasvezel.

Voor wat betreft de bestaande infrastructuur wordt (vervangings-)onderhoud op tijd uitgevoerd op basis van de vastgestelde nota's en het Gemeentelijk Rioleringsplan. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel mogelijk mee.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling, Beheer van de stad, Energietransitie

Collegetargets: Geen

SDG 10 en 5: Ongelijkheid verminderen (SDG 10) en gendergelijkheid (SDG 5)

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen (acceptatie, kansengelijkheid) en de gevolgen ervan bestrijden (mentaal welzijn, emancipatie, empowerment). Het actieplan Samenleven beschrijft welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden als woningmarkt, arbeidsmarkt, veiligheid op straat, en waar nodig welke specifieke inzet gericht is op de verschillende discriminatiegronden.

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding voor burgers jonger dan 27 jaar of werk boven 27 jaar) en beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal. We voeren de Wet inburgering uit op basis van de hiervoor bedoelde rijksmiddelen. Statushouders uit eerdere wetten worden, zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden, begeleid naar werk of een opleiding. Verbetering van taal- en rekenvaardigheden en digitale vaardigheden heeft als doel dat Rotterdammers vooruitgaan in gezondheid, werk, geld en persoonlijke ontwikkeling.

De gemeente richt zich er ook op dat Rotterdammers zich op alle levensterreinen zelfstandig kunnen redden, zo nodig met een beroep op familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

In 2025 worden de activiteiten op het gebied van Digitale Inclusie voortgezet, zodat er steeds meer Rotterdammers bereikt worden en ze digitaal gelijke kansen krijgen. In samenwerking met verschillende partijen wordt gewerkt aan digitale geletterdheid en cyberveerbaarheid. Daarbij ondersteunen we verschillende initiatieven van sociale partners in de wijken om juist die Rotterdammers te bereiken die soms moeilijk te bereiken zijn en de hulp (apparaten, internet en training) zo hard nodig hebben.

Verder willen we bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven. Hierbij is van belang dat cultuur toegankelijk is voor iedereen. Met de regeling Lokale Culturele Programmering realiseren we in alle delen van Rotterdam meer actieve en receptieve cultuurdeelname voor en door bewoners, door een vraaggericht en voor iedereen toegankelijk aanbod van kunst en cultuur in heel Rotterdam te realiseren met oog voor het karakter van iedere wijk.

De gemeente stimuleert tot sportdeelname en begeleidt naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Door onder andere inzet van schoolsportclubs, programma's op Cruijff Courts en Krajicek Playground, verenigingen vitaal, toekomstbestendig en toegankelijk te maken en houden, starten van de 'living lab' voor mensen met een licht verstandelijke beperking, inzet van combinatiefunctionarissen, schoolsportverenigingen, swapgym én e-sports activiteiten. Dit doet de gemeente in het bijzonder voor jeugd, volwassenen van 45-65 jaar, ouderen, mensen met een lage sociaal economische status (SES) en mensen met een beperking of achterstand.

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving, Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Cultuur

Collegetargets: Geen

SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen

Doel is dat iedereen fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren in Rotterdam. Om de ruimtelijke kwaliteit van de stad te bewaken, is er welstandsbeleid (in de vorm van de Welstandsnota Rotterdam) en heeft Rotterdam de commissie Omgevingskwaliteit en Cultureel Erfgoed in het leven geroepen. De gemeente levert, als toezichthouder op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad, in toenemende mate een bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering. Het Funderingsloket levert hier een belangrijke bijdrage. In de rol als marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap. Om een basisniveau van fysieke veiligheid en leefbaarheid te behalen of vast te houden is toezicht op het naleven van omgevingsrecht noodzakelijk.

Voor een goede groei en verbinding van de stad willen we bereiken dat binnenstedelijke groei de buitengebieden ontziet en meer draagvlak geeft voor bestaande voorzieningen in de stad. De gemeente zorgt voor voldoende woningen voor alle Rotterdammers, ongeacht hun financiële situatie. Het streven is wijken te creëren die deze diversiteit weerspiegelen, zodat iedereen er een thuis kan vinden en binnen dezelfde wijk kan doorstromen. Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan wijken voor iedereen. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment worden vooral voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers gebouwd. Bij nieuwbouw is altijd aandacht voor duurzaamheid, voorzieningen in de buurt, een aantrekkelijke openbare ruimte, voldoende groen, mobiliteit/parkeren, werkgelegenheid, en sociale cohesie. Hoogwaardige architectuur en stedenbouw dragen bij aan de kwaliteit van de stad. De gemeente daagt zichzelf en de markt uit om met nieuwe woonconcepten te komen die inspelen op de veranderende bevolking met meer alleenstaanden en meer ouderen, zoals optoppen. Er wordt gekeken naar nieuwe instrumenten die het goed functioneren van de woningmarkt bevorderen, zoals het uitsluiten van discriminatie en het betalen van redelijke huurprijzen.

Voor een fijn leven en verblijven in de delta realiseren we groene en blauwe verbindingen en worden rivieroevers verlevendigd. Er is ruim baan voor fietsers en voetgangers. In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veiliger gevoel en ruimte voor ondernemers in de buitenruimte, zoals voor horeca. De komende jaren werken

we aan de aanpak van 20 verkeersonveilige locaties. Meer ruimte geeft mogelijkheden de stad te verdichten, terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig leefbaar blijven. Waar nodig en mogelijk hanteren we een maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm.

De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie. In 'stenige' stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt zij voor betere pleinen met meer groen en groeiruimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien. Tegelijkertijd biedt het meer leefruimte en verbindingen voor plant en dier.

Verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving gebeurt door geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging terug te dringen en de kans te beperken op en het effect van milieu-incidenten bij het werken met en vervoeren van gevaarlijke stoffen.

Rotterdam ambieert een schone stad te zijn door te werken aan het onder controle houden van de overlast door plaagdieren en het verminderen van naastplaatsingen in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget). De aanpak van zwerfafval wordt voortgezet. De inzet is gericht op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau, volgens de CROW-methodiek

Aan een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod wordt gewerkt door de uitvoering van 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen. Hiermee beperken we hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het (riool-)vervangingsprogramma. Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd teneinde de overlast tot een minimum te beperken. Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen. Verder realiseren we jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes en investeren we in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers door jaarlijks 10 slecht toegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Begrotingsprogramma's: Bestaande stad, Beheer van de stad, Stedelijke ontwikkeling en Volksgezondheid

Collegetargets:

- Collegetarget woningbouw
- Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval
- Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid

SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie

We maken stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer, economisch veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam.

In 2050 moet Rotterdam een stad zijn zonder afval. Om dat te bereiken moet de totale hoeveelheid afval afnemen en moeten Rotterdammers het huishoudelijk afval nog beter scheiden. In de [Grondstoffennota](#) staan de maatregelen om dit te stimuleren. Denk hierbij aan gebiedsgerichte communicatie-campagnes, de uitrol van gfe-wijkcontainers in hoogbouw, pop-up milieuparken (inclusief chemokar) enz. We stimuleren circulair hergebruik. Dit doen we door minder, langer, beter en opnieuw grondstoffen te gebruiken. We verbreden, verdiepen en stimuleren het verankeren van circulair denken en doen binnen de gemeentelijke organisatie en in de stad.

Vanuit het programma Economische ontwikkeling laten we het brede mkb meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap. Zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf (mkb) als startende en groeiende bedrijven krijgt ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.

Begrotingsprogramma's: Beheer van de stad, Economische ontwikkeling, Energietransitie

Collegetargets: Geen

SDG 13: Klimaatactie

We werken toe naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050. Rotterdam draagt bij aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en zet voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO₂-reductie in 2025 ten opzichte van 1990. Rotterdam houdt nauwgezet de voortgang en omvang bij van de plannen richting 2030. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot op het gehele Rotterdamse grondgebied. Voor de haven

ondersteunen we met allerlei innovaties de ambities van het Rijk voor reductie in 2030. Per 2040 moet het stedelijk verkeer in Rotterdam vrij zijn van uitstoot van schadelijke stoffen. Al deze doelen haalt Rotterdam alleen in samenwerking met de partners in de stad en de nationale inspanningen vanuit het Rijk. Met het oog op het klimaat en de volksgezondheid is het gehele gemeentelijke wagenpark in 2030 zonder uitstoot.

Voor het gemeentelijk vastgoed is het streven de kernportefeuille uiterlijk in 2027 te voorzien van geactualiseerde duurzame meerjarenonderhoudsplannen (DMJOP's). De gemeente stuurt op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om zo bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen. Dit doen we met maatregelen die passend zijn bij het object dat verduurzaamd moet worden. Daarbij proberen we zoveel mogelijk energieneutraal te verduurzamen en waar mogelijk met een circulaire aanpak en door maatregelen zoals vergroening, waterberging en plaatsing van zonnepanelen. Op 1 mei 2024 lagen er in totaal 23.205 zonnepanelen op bezittingen van de gemeente Rotterdam.

De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2-ambities van de gemeente wordt met de CO2-prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, houden we voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bij.

Begrotingsprogramma's: Energietransitie, Bestaande stad en Beheer van de stad

Collegetargets: Collegetarget CO2 reductie

SDG 14 en 15: Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

Rotterdam heeft aantrekkingskracht als stad en groeit. Steeds meer mensen willen hier (blijven) wonen. Om 'goede groei' mogelijk te maken werken we aan voldoende werklocaties en groen- en maatschappelijke voorzieningen, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw. In een steeds drukker stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom richten we ons op betere routes langs de rivieren, verlevendiging van de oevers door er functies aan toe te voegen, verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie.

Om fijn te kunnen leven in Rotterdam, maakt de gemeente de stad meer biodivers en groener. Daarom is de [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#) opgenomen in de [Groenagenda](#). In 'stenige' stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder zorgt zij voor betere pleinen met meer groen en groei ruimte voor bomen, betere wateropvang en nieuwe groene locaties in de wijken. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien. Tegelijkertijd biedt het meer leefruimte en verbindingen voor plant en dier. Voor vergroting van de bewustwording van en kennis over dierenwelzijn zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden, zoals biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Energietransitie en Beheer van de stad

Collegetargets: Collegetarget 20 ha meer groen

SDG 16: Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Samen met partners, bewoners en ondernemers werken we aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee. De volgende 5 opgaven staan centraal:

1. Wijkveiligheid en veiligheidsbeleving
2. Ondermijnende criminaliteit in stad en haven
3. Cyberweerbaarheid van stad en inwoners
4. Polarisatie, radicalisering en extremisme
5. Jeugdoverlast en -criminaliteit

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. Tevreden zijn over het contact met de gemeente is een belangrijke voorwaarde voor vertrouwen in de overheid. Op basis van signalen van Rotterdammers werkt de gemeente aan een steeds betere dienstverlening. Dit betekent inhoudelijke, duidelijke en begrijpelijke communicatie en het steeds verder verbeteren, ontwikkelen en innoveren van zowel de fysieke als digitale dienstverleningskanalen. Deze manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid.

Zo zet de gemeente zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers door grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid, een betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken en zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda. Met Wijk aan Zet krijgen Rotterdammers meer invloed op wat er gebeurt in hun wijk. In Rotterdam zijn er 37 wijkraden en 2 dorpsraden. De wijk-/dorpsraad brengt bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties samen en luistert naar wat er speelt in de wijk. Dit brengen zij onder de aandacht bij de gemeente Rotterdam. Zo denken en beslissen bewoners en partners mee over wat in hun wijk nodig is.

Begrotingsprogramma's: Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur, Overhead en Belastingen

Collegetargets:

- Collegetarget veilig
- Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening
- Collegetarget Wijk aan Zet

SDG 17: Partnerschappen om de doelen te bereiken

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland: samenwerking is onmisbaar om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te realiseren. Daarom wordt beleid gezamenlijk of in samenspraak met veel verschillende bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden gemaakt. Ook de uitvoering vindt vaak samen plaats.

Zo wordt binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen.

Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio), Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad. Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Verder werken we samen met zuster- en partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comité van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20, EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance). Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen gezien en gewaardeerd.

Begroting 2025

Verbonden partijen

Paginanummer in website: 221

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen, en per beleidsprogramma staat aangegeven welk verbonden partij bijdraagt aan het programma.

Opbouw paragraaf Verbonden Partijen

Voor de Begroting 2025 is de paragraaf Verbonden Partijen als volgt opgebouwd, waarbij waar nodig onderscheid gemaakt wordt qua type verbonden partij:

1. **Beleid en kaders**; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van enkele verbonden partijen die prominent voor de Rotterdamse publieke belangen zijn.;
2. **Lijst van verbonden partijen**, waar de kwalitatieve en kwantitatieve kerngegevens voor de begroting 2025 per verbonden partijen worden weergegeven.

Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende type verbonden partijen die de gemeente Rotterdam kent.

1. *vennootschappen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen en de verwachte dividendstromen richting de gemeente Rotterdam;
2. *stichtingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
3. *verenigingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen verenigingen;
4. *gemeenschappelijke regelingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen gemeenschappelijke regelingen.

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 36 verbonden partijen aan het eind van 2023. Het gaat hierbij om 20 vennootschappen, 4 stichtingen, 2 verenigingen (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen), 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen) en 1 coöperatie. Per type verbonden partij wordt, later in deze paragraaf, nader toegelicht welke relaties worden aangegaan of verbroken.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:

- verbonden partijen;
- stichtingen en verenigingen;
- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen & Coöperaties

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Den Haag
Publiek belang:	De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.
Bestuurlijk belang:	Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	321.555 aandelen met een nominale waarde van 2,16 euro. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van het aandelenkapitaal van de gemeente Rotterdam in BNG bedraagt € 97.000. Gezien deze zeer lage waardering zijn er zeer beperkte financiële risico's met betrekking tot de boekwaarde voor de financiële positie van BNG. De jaarlijkse raming van het dividend van BNG aan de gemeente bedraagt €500.000.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Beleidsdoelen voor 2025 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke rol zullen spelen.

Financiële gegevens *de BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	254.000	300.000	254.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.721	4.615	4.615
Vreemd vermogen per 31/12:	110.819	107.459	107.459

Energietransitie	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Energietransitie	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verduurzaming van de productie, infrastructuur en gebruik van energie en het versterken van decirculaire economie in Rotterdam
Bestuurlijk belang:	Het college is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders
Financieel belang:	De gemeente heeft € 100 mln aan kapitaal toegezegd.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type

	deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Het fondsmanagement is inbesteed bij InnovationQuarter.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Het fonds heeft als target om 4 investeringen te realiseren in 2025. Daarnaast staat 2025 in het teken van de evaluatie die medio 2024 is afgerond, waarbij verschillende aandachtspunten zijn geïdentificeerd om het fonds beter te laten opereren.		
Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	17.955	44.698	44.698
Netto resultaat:	-986	-113	-113
Eigen vermogen per 31/12:	17.955	29.325	29.325
Vreemd vermogen per 31/12:	61	46	46
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan € 2,5 mln consumenten en bedrijven in Zuid-Holland- Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.		
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van 0,05 euro.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit (>40%) en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2024 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de maas. Dit betekent dat er ingezet moet worden op een betere bescherming van de bronnen, een natuurlijker beheer en het beter vasthouden van water op het land. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft tot doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	848.043	848.043	848.043
Netto resultaat:	31.200	49.800	52.200
Eigen vermogen per 31/12:	593.300	627.200	667.400
Vreemd vermogen per 31/12:	877.000	886.100	939.500

Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in Rotterdam en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente houdt alle aandelen in de vennootschap. De gemeente als aandeelhouder wordt vertegenwoordigd door het college van B en W in de AvA.		
Financieel belang:	De gezamenlijke boekwaarde van de Glazen Maas vennootschappen ('Infrastructuur' en 'Exploitatie') bedraagt € 150.000, van dit bedrag wordt € 25.000 toegerekend aan 'Exploitatie' en € 125.000 aan 'Infrastructuur'. Bij beëindiging van de vennootschappen wordt een zo hoog mogelijke opbrengst van de activa nagestreefd.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het publiek belang is nog onvoldoende aanwezig om het behoud van de deelneming te rechtvaardigen. Veroudering van het netwerk en het verliezen van opbrengsten om de instandhoudingskosten te dekken zijn risico's. Met het oog op de voorgenomen beëindiging van de deelneming worden investeringen in het netwerk en de commerciële inspanningen zoveel als mogelijk teruggebracht, waarbij uitgangspunt is dat de waarde maximaal behouden wordt tot het moment van daadwerkelijke afwikkeling van de deelneming.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De inspanningen zijn gericht op het zo optimaal als mogelijk afstoten van de bezittingen van de beide Glazen Maas vennootschappen en daarna het liquideren van de vennootschappen.		
Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	25	25	25
Netto resultaat:	10	nnb	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	66	nnb	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	20	nnb	nnb

Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.		
Bestuurlijk belang:	Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	Omvang van de gedane kapitaalstorting van € 395.000 bij oprichting van de vennootschap.		

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gezamenlijke boekwaarde van de Glazen Maas vennootschappen ('Infrastructuur' en 'Exploitatie') bedraagt € 150.000, van dit bedrag wordt € 25.000 toegerekend aan 'Exploitatie' en € 125.000 aan 'Infrastructuur'. Bij beëindiging van de vennootschappen wordt een zo hoog mogelijke opbrengst van de activa nagestreefd.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De inspanningen zijn gericht op het zo optimaal als mogelijk afstoten van de bezittingen van de beide Glazen Maas vennootschappen en daarna het liquideren van de vennootschappen.		
Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	125	125	125
Netto resultaat:	4	nbn	nbn
Eigen vermogen per 31/12:	340	nbn	nbn
Vreemd vermogen per 31/12:	16	nbn	nbn
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het havenindustriële complex.		
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.		
Financieel belang:	De boekwaarde van Havenbedrijf Rotterdam op de financiële balans van de gemeente is €6.450 mln		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Financieel gering risico. HbR heeft als gevolg van de langdurige contractopbrangsten een stabiele voorspelbare inkomstenstroom. Daarnaast beschikt het Havenbedrijf over een zeer sterke vermogenspositie en een hoge solvabiliteit.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	HbR streeft naar een gematigde kostenontwikkeling, het versnellen van de verduurzaming in de haven en positioneert zich als een slimme partner in de logistieke keten. Met name met betrekking tot de doelstellingen tav duurzaamheid en CO2 reductie staat er nog veel te doen. In 2025 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	327.144	6.276.000	6.450.000
Netto resultaat:	234.000	272.000	275 .000
Eigen vermogen per 31/12:	4.553.000	4.713.000	4.850.000
Vreemd vermogen per 31/12:	1.657.000	1.563.000	1.600.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Hoofddorp
Publiek belang:	Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Op dit moment is de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in 2021 als stille vennoot (limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financieel belang:	Het financieel belang van de gemeente Rotterdam is € 4 mln. Het bedrag wordt per investering in delen opgevraagd en de kosten van het fonds worden per kwartaal opgevraagd.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	2023 was het laatste jaar van de investeringsperiode van dit fonds. Na afloop van deze periode mag er niet meer in nieuwe bedrijven geïnvesteerd worden, wel kan nog in bestaande participaties verder geïnvesteerd worden.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	3.000	3.130	3.958
Netto resultaat:	-1.700	nbn	nbn
Eigen vermogen per 31/12:	21.193	nbn	nbn
Vreemd vermogen per 31/12:	1.854	nbn	nbn

ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Badhoevedorp
Publiek belang:	Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Deze deelneming vertegenwoordigd een boekwaarde van circa € 2,2 mln op de gemeentelijke balans.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Het fonds ICFII bevindt zich in de afbouwfase. De investeringsperiode is geëindigd en de ondernemingen moeten voldoende groeien om verkocht te kunnen worden. Het sluiten van het fonds is afhankelijk van de voortgang van de verkoop van de laatste participaties en kan nog enkele jaren duren.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	2.161	2.187	2.187
Netto resultaat:	17	nnb	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	2.700	nnb	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	4.250	nnb	nnb
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Den Haag		
Publiek belang:	De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 660.000 en € 165.000 voor de (nog) niet in de exploitatiebijdrage geïntegreerde bijdrage Zuid-Hollands Investeringsplatform (ZIP). De gemeente heeft een extra kapitaalstorting toegezegd van € 7,7 mln vanuit de Eneco-middelen; deze kapitaalstorting zal in 2022 en 2023 geëffectueerd worden.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. Dit risico is meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Eind 2023 staat een externe evaluatie gepland van IQ, vanuit de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt gekeken naar de output sturing vanuit IQ, hoe de Rotterdamse beleidswensen doorvertaald worden naar het handelen van IQ en hoe de gemeente als aandeelhouder meer op impact kan sturen. 2024 zal in het teken staan van hoe de uitkomsten van deze evaluatie te verwerken.		
Financiële gegevens * Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2024 als leidraad	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	10.633	10.000	10.633
Netto resultaat:	6.453	-2.821	-2.821
Eigen vermogen per 31/12:	117.630	90.000	90.000
Vreemd vermogen per 31/12:	36.956	10.000	10.000
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 561.155.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Voort is de boekwaarde met €6.000 beperkt te noemen en wordt er op basis van de huidige inzichten geen afboeking verwacht.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Er zijn geen beleidsdoelen. Deze N.V. is enkel opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III. Voor de ontwikkelingen wordt naar de toelichting van ROM-D Dordtse Kil III verwezen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	6	6	6
Netto resultaat:	28	3	nmb
Eigen vermogen per 31/12:	82	77	nmb
Vreemd vermogen per 31/12:	350	200	nmb

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Dordrecht
Publiek belang:	Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.
Bestuurlijk belang:	De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 561.155.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente ontvangt geen dividend vanuit de vennootschap dus er is geen risico op missende dividendbaten. Het financiële risico voor de gemeente Rotterdam is gering en beperkt tot de boekwaarde van € 560.000. Op dit moment zijn er geen indicatoren waartoe tot afboeking van deze boekwaarde zou moeten worden besloten. Naar inzicht van de vennootschap is de marktwaarde en de verwachte totale opbrengsten van de gronden en het daarvan afgeleide door de gemeente gehouden belang groter dan de boekwaarde. ROM-D verwacht in 2025 het resultaat op de uitgaven aan de gemeente en andere aandeelhouders uit te keren.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De vennootschap verwacht dat ze in 2025 haar doel bereikt en alle gronden zijn uitgegeven, waarna de vennootschap kan worden beëindigd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*

Boekwaarde	561	561	561
Netto resultaat:	5.564	630	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	17.207	16.330	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	1.500	1.000	nnb

RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur en aan deze infrastructuur verbonden metro- en tramvoertuigen..
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W heeft aandelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.
Financieel belang:	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations). Risico zeer laag, boekwaarde is nihil.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Het beheer en onderhoud van de rail en infrastructuur van de RET conform de afspraken met de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) hierover.

Financiële gegevens *	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad			
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	14	14	14
Vreemd vermogen per 31/12:	645.787	675.000	675.000

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	De gemeente heeft 99,2% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 7,5 mln.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e.o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. In 2023 is het RET niet gelukt een positief resultaat te boeken; dit o.a. door de nasleep van COVID-19 en de gestegen energieprijzen. Hiervoor wordt met de RET, MRDH en de RET gezocht naar de mogelijkheden voor een rendabele business case; dit heeft eind 2023 geleidt tot een gezamenlijk opgesteld toekomstperspectief. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging en de agiostorting ad EUR 7,5 mln, waarbij eind 2024 verwacht wordt een additionele kapitaalstorting te doen ad EUR 15 mln.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	2025 staat in teken van het uitvoeren van het toekomstperspectief dat is opgesteld eind 2023. Dit gaat o.a. in op het realiseren van reizigersgroei, het slimmer inzetten van toezichtsmiddelen en het doorzetten van interne bezuinigingen bij de RET. Ook wordt er eind 2024 een kapitaalstorting van EUR 15mln gedaan vanuit de gemeente Rotterdam. Daardoor stijgt de boekwaarde.		
Financiële gegevens * Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	7.500	7.500	22.500
Netto resultaat:	-6.386	-15.127	-15.127
Eigen vermogen per 31/12:	144.170	150.556	150.556
Vreemd vermogen per 31/12:	362.482	318.845	318.845
Royal Schiphol Group NV		Treasury	Vennootschap
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Schiphol, Haarlemmermeer		
Publiek belang:	Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.		
Bestuurlijk belang:	Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
Financieel belang:	4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van 454 euro.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,2 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating Short term S&P van A-) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een punt van aandacht is de tariefstijging en de hoge capex kosten op de financiële positie. RSG zit nu in een fase waarin ze haar financiële positie tracht te versterken. Om die reden wordt eind 2024 gesproken over het dividendbeleid over 2025. Voorlopig staat het dividend nog op 0 geraamd in de begroting van 2025.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Voltooien van het tarievenoverleg over de periode 2025-2028 en verkrijg goedkeuring van de ACM om de tarieven per 1 april 2025 te verhogen om de verliezen in investeringen van de RSG van de afgelopen 4 jaar te kunnen verrekenen. Vaststellen van de beoogde kapitaalallocatie en het beoogde financiële rendement, wat leidt tot een robuuste financiële prestatie van RSG. Opstellen, consulteren en afronden van het Mid Term Plan (2024-2035) en Airport Development Plan (2025-2028). Vaststellen uitvoeringsplannen voor het uitfasen van 90% van het aardgasvolume (t.o.v. 2019) van de eigen gebouwen in 2030. Voorzien van alle bagage afhandelingswerkstations voor het einde van Q3 van een goed functionerende tilhulp. Overeenstemming bereiken met de sectorpartners over de aanpak met betrekking tot de vermindering		

van ultrafijne deeltjes bij op Schiphol Airport. Het nieuwe leiderschapsteam (top 45) oprichten om verandering te stimuleren, beslissingen te nemen en de samenwerking te verbeteren.

Financiële gegevens * Royal Schiphol Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam. Daartoe zijn gegevens van begroting 2022 opgevoerd.	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
Netto resultaat:	157.000	245.000	245.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.499.000	3.447.000	3.447.000
Vreemd vermogen per 31/12:	4.934.000	4.900.000	4.900.000
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofdlijnenbesluit College).
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Financieel belang:	De boekwaarde van Sportbedrijf Rotterdam op de financiële balans van de gemeente is 6.551 mln.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente Rotterdam is voor circa 80% van de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. Financieel gezien beschikt het Sportbedrijf heeft een goede solvabiliteit en liquiditeit en voldoende weerstandsvermogen. Sportbedrijf Rotterdam heeft in 2023 een organisatorische herstructurering doorgevoerd. Het doel blijft echter om zoveel mogelijk Rotterdammers in beweging te krijgen. Het Sportbedrijf heeft nieuwe activiteiten opgezet en nieuwe doelgroepen bereikt. Sportbedrijf Rotterdam heeft in 2023 geïnvesteerd in het verduurzamen van haar sportaccommodaties. Het Sportbedrijf zal in 2025 streven om deze doelen te blijven behalen. Sportbedrijf Rotterdam gaat in 2025 voor 50% minder CO2 uitstoot t.o.v. 2018 en verwacht bij te dragen aan de Rotterdamse klimaatdoelen.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	In 2023 heeft het Sportbedrijf besloten om het juridische structuur van Sportbedrijf Rotterdam aan te passen en te versterken door de kosten te bewaken en wendbaarheid en innovatie te bevorderen. Verder is er op 2023 een nieuwe koers voor de komende 10 jaar bepaald die zal bijdragen aan de 'duurzame groei' van Sportbedrijf Rotterdam.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	200	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	7.500	10.466	10.466
Vreemd vermogen per 31/12:	10.800	15.540	15.540
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

C.V.

Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.
Financieel belang:	De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstorting is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	2024 stond in het teken van de beëindiging van de eerste 10 jaar contractperiode van het fonds. Dit is een moment van heroriëntatie van het fonds. Dit heeft geleid tot een aantal veranderingen. Enerzijds is de wens door de gemeente uitgesproken om het fonds in stand te houden in haar huidige positie: dus investeren in Rotterdam, gepositioneerd op afstand van de gemeente, maar met vertegenwoordiging in het investeringscomité. Dit comité bewaakt de kaders waarbinnen het fonds investeert. Een herijking van deze strategie is aan de orde. Daarnaast trekt Kansen Voor West / de Staat der Nederlanden zicht terug uit de CV overeenkomst en worden hun aandelen overgedragen aan de gemeente. Dit heeft wel tot gevolg dat de eisen die KvW aan de geïnvesteerde middelen stelt, nog tot 2032 op een groot deel van het fonds rusten. Het fondsmanagement met SVn zal worden inbesteed, voor de volgende managementperiode. Eind 2024 wordt de nieuwe investeringsstrategie vastgesteld, de nieuwe samenstelling van het investeringscomité bekrachtigd opdat per 2025 dit is geëffectueerd. De nieuwe strategie brengt meer focus op de hele stad Rotterdam en ruimte / Vastgoed. De verwachting is dat er meer het het fonds vitale kerngebieden zal worden samengewerkt.

Financiële gegevens * Begroting 2024 niet vastgesteld - betreft concept bedragen	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-888	-235	-274
Eigen vermogen per 31/12:	11.243	14.769	14.497
Vreemd vermogen per 31/12:	0	0	0

Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Stadsherstel Historisch Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam

Publiek belang:	Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.
Financieel belang:	15.470 aandelen van elk nominaal 100 euro.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Stadsherstel is laat al jaren een stabiel resultaat zijn met jaarlijks een winst van circa 0,5 mln. Dankzij haar aantrekkelijke vastgoed en gediversifieerde huurdersbestand heeft Stadsherstel ook tijdens de covid pandemie haar bezettingsgraad en huuropbrengsten op peil weten te houden.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Er zullen verdere stappen worden gezet om de uitvoering van de originele uitbreiding van het Heinekengebouw in Crooswijk mogelijk te maken. Gemeenten Rotterdam heeft zich gecommitteerd om - met het oog op deze ontwikkeling voor een bedrag van EUR 0,8 mln bijkomende aandelen te kopen (waarvan EUR 0,2 mln reeds gestort is). Stadsherstel onderzoekt de mogelijkheid om de Noorse Kerk in Het Park te verwerven en te exploiteren.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	1.547	2.347	2.347
Netto resultaat:	526	nmb	nmb
Eigen vermogen per 31/12:	19.531	nmb	nmb
Vreemd vermogen per 31/12:	13.013	nmb	nmb

Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam
Publiek belang:	Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879) en energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Stedin
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam 131.852 cumulatief preferente aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam is 31,69%.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	"De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is €63,9 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen. Bij de toetreding van de Staat is het dividendbeleid gewijzigd. Er is een staffel overeengekomen op basis waarvan bij een relatief beperkte winst een hoger dividend wordt uitgekeerd en er bij een hoge winst een hoger aandeel daarvan gereserveerd blijft in de onderneming. In de begroting van de gemeente wordt een conservatieve inschatting gehanteerd. "
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	"De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet. Dit betekent dat Stedin ook in 2025 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. In Rotterdam probeert Stedin samen met de gemeente, TenneT en Havenbedrijf de in het havengebied opgetreden

capaciteitsknelpunten in het elektriciteitsnet op te lossen. Verder zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit, o.a. door onverminderd en gericht te investeren en nog meer in te zetten op data en digitalisering om het inzicht op potentiële knelpunten te vergroten. Op dit moment wordt gewerkt aan een Warmtestrategie. Door het gebruik van Warmte kan de behoefte aan elektriciteit (bijvoorbeeld voor warmtepompen) afnemen en bestaande gasinfrastructuur vervangen. Zo verminderen investeringen in warmte óók de vraag naar andere investeringen. Een integraal energiesysteem kan bestaan uit gas, elektra én warmte. Met de warmtestrategie laat Stedin zien hoe zij binnen het verzorgingsgebied een rol kan pakken in Warmte op plekken waar deze een duurzaam en haalbaar alternatief bieden binnen het energiesysteem. Deze strategie is nog in ontwikkeling en onderhavig aan goedkeuring door aandeelhouders. De kapitaalbehoefte volgens het huidige meerjareninvesteringsplan tot 2027 is naar verwachting ingevuld. Dit is mede als gevolg van de toetreding van de staat. De staat wil garanderen dat de cruciale investeringen in het energienetwerk gedaan blijven worden en heeft daarom een belang in Stedin genomen. Als gevolg van de toetreding van de Staat is het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam verwaterd. Daarmee is ook het deel dividend waartoe gemeente Rotterdam gerechtigd is afgenomen. "

Financiële gegevens * Stedin Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.** Exclusief eventuele aanvullende vermogensstortingen	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	63.916	63.916	63.916
Netto resultaat:	162.000	17.000	173.000
Eigen vermogen per 31/12:	3.221.000	4.100.000	3.290.000
Vreemd vermogen per 31/12:	5.063.000	5.600.000	5.572.000
Stadion Feijenoord		Vennootschap	Te continueren
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Stadion Feijenoord		Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Het aandeelhouderschap is ontstaan vanuit de conversie van een achtergestelde lening uit 1994 ten behoeve van de renovatie van De Kuip. Het (nieuwe) stadion speelt een belangrijke rol in de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Feyenoord. Daarnaast is het voor Rotterdam belangrijk om een multifunctionele evenementenlocatie in de stad te hebben.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente heeft als houder van één aandeel in beperkte mate zeggenschap in de aandeelhoudersvergadering (0,02%).		
Financieel belang:	Aan het preferente aandeel van de gemeente is een agioreserve van € 7,9 mln verbonden.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het stopzetten van de stadionontwikkeling heeft de financiën van Stadion Feijenoord onder druk gezet.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De gemeente volgt de ontwikkelingen bij het stadion, indien er zich een gunstige mogelijkheid aandient zal de gemeente haar aandelen vervreemden.		
Financiële gegevens Stadion Feijenoord werkt met een gebroken boekjaar van 1-7 tot en met 30-6. *Begroting 2024 niet beschikbaar - begroting 2023 als leidraad	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	13.391	7.941	7.941

Netto resultaat:	1.657	nnb	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	-15.151	nnb	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	36.943	nnb	nnb
Swanbridge Capital B.V.		Treasury	Vennootschap
Te continueren			
Verbonden partij - Vennootschappen en coöperaties	Taakveld	Soort	Status
Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	De gemeente hecht waarde aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.		
Bestuurlijk belang:	Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.		
Financieel belang:	Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de aandelen.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Swanbridge focust in 2025 op het verkopen van de resterende participaties in haar bezit.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Boekwaarde	700	327	536
Netto resultaat:	-80	nnb	nnb
Eigen vermogen per 31/12:	952	nnb	nnb
Vreemd vermogen per 31/12:	1845	nnb	nnb

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de tabel hierboven wordt nadere informatie gegeven voor de vennootschappen waarin de gemeente Rotterdam een aandeelhouderschap kent. De tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Hieronder wordt een korte uiteenzetting gegeven over de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming;
2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming

De gemeente was eind 2023 aandeelhouder in 21 vennootschappen, waarbij de intentie is om haar deelname in 15 vennootschappen te continueren en in 6 vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen). Daarnaast hebben we deelname in een coöperatie.

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV zijn de verbonden partijen die bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uitkeren aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-out ratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2025 van bovengenoemde is afgerond €108 mln.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in 5 vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Glazen Maas Exploitatie B.V. & Glazen Maas Infrastructuur B.V., Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V., Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V., en Stadion Feijenoord N.V.

De liquidatiefase van SSC Flex B.V. en MultiDiensten Rotterdam B.V. zijn op 1 januari 2024 gestart.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente, bij een beëindiging, afhankelijk is van derden, waaronder de desbetreffende deelneming, debiteuren en crediteuren, of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is dat nadrukkelijk een kader is opgenomen voor (investerings-) fondsen. Deze vorm wordt vaker toegepast bij de in- en oprichting van verbonden partijen. Daarnaast is ook de Leidraad Governance opgenomen in het beleidskader. De kern van de leidraad is het gebruik van een gemeente breed *relatie-classificatiemodel*. In dit model worden organisaties op basis van criteria ingedeeld en wordt per categorie uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

- De gemeente heeft een nieuwe versie van het Beleidskader Verbonden Partijen; deze is begin 2023 door de gemeenteraad behandeld.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen - zo wordt er in het Beleidskader ingegaan op de relatie tussen & bevoegdheden voor de Raad vis-a-vis de Verbonden Partijen.. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf of de verkoop van het Warmtebedrijf de gemeenteraad juist voorafgaand aan de besluitvorming wordt betrokken.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

Koppeling met Coalitieakkoord Rotterdam 2022-2026: Eén Stad

In het Coalitieakkoord staan de beleidsvoornemens om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo zijn onder andere het Havenbedrijf, Stedin en het Energietransitie, waarvan de gemeente Rotterdam aandeelhouder is, belangrijke partners voor de gemeente in de energietransitie, maar ook in kwesties van arbeidsgelegenheid. Zo wordt er bijvoorbeeld met bedrijven in de Rotterdamse haven samengewerkt aan de om- en bijscholing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of oudere werkzoekenden.

Feyenoord heeft aangegeven dat het realiseren van een nieuw stadion in de huidige marktomstandigheden niet haalbaar is. Dit begrijpt de gemeente Rotterdam.

Belangrijkste beleidsvoornemens & beleid voor verbonden partijen met "verhoogd risico"

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Ook wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2025 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen voor de meest omvangrijke deelnemingen wanneer wordt gekeken naar de impact op de publieke (verduurzaming, energievoorziening, betaalbaarheid en mobiliteit) en financiële (dividend en gestort kapitaal) belangen voor de gemeente.

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten.

In 2025 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

2. Stedin

Om de overgang naar schonere energie mogelijk te maken en ruimte te bieden voor het aansluiten van woningen en bedrijven worden miljarden geïnvesteerd in de energienetten. Netbeheerder Stedin – waarvan Rotterdam de grootste aandeelhouder is – heeft hiervoor kapitaal nodig. Als aandeelhouder is voor Rotterdam, in het kader van publieke belangen, de overgang naar schonere energie, naast de betaalbaarheid, ook van belang. Rotterdam en de andere aandeelhouders hebben daarom extra eigen vermogen ingebracht en hebben een deel van de winst niet laten uitkeren. Ook zijn nieuwe aandeelhouders toegetreden. Door deze maatregelen is het vermogen met honderden miljoenen versterkt. Tot 2027 is de kapitaalbehoefte van Stedin hiermee voldoende ingevuld. In 2026 wordt bekeken of er daarna nog een kapitaalbehoefte zal zijn, en hoe hoog die dan is. Dit gebeurt mede aan de hand van de nieuwe (tarieven)regulering van de ACM en de verwachtingen die er dan zijn over de nog benodigde investeringen.

In 2024 is de strategie van Stedin bijgesteld zodat de onderneming een rol kan spelen in het ontwikkelen en beheren van warmtenetten, als onderdeel van de energietransitie. Hiermee kan nuttig gebruik gemaakt worden van restwarmte, bijvoorbeeld uit de industrie. Bovendien kan door de inzet van warmtenetten de noodzaak om te investeren in het elektriciteitsnet (zie hieronder) verlaagd worden, omdat er dan minder vraag is naar stroom voor warmtepompen. Vanwege de bedrijfseconomische risico's die aan warmtenetten verbonden zijn is een kader overeengekomen waarbinnen de warmte-activiteiten ontplooid kunnen worden.

Het oplossen van netcongestie, ofwel de file op het stroomnet, is het belangrijkste thema voor het bedrijf. De financiële randvoorwaarden om de benodigde investeringen te kunnen doen zijn voorlopig ingevuld, maar er zijn ook andere beperkingen. Bijvoorbeeld schaarse beschikbaarheid aan medewerkers die ook opgeleid moeten worden, de beschikbaarheid van materialen en soms zijn de processen rond ruimtelijke ordening en dergelijke heel ingewikkeld. De verzwaaring van het elektriciteitsnet is daarmee een proces van jaren. Daarom wordt ook ingezet op intensievere benutting van het bestaande net, bijvoorbeeld in de daluren, zodat het net tijdens de piekuren minder belast hoeft te worden.

3. RET

Eind 2023 heeft RET samen met gemeente Rotterdam en Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) een plan opgesteld om de komende jaren weer financieel gezond te worden. Dat doet RET door op meerdere aspecten maatregelen te treffen. Zo komt er een slimmere manier van toezicht houden in de tram, voert RET een nieuwe aanpak in om het ziekteverzuim te verminderen en krijgt het busnetwerk een slimmere invulling.

Onderdeel van de afspraken tussen RET, gemeente en MRDH is dat de gemeente een kapitaalstorting in RET doet, van ten hoogste € 25 mln. In 2024 vindt een storting van €15 mln plaats. De storting is verwerkt in Begroting 2025/Tweede herziening 2024.

Voor deze storting is een dividendstroom terug te verwachten, net zoals bij een storting vanuit een private aandeelhouder. Het inboeken van deze dividendenstroom vindt later plaats.

4. Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2024 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de Maas. Evides is met het ministerie van IenW in overleg om de verontreiniging van PFAS bij de bron aan te pakken, zodat de vervuiling van de Maas wordt teruggedrongen. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft de doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit alles zorgt voor een stijgende investeringsdruk bij Evides (net zoals bij de andere waterbedrijven in Nederland). De organisatie kan deze investeringen met eigen middelen dragen. Als aandeelhouder is het voor Rotterdam is duurzaamheid, naast betaalbaarheid, ook een belangrijk onderwerp.

Stichtingen

Verbonden partij - Stichtingen	Programma	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs	Stichting	Te continueren
Verbonden partij - Stichtingen	Programma	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Goede uitvoering en spreiding van het openbaar onderwijs in Rotterdam.		
Bestuurlijk belang:	De gemeenteraad is toezichthouder van de stichting BOOR. De gemeenteraad keurt de strategische beleidskoers, de begroting en de jaarrekening goed. Daarnaast benoemt zij de leden van het college van bestuur, waarvan specifiek de voorzitter in functie.		
Financieel belang:	n.v.t.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	n.v.t.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	n.v.t.		
Financiële gegevens *betreft nog niet vastgestelde bedragen	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	2.910	-5.522	-6.007
Eigen vermogen per 31/12:	63.089	49.567	43.560
Vreemd vermogen per 31/12:	127.516	133.845	139.078

Stichting Bibliotheek Rotterdam	Cultuur	Stichting	Te continueren
Verbonden partij - Stichtingen	Programma	Soort	Status
Stichting Bibliotheek Rotterdam	Cultuur	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.		
Bestuurlijk belang:	Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.		
Financieel belang:	De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam rapporteert geen actuele risico's. In 2023 is de voorziening voor groot onderhoud significant bijgesteld door het definitief besluit om de centrale vestiging te verbouwen. Hierdoor wordt in deze vestiging alleen nog incidenteel onderhoud gepleegd. De impact door inflatie is beperkt gebleven en de risico's die hieruit voortvloeien zijn gemitigeerd door de Bibliotheek (maatregelen) en de Gemeente (verhoogd accres). Inflatie blijft ook in de toekomst een onzekere faktor die wordt gemonitord. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden. Op dit moment		

lopen de ledenaantallen weer op, maar is nog onbekend of dit een correctie is op de Corona-periode of een werkelijke trendomslag. Met de aanstaande verhuizing van de centrale vestiging wordt rekening gehouden met een tijdelijke terugval in het ledenaantal. Verder is de tijdelijke financiering van de SPUK-locaties een risico voor de toekomst. In de aanloop naar 2026 en verder zal er een druk op de organisatie komen om deze locaties kostendekkend te krijgen zonder dit ten laste van andere dienstverlening te brengen. Het Rijk stelt hier vanaf 2025, eerst via een decentralisatie-uitkering en later via het gemeentefonds, middelen voor beschikbaar. Het risico in terugloop van eigen inkomsten is tegenover voorgaande jaren niet gewijzigd. De afhankelijkheid van subsidie-inkomsten is even groot. Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoereikende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening. Het risico wordt structureel gemonitord door Bibliotheek Rotterdam.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:

2025 is het eerste jaar van de nieuwe beleidsperiode (2025 - 2028). Het meerjarenbeleidsplan voor deze periode is opgesteld aan de hand van de door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten. Bibliotheek Rotterdam richt zich samen met de doelgroepen op de verdere ontwikkeling van hun taal- en digitale vaardigheden. Waar mogelijk versterkt Bibliotheek Rotterdam de impact van samenwerkende partners, het onderwijs, voorschoolse voorzieningen, welzijn, culturele organisaties en andersom. Verder zal in 2025 het aantal bemande en onbemande openingsuren worden uitgebreid en specifiek worden afgestemd op het gewenste serviceniveau in het gebied en werkt de bibliotheek binnen de bibliotheekbranche aan de verbetering van hun online aanwezigheid, toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. Voor Kunst en Cultuur wordt verder gebouwd aan co-creatie in de programmering door intensievere samenwerking met wijkpartners en culturele instellingen. De bibliotheek biedt neutrale podia voor andersdenkenden en faciliteren open gesprekken en debatten. De Erasmuscollectie en Atlas van Stolk worden daarbij ingezet voor dialoog en burgerschap.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	1.732	11	5
Eigen vermogen per 31/12:	10.540	10.551	10.556
Vreemd vermogen per 31/12:	5.392	5.202	5.222

Stichting Natuurstad	Sport en recreatie	Stichting	Te continueren
Verbonden partij - Stichtingen	Programma	Soort	Status
Stichting Natuurstad	Sport en recreatie	Stichting	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		
Bestuurlijk belang:	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodigde informatie		
Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 340.000 en jaarlijkse subsidie van € 9,4 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Natuurstad biedt een laagdrempelig aanbod aan educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. De activiteiten zijn tot nu toe vooral gericht op kinderen. Het gaat om instandhouding van 8 kinderboerderijen en lessen natuureducatie voor kinderen in de leeftijd van basisonderwijs. In 2023 zet Natuurstad haar beleid door qua vernieuwing van de producten en met de bijbehorende ontwikkeling van de organisatie.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Natuurstad zet in op de personele ontwikkeling van de medewerkers, een gezonde financiële situatie en een sterke relatie met de gemeente. Natuurstad ziet risico's in hogere kostenstijgingen gegeven de externe ontwikkelingen qua o.a. energieprijzen.		
Financiële gegevens * Begroting 2023 niet	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*

beschikbaar - begroting 2022 als leidraad			
Netto resultaat:	0	nnb	
Eigen vermogen per 31/12:	1.387	nnb	
Vreemd vermogen per 31/12:	1.976	nnb	
Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Stedelijke ontwikkeling	Stichting	Te continueren
Verbonden partij - Stichtingen	Programma	Soort	Status
Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Stedelijke ontwikkeling	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Het publiek belang is gelegen in het kunnen uitvoeren van een gezamenlijk programma van mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering in de regio op de korte termijn. In dit programma worden deel- en gezamenlijk belangen van de moederorganisaties geïntegreerd. Via de stichting kunnen aanbestedingen worden gedaan ter uitvoering van dit programma.		
Bestuurlijk belang:	De wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit is lid van de stuurgroep, die de jaarplannen, met daarin de strategische doelen, en de begroting vaststelt. De stichting kent een Raad van Toezicht, de leden waarvan door de stuurgroep zijn benoemd.		
Financieel belang:	De gemeente betaalt een vaste jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 272.000. Daarnaast kan de gemeente werkbudgetten, aanbestedingen en projecten mede-bekostigen op basis van het jaarplan.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door de directe aansturing vanuit de stuurgroep heeft de stichtingsbestuurder een strikt mandaat, dat met waarborgen is omkleed, zodat er geen bijzondere financiële risico's voor de moedersorganisaties zijn.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	In 2022, het startjaar van de stichting, heeft Zuid-Holland Bereikbaar de organisatie opgezet waarin acht partijen samenwerken en een gezamenlijk programma vormgeven en uitwerken, gericht op bereikbaarheid en duurzame gedragsverandering. De samenwerkingsovereenkomst is aangegaan voor onbepaalde tijd, waarbij elke partij de mogelijkheid heeft om schriftelijk op te zeggen met een opzegtermijn van drie jaar. Het gezamenlijk belang is uitgewerkt in een gedragen jaarplan 2022 en 2023. Inhoudelijke pijlers werden in 2023 verder ontwikkeld op het gebied van planning en programmering van hinder-gevende infrastructurele projecten alsook evenementen en op het gebied van verkeersmanagement, mobiliteitsmanagement, communicatie en ontwikkeling. In 2024 worden deze activiteiten verder uitgebouwd en vindt tevens een evaluatie van deze verbonden partij plaats met alle betrokken partijen. Daarnaast is een gebiedsgerichte aanpak gestart met het vormen van vier gebiedsteams en bijbehorende gebiedstafels in Zuid-Holland. Hieronder valt gebiedsaanpak Rotterdam en omgeving, waar tevens omliggende gemeenten aan deelnemen. Streven is voor eind 2023 een breed gedragen gebiedsagenda Rotterdam te hebben, waar in 2024 de eerste acties uit volgen. Tot slot voert Zuid-Holland Bereikbaar diverse projecten uit omtrent mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering. Voor Rotterdam betreft dit onder andere de werkgeversaanpak Duurzame Mobiliteit, de logistieke aanpak Ecostars en de mobiliteitsmaatregelen bij de renovatie van de Roseknoop (tot half 2024) en gedragsverandering bij werkzaamheden bij Hofplein. In navolging van de acties in 2024 vanuit de breed gedragen gebiedsagenda is voor 2025-2027 een breed gedragen gebiedsprogramma opgesteld. Streven is om vanaf 2025 vanuit dit programma diverse projecten op het gebied van hinder en gedragsverandering te realiseren. Het gesprek voor financiële dekking zullen eind 2024 plaatsvinden. Halverwege 2024 zijn de aanbevelingen vanuit de evaluatie door de partners besproken en uitgewerkt. Het streven is om deze uitwerking eind 2024 afgerond te hebben. In het jaar 2025 zal het meerjarenplan 2025-2027 vormgegeven worden, wordt de opgestelde ontwikkelagenda verkeersmanagement verder uitgewerkt en wordt de ontwikkelagenda mobiliteitsmanagement opgesteld.		
Financiële gegevens * De financiering van Stichting Zuid-Holland Bereikbaar	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*

bestaat uit exploitatie-, werk- en projectbudgetten afkomstig van de samenwerkingspartners. Stichting Zuid-Holland Bereikbaar heeft geen winstoogmerk. Eventueel batig saldo wordt toegevoegd aan het eigen vermogen. Het eigen vermogen is niet voor uitkering vatbaar, maar moet worden besteed conform de doelstellingen van de Stichting.** in voorgaande P&C producten was een foutieve tekst opgenomen over de financiële gegevens van deze verbonden partij. De tekst en bijbehorende financiële rapportage zijn in deze rapportage gecorrigeerd.

Netto resultaat:	2678	247	-350
Eigen vermogen per 31/12:	2989	2.700	2.350
Vreemd vermogen per 31/12:	5379	2.500	2.500

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er geen sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder ‘gesubsidieerde instellingen’ en is het geen verbonden partij. In 2022 kent de gemeente Rotterdam vier stichtingen die zich classificeren als verbonden partij. Al deze stichtingen worden in 2025 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Verbonden partij - Verenigingen		Programma	Soort	Status
Wigo4It C.V.		Werk en inkomen	Vereniging	Te continueren
Verbonden partij - Verenigingen	Programma		Soort	Status
Wigo4It C.V.	Werk en inkomen		Vereniging	Te continueren

Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:	Den Haag			
Publiek belang:	Zonder winstoogmerk de ICT-functie ten behoeve van het Inkomensdomein (aanvragen en verstrekken uitkering) voor de sociale diensten van de G4 te verzorgen			
Bestuurlijk belang:	De coöperatie heeft een onafhankelijke directie en hiërarchisch daarboven geplaatste raad van commissarissen die door de G4 worden benoemd. Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) is in de algemene leden vergadering. De gebruikersraad heeft een adviesrol richting de directie over de kwaliteit en doelmatigheid van de dienstverlening, de functionaliteit van de producten en de roadmap voor de productontwikkeling.			
Financieel belang:	In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer 25.000 euro in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam in 2024 is naar verwachting 6,5 mln euro.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In de voorlopige begroting 2025 gaat de bijdrage van Rotterdam omhoog met 0,3M euro. Let wel: de gehanteerde verdeelsleutel waar de bijdrage op is gebaseerd is nog niet gebaseerd op de juiste peildatum, wat te maken heeft met het moment van opstellen van de voorlopige begroting. Dit geldt ook voor de gehanteerde indexatie. Bij de definitieve begroting 2025 zal Wigo4it voor de indexatie gebruik maken van de augustusraming van het CPB. (50% loonvoet sector overheid (ilso) en 50% index materiële overheidsconsumptie (imoc). Vaststelling van de begroting 2025 vindt begin december plaats in de ALV. Zodra het RMW systeem voor Rotterdam uitgezet kan worden zullen kosten voor beheer, onderhoud wegvallen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Er wordt op verzoek van de steden ingezet op het besparen met IT c.q. het IKV-product binnen het inkomensdomein. Met de uitwerking van het jaarplan en begroting 2025 wordt aangesloten bij deze behoefte.			

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	-3.164	-400	-400
Eigen vermogen per 31/12:	2.632	2.232	1.832
Vreemd vermogen per 31/12:	16.685	10.000	10.000

Dimpact	Dienstverlening	Vereniging	Te continueren
Verbonden partij - Verenigingen	Programma	Soort	Status
Dimpact	Dienstverlening	Vereniging	Te continueren

Algemene gegevens	
Vestigingsplaats:	Enschede
Publiek belang:	Volgens artikel 2 van de statuten fungeert de coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.
Financieel belang:	Rotterdam betaalt een jaarlijkse contributie voor het lidmaatschap van Dimpact (circa 1,4 mln)

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De ratio voor het weerstandsvermogen is vastgesteld op 1,2. De gesignaleerde risico's bedragen € 2,6 mln . Het weerstandsvermogen had minimaal 3,1 mln moeten bedragen. Dit is niet het geval en is veroorzaakt door de tijdelijke financiering van 1 programma uit het eigen vermogen.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	In het bedrijfsplan 2025 wordt de strategie vastgelegd. Menselijke maat, laagdrempelige en betrouwbare dienstverlening op maat zijn hierbij leidend.		
Financiële gegevens * het vastgestelde bedrag van het vreemd vermogen is niet opgenomen in de begroting/het bedrijfsplan 2023	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	412	-1	156
Eigen vermogen per 31/12:	2.747	2.664	944
Vreemd vermogen per 31/12:	4.138	-	-

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten. Zo is de gemeente Rotterdam bijvoorbeeld lid van de vereniging "Wigo4it". Dit is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) - integrale ICT-oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de verenigingen Wigo4it en Dimpack.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen		Programma	Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond		Volksgesondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma		Soort	Status
GGD Rotterdam-Rijnmond	Volksgesondheid		Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:	Rotterdam			
Publiek belang:	De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.			
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.			
Financieel belang:	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2025 in totaal € 16,05 mln. De totale bijdrage van de gemeente Rotterdam is voor 2025, op basis van inwoneraantal, € 8,3 mln voor het totale basistakenpakket. Dit is inclusief het gedeelte aan kinderopvang en de extra bijdrage voor TBC voor Rotterdam. Dit laatst komt omdat het aantal TBC gevallen in Rotterdam aanzienlij hoger is dan bij de andere gemeenten in de gemeenschappelijke regeling.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De begroting 2025 van de gemeenschappelijke regeling GGD Rotterdam-Rijnmond is in 2024 conform nieuwe tarieven opgebouwd waarbij ook exstra geld is toegekend voor de versterking van de taken infectieziektebestrijding, GGD rampen opvangplan (GROP) en crisisbeheersing en ondersteuning en advisering bestuur gemeenschappelijke regeling. Hierdoor kunnen de taken in ieder geval weer op het wettelijk minimumniveau uitgevoerd worden. De begroting 2025 is ten opzichte van de begroting 2024 alleen opgehoogd met indexatie conform de kring van gemeentesecretarissen (6,8%) en de nieuwe inwoneraantallen per 1-1-2024. De GGD-RR is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van de gemeente Rotterdam. Rotterdam is daarom risicodragend voor de GGD. De GGD legt verantwoording af over de bedrijfsvoering aan het College van de gemeente Rotterdam. Met ingang van 2024 is de systematiek van de verrekening van de basistaak kinderopvanginspecties gewijzigd waardoor er niet meer afgerekend wordt. Voor Rotterdam betekent dit een verlaging van het risico omdat alle gemeenten nu meebetalen aan de onvoorspelbaarheid van de benodigde inspecties en een risicoopslag van 5% betalen.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De Wet publieke gezondheid (Wpg) is het kader waarbinnen de GGD namens de gemeenschappelijke regeling de basistaken uitvoert voor de deelnemende gemeenten. De wet draagt het college van burgemeester en wethouders van alle gemeenten op tot uitvoering en continuïteit van de publieke gezondheidszorg en de samenhang hierbinnen te bevorderen. Verder moet vanuit deze taak de afstemming met de curatieve gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen bevorderd worden.Ter uitvoering van de bij wet opgedragen taken draagt het college van burgemeester en wethouders zorg voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijkegezondheidsdienst.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)		Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	nvt		N.v.t.	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	nvt		N.v.t.	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	nvt		N.v.t.	nvt
Grondbank RZG Zuidplas		Stedelijke ontwikkeling	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma		Soort	Status
Grondbank RZG Zuidplas	Stedelijke ontwikkeling		Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Den Haag		
Publiek belang:	Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 0,9 mln. Er is op dit moment voor 2024 geen sprake van een deelnemersbijdrage. In het verleden waren deelnemersbijdragen wel noodzakelijk, omdat de Grondbank de rentekosten niet mocht activeren (opplussen op boekwaarde van de gronden), omdat de (verwachtings)waarde van de gronden dat niet toe stond. Door de in 2021 gesloten koopovereenkomst steeg de (verwachtings)waarde van de gronden, waardoor het wel mogelijk werd om de (rente)kosten geheel te activeren. Per 2021 betalen de deelnemers dus ook geen deelnemersbijdrage meer. Er is een kans dat gezien de gewijzigde situatie en de nog aan te passen koopovereenkomst, in de toekomst er vanuit de Grondbank toch weer een deelnemersbijdrage wordt gevraagd. Of dit het geval is, is nu nog niet in te schatten, de gesprekken tussen de Grondbank en Zuidplas over de aanpassing van de koopovereenkomst worden binnenkort opgestart.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Op 1 juli 2021 zijn de Grondbank RZG Zuidplaspolder en de gemeente Zuidplas een koopovereenkomst overeengekomen voor de overdracht van alle gronden van de Grondbank. Deze koopovereenkomst is gesloten onder de ontbindende voorwaarde dat het omgevingsplan voor de functies wonen en werken onherroepelijk wordt. Het risico dat het omgevingsplan niet onherroepelijk wordt is klein. In dat worst case scenario zal er sprake zijn van afboeking van de waarde van de gronden en een verliesneming voor de deelnemers. Uitvoering van de koopovereenkomst zal voor de Grondbank leiden tot een budgetneutrale afsluiting. Zuidplas heeft in de zomer van 2023 aangegeven dat zij door de sterk gewijzigde economische omstandigheden geen integrale grondexploitatie voor de gehele ontwikkeling kunnen vaststellen en daarmee niet de middelen hebben om in één transactie de volledige positie van de Grondbank over te nemen. Zuidplas heeft wel de planologische procedures doorgezet en is aan het onderzoeken onder welke voorwaarden een gefaseerde afname van de gronden van de Grondbank mogelijk is. Gevolg hiervan is dat de Grondbank niet, zoals nu opgenomen in de gemeenschappelijke regeling, eind 2024 kan worden beëindigd. Momenteel wordt het besluitvormingsproces doorlopen om de regeling voor het einde van het jaar te verlengen met 10 jaar. De (financiële) effecten van de gefaseerde uitname door Zuidplas kunnen nog niet goed worden ingeschat. Het uitgangspunt en streven blijft om de Grondbank budgetneutraal af te kunnen sluiten.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De bestemmingsplannen zijn in 2024 door de raad van Zuidplas vastgesteld. Er zijn meerdere beroepen ingediend bij de Raad van State, waardoor het nog onzeker is of en wanneer er sprake zal zijn van een onherroepelijk bestemmingsplan. Eind 2024 zal de gemeenschappelijke regeling verlengd moeten worden (zie ook de risico-inschatting). In 2025 zullen de eerder met Zuidplas gemaakte afspraken over de afname van de gronden herzien moeten worden.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	11.000	-	
Eigen vermogen per 31/12:	-	-	
Vreemd vermogen per 31/12:	93.000	97.000	100.500
Instandhouding en Beheer DCMR	Stedelijke ontwikkeling	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Soort	Status
Instandhouding en Beheer DCMR	Stedelijke ontwikkeling	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Schiedam		

Publiek belang:	De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieup expertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.		
Bestuurlijk belang:	De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2024 € 23,4 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een ratio weerstandsvermogen aangehouden van $1,0 < x < 1,4$. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Ook in 2025 ligt de aandacht binnen het werkpakket van de GR DCMR op de wettelijke vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de advisering bij complexe vraagstukken op het gebied van gezondheid en leefomgevingskwaliteit bij de woningbouwopgave en NOVEX Rotterdamse haven.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	4.134	2.903	3.466
Vreemd vermogen per 31/12:	10.700	12.414	21.259
Jeugdhulp Rijnmond	Zorg, welzijn en wijkteams	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Soort	Status
Jeugdhulp Rijnmond	Zorg, welzijn en wijkteams	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.		
Bestuurlijk belang:	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.		
Financieel belang:	De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2023 € 143,6 mln. De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato. Vanaf 2023 kopen de gemeenten Maassluis, Vlaarding en Schiedam specialistische jeugdhulp zelf in, hierdoor zal de relatieve bijdrage van de gemeente stijgen.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Er is een risico op verhoging van de bijdragen van gemeenten, dit betekent dat Rotterdam de bijdrage moet verhogen, als er een naheffing komt.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De gemeenten hebben samen een visie op de jeugdhulp: de Regiovisie Nabij en Passend. In regionaal (GRJR-)verband bouwen de gemeenten aan een "jeugdhulp-infrastructuur" die aansluit bij "sterke lokale infrastructuren". Gemeenten zorgen zo dat gezinnen in hun leefomgeving ondersteuning en basishulp kunnen vinden die op elkaar aansluiten. En dat op het juiste moment zo nodig ook persoonsgebonden specialistische hulp komt. Om tot een realistische begroting te komen, met minder tegenvallers achteraf, is ingeschat welke hulp in welke mate beschikbaar moet zijn.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*

Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	-	-	-
Vreemd vermogen per 31/12:	-	-	-
Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Soort	Status
Metropoolregio Rotterdam - Den Haag	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:	Rotterdam		
Publiek belang:	De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.		
Bestuurlijk belang:	Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in Algemeen Bestuur.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2025 € 2,06 mln (€ 3,07 per inwoner).		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Sinds 2017 financiert de MRDH zowel de bestaande als de toekomstige railinvesteringen in het OV zelf. De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde railinvesteringen. Voor elke verstrekte lening, garantstelling en borgstelling, wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH eind 2017 de Verordening bussenleningen vastgesteld. Ook voor elke verstrekte lening wordt een toereikende risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH. De benodigde weerstandscapaciteit voor de financieringsactiviteiten wordt in 2024 bereikt. Er is dan geen dekkingstekort op de te bereiken reserve. De meerjarenbegroting geeft aan dat er na 2025 ook toevoegingen aan de reserve nodig zullen zijn om de benodigde weerstandscapaciteit te bereiken.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	De begroting 2025 gebruikt de zes ambities uit de Strategische Agenda MRDH 2023-2026 'Met elkaar, voor elkaar' als kader voor de invulling van de begroting: 1) Investeren in bereikbaarheid om de bewonersgroei in de regio te faciliteren. 2) Toekomstbestendige economie faciliteren. 3) Actieve en collectieve vormen van mobiliteit stimuleren. 4) Vernieuwen van werklocaties. 5) Versterken van het regionale mobiliteitsnetwerk. 6) Herstellen van het OV-systeem. In de begroting 2025 zijn drie programma's opgenomen waarin de doelstellingen zijn uitgewerkt door het beantwoorden van drie vragen: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en Wat mag dat kosten? Dat zijn de programma's 1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, 2. Infrastructuur verkeer en openbaar vervoer en het programma 3. Economisch Vestigingsklimaat.		
Financiële gegevens * betreft concept bedragen die nog goedgekeurd moeten worden	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	905	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	35.422	43.522	40.517
Vreemd vermogen per 31/12:	1.502.717	1.697.948	1.502.047
Nieuw-Reijerwaard	Stedelijke ontwikkeling	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Soort	Status
Nieuw-Reijerwaard	Stedelijke ontwikkeling	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Gemeente Ridderkerk		
Publiek belang:	De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.		
Bestuurlijk belang:	Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In 2023 zijn meer gronden verkocht dan begroot . Het jaar 2024 laat dezelfde positieve ontwikkeling zien. Voor bijna alle kavels zijn inmiddels al prijsafspraken gemaakt zodat het risico van verkoopprijs verminderd.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	voorgenomen grondverkoop realiseren		

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	136.720	69.891	60.174

Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Veilig	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma	Soort	Status
Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Veilig	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats:	Rotterdam-Europort		
Publiek belang:	De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.		
Bestuurlijk belang:	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt € 10,6 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Het boekjaar 2023 is met een positief financieel resultaat van EUR 1,7 mln afgesloten. De positieve algemene reserve (EUR 3,8 mln) en de eveneens ten opzichte van 2022 toegenomen bestemmingsreserves zorgen voor een toename van het eigen vermogen tot EUR 6,7 mln. In relatie tot het benodigde weerstandvermogen is de omvang van de algemene reserve ruim voldoende. Tegelijkertijd zijn de langlopende schulden op 31-12-2023 met 1,4 mln (6,8%) afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Geconcludeerd kan worden dat de financiële positie van de GB in 2023 verder versterkt is. De solvabiliteit is gestegen van 16% (ultimo 2022) naar 21% (ultimo 2023), wat in relatie tot de door de VNG gestelde norm voldoende is. Met name de forse uitzetting van personeelslasten (als gevolg van stijging		

CAO-lonen) en benodigde investeringen in materieel leiden voor 2025 tot een aanzienlijke stijging in de benodigde bijdragen van de deelnemers in deze GR. Om deze stijging enigszins te dempen is door deze deelnemers besloten om in 2025 EUR 0,5 mln aan de algemene reserve te onttrekken, en het is allesbehalve ondenkbaar dat een dergelijke keuze in een toekomstig begrotingsjaar nogmaals gemaakt zal worden. Betrokkenen dienen zich wel te realiseren dat dit 'eenmalig' geld is, wat in de toekomst tot een nog grotere uitzetting van de contributie zal leiden. De GB heeft voor de komende jaren nog wel een aanzienlijke verplichting ten aanzien van FLO-uitkeringen: de cumulatieve verplichting per jaareinde 2023 bedraagt EUR 23,9 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens de BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het OLGB is op de hoogte van dit risico.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:

Regeling 'Door010' en flankerend beleid Het zogenaamde 20-jarenbeleid, waarbij repressieve medewerkers maximaal 20 jaar een bezwarende functie mogen uitoefenen, wordt door medewerkers van zowel de GB als de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond (VRR) als (te) begrenzend ervaren. Om alternatieven te onderzoeken is in 2022 een project gestart met de opdracht om vorm te geven aan een beleidsrichting, die zich richt op het duurzaam doorbrengen van de repressieve jaren, waarbij medewerkers langer dan 20 jaar een bezwarende functie kunnen vervullen. Het beleid, dat uit dit project is voortgekomen, heeft de naam 'Door010' gekregen. In 2024 zal naar verwachting de regeling 'Door010' door betrokken partijen geaccordeerd worden. De verwachting is dat de GB in 2025 aanvullende afspraken zal moeten maken in de vorm van ondersteunende dienstverlening, als ook de inrichting van het systeem voor verlofsparen. Daarnaast zal het beleid rondom passende functies voor collega's 'in de herfst van hun carrière' in 2025 verder doorontwikkeld moeten worden. Opleiden – Vakbekwaam Blijven Om vakbekwaam te blijven is het van belang dat de GB hiervoor een meerjaren-oefenbeleidsplan heeft waarin een industriële (aantoonbare) norm (industriële incidentbestrijdingswerkwijze) wordt omschreven die in de komende jaren bereikt moet worden. Naast theoretische kennis en het uitvoeren van verplichte oefeningen bij lidbedrijven vergt dit doel tevens realistisch oefenen op oefencentra, inclusief het oefenen met schuim. De GB wil de komende jaren borgen dat alle repressieve medewerkers voorbereid zijn op de industriële incidenten in het gebied, de verschillende artikel 31-scenario's onafhankelijk van de lidbedrijven beheersen en zorgen dat, door het uitvoeren van testen, de lidbedrijven compliant blijven. Onderdeel hiervan is ook een adequate registratie van de vakbekwaamheidsactiviteiten. Passend binnen de aanbevelingen van de audit door de afdeling Industriële Veiligheid van de VRR, die plaatsvond in 2023, vinden hier goede ontwikkelingen in plaats. De GB heeft eveneens tot doel om in de komende periode de adviezen, die voort zijn gekomen uit een cultuuronderzoek vanuit de Erasmus Universiteit, te implementeren. Eén van onderliggende doelen hierbij is te komen tot een cultuur waarin iedereen zich veilig voelt, mensen weten waar ze aan toe zijn (één team, één taak) en passende erkenning en waardering plaatsvindt op alle niveaus binnen de organisatie. Het zijn van een goede werkgever vormt ook een belangrijk onderdeel van het in 2022 opgestelde visiedocument 'Stip op de horizon': de GB wil graag personeel behouden maar ook voldoende en geschikt personeel kunnen aannemen; verandering in de wervingsstrategie heeft inmiddels geleid tot het gewenste resultaat. Blusschuimtransitie De transitie naar fluorvrij blusschuim zal in 2025 ver gevorderd zijn. Naar alle waarschijnlijkheid zal het volledige materieel, waaronder de voertuigen, aangepast zijn voor gebruik van fluorvrij schuim. In 2025 zal de GB de lidbedrijven, daar waar nodig, ondersteunen in hun MOC ten aanzien van de transitie. Tevens zal in 2025 worden gestart met de transitie van de voorraad schuimvormend middel van CBP (installaties voor bestrijding van tank(put)branden) naar een fluorvrije variant. Daarnaast zal de GB zich blijven richten op de gevolgen van de energietransitie. De energietransitie is geen bedreiging, maar zal wel voor andere activiteiten en producten zorgen in het gebied. Andere activiteiten betekenen ook andere risico's en scenario's die wellicht een andere aanpak en voorbereiding vergen. De energietransitie zal de GB derhalve in al haar aspecten gaan raken – materieel, vakbekwaam blijven, vakbekwaam worden en planvorming/procedures. Het is van het grootste belang voor de organisatie om tijdig op deze ontwikkelingen te kunnen inspelen. Netwerkkrol GB Indien relevant zal de GB de verbinding zoeken met andere stakeholders – de milieudienst DCMR, de Veiligheidsregio's, de koepelorganisaties, de collega-bedrijfsbrandweren binnen het Platform Industriële Incidentbestrijding, het Havenbedrijf, etc. De GB zal derhalve ook in 2025 verder investeren in haar netwerkkrol.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	1.754	0	-/- 511
Eigen vermogen per 31/12 (na verwerking resultaat):	6.720	7.053	6.875
Vreemd vermogen per 31/12:	23.944	22.117	22.101

Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond		Veilig	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma		Soort	Status
Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Veilig		Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:	Rotterdam			
Publiek belang:	Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.			
Bestuurlijk belang:	De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.			
Financieel belang:	De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2022 € 54,5 mln (excl IOV gelden, DVO+ en FLO € 49,97 mln). De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2024 € 63,8 mln (excl. DVO+ € 62,5 mln).			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt een netto risico benoemd van 4.994k. Bestaande uit de risico's: • Duurzame piketorganisatie• Vakbewaamheid• Personele capaciteit brandweervrijwilligers• Bouwsteen verplichtend karakter• Spreiding en beschikbaarheid ambulancezorg • Fiscale risico's• Ontwikkeling GHOR			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	Uitvoering geven aan de tweede tranche van de ontwikkelagenda; waaronder:• Investeren in oefencapaciteit en materiaal. • De versterking en verduurzaming van de piketorganisatie. • Het voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. • Verdere inrichting van het Veiligheids Informatie Knooppunt (VIK, voorheen MIC) • De opbouw van expertise op de energietransitie en het bijscholen van adviseurs op dit gebied. Daarnaast wordt het eerder opgestelde greenfieldscenario bij de Ambulancedienst (de optimale post- en opkomstlocatie) voorbereid en wordt er gestart met het realiseren van de post- en opkomstlocaties. Tot slot is de ambulancedienst bezig met inbedding van het Zorgcoördinatiecentrum als vast onderdeel van de reguliere zorgverlening.			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023 (geactualiseerd)		Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	2.361		0	0
Eigen vermogen per 31/12:	9.664		8.282	7.254
Vreemd vermogen per 31/12:	99.080		97.905	95.775
Recreatieschap Rottemeren	Stedelijke ontwikkeling		Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Verbonden partij - Gemeenschappelijke regelingen	Programma		Soort	Status
Recreatieschap Rottemeren	Stedelijke ontwikkeling		Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens				
Vestigingsplaats:	Schiedam			
Publiek belang:	Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openlucht recreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.			

Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur. Rotterdam is voorzitter van beide besturen.		
Financieel belang:	De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. Per 2025 verandert de verhouding, deze wordt naar rato van inwoners per gemeente. Voor Rotterdam betekent dit dat de bijdrage van 91% daalt naar 86% van het tekort op de begroting. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2025 € 4,1 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen berekend: de maximum omvang van de gekwantificeerde risico's bedraagt € 87k. Daarmee is de ratio van het Weerstandsvermogen >2 en uitstekend te noemen.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2025:	In mei 2021 is het Ontwikkelplan voor Landschapspark De Rotte vastgesteld. Dit Ontwikkelplan geldt voor de komende 10 jaar. In 2022 is tranche 1 van het uitvoeringsplan voor de komende jaren vastgesteld. Dit wordt in 2023 en 2024 uitgevoerd. Voor het vervolg wordt een uitvoeringsagenda opgesteld. In het Lage Bergse Bos een kwaliteitsimpuls uitgevoerd, parallel aan de aanleg van de A16 die ook door dit gebied loopt.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025*
Netto resultaat:	-237	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	12.498	10.857	9.327
Vreemd vermogen per 31/12:	6.020	3.255	3.390

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2025 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar Lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Geen.

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

Geen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

- [Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)
- [Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)
- [Code Corporate Governance](#)
- [Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2023](#)

Begroting 2025

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Paginanummer in website: 222

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Beleid

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente over voldoende weerstandsvermogen beschikken. Dit houdt in dat de gemeente over voldoende capaciteit beschikt om de financiële risico's op te kunnen vangen die niet zijn afgedekt. De gemeente wil ook voorkomen dat iedere onvoorziene, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen of dat er juist een onnodig hoge financiële buffer wordt aangehouden.

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de verhouding tussen twee componenten, de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid rondom het weerstandsvermogen is erop gericht om de verhouding tussen de benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit ten minste 1,0 te laten zijn. Dit wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit (de teller) minstens gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit (de noemer). Oftewel, dat er genoeg middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) aanwezig zijn om de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) op te vangen.

Om de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen, wordt periodiek geïnventariseerd welke grote financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. In het risico-simulatiemodel wordt, gegeven de ingevoerde risico's, een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gemaakt aan de hand van 5000 automatisch gegenereerde mogelijke situaties en met een percentage van 95% zekerheid. Dit betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit 95% van de mogelijke situaties weerspiegelt. Onderstaand is weergegeven welke risico's zijn betrokken bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Tevens is toegelicht hoe het risicoprofiel zich ten opzichte van de Voorjaarsnota 2024 heeft ontwikkeld.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de onderstaande bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De risicoreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (op dit moment zijn dit de kredietrisicoreserve, de bestemmingsreserve BUIG (gebundelde uitkering voor inkomensgerechtigden), de bestemmingsreserve decentralisatie AWBZ (algemene wet bijzondere ziektekosten) en de bestemmingsreserve Tweedelijns WMO (wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugdhulp);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Bij de tabel ontwikkeling weerstandsvermogen wordt toegelicht en inzichtelijk gemaakt hoe het weerstandsvermogen zich in de loop van de tijd ontwikkelt.

Indien op enig moment het weerstandsvermogen als gevolg van forse financiële tegenvallers minder dan 1,0 bedraagt, worden er maatregelen getroffen die het aannemelijk maken dat het weerstandsvermogen zo spoedig mogelijk weer 1,0 of meer zal bedragen.

Risico's

In onderstaande tabel worden de financiële risico's ($\geq$ € 1,0 mln) welke mee worden genomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-quantificeerbare risico's. Per kwantificeerbaar risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden in jaar
Grondexploitaties	buiten model	35.000	35.000	2024 e.v.

Op basis van de actuele inzichten uit de Markt-, Grond- en Vastgoedrapportage Rotterdam is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit voor de grondexploitatieportefeuille wordt berekend als het verschil tussen het huidige ingerekende scenario (base-case) en een realistisch worst-case scenario. Door de huidige volatiële markt ligt het worst-case scenario op dit moment beduidend dicht bij het base-case scenario dan voorgaande jaren, wat leidt tot een relatief lage benodigde weerstandscapaciteit.

Leningen en garanties	buiten model	5.298	5.298	2024 e.v.

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.

Inkomensregeling (BUIG)	10%	0	55.000	2024
	30%	0	55.000	2025
	40%	0	55.000	2026
	30%	0	55.000	2027
	25%	0	55.000	2028

Het BUIG-saldo is het verschil tussen de inkomsten die Rotterdam van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen (het BUIG-budget) en de verstrekte bijstandsuitkeringen aan Rotterdammers. Het verwachte BUIG-saldo voor het lopende en volgende begrotingsjaar worden in de exploitatiebegroting verwerkt. Het risico is dat het geraamde BUIG-saldo negatiever uitpakt. Specifieke risico's zijn:

- Als het Rotterdamse bijstandsvolume een ongunstigere ontwikkeling van het aantal uitkeringen kent dan het landelijke bijstandsvolume zal dit leiden tot een financieel tekort.
- In de huidige begroting is voor het BUIG-budget uitgegaan van het nader voorlopig budget 2024 (gepubliceerd eind april 2023). Mede op basis hiervan zijn inschattingen gemaakt voor het BUIG-budget 2024 en 2025. Eind september 2024 wordt het definitief budget 2024 en het voorlopig budget 2025 gepubliceerd. Een risico is dat het BUIG-budget lager is dan waar in de begroting van is uitgegaan.
- In de Voorjaarsnota 2024 is voor het jaar 2024 uitgegaan van een risico van 25%. Gezien het huidige verloop van het bijstandsvolume (t.o.v. het landelijke gemiddelde) wordt een kans op een groter BUIG-tekort dan waar in de begroting van is uitgegaan verlaagd naar 10%. Voor de overige jaren is het risico gelijk gebleven.
- In 2025 is het verwachte tekort verwerkt in de begroting, maar is het risico hoger dan in 2024 vanwege de grotere onzekerheid over de ontwikkeling van het (Rotterdamse en landelijke) bijstandsvolume en het BUIG-budget in 2025.
- In de huidige begrotingssystematiek wordt ervan uitgegaan dat in het jaar 2026 en verder de uitkeringslasten gelijk zijn aan het BUIG-budget (het BUIG-saldo is dus nul). Gezien de tekorten in 2024 en 2025 is er een hogere kans op tekorten in 2026 en verder. Voor 2027 en 2028 daalt het risico t.o.v. 2026 waarbij wordt verondersteld dat door het treffen van gerichte maatregelen (bv door het maken van afspraken met SZW m.b.t. het BUIG-budget of inzet van specifiek beleid) de kans op een BUIG-tekort gaat afnemen. Voor het bepalen van het maximale tekort op de BUIG wordt uitgegaan van 10% van de BUIG lasten (circa € 550 mln). Voor een eventueel extra tekort kan namelijk een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren).

Renterisico	50%	0	1.760	2024
	50%	0	12.601	2025
	50%	0	27.854	2026
	50%	0	34.781	2027
	50%	0	36.813	2028

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen.

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	11.000	2026

	50%	0	22.000	2027
	50%	0	33.000	2028

Het vervolgtraject van de herijking van het gemeentefonds (w.o. onderzoeken grootstedelijke kosten, centrumfunctie en overige eigen middelen) vanaf 2026 en het periodieke onderhoud van het gemeentefonds vanaf 2026 kan tot een lager gemeentefonds leiden.

Gemeentefonds (BTW-compensatiefonds)	15%	0	15.000	2024
	25%	0	10.000	2025 e.v.

Risico dat -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds (BCF) zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	15.000	2024 e.v.

Risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Werkgeverspremies en CAO gemeenten	50%	0	22.500	2025 e.v.

Nog niet afgesloten cao voor een deel van het jaar 2025 kan leiden tot financiële consequenties. De huidige CAO loopt t/m maart 2025. Het opgenomen risico is een financiële vertaling van ongeveer 2% hogere uitkomst dan geraamd. E.e.a. heeft in principe een doorwerking naar het indexeringspercentage van subsidies en andere afgeleide indices. Gezien de relatief hoge cao van 2024 (6%).

OZB-opbrengsten	40%	0	10.000	2024 e.v.

De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.

Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2024 e.v.

In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeenten, wat gepaard ging met forse bezuinigingen én een geheel nieuwe werkwijze. Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de invulling van de Ambtelijke Opdracht Zorg is meerjarig een sluitende zorgbegroting neergelegd. Het risico bestaat echter dat de hierin gepresenteerde en in de hierop aansluitende bestuursopdracht nader uit te werken kostenbeheersingsmaatregelen, onvoldoende effect sorteren. De zogeheten compensatieplicht uit de Wmo 2015 ligt hier mede aan ten grondslag (gemeenten dienen iedereen die In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeente. Iedereen die op basis van deze wetten zorg vraagt en geïndiceerd krijgt, dient die zorg ook te krijgen (compensatieplicht). Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt het afremmen van de groei in de zorg nagestreefd. Het risico bestaat dat de zorguitgaven ondanks de (deels nog in te vullen) beheersingsmaatregelen buiten de budgettaire kaders treden.

Tweedelijns Wmo (aanvullend)	35%	0	3.000	2025
	35%	0	15.000	2026 e.v.

Het ambitieniveau m.b.t. de Bestuurlijke Opdracht Zorg wordt verhoogd. Het risico bestaat dat dit hogere ambitieniveau niet (volledig) wordt gerealiseerd

Tweedelijns Wmo (rijkslobby)*	50%	0	35.000	2025
	50%	0	55.000	2026 e.v.

In het Coalitie-akkoord is besloten tot het in de begroting opnemen van extra baten vanuit het Rijk voor de gemeentelijke uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, vanuit een daarop gerichte lobby richting het Rijk. Ingeboekt is een bedrag van € 20 mln in 2024, € 40 mln in 2025 en € 60 mln in 2026 en alle jaren erna. Hiervan is inmiddels ongeveer € 5 mln m.i.v. 2025 gerealiseerd. Dit betekent dat er in onze boeken nog € 20 mln in 2024 openstaat, € 35 mln in 2025, en € 55 mln in 2026 en alle navolgende jaren. De inboeking van de extra baten vormde een gedeeltelijke oplossing van het ten tijde van het Coalitie-akkoord actuele budgettaire knelpunt in de zorg. Grofweg is hiermee destijds 1/3 deel van het totale knelpunt opgelost. Eveneens 1/3 deel is toen opgelost vanuit de algemene middelen, en 1/3 deel met (nog te concretiseren) maatregelen die leiden tot besparingen in de zorglasten. Er is inmiddels een onderzoek gestart in opdracht van het ministerie van VWS naar de financiële houdbaarheid van de Wmo, waar ook de VNG bij betrokken is. De onderzoeksresultaten worden niet eerder dan eind 2024 verwacht. Daarom wordt het nu - begin 2024 - niet meer realistisch geacht dat het voor 2024 ingeboekte bedrag gerealiseerd gaat worden, en is het voorstel om dit nu als tegenvaller in het financiële beeld te verwerken. Er zijn nog wel kansen op het realiseren van de voor 2025 en verder ingeboekte bedragen. In het financiële beeld zoals dat nu is opgelijnd, blijven de voor 2025 en latere jaren ingeboekte bedragen staan. Belangrijk is om op te merken dat dit een (aanzienlijk) risico oplevert dat er in de komende jaren nieuwe tegenvallers op de lobbyreeks moeten

worden geïncasseerd. Tot nu toe was er een risico van € 20 mln opgenomen (voor alle jaren), met een kans van optreden van 50%. Voorstel is om dit risico op te hogen naar € 35 mln in 2025 en € 55 mln in 2026 en latere jaren, met een kans van optreden van 50%.

Ruimen bommen	25%	0	9.000	2024 e.v.

Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.

Risico-opslag grote projecten	50%	0	5.000	2024 e.v.

Om binnen een groot project financiële tegenslagen te kunnen opvangen, maakt een risicoreserve (ook wel genoemd: risico-opslag of post onvoorzien) deel uit van de projectkostenraming. De risicoreserve ziet toe op de risico's die specifiek voor het project gelden. Het projectbudget wordt conform deze projectkostenraming bepaald, aangevuld met een onzekerheidsreserve. De onzekerheidsreserve biedt aanvullende zekerheid dat het project, bij een gelijkblijvende scope, binnen het beschikbare budget wordt afgerond. In aanvulling hierop wordt bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met het risico dat het totaal van alle projectbudgetten, ondanks het aanhouden van deze reserves, overschreden wordt. Gelet op het feit dat sinds 2017 wettelijk is voorgeschreven dat nagenoeg alle investeringen in materiele vaste activa (i.c. het gros van de projectuitgaven) moeten worden geactiveerd en afgeschreven, waardoor hogere projectuitgaven worden uitgesmeerd over de jaren waarin de gerealiseerde activa worden afgeschreven, is bij de eerste herziening 2022 het maximale risico waarmee traditioneel werd gerekend (25 mln) neerwaarts bij te stellen tot 5 mln.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	9.600	2025 e.v.

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een investeringsfonds investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken. Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling door het fonds niet gegarandeerd.

Compenserende maatregelen en planschades	25%	0	12.884	2024 e.v.

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooralsnog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Om vertrouwelijkheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om de afzonderlijke projectrisico's gezamenlijk te presenteren.

Functioneel LeeftijdsOntslag (FLO) Gezamenlijke Brandweer	50%	7.000	7.000	2025 e.v.

De Gezamenlijke Brandweer (GB) heeft voor de komende jaren een aanzienlijke verplichting ten aanzien van FLO-uitkeringen: de cumulatieve verplichting per jaareinde 2023 bedraagt € 23,9 mln. Gezien het feit dat deze verplichting in de komende jaren (binnen een bepaalde bandbreedte) min of meer gelijkblijvend is, hoeft hier volgens de BBV geen voorziening voor in de balans te hoeven worden opgenomen. Het is echter allesbehalve ondenkbaar dat in de komende jaren niet meer aan de voorwaarden om niet te voorzien in de balans kan worden voldaan, met als gevolg een forse voorziening en een (sterk) negatief eigen vermogen. Het bestuur van het OLGB is op de hoogte van dit risico.

Dak Museumparkgarage	50%	0	1.200	2024

De werkzaamheden aan de Museumparkgarage en het daarop gelegen evenementendek zijn vertraagd. De aannemer diende het project conform contract 10 februari 2023 op te leveren. Tot op heden is dat nog niet gelukt. Mogelijk moet de gemeente tijdelijke maatregelen nemen om de geplande (en toegezegde) evenementen Tour de Femme en de Parade door te laten gaan. Dit is afhankelijk van de vorderingen die de aannemer de komende maanden maakt. De vorderingen bepalen ook de kosten van de maatregelen.

Jeugdwet (regionale bestuursopdracht)	25%	0	1.600	2024
	25%	0	9.600	2025
	25%	0	26.500	2026
	25%	0	54.000	2027
	25%	0	54.200	2028

Voor het terugdringen van de uitgaven voor jeugdhulp heeft het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond de Regionale Bestuursopdracht Kostenbeheersing (RBOK) verstrekt. Door de Uitvoeringsorganisatie van de GRJR is voor de invulling hiervan een maatregelenpakket opgesteld dat -rekening houdend met een ingroeipad - ertoe moet leiden dat vanaf 2027 de uitgaven zijn teruggebracht

naar het niveau dat in 2023 werd gerealiseerd. Voorzichtigheidshalve wordt rekening gehouden met het risico dat de besparingen die uit het maatregelenpakket voortvloeien tegenvallen.

Jeugdwet (aanvullend)	35%	0	6.900	2025
	35%	0	13.300	2026
	35%	0	26.000	2027
	35%	0	26.300	2028

Rotterdam volgt hetzelfde besparingstempo als de Uitvoeringsorganisatie van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond, alleen dan met een hoger ambitieniveau. Het doel is om de uitgaven terug te dringen naar het niveau dat in 2022 werd gerealiseerd.

Rijksbijdrage Regeling opvang ontheemden Oekraïne	0%	0	520	2025
	25%	0	1.828	2026
	25%	0	1.140	2027
	25%	0	1.140	2028

De Regeling opvang ontheemden Oekraïne (RooO) schijft afspraken en richtlijnen voor die gemeenten inzetten ten behoeve van het opvangen van ontheemden. De bijdrage vanuit het Rijk voor de uitvoering van deze regeling is verlengd tot maart 2026. De huurcontracten zoals momenteel afgesloten eindigen na deze datum wat leidt tot een financieel risico. Op basis van de huidige inzichten bedraagt dit financiële risico voor Rotterdam € 520k in 2025 tot € 1.140k in 2028 met een risicopercantage van 25%.

Afvalverwerking lachgascilinders	50%	8.673	60.127	2025
	50%	3.968	26.364	2026 e.v.

Sinds het landelijk verbod (1-1-2023) op lachgas voor recreatief gebruik, vormen de lachgascilinders een probleem. Het statiegeldsysteem dat eerder van toepassing was, is sindsdien opgeheven waardoor er steeds meer wegwerplachgascilinders worden aangetroffen in het restafval. Dit heeft inmiddels geleid tot aanzienlijke schade aan verbrandingsovens van afvalverbranders waaronder ook AVR. Om te voorkomen dat lachgascilinders in de toekomst opnieuw schade veroorzaken, is het nodig lachgascilinders uit het afval te verwijderen voordat ze in de verbrandingsovens terecht komen. Volgens de acceptatievoorwaarden mag de gemeente geen afval aanleveren waarin zich lachgascilinders bevinden. Door de inzamelsystematiek met gesloten verzamelcontainers is het praktisch echter niet geheel mogelijk aan deze acceptatievoorwaarden te voldoen op het specifieke punt van lachgascilinders. Dit noopt AVR ertoe zelf de cilinders uit het afval te verwijderen. Het is dus niet ondenkbaar, dat AVR de kosten die zij maken om te vermijden dat de cilinders in hun installatie terecht komen en de schade die zij hebben geleden aan hun installatie, zullen trachten te verhalen op hun klanten. In beide gevallen zal de gemeente hierop afwijzend reageren. De extra kosten zullen effect hebben op het verwerkingstarief waarbij de vraag is waar dat te landen. Op het moment dat AVR de gemeente aansprakelijk zou gaan stellen voor de geleden schade gaat de gemeente dit gemotiveerd betwisten waarbij aansprakelijkheid van de gemeente zeker geen voldongen feit is. Op het moment dat na een ongetwijfeld langjarige juridische strijd de gemeente in het ongelijk zou worden gesteld en dus aansprakelijk is voor (een deel van) de schade gaat dit voor de gemeente een vooralsnog niet nader in te schatten financieel risico opleveren.

Aanvullend risico portefeuille Zorg *	50%	0	25.000	2024

Als gevolg van externe en interne ontwikkelingen is er een kans dat de begroting opwaarts moet worden bijgesteld. Er is echter sprake van verschillende onzekerheden, waardoor er geen robuuste inschatting kan worden gemaakt voor een begrotingsbijstelling. Daarom wordt dit als risico meegenomen in de financiële restrisico's. Dit risico is voor € 25,0 mln opgenomen in 2024 met een kans van optreden van 50%.

Niet-kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gewijzigde afspraken tussen WSW, de corporaties en de achtervangers vastgelegd in verschillende overeenkomsten. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat. Naar verwachting zal dit model in 2023 gereed zijn.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheeklen afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Om te voorkomen dat er verschillende berekeningsmethodieken worden gehanteerd volgt het WEW nadat het proces bij WSW is afgerond.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodragend voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van 'bodempluim' heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Wet Open Overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden. Met deze wet is een nieuwe basis gegeven aan zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie. In 2021 heeft de raad een aantal moties aangenomen die verdere transparantie moeten bevorderen. De Woo biedt een nieuw kader en daarmee een nieuwe kans om in Rotterdam de actieve en passieve openbaarmaking verder te professionaliseren en daarmee transparantie richting burgers te verbeteren. Hiervoor is het programma Rotterdam Transparant gestart. De rijksbijdrage voor invoering van de wet is een stuk lager dan werd verwacht. Dit heeft twee oorzaken: 1) Het verschil met de eerste aanname (verdeling 100% op basis van aantal inwoners gemeente) en de werkelijke bijdrage heeft alles te maken met de verdeelsleutel. Iedere gemeente heeft een vast bedrag ontvangen van ca 60% en het overige deel van 40% is op basis van het aantal inwoners verdeeld. De verdeling heeft voor een grote gemeente zoals Rotterdam nadelig uitgedaakt. 2) Daarnaast heeft het Rijk minder incidentele middelen beschikbaar gesteld. De overleggen met VNG, G4 en Rijk hebben nog niet geleid tot een hogere rijksbijdrage. Het oorspronkelijke plan bedroeg €2,3 mln per jaar. Beschikbaar is nu totaal € 4,6 mln voor de periode 2023 tot en met 2027, wat neerkomt op ca. € 0,9 mln per jaar. De gemeente wenst de rijksbijdrage als kaderstellend te beschouwen. Dit betekent dat het programma Rotterdam Transparant de implementatie sober maar doelmatig uitvoert, maar dat de uitvoering van het oorspronkelijk voorgestelde basisscenario niet volledig haalbaar is. De invoering van de Woo is nog met veel onzekerheden omgeven. Zo is nog steeds geen duidelijkheid over het in de wet genoemde landelijke platform, waarop publicatie moet plaatsvinden. Er is voornamelijk een Woo-index, vanwaar verwezen wordt naar lokale sites. Dit betekent dat ook de gemeente Rotterdam de optie van zowel een landelijk platform als een lokaal platform open moet houden. Voor de organisatie betekent dit een niet begrote en voorziene extra financiële benodigde impuls waarvoor vanuit de huidige Rijksbijdrage geen middelen zijn voorzien. Daarnaast is nog niet duidelijk wat de omvang is van de te publiceren documenten en de daarmee gemoeide extra handelingen, zoals anonimiseren etc. De verwachting is hier in de tweede helft van 2025 meer duidelijkheid over te krijgen. We volgen daartoe nauwgezet de landelijke ontwikkelingen.

Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer (OLGB)

In juni 2021 heeft de Gezamenlijke Brandweer op basis van doorrekeningen van het risicoclassificatie-model van de TU Delft een mogelijke verschuiving in de verhouding tussen publieke en private incidenten gesignaleerd. Het aandeel private incidenten zou kleiner worden. Mocht dit bij nadere analyse inderdaad het geval blijken, dan zal deze nieuwe ontwikkeling aanleiding kunnen zijn om de verhouding publiek (1/3) privaats (2/3) ter discussie te stellen. Het financiële gevolg met betrekking tot de jaarlijkse bijdrage is op dit moment niet te kwantificeren. Hiernaast staat de financieringsstructuur van de OLGB in haar totaliteit onder druk. Het aantal aanwijzingen mbt bedrijfsbrandweerplichtigheid loopt terug, waardoor de lasten van het bedrijfsleven door steeds minder schouders worden gedragen. De burgemeester, directeur van de GB, de CIBUA en de VRR zijn hierover in overleg, in gezamenlijkheid richting en met het Rijk. Dit lijkt een langdurige kwestie waarvan onduidelijk is wanneer

uitsluitse kan worden verwacht. Het risico bestaat nog steeds, maar verwachting is (met de kennis van nu) dat dit risico zich op zijn vroegst in 2024 zal manifesteren.

Andere werkwijze risico verzekeringen

Als saldo van betaalde premies en doorbelastingen werd bij Verzekeringen een buffer aangehouden voor het eigen risico. De begroting van Verzekeringen is met 1 mln naar beneden bijgesteld, omdat deze buffer meestal niet of maar beperkt nodig was.. Het risico dat resterende buffer niet toereikend is voor eigen risico is verlegd naar het weerstandsvermogen. Vanwege de stelselwijziging is deze opgenomen. Gezien het verloop in de afgelopen jaren is het weerstandsrisico 1 mln per jaar., daarnaast blijft er altijd een kleine kans op een groter schadebedrag.

Voorziening pensioenen college

Vanwege toekomstige pensioenverplichtingen van (oud-)collegeleden heeft de gemeente Rotterdam een pensioenvoorziening. De benodigde hoogte is grotendeels afhankelijk van de rentestand en wordt periodiek berekend. Een hogere rente leidt tot een lagere benodigde voorziening (en vrijval), een lagere rente tot een hogere voorziening en een extra storting.

Financieel risico opvang Oekraïense vluchtelingen

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1000 vluchtelingen maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten kunnen via verschillende regelingen gedeclareerd worden bij het rijk, soms op basis van gerealiseerde kosten soms op basis van normbedragen. Het is op dit moment onzeker of we uitkomen met de normbedragen zoals door het Rijk vastgesteld en of alle gemaakte kosten volledig declarabel zijn bij het rijk omdat nog niet alle regelingen gepubliceerd zijn.

Boetes en dwangsommen

Toezichthoudende of rechterlijke instanties kunnen aan de gemeente een boete of dwangsom opleggen, indien hij zich bij de uitvoering van zijn activiteiten niet houdt aan een wettelijk voorschrift of een rechterlijke uitspraak.

Risico op klimaatschade

Onder klimaatschade verstaan we de economische schade die ontstaat door de extreme weergebeurtenissen, zoals overstromingen, zware regen en hagelbuien, windhozen en extreme temperaturen e.d. Deze gebeurtenissen nemen in aantal en intensiteit toe. De kans op economische schade voor de gemeente die ontstaat door extreme weergebeurtenissen stijgt met de veranderingen van het klimaat. Voorheen werd hier nog geen rekening mee gehouden in het weerstandsvermogen. De klimaatrisico's voor de gemeente zijn geïnventariseerd. Deze hebben vooral betrekking op bodemdaling, wateroverlast en hitte en vertalen zich in klimaatkosten hoofdzakelijk in het fysieke domein, zoals voor wegen, civiele kunstwerken en vastgoed. Deze kosten zijn deels verdisconteert in de begroting, zoals: door oplopende beheerlasten en het hanteren van bijvoorbeeld een hogere prijs per vervangen meter riolering dan andere gemeenten; het opstellen van een hitteplan; en het creëren van meer koele plekken door extra bomen te planten en te vergroenen. Daarnaast leidt klimaatverandering tot risico's en schade op andere manieren zoals: • Aansprakelijkheidsstelling van de gemeente bij onvoldoende capaciteit van het rioolstelsel of ondergelopen tunnels, waardoor privaat vastgoed beschadigd raakt, straten onbegaanbaar worden voor hulpdiensten en voor sommige Rotterdammers hulp te laat komt. • Lagere (huur)opbrengsten en een noodzaak voor het op hoogte houden van maatschappelijke voorzieningen als kinderbeurderijen, volkstuinen en speeltuinen, die minder bruikbare ruimte overhouden als gevolg van meer wateroverlast door klimaatverandering. • Schade aan cultureel erfgoed door bijvoorbeeld wateroverlast in gemeentelijke musea. • Scholen en/of kinderdagopvang (maatschappelijk vastgoed) die zomers niet afdoende gekoeld en geventileerd kunnen worden, waardoor leerlingen naar huis gestuurd worden. De gemeente wordt geacht deze schoolgebouwen aan te passen voor een beter binnenklimaat. • Schade aan verkeersregelinstallaties, laadinfrastructuur, wegen, kunstwerken en straatverlichting door water of hitte. • Een onaantrekkelijk vestigingsklimaat en de risicoperceptie die ontstaat bij investeerders en projectontwikkelaars waardoor zich minder bedrijven vestigen in Rotterdam en minder woningen kunnen worden gebouwd. • Gezondheidsschade als gevolg van een slechte luchtkwaliteit en/of geluidsoverlast door de noodzaak voor natuurlijke ventilatie bij hittegolven in drukke, hoogstedelijke wijken. Daarmee zijn de grootste risico's van klimaatschade voor de gemeente geïnventariseerd. Voor een aantal van deze risico's is aangegeven of deze reeds verwerkt zijn in de begroting. Voor de overige risico's is dit niet het geval, omdat zij niet kwantificeerbaar zijn. Met ingang van de Voorjaarsnota 2023/1e Herziening 2023 wordt het risico van klimaatschade erkent en opgenomen worden als niet-kwantificeerbaar risico in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de verschillende P&C-producten.

*Compenserende maatregelen en planschades

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooral nog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Hiervoor is op basis van een risico-inventarisatie binnen de gemeentebegroting een gekwantificeerd risico opgenomen. Naast deze te concretiseren risico's loopt de gemeente risico's die nog niet concreet in een bedrag kunnen worden uitgedrukt. Om vertrouwelijkheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om ook voor deze risico's de afzonderlijke projectrisico's gezamenlijk te presenteren.

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat wanneer het weerstandsvermogen exact 1,0 is, in 95% van de gevallen de beschikbare weerstandscapaciteit alle risico's kan dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

Actualisatie kwantificeerbare risico's

In vergelijking met de Voorjaarsnota 2024 zijn de belangrijkste wijzigingen in de kwantificeerbare risico's die ten grondslag liggen aan de berekening van het benodigd weerstandsvermogen onderstaand beschreven.

De belangrijkste wijzigingen in bestaande risico's:

- De kans op het voordoen van het risico met betrekking tot de BUIG is verlaagd van 25% naar 10%.
- Het maximum ingeschat bedrag met betrekking tot het risico rondom planschades opgehoogd van € 6,5 mln naar € 12,9 mln.
- Het risico met betrekking tot het Gemeentefonds - opschalingskorting is komen te vervallen.

Er is één nieuw risico opgenomen:

- Aanvullend risico portefeuille Zorg: als gevolg van externe en interne ontwikkelingen bestaat de kans dat de begroting opwaarts moet worden bijgesteld.

Actualisatie niet-quantificeerbare risico's

Het risico met betrekking tot de Wet Open Overheid is tekstueel geactualiseerd.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de verwachte ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien.

Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	88	157	167	185	186

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de volgende bestanddelen:

- de algemene reserve;
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Dit sluit aan bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Kredietrisicoreserve	19	20	20	20	20	20	20
Bestemmingsreserve WWB meerjarig	19	31	26	26	26	26	26
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1	0	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	58	22	0	0	0	0	0
Risicoreserves	98	72	45	45	45	45	45

Algemene reserve	176	42	107	80	124	167	215
Stelpost onvoorzien	1	0	1	1	1	1	1
Beschikbare weerstandscapaciteit*	274	114	153	126	170	213	261

* Er kan sprake zijn van een afrondingsverschil

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,0, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit zou tenminste gelijk moeten zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel is zichtbaar dat na de scherpe daling van het weerstandsvermogen in 2023, deze in 2024 alweer wordt herstelt, om vervolgens in 2025 toch weer kortstondig te dalen. Vanaf 2026 is het weerstandsvermogen structureel op het gewenste peil (>= 1,0).

Dat het weerstandsvermogen desondanks in 2025 kortstondig daalt tot onder de 1,0, wordt hoofdzakelijk verklaard door het de daling in de algemene reserve, diens onderdeel is van de beschikbare weerstandscapaciteit. Gegeven de forse begrotingsproblematiek waarmee het college werd geconfronteerd, wordt deze kortstondige dip in het weerstandsvermogen acceptabel geacht. Door het versterken van de beschikbare weerstandscapaciteit in de jaren 2026 e.v., zorgt het college ervoor dat met ingang van de nieuwe bestuursperiode het weerstandsvermogen weer op het gewenste peil is.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden 31 december)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit	274	114	153	126	170	213	261
Benodigde weerstandscapaciteit	182	182	88	157	167	185	186
Weerstandsvermogen	1,51	0,63	1,74	0,80	1,02	1,15	1,40

Norm gemeente Rotterdam Coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,0

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is te zien hoe het (verwachte) verloop van het weerstandsvermogen dat in deze tweede herziening/begroting wordt gepresenteerd zich verhoudt tot het (verwachte) verloop dat vorig jaar in de Begroting 2024 en tijdens de Voorjaarsnota 2024 is gepresenteerd.

De forse begrotingsproblematiek zet het weerstandsvermogen onder druk. De ontwikkeling van het weerstandsvermogen t.o.v. de Begroting 2024 en Voorjaarsnota 2024 laat dan ook een wisselend beeld zien. Desondanks de dip in het weerstandsvermogen in 2025 is er wel is voor gezorgd dat het weerstandvermogen met ingang van de nieuwe bestuursperiode (vanaf 2026) ten minste 1,00 zal bedragen.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2024)	274	163	168	203	220	245	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2024)	182	182	200	200	203	208	
Weerstandsvermogen (Begroting 2024)	1,51	0,90	0,84	1,02	1,08	1,18	
Beschikbare weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2024)	274	114	115	110	172	227	277
Benodigde weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2024)	182	182	102	161	172	186	190

Weerstandsvermogen (Eerste herziening 2024)	1,51	0,63	1,13	0,68	1,00	1,22	1,46
Beschikbare weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2024)	274	114	153	126	170	213	261
Benodigde weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2024)	182	182	88	157	167	185	186
Weerstandsvermogen (Tweede herziening 2024)	1,51	0,63	1,74	0,80	1,02	1,15	1,40

De wettelijk voorgeschreven kengetallen staan inclusief toelichting in de paragraaf [Financiële kengetallen](#).

Begroting 2025

Grondslagen

Paginanummer in website: 223

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart weergegeven in het [Overzicht van baten en lasten](#). Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2024 en geactualiseerde waarden van maatstaven.

Indexering

De gemeentebegroting wordt in principe jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen. Deze is gebaseerd op inschattingen van inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van februari 2024. Voor de twee voorafgaande begrotingsjaren vindt een nacalculatie plaats.

Voor materiële budgetten wordt bijvoorbeeld de index materiële overheidsconsumptie (imoc) gebruikt, te weten: -0,60%. Voor belastingen, leges, prijzen en tarieven wordt in principe de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd van 3,40%. Voor de meeste loongevoelige budgetten is vooralsnog uitgegaan van een stijging van in totaal 4,56% voor een nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf april 2025 2,46% en is hierin ook een correctie van 0,93% meegenomen vanaf 2024 naar aanleiding van de afgesloten cao 2024. Zorgbudgetten worden over het algemeen geïndexeerd met een samengestelde index die voor 90% is opgebouwd uit het OVA-percentage (overheidsbijdrage voor arbeidskosten) en voor 10% uit het PPC-percentage (indexcijfer voor materiële kosten) van de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa).

Onderstaand zijn de percentages van veelvuldig gebruikte indexen opgenomen:

Indexcategorie	Percentage 2025
Personeel (inclusief inhuur)	4,56
Tarieven belastingen, leges en retributies	3,40
Zorgbudgetten	5,00
Subsidies	3,01
Materieel	- 0,60

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de gemeentelijke financieringskosten aan de gemeentelijke programma's worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV.

Als gevolg van de hoger blijvende marktrente wordt de omslagrente investeringen met ingang van 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen wordt met ingang van 2025 verhoogd van 2,0% naar 2,5%. Door een wijziging in de BBV-regels wordt het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) met ingang van 2025 gelijkgesteld aan de omslagrente investeringen. Deze stijgt daardoor met ingang van 2025 van 1,2% naar 2,5%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor geldende rentepercentage wordt met ingang van 2024 al verhoogd van 2,472% naar 3,16%.

Begroting 2025

Balans

Paginnummer in website: 224

Financiën

Balans

Hieronder wordt de geprognosticeerde balans gepresenteerd. In deze balans wordt per categorie een prognose gegeven voor de periode tot en met 2028.

VASTE ACTIVA	1-1-2024	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	34.102	32.137	34.192	32.227	30.268	28.308
Onderzoek en ontwikkeling	10.065	10.065	10.065	10.065	10.065	10.065
Subtotaal	44.166	42.202	44.257	42.292	40.333	38.373
Materiële vaste activa						
Investerings met een economisch nut	2.147.105	2.364.113	2.686.963	2.961.273	3.190.717	3.397.701
Investering met een economisch nut waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	245.945	310.540	362.576	384.838	376.973	370.054
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	825.257	927.945	1.190.651	1.338.044	1.361.871	1.344.162
Subtotaal	3.218.307	3.602.598	4.240.191	4.684.155	4.929.562	5.111.917
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen	463.278	471.297	470.816	470.334	469.853	469.372
Leningen	52.643	39.240	25.565	13.308	11.245	9.899
Overige Langlopende leningen	37.495	37.633	37.682	37.807	37.375	36.289
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875	7.875
Subtotaal	561.291	556.044	541.938	529.325	526.347	523.435
Totaal vaste activa	3.823.765	4.200.844	4.826.385	5.255.772	5.496.242	5.673.725
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	-38.996	-79.639	-116.571	-92.693	-84.779	-142.922
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	422.012	390.012	390.012	390.012	390.012	390.012
Liquide middelen	52.345	0	0	0	0	0
Overlopende activa	329.151	329.151	329.151	329.151	329.151	329.151
Totaal vlottende activa	764.511	639.524	602.591	626.469	634.383	576.241
TOTAAL ACTIVA	4.588.276	4.840.367	5.428.976	5.882.241	6.130.625	6.249.966
VASTE PASSIVA						
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	20.819	106.988	80.100	124.186	167.119	214.662
Bestemmingsreserves	2.631.296	2.384.495	2.361.759	2.391.349	2.498.362	2.644.555
Resultaat na reserveringen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	2.652.115	2.491.483	2.441.859	2.515.534	2.665.481	2.859.217
Vreemd Vermogen						
Voorzieningen	146.202	150.556	150.509	150.463	150.417	150.370
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	667.744	1.089.627	1.727.908	2.107.543	2.206.027	2.131.677

Subtotaal	813.946	1.240.183	1.878.417	2.258.006	2.356.444	2.282.048
Totaal vaste passiva	3.466.061	3.731.666	4.320.276	4.773.540	5.021.925	5.141.265
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	287.644	447.812	447.812	447.812	447.812	447.812
Overlopende passiva	834.571	660.889	660.889	660.889	660.889	660.889
Totaal vlottende passiva	1.122.215	1.108.701	1.108.701	1.108.701	1.108.701	1.108.701
TOTAAL PASSIVA	4.588.276	4.840.367	5.428.976	5.882.241	6.130.625	6.249.966

Begroting 2025

Reserves

Paginanummer in website: 225

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

Vermogensspecificatie reserves

Hieronder staat de verloopstaat van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken is het meerjarig verloop te zien en een algemene toelichting per reserve.

Per programma is in het onderdeel Financiën per reserve toegelicht als er een voorstel is om het doel of de einddatum aan te passen van de reserve aan te passen.

Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Algemene middelen		2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211
Algemene Reserve		106.988	80.100	124.186	167.119	214.662
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Algemene Reserve	106.988	80.100	124.186	167.119	214.662	
Doel reserve:	De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.					
Raadsbesluit:	Doorlopend					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	20.819	86.169	0	0	106.988
	Begroting 2025	106.988	0	26.888	0	80.100
	Raming 2026	80.100	44.086	0	0	124.186
	Raming 2027	124.186	42.933	0	0	167.119
	Raming 2028	167.119	47.543	0	0	214.662
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor			1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305 2.298.119
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305	2.298.119	
Doel reserve:	Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco					
Raadsbesluit:	November 2020 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	2.021.421	103.598	197.005	0	1.928.015
	Begroting 2025	1.928.015	122.807	85.119	0	1.965.703
	Raming 2026	1.965.703	123.817	68.497	0	2.021.024
	Raming 2027	2.021.024	184.376	59.095	0	2.146.305
	Raming 2028	2.146.305	203.995	52.181	0	2.298.119
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds			10.794	7.589	7.589	7.589 7.589
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Algemene middelen	2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211	
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	10.794	7.589	7.589	7.589	7.589	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.					

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	24.776	4.750	18.231	500	10.794		
	Begroting 2025	10.794	0	1.705	1.500	7.589		
	Raming 2026	7.589	0	0	0	7.589		
	Raming 2027	7.589	0	0	0	7.589		
	Raming 2028	7.589	0	0	0	7.589		
Kredietrisicoreserve				19.841	19.841	19.841	19.841	19.841
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Algemene middelen		2.065.638	2.073.233	2.172.640	2.340.855	2.540.211		
Kredietrisicoreserve		19.841	19.841	19.841	19.841	19.841		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.							
Raadsbesluit:	Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	19.563	277	0	0	19.841		
	Begroting 2025	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2026	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2027	19.841	0	0	0	19.841		
	Raming 2028	19.841	0	0	0	19.841		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving				23.582	10.962	4.310	2.810	1.310
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven				1.404	704	4	4	4
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Actieplan Samenleven		1.404	704	4	4	4		
Doel reserve:	uitvoering geven aan het Actieplan Samenleven.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	1.004	400	0	0	1.404		
	Begroting 2025	1.404	0	700	0	704		
	Raming 2026	704	0	700	0	4		
	Raming 2027	4	0	0	0	4		
	Raming 2028	4	0	0	0	4		
Bestemmingsreserve Armoedebeleid				4.497	4.197	3.897	2.397	897
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-	31-12-		

				2027	2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	4.497	4.197	3.897	2.397	897		
Doel reserve:	Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.525	2.971	0	0	4.497	
	Begroting 2025	4.497	0	0	300	4.197	
	Raming 2026	4.197	0	0	300	3.897	
	Raming 2027	3.897	0	1.500	0	2.397	
	Raming 2028	2.397	0	1.500	0	897	
Bestemmingsreserve Armoedefonds			11.626	5.052	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Armoedefonds	11.626	5.052	0	0	0		
Doel reserve:	Armoedebestrijding						
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	17.800	0	5.344	830	11.626	
	Begroting 2025	11.626	0	5.743	830	5.052	
	Raming 2026	5.052	0	4.222	830	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening			992	109	109	109	109
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, schuldhulpverlening	992	109	109	109	109		
Doel reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand. Dekking voor onvermijdelijke claim Meer Schuldhulpverlening. Daarin is de volgende toelichting opgenomen: Deze middelen hebben betrekking op zowel uitkeringskosten en uitvoeringskosten. Sinds 2017 is de vraag naar Schuldhulpverlening en inkomensondersteunende maatregelen gestegen en het is de verwachting dat deze trend zich voorzet (Tussen januari 2022 en januari 2023 is de instroom bij de schuldhulpverlening met 88% toegenomen). Deze stijging is inmiddels niet meer op te vangen binnen de portefeuille van Armoede en Schulden, onder andere doordat de vraag op de overige Rotterdamse Regelingen is gestegen. De bijzondere bijstand betreft een opneinderegeling en dus moeten we het uitkeren en uitvoeren.						

Daarnaast zijn ook de toegenomen datasignalen (wettelijke taak) meegenomen, waaruit ook ongeveer 10% aan schuldhulpverleningstrajecten komen.

Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	992	0	0	0	992		
	Begroting 2025	992	0	883	0	109		
	Raming 2026	109	0	0	0	109		
	Raming 2027	109	0	0	0	109		
	Raming 2028	109	0	0	0	109		
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten				2.619	600	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310			
Bestemmingsreserve Bijzondere bijstand, studenten	2.619	600	0	0	0			
Doel reserve:	December circulaire - Bijzondere bijstand studenten. Naast een motie vanuit de raad om de middelen in te zetten voor het compenseren van energiekosten bij Studenten, is het ook onduidelijk hoe de rechtspraak gaat zijn in deze. Er zijn verschillende studenten die een rechtszaak aangespannen hebben.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.219	0	400	200	2.619		
	Begroting 2025	2.619	0	2.019	0	600		
	Raming 2026	600	0	600	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Energietoeslag				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	23.582	10.962	4.310	2.810	1.310			
Bestemmingsreserve Energietoeslag	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	December circulaire - Energietoeslag. Deze middelen zijn bij de decembercirculaire toegekend omdat gemeentes de mogelijkheid hadden om alvast €500 van de voor 2023 te besteden €1300 aan energietoeslag in 2022 uit te keren. Rotterdam heeft dat nog niet gedaan en zal dit dus in 2023 uitkeren. Deze middelen worden daarvoor ingezet.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	8.780	0	8.780	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		

	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid				1.167	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid		1.167	0	0	0	0		
Doel reserve:	Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	2.967	0	0	1.800	1.167		
	Begroting 2025	1.167	0	1.167	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Inburgering				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Inburgering		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Als gevolg van de Nieuwe Wet inburgering is een grotere ondertussen -groep ontstaan die onder de oude Wet Inburgering valt. In 2022 was nog onbekend wie dit betrof (info vanuit DUO ontbrak), zal 1e kwartaal 2023 wel bekend zijn. De kosten voor de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen - groep zijn lager uitgevallen. De verwachting is dat deze groep in 2023 zal instromen. Daarnaast is vanwege de latere toekenning van de verhoogde taakstelling voor de nieuwe wet inburgering pas later in het najaar gestart met de uitbreiding van de formatie. Deze taakstelling loopt door in 2023 en daarmee ook een hogere inzet van personeel.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	938	0	438	500	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden				300	300	300	300	300

Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve Koloniaal en Slavernij Verleden		300	300	300	300	300		
Doel reserve:	Financiering van een gezamenlijk kunstwerk of gedenkteken in de buitenruimte en het voortzetten van het programma koloniaal en slavernijverleden.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	396	0	96	0	300		
	Begroting 2025	300	0	0	0	300		
	Raming 2026	300	0	0	0	300		
	Raming 2027	300	0	0	0	300		
	Raming 2028	300	0	0	0	300		
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering				978	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		23.582	10.962	4.310	2.810	1.310		
Bestemmingsreserve uitvoeringslasten Nieuwe Wet Inburgering		978	0	0	0	0		
Doel reserve:	Het programma inburgering werkt opgavegericht en is organisatie breed wat een breed inzetbare financiële reserve(basis) vraagt om de komende 2 collegejaren de Nieuwe Wet Inburgering en Rotterdamse aanpak uit te blijven voeren. Om dit goed te kunnen doen is in 2024 kritisch gekeken naar inzet van middelen en opbouw van een reserve waarmee de uitvoering en programma lijn gecontinueerd kan worden.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	978	0	0	978		
	Begroting 2025	978	0	978	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Beheer van de stad				119	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Beheer van de stad		119	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing		0	0	0	0	0		

Doel reserve:	Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabiel meerjarig begrotingsproces en een bestendig tarief.					
Raadsbesluit:	2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.500	0	1.500	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas				119	0	0
					0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Beheer van de stad	119	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	119	0	0	0	0	
Doel reserve:	In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is. Hiervoor is bij de VJN 2017 een budget toegekend van € 5 mln. In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2023niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.					
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	419	0	200	100	119
	Begroting 2025	119	0	119	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Belastingen				13.067	5.360	1.180
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel				12.500	5.000	999
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Belastingen	13.067	5.360	1.180	0	0	
Bestemmingsreserve Nieuw Belastingstelsel	12.500	5.000	999	0	0	
Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van het implementatietraject van het nieuwe belastingstelsel (de voorbereiding, de implementatie en de nazorg).					
Raadsbesluit:	2e Herziening 2023 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	14.981	0	2.481	0	12.500

	Begroting 2025	12.500	0	7.500	0	5.000		
	Raming 2026	5.000	0	4.000	0	999		
	Raming 2027	999	0	999	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen				567	360	180	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Belastingen		13.067	5.360	1.180	0	0		
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen		567	360	180	0	0		
Doel reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	705	0	139	0	567		
	Begroting 2025	567	0	206	0	360		
	Raming 2026	360	0	180	0	180		
	Raming 2027	180	0	180	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestaande stad				174.535	170.351	168.368	155.072	152.170
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)				195	195	195	195	195
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad		174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		
Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)		195	195	195	195	195		
Doel reserve:	Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar;							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	7.651	0	7.455	0	195		
	Begroting 2025	195	0	0	0	195		
	Raming 2026	195	0	0	0	195		
	Raming 2027	195	0	0	0	195		
	Raming 2028	195	0	0	0	195		
Bestemmingsreserve Funderingen				1.048	748	748	748	748
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad		174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		

Bestemmingsreserve Funderingen	1.048	748	748	748	748		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2017 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.348	0	300	0	1.048	
	Begroting 2025	1.048	0	300	0	748	
	Raming 2026	748	0	0	0	748	
	Raming 2027	748	0	0	0	748	
	Raming 2028	748	0	0	0	748	
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging				810	810	810	810 810
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		
Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	810	810	810	810	810		
Doel reserve:	Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwaliteitsborging						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	810	0	0	0	810	
	Begroting 2025	810	0	0	0	810	
	Raming 2026	810	0	0	0	810	
	Raming 2027	810	0	0	0	810	
	Raming 2028	810	0	0	0	810	
Bestemmingsreserve NPRZ				154.782	156.458	159.515	151.258 150.236
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170		
Bestemmingsreserve NPRZ	154.782	156.458	159.515	151.258	150.236		
Doel reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (doorlopend)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	163.916	18.300	27.435	0	154.782	
	Begroting 2025	154.782	18.200	16.524	0	156.458	
	Raming 2026	156.458	14.300	11.243	0	159.515	
	Raming 2027	159.515	1.500	9.757	0	151.258	
	Raming 2028	151.258	1.500	2.522	0	150.236	
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp				17.100	12.140	7.100	2.060 180

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170	
Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp	17.100	12.140	7.100	2.060	180	
Doel reserve:	Restaurantie van de Rivierahal Blijdorp					
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	18.000	0	900	0	17.100
	Begroting 2025	17.100	0	4.960	0	12.140
	Raming 2026	12.140	0	5.040	0	7.100
	Raming 2027	7.100	0	5.040	0	2.060
	Raming 2028	2.060	0	1.880	0	180
Egalisatiereserve Bouwleges			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170	
Egalisatiereserve Bouwleges	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De egalisatiereserve leidt ertoe dat voor- en nadelen (als gevolg van afwijkingen van de begrote baten uit de leges omgevingsvergunningen) in belangrijke mate worden geëgaliseerd. Mee- en tegenvallers komen via het rekeningresultaat niet meer volledig ten gunste of laste van de algemene reserve.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2027)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	4.415	0	4.415	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
WABO-leges (JR 2020)			600	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestaande stad	174.535	170.351	168.368	155.072	152.170	
WABO-leges (JR 2020)	600	0	0	0	0	
Doel reserve:	Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021 voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.246	0	646	0	600
	Begroting 2025	600	0	600	0	0

	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestuur				1.195	1.305	1.415	1.415	1.415
Bestemmingsreserve B&W Fonds				125	105	85	65	45
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve B&W Fonds		125	105	85	65	45		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.							
Raadsbesluit:	Begroting 2019 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	145	0	20	0	125		
	Begroting 2025	125	0	20	0	105		
	Raming 2026	105	0	20	0	85		
	Raming 2027	85	0	20	0	65		
	Raming 2028	65	0	20	0	45		
Bestemmingsreserve Commissiereizen				165	220	275	220	165
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve Commissiereizen		165	220	275	220	165		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.							
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	210	55	100	0	165		
	Begroting 2025	165	55	0	0	220		
	Raming 2026	220	55	0	0	275		
	Raming 2027	275	55	110	0	220		
	Raming 2028	220	55	110	0	165		
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling				34	34	34	34	34
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling		34	34	34	34	34		

Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.					
Raadsbesluit:	Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	34	0	0	0	34
	Begroting 2025	34	0	0	0	34
	Raming 2026	34	0	0	0	34
	Raming 2027	34	0	0	0	34
	Raming 2028	34	0	0	0	34
Bestemmingsreserve Koers van de Stad				0	0	0
				0		0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415	
Bestemmingsreserve Koers van de Stad	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	Koers van de Stad is de naam voor een project en een budget waarmee de gemeenteraad een aantal zelf, of door inwoners ingebrachte ideeën en initiatieven kan ontwikkelen en uitvoeren.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	500	0	0	500	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen				295	370	445
					520	595
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Bestuur	1.195	1.305	1.415	1.415	1.415	
Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie verkiezingen	295	370	445	520	595	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.					
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	220	75	0	0	295
	Begroting 2025	295	75	0	0	370
	Raming 2026	370	75	0	0	445
	Raming 2027	445	75	0	0	520
	Raming 2028	520	75	0	0	595

Egalisatiereserve Ombudsman				250	250	250	250	250
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Ombudsman		250	250	250	250	250		
Doel reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2014 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	250	0	0	0	250		
	Begroting 2025	250	0	0	0	250		
	Raming 2026	250	0	0	0	250		
	Raming 2027	250	0	0	0	250		
	Raming 2028	250	0	0	0	250		
Egalisatiereserve Raad/Griffie				175	175	175	175	175
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Raad/Griffie		175	175	175	175	175		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.							
Raadsbesluit:	10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	250	0	75	0	175		
	Begroting 2025	175	0	0	0	175		
	Raming 2026	175	0	0	0	175		
	Raming 2027	175	0	0	0	175		
	Raming 2028	175	0	0	0	175		
Egalisatiereserve Rekenkamer				150	150	150	150	150
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		1.195	1.305	1.415	1.415	1.415		
Egalisatiereserve Rekenkamer		150	150	150	150	150		
Doel reserve:	Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 1999 (doorlopend)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	250	0	100	0	150		
	Begroting 2025	150	0	0	0	150		
	Raming 2026	150	0	0	0	150		

	Raming 2027	150	0	0	0	150		
	Raming 2028	150	0	0	0	150		
Cultuur				1.225	1.225	1.225	1.225	1.225
Bestemmingsreserve Evenementenfonds				1.225	1.225	1.225	1.225	1.225
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Cultuur		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
Bestemmingsreserve Evenementenfonds		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	2.975	0	1.750	0	1.225		
	Begroting 2025	1.225	0	0	0	1.225		
	Raming 2026	1.225	0	0	0	1.225		
	Raming 2027	1.225	0	0	0	1.225		
	Raming 2028	1.225	0	0	0	1.225		
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Cultuur		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende Cultuursubsidies		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.							
Raadsbesluit:	Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	931	0	0	931	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Noodfonds				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Cultuur		1.225	1.225	1.225	1.225	1.225		
Bestemmingsreserve Noodfonds		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.							

Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.596	0	1.816	1.780	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Cultuur	1.225	1.225	1.225	1.225	1.225			
Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	102	0	102	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Dienstverlening				2.070	1.536	1.314	1.092	871
Bestemmingsreserve BoTu CLLD				106	106	106	106	106
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Dienstverlening	2.070	1.536	1.314	1.092	871			
Bestemmingsreserve BoTu CLLD	106	106	106	106	106			
Doel reserve:	Cofinanciering van verplichtingen die reeds zijn aangegaan in het kader van het programma BoTu CLLD.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2028)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	106	0	0	0	106		
	Begroting 2025	106	0	0	0	106		
	Raming 2026	106	0	0	0	106		
	Raming 2027	106	0	0	0	106		
	Raming 2028	106	0	0	0	106		

Bestemmingsreserve Citylab			1.651	1.430	1.208	986	765
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve Citylab		1.651	1.430	1.208	986	765	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2015 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	2.561	31	253	689	1.651	
	Begroting 2025	1.651	31	253	0	1.430	
	Raming 2026	1.430	31	253	0	1.208	
	Raming 2027	1.208	31	253	0	986	
	Raming 2028	986	31	253	0	765	
Bestemmingsreserve Menselijke Maat				313	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve Menselijke Maat		313	0	0	0	0	
Doel reserve:	Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.969	0	1.656	0	313	
	Begroting 2025	313	0	0	313	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Verkiezingen				0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Dienstverlening		2.070	1.536	1.314	1.092	871	
Bestemmingsreserve Verkiezingen		0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2013 (einddatum 31-12-2027)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	0	1.446	1.446	0	0	
	Begroting 2025	0	1.446	1.446	0	0	
	Raming 2026	0	1.446	1.446	0	0	
	Raming 2027	0	1.446	1.446	0	0	

	Raming 2028	0	1.446	1.446	0	0		
Economische ontwikkeling				1.754	1.188	712	634	634
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies				944	828	712	634	634
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Economische ontwikkeling		1.754	1.188	712	634	634		
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies		944	828	712	634	634		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam. Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".							
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	1.509	0	77	487	944		
	Begroting 2025	944	0	116	0	828		
	Raming 2026	828	0	116	0	712		
	Raming 2027	712	0	77	0	634		
	Raming 2028	634	0	0	0	634		
Bestemmingsreserve Economiesubsidies				810	360	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Economische ontwikkeling		1.754	1.188	712	634	634		
Bestemmingsreserve Economiesubsidies		810	360	0	0	0		
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2027)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	810	0	0	0	810		
	Begroting 2025	810	0	450	0	360		
	Raming 2026	360	0	360	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Energietransitie				33.516	21.338	20.373	20.373	20.373
Bestemmingsreserve Duurzaam				1.313	1.113	873	873	873
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Energietransitie		33.516	21.338	20.373	20.373	20.373		
Bestemmingsreserve Duurzaam		1.313	1.113	873	873	873		

Doel reserve:	De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.457	0	110	34	1.313
	Begroting 2025	1.313	0	200	0	1.113
	Raming 2026	1.113	0	240	0	873
	Raming 2027	873	0	0	0	873
	Raming 2028	873	0	0	0	873
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget				28.575	18.157	17.432
						17.432
						17.432
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Energietransitie	33.516	21.338	20.373	20.373	20.373	
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	28.575	18.157	17.432	17.432	17.432	
Doel reserve:	We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln) om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.					
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	38.784	18.389	25.195	3.404	28.575
	Begroting 2025	28.575	12.000	22.417	0	18.157
	Raming 2026	18.157	18.370	19.095	0	17.432
	Raming 2027	17.432	0	0	0	17.432
	Raming 2028	17.432	0	0	0	17.432
Bestemmingsreserve Energietransitie				3.629	2.068	2.068
						2.068
						2.068
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Energietransitie	33.516	21.338	20.373	20.373	20.373	
Bestemmingsreserve Energietransitie	3.629	2.068	2.068	2.068	2.068	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.					
Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	12.088	0	5.750	2.709	3.629
	Begroting 2025	3.629	0	1.560	0	2.068

	Raming 2026	2.068	0	0	0	2.068		
	Raming 2027	2.068	0	0	0	2.068		
	Raming 2028	2.068	0	0	0	2.068		
Onderwijs				14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Onderwijs		14.000	14.000	14.000	14.000	14.000		
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2036)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	2.088	0	1.807	281	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs				14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Onderwijs		14.000	14.000	14.000	14.000	14.000		
Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs		14.000	14.000	14.000	14.000	14.000		
Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is bestemd voor de herstructurering van het onderwijsaanbod voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	14.000	0	0	0	14.000		
	Begroting 2025	14.000	0	0	0	14.000		
	Raming 2026	14.000	0	0	0	14.000		
	Raming 2027	14.000	0	0	0	14.000		
	Raming 2028	14.000	0	0	0	14.000		
Overhead				8.862	4.001	3.061	3.061	3.061
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Overhead		8.862	4.001	3.061	3.061	3.061		
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud		0	0	0	0	0		

Doel reserve:	Aangegane juridische verplichtingen					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.100	0	1.100	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten				5.805	944	4
				4		4
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Overhead	8.862	4.001	3.061	3.061	3.061	
Bestemmingsreserve Cloudkosten	5.805	944	4	4	4	
Doel reserve:	De reserve is bestemd voor het dekken van implementatie en inrichtingskosten voor vervanging van on-premise applicaties naar Cloud. Voorheen werden bij on-premise applicaties de investeringskosten geactiveerd en afgeschreven, echter schrijft de BBV voor dat investeringskosten voor Cloud applicaties direct in de exploitatie verantwoord moeten worden. Om het tempo verschil in het verantwoorden van kosten op te vangen is in 2020 de bestemmingsreserve Cloud gevormd.					
Raadsbesluit:	2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	10.503	1.894	6.592	0	5.805
	Begroting 2025	5.805	550	5.411	0	944
	Raming 2026	944	1.670	2.610	0	4
	Raming 2027	4	2.260	2.260	0	4
	Raming 2028	4	0	0	0	4
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam				3.057	3.057	3.057
				3.057		3.057
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Overhead	8.862	4.001	3.061	3.061	3.061	
Bestemmingsreserve Kiezen voor Rotterdam	3.057	3.057	3.057	3.057	3.057	
Doel reserve:	Programma- en frictiekosten voor het programma Kiezen voor Rotterdam					
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2024 (einddatum 31-12-2026)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	3.057	0	0	3.057
	Begroting 2025	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2026	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2027	3.057	0	0	0	3.057
	Raming 2028	3.057	0	0	0	3.057
Sport en recreatie				2.286	1.885	1.581
					1.581	1.581

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)			492	91	91	91	91
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581		
Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex (suppletieregelingen)	492	91	91	91	91		
Doel reserve:	Inzet frictiekosten						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2025)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	893	0	401	0	492	
	Begroting 2025	492	0	401	0	91	
	Raming 2026	91	0	0	0	91	
	Raming 2027	91	0	0	0	91	
	Raming 2028	91	0	0	0	91	
Bestemmingsreserve Folkert Elzingastraat			700	700	700	700	700
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581		
Bestemmingsreserve Folkert Elzingastraat	700	700	700	700	700		
Doel reserve:	Het sportterrein van een kwaliteitsimpuls voorzien, waarin georganiseerde- en ongeorganiseerde sport samengaan en waar zowel diverse sportaanbieders als omwonenden gebruik van kunnen maken. In het collegeakkoord 2022 – 2026 heeft het college € 700.000 hiervoor gereserveerd.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2025)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	700	0	0	0	700	
	Begroting 2025	700	0	0	0	700	
	Raming 2026	700	0	0	0	700	
	Raming 2027	700	0	0	0	700	
	Raming 2028	700	0	0	0	700	
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's			1.094	1.094	789	789	789
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Sport en recreatie	2.286	1.885	1.581	1.581	1.581		
Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand zetten LCC's	1.094	1.094	789	789	789		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten (loonkosten, opleidingskosten en begeleidingskosten) als gevolg van het afstoten van Lokale Culturele Centra (LCC's), waaronder LCC 't Romeynshof. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de status herplaatsingskandidaat (HPK-er) krijgen. Afsproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I.						

Raadsbesluit:	Begroting 2018 (einddatum 31-12-2028)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	1.094	0	0	0	1.094		
	Begroting 2025	1.094	0	0	0	1.094		
	Raming 2026	1.094	0	304	0	789		
	Raming 2027	789	0	0	0	789		
	Raming 2028	789	0	0	0	789		
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Sport en recreatie		2.286	1.885	1.581	1.581	1.581		
Bestemmingsreserve noodsteun energiekosten sport		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Middelen voor het Noodfonds energiekosten verenigingen en speeltuinen							
Raadsbesluit:	Besluit van 15 december 2022 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	321	0	250	71	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Stedelijke ontwikkeling				111.510	100.149	91.810	89.854	88.894
Bestemmingsreserve Autoluw fonds				12.045	6.045	1.045	1.045	1.045
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Autoluw fonds		12.045	6.045	1.045	1.045	1.045		
Doel reserve:	Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluw te maken.							
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	17.045	0	4.000	1.000	12.045		
	Begroting 2025	12.045	0	6.000	0	6.045		
	Raming 2026	6.045	0	5.000	0	1.045		
	Raming 2027	1.045	0	0	0	1.045		
	Raming 2028	1.045	0	0	0	1.045		
Bestemmingsreserve Bodem				26.536	20.266	16.926	14.166	11.406

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Bodem	26.536	20.266	16.926	14.166	11.406		
Doel reserve:	"De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering."						
Raadsbesluit:	2e Herziening 2019 (einddatum t/m nader te bepalen)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	31.086	0	4.550	0	26.536	
	Begroting 2025	26.536	0	6.270	0	20.266	
	Raming 2026	20.266	0	3.340	0	16.926	
	Raming 2027	16.926	0	2.760	0	14.166	
	Raming 2028	14.166	0	2.760	0	11.406	
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds			50.788	50.788	50.788	50.788	50.788
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Doorbouwfonds	50.788	50.788	50.788	50.788	50.788		
Doel reserve:	In deze Voorjaarsnota wordt ter ondersteuning van de Rotterdamse bouwopgave het Doorbouwfonds Rotterdam ingesteld. Hiermee wordt invulling gegeven aan de met het Rijk afgesproken woondeal. In het coalitieakkoord is met de bestemmingsreserve Segmentering het gewenste doel van de woningbouwproductie zoals vastgelegd in het coalitieakkoord tot 2026 te kunnen realiseren.						
Raadsbesluit:	1e Herziening 2023 (einddatum t/m nader te bepalen)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	51.081	1.427	1.720	0	50.788	
	Begroting 2025	50.788	0	0	0	50.788	
	Raming 2026	50.788	0	0	0	50.788	
	Raming 2027	50.788	0	0	0	50.788	
	Raming 2028	50.788	0	0	0	50.788	
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling			13.864	13.773	15.373	16.973	19.173
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	13.864	13.773	15.373	16.973	19.173		
Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)						

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	30.642	0	5.978	10.800	13.864		
	Begroting 2025	13.864	2.700	2.791	0	13.773		
	Raming 2026	13.773	2.700	1.100	0	15.373		
	Raming 2027	15.373	2.700	1.100	0	16.973		
	Raming 2028	16.973	2.700	500	0	19.173		
Bestemmingsreserve herinrichting Van Meekerenplein				0	3.500	3.500	3.500	3.500
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve herinrichting Van Meekerenplein		0	3.500	3.500	3.500	3.500		
Doel reserve:	Het perspectief voor de Crooswijker in Oud-Crooswijk te verbeteren.							
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2030)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	0	0	0	0		
	Begroting 2025	0	3.500	0	0	3.500		
	Raming 2026	3.500	0	0	0	3.500		
	Raming 2027	3.500	0	0	0	3.500		
	Raming 2028	3.500	0	0	0	3.500		
Bestemmingsreserve ICT				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve ICT		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Invoering vergunnings-controle-service (VCS) voor de behandeling van bouwaanvragen in het kader van de nieuwe Omgevingswet die behandeld gaan worden in een korte procedure.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	250	0	250	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		

Bestemmingsreserve Invoeringskosten Omgevingswet	0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Implementatie omgevingswet						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 - taakmutatie (einddatum niet van toepassing)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	3.686	0	650	3.036	0	
	Begroting 2025	0	0	0	0	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Middensegment Huur			0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	0	0	0	0	0		
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.						
Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2024)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.427	0	0	1.427	0	
	Begroting 2025	0	0	0	0	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein			2.371	971	296	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein	2.371	971	296	0	0		
Doel reserve:	Financieren mitigerende maatregelen geluidskwestie Stadhuisplein						
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2024 (einddatum 31-01-2027)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	0	3.871	1.500	0	2.371	
	Begroting 2025	2.371	0	1.400	0	971	
	Raming 2026	971	0	675	0	296	
	Raming 2027	296	0	296	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief			0	0	0	0	0

Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2024)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	453	0	453	0	0	
	Begroting 2025	0	0	0	0	0	
	Raming 2026	0	0	0	0	0	
	Raming 2027	0	0	0	0	0	
	Raming 2028	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)			381	381	381	381	381
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan (VCP)	381	381	381	381	381		
Doel reserve:	Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer.						
Raadsbesluit:	Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2025)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	1.623	0	1.241	0	381	
	Begroting 2025	381	0	0	0	381	
	Raming 2026	381	0	0	0	381	
	Raming 2027	381	0	0	0	381	
	Raming 2028	381	0	0	0	381	
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt			1.323	624	100	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling	111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Toegankelijkheid Rotterdam onbeperkt	1.323	624	100	0	0		
Doel reserve:	Deze reserve is nodig om uitvoering te geven aan de Motie Maak Bedrijven Toegankelijk. Doel is om financiële middelen beschikbaar te stellen om zoveel mogelijk te organiseren om Rotterdamse bedrijven te ondersteunen en faciliteren om hun gebouwen fysiek toegankelijk te maken.						
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2027)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	0	1.573	250	0	1.323	
	Begroting 2025	1.323	0	699	0	624	

	Raming 2026	624	0	524	0	100		
	Raming 2027	100	0	100	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Verevening kostenverhaal				4.200	3.800	3.400	3.000	2.600
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		111.510	100.149	91.810	89.854	88.894		
Verevening kostenverhaal		4.200	3.800	3.400	3.000	2.600		
Doel reserve:	Verwacht begrotingssaldo 2023 agv maatregelen bestuursopdracht wordt ingezet om onzekere effecten maatregelen kostenverhaal (ingeschat op 5 mln per jaar ingaande 2024) te kunnen te kunnen opvangen.							
Raadsbesluit:	Begroting 2023 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	4.600	0	400	0	4.200		
	Begroting 2025	4.200	0	400	0	3.800		
	Raming 2026	3.800	0	400	0	3.400		
	Raming 2027	3.400	0	400	0	3.000		
	Raming 2028	3.000	0	400	0	2.600		
Veilig				328	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Veilig		328	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Winkelstratenaanpak		0	0	0	0	0		
Doel reserve:	Cofinanciering regiodeal Rotterdam Zuid II - gedeelte Veilig							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	142	0	142	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag				328	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Veilig		328	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag		328	0	0	0	0		

Doel reserve:	Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	655	0	328	0	328
	Begroting 2025	328	0	328	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Werk en inkomen			29.937	28.486	27.946	27.909
Bestemmingsreserve Breed Offensief			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Breed Offensief	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijksgelden voor ontvangen.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	938	0	738	200	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)			25.528	25.528	25.528	25.528
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25.528	25.528	25.528	25.528	25.528	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.					
Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum niet van toepassing)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	30.676	30.409	35.557	0	25.528
	Begroting 2025	25.528	12.183	12.183	0	25.528
	Raming 2026	25.528	0	0	0	25.528
	Raming 2027	25.528	0	0	0	25.528

	Raming 2028	25.528	0	0	0	25.528		
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt			225	225	225	225	225	225
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872			
Bestemmingsreserve Dichterbij dan je denkt			225	225	225	225		
Doel reserve:	Het gaat hier dus om middelen bedoeld voor de arbeidsregio (en dus niet alleen voor Rotterdam). De besteding van deze middelen wordt onder regie van de centrumgemeente (Rotterdam) afgestemd binnen de arbeidsmarktregio.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2022 (einddatum 31-12-2025)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	583	0	358	0	225		
	Begroting 2025	225	0	0	0	225		
	Raming 2026	225	0	0	0	225		
	Raming 2027	225	0	0	0	225		
	Raming 2028	225	0	0	0	225		
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling			2.146	695	155	118	81	
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872			
Bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling			2.146	695	155	118	81	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	3.597	0	1.451	0	2.146		
	Begroting 2025	2.146	0	751	700	695		
	Raming 2026	695	0	265	275	155		
	Raming 2027	155	0	37	0	118		
	Raming 2028	118	0	37	0	81		
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren			0	0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872			
Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren			0	0	0	0		

Doel reserve:	In 2021 heeft Wenl van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	76	0	76	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Herstelprogramma Functiewaardering SW	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	Herstelprogramma Functiewaardering SW					
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2023 (einddatum 31-12-2024)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	3.817	0	3.817	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs			0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen	29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Impuls baankansen speciaal voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0	
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de rijksbijdrage ten behoeve van het praktijk en speciaal onderwijs te verantwoorden.					
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2023)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	0	0	0	0
	Begroting 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0
	Raming 2027	0	0	0	0	0
	Raming 2028	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve RAP fonds			1.696	1.696	1.696	1.696	1.696
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve RAP fonds		1.696	1.696	1.696	1.696	1.696	
Doel reserve:	Met het Rijnmonds Arbeidsmarkt Perspectief (RAP) fonds worden subsidies verstrekt aan partijen in de regio. De uitbetalingen van de subsidies lopen over de jaargrens heen.						
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (einddatum 31-12-2028)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	0	1.696	0	0	1.696	
	Begroting 2025	1.696	0	0	0	1.696	
	Raming 2026	1.696	0	0	0	1.696	
	Raming 2027	1.696	0	0	0	1.696	
	Raming 2028	1.696	0	0	0	1.696	
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire				342	342	342	342 342
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Werk en inkomen		29.937	28.486	27.946	27.909	27.872	
Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding - Toeslagenaffaire		342	342	342	342	342	
Doel reserve:	Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	548	0	206	0	342	
	Begroting 2025	342	0	0	0	342	
	Raming 2026	342	0	0	0	342	
	Raming 2027	342	0	0	0	342	
	Raming 2028	342	0	0	0	342	
Zorg, welzijn en wijkteams				7.861	6.840	5.601	5.601 5.601
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen				2.260	1.239	0	0 0
Begroting bestemmingsreserves		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Zorg, welzijn en wijkteams		7.861	6.840	5.601	5.601	5.601	
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen		2.260	1.239	0	0	0	
Doel reserve:	Bestrijding eenzaamheid ouderen						
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2026)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	

	Begroting 2024	2.360	0	100	0	2.260		
	Begroting 2025	2.260	0	1.021	0	1.239		
	Raming 2026	1.239	0	1.239	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen				2.300	2.300	2.300	2.300	2.300
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Zorg, welzijn en wijkteams	7.861	6.840	5.601	5.601	5.601			
Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen	2.300	2.300	2.300	2.300	2.300			
Doel reserve:	De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.							
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	6.450	0	4.150	0	2.300		
	Begroting 2025	2.300	0	0	0	2.300		
	Raming 2026	2.300	0	0	0	2.300		
	Raming 2027	2.300	0	0	0	2.300		
	Raming 2028	2.300	0	0	0	2.300		
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp				0	0	0	0	0
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Zorg, welzijn en wijkteams	7.861	6.840	5.601	5.601	5.601			
Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	0	0	0	0	0			
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.							
Raadsbesluit:	Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)							
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	21.739	10.000	31.739	0	0		
	Begroting 2025	0	10.000	10.000	0	0		
	Raming 2026	0	10.000	10.000	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen				3.300	3.300	3.300	3.300	3.300
Begroting bestemmingsreserves	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
Zorg, welzijn en wijkteams	7.861	6.840	5.601	5.601	5.601			

Locatieontwikkelingen kwetsbare doelgroepen	3.300	3.300	3.300	3.300	3.300	
Doel reserve:	Het egaliseren van schommelingen in de lasten voor het realiseren van opvangvoorzieningen kwetsbare Rotterdammers.					
Raadsbesluit:	2e herziening 2024 (doorlopend)					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2024		0	3.300	0	0	3.300
Begroting 2025		3.300	0	0	0	3.300
Raming 2026		3.300	0	0	0	3.300
Raming 2027		3.300	0	0	0	3.300
Raming 2028		3.300	0	0	0	3.300
Totaal				2.491.483	2.441.859	2.515.534
						2.665.481
						2.859.217

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De gemeenteraad heeft in juli 2020 ingestemd met het raadsvoorstel "Herijking Investeringsfonds Rotterdam (IFR); oprichting van de bestemmingsreserve "Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)". Hiermee is besloten om vanaf 2021 het IFR, dat investeringsprojecten in het kader van de "Stadsvisie 2030" dekt, af te schaffen en de daarbij horende investeringen over te hevelen naar de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Naast de middelen uit het IFR zijn de opbrengsten van de verkoop van Eneco en incidentele erfpachtbaten van woningcorporaties uit 2022 en 2023 toegevoegd aan de RIM.

De bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor is opgebouwd uit negen verschillende cilinders, elk met een specifieke functie.

Cilinder 0 - Allocatie investeringsmiddelen

Cilinder 0 is de allocatiecilinder van de RIM. Alle bedragen die aan de bestemmingsreserve RIM worden toegevoegd, worden toegevoegd aan cilinder 0, alvorens ze naar de andere cilinders worden overgeheveld.

Cilinder 1 - Dekking afgeronde uitbreidings- en kwaliteitsverhogende investeringen in materiële vaste activa

Cilinder 1 dekt de kapitaallasten van investeringen in materiële vaste activa, zoals vastgoed, wegen, bruggen en parken, voor zover ze de groei of modernisering van de stad accommoderen, worden gedekt uit de algemene middelen en niet kunnen worden gedekt uit de lopende begroting.

Cilinder 2 - Dekking lopende uitbreidings- en kwaliteitsverhogende investeringen in materiële vaste activa

Cilinder 2 dekt de lasten die eenmalig voortvloeien uit investeringen in materiële vaste activa zoals bedoeld in cilinder 1, indien een deel van de uitgaven niet mag worden geactiveerd.

Cilinder 3 - Dekking investeringen in financiële vaste activa

Cilinder 3 dekt de risico's en kapitaallasten van financiële vaste activa zoals kapitaalverstrekkingen, verstrekte leningen.

Cilinder 4 - Egalisatie uitbreidings- en kwaliteitsverhogende investeringen in materiële vaste activa

Cilinder 4 egaliseert de verschillen tussen de lasten die uit de cilinders 1 en 2 worden gedekt en de hiervoor beschikbare dekkingsmiddelen.

Cilinder 5 - Dekking vervangingsinvesteringen, renovaties en restauraties

Cilinder 5 bevat aanvullende dekkingsmiddelen die de gemeente in staat stelt bestaand bezit (materiële vaste activa) tijdig te vervangen, renoveren of restaureren.

Cilinder 6 - Investeringsmiddelen genererend vermogen

Cilinder 6 stelt de gemeente in staat om binnen de RIM het vermogen af te zonderen dat louter wordt gebruikt om bespaarde rente te genereren.

Cilinder 7 - Verkoopopbrengsten Eneco

Cilinder 7 is gevuld met de netto-verkoopopbrengst die in 2020 ontstond bij de verkoop van Eneco, onder aftrek van € 30,9 mln. voor het geleidelijk opvangen van het begrotingsknelpunt dat ontstond wegens het wegvallen van dividendinkomsten uit aandelen Eneco. De Eneco-middelen wordt

gebruikt voor investeringen die tot bezit leiden, tenminste voor 50% door andere partijen worden gefinancierd en waarbij het geld op enig moment weer naar de gemeente terugvloeit, zodat het opnieuw kan worden aangewend (revolverend). Het doel is de omvang van de Enecomiddelen zoveel mogelijk in stand te houden.

Cilinder 8 - Verkoopbrengsten erfpachtconversie

Cilinder 8 is gevuld vanuit de eeuwigdurende afkoop van erfpachtcanonverplichtingen door de woningcorporaties in 2022 en 2023. De middelen worden gebruikt voor investeringen die leiden tot (eigen of andermans) bezit ('bezit voor bezit'), zonder dat dit voor de gemeente tot structurele lasten leidt.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2025 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve RIM is opgenomen.

Reserves RIM		Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen		174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - A16		5.793	1.800	500	400	0	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006	
IFR - A16	5.793	1.800	500	400	0	0	0	
Algemene informatie								
Project omschrijving	De gemeente Rotterdam draagt samen met de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag bij aan de inpassingsmaatregelen voor de A16 Rotterdam. Deze bijdrage uit het voorbereidingsbudget IFR betreft gemeentelijke kosten voor voorbereiding en planbegeleiding.							
Gebied	Stedelijk							
Planning	2018	tot	2028			Fase	Uitvoering	
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal				
	5.793	0	0	5.793				
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025								

Nadat in 2022 de meeste ontwerp- en inpassingsvraagstukken worden afgerond, zal in 2023 het accent liggen op de begeleiding van de uitvoeringsactiviteiten van de aannemer. Daarbij wordt actief bewaakt dat aan eerder afgesproken voorwaarden en eisen wordt voldaan. Tevens wordt een vervolg gegeven aan het proces voor de oplevering en overdracht van de onderdelen die in beheer komen van de gemeente Rotterdam, waarbij goedkeuring en acceptatie van de gerealiseerde infrastructuur en documentatie plaats moet vinden.

IFR - Pilots aardgasvrij		3.491	3.491	1.691	600	500	350	350
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006	
IFR - Pilots aardgasvrij	3.491	3.491	1.691	600	500	350	350	
Algemene informatie								
Project omschrijving	Pendrecht Zuid. Woningeigenaren hebben april 2021 een financieel voorstel ontvangen om over te stappen op stadsverwarming. (1) Ontwikkelingen bij Warmtebedrijf Rotterdam waardoor het lange tijd onzeker was wie de nieuwe eigenaar werd, en dus wat dit zou betekenen voor de warmte inkooptarieven. In oktober 2022 is Warmtebedrijf Rotterdam verkocht aan Vattenfall en konden we verder in Pendrecht. (2) Oktober 2022 heeft het Kabinet besloten dat warmtenetten in de toekomst met een meerderheidsbelang overgaan in publieke handen. Daarop heeft Vattenfall in geheel Nederland de gebiedsontwikkelingen stopgezet, dus ook in Pendrecht. Op dit moment is men bezig met een impactanalyse van het Kabinetbesluit. Pendrecht Noord. Voor dit gebied is de businesscase tijdelijk stopgezet door dezelfde factoren als genoemd bij Pendrecht Zuid. Dit wordt weer opgepakt en afgerond.							
Gebied								
Planning	2024	tot	nbn			Fase	Opstart	
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal				

	3.491	0	0	3.491			

Voorgenomen resultaat en
bijbehorende activiteiten 2025

Voor Pendrecht Zuid wordt 256 woningen van het aardgas af en voor Pendrecht Noord is de businesscase gereed

IFR - Kansrijke wijken	2.088	591	11	30	107	0	0

Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Kansrijke wijken	2.088	591	11	30	107	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving

In het programma "kansrijke wijken" zijn negen wijken benoemd waar te weinig grote woningen zijn en te weinig kansrijke gezinnen wonen. Doel van het programma is om de gehele wijk op dit punt meer in balans te krijgen. Na gesprekken met woningcorporaties, marktpartijen en anderen, zijn er projecten geïdentificeerd die als katalysator voor de drie wijken Oude Noorden, Nieuwe Westen en Middelland het verschil kunnen maken; die kunnen zorgen voor de juiste investeringen door marktpartijen en woningcorporaties, maar te groot zijn om binnen het huidige budgettaire kader te kunnen financieren.

Gebied	Stedelijk						
Planning	2016	tot	2026		Fase	Uitvoering	
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	2.088	0	0	2.088			

Voorgenomen resultaat en
bijbehorende activiteiten 2025

Bereikbaarheid van Tuin van Noord is het laatste project dat nog onderdeel uitmaakte van programma Kansrijke Wijken 2014-2018. De uitvoering van dit project loopt nog door tot in 2026. Eind 2024 / begin 2025 zal de eerste fase van de verbetering van het toegangsgebied naar de Tuin van Noord uitgevoerd worden. Dit betreft vergroening aan de zijde van de Zegwaardstraat. In 2025 zal voor de 2e fase, aan de kant van de Burgemeester Roosstraat, het Inrichtingsplan opgesteld worden. De uitvoering van deze fase zal in 2026 plaatsvinden.

IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	18.876	1.810	20	100	100	1.436	153

Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	18.876	1.810	20	100	100	1.436	153
Algemene informatie							

Project omschrijving

Het realiseren van een hoogwaardige buitenruimte in de omgeving van Blaak 31, de Markthal en de Binnenrotte. Hiermee wordt aangesloten bij grote bouwprojecten en wordt invulling gegeven aan de ambities op het gebied van de City Lounge.

Gebied	Centrum						
Planning	2010	tot	2029			Fase	Uitvoering

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	18.876	0	0	18.876			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Het resterende budget wordt gebruikt voor de herinrichting van de Grotemarkt. Met de komst van de RottaNova verandert de Grotemarkt in een duidelijk leesbare ruimtelijke eenheid. Deze ruimte vraagt om een eigen inrichting passend binnen het grootste karakter van de omgeving. Het programma van eisen is afgerond en is begin gemaakt met voorlopig ontwerp. Hierna wordt het definitief ontwerp gemaakt en het inrichtingsplan gerealiseerd.

IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460	1.231	100	700	431	0	0

Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006

IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460	1.231	100	700	431	0	0

Algemene informatie							

Project omschrijving	De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Postkantoor fungeert als visitekaartje van Rotterdam. In 2015 is het Timmerhuis opgeleverd, het Stadhuis is geheel gerenoveerd en de Meent is opnieuw ingericht. Daarop aansluitend vindt herinrichting plaats van de buitenruimte: Stadhuisstraat, het Doelwater, Raamplein, Rode Zand en Haagseveer. Met een loop/fietsbrug wordt het Haagseveer verbonden met de Lombardkade. Tevens zal de onderdoorgang van het Timmerhuis met de omgeving verbonden worden.						

Gebied	Centrum						

Planning	2015	tot	2026			Fase	Uitvoering

Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	4.460	2.040	0	6.500			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Het definitief ontwerp van het inrichtingsplan is vastgesteld. In de loop van 2025 starten de werkzaamheden in de Noordmolenwerf en Sint-Jacobstraat.

IFR - Hart van Zuid	77.395	35.387	6.148	3.367	3.155	2.904	2.963

Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006

IFR - Hart van Zuid	77.395	35.387	6.148	3.367	3.155	2.904	2.963

Algemene informatie							

Project omschrijving	Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030. In de Stadsvisie 2030 (door de gemeenteraad vastgesteld in november 2007) is het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Vaanweg-Pleinweg opgenomen als VIP-gebied. Dit gebied kan een sleutelrol vervullen in de zogenaamde "dubbelslag op Zuid": het wegwerken van achterstanden en het benutten van kansen. Hart van Zuid focust vooral op de kansen. De direct te nemen lasten van het IFR zijn ter (a) dekking van het contractbudget (onderdeel periodieke prestatie vergoeding) van het project Hart van Zuid, waarvoor door de						

	ontwikkende partij deze gebiedsontwikkeling wordt uitgevoerd; (b) de gemeentelijke risicoreservering; (c) de interne apparaatskosten.						
Gebied	Charlois						
Planning	2016	tot	2044			Fase	Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	77.395	20.308	12.870	110.573			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De te realiseren onderdelen die volgen uit het basisopgave Hart van Zuid zijn gereed. Een groot deel van de resterende middelen zijn belegd in contractuele afspraken voor de resterende looptijd van het project. In 2025 zal verder gewerkt worden aan de leisure plot, de stationshal en diverse woningbouwprojecten. Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl

IFR - Katoenveem leegstandsbeheer	1.400	571	114	114	114	114	114
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Katoenveem leegstandsbeheer	1.400	571	114	114	114	114	114
Algemene informatie							
Project omschrijving	Rijksmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigendom. De gemeente wil het Katoenveem een nieuwe gebruiksfunctie geven om de ontwikkeling van Merwe-Vierhavensgebied (M4H) te stimuleren. Het gebouw is echter in zeer slechte staat, onveilig en niet bruikbaar. Actief leegstandsbeheer tot het moment van oplevering is noodzakelijk om kraak, diefstal en vandalisme te voorkomen. De intentie is om renovatie en ingebruikname aan de markt over te laten. Daarvoor moet een marktkuitvraag ten behoeve van herontwikkeling worden voorbereid. Leegstandbeheer is tot het moment van oplevering herontwikkeling onontbeerlijk.						
Gebied	Merwe-Vierhavensgebied						
Planning	2017	tot	nrb			Fase	Opstart
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.400	0	0	1.400			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2022 is zijn maatregelen genomen tbv het beheer van de Katoenveem: voornamelijk anti-kraakmaatregelen en onderhoudswerkzaamheden ten behoeve van het wind- en waterdicht houden van het pand, waaronder herstel stormschade. Daarnaast zijn er kosten gemaakt voor het uitvoeren van onderzoek en het voeren van gesprekken om de wens- en haalbaarheid van een verkoop aan een filantropische instelling. Het college is hier nog over in gesprek. Aan de hand van de uitkomsten hiervan zullen de vervolgstappen voor de toekomstige ontwikkeling het Rijksmonument Katoenveem worden bepaald.

IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833	5.212	2.800	2.412	0	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833	5.212	2.800	2.412	0	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door een investeringskrediet, voor het programma Stadionpark en onderdeel Feijenoord City.						
Gebied	IJsselmonde						
Planning	2019	tot	2026			Fase	Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	18.833	0	0	18.833			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De gebiedsontwikkeling Feyenoord City, uit te voeren door Stichting Gebiedsontwikkeling aan de Maas, betreft een uitgebreid woningbouwprogramma, hotels, retail, leisure en voorzieningen, aantrekkelijke openbare ruimte en een goede bereikbaarheid. Realisatie is primair een taak van de markt. De gemeente verkoopt haar grondpercelen en bepaalt inhoudelijke kaders (bijvoorbeeld in nota's van uitgangspunten), faciliteert de gebiedsontwikkeling door afstemming en overleg en geeft uitvoering aan haar publiekrechtelijke taak voor planologische procedures en vergunningen. Meer informatie over het project is te vinden op www.feyenoord-city.nl

IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)	2.800	2.560	250	1.500	810	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Blankenburgtunnel (inpassing)	2.800	2.560	250	1.500	810	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	De doelstelling van het project 'Blankenburgverbinding' is het realiseren van een robuuste ontsluiting van het Haven en Industrieel Complex (HIC) en de Greenport/Westland. De Rotterdamse inzet is gericht op de realisatie van de Blankenburgverbinding en bijbehorend Kwaliteitsprogramma. Doelstelling van de gemeentelijke inzet is dat in het planproces en realisatie van de Blankenburgverbinding de Rotterdamse belangen worden geborgd. Door realisatie van het kwaliteitsprogramma zal de ruimtelijke kwaliteit de oostkant en de Groene Gordel van Rozenburg, in vergelijking met de huidige situatie, versterkt worden.						
Gebied							
Planning	2020	tot	2027			Fase	Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	2.800	0	0	2.800			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Ondanks vertragingen bij het afzinken van de 2 tunnelelementen wordt de ingebruikname van de Blankenburgverbinding nog steeds eind 2024 voorzien. Bij Rozenburg zijn de fly-overs en viaducten gereed gekomen om na de zomer aangesloten te kunnen worden op de A15. Westelijk van de tunnelmond is de grondwal aangebracht en wordt de doortrekking hiervan gerealiseerd die uiteindelijk als nieuwe waterkering dienst zal gaan doen. Voor de beoogde kwaliteitsverbetering van de Groene Gordel is een voorlopig ontwerp gemaakt voor de zuidkant van het park. Na verdere uitwerking en detaillering kan realisatie van dit deel in 2025 plaatsvinden. Voor de oostkant wordt in 2024 een programma van eisen opgesteld en zal in 2025 een ontwerpuitwerking plaats vinden; uitvoering van dit deel wordt voorzien in 2026-2027.

IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681	9.242	1.000	2.400	2.500	2.055	1.287
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Stadionpark Infrastructuur (OOP)	16.681	9.242	1.000	2.400	2.500	2.055	1.287
Algemene informatie							
Project omschrijving	De mobiliteitsopgave is een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de bereikbaarheid de gebiedsontwikkeling "Stadionpark / Feyenoord City". Om de bereikbaarheid goed te kunnen borgen zijn er diverse aanpassingen nodig. De out-of-pocket bijdrage is voor de afdekking van de programmakosten tijdens de voorbereiding en realisatiefase van de mobiliteitsopgave en daarnaast voor kosten die niet geactiveerd kunnen worden.						
Gebied	IJsselmonde						
Planning	2018	tot	2028			Fase	Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	16.681	0	0	16.681			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
In 2025 zal de mobiliteitsopgave Feyenoord City worden geactualiseerd en opnieuw ter besluitvorming worden voorgelegd.							
IFR - Schieveen	8.427	7.840	338	256	0	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Schieveen	8.427	7.840	338	256	0	0	0
Algemene informatie	Uitvoering van het natuur- en recreatiegebied Schieveen						
Project omschrijving	Vanuit het project wordt uitvoering gegeven aan de realisatie van het natuur- en recreatiegebied. Een onderdeel hiervan is de dekking van de beheerkosten van het gebied.						
Gebied	Stad						
Planning	2018	tot	2026				Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	8.427	0	0	8.427			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
In 2025 zal uit de RIM subsidies voor beheer en de Belevenisboerderij 2.0 onttrokken worden. Het afsluiten van het project wordt in 2026 verwacht. Het grootste deel van het budget zal dan ingezet worden voor de kapitaallasten wanneer het project na afronding is geactiveerd.							
Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park	0	0	0	199	199	199	199
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006

Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park	0	0	0	199	199	199	199
Algemene informatie	Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park						
Project omschrijving	Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park: in volgende begrotingsronde wordt deze post aangepast, betreft een investering en geen OOP-kosten.						
Gebied							
Planning							
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	-	0	0	-			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park: in volgende begrotingsronde wordt deze post aangepast, betreft een investering en geen OOP-kosten.

IFR - Sportaccommodaties intensivering	1.600	1.130	160	160	160	160	160
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Sportaccommodaties intensivering	1.600	1.130	160	160	160	160	160
Algemene informatie	Sportaccommodaties intensivering						
Project omschrijving	Coalitieakkoord: "Sportaccommodaties worden verduurzaamd om energiezuiniger te kunnen opereren, het verstrekken van leningen kan hierbij helpen." Met een bijdrage uit het IFR worden sportaccommodaties verduurzaamd. Onder andere door verhoging van het subsidiebudget ten behoeve van energiebesparende maatregelen voor breedtesportverenigingen met een eigen gebouw en duurzame initiatieven met sportverenigingen. Bij onderbenutting door de verenigingen worden uit het budget ook gemeentelijke accommodaties verduurzaamd.						
Gebied							
Planning	2021		2030				Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.600	0	0	1.600			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Met deze financiële aanvulling op de kwaliteitsslag sportcomplexen zijn twee extra kunstgrasvelden gerealiseerd. Eén op het complex van rrv Neptunus-Schiebroek aan de Hazelaarweg en één op het door FC Pretoria en Egelantier Boys gedeelde complex aan de Schulpweg. Eerstgenoemde is opgeleverd in augustus 2020, laatstgenoemde in augustus 2021. Het budget wordt gebruikt ter dekking van kapitaallasten die met deze investeringen gepaard gaan (gehanteerde afschrijftermijn: 10 jaar).

IFR - PMR 150ha	9.880	9.767	256	260	0	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006

IFR - PMR 150ha	9.880	9.767	256	260	0	0	0
Algemene informatie	Uitvoering van het natuur- en recreatiegebied Vlinderstrik en Schiezone (met daarbinnen de landgoederen)						
Project omschrijving	Vanuit het project wordt uitvoering gegeven aan de realisatie van het natuur- en recreatiegebied. Een onderdeel hiervan is de dekking van de beheerkosten van de Vlinderstrik en de landgoederen.						
Gebied	Agrarisch natuurbeheer Noordrand Rotterdam.						
Planning	2023		2028				Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	9.880	0	0	9.880			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 zal uit de RIM subsidies voor beheer van de Noordrand en beheer voor de Landgoederen onttrokken worden. Het afsluiten van het project wordt in 2028 verwacht. Het grootste deel van het budget zal dan ingezet worden voor de kapitaallasten wanneer het project na afronding is geactiveerd.

IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228	882	63	785	34	0	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228	882	63	785	34	0	0
Algemene informatie	Bestaande Voorraad						
Project omschrijving	Het programma Bestaande Voorraad is in de collegeperiode 2006-2010 in gang gezet. Het doel van het programma is het in aanpak nemen van 5000 woningen. De daadwerkelijke verbetering van woningen strekt zich over meerdere jaren uit.						
Gebied							
Planning	2006	tot	2026			Fase	Uitvoering
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.228	0	0	1.228			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Het doel van 5.000 bouwkundig verbeterde woningen is behaald. Met restant van budget worden werkzaamheden project Boergoensehof afgerond.

RIM - Aardgasvrije wijken	5.100	5.100	475	1.605	1.685	1.335	0
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
RIM - Aardgasvrije wijken	5.100	5.100	475	1.605	1.685	1.335	0
Algemene informatie	Programma inzake het realiseren van aardgasvrije wijken						

Project omschrijving	Conform coalitieakkoord en de afspraak met woningcorporatie en warmtebedrijven wordt een toegekend bedrag (€ 52,9) vanuit erfpachtbaten ingezet om projecten te realiseren voor gebiedsaanpak van aardgasvrij maken. Het deel voor OOP-kosten bedraagt € 5.1 mln.						
Gebied	Gebiedsaanpak						
Planning	2024		2027				Opstart
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	5.100	0	0	5.100			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Opstart in 2024 en verdere uitwerking in komende jaren.							
IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027	2.800	2.540	291	519	651	780	780
Reserves RIM	Budget RIM	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Algemene middelen	174.523	83.173	14.217	15.407	10.447	9.334	6.006
IFR - Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027	2.800	2.540	291	519	651	780	780
Algemene informatie	Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2027						
Project omschrijving	Het project "Basisaanpak Particuliere Voorraad 2023-2027" is ondergebracht in de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.20% hiervan, € 2,8 mln heeft betrekking op Oud-Mathenesse die niet in het gebied van NPRZ ligt.Dit bedrag is overgeheveld naar de RIM.						
Gebied							
Planning	2023		2028				
Dekking	RIM	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	2.800	0	0	2.800			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
De verwachting is dat in 2025 150 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Tevens wordt gestreefd naar 50 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het achterstallig onderhoud bij 24 woningen te hebben weggewerkt.							
Totaal			14.217	15.407	10.447	9.334	6.006

Verloopstaat bestemmingsreserve RIM

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM				31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen				71.584	112.685	147.731	181.389	221.207
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen				71.584	112.685	147.731	181.389	221.207
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen		71.584	112.685	147.731	181.389	221.207		
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen		71.584	112.685	147.731	181.389	221.207		
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	58.009	45.998	103.598	136.021	0	71.584	
	Begroting 2025	71.584	-50.906	122.807	30.801	0	112.685	
	Raming 2026	112.685	-74.870	123.817	13.901	0	147.731	
	Raming 2027	147.731	-147.817	184.376	2.901	0	181.389	
	Raming 2028	181.389	-162.276	203.995	1.901	0	221.207	
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen				445.179	440.415	434.917	429.679	424.911
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen				445.179	440.415	434.917	429.679	424.911
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen		445.179	440.415	434.917	429.679	424.911		
RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen		445.179	440.415	434.917	429.679	424.911		
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	396.345	64.781	0	15.947	0	445.179	
	Begroting 2025	445.179	12.130	0	16.894	0	440.415	
	Raming 2026	440.415	12.485	0	17.984	0	434.917	
	Raming 2027	434.917	12.200	0	17.438	0	429.679	
	Raming 2028	429.679	12.175	0	16.942	0	424.911	
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen				115.190	101.282	92.234	83.449	77.991
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen				115.190	101.282	92.234	83.449	77.991
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen		115.190	101.282	92.234	83.449	77.991		
RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen		115.190	101.282	92.234	83.449	77.991		
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
	Begroting 2024	136.875	5.415	0	27.100	0	115.190	
	Begroting 2025	115.190	1.499	0	15.407	0	101.282	
	Raming 2026	101.282	1.399	0	10.447	0	92.234	

Raming 2027	92.234	549	0	9.334	0	83.449		
Raming 2028	83.449	549	0	6.007	0	77.991		
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa				448.927	446.034	443.096	440.793	440.665
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa				448.927	446.034	443.096	440.793	440.665
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	448.927	446.034	443.096	440.793	440.665			
RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	448.927	446.034	443.096	440.793	440.665			
Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
Begroting 2024	451.910	2.649	0	5.632	0	448.927		
Begroting 2025	448.927	2.701	0	5.594	0	446.034		
Raming 2026	446.034	2.701	0	5.638	0	443.096		
Raming 2027	443.096	2.701	0	5.004	0	440.793		
Raming 2028	440.793	2.701	0	2.829	0	440.665		
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen				94.640	120.121	149.911	179.979	210.063
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen				94.640	120.121	149.911	179.979	210.063
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	94.640	120.121	149.911	179.979	210.063			
RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	94.640	120.121	149.911	179.979	210.063			
Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
Begroting 2024	61.998	37.102	0	4.460	0	94.640		
Begroting 2025	94.640	29.941	0	4.460	0	120.121		
Raming 2026	120.121	34.250	0	4.460	0	149.911		
Raming 2027	149.911	34.529	0	4.460	0	179.979		
Raming 2028	179.979	34.543	0	4.460	0	210.063		
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties				5.546	10.219	18.188	29.565	49.157
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties				5.546	10.219	18.188	29.565	49.157
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	5.546	10.219	18.188	29.565	49.157			
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties	5.546	10.219	18.188	29.565	49.157			
Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
Begroting 2024	4.276	9.070	0	7.800	0	5.546		
Begroting 2025	5.546	16.590	0	11.917	0	10.219		
Raming 2026	10.219	23.990	0	16.021	0	18.188		

	Raming 2027	18.188	31.290	0	19.913	0	29.565		
	Raming 2028	29.565	39.590	0	19.997	0	49.157		
RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen				0	0	0	0	0	0
RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen				0	0	0	0	0	0
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen		0	0	0	0	0			
RIM cilinder 6: Investeringsmiddelen genererend vermogen		0	0	0	0	0			
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	0	0	0	0	0	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0	0		
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco				643.619	643.619	643.619	686.119	728.619	
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco				643.619	643.619	643.619	686.119	728.619	
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco		643.619	643.619	643.619	686.119	728.619			
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco		643.619	643.619	643.619	686.119	728.619			
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	728.619	-84.955	0	45	0	643.619		
	Begroting 2025	643.619	45	0	45	0	643.619		
	Raming 2026	643.619	45	0	45	0	643.619		
	Raming 2027	643.619	42.545	0	45	0	686.119		
	Raming 2028	686.119	42.545	0	45	0	728.619		
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie				103.328	91.328	91.328	115.332	145.505	
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie				103.328	91.328	91.328	115.332	145.505	
Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028			
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie		103.328	91.328	91.328	115.332	145.505			
RIM cilinder 8: Verkoopopbrengst erfpachtconversie		103.328	91.328	91.328	115.332	145.505			
	Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	183.388	-80.060	0	0	0	103.328		
	Begroting 2025	103.328	-12.000	0	0	0	91.328		

	Raming 2026	91.328	0	0	0	0	91.328		
	Raming 2027	91.328	24.004	0	0	0	115.332		
	Raming 2028	115.332	30.173	0	0	0	145.505		
Totaal					1.928.015	1.965.703	2.021.024	2.146.305	2.298.119

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO)

In 2018 is de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO) gevormd door de gemeentelijke middelen voor buitenruimte projecten in één bestemmingsreserve onder te brengen (raadsbesluit 14 november 2017). De bestemmingsreserve van rijks gelden voor stedelijke vernieuwing (ISV), de bestemmingsreserve Investeringsprojecten zonder gronduitgifte (IPzG) en het Gebiedsontwikkelingsfonds zijn hier per 1 januari 2018 aan toegevoegd. In de bestemmingsreserve GO zijn tot 2020 nieuwe buitenruimte projecten met een omvang tot € 5 mln. opgenomen. Deze projecten worden afgerond waarna de bestemmingsreserve GO wordt opgeheven.

Vanaf 2021 vormen nieuwe buitenruimte projecten (jaarlijks circa € 10 mln, exclusief inflatiecorrectie, voor kleinschalige gebiedsontwikkeling) onderdeel van het nieuwe rotterdamse investeringsprogramma. De middelen voor deze nieuwe projecten worden vanaf 2021 opgenomen in de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Zie hiervoor de toelichting op de RIM en de cilinders hierin.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2025 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve GO is opgenomen.

Reserves GO		Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Stedelijke ontwikkeling		9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500
GO - KPSV Bodemsanering		5.829	3.485	600	500	500	500	500
Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	
Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500	
GO - KPSV Bodemsanering	5.829	3.485	600	500	500	500	500	
Algemene informatie								
Project omschrijving	Het project KPSV (Kostenplaats Stadsvernieuwing) heeft betrekking op de in 1995 gemaakte afspraken tussen de gemeente en de corporaties (die op dat moment verzelfstandigd werden), inzake de kosten voor bodemsanering. Conform de gemaakte afspraken komen de bodemsaneringskosten van de KPSV-locaties voor rekening van de gemeente.							
Gebied	Stad							
Planning	1-1-2010	tot	31-12-2030			Fase	Uitvoering	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal				
	5.829	0	0	5.829				
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025								
Woningcorporaties die zich aanmelden voor vergoeding van de kosten voor bodemsanering op voormalig KPSV-locaties worden begeleid. Als de aangemelde locatie aan de voorwaarden voldoet en de bodemsaneringskosten zijn beoordeeld, kan de vergoeding worden toegekend en uitbetaald. De locaties die in 2025 worden beoordeeld, zijn afhankelijk van de aanmeldingen door woningcorporaties en hun ontwikkelingsplannen en de voortgang van de uitvoering daarvan.								
GO - Hefkwartier		1.536	1.339	15	1.309	0	0	0
Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	
Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500	
GO - Hefkwartier	1.536	1.339	15	1.309	0	0	0	
Algemene informatie								
Project omschrijving	Met het gereedkomen van de nieuwbouw van het Hefkwartier, de recreatieve aanpak van de rivierkade en groei van het kantoorpersoneel bij Unilever is een overzichtelijker en verkeersveiliger inrichting wenselijk. Om de verkeersveiligheid en de leefomgeving rondom het Hefkwartier te verbeteren, zullen de straten en het kruispunten bij de Oranjeboom- Nassaukade en Oranjeboom- Roentgenstraat heringericht worden.							
Gebied	Feijenoord							
Planning	2019	tot	2026			Fase	Uitvoering	
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal				
	1.536	0	0	1.536				

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 start de herinrichting van de buitenruimte van de Nassaukade voor het Hefkwartier. Hier is eerder al een IP voor opgesteld en wordt uitgevoerd en gefinancierd vanuit de ontwikkelaar conform overeenkomst. Vanuit de gemeente wordt hiervoor enkel uren vanuit toezicht en afstemming besteed om kwaliteit te waarborgen. De openstaande punten rondom de herinrichting Roentgenstraat en de kruispunten met de Oranjeboomstraat zijn door ontwikkeling van het naastgelegen project De Kaai (ca 1000 woningen) tijdelijke on-hold gezet, totdat de plannen van De Kaai beter inzichtelijk zijn zodat de aanpassingen goed op elkaar aansluiten en geen hinder van elkaar ondervinden. Naar verwachting zal in de loop van 2024 en 2025 dit zowel inhoudelijk als qua planning beter inzichtelijk gemaakt worden.

GO - Bereikbaarheid Buurttuin Tuin van Noord	160	136	16	120	0	0	0

Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500

GO - Bereikbaarheid Buurttuin Tuin van Noord	160	136	16	120	0	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Het monumentale gevangeniscomplex De Noordsingel in het Oude Noorden van Rotterdam wordt getransformeerd van een gesloten omgeving (gevangenis PI Noordsingel) in een woongebied met 121 woningen en een buurttuin. De buurttuin komt na aanleg in eigendom en beheer bij de gemeente, daardoor is de gemeente verantwoordelijk voor de bereikbaarheid van de woningen en de tuin.						

Gebied	Noord						

Planning	2020	tot	2026			Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	160	0	0	160			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De scope van het project is gewijzigd naar het verbeteren van de twee bestaande entreegebieden van de Tuin van Noord om beter gebruik ervan mogelijk te maken. De scopewijziging is een gevolg van dat de doorbraak/poort naar de Zwartjanstraat niet zal plaatsvinden. Aan de kant van de Zegwaardstraat zal het entreegebied in 2024/2025 verbeterd en vergroend worden. Voor het entreegebied aan de Burgemeester Roosstraat wordt een IP proces gestart en zullen de werkzaamheden naar verwachting in 2026 worden uitgevoerd.

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	437	489	375	0	0	0

Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500

GO - IP Toermalijn - Wildenburg	750	437	489	375	0	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Het bouwrijp maken en herinrichten van de buitenruimte rond woningbouw Toermalijn - Wildenburg						

Gebied	Zuidwijk						

Planning	2019	tot	2025			Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			

	750	0	0	750			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Het Inrichtingsplan (IP) en de bestekomschrijving zijn gereed. Als gevolg van vertraging in de bouwplanning van het wooncomplex Wildenburg is de start van de uitvoering van het Inrichtingsplan (IP) aangepast. De uitvoering van de werkzaamheden zijn naar verwachting in 2025 gereed.							
GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	116	0	116	0	0	0
Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500
GO - Doortrekken Plaza Brainpark I	120	116	0	116	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Doel van het project is: Het creëren van een verbinding tussen Brainpark en de Erasmus University Rotterdam (EUR). De Plaza - het voetgangersgebied van de EUR - door te trekken in Brainpark, door de bestaande voetgangersverbinding in brainpark een upgrade te geven.						
Gebied	Kralingen-Crooswijk						
Planning	2024	tot	2025			Fase	Opstart
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	120	0	0	120			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Op dit moment vinden gesprekken met de grondeigenaar plaats over de werkzaamheden die op zijn terrein worden uitgevoerd. Na overeenstemming met de grondeigenaar zal de uitvoering van het project in 2025 plaatsvinden							
GO - Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022	2.600	736	481	255	0	0	0
Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500
GO - Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022	2.600	736	481	255	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Rivieroevers Rotterdam uitvoeringsprogramma 2019 - 2022 is vastgesteld door het college d.d. 25 juni 2019. Het uitvoeringsprogramma bestaat uit 3 onderdelen, namelijk: 1: afronden van lopende Rivieroeversprojecten, 2: voorbereiding en/of start van de uitvoering van nieuwe projecten Rivieroevers 2019-2022 en 3: onderzoek voor nieuwe projecten Rivieroevers met een (mogelijke) start uitvoering na 2022.						
Gebied	Stad						
Planning	2019	tot	2025			Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	2.600	0	0	2.600			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Het programma rivieroevers is in de huidige collegeperiode opgenomen in de Groenagenda. In de groenagenda zijn ook de projecten: Rondje Bruggen en Lndsschapspark de Rotte opgenomen. Het restant budget is overgedragen aan de groenagenda.							
GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	1.324	8	116	600	600	0
Reserves GO	Budget GO	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Stedelijke ontwikkeling	9.125	6.284	1.610	2.791	1.100	1.100	500
GO - Buitenruimte Cooltoren en omgeving	1.600	1.324	8	116	600	600	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	De Ruimtelijke structuur verbeteren rondom de nieuw te bouwen Baantoren, Cooltoren, Down Town en Maasbode. De buitenruimte in de omgeving Baan, Hoornbrekerstraat en achtergelegen expeditiehoven krijgt een helderder straatprofiel met een reductie van het parkeren op straat en extra bomen voor een groenere uitstraling. Hierdoor ontstaat zowel voor huidige als toekomstige bewoners een buitenruimte met een aantrekkelijk verblijfskwaliteit. In de Hoornbrekersstraat worden nieuwe bomen gepland ter compensatie voor de bomen die in de 1e Blekerhof zijn gekapt.						
Gebied	Cool Zuid (Stadsdriehoek)						
Planning	2022	tot	2027			Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.600	0	0	1.600			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Planvorming (Programma van Eisen, Voorlopig en Definitief Ontwerp) is afgerond. Bestekfase wordt opgestart als er meer duidelijkheid is over de start van de aanleg van de nieuwe buitenruimte. Dit is gekoppeld aan de oplevering van de Baantoren. De Baantoren is in Q4 2023 gestart met bouwen. Vanwege de koppeling met de bouw van de Baantoren heeft dit project tot nu toe grotendeels stil gelegen en zijn er weinig kosten gemaakt							
Totaal			1.610	2.791	1.100	1.100	500

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ)

In 2017 is door de gemeenteraad een bestemmingsreserve gevormd voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler wonen (NPRZ-wonen). Hieruit worden investeringsprojecten gedekt in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, zoals benoemd zijn in het Uitvoeringsprogramma NPRZ 2015-2018 en het Werkprogramma Rotterdam Zuid pijler wonen 2019-2022.

Bij de vorming van de bestemmingsreserve is deze gevoed door bundeling van middelen voor projecten in Rotterdam Zuid die tot nu toe waren ondergebracht in het Investeringsfonds Rotterdam (IFR), het Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3) en de financiële impuls NPRZ-2012-2015.

Vanaf 2018 is de bestemmingsreserve aangevuld met de gemeentelijke middelen, die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing, die woningcorporaties van het Rijk hebben ontvangen voor de transformatie-opgave in de focuswijken in Rotterdam Zuid.

In 2018 zijn hieraan tevens de rijksmiddelen toegevoegd die het Rijk in 2018 in het kader van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2025 – pijler wonen beschikbaar heeft gesteld. De Regiodeal middelen voor de pijler wonen van het Rijk zijn vanaf 2019 beschikbaar gesteld als specifieke uitkering en deze worden in een apart fonds beheerd.

In samenhang met de rijksmiddelen Regiodeal Rotterdam Zuid worden gemeentelijke bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

In 2021 zijn ook de rijksmiddelen, voortkomend uit het Volkshuisvestingsfonds 2021-2031 (rijksbeschikking 14 juli 2021), toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hieruit worden projecten gedekt voor drie soorten ingrepen (sloop/nieuwbouw, samenvoegen/ vergroten en winkelaanpak) in drie deelgebieden (Hillesluis, Carnisse, Oud Charlois/ Tarwewijk). De middelen Volkshuisvestingsfonds (VHfonds) die het Rijk de komende jaren beschikbaar stelt, worden als specifieke uitkering beschikbaar gesteld en deze worden in een apart fonds beheerd.

In samenhang met de rijksmiddelen VHfonds worden gemeentelijke bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

In het collegeakkoord 2023-2026 is vastgelegd dat het NPRZ-programma wordt voortgezet. Hiervoor is Rotterdam ook afhankelijk van aanvullende financiering vanuit het Rijk. In de nieuwe coalitieperiode wordt binnen de gemeentelijke middelen aanvullend € 80 mln. gereserveerd voor de pijler wonen van het NPRZ. Deze zullen onder andere worden ingezet als benodigde cofinanciering bij de aanvullende rijksmiddelen van de 2e en 3e tranche Volkshuisvestingsfonds 2023-2034 (rijks beschikking 8 december 2023 en 29 mei 2024) voor de pijler wonen van het NPRZ. De € 80 mln. voor de periode 2023 t/m 2026 is in 2022 in één keer toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop van het NPRZ 2023-2027 weergegeven. Voor 2025 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten die een bijdrage uit het NPRZ ontvangen.

Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	4.313	2.250	1.584	0	0	0

Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	4.313	2.250	1.584	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten worden aangepakt. Op 9 juni 2015 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de aanpak van 3.000 woningen.						
Gebied	Zuid						
Planning	2019	tot	2025			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	14.000	0	0	14.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De verwachting is dat in 2025 2500 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen zijn opgesteld. Tevens wordt gestreefd naar 1600 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het achterstallig onderhoud bij 1450 woningen te hebben weggewerkt.

NPRZ Wijkakkoorden en Bewonersinitiatieven	750	750	375	375	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Wijkakkoorden en Bewonersinitiatieven	750	750	375	375	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen het coalitieakkoord 2023-2026 “Een Stad” is de aanpak van de woonomgeving een belangrijk onderdeel van het programma bestaande stad. Daarom is binnen de uitwerking van het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 een buitenruimte programma opgesteld. Het doel van het project wijkakkoorden en bewonersinitiatieven is om de buitenruimte in de focuswijken (Bloemhof, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis, Carnisse, Oud Charlois, Tarwewijk en Vreewijk) specifiek van een kwaliteitsimpuls te voorzien. Gericht op een groene buitenruimte die uitnodigt voor spelen, sporten, bewegen en ontmoeten. Het streven is dat Rotterdammers op Zuid worden gestimuleerd om zich in te zetten voor verbetering van de						

	openbare ruimte om hen heen. Dit kan door het aandragen van acties voor de openbare ruimte via de wijkraad en de wijkakkoorden of door het starten van een bewonersinitiatief.						
Gebied	Zuid						
Planning	2024	tot	2025				Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	750		0	750			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De eerste acties en projecten hebben in 2024 een bijdrage toegezegd gekregen en deze zullen in 2025 worden uitgevoerd. Tevens worden in 2025 de inspanningen voortgezet om bewoners nieuwe initiatieven en projectvoorstellen te laten aandragen.

NPRZ - Strategische verwervingen	3.000	1.115	615	500	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Strategische verwervingen	3.000	1.115	615	500	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Het project "Niet-projectmatige verwerving" dient om in de focuswijken van het NPRZ aankopen te kunnen doen voor woningen waar nog geen samenwerkingsovereenkomst (SOK) of bestuurlijk geaccordeerde projectmatige aanpak tegenover staat. Deze middelen worden ingezet om in te kunnen spelen op kansen die de markt biedt voor toekomstige projecten grondige aanpak particuliere voorraad NPRZ.						
Gebied	Zuid						
Planning	2019	tot	2025		Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	3.000			3.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Begin 2025 zal een nieuw projectgebied benoemd zijn nadat een draagvlakonderzoek 2e helft 2024 zal zijn uitgevoerd. In de fase van projectvoorbereidingen zal in het betreffende gebied woningen verworven worden via 'strategische verwervingen'.

Beijerlandselaan en Groene Hilledijk	4.000	2.985	550	1.300	1.000	135	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
Beijerlandselaan en Groene Hilledijk	4.000	2.985	550	1.300	1.000	135	0

Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 zijn de grondige aanpak van de particuliere voorraad, buitenruimte en winkelstraten als onderdelen van het totale programma opgenomen. Daarom is binnen de uitwerking van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 het project Beijerlandse laan / Groene Hilledijk opgenomen. Het doel van het project Beijerlandse laan / Groene Hilledijk is om de komende jaren een vitale lokale economie en een gedifferentieerde en aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken te creëren. Om dit beleidsdoel te realiseren worden bestaande woningen/winkels in de particuliere sector aangekocht om vervolgens opgeknapt, herontwikkeld, samengevoegd en / of vergroot te worden. Aanpak van ondermijnende criminaliteit, de overlast en problematisch verhuur is daarbij randvoorwaardelijk.						
Gebied	Feijenoord						
Planning	2020	tot	2030				
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	4.000	1.900	4.700	10.600			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt de aanpak van de winkels en de woningen (renoveren, transformeren, verduurzamen) voortgezet. Momenteel wordt het huidige plan van aanpak herijkt en onderdeel van deze uitwerking is dat de komende periode gewekt gaat worden met jaarplannen.

NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	9.010	750	750	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Grondige aanpak PV Rotterdam Zuid	10.000	9.010	750	750	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel van het totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit onderdeel van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid opgenomen. Doel van het project is dat de stichting Wijkverbetering in de komende jaren ongeveer 200 woningen van de particuliere woningvoorraad in de Tarwewijk en Oud Charlois Zuid aanpakt om hiermee meer variaties te krijgen in het woningaanbod in die wijken. De aanpak betreft het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen aan te kopen, samen te voegen en/of te vergroten, een aantal jaren te verhuren en ze vervolgens te verkopen, indien mogelijk aan de zittende huurders. De NPRZ subsidie is bedoeld om een stimulerend effect teweeg te brengen in de beoogde aanpak van de woningen en hiermee de gewenste transformatie te ondersteunen.						
Gebied	Zuid						
Planning	2019	tot	2039			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	10.000			10.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende							

activiteiten
2025

Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid (SWRZ) heeft in de periode 2020 tot en met 2022 totaal 33 woningen gekocht in Tarwewijk. In 2023 is gestart met de woningaanpak waarbij er eerst wisselwoningen worden gerealiseerd voor zittende huurders. In de 1e helft van 2024 worden deze wisselwoningen opgeleverd. Eind 2024 of uiterlijk begin 2025 wordt daadwerkelijk gestart met de verduurzaming en vergroting van de overige woningen. De afronding van het eerste deel van deze woningen wordt eind 2025 verwacht. Eind 2025 start SWRZ met de overige woningen. Deze aanpak is in de loop van 2025 gereed. De start van de aanpak heeft vertraging opgeleverd door problemen met de herhuisvesting van de huidige huurders. De gemeente is met de Stichting in gesprek over verdere de verkoop van woningen aan de Stichting in de resterende periode van de looptijd van het project en de exacte aantallen.

NPRZ - Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk	1.900	858	200	200	200	200	58
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Beijerlandselaan/ Groene Hilledijk	1.900	858	200	200	200	200	58
Algemene informatie							
Project omschrijving	Het doel van het project Beijerlandselaan / Groene Hilledijk is om de komende jaren een vitale lokale economie en een aantrekkelijk woonklimaat in het winkelgebied en de omliggende wijken te creëren. Om het genoemde beleidsdoel - een meer gedifferentieerde en kwalitatief betere woning- en winkelvoorraad in Rotterdam Zuid - te realiseren worden bestaande woningen/winkels in de particuliere sector aangekocht om vervolgens opgeknapt, herontwikkeld, samengevoegd en / of vergroot te worden. Onderdeel hiervan is de aanpak van de luifels voor de winkelspanen (Luifelplan fase 2 en 3). Aanpak van ondermijnende criminaliteit, de overlast en problematisch verhuur is daarbij randvoorwaardelijk.						
Gebied	Feijenoord						
Planning	2020	tot	2030			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.900	4.000	4.700	10.600			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt de aanpak van de winkels en de woningen (renoveren, transformeren, verduurzamen) voortgezet. Momenteel wordt het huidige plan van aanpak herijkt en onderdeel van deze uitwerking is dat de komende periode gewekt gaat worden met jaarplannen.

NPRZ Proceskosten buitenruimte programma	1.000	1.000	150	150	250	450	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Proceskosten buitenruimte programma	1.000	1.000	150	150	250	450	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Binnen het coalitieakkoord 2023-2026 "Een Stad" is de aanpak van de woonomgeving als onderdeel van het programma bestaande stad opgenomen. Daarom is binnen de uitwerking van het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 een buitenruimte programma opgenomen. Voor de periode van 2023 – 2027 is een nieuwe uitvoeringsagenda NPRZ Buitenruimte opgesteld waarin de projecten, uitvoeringslijnen en doelstellingen geborgd zijn. Een compact programmateam legt verantwoording af over de kwaliteit, financiën, planning en voortgang. Over de geselecteerde projecten moet worden gerapporteerd over de realisatie, planning en financiën.						
Gebied	Zuid						
Planning	2024	tot	2027				Opstart
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.000			1.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt verder gewerkt aan het uitwerken en opstarten van de uitvoeringsagenda NPRZ Buitenruimte 2023 – 2027. Er is minder ambtelijke inzet beschikbaar om het programma te monitoren, waardoor de jaarlijkse kosten afnemen.

NPRZ - Swiego fase 1	4.000	2.578	1.500	1.078	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Swiego fase 1	4.000	2.578	1.500	1.078	0	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel van het totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit onderdeel van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Swiego fase 1 gestart. Doel van het project Swiego fase 1 is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de Van Swietenlaan en de Goereesestraat (in de focuswijk Carnisse). Dit behelst het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen. Het uitgangspunt is dat de woningen met zelfbewoningsplicht (10 jaar), en eventueel met samenvoeg- of vergrootverplichting, worden verkocht aan particulieren.						

Gebied	Zuid						
Planning	2020	tot	2030		Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	4.000	7.507	2.029	13.536			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt de derde tranche woningen verduurzaamd, gerenoveerd en deels samengevoegd. De derde tranche omvat het samenvoegen van 10 woningen tot 5 en het opknappen van 2 woningen tot kluswoning. Het verduurzamen en het renoveren/aanpassen van gevels en balkons aan de Van Swietenlaan en Goereesestraat.

NPRZ Fazanstraat	17.505	15.986	4.557	4.046	3.543	2.904	935

Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Fazanstraat	17.505	15.986	4.557	4.046	3.543	2.904	935
Algemene informatie							
Project omschrijving	Doel van het project Fazanstraat is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de focuswijk Vogelbuurt. Dit behelst het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen. Het projectgebied Fazanstraat beslaat 101 woningen. Deze woningen komen in aanmerking voor de aanpak samenvoegen / vergroten omdat deze voldoen aan de kaders voor samenvoegen / vergroten (zoals besloten / vastgelegd in het werkprogramma NPRZ-wonen 2019-2022). Het gaat hierbij om woningen die kleiner zijn dan 75 m2. Door samenvoeging ontstaan woningen die groter zijn dan 85m2 (gebruiksoppervlakte), of de afzonderlijke woningen worden vergroot met minimaal 20 m2 gebruiksoppervlakte. Deze woningen worden ook verbeterd en verduurzaamd. Na het uitvoeren van bovenstaande werkzaamheden worden de woningen verkocht aan eigenaren met een zelfbewoningsplicht. Er worden in de komende jaren nog gericht woningen aangekocht. Belangrijk is dat er door de particuliere eigenaren in de Fazantstraat nog gebruik gemaakt kan worden van de "Subsidieregeling samenvoegen en vergroten van woningen Rotterdam Zuid 2019 " die in de vergadering van 23 november 2022 door het college van BenW is vastgesteld.						
Gebied	Charlois						
Planning	2023	tot	2030		Fase	Uitvoering	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	17.505			17.505			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Op dit moment heeft de gemeente 97 woningen verworven en de verwachting is dat eind 2024 een totaal van 101 woningen is aangekocht. De gemeente start eind 2024 met de aanpak van de eerste 4 woningen. Ter voorbereiding hiervan heeft de gemeente een architect ingeschakeld en is gestart met het aanbestedingstraject.							
Utrechtsestraat	1.000	1.000	135	350	515	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
Utrechtsestraat	1.000	1.000	135	350	515	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel van het totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. In de uitwerking van de Regiodeal en het werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Utrechtsestraat opgenomen. Doel van het project Utrechtsestraat (Utrechtsestraat 1 t/m 17, Stichtseplein 6 t/m 15 en Overijsselsestraat 5) is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te krijgen in het woningaanbod in de focuswijk Feijenoord. Dit behelst het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen te transformeren, samen te voegen of via sloop-nieuwbouw te herontwikkelen.						
Gebied	Rotterdam Zuid						

Planning	2023	tot	2025				Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.000			1.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De gemeente is voornemens om in 2025 3 à 4 woningen aan te kopen en om – indien naastgelegen – deze te vergroten door samenvoeging. Een in 2022 aangekochte beneden- en bovenwoning zal in 2025 worden samengevoegd en verduurzaamd om als voorbeeldwoning te dienen in dit project.

NPRZ Swiego fase 1 en 2	6.638	6.638	0	1.200	2.000	3.438	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Swiego fase 1 en 2	6.638	6.638	0	1.200	2.000	3.438	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen het totale werkprogramma NPRZ-wonen is de grondige aanpak van de particuliere voorraad als onderdeel opgenomen. Binnen dit onderdeel richt het project Swiego zich op het creëren van meer woningdifferentiatie bij de 248 woningen gesitueerd aan de van Swietenlaan en Goereesestraat. Binnen het plangebied wil de gemeente 52% (129 woningen) van de woningen verbeteren via de aanpak particuliere voorraad en tegelijkertijd wil de gemeente de VvE's enthousiasmeren en ondersteunen in het opknappen en verduurzamen van de gevels van de woningen. De gemeente wil eigenaren stimuleren om met behulp van subsidies voor samenvoegen (€35.000,- prijspeil 2022) en vergroten (€20.000,- prijspeil 2022) zelf hun woning(en) te transformeren. De gemeente streeft naar de verwerving van in totaal 92 woningen, die vanwege de lange uitvoeringsperiode zijn verdeeld over fase 1 (56 woningen) en fase 2 (36 woningen) .						

Gebied	Rotterdam Zuid						
Planning	2020	tot	2030				Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	6.638	4.869	2.029	13.536			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt de derde tranche woningen verduurzaamd, gerenoveerd en deels samengevoegd. De derde tranche omvat het samenvoegen van 10 woningen tot 5 en het opknappen van 2 woningen tot kluswoning. Het verduurzamen en het renoveren/aanpassen van gevels en balkons aan de Van Swietenlaan en Goereesestraat.

NPRZ - Capaciteit programma NPRZ-wonen	6.000	4.892	1.750	1.500	1.000	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Capaciteit programma	6.000	4.892	1.750	1.500	1.000	0	0

NPRZ-wonen							
Algemene informatie							
Project omschrijving	Dekking van gemeentelijke apparaatslasten voor de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, voor zover zij niet gedekt zijn door een investeringskrediet én voor zover zij zó omvangrijk zijn dat zij niet binnen de apparaatslastenbudgetten van de gemeente kunnen worden opgevangen. Voor de jaren 2023-2026 gaat het om gemiddeld € 1,5 mln. jaarlijks ten behoeve van de gebiedsontwikkeling Nationaal Programma Rotterdam Zuid.						
Gebied	Zuid						
Planning	2023	tot	2026			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	6.000			6.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 zet het programmateam, dat uit deze middelen voor capaciteit gedekt wordt, haar activiteiten voort. Dit team is niet gebonden aan specifieke projecten, maar zet zich op het bredere programmaniveau in om de ambities van het NPRZ - pijler wonen te kunnen realiseren. De werkzaamheden betreffen onder andere het – zowel beleidsinhoudelijk als financieel - organiseren, faciliteren alsmede het rapporteren over het programma. Tevens worden diverse onderzoeken uitgevoerd om onder andere de voortgang van de pijler Wonen en het behoud van sociale stijgers in de focuswijken van het NRPZ te monitoren en wordt waar nodig externe expertise ingeschakeld ter ondersteuning of advisering op het programma.

NPRZ - Mijntkintbuurt 3	7.085	251	155	96	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Mijntkintbuurt 3	7.085	251	155	96	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	De aanpak van de Mijntkintbuurt is onderdeel van de pijler Wonen van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid. Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met woningcorporaties in het convenant "Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in juni 2019 de samenwerkingsovereenkomst "Aanpak particuliere Woningvoorraad Tarwewijk, locatie Mijntkintbuurt fase 3" ondertekend door woningcorporatie Woonstad en gemeente Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 132 woningen en bedrijfsruimten (eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden tegen marktwaarde verkocht aan woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het realiseren van 50 grondgebonden sociale huurwoningen met "niet DAEB" kwaliteit.						
Gebied	Charlois						
Planning	2019	tot	2025			Fase	Afronding
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	7.085	0	0	7.085			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Alle woningen zijn verworven en doorverkocht aan Woonstad. De gemeentelijke rol is nagenoeg klaar. Woonstad zal de sloop in augustus 2024 afronden en start bouw zal begin september 2024 zijn. De middelen zijn nodig in verband met mogelijke extra kosten die gemaakt worden tijdens

de sloop. De financiële afwikkeling zal uiterlijk in 2025 plaatsvinden.

NPRZ Steenvlinder	810	810	0	810	0	0	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Steenvlinder	810	810	0	810	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Woningaanpak in de Frans Bekkerstraat 70 t/m 104 door het aankopen, samenvoegen en/of vergroten en verduurzamen van 34 woningen. De woningen worden door Steenvlinder, met de door de gemeente Rotterdam verleende vrijstelling voor de gevestigde Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg), in opdracht van de gemeente Rotterdam aangekocht. Vervolgens worden de woningen door Steenvlinder samengevoegd of vergroot en als kluswoning met bijbehorend kluspaspoort verkocht aan particuliere eigenaren met zelfbewoningsplicht. Hiermee wordt bijgedragen bij aan het realiseren van meer woningdifferentiatie in de wijk, en daarmee aan het realiseren van de ambities van NPRZ.						
Gebied	Charlois						
Planning	2019	tot	2025			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	810	0	1.890	2.700			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In het komende jaar 2025 gaat Steenvlinder verder met aankopen van woningen met als doel de verworven woningen te vergroten, op te toppen en samen te voegen. Mits de goedkeuring van de Vereniging van Eigenaren en de benodigde omgevingsvergunningen zijn verkregen. De woningen worden uiteindelijk weer verkocht aan particulieren met een zelfbewoningsplicht.

NPRZ - Quickwins uitvoeringslijn 2	400	400	100	100	100	100	0
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ - Quickwins uitvoeringslijn 2	400	400	100	100	100	100	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen het coalitieakkoord 2023-2026 "Een Stad" is de aanpak van de woonomgeving een belangrijk onderdeel van het programma bestaande stad. Daarom is binnen de uitwerking van het uitvoeringsplan NPRZ 2023-2027 een buitenruimte programma opgesteld. Het doel van het project quickwins uitvoeringslijn 2 is om de buitenruimte in de focuswijken: Afrikaanderwijk, Feijenoord, Bloemhof, Hillesluis, Carnisse, Oud Charlois, Tarwewijk, Vreewijk aantrekkelijk te maken door kleine ingrepen te doen ter vergroening van stadsstraten, extra sport- en spelvoorzieningen aan te brengen, ontmoetingsplekken in te richten of de oversteekbaarheid van bijvoorbeeld de stadsboulevards veiliger te maken. In samenspraak met de wijkmanagers wordt een prioriteitsvolgorde opgesteld van de projecten die voor een bijdrage in aanmerking komen.						
Gebied	Zuid						

Planning	2024	tot	2027			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	400	0	0	400			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 wordt bijgedragen aan diverse initiatieven in de buitenruimte die een extra zetje nodig hebben om door te gaan. Te denken valt aan de opwaardering van de sportplek aan het Balkon aan de Maas, place-making op enkele pleinen, vergroening van de buitenruimte bij het Montfoort college, en enkele hekwerken en snelheidsremmende maatregelen voor een veilige oversteekbaarheid bij scholen.

NPRZ Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	11.200	10.293	1.115	2.485	2.635	2.530	1.529
Reserves NPRZ	Budget NPRZ	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Beheer van de stad	74.355	54.780	14.202	16.524	11.243	9.757	2.522
NPRZ Basisaanpak particuliere voorraad 2023-2026	11.200	10.293	1.115	2.485	2.635	2.530	1.529
Algemene informatie							

Project omschrijving

In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet in een periode van twintig jaren (tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerkelijk worden verbeterd. Om deze ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 2.400 woningen moeten worden aangepakt. Op 27 juni 2023 heeft het college het Uitvoeringsprogramma Basiskwaliteit 2023-2027 vastgesteld. Hierin wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de aanpak van 2.400 woningen in NPRZ gebied. De basisaanpak richt zich op het technisch onderhoud van de woning, verbetering van verhuurderschap en het functioneren van Verenigingen van Eigenaren (VVE's). Met eerdere programma's zijn slechte delen van de woningvoorraad aangepakt. De opgave in de komende periode (2023-2027) is voortzetting van de aanpak.

Gebied	Zuid						
Planning	2023	tot	2027			Fase	Uitvoering
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	11.200	0	0	11.200			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De verwachting is dat in 2025 400 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Tevens wordt gestreefd naar 80 aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet om het achterstallig onderhoud bij 40 woningen te hebben weggewerkt.

Totaal			14.202	16.524	11.243	9.757	2.522

Bestemmingsreserve Energietransitiebudget (ETB)

Het Uitvoeringsplan Energietransitie 2020-2022 (Energietransitiebudget/ETB) eindigde eind 2022. De gemeente heeft € 68,2 mln beschikbaar gesteld voor projecten die een bijdrage leveren aan de energietransitie. Met dit budget:

- Vergrootten we het aantal zonnepanelen in de stad en verstrekten we de subsidie Smart Energy Systems om innovaties van slimme energiesystemen te versnellen.
- Stimuleerden we het oprichten van lokale energiecoöperaties en zetten we energiecoaches in om energiearmoede te bestrijden.
- Leverden we bijdragen aan de verduurzaming van bedrijventerreinen, de realisatie van walstroomvoorzieningen en gaven we energievouchers voor ondernemers uit.
- Droegen we bij aan het verduurzamen van VvE's, vooral gericht op de kleinere mindere draagkrachtige VvE's. Ook deelden we energiebespaarpakketten (energievouchers) voor huurders uit.
- Voerden we diverse verkeersexperimenten Schone Lucht uit, leverden een bijdrage aan het programma Zero Emissie Stadslogistiek (ZES) en investeerden we in laadinfrastructuur ter bevordering van emissieloze mobiliteit.
- Leverde de gemeente onder meer een bijdrage aan het MKB voor innovaties ten behoeve van de energietransitie en zijn diverse maatregelen rondom circulariteit genomen.

Wanneer er onderbesteding bij projecten optreedt zal dit vrijvallen in het ETB en toegevoegd worden aan het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB). Bij de jaarrekening 2024 zal de stand van zaken omtrent de vrijval en toevoeging concreet worden gemaakt.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2025 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve ETB is opgenomen.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB)

Als opvolger van het Energietransitiebudget (ETB) kan het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) worden gezien welke in januari 2023 is gestart. De successen en lessen voortkomend uit een door Concern Auditing uitgevoerde audit zijn verwerkt in de organisatie van het DTB-proces. Specifiek betreft dit een betere borging van de adviezen van de Adviescommissie evenals het beter inrichten van de monitoring op de voortgang en behaalde resultaten.

Voor de periode 2023 tot en met 2026 is vanuit het Coalitieakkoord €100 miljoen beschikbaar gesteld voor het DTB. Van enkele ETB-projecten lopen er kosten door (kapitaallasten) die ten laste komen van het DTB-budget. Hiernaast valt er budget vrij uit het ETB wat terugvalt in de bestemmingsreserve van het DTB.

Met het vaststellen van het coalitieakkoord is besloten tot de inrichting van een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) ter grootte van € 100 mln om de juiste innovaties in de regio te versnellen, ondernemers te ondersteunen, en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. In de gemeenteraad van 10 november 2022 is het afwegingskader voor het toetsen van projecten die aanspraak willen maken op middelen uit het Duurzaamheidstransitiebudget vastgesteld. Eind 2022 heeft de raad het toetsingskaders vastgesteld voor het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB), die gebruikt wordt om te komen tot een beoordeling en advies welke projecten toe te kennen. Het DTB kan gezien worden als opvolger van het Energietransitiebudget. Voor 2023 en 2024 zijn in de eerste aanvraagronde veertien projecten toegekend:

- 0% lening voor verduurzaming VvE's
- Rotterdams Burgerberaad Klimaat
- Rotterdam Circulair
- Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen
- Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen
- Toekomstbestendig MKB – Circulair ondernemerschap
- Laadinfrastructuur
- Toekomstbestendig MKB – Groeiversnelling MKB
- Smart Energy Systems
- Verduurzaming VvE's
- Inzet Haven en Industrieel Cluster –aanvraag walstroom
- Werkgeversaanpak Mobiliteit
- Zero Emissie Stadslogistiek
- Programma Zon

In januari 2023 is gestart met het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB). Voor 2023 en 2024 zijn in de tweede aanvraagronde de volgende acht projecten toegekend

- Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed
- Rotterdams Burgerberaad Klimaat (RBK)
- Rotterdamse Klimaataanjagers
- Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots
- Verduurzaming mobiele werktuigen
- Verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark

- Waterstofbudget
- Versnellen emissieloze taxivoertuigen door subsidieregeling

Een aantal projecten komt voort uit het Energietransitiebudget (ETB) en hebben een vervolg gekregen in het DTB, zoals verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark en de thermische energiewinning uit afvalwater. Het Rotterdams Burgerberaad heeft middelen toegekend gekregen voor het uitvoeren van concrete projecten. Met de aanpak van circulair vastgoed optimaliseren van bestaande werkwijzen naar meer circulaire werken. Door middel van het waterstofbudget 5 tot 10 projecten ondersteunen wat voor een versnelling kan zorgen in vroege, innovatieve projecten en startende organisaties.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2025 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve DTB is opgenomen.

In de derde aanvraagronde zijn alle 22 eerder toegekende projecten geprogrammeerd tot en met 2026 en voorts zijn de volgende projecten toegekend:

- Programma Rotterdam Circulair
- Energiebank RET
- Subsidieregeling duurzaam bouwen
- Circolab Maritime
- Voucherregeling Flex scans netcongestie
- Klimaataanjagers (inclusief aanjager POR)
- Werkgeversaankpak Duurzame Mobiliteit
- Renovatie monument Putselaan 178
- Verduurzamen woningen Carnisse / Charlois
- Toekomstbestendig MKB – Duurzaam ondernemen
- 3,2 km² zonnepanelen in 2026
- Verduurzamen gemeentelijk wagenpark
- Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF
- Backbone Rozenburg

In de vierde aanvraagronde zijn de volgende projecten toegekend:

- Waterstofbudget
- Duurzaamheid IHP Sport
- Klimaatacademie en ParisProof-tuin Schiehaven Noord

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2025 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve DTB is opgenomen.

Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Rotterdam Circulair	19.278	15.272	4.845	5.035	5.035	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Rotterdam Circulair	19.278	15.272	4.845	5.035	5.035	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Het coalitieakkoord stelt dat het programma Rotterdam Circulair wordt voortgezet. Hiervoor heeft het College structureel budget toegekend voor het behoud- en de inzet van personeel. Incidenteel budget, afkomstig uit het DTB, is nodig voor de uitvoering van activiteiten binnen het huidige en vervolgprogramma. Het vervolgprogramma zet in op het vergroten van onze impact door activiteiten uit te voeren binnen een zestal impactvolle agenda's: 1) Bouwen; Gebiedsontwikkeling, gebouwen en openbare ruimte; 2) Organische stromen; GFT, organische stromen in de buitenruimte en uit de industrie; 3) Consumptie; Focus op een aantal impactvolle stromen waaronder; Textiel, voedsel en plastics; 4) Opdrachtgeverschap en inkoop; We geven het goede voorbeeld en stimuleren circulaire innovatie in de markt; 5) Ondernemerschap; In de Stad en Haven; 6) Rotterdammers en de wijken; dichtbij, inclusief en vanuit de energie in de wijken. Bovenstaande agenda's schetsen de breedte van de circulaire opgave. Het is een opgave die meerdere maatschappelijke opgaves raakt en als gevolg verbinding heeft met meerdere bestuurlijke portefeuilles.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023						
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	19.278	0	0	19.278			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Het voorgenomen resultaat is conform het budget dat aangevraagd is in 2023: 5.035 mln. In januari 2024 is het programmaplan gepresenteerd en goedgekeurd door het college en de raad. Om dit plan te realiseren is een aanvraag ingediend en goedgekeurd waarin de activiteiten van 2024 t/m 2026 zijn geschetst. Voor 2025 veranderd er momenteel niks en zijn we nog steeds op de juiste koers.							
Verduurzamen woningen	700	700	400	300	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Verduurzamen woningen	700	700	400	300	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Verduurzamen en samenvoegen van woningen in Charlois en Carnisse. Toekomstbestendig en energiezuiniger maken van de woningen. Hiermee helpen van huiseigenaren, VvE's en huurders met verduurzamen en wegwerken achterstallig onderhoud middels advies en subsidie.						
Gebied							

Planning						
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal		
	700	0		700		

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025

In 2024 start de renovatie, samenvoeging en verduurzaming van 8 panden in Oud-Carnisse, de woningen worden in 2025 opgeleverd. In 2025 start de renovatie, samenvoeging en verduurzaming van de 2 blokken poortwoningen van project Boergoensehof.

Smart Energy Systems	5.400	5.146	1.350	2.000	1.796	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Smart Energy Systems	5.400	5.146	1.350	2.000	1.796	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving

Het SES-programma is een bestaand innovatieprogramma gericht op het versnellen en faciliteren van de energietransitie. Het programma omvat begin 2023, 27 innovatieprojecten, die samen significante impact en resultaten opleveren voor de Rotterdamse energietransitie (CO2 besparing, MW duurzame opwek) en economie (banen/ fte, investeringen, innovatiekracht). Een divers portfolio met innovaties op systeemniveau (smart systems) en op het gebied van opwek, opslag, distributie/ transport. Hiermee draagt het SES-programma dus ook bij aan de economische transitie (banen/ fte, investeringen, innovatiekracht). Het continueren van het Smart Energy Systems programma in 2023-2026 resulteert concreet in 7 – 10 nieuwe innovaties per jaar, dus bovenop de 27 innovaties die begin 2023 al liepen. Over de gehele looptijd (2023 - 2026) betekent dat 28 tot 40 innovatieprojecten. De subsidieregeling Smart Energy Systems is een belangrijk instrument om nieuwe innovaties te identificeren, valideren en te selecteren. Het programma Smart Energy Systems fungeert als ingang voor innovatieve ondernemers/ consortia en faciliteert ook met het beschikbaar stellen van netwerk en kennis.

Gebied							
Planning	2024	tot	2025		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	5.400	0	0	5.400			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

1 - Subsidieregeling: openstelling en beoordeling > identificeren, valideren en selecteren nieuwe innovaties/ innovatieprojecten; 2 - Faciliteren lopende innovatieprojecten vanuit programmabureau/ programma management; 3 - Interactie intern gemeente en met (innovatie) ecosysteem in stad en haven gericht op het vertalen en benutten van de potentie van innovatie voor aanpakken en strategie voor energietransitie doelen en de toepassing van innovatie in projecten. 4 - Communicatie en events over het Smart Energy Systems programma, de resultaten en het perspectief.

Rotterdamse Klimaataanjagers	966	966	320	323	323	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Rotterdamse Klimaataanjagers	966	966	320	323	323	0	0

Algemene informatie							
Project omschrijving	Voor de gemeente is het cruciaal om samen te werken met partners in de stad om de klimaatdoelstellingen te halen op korte termijn (deze collegeperiode) en lange termijn (2050 klimaatneutraal). De Klimaataanjagers dragen bij aan het bereiken van de doelstellingen. De aanjagers verzorgen het proces om te komen tot concrete projecten die bijdragen aan de doelen in het kader van duurzaamheid.						
Gebied							
Planning	Rotterdam				Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	966	0	0	966			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Voorgenomen resultaat: De Rotterdamse Klimaataanjagers verbinden en activeren partijen en netwerken in de energie- en grondstoffentransitie & zetten concrete projecten neer. Klimaataanjagers hebben een groot netwerk in Rotterdam en kunnen daarmee bepaalde groepen dusdanig bewegen en stimuleren om tot concrete duurzaamheidsprojecten te komen. Er zijn vier Aanjagers actief op de volgende thema's: Circulair, Haven & industrie, Zorg en Bouw. Bijbehorende activiteiten zijn: 1. Het opzetten van klimaatprojecten in de stad door het samenbrengen en aanjagen van partners en doelgroepen in bijvoorbeeld netwerken, allianties of consortia. 2. Het organiseren van kennisuitwisseling in het stedelijke netwerk en de koppeling van doelen en projectvoorstellen van samenwerkingsverbanden/consortia met het gemeentelijk beleid. 3. De netwerken koppelen aan gemeentelijk beleid en de gemeente informeren over belemmeringen die weggenomen dienen te worden om de klimaatprojecten te versnellen. 4. Het verkennen en definiëren van kansen en nieuwe opgaves op het gebied van klimaat in de stad. 5. Het initiëren van lobbystrategieën en waar mogelijk het faciliteren van de uitvoering hiervan.

Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	12.200	11.863	2.825	2.103	2.752	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Gebiedsgerichte aanpakken isoleren koopwoningen	12.200	11.863	2.825	2.103	2.752	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	We willen als gemeente dat woningen sneller, slimmer en socialer worden geïsoleerd. Hiervoor gaan we twee dingen doen: 1) Eigenaren via gebiedsgerichte aanpakken isolatie helpen. In 2023 starten we met drie aanpakken. We willen ongeveer 2.000 woningen bereiken. Focus op gebieden met woningen met relatief veel slechte energie labels (E, F, G), gebieden die niet in de nabije toekomst worden aangesloten op het warmtenet en gebieden waar relatief veel kopers wonen met een smalle beurs. 2) Eigenaren in de gebiedsaanpakken en verkenningen aardgasvrij een aanbod doen om hun woning te isoleren om de woningen voor te bereiden op midden- en lage temperatuur oplossingen. In de periode 2023-2026 slaan gemeente Rotterdam, woningeigenaren en externe partijen de handen ineen om 4.000 woningen te verbeteren, waaronder in ieder geval de woningen met een label E, F of G.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023		2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	12.200	0	0	12.200			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten							

2025

Wij verwachten in 2025 met gebiedsgerichte aanpakken 1550 woningen te bewegen om isolerende maatregelen te treffen. We doen dit door gebiedsgewijs te activeren, adviseren aan huis, helpen bij financieren en extra subsidie en vinden van betrouwbare aannemers. Het grootste gedeelte bekostigen we met deze DTB, de rest met andere middelen.

Verduurzaming VVE's	3.660	3.004	612	1.402	990	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Verduurzaming VVE's	3.660	3.004	612	1.402	990	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Dit project heeft als doel om VvE's te ondersteunen bij het duurzaam onderhoud en verduurzamen van hun woongebouw (met name thema energie). Dit door uit twee samenhangende faciliteiten: 1. Continuering en doorontwikkeling van VVE-010 als hét VvE loket in Rotterdam en 2. Procesbegeleiding voor VvE's. Alle Rotterdamse VvE's kunnen (ad. 1) bij VVE-010 terecht voor algemene informatie en generiek advies over onderhoud en verduurzaming. Vervolgens (ad. 2) worden VvE's begeleid bij met maken van een duurzaam Meerjarenonderhoudsplan (DMJOP), inclusief de daartoe benodigde besluitvorming binnen de VvE, marktuitlevraag en financiering. Zodat er vervolgens daadwerkelijk maatregelen worden genomen. De huidige aanbesteding voor activiteit 2 loopt tot medio 2024. In 2023 wordt gestart met een nieuwe aanbesteding voor de begeleiding van VvE's. Naar verwachting is dit medio 2024 afgerond en start de nieuwe ronde advisering.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidtransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	3.660	0	0	3.660			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025: • Maken minimaal 3.500 eigenaren in VvE's gebruik van het loket van VVE-010• Nemen minimaal 1.500 eigenaren in VvE's deel aan webinars van VVE-010• Nemen minimaal 150 eigenaren in VvE's deel aan cursussen van VVE-010• Worden 40 VvE's (circa 1.500 appartementen) begeleid door VVE-010 bij het verduurzamen (o.a. in NPRZ-gebied) • Nemen 50 VvE's (30 grote, 20 kleine, totaal circa 1.000 appartementen) deel aan een advies- en ondersteuningstraject verduurzaming (een grote VvE bestaat uit ≥ 13 woningen (gemiddeld ca 30 woningen), een kleine VvE uit ≤ 12 woningen)

Inzet Haven en Industrieel Cluster & aanvraag walstroom	4.000	3.835	225	1.675	1.935	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Inzet Haven en Industrieel Cluster & aanvraag walstroom	4.000	3.835	225	1.675	1.935	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving	Samen met het Havenbedrijf heeft de gemeente haar ambitieuze doelen voor walstroom vastgesteld in de Walstroomstrategie, die in 2020 door de gemeenteraad en de directie van het Havenbedrijf is aangenomen. Walstroom is elektriciteitsvoorziening voor schepen die aangemeerd zijn, zodat ze hun generatoren kunnen uitzetten. Door groene elektriciteit te gebruiken in plaats van fossiele scheepsbrandstof worden emissies van CO2, stikstof, fijnstof en zwavel gereduceerd. Ook wordt er flink minder geluid geproduceerd door schepen aan walstroom, wat in de stad resulteert in minder overlast voor bewoners en dieper in de haven deels in minder overlast, deels in meer geluidsruimte voor bedrijven. Als we inzoomen op de gemeentelijke uitvoering van het walstroomprogramma, dan ligt de focus op de walstroomprojecten die geluid en/of luchtkwaliteit verbeteren voor de bewoners van de gemeente Rotterdam. Het gaat dus om het stimuleren van walstroom voor kades in en dicht bij de stad. Het kan gaan om walstroom voor zeeschepen, maar ook voor binnenvaartschepen of riviercruiseschepen.						
Gebied	Rotterdam (inclusief haven)						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	4.000	0	0	4.000			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 staan weer een hoop zaken gepland. Voor de Parkkade zullen er verschillende studies (MLOEA en een ontwerpstudie) gedaan worden t.b.v. het realiseren van walstroom. Daarnaast is er recent een nieuw project in beeld, namelijk: De Watertaxi aan de walstroom. We willen minimaal voor nog eens 10 bedrijven het leeuwendeel (80%) van de studies vergoeden. We verwachten dat voor de partijen die aan de walstroomregeling zullen meedoen dat die in 2025 ook kosten zullen beginnen te maken, zoals: engineering etc. Verder zou een restant wat indien het overblijft na het opengooien van de walstroomregeling weer ingezet kunnen worden voor maatwerksubsidies en of extra studies t.b.v. walstroom. Promotie voor exposure van de term walstroom en de haalbaarheidsstudies d.m.v. banners, flyers, filmpjes zullen ook in 2025 gedaan worden.

Rotterdams Burgerberaad	1.800	1.721	700	1.021	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Rotterdams Burgerberaad	1.800	1.721	700	1.021	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Het organiseren van een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep van ruim 100 Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 en 2050 te realiseren. Zij gaan met elkaar leren over het onderwerp klimaat, voorstellen bedenken en met elkaar stemmen over welke voorstellen zij in wil dienen bij de gemeenteraad. In het najaar van 2024 worden de voorstellen aangeboden aan de raad. De start van de uitvoering van de plannen is voorzien in 2025.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.800	0	0	1.800			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De gemeenteraad neemt uiterlijk in Q1 2025 een besluit over welke adviezen van het burgerberaad zij overneemt en laat uitvoeren door het college. In 2025 geeft het college aan de ambtelijke organisatie de opdracht om de plannen uit te voeren die door de raad zijn goedgekeurd. De ambtelijke organisatie gaat plannen van het burgerberaad uitvoeren. Over het uitvoeren van de planning, de voortgang en belangrijke informatie

informeert de gemeente de oud-deelnemers van het burgerberaad en de rest van de stad. Onderzoekers van de afdeling OBI doen onderzoek naar het burgerberaad en doet vervolginterviews met oud-deelnemers van het burgerberaad.

Flex scans	600	600	300	300	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Flex scans	600	600	300	300	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Na afloop van dit project is een significante groep van bedrijven geholpen om het flex-potentieel (de mate waarin zij flexibel gebruik kunnen maken van netcapaciteit) van hun bedrijfsvoering in kaart te brengen. Dit advies biedt een concreet handelingsperspectief voor deze bedrijven om flex toe te passen. Bedrijven kunnen op basis van dit advies bijvoorbeeld apparatuur aanschaffen, bestaande apparatuur aanpassen en/of zijn met buurbedrijven aan de slag om Energy Hubs te vormen. Hiermee kunnen bedrijven binnen en buiten het congestiegebied in Rotterdam hun verduurzamingsplannen voortzetten en wordt efficiënt netgebruik zo goed mogelijk aangejaagd.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2024		2025		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	600	0	0	600			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Na afloop van dit project is een significante groep van bedrijven geholpen om het flex-potentieel (de mate waarin zij flexibel gebruik kunnen maken van netcapaciteit) van hun bedrijfsvoering in kaart te brengen. Dit advies biedt een concreet handelingsperspectief voor deze bedrijven om flex toe te passen. Bedrijven kunnen op basis van dit advies bijvoorbeeld apparatuur aanschaffen, bestaande apparatuur aanpassen en/of zijn met buurbedrijven aan de slag om Energy Hubs te vormen. Hiermee kunnen bedrijven binnen en buiten het congestiegebied in Rotterdam hun verduurzamingsplannen voortzetten en wordt efficiënt netgebruik zo goed mogelijk aangejaagd.							
Versnellen emissieloze taxivoertuigen	800	800	500	300	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Versnellen emissieloze taxivoertuigen	800	800	500	300	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	In 2022 is een intentieverklaring, geïnitieerd door het Rijk, getekend waarin Rotterdam heeft uitgesproken om vanaf 2025 te willen gaan starten met de uitfasering van emissietaxivoertuigen in haar stad. Middels een zero-emissie zone, gelijk aan de ZES-zone,-zal handhaving hierop plaatsvinden.Vanuit een TCO-onderzoek (2021) is gebleken dat er over het algemeen een gunstige TCO voor taxivoertuigen is, echter vormt de hoge aanschafprijs een probleem voor taxichauffeurs om de overstap te maken naar een emissieloos taxivoertuig. Vanuit het Rijk blijft de geldkraan dicht, waardoor bij het doorzetten van de milieuzone taxichauffeurs er vooralsnog zelf voorstaan. Rotterdam wil taxichauffeurs tegemoet komen door het verstrekken van een subsidiemaatregel.						
Gebied							
Planning					Fase		Uitvoering

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	800	0	0	800			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Rotterdam wil taxichauffeurs tegemoet komen door het verstrekken van een subsidiemaatregel.

Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	0	105	45	110	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget	0	0	105	45	110	0	0
Algemene informatie							

Project omschrijving

In IHP Sport-projecten waarbij de financiële haalbaarheid een issue is, wordt vaak gekeken naar de de mogelijkheid om duurzaamheidsambities terug te schroeven. Hierbij wordt onvoldoende rekening gehouden met de (nog onbekende) baten van extra duurzaamheidsmaatregelen op de langere termijn; zowel financieel als maatschappelijk. Dit is aanleiding geweest om onderzoek te doen naar hoe we concrete invulling kunnen geven aan duurzaamheid in het IHP Sport. Synarchis heeft voor twee sportaccommodaties onderzocht 1) wat de energieprestatie is van het ontwerp en of deze voldoet aan BENG, 2) hoe groot het gat is naar ENG en 3) welke maatregelen hiervoor genomen kunnen worden en 4) wat de investeringskosten en terugverdientijden hiervan zijn. Uit dit onderzoek en de besprekingen

Gebied							
Planning					Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	0	0	0	0			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

1. Warmteopslag onder voetbalveld bij Steeds Hooger en de geleerde lessen vastgelegd.2. Modulair, circulair en energieneutraal clubgebouw Boszoom Zuid.3. Nieuwe werkwijze ontwikkeld binnen het IHP Sport waarbij ‘split-incentive’ is doorbroken.4. Uitgangspunten geformuleerd over duurzaamheidsprestatie gebouw/gebruik.

Programma Zon	3.820	3.430	1.250	1.090	1.090	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Programma Zon	3.820	3.430	1.250	1.090	1.090	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	In het coalitieakkoord is de ambitie opgenomen in 2026 3,2 km2 zonnepanelen te realiseren. De gemeentelijke inzet is gericht op het faciliteren van burgers, bedrijven en instellingen bij het wegnemen of verminderen van belemmeringen, kortom het versnellen van de aanleg van zonnepanelen. Wij doen dit door het beschikbaar stellen van informatie/communicatie, advies, begeleiding, onderzoek, monitoring, projectmanagement, kaders, het maken van keuzes, het faciliteren van initiatieven en het initiëren van projecten op gemeentelijke objecten en - gronden. Zelf realiseert de gemeente zonnepanelen						

op de geschikte - en beschikbare daken van haar eigen vastgoed. Deze DTB-aanvraag betreft een intensivering van de gemeentelijke inzet.

Gebied	Rotterdam						
Planning	2023		2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	3.820	0	0	3.820			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Programma Zon geeft ook in 2025 uitvoering aan de activiteiten ter bevordering van het aantal zonnepanelen die staan omschreven in het KAR.

Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	297	282	250	32	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Ontwikkeling aanpak Circulair afdeling Vastgoed	297	282	250	32	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Via pilotprojecten in de stad een aanpak ontwikkelen voor opschalen van circulair bouwen en duurzaam beheer van gemeentelijk vastgoed.						

Gebied							
Planning					Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	297	0	0	297			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Via doelbewuste circulaire aanpassingen in uitvragen, ontwerpen en contracten van gemeentelijke vastgoedprojecten verzamelen we informatie en kengetallen. Doel is om een standaard aanpak te ontwikkelen voor opschaling van circulair bouwen en beheren van Rotterdams gemeentelijk vastgoed. Deelresultaten en activiteiten zijn:- Financieren; restwaarde van herbruikbare materialen meenemen in de exploitatieberekening en afschrijven op basis van de levensduur van gebouwonderdelen.- Ontwerpen; het toepassen van minder milieubelastende materialen, ontwerpen voor een lange levensduur en met het doel om het gebouw of de materialen te kunnen hergebruiken.- Beheren; het meerjarenonderhoud zo organiseren dat materialen herbruikbaar zijn of door de leverancier teruggenomen kunnen worden.

Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF	1.496	1.496	363	539	593	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Verstevigen en opschalen Rotterdamse ETF	1.496	1.496	363	539	593	0	0

Algemene informatie							
Project omschrijving	Het Rotterdamse Energietransitiefonds (ETF-G) biedt verschillende energietransitieleningen met een laag rentepercentage aan diverse Rotterdamse doelgroepen, waaronder gebouw- en woningeigenaren, verhuurders, VvE's en maatschappelijke organisaties, bij het verduurzamen van gebouwen. Deze middelen worden gebruikt voor het bestendigen en vergroten van de (personele) capaciteit voor de uitvoering en het beheer van het fonds, in het bijzonder voor de afhandeling van aanvragen.						
Gebied							
Planning					Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.496	0	0	1.496			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De beschikbare middelen worden gebruikt voor: - Optimalisatie van de regelingen. Sinds de lancering in juni 2021 zijn de regelingen steeds geoptimaliseerd. Onlangs is het leenfonds ook beschikbaar voor energiegemeenschappen. In juni 2024 wordt het meest recente wijzigingspakket gepubliceerd. - Afhandeling van de aanvragen. Sinds de lancering tot half 2024 hebben de behandelde aanvragen geleid tot een totaal verleende bedrag op ongeveer € 9.000. Als deze trend doorzet, wordt tot eind 2024 t.o.v. de start een totaal verleend bedrag tussen € 9.500-10.000 verwacht. In 2025 wordt het dan ook tussen € 11.500-12.000 verwacht.

Toekomstbestending MKB & Circulair ondernemerschap	3.480	3.068	750	1.010	1.010	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Toekomstbestending MKB & Circulair ondernemerschap	3.480	3.068	750	1.010	1.010	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	De inzet op Circulair Ondernemerschap* is erop gericht om het primaire grondstofverbruik van het Rotterdamse MKB naar beneden te brengen. Tegelijkertijd stimuleren we met deze inzet het draagvlak, de groei en verankering van het circulair ondernemerschap in Rotterdam. Voor MKB-bedrijven levert dit kostenbesparingen op en toegang tot een groeiende markt voor circulaire producten en diensten. Bestaande MKB'ers bieden we informatie en advies door middel van het circulair loket en sector specifieke initiatieven m.b.t. aanpassingen in hun bedrijfsproces. Ook startende circulaire MKB'ers krijgen zo ondersteuning om hun start mogelijk te maken. Vernieuwend MKB met kansrijke vroege innovaties stimuleren we om hun groei en impact te versnellen. Per jaar dragen we bij 8-16 MKB ondernemers concreet bij aan hun vestiging, ontwikkeling en of groei. Een veelvoud bereiken we met informatie en advies. Daarmee draagt het project bij aan werkgelegenheid maar ook aan een forse verlaging van CO2-uitstoot, luchtvervuiling en overige negatieve milieu-impact. *Onze gemeentelijke inzet sluit aan op Europees en Nationaal beleid voor een klimaatneutraal 2050.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	3.480	0	0	3.480			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Efficiënter grondstofgebruik, betere scheiding van afvalstromen, minder (voedsel)verspilling, langere levensduur van machines, hergebruik van materialen, etc. Verschillende startende, bestaande en groeiende circulaire MKB-ers hebben zakelijk succes en versterken het commerciële

circulaire netwerkActiviteiten:• Er worden (onderzoeks)opdrachten uitgezet om marktkansen (of drempels daarvoor) in de markt te signaleren. Drempels nemen we waar mogelijk weg en kansen brengen we onder de aandacht van MKB-ondernemers.• We vergroten onze impact en efficiëntie door integraal samen te werken met programma's als HIC2050, MKB-actieprogramma en het Programma Rotterdam Circulair.• We versnellen vroege innovatieprojecten. Vernieuwend MKB wordt geholpen door tests en pilots te co-financieren.

Subsidieregeling duurzaam bouwen	1.110	1.110	130	980	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Subsidieregeling duurzaam bouwen	1.110	1.110	130	980	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Een subsidieregeling waarmee duurzaam bouwen gestimuleerd wordt.De Subsidie richt zich specifiek op het verduurzamen van de nieuwbouw van sociale huurwoningen door woningcorporaties. Hierbij wordt ingezet op zowel integrale duurzaamheid, als het stimuleren van innovatie in bouwmethoden en materialisatie.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2025		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.110	0	0	1.110			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

De beschikbare subsidiegelden worden uiterlijk in het eerste kwartaal van 2025 toegekend aan een reeks nieuwbouwprojecten. Hiertoe is de gemeente gedurende het derde en vierde kwartaal van 2024 in gesprek met woningcorporaties om geschikte projecten te selecteren, en de duurzaamheidscriteria voor toekenning verder uit te werken en vast te stellen. In de loop van 2025 en daarna zullen de gesubsidieerde projecten verder worden uitgewerkt. Vanuit de gemeente blijven we betrokken om deze projecten te begeleiden en te toetsen op de afgesproken duurzaamheidsprestaties.

Proceskosten	1.200	959	300	300	300	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Proceskosten	1.200	959	300	300	300	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Binnen de bestemmingsreserve Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) is een budget gelabeld voor het organiseren en beheren van de gelden van deze bestemmingsreserve. De werkzaamheden betreffen het beoordelen van ingediende aanvragen voor een bijdrage/subsidie, toekennen, uitbetalen en vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien van de financiële middelen in de bestemmingsreserve, het monitoren van de voortgang in de projecten, het controleren van de in LIAS begrote cijfers, het controleren en goedkeuren van de ingediende onttrekkingen en het vaststellen van vrijvallende middelen bij de projecten. Verdere werkzaamheden betreffen het rapporteren over de bestedingen uit de bestemmingsreserve in het kader van de P&C cyclus (fondsbeheer). Het coördineren van (her)bestemmingsvoorstellen van de vrijgevallen middelen aan het gemeentebestuur.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering

Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.200	0	0	1.200			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Het proceskostenbudget is bedoeld voor de gemeentelijke coordinatie en het beheer van het Duurzaamheidstransitiebudget. Het budget zal voornamelijk ingezet worden voor intern gemaakte uren van de fondsbeheerder, projectleider en overige afdelingen zoals communicatie.

Waterstofbudget	1.500	1.500	500	1.500	1.500	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Waterstofbudget	1.500	1.500	500	1.500	1.500	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Opzetten van een breed waterstofcluster in Rotterdam, dat niet alleen bestaat uit grote industriebedrijven maar ook interessant is voor MKB, maakindustrie en startende bedrijven, en aantrekkelijk voor theoretisch en praktisch geschoolde werknemers. Door zelf ook mee te investeren tonen we onze betrokkenheid als gemeente aan, wat andere partijen (zowel privaat als publiek) meer geneigd maakt om mee te investeren.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	1.500	0	0	1.500			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2025 gaan we verder met het opzetten van een breed waterstofcluster. We doen dit door reeds lopende subsidies uit 2024 af te ronden. Daarnaast gaan we ook op zoek naar nieuwe partners. Dit zullen we doen middels een nieuwe subsidieregeling welke eind 2024 klaar moet zijn.

Verduurzaming mobiele werktuigen	2.200	2.200	550	550	0	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Verduurzaming mobiele werktuigen	2.200	2.200	550	550	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Het project richt zich op verduurzaming van mobiele werktuigen, met meer aandacht voor de uitvoeringsfase / directievoering /handhaving. Vanuit bestaande relaties en het MKB-convenant gaan we samen optrekken met de markt. We organiseren een aantal pilots, bijvoorbeeld in het kader van de 7 stadsprojecten (we maken de stad mooi op een mooie manier). Hierbij maken we gebruik van Rijkssubsidies om meerkosten te vergoeden. We gaan beleid maken om ook op langere termijn de verduurzaming van mobiele werktuigen te verankeren. Om de verduurzaming van mobiele werktuigen goed e verankeren organiseren we bredere en betere verankering binnen de diverse clusters /afspraken maken en borgen.						
Gebied	Rotterdam						

Planning	2023	t/m	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	2.200	0	0	2.200			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

In 2024 is een programmaorganisatie Verduurzaming mobiele werktuigen opgezet en ingericht. De volgende initiatieven worden voorzien. In 2024 is het bestek Stadse Werken aanbesteed. In dit bestek is de eis opgenomen dat mobiele werktuigen tot 56 kW vermogen zero emissie moeten zijn. Voor aan te besteden bestekken Stadsbeheer in 2025 wordt deze lijn doorgezet. Als onderdeel van het akkoord Duurzaam Doorbouwen worden in 2025 pilots geselecteerd waar (gedeeltelijk) emissieloze werktuigen worden ingezet bij bouwrijp maken, de ruwbouw en de afbouw. Ook wordt in 2025 o.a. gestart met een pilots in kadevervanging, slopen en bouwen, waar zo veel mogelijk emissieloze mobiele werktuigen worden ingezet. Dialoogtrajecten met marktpartijen in de grond-, weg- en waterbouw (GWW) en projectontwikkelaars/bouwbedrijven over emissieloos werken en bouwen worden voortgezet.

Klimaatacademie en ParisProof-tuin Schiehaven Noord	0	0	860	960	960	0	0

Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0

Klimaatacademie en ParisProof-tuin Schiehaven Noord	0	0	860	960	960	0	0

Algemene informatie							

Project omschrijving	Vanuit het Doorbouwakkoord is een plan van aanpak 'Duurzaam Doorbouwen' opgesteld in samenwerking met het POR. Deze DTB-aanvraag heeft betrekking op de uitvoering van dit plan van aanpak. Voor de uitvoering van het Plan van Aanpak werken we zowel intern als extern (samen met marktpartijen, corporaties en kennisinstellingen) samen.						

Gebied	Rotterdam						

Planning	2024	t/m	2025		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	0	0	0	0			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Resultaten 2025 – 2026:- Lerende organisatieMeerdere projecten zijn doorgerekend op duurzaamheid. Rotterdam heeft inzicht opgedaan over eigen rol, beleid en benodigde aanpassingen ter bevordering van duurzaam bouwen. De lerende organisatie is actief ingezet om de geleerde lessen goed binnen onze eigen interne organisatie te laten landen. Mogelijk moeten er wijzigingen komen in onze aanpak, proces, en/of beleid. Eindresultaat is dat in Rotterdam een proces is gevonden waarbij steeds meer duurzame projecten een normale procesgang doorlopen.- AcademieAcademie is geopend en programmering loopt. Meerdere duurzame projecten worden besproken en doorgemeten. Rotterdam leert begrijpen hoe de projecten technisch en financieel zijn uitgewerkt. En deelt de lessen met de interne organisatie.- Proeftuin Schiehaven NoordDe lerende organisatie heeft samen met het planteam een innovatieve aanpak ingezet voor de opstart van de gebiedsontwikkeling Schiehaven Noord.

Circolab Maritime	504	504	252	252	0	0	0

Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028

Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0

Circolab Maritime	504	504	252	252	0	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Een fysieke fieldlab op de RDM Campus creëren waar door het organiseren van bijeenkomsten en workshops de aangesloten bedrijven (met bijbehorende ketenpartners) i.s.m. de kennisinstellingen kunnen toewerken naar verduurzaming en circulaire toepassingen bij het refitproces binnen de maritieme maakindustrie.						
Gebied	Rotterdam						
Planning	2024	t/m	2025		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	504	0	0	504			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							

Structurele samenwerking tussen maritieme maakbedrijven, instellingen en overheden voor de verduurzaming van de industrie. De verduurzaming vindt plaats door circulaire oplossingen te bedenken voor de casussen die door bedrijven worden gedeeld met de aangesloten onderwijsinstellingen. Vervolgens zullen de onderwijsinstellingen gezamenlijk beoordelen hoe een project ontwikkeld kan worden voor de ingebrachte casussen. Hierbij wordt ook al rekening gehouden met de studierichting en opleidingsniveau van studenten die de projecten zullen uitvoeren. Eind 2025 beoogt het Circolab zo veel mogelijk maritieme maakbedrijven te hebben geholpen bij het circulair oplossen van ingebrachte casussen.

Toekomstbestendig MKB ζ Groeiversnelling MKB ζ	750	620	220	200	200	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Toekomstbestendig MKB ζ Groeiversnelling MKB ζ	750	620	220	200	200	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Wil Rotterdam ook toekomstig economisch rendement, meer bedrijvigheid en nieuwe banen creëren op het terrein van duurzaamheid dan is het stimuleren van alleen verduurzaming niet voldoende. Investeren in vernieuwend ondernemerschap dat zich in de stad ontwikkelt is minimaal net zo belangrijk. Zodat nieuwe oplossingen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, ook uit onze stad vandaan komen. Vanuit economisch perspectief doen we dit op verschillende manieren. Door in te zetten op vier programma's en activiteiten wordt in brede zin geïnvesteerd in het innovatieklimaat van Rotterdam. Daarmee creëren we omstandigheden die de kansen vergroten voor bedrijven om te komen tot nieuwe oplossingen voor CO2-reductie. Door vernieuwend ondernemerschap aan te jagen komt innovatie in verschillende sectoren op gang. Het is noodzakelijk om innovaties binnen het MKB te richten en op te schalen zodat ze op grotere schaal toepasbaar zijn en effect hebben. Het draagt bij aan het brede draagvlak onder ondernemers in de stad en helpt de kleinere bedrijven uit de stad verder in hun groei. Het bijbehorende Mkb actieprogramma is in maart 2023 door het college vastgesteld. De uitgaven staan in lijn met dit programma om middels projecten de transitie door te maken naar een optimaal innovatie ecosysteem.						
Gebied	Rotterdam						
Planning					Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	750	0	0	750			

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
1. Internationalisering voor Rotterdamse MKB bedrijven.- inzet op programma's waarmee Rotterdamse bedrijven hun internationaliseringsvraagstukken uitwerken en hun bedrijven internationaal kunnen laten groeien- begeleiden van bedrijven op handelsmissies naar het buitenland, in samenwerking met andere organisaties en partners zoals RVO en Techleap2. Upstream: Upstream is een jaarlijks netwerkevenement voor innovatieve bedrijven in Rotterdam. Om deze bedrijven te laten groeien wordt ingezet op het bij elkaar brengen op het gebied van talent, investeren en nieuwe markten. We organiseren dit met meer dan 40 verschillende andere organisaties3. Inzet op versnellingsprogramma's voor bedrijven zoals Port XL waarmee innovatie in de vroege fase wordt aangejaagd, ontwikkeld en geschikt gemaakt wordt voor financieringen en samenwerkingen met grote partijen.							
Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	540	540	400	500	500	0	0
Reserves DTB	Budget DTB	Restant budget per 1-1-2024	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Energietransitie	25.918	21.658	18.007	22.417	19.095	0	0
Thermische energiewinning uit afvalwater - potentie en pilots	540	540	400	500	500	0	0
Algemene informatie							
Project omschrijving	Via concrete pilotprojecten in de stad thermische energiewinning uit afvalwater, ofwel riothermie, realiseren. Naast de kennis die opgebouwd zal worden tijdens dit project wordt ook een concreet product geleverd aan de Rotterdammers: CO2-arme en aardgasvrije warmte.						
Gebied							
Planning	2023	tot	2026		Fase		Uitvoering
Dekking	Duurzaamheidstransitiebudget	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	540	0	1.500	2.040			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2025							
Potentiëstudie voor riothermie voor heel Rotterdam waarin de warmte- en koudevraag worden meegenomen in de afweging. Hieruit zullen potentierijke locaties geselecteerd worden. Doel is om 1 gemeentelijk gebouw te selecteren en daarvoor een pilot met riothermie te starten. Daarnaast wordt 1 locatie geselecteerd waar riothermie t.b.v. een warmtenet ontwikkeld kan worden voor circa 850 woningen. Vervolgens is het doel om te starten met het maken van een concept- en detailontwerp voor beide pilotlocaties en hiervoor een meetcampagne op te zetten (o.a. temperatuur en debietmetingen) inclusief bijbehorende data-analyse. Tegelijkertijd wordt verkend welke aanvullende middelen en subsidies er beschikbaar zijn.							
Totaal			18.007	22.417	19.095	0	0

Meerjarig verloop centrale reserves

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop in 2024-2028 van de centrale reserves (RIM, GO, NPRZ, ETB, DTB) weergegeven. Voor 2025 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten.

Meerjarig verloop RIM	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo begin (stand 1-1)	136.875	142.290	143.789	145.188	145.738
Toevoeging	5.415	1.499	1.399	549	549
Onttrekking	0	0	0	0	0
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	142.290	143.789	145.188	145.738	146.287
Meerjarig verloop GO	2024	2025	2026	2027	2027
Saldo begin (stand 1-1)	30.642	19.788	22.488	25.188	27.888
Toevoeging	0	2.700	2.700	2.700	2.700
Onttrekking	54	0	0	0	0
Vrijval	10.800	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	19.788	22.488	25.188	27.888	30.588
Meerjarig verloop NPRZ	2024	2025	2026	2027	2027
Saldo begin (stand 1-1)	163.916	182.216	200.416	214.716	216.216
Toevoeging	18.300	18.200	14.300	1.500	1.500
Onttrekking	0	0	0	0	0
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	182.216	200.416	214.716	216.216	217.716
Meerjarig verloop ET	2024	2025	2026	2027	2027
Saldo begin (stand 1-1)	12.088	9.379	9.379	9.379	9.379
Toevoeging	0	0	0	0	0
Onttrekking	0	0	0	0	0
Vrijval	2.709	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	9.379	9.379	9.379	9.379	9.379
Meerjarig verloop DTB	2024	2025	2026	2027	2027
Saldo begin (stand 1-1)	38.784	53.664	65.619	83.879	83.879
Toevoeging	18.389	12.000	18.370	0	0
Onttrekking	105	45	110	0	0
Vrijval	3.404	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	53.664	65.619	83.879	83.879	83.879

Begroting 2025

Voorzieningen

Paginanummer in website: 226

Voorzieningen

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

De voorzieningen van de gemeente Rotterdam zijn in het onderstaande overzicht opgenomen. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je een algemene toelichting en het meerjarig verloop per voorziening.

Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	1.685	1.638	1.592	1.546	1.499
Voorziening Beheer en onderhoud N209	417	371	324	278	232

Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	1.685	1.638	1.592	1.546	1.499
Voorziening Beheer en onderhoud N209	417	371	324	278	232
Ingesteld per:	1-7-2019				
Eindigt per:	31-12-2033				
Doel voorziening:	Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.				

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	463	0	46	0	417
	Begroting 2025	417	0	46	0	371
	Raming 2026	371	0	46	0	324
	Raming 2027	324	0	46	0	278
	Raming 2028	278	0	46	0	232

Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35

Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	1.685	1.638	1.592	1.546	1.499
Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35
Ingesteld per:	31-12-2016				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
Doel voorziening:	De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van herplantplicht door derden.				

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	35	0	0	0	35
	Begroting 2025	35	0	0	0	35
	Raming 2026	35	0	0	0	35
	Raming 2027	35	0	0	0	35
	Raming 2028	35	0	0	0	35

Voorziening Leges Leidingen	1.233	1.233	1.233	1.233	1.233

Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad	1.685	1.638	1.592	1.546	1.499
Voorziening Leges Leidingen	1.233	1.233	1.233	1.233	1.233
Ingesteld per:	31-12-2013				

Eindigt per:	Geen einddatum bepaald					
Doel voorziening:	De vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar worden gemaakt.					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	1.833	1.233	0	1.833	1.233
	Begroting 2025	1.233	0	0	0	1.233
	Raming 2026	1.233	0	0	0	1.233
	Raming 2027	1.233	0	0	0	1.233
	Raming 2028	1.233	0	0	0	1.233
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering			0	0	0	0
Begroting Voorzieningen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Beheer van de stad		1.685	1.638	1.592	1.546	1.499
Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering		0	0	0	0	0
Ingesteld per:	1-1-2007					
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald					
Doel voorziening:	De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	40.444	40.444	0	0
	Begroting 2025	0	38.374	38.374	0	0
	Raming 2026	0	39.248	39.248	0	0
	Raming 2027	0	39.936	39.936	0	0
	Raming 2028	0	40.687	40.687	0	0
Bestuur			42.690	42.690	42.690	42.690
Pensioenen Bestuurders			42.690	42.690	42.690	42.690
Begroting Voorzieningen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028
Bestuur		42.690	42.690	42.690	42.690	42.690
Pensioenen Bestuurders		42.690	42.690	42.690	42.690	42.690
Ingesteld per:	1-1-2014					
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald					
Doel voorziening:	Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	39.866	4.574	1.750	0	42.690
	Begroting 2025	42.690	1.750	1.750	0	42.690
	Raming 2026	42.690	1.750	1.750	0	42.690
	Raming 2027	42.690	1.750	1.750	0	42.690

	Raming 2028	42.690	1.750	1.750	0	42.690		
Pensioenvoorziening ex-raadsleden			0	0	0	0	0	0
Begroting Voorzieningen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Bestuur		42.690	42.690	42.690	42.690	42.690		
Pensioenvoorziening ex-raadsleden		0	0	0	0	0		
Ingesteld per:		1-1-2015						
Eindigt per:		Geen einddatum bepaald						
Doel voorziening:		Het dekken van de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	224	0	0	224	0		
	Begroting 2025	0	0	0	0	0		
	Raming 2026	0	0	0	0	0		
	Raming 2027	0	0	0	0	0		
	Raming 2028	0	0	0	0	0		
Overhead			2.271	2.271	2.271	2.271	2.271	2.271
Voorziening Verzekeringen			2.271	2.271	2.271	2.271	2.271	2.271
Begroting Voorzieningen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Overhead		2.271	2.271	2.271	2.271	2.271		
Voorziening Verzekeringen		2.271	2.271	2.271	2.271	2.271		
Ingesteld per:		1-1-2005						
Eindigt per:		Geen einddatum bepaald						
Doel voorziening:		Het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand		
	Begroting 2024	2.271	2.061	1.464	598	2.271		
	Begroting 2025	2.271	0	0	0	2.271		
	Raming 2026	2.271	0	0	0	2.271		
	Raming 2027	2.271	0	0	0	2.271		
	Raming 2028	2.271	0	0	0	2.271		
Stedelijke ontwikkeling			103.910	103.910	103.910	103.910	103.910	103.910
Verliesvoorziening Grondexploitaties			101.510	101.510	101.510	101.510	101.510	101.510
Begroting Voorzieningen		31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028		
Stedelijke ontwikkeling		103.910	103.910	103.910	103.910	103.910		
Verliesvoorziening Grondexploitaties		101.510	101.510	101.510	101.510	101.510		
Ingesteld per:		31-12-2019						

Eindigt per:	nader in te vullen					
Doel voorziening:	De verliesvoorziening grondexploitatie betreft de reclassificatie van de verliesvoorziening conform de voorschriften van de BBV. In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden opgenomen.					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	101.510	0	0	0	101.510
	Begroting 2025	101.510	0	0	0	101.510
	Raming 2026	101.510	0	0	0	101.510
	Raming 2027	101.510	0	0	0	101.510
	Raming 2028	101.510	0	0	0	101.510
Voorziening Katoenveem			2.400	2.400	2.400	2.400
Begroting Voorzieningen	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	
Stedelijke ontwikkeling	103.910	103.910	103.910	103.910	103.910	
Voorziening Katoenveem	2.400	2.400	2.400	2.400	2.400	
Ingesteld per:	1-9-2024					
Eindigt per:	nader in te vullen					
Doel voorziening:	Doel: Er is sprake van achterstallig onderhoud van het object Katoenveem. Er wordt niet meer voldaan aan het benodigde kwaliteitsniveau en de werkzaamheden zijn onvermijdelijk. Het noodzakelijke herstel van het achterstallig onderhoud wordt ingeschat op € 2,4 mln. Op basis van het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) wordt daartoe een voorziening gevormd binnen het programma					
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2024	0	2.400	0	0	2.400
	Begroting 2025	2.400	0	0	0	2.400
	Raming 2026	2.400	0	0	0	2.400
	Raming 2027	2.400	0	0	0	2.400
	Raming 2028	2.400	0	0	0	2.400
Totaal			150.556	150.509	150.463	150.417
						150.370

Begroting 2025

Overzicht van baten en lasten

Paginanummer in website: 227

Overzicht van baten en lasten

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten concern	Realisatie 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Baten exclusief reserves	4.410.143	4.671.200	4.729.964	4.568.336	4.530.413	4.535.358
Bijdragen rijk en medeoverheden	3.107.867	3.298.930	3.305.534	3.155.899	3.097.589	3.089.552
Belastingen	444.332	470.492	490.851	495.449	500.256	504.686
Dividenden	96.610	111.334	108.067	111.809	116.109	118.009
Financieringsbaten	6.191	4.043	1.894	1.598	1.514	1.448
Overige opbrengsten derden	762.084	772.538	820.392	798.459	808.922	815.760
Overige baten	-6.940	13.863	3.226	5.121	6.023	5.903
Lasten exclusief reserves	4.544.543	4.828.310	4.775.541	4.491.569	4.376.323	4.337.478
Apparaatslasten	1.386.756	1.488.008	1.498.578	1.432.363	1.421.729	1.416.374
Inhuur	133.752	99.840	80.446	78.707	78.202	75.634
Overige apparaatslasten	36.957	32.585	35.603	34.819	34.824	34.695
Personeel	1.216.047	1.355.583	1.382.528	1.318.837	1.308.702	1.306.045
Overige verrekeningen	-89.345	-141.592	-152.683	-151.726	-151.708	-152.415
Overige verrekeningen	-89.345	-141.592	-152.683	-151.726	-151.708	-152.415
Programmalasten	3.247.132	3.481.894	3.429.647	3.210.932	3.106.302	3.073.519
Financieringslasten	15.375	27.680	50.558	68.350	77.051	77.456
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	896.801	1.123.090	1.025.245	886.576	832.806	809.432
Kapitaallasten	153.567	140.267	168.430	168.030	177.175	185.617
Overige programmalasten	60.473	89.141	74.533	74.870	75.522	76.265
Salariskosten WSW en WIW	52.748	63.760	58.150	55.604	53.517	52.014
Sociale uitkeringen	1.164.815	1.041.245	1.050.883	998.937	998.185	999.569
Subsidies en inkomensoverdrachten	903.354	996.711	1.001.848	958.564	892.045	873.165
Saldo voor vpb en reserveringen	-134.400	-157.110	-45.577	76.766	154.090	197.880
Vennootschapsbelasting	28.041	3.521	4.048	3.091	4.143	4.143
Saldo voor reserveringen	-162.441	-160.631	-49.625	73.676	149.947	193.736
Reserves	121.161	160.631	49.625	-73.676	-149.947	-193.736
Onttrekking reserves	410.571	424.022	229.529	141.470	85.430	63.609
Toevoeging reserves	355.826	294.668	183.547	216.551	235.377	257.345
Vrijval reserves	66.416	31.278	3.643	1.405	0	0
Saldo	-41.280	0	0	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele

onttrekkingen aan reserves. Volgens de Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip "structureel evenwicht" wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term "reëel" heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

De paragraaf financiële kengetallen bevat een inhoudelijke toelichting op het meerjarig exploitatiesaldo.

Incidentele baten en lasten	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Totaal baten	4.729.964	4.568.336	4.530.413	4.535.358
Structureel	4.460.307	4.336.899	4.311.921	4.317.871
Incidentele baten	269.657	231.437	218.492	217.487
Algemene middelen	80.614	79.069	78.430	77.425
Decentralisatie-uitkeringen	80.614	79.069	78.430	77.425
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Bestaande stad	47.281	4.385	2.040	2.040
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	47.281	4.385	2.040	2.040
Bestuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	94.083	89.867	79.868	79.868
A16 Rotterdam	4.000	0	0	0
Baten grondexploitaties	88.300	86.300	75.800	75.300
Stornering grondexploitaties	1.783	3.567	4.068	4.568
Veilig	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0

Volksgezondheid	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	47.679	58.116	58.154	58.154
Extra Rijksbijdrage Stelpost lobby Wmo	36.881	58.116	58.154	58.154
Toeslagen010	10.798	0	0	0
Diverse programma's	0	0	0	0
Vrijval voorzieningen	0	0	0	0
Totaal lasten	4.779.589	4.494.660	4.380.466	4.341.621
Structureel	4.560.269	4.313.401	4.211.691	4.177.178
Incidentele lasten	219.320	181.259	168.775	164.443
Algemene middelen	80.614	79.069	78.430	77.425
Decentralisatie-uitkeringen	80.614	79.069	78.430	77.425
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Bestaande stad	22.418	1.876	1.142	1.142
Boekwaarde verkoop Vastgoedobjecten	19.036	1.734	1.000	1.000
Verkoopkosten Vastgoedobjecten	3.382	142	142	142
Bestuur	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Onderwijs	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Overhead	0	0	0	0

Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	90.083	89.867	79.868	79.868
Lasten grondexploitaties	90.083	89.867	79.868	79.868
Veilig	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0
Geen incidentele lasten voor dit programma	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	10.798	0	0	0
Toeslagen010	10.798	0	0	0
Diverse programma's	15.407	10.447	9.334	6.007
Out of pocket uitgaven voor investeringen	15.407	10.447	9.334	6.007
Onttrekking en vrijval reserves	233.172	142.875	85.430	63.609
Structureel	16.894	17.984	17.438	16.942
Incidenteel	216.278	124.891	67.992	46.667
Toevoeging aan reserves	183.547	216.551	235.377	257.345
Structureel	0	0	0	0
Incidenteel	183.547	216.551	235.377	257.345
Saldo na reserveringen	0	0	0	0
Totale incidentele baten	485.935	356.328	286.484	264.154
Totale incidentele lasten	402.867	397.810	404.152	421.788
Structurele begrotingssaldo	-83.068	41.482	117.667	157.634
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	-1,8%	0,9%	2,6%	3,5%

Toelichting incidentele baten en lasten

Om vast te stellen welke posten in de begroting als incidenteel aangemerkt moeten worden, zijn baten en lasten beoordeeld aan de hand van landelijke regelgeving en afspraken. Het algemene uitgangspunt bij de beoordeling is dat, omdat de gemeente overwegend structurele taken uitvoert, structurele baten en lasten de regel zijn en incidentele baten en lasten uitzonderingen zijn.

De aard van een begrotingspost is een dominant criterium en een belangrijkere indicatie dan de duur van de post. Alleen als er sprake is van een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum wordt een post als incidenteel aangemerkt. Naast deze algemene uitgangspunten zijn er posten, die op grond van hun aard als incidenteel worden behandeld. De belangrijkste zijn:

- Toevoegingen en onttrekkingen aan bestemmingsreserves, met uitzondering van onttrekkingen ter dekking van kapitaallasten (kapitaallasten zijn per definitie structureel);
- Toevoegingen aan voorzieningen, met uitzondering van toevoegingen aan voorzieningen, gevormd voor pensioenen en voor riolering;
- Verkoopopbrengsten van bezit (een bezitting kan slechts één keer worden verkocht) en de afwaardering van bezit;
- Baten uit grondexploitaties, de hieraan toerekenbare lasten en het verschil dat wordt geactiveerd (i.c. gestorneerd) op de balans;
- Niet activeerbare kosten (i.c. out of pocketuitgaven) voor investeringen; en
- Lasten voor voorbereiding en implementatie van een nieuwe of gewijzigde taak.

Baten en lasten conform BBV

De programma's zijn zo opgesteld dat de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar aansluiten. Gevolg hiervan is dat clusteroverhead (leidinggevend en hun ondersteuning in het primaire proces) onderdeel is van de lasten van de programma's. Dit wijkt af van de landelijke voorschriften in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV). Volgens het BBV moet clusteroverhead, als onderdeel van het totaal aan overhead, apart van de programma's worden gepresenteerd.

In de tabel hieronder zijn, per programma, de baten en lasten overeenkomstig de voorschriften van het BBV opgenomen. De verschillen ten opzichte van de baten en lasten in de begrotingsprogramma's zijn opgenomen in de tabel Clusteroverhead, die daaronder staat.

De voor 2025 begrote kosten voor overhead zijn in onderstaande tabel te vinden bij het programma Overhead. De financiële cijfers van dit programma Overhead zijn in overeenstemming met het BBV en komen (excl. reserves) overeen met het BBV-taakveld 0.4 Overhead. Het totaal van de begrote overheadlasten (incl. reserves) voor 2025 is € 560 mln en bestaat uit twee delen:

- Het eerste deel is de voor 2025 begrote clusteroverhead. Deze staat per begrotingsprogramma apart in onderstaand overzicht Clusteroverhead en telt op tot € 100 mln. Deze overheadkosten vallen in de begroting onder de lasten van de programma's.
- Het tweede deel zijn de voor 2025 begrote lasten van het programma overhead van € 460 mln.

Overzicht van baten en lasten programma conform BBV	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen					
Baten exclusief reserves	2.437.645	2.463.972	2.420.271	2.428.211	2.424.691
Lasten exclusief reserves	37.330	13.878	-37.002	-46.458	-43.247
Toevoeging reserves	-204.235	-136.897	-178.093	-228.200	-252.428
Onttrekking reserves	170.517	93.706	55.112	47.458	46.047
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Algemene middelen	2.441.256	2.434.660	2.260.287	2.201.011	2.175.062
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving					
Baten exclusief reserves	105.803	99.567	18.771	18.946	18.946
Lasten exclusief reserves	-234.633	-227.465	-135.889	-121.929	-122.047
Toevoeging reserves	-4.349	0	0	0	0
Onttrekking reserves	14.659	10.490	4.922	1.500	1.500
Vrijval reserves	3.330	1.130	1.130	0	0
Saldo Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-115.191	-116.279	-111.067	-101.483	-101.601
Beheer van de stad					
Baten exclusief reserves	305.233	313.625	315.289	316.924	318.769
Lasten exclusief reserves	-514.533	-507.251	-513.481	-518.139	-523.366
Vennootschapsbelasting	-868	-898	-898	-898	-898
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	9.750	6.114	5.035	0	0
Vrijval reserves	100	0	0	0	0
Saldo Beheer van de stad	-200.317	-188.410	-194.054	-202.112	-205.494
Belastingen					
Baten exclusief reserves	391.198	404.371	407.985	411.928	415.599
Lasten exclusief reserves	-16.078	-19.316	-15.803	-15.814	-14.045
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.620	7.706	4.180	1.179	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Belastingen	377.740	392.761	396.363	397.294	401.554
Bestaande stad					
Baten exclusief reserves	151.067	148.407	117.406	122.189	122.189
Lasten exclusief reserves	-185.711	-172.856	-143.640	-151.699	-142.513
Vennootschapsbelasting	-2.653	-3.151	-2.193	-3.246	-3.246

Toevoeging reserves	-3.700	-3.700	-3.700	-200	-200
Onttrekking reserves	32.267	21.949	16.049	15.506	5.339
Vrijval reserves	707	0	0	0	0
Saldo Bestaande stad	-8.023	-9.350	-16.079	-17.449	-18.432
Bestuur					
Baten exclusief reserves	2.134	1.830	1.830	1.830	1.830
Lasten exclusief reserves	-26.312	-23.664	-23.566	-23.610	-23.063
Toevoeging reserves	-130	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	295	20	20	130	130
Vrijval reserves	500	0	0	0	0
Saldo Bestuur	-23.513	-21.944	-21.846	-21.780	-21.234
Cultuur					
Baten exclusief reserves	4.305	947	947	357	357
Lasten exclusief reserves	-171.331	-171.159	-167.337	-166.747	-168.807
Onttrekking reserves	1.918	0	0	0	0
Vrijval reserves	2.711	0	0	0	0
Saldo Cultuur	-162.397	-170.212	-166.390	-166.390	-168.450
Dienstverlening					
Baten exclusief reserves	18.804	19.116	20.000	19.900	19.900
Lasten exclusief reserves	-96.343	-93.718	-95.595	-93.197	-92.350
Toevoeging reserves	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477	-1.477
Onttrekking reserves	2.392	1.699	1.699	1.699	1.699
Vrijval reserves	689	313	0	0	0
Saldo Dienstverlening	-75.936	-74.068	-75.373	-73.075	-72.228
Economische ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	6.949	4.841	5.448	5.455	4.905
Lasten exclusief reserves	-34.606	-36.175	-35.486	-30.987	-30.559
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.086	3.600	3.238	105	28
Vrijval reserves	487	0	0	0	0
Saldo Economische ontwikkeling	-24.084	-27.734	-26.800	-25.426	-25.626
Energietransitie					
Baten exclusief reserves	35.760	32.437	36.568	16.162	16.162
Lasten exclusief reserves	-63.564	-53.894	-36.856	-23.007	-21.662
Toevoeging reserves	-18.389	-12.000	-18.370	0	0
Onttrekking reserves	24.533	16.498	13.665	1.685	350

Vrijval reserves	5.440	0	0	0	0
Saldo Energietransitie	-16.220	-16.959	-4.994	-5.161	-5.150
Onderwijs					
Baten exclusief reserves	92.364	87.506	66.126	58.154	58.154
Lasten exclusief reserves	-243.958	-233.779	-216.505	-217.240	-207.841
Onttrekking reserves	2.266	0	0	0	0
Vrijval reserves	281	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	-149.047	-146.272	-150.379	-159.086	-149.687
Overhead					
Baten exclusief reserves	13.468	7.448	7.016	7.018	7.018
Lasten exclusief reserves	-568.875	-567.369	-537.775	-535.378	-533.354
Toevoeging reserves	-4.951	-550	-1.670	-2.260	0
Onttrekking reserves	7.692	5.411	2.610	2.260	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Overhead	-552.666	-555.060	-529.819	-528.360	-526.336
Sport en recreatie					
Baten exclusief reserves	7.428	4.303	664	664	664
Lasten exclusief reserves	-111.419	-105.329	-99.768	-98.966	-98.450
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	2.666	606	575	160	160
Vrijval reserves	71	0	0	0	0
Saldo Sport en recreatie	-101.254	-100.419	-98.529	-98.142	-97.626
Stedelijke ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	358.611	396.836	410.885	406.670	411.486
Lasten exclusief reserves	-392.652	-377.495	-364.974	-341.684	-336.228
Toevoeging reserves	-10.565	-6.610	-3.110	-3.110	-3.110
Onttrekking reserves	62.321	35.853	22.262	13.711	8.320
Vrijval reserves	16.263	0	0	0	0
Saldo Stedelijke ontwikkeling	33.978	48.583	65.064	75.586	80.468
Veilig					
Baten exclusief reserves	28.957	21.956	21.871	21.596	21.596
Lasten exclusief reserves	-207.330	-213.222	-211.298	-209.295	-208.288
Onttrekking reserves	470	328	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Veilig	-177.904	-190.938	-189.426	-187.699	-186.691

Volksgezondheid					
Baten exclusief reserves	34.778	22.702	20.842	17.881	17.881
Lasten exclusief reserves	-69.813	-56.365	-54.342	-51.459	-51.459
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0
Saldo Volksgezondheid	-35.035	-33.662	-33.500	-33.578	-33.578
Werk en inkomen					
Baten exclusief reserves	570.227	584.841	555.925	555.143	553.826
Lasten exclusief reserves	-832.788	-813.480	-759.654	-752.038	-747.951
Toevoeging reserves	-33.571	-12.183	0	0	0
Onttrekking reserves	49.547	14.526	865	37	37
Vrijval reserves	700	2.200	275	0	0
Saldo Werk en inkomen	-245.885	-224.095	-202.589	-196.858	-194.088
Zorg, welzijn en wijkteams					
Baten exclusief reserves	106.470	115.257	140.490	121.385	121.385
Lasten exclusief reserves	-1.095.695	-1.116.882	-1.042.597	-978.677	-972.248
Toevoeging reserves	-13.300	-10.000	-10.000	0	0
Onttrekking reserves	37.024	11.021	11.239	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Zorg, welzijn en wijkteams	-965.500	-1.000.604	-900.869	-857.293	-850.863
Totaal	0	0	0	0	0

Clusteroverhead

De clusteroverhead zijn de lasten voor leidinggevend en hun ondersteuning in het primaire proces. Zoals toegelicht onder "Baten en lasten cf. BBV" zijn deze lasten opgenomen onder de programma's. Clusteroverhead vormt het verschil tussen de lasten, die in de begroting onder de programma's staan en de lasten, die in bovenstaand overzicht van baten en lasten overeenkomstig het BBV onder de programma's worden staan. Onderstaande tabel geeft per programma aan, hoeveel de overheadlasten van het programma zijn. Overheadlasten die aan investeringsprojecten en grondexploitatie worden toegerekend verlagen de overheadlasten van een programma. Dit veroorzaakt een negatief saldo aan clusteroverhead bij Stedelijke ontwikkeling vanwege de vele uren die op projecten worden geschreven.

Clusteroverhead per programma	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	4.790	4.381	3.522	3.503	3.503
Beheer van de stad	18.971	17.203	14.934	14.933	14.932
Belastingen	2.567	2.267	2.234	2.154	2.154
Bestaande stad	4.377	4.288	4.272	4.272	4.272
Bestuur	688	620	607	623	620
Cultuur	908	773	614	614	614
Dienstverlening	6.702	7.800	7.677	7.690	7.678
Economische ontwikkeling	3.039	3.312	3.308	3.308	3.308
Energietransitie	5.747	5.787	5.721	5.721	5.721
Onderwijs	3.271	3.189	2.821	2.760	2.760
Sport en recreatie	1.217	1.102	914	914	914
Stedelijke ontwikkeling	-15.979	-17.364	-18.424	-18.419	-18.645
Veilig	10.749	10.110	10.037	10.034	10.034
Volksgezondheid	3.386	3.246	3.153	3.152	3.152
Werk en inkomen	32.452	31.614	29.771	29.777	29.777
Zorg, welzijn en wijkteams	17.036	15.917	13.970	13.912	13.857
Totaal Clusteroverhead	99.922	94.244	85.129	84.947	84.651

Baten en lasten per programma

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma gepresenteerd.

2024

Programma incl. reserves voor 2024	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.437.645	- 37.330	204.235	170.517	0	2.441.256
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	105.803	239.423	4.349	14.659	3.330	- 119.981
Beheer van de stad	305.233	534.372	0	9.750	100	- 219.289
Belastingen	391.198	18.646	0	2.620	0	375.172
Bestaande stad	151.067	192.741	3.700	32.267	707	- 12.400
Bestuur	2.134	27.000	130	295	500	- 24.201
Cultuur	4.305	172.239	0	1.918	2.711	- 163.306
Dienstverlening	18.804	103.046	1.477	2.392	689	- 82.638
Economische ontwikkeling	6.949	37.645	0	3.086	487	- 27.123
Energietransitie	35.760	69.311	18.389	24.533	5.440	- 21.967
Onderwijs	92.364	247.229	0	2.266	281	- 152.318
Overhead	13.468	468.953	4.951	7.692	0	- 452.745
Sport en recreatie	7.428	112.636	0	2.666	71	- 102.472
Stedelijke ontwikkeling	358.611	376.672	10.565	62.321	16.263	49.957
Veilig	28.957	218.079	0	470	0	- 188.653
Volksgezondheid	34.778	73.199	0	0	0	- 38.421
Werk en inkomen	570.227	865.239	33.571	49.547	700	- 278.337
Zorg, welzijn en wijkteams	106.470	1.112.731	13.300	37.024	0	- 982.537
Totaal	4.671.200	4.831.831	294.668	424.022	31.278	0

2025

Programma incl. reserves voor 2025	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.463.972	- 13.878	136.897	93.706	0	2.434.660
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	99.567	231.846	0	10.490	1.130	- 120.659
Beheer van de stad	313.625	525.352	0	6.114	0	- 205.613
Belastingen	404.371	21.584	0	7.706	0	390.494
Bestaande stad	148.407	180.294	3.700	21.949	0	- 13.638
Bestuur	1.830	24.284	130	20	0	- 22.564
Cultuur	947	171.932	0	0	0	- 170.985
Dienstverlening	19.116	101.518	1.477	1.699	313	- 81.868
Economische ontwikkeling	4.841	39.487	0	3.600	0	- 31.046
Energietransitie	32.437	59.681	12.000	16.498	0	- 22.745
Onderwijs	87.506	236.968	0	0	0	- 149.462
Overhead	7.448	473.124	550	5.411	0	- 460.816
Sport en recreatie	4.303	106.431	0	606	0	- 101.521
Stedelijke ontwikkeling	396.836	360.131	6.610	35.853	0	65.948
Veilig	21.956	223.332	0	328	0	- 201.048
Volksgezondheid	22.702	59.610	0	0	0	- 36.908
Werk en inkomen	584.841	845.093	12.183	14.526	2.200	- 255.709
Zorg, welzijn en wijkteams	115.257	1.132.799	10.000	11.021	0	- 1.016.520
Totaal	4.729.964	4.779.589	183.547	229.529	3.643	0

Algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat het programmaplan in de begroting een overzicht van algemene dekkingsmiddelen bevat.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- opbrengsten van de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds,
- opbrengst uit deelnemingen: de dividenden,
- het saldo van de financieringsfunctie: de rente inkomsten van de reserves en het renteresultaat.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	537.251	565.316	575.289	579.232	582.903
Algemene uitkeringen gemeentefonds	2.330.434	2.355.868	2.308.720	2.312.472	2.307.119
Dividend	111.334	108.067	111.809	116.109	118.009
Saldo financieringsfunctie	-23.637	-48.664	-66.752	-75.537	-76.008
Totaal	2.955.382	2.980.587	2.929.066	2.932.277	2.932.023

Lokale heffingen

Er zijn twee soorten lokale heffingen. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is en die vrij kunnen worden ingezet. Deze soort van lokale heffingen vallen onder de Algemene dekkingsmiddelen en betreft de volgende heffingen:

- de onroerendzaakbelasting (OZB),
- de algemene parkeerbelasting,
- de logiesbelasting
- en de reclame- en precariobelasting.

Er zijn ook lokale heffingen die niet vrij kunnen worden ingezet omdat deze binnen de heffing dienen te worden ingezet en daarmee voor het uitvoeren van werkzaamheden of beleid. Het gaat om onder meer de volgende heffingen: afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. Deze heffingen vallen niet onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	Begroting 2024	Begroting 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Onroerende zaakbelasting	347.556	360.572	364.411	368.457	372.127
Roerende zaakbelasting	342	354	354	354	354
Logiesbelasting	15.515	16.087	16.087	16.087	16.087
Reclame- en precariobelasting	15.338	15.531	15.307	15.204	15.204
Algemene parkeerbelasting	158.501	172.773	179.132	179.132	179.132
Totaal	537.251	565.316	575.289	579.232	582.903

BBV-taakvelden

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven. In onderstaande tabel staan de cijfers voor het lopende begrotingsjaar 2024.

Taakveld	Baten	Lasten	Saldo
0.1 - Bestuur	2.234	56.424	-54.190
0.2 - Burgerzaken	18.134	59.831	-41.696
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	161.084	138.173	22.911
0.4 - Overhead	13.468	568.875	-555.407
0.5 - Treasury	107.211	-39.003	146.214
0.61 - OZB woningen	75.447	385	75.062
0.62 - OZB niet-woningen	272.109	579	271.530
0.63 - Parkeerbelasting	196.774	43.807	152.967
0.64 - Belastingen overig	28.128	15.083	13.045
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	2.330.434	5.640	2.324.794
0.8 - Overige baten en lasten	32.998	22.622	10.376
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	3.521	-3.521
0.10 - Mutaties Reserves	455.300	294.668	160.631
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer	15.338	92.384	-77.046
1.2 - Openbare orde en veiligheid	14.230	117.587	-103.357
2.1 - Verkeer en vervoer	34.521	263.359	-228.838
2.2 - Parkeren	18.191	39.299	-21.108
2.3 - Recreatieve havens	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer	2.716	24.318	-21.602
3.1 - Economische ontwikkeling	228	11.549	-11.322
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	3.021	7.248	-4.226
3.4 - Economische promotie	15.515	12.842	2.673
4.1 - Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting	1.677	82.547	-80.870
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	102.284	181.293	-79.008
5.1 - Sportbeleid en activering	4.107	24.763	-20.656
5.2 - Sportaccommodaties	1.154	64.724	-63.570
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.288	105.233	-102.945
5.4 - Musea	570	44.589	-44.019
5.5 - Cultureel erfgoed	238	3.490	-3.252
5.6 - Media	2.017	27.909	-25.893
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.425	92.261	-89.836
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	104.760	233.194	-128.435

6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	37.449	187.742	-150.293
6.3 - Inkomensregelingen	552.863	737.769	-184.905
6.4 - WSW en beschut werk	11.840	109.548	-97.708
6.5 - Arbeidsparticipatie	14.688	99.401	-84.712
6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	17.441	-17.441
6.71a - Huishoudelijke hulp (WMO)	0	0	0
6.71b - Begeleiding (WMO)	0	225.869	-225.869
6.71c - Dagbesteding (WMO)	0	0	0
6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	8.019	38.919	-30.900
6.72a - Jeugdhulp begeleiding	0	6.222	-6.222
6.72b - Jeugdhulp behandeling	0	41.793	-41.793
6.72c - Jeugdhulp dagbesteding	0	3.689	-3.689
6.72d - Jeugdhulp zonder verblijf overig	5.000	5.510	-510
6.73a - Pleegzorg	0	0	0
6.73b - Gezinsgericht	3.481	165.706	-162.225
6.73c - Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0
6.74a - Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	10.344	-10.344
6.74b - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0
6.74c - Gesloten plaatsing	0	0	0
6.81a - Beschermd wonen (WMO)	9.987	80.658	-70.671
6.81b - Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	6.188	106.899	-100.711
6.82a - Jeugdbescherming	16.628	72.529	-55.901
6.82b - Jeugdreclassering	0	0	0
7.1 - Volksgezondheid	34.778	69.813	-35.035
7.2 - Riolering	108.326	88.993	19.333
7.3 - Afval	128.808	105.707	23.102
7.4 - Milieubeheer	37.134	96.405	-59.272
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	7.724	7.674	51
8.1 - Ruimte en leefomgeving	337	11.743	-11.406
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	68.834	79.770	-10.936
8.3 - Wonen en bouwen	55.817	157.162	-101.345
Totaal	5.126.499	5.126.499	0

Begroting 2025

Wijken - Algemeen

Paginanummer in website: 228

Wijken

In Rotterdam is de 'Wijk aan Zet'. In 2022 zijn 39 dorps-/wijken van start gegaan en kreeg iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Zo bespreken de gemeente en de wijk steeds samen wat er in de wijk speelt. Eind 2022 hebben de dorps-/wijken, samen met de wijk en de gemeente, wijkplannen opgesteld. In elk wijkplan staat:

Een toekomstbeeld van de wijk en de wijkopgaven voor de komende jaren;
Een actieplan met daarin doelen, resultaten en acties om de wijkopgaven te bereiken.

Voor het realiseren van de acties in de wijkplannen heeft het college de collegetarget Wijk aan zet vastgesteld. Het doel hiervan is om in deze collegeperiode naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties in de wijkplannen te realiseren.

Op de volgende pagina's vindt u de aanbiedingsbrieven van het jaaractieplan 2024 van de wijken en de reactie van het college op het jaaractieplan 2024.

Begroting 2025

Wijkplannen

Paginanummer in website: 229

Gebruiksaanwijzing

Optie 1 - Via de kaart

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijk.

Optie 2 - Alfabetisch

Een alfabetische lijst met wijken is hieronder te vinden. Deze is ook te vinden in het menu aan de linkerkant van deze pagina. Als u op de door u gewenste wijk klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijk.

Afrikaanderwijk

- [Aanbiedingsbrief WR Afrikaanderwijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Afrikaanderwijk](#)

Agniesebuurt – Provenierswijk

- [Aanbiedingsbrief WR Agniesebuurt-Provenierswijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Agniesebuurt-Provenierswijk](#)

Bergpolder – Blijdorp – Liskwartier

- [Aanbiedingsbrief WR Bergpolder-Blijdorp-Liskwartier JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Bergpolder-Blijdorp-Liskwartier](#)

Beverwaard

- [Aanbiedingsbrief WR Beverwaard JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Beverwaard](#)

Bloemhof

- [Aanbiedingsbrief WR Bloemhof JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Bloemhof](#)

Bospolder – Spangen – Tussendijken

- [Aanbiedingsbrief WR Bospolder-Spangen-Tussendijken JAP2024](#)

- [Reactie college over het wijkplan 2024 Bospolder-Spangen-Tussendijken](#)

Carnisse – Zuiderpark

- [Aanbiedingsbrief WR Carnisse-Zuiderpark JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Carnisse-Zuiderpark](#)

Cool – Scheepvaartkwartier – Stadsdriehoek

- [Aanbiedingsbrief WR Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Cool-Scheepvaartkwartier-Stadsdriehoek](#)

Crooswijk

- [Aanbiedingsbrief WR Crooswijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Crooswijk](#)

Delfshaven – Schiemond

- [Aanbiedingsbrief WR Delfshaven-Schiemond JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Delfshaven-Schiemond](#)

Dijkzigt - Oude Westen

- [Aanbiedingsbrief WR Dijkzigt-Oude Westen JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Dijkzigt-Oude Westen](#)

Entrepot – Noordereiland

- [Aanbiedingsbrief WR Entrepot-Noordereiland JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Entrepot-Noordereiland](#)

Feijenoord

- [Aanbiedingsbrief WR Feijenoord JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Feijenoord](#)

Groot- en Oud-IJsselmonde

- [Aanbiedingsbrief WR Groot- en Oud-IJsselmonde JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Groot- en Oud-IJsselmonde](#)

Heijplaat

- [Aanbiedingsbrief WR Heijplaat JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Heijplaat](#)

Hillegersberg

- [Aanbiedingsbrief WR Hillegersberg JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Hillegersberg](#)

Hillesluis

- [Aanbiedingsbrief WR Hillesluis JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Hillesluis](#)

Hoek van Holland

- [Aanbiedingsbrief DR Hoek van Holland JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Hoek van Holland](#)

Hoogvliet

- [Aanbiedingsbrief WR Hoogvliet JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Hoogvliet](#)

Katendrecht – Wilhelminapier

- [Aanbiedingsbrief WR Katendrecht-Wilhelminapier JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Katendrecht-Wilhelminapier](#)

Kralingen

- [Aanbiedingsbrief WR Kralingen JAP2024](#)

- [Reactie college over het wijkplan 2024 Kralingen](#)

Kralingseveer

- [Aanbiedingsbrief WR Kralingseveer JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Kralingseveer](#)

Lage Land – Prinsenland – 's-Gravenland

- [Aanbiedingsbrief WR Lage land-Prinsenland-'s-Gravenland JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Lage land-Prinsenland-'s-Gravenland](#)

Lombardijen

- [Aanbiedingsbrief WR Lombardijen JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Lombardijen](#)

Mathenesse

- [Aanbiedingsbrief WR Mathenesse JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Mathenesse](#)

Middelland – Nieuwe Westen

- [Aanbiedingsbrief WR Middelland-Nieuwe Westen JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Middelland-Nieuwe Westen](#)

Nesselande

- [Aanbiedingsbrief WR Nesselande JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Nesselande](#)

Ommoord

- [Aanbiedingsbrief WR Ommoord JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Ommoord](#)

Oosterflank

- [Aanbiedingsbrief WR Oosterflank JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Oosterflank](#)

Oud-Charlois – Wielewaal

- [Aanbiedingsbrief WR Oud-Charlois-Wielewaal JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Oud-Charlois-Wielewaal](#)

Oude Noorden

- [Aanbiedingsbrief WR Oude Noorden JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Oude Noorden](#)

Overschie

- [Aanbiedingsbrief WR Overschie JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Overschie](#)

Pendrecht – Zuidwijk

- [Aanbiedingsbrief WR Pendrecht-Zuidwijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Pendrecht-Zuidwijk](#)

Pernis

- [Aanbiedingsbrief WR Pernis JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Pernis](#)

Rozenburg

- [Aanbiedingsbrief DR Rozenburg JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Rozenburg](#)

Schiebroek

- [Aanbiedingsbrief WR Schiebroek JAP2024](#)

- [Reactie college over het wijkplan 2024 Schiebroek](#)

Tarwewijk

- [Aanbiedingsbrief WR Tarwewijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Tarwewijk](#)

Vreewijk

- [Aanbiedingsbrief WR Vreewijk JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Vreewijk](#)

Zevenkamp

- [Aanbiedingsbrief WR Zevenkamp JAP2024](#)
- [Reactie college over het wijkplan 2024 Zevenkamp](#)